

Tento HTML soubor obsahuje znění všech posvátných kánonů - čili pravidel. Hledání v textu je možné buď pomocí kláves *ctrl F* a zadání klíčového slova nebo pomocí rejstříku umístěného ke konci tohoto souboru; skok na konec pomocí kláves *ctrl End*. Pro velký rozsah je zde Kniha Pravidel rozdělena do pěti částí:

[\(1.\) Předmluva překl., symbol \(vyznání\) víry, věroučná pravidla \(dogmata\), pravidla svatých apoštolů](#)

[\(2.\) Pravidla svatých Otců sedmi všeobecných sněmů](#)

[\(3.\) Pravidla místních sněmů](#)

[\(4.\) Pravidla svatých Otců](#)

[\(5.a\) Poznámky](#) (jsou přístupné hypertextovými odkazy přímo z textu)

[\(5.b\) Rejstřík](#)

[\(5.c\) Zkratky](#)

Podrobný obsah Knihy posvátných Pravidel:

- [KANONICKÁ PRAVIDLA PRAVOSLAVNÉ CÍRKVE - úvod](#)
 - [Symbol víry třistaosmdesáti svatých otců prvního všeobecného sněmu, nicejského.](#)
 - [Symbol víry stopadesáti svatých otců druhého všeobecného sněmu, cařihradského.](#)
 - [Dogma šestsetřiceti svatých otců čtvrtého všeobecného sněmu, chalcedonského, o dvou přirozenostech v jedné osobě Pána našeho, Ježíše Krista.](#)
 - [Dogma stosedmdesáti svatých otců šestého všeobecného sněmu, cařihradského, o dvou vůlích a činnostech v Pánu našem, Ježíši Kristu.](#)
 - [Dogma třistašedesátisedmi svatých otců sedmého všeobecného sněmu, nicejského, o uctívání ikon.](#)[Pravidla svatých apoštolů.](#)
 - I. [Pravidla prvního svatého všeobecného sněmu, nicejského. \(r.325\)](#)
 - II. [Pravidla svatého všeobecného druhého sněmu, cařihradského. \(r.381\)](#)
 - III. [Pravidla třetího svatého všeobecného sněmu, efezského. \(r.431\)](#)
 - [Poselství třetího svatého všeobecného sněmu k posvátnému sněmu pamfilijskému o bývalém metropolitovi Eustatiovi.](#)
 - IV. [Pravidla čtvrtého svatého všeobecného sněmu, chalcedonského. \(r.451\)](#)
 - V. [Pravidla pátého všeobecného sněmu, v Cařihradě](#)
 - VI. [Pravidla šestého svatého všeobecného sněmu, cařihradského, \(r.680\) jinak trullského, konaného ve sloupové síni císařského paláce.](#)
 - VII. [Pravidla sedmého svatého všeobecného sněmu, nicejského. \(r.787\)](#)
- [PRAVIDLA MÍSTNÍCH SNĚMŮ.](#)
 - I. [Pravidla svatého místního sněmu ancyrského. \(r.314\)](#)
 - II. [Pravidla svatého místního sněmu neocaesarijského. \(r.314-325\)](#)
 - III. [Pravidla svatého místního sněmu gangrského. \(r.340\)](#)
 - IV. [Pravidla svatého místního sněmu antiochijského. \(r.341\)](#)
 - V. [Pravidla svatého místního sněmu laodicejského. \(r.343\)](#)
 - VI. [Pravidla svatého místního sněmu sardického. \(r.343\)](#)
 - VII. [Pravidla svatého místního sněmu karthagenského. \(r.490\)](#)
 - [Poselství afrického sněmu k Coelestinu, papeži římskému.](#)
 - VIII. [Pravidlo svatého místního sněmu cařihradského.](#)
 - IX. [Pravidla svatého sněmu cařihradského, konaného v chrámě svatých apoštolů a nazývaného dvojnásobným. \(r.861\)](#)
 - X. [Pravidla svatého sněmu, konaného ve chrámě Moudrosti Slova Božího. \(r.879\)](#)
- [PRAVIDLA SVATÝCH OTCŮ.](#)
 - I. [Kanonický list sv. otce našeho Dionysije, arcibiskupa alexandrijského a vyznavače, k biskupu Vasilidovi.](#)
 - II. [Pravidla sv. Petra, arcibiskupa alexandrijského a mučedníka, z jeho promluvy o pokání.](#)
 - III. [Kanonický list svatého Řehoře, arcibiskupa neocaesarijského, divotvůrce.](#)
 - IV. [List sv. Athanasia Velikého, arcibiskupa alexandrijského, k Ammunu, mnichu.](#)
 - V. [List sv. Athanasia, arcibiskupa alexandrijského k Rufiniánu.](#)

- VI. [Z 39 listu o svátcích od sv. Athanasia, arcibiskupa alexandrijského.](#)
- [Pravidla sv. Basila Velikého.](#)
 - I. [První kanonický list sv. otce našeho Basila, arcibiskupa Caesaree Kappadocijská, k Amfilochiju, biskupu ikonijskému.](#)
 - II. [Druhý kanonický list sv. Basila Velikého k Amfilochiji, biskupu ikonijskému.](#)
 - III. [Třetí kanonický list sv. Basila Velikého k Amfilochiji, biskupu ikonijskému.](#)
 - IV. [Z jiného listu sv. Basila Velikého k Amfilochiji, biskupu ikonijskému.](#)
 - V. [List sv. Basila Velikého k Diodoru, biskupu Tarskému.](#)
 - VI. [List sv. Basila Velikého k presbyteru Řehoři.](#)
 - VII. [Kanonický list sv. Basila Velikého k chorepiskopům.](#)
 - VIII. [List sv. Basila Velikého k jemu podřízeným biskupům.](#)
 - IX. [Z 27 hlavy knihy sv. Basila o sv. Duchu k blaženému Amfilochiji.](#)
 - X. [Z 29 hlavy knihy sv. Basila o sv. Duchu.](#)
 - XI. [Kanonický list sv. Řehoře, biskupa nisského, k Litoiji, biskupu melitinskému.](#)
 - XII. [Svatého Řehoře Bohoslovce o tom, které knihy Starého a Nového zákona náleží čísti.](#)
 - XIII. [Svatého Amfilochije, biskupa, k Seleukovi o tom, které knihy se přijímají.](#)
 - XIV. [Kanonické odpovědi sv. Timoteje, biskupa alexandrijského, jednoho ze stopadesáti otců na cařihradském sněmu.](#)
 - XV. [Pravidla Theofila, arcibiskupa alexandrijského.](#)
 - [Oznámení o svátku Zjevení Páně, případně-li po neděli.](#)
 - [Poučení Theofilovo Ammonovi.](#)
 - [Sv. Theofil k Afyngiji, biskupu o tak zvaných "čistých".](#)
 - [Sv. Theofil Agathonu, biskupu.](#)
 - [Sv. Theofil Minovi, biskupu.](#)
 - XVI. [Pravidla svatého otce našeho Cyrilla, arcibiskupa alexandrijského.](#)
 - [Kanonický list k Domnovi, patriarchovi antiochijskému.](#)
 - [Sv. Cyrilla k biskupům v Lybii a Pentapoli.](#)
 - XVII. [Výběr z listů svatých Otců, Písma svatého a kánonů o simonii \(svatokupectví\):](#)
 - XVIII. [OKRUŽNÍ LIST. Gennadije, patriarchy cařihradského a svatého sněmu, všem přeosvěceným metropolitům a k papeži římskému.](#)
 - XIX. [List Tarasije, patriarchy Cařihradu, nového Říma, k Hadrianu, papeži starého Říma.](#)
- [Doplňková pravidla.](#)
 - I. [Pravidla svatého Jana Postníka.](#)
 - II. [Pravidla Nicefora Vyznavače.](#)
 - III. [List Theodora Studity mnichu Methoději, který je napsán v Athenské Syntagně jménem Niceforovým.](#)
 - IV. [Pravidla Mikuláše Cařihradského.](#)
 - V. [Rozličné kanonické předpisy.](#)
 - [1. Z listu Basila Velikého presbyterům v Nicopolisu.](#)
 - [2. Z listu Basila Velikého Kesariji.](#)
 - [3. Z poučení Basila Velikého knězi.](#)
 - [4. Z poučení Jana Zlatoústého kněžím.](#)
 - [5. Z kázání Jana Zlatoústého na list Efezským.](#)
 - [6. Z kázání Jana Zlatoústého na list Židům.](#)
 - [7. Svatý Athanasij, patriarcha antiochijský, o přijímání.](#)
- [JMENNÝ A VĚCNÝ REJSTRÍK.](#)
-

•

•

• Pravidla všeobecných a místních sněmů i svatých Otců pravoslavné církve

• Pravoslavná církev v Československu

• 1955

• Obsah první části:

• KANONICKÁ PRAVIDLA PRAVOSLAVNÉ CÍRKVE

- [Symbol víry třistaosmdesáti svatých otců prvního všeobecného sněmu, nicejského.](#)
- [Symbol víry stopadesáti svatých otců druhého všeobecného sněmu, cařihradského.](#)
- [Dogma šestsetřiceti svatých otců čtvrtého všeobecného sněmu, chalcedonského, o dvou přirozenostech v jedné osobě Pána našeho, Ježíše Krista.](#)
- [Dogma stosedmdesáti svatých otců šestého všeobecného sněmu, cařihradského, o dvou vůlích a činnostech v Pánu našem, Ježíši Kristu.](#)
- [Dogma třistašedesátisedmi svatých otců sedmého všeobecného sněmu, nicejského, o uctívání ikon.](#)

[Pravidla svatých apoštolů.](#)

Předmluva překladatele

- Tento první plný překlad kanonických pravidel církve byl pořízen z jazyka církevně-slovanského, a to z knihy: 'Kniha pravidel sv. apoštolů -- sv. všeobecných a místních sněmů a sv. otců, Moskva 1874.'
- Doplnková pravidla byla přeložena z významného díla dr. Milaše Nikodima, biskupa dalmatského: Pravidla (kánony) pravoslavné církve s výkladem, Nový Sad 1895 (I. díl) a 1896 (II), podle něhož vypracovány rovněž naše stručné poznámky k pravidlům z pera vладыky Jana, biskupa žateckého.
- Při překladu z církevní slovanštiny ponechali jsme úmyslně klasický církevní sloh a obraty. Církevně-slovanský překlad pravidel navazuje přímo na vzácné dědictví cyrilometodějské, jež nám pozůstavilo převod t. zv. nomokanonu, základního sborníku právních předpisů církve z VI. století.
- Pro právní souvislost naší církve s církví sv. apoštolů a sv. otců a s obecnou církví pravoslavnou je vydání kánonů velmi důležitým počinem. Mimo základní věroučné a některé liturgické předpisy obsahují pravidla hlavně normy pro zachování mravní čistoty duchovenstva a věřících a pro jejich bdělý a účinný boj se hříchem ve všech jeho formách. Jako historický dokument svědčí sv. kánony právě o této péči o čistotu svědomí a o stálé zdokonalování mravní úrovně církve, která musí čestně obstát nejen před svým Spasitelem a Pánem, nýbrž i na přísném soudu veřejnosti a světa. Některé předpisy vyvolané speciálními okolnostmi, názory a dobou, vyšly během staletí z praxe, ale přesto jsou velmi názorným poučením o pravém duchu církve Kristovy, který na poli církevní správy spočívá ve sborovém rozhodování a v oblasti osobního života v úzkostlivé snaze o mravní obnovování a o stálou věrnost Pánu.
- Důležitosti kanonických předpisů byl si jasně vědom i biskup mučedník Gorazd, který na jejich základě vydal ke konci svého bohumilého života 'Pravidla pro duchovní osoby' své eparchie, jež potom po obnovení organizace církve jako závazná převzali a vydali jeho nástupci.
- Vydáním úplného znění sv. kánonů pravoslavná církev dává do rukou svého duchovenstva a věřících závazné předpisy v jejich dávné formě. Kež jejich neustále živý duch naplní srdce čtenářů stálostí víry a mravního vzepětí, aby ve svém náboženském životě přinášeli trvalé a krásné ovoce lásky a pokoje.
- *Prot. A. Jiří Novák*
-
-

• KANONICKÁ PRAVIDLA PRAVOSLAVNÉ CÍRKVE

• .

• **Symbol víry třistaosmdesáti svatých otců prvního všeobecného sněmu, nicejského. .**

• Věříme v jednoho Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele všeho viditelného i neviditelného. I v jednoho Pána Ježíše Krista, Syna Božího, jednorozeného, z Otce narozeného, to jest z podstaty Otce, Boha od Boha, Světlo ze Světla, Boha pravého od Boha pravého, rozeného, nestvořeného, jednobytného s Otcem, skrze něhož vše učiněno jest, co je na nebesích a na zemi. Jenž pro nás lidi a naše spasení sestoupil s nebe, vtělil se a člověkem se stal, trpěl a třetího dne vstal z mrtvých a vystoupil na nebesa a sedí na pravici Otce, a zase přijde souditi živých i mrtvých. I v Ducha svatého. Kdo mluví o Synu božím, že byla doba kdy nebyl, nebo že nebyl dříve než se narodil, nebo že pochází z nebytí, nebo že je z jiné osoby, nebo podstaty, nebo že se přeměňuje či mění Syn Boží, toho zavrhuje obecná a apoštolská církev.

• .

• **Symbol víry stopadesáti svatých otců druhého všeobecného sněmu, cařihradského. .**

• Věříme v jednoho Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země i všeho viditelného i neviditelného. I v jednoho Pána Ježíše Krista, Syna Božího, jednorozeného, z Otce narozeného přede všemi věky. Světlo ze Světla, Boha pravého od Boha pravého, rozeného, nestvořeného, jednobytného s Otcem, skrze něhož vše učiněno jest. Jenž pro nás lidi a pro naše spasení sestoupil s nebe, vtělil se v Ducha svatého a Marie Panny a člověkem se stal. Jenž za nás ukřižován jest pod Pontským Pilátem, trpěl i pohřben jest a třetího dne vstal z mrtvých podle Písem. Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Otce. A zase přijde se slávou soudit živých i mrtvých, jehož království nebude konce. I v Ducha svatého, Pána, oživujícího, jenž od Otce pochází a s Otcem i Synem stejně ctěn a slaven jest a mluvil skrze proroky. I v jednu svatou, obecnou apoštolskou církev. Vyznávám jeden křest na odpuštění hříchův. Očekávám z mrtvých vzkříšení a život věku budoucího. Amen.

• .

• **Dogma šestsetřiceti svatých otců čtvrtého všeobecného sněmu, chalcedonského, o dvou přirozenostech v jedné osobě Pána našeho, Ježíše Krista.**

• Následující božské otce učíme se všichni jednomyslně vyznávati jednoho a téhož Syna, Pána našeho Ježíše Krista, dokonalého podle božství a dokonalého podle člověčenství, pravého Boha a pravého člověka, téhož duše i těla; jednobytného s Otcem podle božství a jednobytného také s námi podle člověčenství; ve všem nám podobného kromě hříchu; narozeného před věky od Otce podle božství, v poslední však dny téhož narozeného pro nás a pro naše spasení z Marie Panny Bohorodice podle člověčenství; jednoho a téhož Krista Syna, Pána, jednorozeného, kterého poznáváme ve dvou přirozenostech nesplyvajících, neměnných, nerozlučných, neboť spojením nikterak nebyl rozdíl obou přirozeností odstraněn, ale naopak se uchovává vlastnost každé přirozenosti, spojující se do jedné osoby a jedné hypostase, který se neštěpí ani nerozděluje na dvě osobnosti, nýbrž je jeden a týž Syn a jednorozený Bůh Slovo, Pán Ježíš Kristus, jak dávno proroci o něm a jak sám Pán Ježíš Kristus nás učil, jakož nám též předal symbol otců našich.

• .

• **Dogma stosedmdesáti svatých otců šestého všeobecného sněmu, cařihradského, o dvou vůlích a činnostech v Pánu našem, Ježíši Kristu. .**

• Stejně hlásáme podle učení svatých otců našich, že jsou dvě přirozené vůle čili chtění v něm a dvě přirozené činnosti, které jsou nerozlučné, neměnné, nerozdílné a nesplyvající. Tato dvě přirozená chtění si neodporují, jak to tvrdí bezbožní kacíři, ale jeho lidské chtění jest shodné a neodporuje, avšak naopak podrobuje se jeho božskému a všemohoucímu chtění.

• .

• **Dogma třistašedesátisedmi svatých otců sedmého všeobecného sněmu, nicejského, o uctívání ikon. .**

• Zachováváme, nikoliv jako něco nového, všechna církevní podání, ustanovená pro nás písemně či ústně. Jedním z nich jest vyobrazení ikon v souhlase s událostmi evangelia. Ikony napomáhají nám k utvoření pravé a nikoliv vymyšlené představy vtělení Boha Slova a k podobnému užítku. Ukazují-li se lidem, nepochybně vysvětlují. Jako bychom takto šli královskou cestou a v souhlase s božským učením našich svatých otců a s podáním všeobecné církve (jelikož víme, že toto je od Ducha svatého, v ní přebývajícího) s veškerou hodnověrností a po pečlivém uvážení ustanovujeme: podobně jako vyobrazení svatého a oživujícího kříže umístíme ve svatých Božích chrámech, na bohoslužebných nádobách a rouchách, na zdech, deskách, v domech a při cestách čestné a svaté ikony, malované barvami a pořízené z drobných kamenů a jiného k tomu způsobilého materiálu, jako ikony Pána a Boha a Spasitele našeho, Ježíše Krista a neposkvřené vládkyně naší svaté Bohorodice, jakož i svatých andělů a všech svatých a ctihodných mužů. Často se stává, že ti, kdož se dívají na ikony, připomínají si a milují ty, kteří jsou zobrazeni a uctívají je políbením a pokloněním nikoliv však úctou, jež přísluší jedině Božské Bytosti; jde o čest, jaká se vzdává obrazu svatého oživujícího Kříže, svatému evangeliu a jiným posvátným věcem okouřováním a stavěním svíc, podle zvyku dávných předků. Pocta, která se vzdává svatému obrazu, přechází i na znázorněného a ten, který se klaní ikoně, velebí tím bytost na ní

vyobrazenou. Takto se upevňuje učení svatých otců našich, čili podání všeobecné církve, která přijala evangelium ve všech končinách země.

-

-

-

• Pravidla svatých apoštolů.

- Pravidlo 1. (apoštolské)
- Biskup budiž ustanoven dvěma nebo třemi biskupy.
- Pravidlo 2. (apoštolské)
- Kněz, jáhen a jiné duchovní osoby buďtež ustanoveny jedním biskupem.
- Pravidlo 3. (apoštolské)
- Přinese-li biskup nebo kněz k oltáři některé jiné předměty, než jsou Pánem ustanoveny k oběti, jako med, mléko, nebo místo vína opojný nápoj, připravený z něčeho jiného, nebo ptactvo, některou zvěř, nebo plody jiné než jest psáno, mimo nové klasy nebo hroznové víno, přinášena v příslušné době, budiž zbaven duchovenské hodnosti (degradován). Nebudiž dovoleno nositi k oltáři cokoliv jiného mimo olej pro věčné světlo a kadidlo během svatého předložení darů.
- Pravidlo 4. (apoštolské) ¹
- Všechny ostatní nové plody budiž zasílány do domu biskupa a kněží a nikoliv k oltáři. Je samozřejmé, že biskup a kněží rozdělí se o ně s jáhny a jinými duchovními osobami.
- Pravidlo 5. (apoštolské) ²
- Biskup nebo kněz nebo jáhen nesmí odvrhnouti od sebe svoji manželku pod záminkou zbožnosti. Zavrhně-li ji však, budiž zbaven úřadu (suspendován) a bude-li nepovolným, budiž zbaven duchovenské hodnosti. Výklad: Vypovězení manželky se zakazuje duchovním osobám, jak praví Zonar, neboť takový čin mohl by být pokládán za znesvěcení manželství. Avšak, zřeknutí se manželství, jak to činí biskupové, jest zachování zvyků prvotních křesťanů. Odchylky od tohoto zvyku byly zjištěny šestým všeobecným sněmem jen u některých afrických církví, avšak byly ihned zakázány 12. pravidlem.
- Pravidlo 6. (apoštolské) ³
- Biskup nebo kněz nebo jáhen nesmí na sebe přebírat světský úřad, jinak budiž zbaven duchovenské hodnosti.
- Pravidlo 7. (apoštolské) ⁴
- Bude-li biskup nebo kněz nebo jáhen oslavovati svatý den Paschy před jarní rovnodenností t.j. současně se Židy, budiž zbaven duchovenské hodnosti.
- Pravidlo 8. (apoštolské) ⁵
- Nezúčastní-li se biskup nebo kněz nebo jáhen, nebo některý ze sloužících osob přijímání při předkládání darů, musí se ospravedlniti. V případě odůvodnění budiž zproštěn viny. V případě, že vysvětlení nepodá, budiž zbaven funkce, jelikož svým zaviněním přivodil škodu lidu a uvalil nedůvěru na osobu vykonávající předložení darů, jako by toto nesprávně vykonávala.
- Pravidlo 9. (apoštolské)
- Všechny věřící, kteří přicházejí do chrámu pouze poslouchat Písmo, avšak nezůstávají na modlitbách a na svatém přijímání do konce, je nutno vyloučiti ze svatého přijímání jakožto osoby, které v chrámu působí nepořádek.
- Pravidlo 10. (apoštolské) ⁶
- Bude-li se někdo modliti spolu s osobou vyloučenou ze svatého přijímání, třeba jen doma, budiž i sám vyloučen.
- Pravidlo 11. (apoštolské) ⁷
- Bude-li se někdo z příslušníků kleru modliti s osobou z kleru vyvrženou, budiž i sám zbaven hodnosti.
- Pravidlo 12. (apoštolské) ⁸
- Přesídli-li někdo z kleru nebo z laiků, který byl suspendován, případně vyloučen ze svatého přijímání, nebo ten, který nebyl hoden přijetí do kleru a bude-li přijat v jiném městě bez doporučujícího dopisu: budiž zbaven úřadu případně vyloučen jak přijatý tak i onen, který jej přijal.
- Pravidlo 13. (apoštolské) ⁹
- V pádu, že se jednalo o suspendovaného, případně vyloučeného, budiž mu prodloužena doba suspense případně vyloučení jakožto osobě, která obelhala a oklamala církev Boží.
- Pravidlo 14. (apoštolské)
- Biskupovi není dovoleno, aby opustil svoji eparchii a přešel do jiné, i kdyby ho k tomu mnozí přemlouvali, není-li vážného důvodu, aby tak učinil, jako na příklad naděje, že přinese svým zbožným slovem větší užitek věřícím tam žijícím. Nemůže však tak učiniti jen o své vůli, nýbrž na základě rozhodnutí více biskupů a po naléhavé žádosti.
- Pravidlo 15. (apoštolské)
- Zanechá-li kněz nebo jáhen nebo vůbec někdo z kleru svoji eparchii a přejde do jiné, a po úplném přesídlení bude tam bydliti bez svolení svého biskupa: zakazuje se mu konati nadále bohoslužby, zvláště neuposlechne-li svého biskupa, který jej vyzval k návratu. Setrvá-li nadále v tomto nedůstojném chování: budiž tam ponechán v obecenství pouze jako laik.
- Pravidlo 16. (apoštolské) ¹⁰

- V případě, že biskup, u něhož takoví pobývají, nedodrží ustanovený zákaz bohoslužeb a přijme takové osoby za členy kleru: budiž zbaven úřadu jakožto učitel nepořádku.
- Pravidlo 17. (apoštolské)
- Kdo po svatém křtu byl dvakrát ženat, nebo měl družku, nemůže být ani biskupem, ani knězem, ani jáhnem, ani vůbec ve stavu duchovních osob.
- Pravidlo 18. (apoštolské)
- Ten, kdo si vzal za manželku vdovu nebo rozvedenou, nebo hříšnou ženu, nebo otrokyni či herečku, nemůže být biskupem, ani knězem, ani jáhnem, ani vůbec ve stavu duchovních osob.
- Pravidlo 19. (apoštolské) ¹¹
- Ten, kdo měl za manželku dvě sestry za sebou, nebo neteř, nemůže být přijat do kleru. Výklad: Toto apoštolské pravidlo je ustanoveno pro ty, kteří vstoupili do takového manželství ještě jako nevěřící a zůstali v tomto nezákonném soužití nějakou dobu ještě i po křtu. Ti, kteří po křtu nezůstali nadále v takovém manželském soužití, mohou podle 5. pravidla sv. Theofila Alexandrijského zůstat v kleru, jelikož hřích jejich pohanského života byl očištěn svatým křtem.
- Pravidlo 20. (apoštolské) ¹²
- Kdo z kleru se stane ručitelem za někoho, budiž zbaven hodnosti.
- Pravidlo 21. (apoštolské)
- Kleštěnec, který se jím stal lidským násilím, nebo byl zbaven mužství v době pronásledování, nebo se takovým již narodil, jeli hoden, může se stát biskupem.
- Pravidlo 22. (apoštolské)
- Ten, kdo sám sebe vykleštil, nebudiž přijat do kleru, neboť je sebevrahem a nepřítel Božího stvoření.
- Pravidlo 23. (apoštolské)
- Vykleští-li někdo z kleru sám sebe, budiž zbaven hodnosti, neboť jest svým vlastním vrahem.
- Pravidlo 24. (apoštolské)
- Laik, který sám sobe vykleští, budiž vyloučen na tři roky z účasti na svátostech, neboť ublížil svému životu.
- Pravidlo 25. (apoštolské) ¹³
- Biskup nebo kněz nebo jáhen, který byl usvědčen ze smilstva nebo z křivé přísahy či z krádeže, budiž zbaven duchovenské hodnosti, nikoliv však vyloučen z církevního obecnství. Neboť Písmo praví, že "nebude dvojího souzení" (Naum 1,9). Totéž se týká i ostatních duchovních osob.
- Pravidlo 26. (apoštolské)
- Nařizujeme, že z těch, kteří vstoupili do kleru svobodní, mohou vstoupiti do stavu manželského jen žalmisté a zpěváci.
- Pravidlo 27. (apoštolské)
- Nařizujeme, aby byl zbaven duchovenské hodnosti biskup, kněz nebo jáhen, který bije věřící, jež zhřešili, nebo nevěřící, kteří urazili, aby tím zastrásoval, jelikož v žádném případě nás tomu Pán neučil: naopak sám, když dostával rány - nevracel je, když mu zlořečili, nezlořečil jim, trpěl a nevyhrožoval. (1.Petr. 2,23).
- Pravidlo 28. (apoštolské)
- Opozvá-li se biskup nebo kněz nebo jáhen, který byl za dokázané viny spravedlivě zbaven své hodnosti, konati služby dříve mu svěřené, budiž úplně vyobcován z církve.
- Pravidlo 29. (apoštolské)
- V případě, že biskup nebo kněz nebo jáhen dosáhnou své hodnosti úplatkem, budiž zbaven hodnosti jak sám, tak i onen, který jej ustanovil, a vyloučen vůbec z církve, jakožto Šimon-kouzelník mnou Petrem (v některých rukopisech: jakožto Šimon kouzelník Petrem).
- Pravidlo 30. (apoštolské) ¹⁴
- Využije-li některý biskup světských hodností k tomu, aby jejich přispěním dosáhl biskupské moci v církvi: budiž zbaven hodnosti a vyobcován z církve a všichni, kteří se s ním budou stýkat.
- Pravidlo 31. (apoštolské) ¹⁵
- Opozvá-li některý kněz vlastním biskupem a odděleně koná bohoslužby, a zřídí jiný oltář a při tom neusvědčí u soudu biskupa v ničem, co odporuje zbožnosti a pravdě: budiž zbaven hodnosti jakožto vládychtivý, poněvadž se stal uchvatitelem moci. Buďtež také zbaveni hodnosti ti ostatní z kleru, kteří se k němu připojili. Laici buďtež vyloučeni s církevního obecnství. Toto budiž učiněno po prvním, druhém a třetím napomenutí biskupem.
- Pravidlo 32. (apoštolské)
- Bude-li některý kněz nebo jáhen biskupem zbaven úřadu, nepřísluší mu, aby byl přijat do služeb jinde a jiným, než tím, kterým byl zbaven úřadu, vyjímaje případ, kdy biskup, který suspensi provedl, zemřel.
- Pravidlo 33. (apoštolské) ¹⁶
- Žádný s cizích biskupů, nebo kněží nebo jáhnů nesmí být přijímán bez doporučujícího listu. Když tento předloží, musí se o nich pečlivě souditi: v případě, že to budou hlasatelé zbožnosti - buďtež přijati; v opačném případě poskytně se jim čeho je jim zapotřebí, ale do obecnství se nevezmou, jelikož často dochází k podvodu.
- Pravidlo 34. (apoštolské)
- Biskupové každého národa musí mít svého prvního biskupa a uznávatí jej jakožto hlavu a nesmí ničeho podnikati, co ty přesahovalo jejich pravomoc bez jeho schválení; ale každý se musí starati o svou eparchii a místa, která k ní patří. Avšak ani první biskup nemá ničeho činiti bez vědomí ostatních biskupů, neboť jediné tak může být jednota a proslaven Bůh skrze Pána, ve svatém Duchu, Otec a Syn a svatý Duch.
- Pravidlo 35. (apoštolské)

- Necht' se biskup neodvažuje konati rukopoložení Mimo hranice své eparchie a v městech a vesnicích, které nejsou jemu podřízeny. Bude-li usvědčen, že tak učinil bez souhlasu těch, kteří mají pravomoc nad těmito městy a vesnicemi, budiž zbaven hodnosti jak on, tak i všechny osoby jím posvěcené.

- Pravidlo 36. (apoštolské) ¹⁷

- Bude-li některý biskup ustanoven a neujmě-li se služby a péče o jemu svěřené věřící, budiž zbaven úřadu potud, pokud se neujmě úřadu. Rovněž tak kněz a jáhen. Půjde-li však na místo určení a nebude-li přijat nikoliv vlastní vinou, ale zabrání-li mu v tom zášť tamních věřících, zůstane biskupem, ale kler tohoto města budiž zbaven úřadu, neboť neuměl poučiti nepokorné věřící.

- Pravidlo 37. (apoštolské)

- Dvakrát do roka budiž svoláván sněm biskupů, na němž tito budou mezi sebou rokovati o dogmatech zbožnosti a řešení vzniklé církevní nesrovnalosti. Stane se tak po prvé ve čtvrtém týdnu Padesátnice a po druhé dne 12. října. Výklad: Později byla určena jiná data pro konání sněmů vzhledem ke zvláštním důvodům, Viz První všeobecný sněm, pravidlo 5, Šestý všeobecný sněm, pravidlo 8.

- Pravidlo 38. (apoštolské) ¹⁸

- Biskup musí pečovati o všechny církevní záležitosti a tyto spravovati pamětliv toho, že Bůh dozírá na něho. Není však přípustno, aby něco náležejícího Bohu sobě přivlastňoval nebo daroval svým příbuzným. Jsou-li tito chudí, postará se o ně jako o chudé, avšak pod touto záminkou nesmí zanikati majetek církve.

- Pravidlo 39. (apoštolské) ¹⁹

- Kněží a jáhni nesmějí činiti nic bez vědomí biskupa, neboť jemu jsou svěřeni lidé Páně, a on bude odpovídati za jejich duše.

- Pravidlo 40. (apoštolské) ²⁰

- Budiž jasně znám vlastní majetek biskupa (má-li jaký) a jasně znám majetek Páně, aby biskup, kdyby umíral, měl možnost ponechat vlastní majetek komu chce a jak chce, aby pod záminkou záměny s církevním majetkem nebyl utracen majetek biskupa, který možná má ženu a děti, příbuzné nebo služebníky. Je nutno před Bohem a lidmi, aby církev neutrpěla nějaké škody následkem toho, že není znám majetek biskupa a naopak, aby biskup nebo jeho příbuzní neutrpěli tím, že majetek jim bude odňat pro církev, nebo aby jeho bližší nepřišli do soudního sporu, čímž by byla jeho smrt vydána špatné pověsti.

- Pravidlo 41. (apoštolské) ²¹

- Nařizujeme, aby biskup měl moc nad církevním majetkem. Jsou-li mu svěřené drahocenné lidské duše, tím spíše je mu svěřena péče o peníze, aby s nimi mohl nakládati dle své moci a pomáhati s veškerou zbožností a bázní Boží potřebným, prostřednictvím kněží a jáhnů. Rovněž (bude-li toho zapotřebí) aby si mohl i sám bráti na svoje nezbytné potřeby a potřeby svých bratří, kterým je třeba poskytnouti pohostinství, aby netrpěli v žádném směru nedostatkem, neboť zákon Boží ustanovil, aby sloužící oltářů se z oltáře nasycovali; ani vojín nepozdvihne zbraň proti nepříteli svému na svůj náklad.

- Pravidlo 42. (apoštolské) ²²

- Biskup nebo kněz nebo jáhen, který se oddává hře nebo opilství musí toho zanechat, jinak budiž zbaven hodnosti.

- Pravidlo 43. (apoštolské)

- Podjáhen nebo žalmista či zpěvák, který činí podobně, musí toho rovněž zanechat nebo bude zbaven úřadu. Stejně tak i laici budou vyloučeni ze svatého přijímání.

- Pravidlo 44. (apoštolské) ²³

- Biskup nebo kněz nebo jáhen, který vyžaduje úroky od dlužníků, nesmí tak činiti, jinak budiž zbaven hodnosti.

- Pravidlo 45. (apoštolské)

- Biskup nebo kněz nebo jáhen, který se s kacíři třeba jen modlí, budiž zbaven úřadu. Dovolí-li jim vykonávati služby náležející duchovním, budiž zbaven hodnosti.

- Pravidlo 46. (apoštolské) ²⁴

- Nařizujeme, aby byl zbaven hodnosti biskup nebo kněz, který uzná křest nebo obět' kacířů. "Jaké srovnání Krista s Beljálem?" Aneb jaký díl věrnému z nevěrným, (2.Korint. 6,15).

- Výklad: Toto apoštolské pravidlo se vztahuje na kacíře z dob apoštolů kteří zlehčovali hlavní dogmata o Bohu Otci a Synu a svatém Duchu a o vtělení Syna Božího. O jiných kacířích mluví další ustanovení v následujících pravidlech: viz Druhý všeobecný sněm [pravidlo 1](#), Laodik. [prav. 7. a 8.](#), [Šestý všeobecný sněm 95.](#), [Basil Veliký 47.](#)

- Pravidlo 47. (apoštolské) ²⁵

- Biskup nebo kněz, který znovu pokřtí pokřtěného již pravým křtem nebo který nepokřtí zneuctěného křtem od nevěrných; budiž zbaven hodnosti, neboť se posmíval křtu a smrti Páně a nerozlišoval kněze pravé od nepravých.

- Pravidlo 48. (apoštolské) ²⁶

- Vypudí-li některý laik svoji manželku a vezme-li si jinou, nebo od jiného propuštěnou: budiž vyloučen ze svatého přijímání.

- Pravidlo 49. (apoštolské)

- Nekřtí-li biskup nebo kněz podle ustanovení Páně ve jménu Otce, Syna i svatého Ducha, ale ve jménu tří věčných, nebo ve jménu tří synů, nebo tří utěšitelů, budiž zbaven hodnosti.

- Pravidlo 50. (apoštolské)

- Nevykoná-li biskup nebo kněz třikrát ponoření při jedné a téže svátosti křtu, ale jen jedno ponoření, jež znázorňuje smrt Páně, budiž zbaven hodnosti, jelikož neřekl Pán: V mou smrt křtíte - ale "jdouce, učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého." (Mat. 28,19).

- Pravidlo 51. (apoštolské) ²⁷

- Odřekne-li se některý biskup nebo kněz nebo jáhen nebo jiná duchovní osoba manželství nebo masa či vína, nikoliv ze zdrženlivosti, ale z pohrdání, zapomenuv, že všechno, co bylo stvořeno, je dobré a že Bůh stvořil člověka mužem a ženou, a hanobili takto stvoření, musí se buď polepšit nebo bude zbaven duchovenské hodnosti a vyobcován z církve. Stejně tak i laik.
- Pravidlo 52. (apoštolské)
- Nepřijme-li biskup nebo kněz člověka od hříchu se odvracejícího, ale zavrhně-li jej, budiž zbaven duchovenské hodnosti. Tím zarmucuje Krista, který pravil: "Jest radost v nebi nad jedním hříšníkem pokání činícím." (Lukáš 15,7).
- Pravidlo 53. (apoštolské)
- Nepožívá-li biskup nebo kněz nebo jáhen ve dny sváteční masa, vína a to z pohrdání a nikoliv ze zdrženlivosti, budiž zbaven hodnosti, jelikož umlčel vlastní svědomí a je příčinou pohoršení druhých.
- Pravidlo 54. (apoštolské) ²⁸
- Bude-li někdo z kleru přistižen, že se stravuje v krčmě: budiž zbaven úřadu, vyjímaje případ cestování, kdy je nucen pobývat v hostinci.
- Pravidlo 55. (apoštolské) ²⁹
- Uraží-li někdo z kleru biskupa, budiž zbaven hodnosti. "Knižeti lidu svého nebudeš zlořečiti". (Skut. 23,5).
- Pravidlo 56. (apoštolské) ³⁰
- Uraží-li někdo z kleru kněze nebo jáhna, budiž zbaven úřadu.
- Pravidlo 57. (apoštolské)
- Vysmívá-li se někdo z kleru chromému nebo hluchému, slepci nebo na nohy nemocnému, budiž zbaven úřadu. Rovněž tak i laik budiž vyloučen ze svatého přijímání.
- Pravidlo 58. (apoštolské)
- Biskup nebo kněz, který zanedbává kler nebo věřící a neučí je zbožnosti, budiž zbaven úřadu. Setrvá-li v této bezstarostnosti a lenosti, budiž zbaven hodnosti.
- Pravidlo 59. (apoštolské) ³¹
- Neposkytne-li biskup nebo kněz nebo jáhen nutné pomoci potřebnému z kleru: budiž zbaven úřadu. Činí-li tak stále, budiž zbaven hodnosti, jakožto vrah bratra svého.
- Pravidlo 60. (apoštolské) ³²
- Kdo hlásá v chrámu z knih kacířů jako z knih svatých ke škodě lidu a kleru, budiž zbaven hodnosti.
- Pravidlo 61. (apoštolské)
- Bude-li někdo z věřících nařčen z cizoložství nebo ze smilstva nebo z nějakého jiného zakázaného činu, a bude-li mu to prokázáno, nebudiž přijat do kleru.
- Pravidlo 62. (apoštolské) ³³
- Když se někdo z kleru zřekne jména Kristova z lidského strachu před Židem nebo Řekem, nebo kacířem: budiž vyobcován z církve. Zřekne-li se jména služebníka církve: budiž zbaven hodnosti. Bude-li se káti: budiž přijat jako laik.
- Pravidlo 63. (apoštolské)
- Bude-li biskup nebo kněz nebo jáhen nebo vůbec někdo z duchovních osob jísti krev nebo maso zvířat zadávených zvíř, nebo zdechlinu, budiž zbaven hodnosti, neboť toto zákon zakázal. (Skut. 15,29). Učiní-li to laik, budiž vyloučen ze sv. přijímání.
- Pravidlo 64. (apoštolské) ³⁴
- Bude-li někdo z kleru přistižen, že se postí v den Páně, nebo v sobotu, vyjma jediné (Velké) soboty; budiž zbaven hodnosti. Bude-li to laik, budiž vyloučen ze sv. přijímání. Výklad: O nedělích a sobotách povoluje bohoslužebný řád požívání vína, oleje a pokrmů po liturgi, namísto toho, aby se nepožívalo potravin tří čtvrtiny dne.
- Pravidlo 65. (apoštolské)
- Vejde-li duchovní nebo laik do synagogy židovské nebo kacířské, aby se modlil: budiž zbaven duchovní hodnosti a laik vyloučen ze svatého přijímání.
- Pravidlo 66. (apoštolské) ³⁵
- Udeří-li někdo z duchovních v hádce a jedinou ranou zabije: budiž zbaven hodnosti za svoji prchlivost. Učiní-li tak laik, budiž vyloučen ze svatého přijímání.
- Pravidlo 67. (apoštolské)
- Znásilní-li někdo nezasnoubenou dívku, budiž vyloučen ze svatého přijímání. Nelze mu dovoliti, aby se oženil s jinou, ale musí si podržeti tu, kterou si takto vyvolil, třeba by byla chudá.
- Pravidlo 68. (apoštolské) ³⁶
- Přijme-li některý biskup nebo kněz nebo jáhen od kohokoliv druhé rukopoložení (svěcení), budiž zbaven duchovní hodnosti jak on, tak i ten, kdo rukopoložení (svěcení) vykonal. Toto se nevztahuje na případ, kdy bude věrohodně prokázáno, že první rukopoložení (svěcení) se stalo od kacířů, poněvadž pokřtění nebo vysvěcení od těchto nemohou býti věřícími ani služebníky církve.
- Pravidlo 69. (apoštolské)
- Nepostí-li se některý biskup, nebo kněz, nebo jáhen, nebo podjáhen, nebo žalmista, nebo kantor, nebo zpěvák ve svatý půst před paschou nebo ve středu nebo v pátek, mimo případ tělesné nemoci, budiž duchovní zbaven hodnosti. Bude-li to laik, budiž vyloučen ze svatého přijímání.
- Pravidlo 70. (apoštolské)

- Postí-li se některý biskup, nebo kněz, nebo jáhen nebo vůbec někdo z příslušníků kleru spolu se Židy, nebo drží-li spolu s nimi svátky nebo přijímá od nich jejich sváteční dary, jako macesy nebo podobné, budiž zbaven své hodnosti. Bude-li to laik, budiž vyloučen ze svatého přijímání.
- Pravidlo 71. (apoštolské)
- Donese-li někdo z věřících olej do pohanské modlitebny nebo do židovské synagogy v době jejich svátků, nebo rozsvítí-li svíci, budiž vyloučen s církevního obecnství.
- Pravidlo 72. (apoštolské) ³⁷
- Odcizí-li někdo z duchovenstva nebo laik ze svatého chrámu vosk nebo olej, budiž vyloučen z církevního obecnství a dá pětinasobek k tomu co vzal.
- Pravidlo 73. (apoštolské)
- Žádný si nesmí přivlastnit pro vlastní potřebu zlaté nebo stříbrné posvěcené nádoby nebo závěs, jelikož toto jest nezákonné. Kdo bude přistižen, budiž potrestán vyloučením z církevního obecnství.
- Pravidlo 74. (apoštolské)
- Biskup, který byl věrohodnými lidmi z čehokoliv obviněn, budiž předvolán před biskupy. Dostaví-li se a přizná, nebo bude usvědčen, budiž určena epithimie. Neuposlechne-li předvolání, budiž znovu předvolán dvěma biskupy k němu poslanými. Neuposlechne-li ani v tomto případě, budiž předvolán po třetí dvěma biskupy k němu poslanými. Bude-li přehlížeti i toto a nedostaví-li se, vyřkne sněm své rozhodnutí o něm podle vlastní úvahy, aby se nedomníval, že bude míti výhodu, vyhýbá-li se soudu.
- Pravidlo 75. (apoštolské)
- Nebudiž brán kacír za svědka proti biskupovi, nepostačí však ani jeden věřící, neboť v ústech dvou nebo tří svědků bude pevně stát každé slovo. (Mat. 18,16).
- Pravidlo 76. (apoštolské)
- Nepřísluší biskupovi ustanoviti biskupem kohokoliv, jen aby se zavděčil bratru, synovi nebo jinému příbuznému. Neboť není správné činiti následníků biskupství a přinášeti vlastnictví Boží jako dar lidského stranictví a Církev Boží nesmí býti stavěna pod moc dědiců. Učiní-li tak někdo, budiž toto ustanovení neúčinným a on sám budiž zbaven úřadu.
- Pravidlo 77. (apoštolské)
- Kdo nemá oka, nebo trpí vadou noh, ale jest hoden býti biskupem, budiž jím. Neboť tělesný nedostatek jej neposkvňuje, ale skvrna duševní.
- Pravidlo 78. (apoštolské)
- Hluchý nebo slepý však nebudiž biskupem. Ne proto, že by byl poskvněn, ale aby nebylo překážek ve věcech církevních.
- Pravidlo 79. (apoštolské) ³⁸
- Duševně chorý nebudiž přijat do kleru, a ani s věřícími se nemá modliti. Vyléčí-li se, budiž přijat mezi věřící a bude-li hoden, i do kleru.
- Pravidlo 80. (apoštolské)
- Kdo přešel z života pohanského a byl pokřtěn, nebo kdo se právě odvrátil od hříšného způsobu života, nebudiž povýšen ihned na biskupa, ježto není správné, aby nezkušený byl učitelem druhých, mimo případ stane-li se tak milostí Boží.
- Pravidlo 81. (apoštolské) ³⁹
- Pravili jsme, že nepřísluší biskupovi nebo knězi zabývat se správou světskou, nýbrž má býti neustále ve věcech církevních. Budiž přesvědčen, aby onoho nečinil aneb budiž zbaven hodnosti, ježto žádný nemůže dvěma pánům sloužiti dle přikázání Páně. (Mat. 5,24).
- Pravidlo 82. (apoštolské) ⁴⁰
- Nedovolujeme přijímati otroky do kleru bez souhlasu jejich hospodářů, aby nedocházelo k roztrpčení těchto, ježto z toho povstávají zmatky v domech. Bude-li otrok hoden přijetí do kleru, jakým byl i náš Onesim, a hospodáři k tomu svolí propustivše jej z domu, budiž přijat.
- Pravidlo 83. (apoštolské)
- Biskup nebo kněz nebo jáhen, který má vojenské povolání a chce vykonávati obé, to jest římské velení i kněžský úřad, budiž zbaven duchovní hodnosti, ježto co je císařovo-císaři a co Božího-Bohu. (Mat. 22,21).
- Pravidlo 84. (apoštolské) ⁴¹
- Urazí-li někdo nespravedlivě krále nebo knížete, budiž potrestán. Duchovní budiž zbaven hodnosti, laik budiž vyloučen ze svatého přijímání.
- Pravidlo 85. (apoštolské)
- Vy všichni, duchovní a věřící, čtěte a za svaté považujte tyto knihy Starého zákona: Pět Mojžíšových (Stvoření, Východ, Levitská, Čísel a Obnovených zákonů), jedna Jozue, syna Nun, jedna Soudců, jedna Ruth, čtyři Královské, dvě Paralipomenon (t.j. pozůstatků Knihy Dnů), dvě Ezdrášovy, jedna Esther, tři Makabejské, jedna Jobova, jedna Žalmů, tři Šalamounovy (Příslolí, Kazatel a Píseň Písní), Dvanácti proroků, jedna Isaiáše, jedna Jeremiáše, jedna Ezechiele, jedna Daniele. Budiž vám nadto připomenuto, aby se vaši mladí učili moudrosti učeného Siracha. Dále jsou naše knihy Nového zákona: čtyři Evangelia: Matouše, Marka, Lukáše a Jana, čtrnáct epištol Pavla, dvě epištoly Petra tři epištoly Jana, jedna epištola Jakuba, jedna epištola Judy, dvě epištoly Klimenta. Dále nařízení pro vás biskupy ode mne Klimenta v osmi knihách (které nelze uveřejňovati pro všechny, protože obsahují tajemství) a Skutky naše apoštolské.
- Pozn.: Ohledně apoštolských nařízení sepsaných Klimentem, doba a Prozřetelnost Boží ukázaly na nutnost nového pravidla, jímž jest [druhé pravidlo šestého všeobecného sněmu](#). O posvátných a pro církevní čtení určených knihách jednají ještě

tato pravidla: [60. laodicejského sněmu](#), [33. karthagenského](#), 39. sváteční poselství sv. [Athanasije](#), výroky sv. [Řehoře Bohoslovce](#) a sv. [Amfilochije](#).

-

-

• Pravidla svatých Otců všeobecných sněmů

-

• Obsah druhé části:

- I. [Pravidla prvního svatého všeobecného sněmu, nicejského. \(r.325\)](#)
- II. [Pravidla svatého všeobecného druhého sněmu, cařihradského. \(r.381\)](#)
- III. [Pravidla třetího svatého všeobecného sněmu, efezského. \(r.431\)](#)
[Poselství třetího svatého všeobecného sněmu k posvátnému sněmu pamfilijskému o bývalém metropolitovi Eustatiuvi.](#)
- IV. [Pravidla čtvrtého svatého všeobecného sněmu, chalcedonského. \(r.451\)](#)
- V. [Pravidla pátého všeobecného sněmu, v Cařihradě](#)
- VI. [Pravidla šestého svatého všeobecného sněmu, cařihradského. \(r.680\) jinak trullského, konaného ve sloupové síni císařského paláce.](#)
- VII. [Pravidla sedmého svatého všeobecného sněmu, nicejského. \(r.787\)](#)

-

-

• Pravidla prvního svatého všeobecného sněmu, nicejského. (r.325)

- Pravidlo 1. (I. všeobecného sněmu)
- Komu lékař odejme úd v nemoci, nebo kdo byl vykleštěn barbary, ten budiž ponechán nadále v kleru. Kdo však sám sebe, ač zdrav, vykleští, ten budiž vyloučen, i když přísluší ke kleru. Napříště takoví lidé nesmí býti přijímáni. Jak jest zde zřejmo, toto jest řečeno o těch, kdož obmyslně se osmělili sebe vykleštit. Ti však, kdož byli vykleštěni od barbarů nebo svých pánů, a ukážou se toho hodnými, mohou býti podle tohoto pravidla přijati do stavu duchovenského. (viz Ap. 21).
- Pravidlo 2. (I. všeobecného sněmu)
- Ježto mnohé se stalo z nutnosti nebo jiných pohnutek lidských a nikoliv podle pravidla církevního ¹ že lidé, kteří nedávno přistoupili k víře z pohanství a byli krátký čas katechumeny, brzy jsou přiváděni k duchovní očistě a ihned po křtu svěcení na biskupy nebo kněze, uznává se správným, aby se takto nepostupovalo. I katechumenu je zapotřebí času a po křtu dalšího zpytování, jelikož jasně praví Písmo apoštolské: Ne novokřtěnec, aby snad nadut jsa, neupadl v osidlo ďáblovo. (1.Tim. 3,6.) Bude-li u někoho během času zjištěn duševní hřích a bude-li usvědčen dvěma nebo třemi svědky, budiž vyloučen z kleru. Ten pak, kdo se vzepře, vydává se nebezpečí, že bude vyloučen z duchovenského stavu, neboť se opovážil odporovati velikému sněmu.
- Pravidlo 3. (I. všeobecného sněmu)
- Veliký sněm rozhodl, že se nedovoluje, aby biskupové, duchovní, jáhni a vůbec nikdo z duchovních osob měli jako spolubydlíci v domě osobu ženského pohlaví s výjimkou matky, sestry, tety nebo takové osoby ženského pohlaví, která je mimo jakékoli podezření. Výklad: Účelem tohoto pravidla jest chrániti osoby duchovní od podezření; tento zákaz se vztahuje na duchovní, jáhny a podjáhny, kteří nemají manželky, poněvadž přítomnost manželky u manžela nebudí podezření proti spolubydlicím jiné osobě ženského pohlaví.
- Pravidlo 4. (I. všeobecného sněmu)

- Ustanovit biskupa náleží všem biskupům dotyčné oblasti. Není-li to možným pro závažné důvody nebo pro velkou vzdálenost, postačí, najdou-li se v jednom místě aspoň tři biskupové a ostatní projeví svůj souhlas písemně. Potom provede se vkládání rukou. Schváliti toto opatření se vyhrazuje metropolitovi příslušné oblasti.
- Pravidlo 5. (I. všeobecného sněmu)
- O osobách ať duchovních nebo laických, které biskupi v jednotlivých eparchiích vyloučili z církevní pospolitosti, platí pravidlo, ² že osoby vyloučené jedněmi nesmí býti přijímány jinými. Budiž však přešetřeno, zda k vyloučení nedošlo ze zaujetí biskupa nebo pro spor s ním nebo z jiného podobného důvodu nepřízně se strany biskupovy. Za účelem řádného přešetření takových případů uznalo se za dobré, aby byly v každé oblasti dvakrát do roka konány sněmy, aby na společné schůzi všech biskupů této oblasti byly přešetřeny takové sporné případy. Takto od všech se potvrdí, že ti, kdož se skutečně proti biskupu provinili, byli správně vyloučeni, leč by sněm biskupů rozhodl o mírnějším opatření. Sněm nechť se schází před čtyřicetidenním postem a po vyřízení všech sporných případů nechť se vzdá Bohu čistý dar. Druhý sněm nechť se koná na podzim.
- Pravidlo 6. (I. všeobecného sněmu) ³
- Nechť se zachovává staré zvykové právo, které se ustálilo v Egyptě, Libyi a Pentapoli, aby alexandrijský biskup vykonával pravomoc nad všemi jmenovanými oblastmi, jelikož je takové zvykové právo již i u římského biskupa. Stejně se zachovávají výsady církve v Antiochii a v jiných oblastech. Budiž vůbec vzato na vědomí: veliký sněm rozhodl, že nesmí býti biskupem osoba, která byla ustanovena biskupem bez souhlasu metropolitů. Bude-li volba biskupa provedena s všeobecným souhlasem a podle církevních pravidel, budou-li však proti volbě vzneseny námitky dvěma nebo třemi oponenty, je rozhodným stanovisko většiny voličů
- Pravidlo 7. (I. všeobecného sněmu) ⁴
- Vzhledem k tomu, že se ustálil zvyk a dávné podání, že má zvláštní vážnost biskup, který je v Elli (Jerusalemě), nechť on požívá tuto poctu s důstojností náležejícím metropolitovi.
- Pravidlo 8. (I. všeobecného sněmu) ⁵
- Svatý a veliký sněm rozhoduje, aby osoby, které samy sebe nazývají čisté a přistupují k všeobecné apoštolské církvi, byly po vložení rukou převzaty do duchovního stavu. Především však náleží jim písemně prohlásiti, že budou zachovávat i plnit ustanovení všeobecné apoštolské církve, to jest, že budou v obecnství církevním spolu s druhoženatými a s těmi, kdož v době pronásledování poklesli, pro něž jest stanovena jak doba pokání, tak i lhůta k omilostnění. Jest zapotřebí, aby oni ve všem plnili ustanovení všeobecné církve. Tam, kde na vesnicích nebo v městech se ukáže, že všichni duchovní jsou vysvěceni z jejich řad, nechť podrží své hodnosti. Ale tam, kde jest biskup všeobecné církve a některý z nich přistoupí k církvi, jest samozřejmým, že biskup pravoslavné církve bude míti biskupská důstojství a ten, který se nazývá biskupem u t.zv. čistých, bude míti hodnost kněžskou, mimo případ kdy rozhodne místní biskup, aby i takový podržel hodnost jména biskupského. Neuzná-li toto vhodným, nechť pro zřejmé připojení takového ke kleru nalezne pro něj místo chorepiskopa (biskupa-vikáře) anebo kněze. Ve městě nebudiž však dvou biskupů.
- Výklad: čistými nazývali se kacíři, následovníci Novatiana, kněze římské církve, který učil nepřijímatí nikdy pokání těch, kdož odpadli v době pronásledování a druhoženatých do obcování církevního. V těch hrdých a nelidumlných názorech spatřoval čistotu svého společenství.
- Pravidlo 9. (I. všeobecného sněmu)
- Ti, kteří byli rukopoloženi na kněze bez prověření, nebo sice při prověření vyzpovídali své hříchy, ale po zpovědi proti pravidlu se našli lidé, kteří položili na ně ruce, nejsou podle pravidla ⁶ připuštěni ke konání duchovní bohoslužby, jelikož všeobecná církev bezpodmínečně vyžaduje bezúhonnost. (1.Tim 3,2)
- Pravidlo 10. (I. všeobecného sněmu) ⁷
- Budou-li někteří z těch, kdož odpadli, povýšeni do kleru buď z neznalosti jejich poklesků nebo i s vědomím těch, kdož je povýšili, církevní pravidlo budiž zachováno a tito, jakmile to vejde ve známost, buďtež zbaveni duchovenské hodnosti.
- Pravidlo 11. (I. všeobecného sněmu) ⁸
- Ohledně těch, kdož odstoupili od víry bez donucení a ne z důvodu odnětí majetku nebo nebezpečení nebo něčeho podobného, jak se dalo v době pronásledování Licinia, sněm rozhodl projevit milost i když nejsou hodni lidumilnosti; ti, kdož se budou opravdově káti, jako věřící stráví tři roky mezi těmi, kdož naslouchají čtení Písma a sedm let nechť v chrámě poklekají, žádajíce omilostnění, a dva roky nechť se účastní s lidem modliteb mimo přijímání svatých svátostí.
- Pravidlo 12. (I. všeobecného sněmu) ⁹
- Ti, kdož milostí budou přivedeni k vyznání víry a projeví první nadšení odloživše své vojenské hodnosti, ale pak jako psi vracejí se k tomu, co vyvrhli, dosáhli prostřednictvím darů a stříbra obnovení vojenských hodností, budou po deset let v chrámě poklekati, žádajíce omilostnění a to po tříleté době naslouchání čtení Písma v předsíni chrámu. U všech těchto třeba bráti v úvahu jejich rozpoložení a způsob pokání, jelikož někteří se strachem, pláčem, utrpením a dobrými skutky pokání, projevují své obrácení, a nikoliv jen okázale. Tito jsou po dokonání určené jim doby pokání hodni přijetí do obecnství modliteb. Dokonce je dovoleno biskupu projevit k nim větší lidumilnost. Ti, kteří však lhotejně nesou své prohřešení a považují za dostačující způsob k obrácení na víru své chození do chrámu, nechť úplně vykonají dobu pokání.
- Pravidlo 13. (I. všeobecného sněmu) ¹⁰
- Zachovává se staré zvykové právo a pravidlo o umírajících, že žádnému umírajícímu nesmí být odepřeno nejnutnější poslední přijímání. Byl-li někdo učiněn hodným sv. přijímání pro blízký konec života, ale pak se uzdravil, budiž pak připuštěn jen k účasti na modlitbách. Vůbec každé umírající osobě, ať je to kdokoli, která si vyžádá svatou eucharistii, buďtež s povolením biskupa svaté dary poskytnuty.
- Pravidlo 14. (I. všeobecného sněmu) ¹¹
- Svatý a veliký sněm rozhodl, aby katechumeni, kteří odpadli, byli po tři roky zařazeni jen mezi posluchače Písma a po uplynutí této doby byli připuštěni k modlitbám katechumenů.
- Pravidlo 15. (I. všeobecného sněmu) ¹²

- Aby se předešlo opětovným zmatkům a nepořádkům, bylo rozhodnuto naprosto zapovědět zvyklost, která je v některých místech a odporuje apoštolskému pravidlu, aby ani biskup, ani duchovní nebo jáhen nepřecházeli z města do jiného města. Dopustí-li se nějaká osoba po vyhlášení tohoto rozhodnutí svatého a velikého sněmu takového jednání, nebo připustí-li, aby se s ní takto postupovalo, bude ohledně takové osoby opatření zcela neúčinným a osoba, která přešla na jiné místo, má být navrácena do té církve, v níž byla vysvěcena na biskupa, kněze aneb jáhna.
- Pravidlo 16. (I. všeobecného sněmu)
- Kněží, jáhni a vůbec kdokoli z duchovního stavu, kteří nerozvážně a bez bázně Boží a neznajíce církevního pravidla ¹³ odejdou od své církve, nemohou v žádném případě být přijati do jiné církve. Proti takovým osobám má být použito všech donucovacích prostředků, aby se vrátily do své církevní obce. Setrvají-li takové osoby ve své zatvrzelosti, mají být vyloučeny z církevního společenství. Také jestliže se někdo opovždí rukopoložit ve své církvi někoho, kdo náleží pod pravomoc druhého biskupa, bez souhlasu biskupa, od něhož odešla osoba, zařazená mezi duchovenstvo, takové svěcení je neúčinné.
- Pravidlo 17. (I. všeobecného sněmu)
- Protože mnohé osoby duchovního stavu zabývají se hromaděním majetku a lichvářstvím, zapomněly na slova Svatého Písma: "Svých peněz nedám na lichvu!" (Žalm 15,5) a požadují úroky z půjčených peněz, ustanovil svatý a veliký sněm, aby osoba, které bude dokázáno, že po vyhlášení tohoto rozhodnutí bere ze zapůjčené částky úroky nebo si vymínjuje jiné výhody, požaduje polovičku zisku nebo podniká cokoli jiného, aby dosáhla hanebného zisku, budiž trvale vyloučena s kleru a odstraněna z duchovenského stavu.
- Pravidlo 18. (I. všeobecného sněmu)
- Svatému a velikému sněmu vešlo ve známost, že v některých městech a místech jáhni podávají eucharistii kněžím, ačkoli to neodpovídá ani pravidlům ani zvykovému právu, aby ti, kdož nejsou oprávněni přinášeti oběť podávali tělo Kristovo těm, kteří dary přinášejí. Rovněž vešlo ve známost, že někteří jáhnové se dotýkají eucharistie dříve než biskupové. Toto nechť přestane. Jáhnové musí se omezit na svoji působnost a musí si uvědomit, že jsou služebníky biskupovými a podle hodnosti nižší než kněží. Eucharistii přijímají v pořadí za kněžími; podávají ji jim biskupové nebo kněží. Také není dovoleno, aby jáhnové seděli uprostřed kněží, neboť to neodpovídá pravidlu a pořadí. Neuposlechne-li někdo tohoto příkazu, budiž zbaven hodnosti jáhna.
- Pravidlo 19. (I. všeobecného sněmu) ¹⁴
- Ustanovuje se, aby osoby, které byly dříve pauliany a pak přistoupily k všeobecné církvi, byly vůbec všechny znovu pokřtěny. Náležely-li tyto osoby k duchovnímu stavu, buďtež znovu po pokřtění vysvěceny biskupem všeobecné církve, bude-li zjištěno, že jsou bezúhonnými a neposkvrněnými. Bude-li šetřením zjištěno, že tyto osoby nemají způsobilosti k duchovnímu stavu, budou i nadále zbaveny duchovní hodnosti. Stejně budiž postupováno i ve příčině diakonek a vůbec všech osob, náležejících k duchovnímu stavu. Připomenuli jsme zde ony diakonky, které se považují za takové podle oděvu. Ježto však nemají žádného svěcení, mohou být zcela přičítány mezi laiky.
- Pravidlo 20. (I. všeobecného sněmu) ¹⁵
- Protože některé osoby se modlí v chrámě v kleče v den Páně a ve dny Padesátnice, usnesl se svatý sněm, že ve všech eparchiích má být zachován stejný postup, že v tyto dny se mají modlit k Bohu ve stoje.
- .

• Pravidla svatého všeobecného druhého sněmu, cařihradského. (r.381)

- Pravidlo 1. (II. všeobecného sněmu)
- Svatí otcové, kteří se sešli v Cařihradě, rozhodli: Vyznání víry, přijaté třistaosmdesáti otci na sněmu v Nicei, která leží v Bythínii, ať se neodvolává a zachovává beze změny. Do klatby se dává jakékoli kacířství a to: eunomiánů, anomejanů, ariánů, eudoxiánů, peluariánů, čili duchoborců, seveliánů, marcelliánů, fotiniánů a apolináriánů.
- Pravidlo 2. (II. všeobecného sněmu)
- Oblastní biskupové nejsou oprávněni rozšiřovati svou pravomoc na církve, které leží za hranicemi jejich oblasti, aby nevznikal zmatek v církvích. Biskup alexandrijský řídí ve smyslu pravidel jen církve egyptské, biskupové východní vykonávají pravomoc jen na východě, šetříce výsad církve antiochijské, jak byly uznány pravidly nicejskými; taktéž biskupové asijské oblasti působí pouze v Asii, biskupové pontští spravují jen záležitosti pontské oblasti, biskupové thráctí vyřizují jen záležitosti Thrakie. Biskupové nejsou oprávněni překročovati hranice své eparchie za účelem vysvěcení nebo jiného církevního úkonu, leč by byli zvláště pozváni. Rozumí se, že za šetření tohoto pravidla o církevních oblastech přísluší řízení záležitosti církevní oblasti sněmu téže oblasti, jak ustanovil sněm nicejský. Boží církve barbarských národů, mimo římské imperium, se spravují podle platných zvyklostí otců.
- Pravidlo 3. ¹⁶ (II. všeobecného sněmu)
- Cařihradskému biskupovi přísluší čestné pořadí po římském biskupovi, protože Cařihrad je novým Římem.
- Pravidlo 4. (II. všeobecného sněmu)
- O Maximu Kynikovi a nezákonnému činu, jehož se dopustil v Cařihradě: Bez ohledu na to, zda Maxim byl biskupem či nikoli, prohlašují se za bezúčinná jakákoliv ustanovení na kterýkoliv stupeň duchovního stavu, a to co vykonal on nebo bylo vykonáno pro něho.
- Pravidlo 5. (II. všeobecného sněmu) ¹⁷
- O svitku západních církví: Je přijatelný i pro osoby nacházející se v Antiochii, které vyznávají jediné Božství Otce, Syna i Ducha svatého. Svitkem se rozumí svitek západních biskupů, obsahující rozhodnutí sardicijského sněmu, jímž bylo uznáno a potvrzeno nicejské vyznání víry.
- Pravidlo 6. (II. všeobecného sněmu)

- Poněvadž mnozí lidé v přání vyvolati zmatek a svrhnouti pořádek v církvi si z nevrzivosti a klevetivosti vymýšlejí rozličná obvinění na pravoslavné biskupy, kteří spravují církev, nesledující jiného cíle než ten, aby uvrhli stín na dobrou pověst kněží a vyvolali zmatek u pokojných lidí, rozhodl svatý sněm biskupů, kteří se sešli na společném shromáždění v Cařihradě, že nemají býti přijímáni žádní žalobci bez přešetření a nemá býti dovoleno, aby kdokoli vznášel obvinění proti církevním správcům, nemá však v tom býti všem zabráněno. Vznese-li nějaká osoba proti biskupovi nějakou svou osobní, tedy soukromou žalobu, na příklad žalobu, že se zmocnil nějakého majetku nebo pro jinou křivdu, kterou mu biskup způsobil, nesmí býti brán ohled ani na osobu žalobcovu, ani na jeho vyznání. Postupováno budiž takto po všech stránkách, aby svědomí biskupa nebylo zatíženo vinou, a také proto, aby osoba, která se přihlásila jako postižená, došla spravedlnosti bez ohledu, jakého je náboženského vyznání. Bude-li biskup obviněn z církevních přestupků, budiž vzat zřetel na osobu žalobcovu. Především nesmí býti dovoleno, aby kacíři vznášeli žaloby na pravoslavné biskupy ve věcech církevních. Kacíři nazýváme jednak osoby, které byly prohlášeny církví za cizí, jednak ty, jež jsme dali do klatby a mimo to osoby, které se sice tváří, jako by správně vyznávaly naší víru, avšak se odtrhly, a svolávají shromáždění proti našim řádně ustanoveným biskupům. Dále pak osoby, příslušníky církve, které byly pro své činy odsouzeny a vyloučeny z kleru nebo z řad věřících laiků. Nebudiž těmto dovoleno vznášeti žalobu na biskupa, pokud se neočistí z obvinění, které na ně samé bylo vzneseno. Také od těch, na něž napřed bylo podáno udání, nelze přijati udání proti biskupu nebo jinému duchovnímu, dokud zjevně neprokáží svou nevinu ve vzneseném obvinění. Ohledně obvinění vznesených na biskupa ve věcech církevních osobami, které nejsou ani kacíři, ani nebyly vyloučeny z církevního obecnství, ani nebyly odsouzeny nebo nebyly napřed obviněny z vlastních přestupků, prikazuje svatý sněm, aby byla předložena všem oblastním biskupům a před nimi aby bylo odůvodněno udání na biskupa, majícího se zodpovídati. Nemohou-li biskupové spojených eparchií proti očekávání obnoviti pořádek ve věci obvinění na některého biskupa vznesených, nechť žalobci předloží svou stížnost velkému sněmu biskupů velké oblasti, který bude za tím účelem svolán. Žalobci musí své obvinění předložiti písemně předem, a bude jim uložen stejný trest s obviněným, vyjde-li v řízení najevo, že obvinění biskupa jest nepravdivé. Kdo však po předběžném doznání neuzná usnesené rozhodnutí a osmělí se žádati slyšení u krále nebo předloží svou věc soudům světským, nebo se obrátí na všeobecný sněm, urážíje tím čest biskupů své oblasti, toho žaloba nebudiž přijata, ježto se to přičí církevnímu řádu a porušuje pravidla.

- Pravidlo 7. (II. všeobecného sněmu)
- Ty, kteří se přihlašují k pravoslaví a k účasti zachraňovaných z kacířů, přijímáme podle těchto předpisů a zvyklostí: Ariany, Macedoniany, Savvatiány a Navatiány, kteří se nazývají čistými a lepšími, tethradity a Apolinaristy přijmeme, stvrdí-li vlastnoručně a vyhlásí-li kletbu každého kacířství, které se odchyluje od učení svaté Boží všeobecné a apoštolské církve, zapečetíjíce, to jest pomazující svatým myrem nejprve na čele, očích, chřípí, ústech a uších, a říkáme slovy: "Pečeť daru Ducha svatého". Eunomiany pak přijímáme jedním ponořením do křestní vody. Montanisty, kteří se zde nazývají Frygy a Savelliány, kteří se přidržují učení o synootcovství a dopouštějí se i jiných zavržených odchylek, a všechny ostatní kacíře, poněvadž zde je mnoho takových, kteří pocházejí ponejvíce z kraje galatského, a všech, kdo z nich touží, aby byli sjednoceni s pravoslavím, přijímáme jako pohany: v první den z nich učiníme křesťany, v druhý den katechumeny, pak v den třetí je zaklínáme trojnásobným vdechnutím do obličejů a uší; tak je zařazujeme mezi katechumeny a prikazujeme jim, aby se nacházeli v chrámu a poslouchali Písmo. Pak je již křtíme.
- .

• Pravidla třetího svatého všeobecného sněmu, efezského. (r.431)

- Pravidlo 1. (III. všeobecného sněmu) ¹⁸
- Protože je nutno, aby ti, kdož se nezúčastnili svatého sněmu a ať už z jakékoli příčiny povahy církevní nebo osobní zůstali ve svém místě nebo městě, nebyli bez vědomosti o tom, co bylo sněmem usneseno, oznamujeme vaší svatosti a lásce, že kterýkoli oblastní metropolita, který odpadnuv od svatého všeobecného sněmu se přidal k shromáždění odpadlíků nebo se k němu později přidá, nebo který přijal nebo později přijme Celestiovo učení, nemá míti právo cokoli podnikati proti biskupům své oblasti, protože byl sněmem s okamžitou účinností vyloučen z každé církevní pospolitosti a zbaven své pravomoci. Mimoto bude proti němu zavedeno šetření biskupy téže oblasti a okolními metropolitami pravoslavného smýšlení k tomu cíli, aby byl zcela zbaven hodnosti biskupské.
- Pravidlo 2. (III. všeobecného sněmu) ¹⁹
- Eparchiální biskupové, kteří se nezúčastnili svatého sněmu, ale měli účast na odpadlictví, nebo se o ni pokusí, nebo podepsavše svržení Nestoria, přešli do tábora odpadlíků, podle rozhodnutí sněmu jsou vyloučeni z duchovního stavu a zbaveni své hodnosti.
- Pravidlo 3. (III. všeobecného sněmu)
- Osobám duchovního stavu, kterým by Nestorij nebo jeho přívrženci zabraňovali ať v kterémkoli městě nebo vesnici v konání kněžských povinností, protože se přidržují pravoslavného přesvědčení, udělili jsme právo, aby převzaly svou hodnost. Všeobecně nařizujeme, že duchovní, kteří souhlasí s pravoslavným všeobecným sněmem nejsou v žádném směru podřízení biskupům, kteří odpadli nebo odpadnou od pravoslavné víry.
- Pravidlo 4. (III. všeobecného sněmu)
- Svatý sněm rozhodl, aby duchovní, kteří odpadnou a odváží se soukromě nebo veřejně vyznávatí učení Nestoria nebo Celestia byli zbaveni duchovní hodnosti.
- Pravidlo 5. (III. všeobecného sněmu)
- Jestliže Nestorij a jeho přívrženci se pokusili nebo pokusí proti všem pravidlům a podle svého ve všech směrech svévolného jednání, osobám, které svatý sněm nebo jejich příslušní biskupové odsoudili pro nepřístojné jednání, vrátiti obecnství v církvi nebo duchovní hodnost, budiž to podle rozhodnutí našeho bez právních účinků a osoby takové zůstanou i nadále zbaveny duchovní hodnosti.

- Pravidlo 6. (III. všeobecného sněmu)
- Svatý sněm ustanovil, že osoby, které by se pokusily zvrátit jakýmkoli způsobem to, co bylo ohledně nich usneseno na svatém sněmu v Efezu, byly, pokud jde o biskupy nebo příslušníky duchovního stavu, zbaveni své hodnosti a pokud jde o laiky, vyloučení z církevního společenství.
- Pravidlo 7. (III. všeobecného sněmu)
- Po přečtení tohoto svatý sněm rozhodl: Zakazuje se, aby kdokoli pronášel, sepisoval nebo skládal jiné vyznání víry než to, které přijali svatí otcové, kteří se sešli v svatém Duchu v městě Nicei. Kdo se odváží složit jiné vyznání víry, je hlásati nebo vnučovati těm, kteří si přejí obrátiti se k poznání víry od pohanství, židovství nebo kacířství jakéhokoliv směru, buďtež, jsou-li biskupy, zbaveni biskupské hodnosti, a jsou-li duchovními, vyloučení ze stavu duchovního; jsou-li laiky, buďtež dáni do klatby. Totéž platí, bude-li zjištěno, že biskupové, duchovní nebo laici vyznávají nebo učí tomu, co je obsaženo ve výkladu o vtělení jednorozeného Syna Božího, který předložil kněz Charisij, nebo špatným a rozvratným dogmatům Nestoriovým, které jsou k tomu přiloženy: o nich platí rozhodnutí tohoto svatého a všeobecného sněmu, aby biskup byl sesazen a zbaven biskupské hodnosti; duchovní budiž vyloučen z duchovního stavu a laik budiž dán do klatby, jak bylo ustanoveno. Výklad: Před tím bylo přečteno nicejské vyznání víry a nesprávný výklad vyznání víry, které sněmu předložil filadelfijský presbyter Charisij.
- Pravidlo 8. (III. všeobecného sněmu) ²⁰
- Nejdražší v Bohu spolubiskup Rigin a spolu s ním nejzbožnější biskupové cyperské oblasti Zinon a Euagrij přednesli věc, která je novotou a porušujíc církevní rozhodnutí a apoštolská pravidla zasahuje do svobody všech. Protože nemoci společností si vyžadují účinnějšího léčení, neboť působí velké škody tím více. Že nebylo starého zvykového práva, aby biskup města Antiochie konal svěcení kněží na Cypru, jak o tom podali písemně i ústně zprávu nejzbožnější muži, kteří se dostavili na svatý sněm, představení svatých chrámů na Cypru jsou podle pravidel svatých otců a podle dávného zvykového práva oprávněni sami osobně ustanovovati bez jakéhokoliv omezení a bez jakýchkoli nároků proti nim, nejzbožnější biskupy. Totéž platí pro jiné oblasti a pro všechny eparchie, že žádný v Bohu nejdražší biskup nemá rozšiřovati svou pravomoc na jinou eparchii, která nebyla již dříve a od počátku pod pravomocí jeho nebo jeho předchůdců. Kdo by svou pravomoc rozšiřoval a násilně si podrobil nějakou eparchii, je povinen ji vrátiti, aby nebylo porušováno pravidlo svatých otců: Necht' světská nadutost se nevkrádá pod rouškou bohoslužby. Svoboda, kterou nám svou Krví daroval náš Pán, Ježíš Kristus, vysvoboditel všech lidí, se nesmí pomalu a nepozorovatelně ztratiti. Proto svatý a všeobecný sněm rozhodl, že každá eparchie má zachovávat v čistotě a bez omezení práva, která jí přísluší od počátku podle zvyklostí, které se ustálily od dávné doby. Opis tohoto rozhodnutí si může bez omezení vyžádati každý metropolita pro sebe jako osvědčení. Náš svatý a všeobecný sněm rozhodl, že osvědčení odporující tomuto učiněnému rozhodnutí, kdyby je někdo předložil, je právně neúčinným.
- .

• **Poselství třetího svatého všeobecného sněmu k posvátnému sněmu pamfilijskému o bývalém metropolitovi Eustatiuvi.**

- .
- Ježto Písmo vnuknuté Bohem praví, aby vše bylo konáno s úvahou, tím více je každý, komu byl přiřčen úděl duchovní služby, povinen naprosto přesně přemýšleti o všem, co jest mu činiti. Ti, kdož si přejí takto uspořádati svůj život, budou v bezpečném postavení a budou unášeni jako příznivým větrem ve směru svých přání. Tato slova se velmi podobají pravdě. Někdy se však stává, že hořký a nesnesitelný žal zatemňuje rozum, velmi jej vzrušuje a tak jej odvádí od správného poznání a svádí k tomu, aby na věci v podstatě nesprávné se hledělo jako na něco užitečného. - Zpozorovali jsme, že něco podobného se přihodilo nejzbožnějšímu a nejpobožnějšímu biskupovi Eustatijovi. Byl vysvěcen, jak je potvrzeno, podle pravidel církevních. Byl, jak vypravuje, některými osobami zmáten a podlehl neočekávaným událostem. Nejsa příliš houževnatým a jsa unaven zápasem s pronásledujícími jej starostmi a nejsa způsobilým vyvrátiti výtky svých odpůrců, vzdal se za okolností, které nám nejsou známy, písemně své eparchie. Protože však jednou vzal na sebe odpovědnost duchovensko-vrchnostenské péče, náleželo, aby ji vykonával s duchovní pevností, aby se připravil na práci a ochotně přinášel pot slibující odměnu. Protože se ukázal jednou nedostatečně pečlivým, i když se tak stalo spíše z nedostatku potřebné energie, než z nedbalosti a lenosti, vaše zbožnost vysvětila nejzbožnějšího a nejpobožnějšího našeho bratra a spolubiskupa Theodora pro správu církve, aby dočasně neosiřela a aby Spasitelovo stáde nezustávalo bez představeného. Když však Eustatij přišel se slzami v očích a činil nárok nikoli na úřad vůči nejzbožnějšímu biskupu Theodorovi, nýbrž jen na církev žádá, aby mu byl ponechán čestný titul biskupa, pocítili jsme všichni soustrast s tímto starcem - považující jeho pláč za společný nám všem, spěchali jsme opatřiti si vědomost, zda byl po zákonu vyloučen a zbaven hodnosti, zda zbavení hodnosti se stalo ze zákonných důvodů, nebo byl-li jen obviněn z nesprávných činů osobami, které poskvnyly jeho dobrou pověst. Dozvěděli jsme se, že se ničeho takového nedopustil a že mu bylo spíše vyčítáno, že se zřekl eparchie. Proto nečiníme výtek vaší zbožnosti, že na jeho místo již dříve ustanovilo náležitým způsobem jmenovaného nejpobožnějšího biskupa Theodora. Protože však nepřísluší příliš kárati nedostatek houževnatosti tohoto muže, nýbrž naopak míti slitování se starcem, který po tak dlouhou dobu žil mimo rodné město a otcovský dům. Podle spravedlivosti jsme usoudili a rozhodli, že bez jakýchkoli námitek má požívatí titul a pocty biskupské a obecnství, nesmí však ani vysvěcovati vkládáním rukou, obsazovati církev a konati bohoslužby z vlastní moci, ledaže by byl spolu pozván k tomu, nebo dovolí-li mu podle náklonnosti a lásky v Kristu bratr a spolubiskup. Rozhodnete-li o něm s větší blahosklonností ať teď nebo později, nebude svatý sněm míti proti tomu námitek.
- .

• **Pravidla čtvrtého svatého všeobecného sněmu, chalcedonského. (r.451)**

- Pravidlo 1. (IV. všeobecného sněmu)

- Uznali jsme za spravedlivé, aby byla zachovávána pravidla, na nichž se svatí otcové usnesli až dosud na každém sněmu.
- Pravidlo 2. ²¹ (IV. všeobecného sněmu)
- Biskup, který za peníze vykoná svěcení vkládáním rukou a nabídne na prodej neprodejnou milost, za peníze ustanoví biskupa nebo vikáře, kněze nebo jáhna nebo jinou duchovní osobu, nebo za peníze povýší na ekonoma nebo ekdika ²² nebo paramonaria ²³ nebo vůbec na jakýkoli církevní úřad pro svůj hanebný zisk, budiž zbaven své vlastní hodnosti, bude-li usvědčen, že se o takový čin pokusil. Osoba jím ustanovená nemá mít žádných práv z koupeného vysvěcení vložení rukou nebo z povýšení. Důstojenství nebo úřad, kterých nabyla za peníze, buďtež jí odňaty. Kdo bude usvědčen z takového hanebného a nezákonného úplatkářství, budiž jde-li o duchovního, zbaven vlastní hodnosti; jde-li však o laika nebo mnicha, buď dán do klatby.
- Pravidlo 3. (IV. všeobecného sněmu)
- Došlo do vědomosti svatého sněmu, že některé osoby duchovního stavu z hanebné ziskuchtivosti si najímají cizí statky a obstarávají světské záležitosti, o služby Boží nedbají a obchází domy světských lidí a přijímají ze ziskuchtivosti přikazy vztahující se na majetek. Svatý a velký sněm proto rozhodl, že napříště nikdo, ať biskup, kněz či mnich, nesmí si najímání statky ani přejímání vyřizování světských věcí, leda že bude podle zákonných ustanovení povolán k povinnému poručení nad nezletilými nebo uloží-li mu příslušný biskup v městě, aby pečoval o církevní věci nebo siroty a bezradné vdovy nebo o osoby, které pro bázeň Boží zvláště potřebují církevní ochrany. Kdo budoucně poruší toto ustanovení, bude podroben církevnímu trestu.
- Pravidlo 4. (IV. všeobecného sněmu)
- Osobám, které opravdově a s upřímností se oddali mnišskému životu, přísluší s tím spojené pocty. Protože však některé osoby zneužívají mnišského roucha a přivádějí do zmatku církev i světské záležitosti, táhnou hromadně od města k městu a dokonce se pokoušejí sami si zřizovat monastýry, bylo rozhodnuto, že nikdo nesmí zakládati a zřizovat monastýr, nebo modlitebny bez souhlasu příslušného biskupa města. Mniši v každém místě a zemi necht' jsou podrobeni místnímu biskupovi, zachovávají mlčení, věnují se postům a modlitbám, stále bydlíce v místech kde se zřekli světa, a nevyměšují se ani do církevních věcí, ani pozemských, nepřijímajíce v nich účastenství, opustivše svůj monastýr, ledaže by jim to uložil místně příslušný biskup vzhledem k naléhavé potřebě. Žádný otrok bez souhlasu svého pána nesmí být přijat v monastýru do mnišského stavu. Kdo poruší toto ustanovení, budiž podle našeho rozhodnutí vyloučen s církevního obcenství, aby nebylo hanobeno jméno Boží. Příslušní biskupové mají však náležitě pečovat o monastýry.
- Pravidlo 5. (IV. všeobecného sněmu)
- Bylo rozhodnuto, že se zachovávají v platnosti rozhodnutí svatých otců o biskupech a duchovních, kteří přecházejí z města do města.
- Pravidlo 6. (IV. všeobecného sněmu) ²⁴
- Nikdo nemá být vysvěcen rukopoložením ani na kněze ani na jáhna nebo na jiný stupeň církevní hodnosti, nebude-li zároveň ustanoven k chrámu v městě, na venkově nebo k chrámu mučedníků nebo k monastýru. Svatý sněm rozhodl, že ustanovení osoby, které budou vysvěceny vkládáním rukou, aniž byly současně ustanoveny na určité místo, se pokládá za právně bezúčinná a že nemají být nikde přijímány do služeb na hanbu těch, kdo je takto ustanovili.
- Pravidlo 7. (IV. všeobecného sněmu)
- Rozhodli jsme, že osoby, které byly jednou přijaty do duchovního stavu nebo mezi mnichy, nemají konati vojenskou službu ani nabývat světských hodností. Kdo se toho dopustí a nevrátí se kajícím k tomu, co si dříve zvolil pro slávu Boží, bude dán do klatby.
- Pravidlo 8. (IV. všeobecného sněmu)
- Duchovní ustanovení při chudobincích, monastýrech a chrámech mučedníků, podřizují se podle ustanovení svatých otců biskupovi příslušného města a nejsou oprávněni samovolně vystoupiti z jeho pravomoci. Kdo se jakýmkoli způsobem proviní proti tomuto ustanovení a nepodrobí se pravomoci příslušného biskupa, budiž, jde-li o duchovního, potrestán podle pravidel, jde-li o mnicha nebo laika, budiž vyloučen z církevního obcenství.
- Pravidlo 9. (IV. všeobecného sněmu)
- Duchovní, který má soudní při s jiným duchovním, nesmí opomenouti svého biskupa a obrátiti se přímo k světskému soudu, nýbrž nejdříve musí svou věc uplatňovati u příslušného biskupa nebo s jeho svolením se podrobiti rozhodnutí soudem z lidí, jež si zvolí obě strany. Kdo poruší tento předpis, bude potrestán podle ustanovení pravidel. Duchovní, který má soudní při se svým nebo jiným biskupem, má svou při předložiti oblastnímu sněmu. Biskup nebo duchovní, kteří mají stížnost na metropolitu své oblasti, mají ji předložiti buď exarchovi velké oblasti nebo k stolci sídelního Cařihradu a projednati svou stížnost.
- Pravidlo 10. (IV. všeobecného sněmu)
- Není přípustné, aby duchovní byl současně zapsán u církvi dvou měst, totiž v té obci, kde byl původně vysvěcen vložení rukou, a v té, do které puzen touhou po zbytečné slávě, přešel, protože je větší. Kdo tak jedná, má být navrácen do té církve, ve které byl původně vysvěcen vložení rukou, a jedině v té smí vykonávat svou hodnost. Kdo byl přeložen z jedné církve do druhé nesmí mít účast na ničem, co se týká dřívější církve, jejích chrámů mučedníků, chudobinců, nebo v domech určených pro ubytování poutníků. Svatý sněm rozhodl, že má být zbaven své hodnosti, kdokoli po vyhlášení tohoto rozhodnutí velkého a všeobecného sněmu cokoli podnikne proti tomuto zakazu.
- Pravidlo 11. (IV. všeobecného sněmu) ²⁵
- Rozhodli jsme, aby všichni chudí a osoby prosící o podporu, obraceli se, bude-li jejich chudoba prokázána, na věřící pouze s církevními dopisy pokoje a nikoli s doporučujícími listinami, protože doporučující listy se mají vydávati jen osobám, o nichž by mohla být pochybnost.
- Pravidlo 12. (IV. všeobecného sněmu)
- Došlo do naší vědomosti, že některé osoby se obracejí na úřady, aby cestou pragmatikálních listin rozdělily jednu oblast ve dvě a aby tak v jedné oblasti byli dva metropolitové. Svatý sněm proto rozhodl, že žádný biskup nesmí budoucně nic podobného podnikati. Kdo se něčeho podobného dopustí, bude zbaven své hodnosti. Město, kterému bylo císařskými listinami

uděleno čestné označení metropole, nechť se spokojí jedinou poctou stejně jako biskup, který spravuje jeho církevní obec, a šetří práv skutečné metropole.

- Pravidlo 13. (IV. všeobecného sněmu) ²⁶
- Cizí a v jiném městě neznámí duchovní nesmí tam konati bohoslužby bez doporučujících listin svého vlastního biskupa.
- Pravidlo 14. (IV. všeobecného sněmu)
- Vzhledem k tomu, že v některých eparchiích se dovoluje žalmistům a zpěvákům vstupovati do manželství, rozhodl svatý sněm, že žádnému z nich nemá býti dovoleno, aby si vzal za manželku osobu jiného náboženského vyznání. Děti, narozené z takového manželství a již dříve pokřtěné u kacířů, mají přiváděti do společenství s všeobecnou církví, a ty, které dosud nepokřtili, nesmí ani dáti křtiti u kacířů ani uzavřítí sňatek s kacířem, Židem nebo pohanem s výjimkou případu, zaváže-li se osoba provdaná za pravoslavného věřícího, že přijme pravoslavnou víru. Kdo poruší toto rozhodnutí svatého sněmu, bude postižen epitimií, podle ustanovení pravidel.
- Pravidlo 15. (IV. všeobecného sněmu) ²⁷
- Ženu nelze ustanovit diakonisou dříve, než ve stáří čtyřiceti let a po zevrubném přešetření. Vstoupí-li po vysvěcení, setrvávši po nějakou dobu ve sloužení, do stavu manželského, budiž dána do klatby, protože urazila milost Boží, a stejně s ní i ten, kdo se s ní spojil.
- Pravidlo 16. (IV. všeobecného sněmu) ²⁸
- Dívkám, které se zasvětily Pánu Bohu, a rovněž těm, kdo jsou ve stavu mnišském, není dovoleno uzavírat manželství. Kdo tak učiní, bude vyloučen z církevního obecnství. Rozhodli jsme však, že příslušný biskup jest plně oprávněn projevit lidumilnost těmto osobám.
- Pravidlo 17. ²⁹ (IV. všeobecného sněmu)
- Církevní obce, které v jednotlivých eparchiích jsou na vesnicích nebo v předměstích, musí vždy býti pod pravomocí biskupa, který je spravuje. To platí tím více v tom případě, měl-li je biskup prokazatelně déle třiceti let pod svou pravomocí a ve své správě. Bylo-li tomu tak po dobu kratší třiceti let nebo jde-li o věc spornou, jsou ti, kdož se cítí zkráceni na svých právech, oprávněni zahájit o tom spor před oblastním sněmem.
- Pravidlo 18. (IV. všeobecného sněmu)
- Příprava zločinu, sestavení zločinné tlupy a zločin sám jsou zcela zapovězeny světskými zákony. Tím více musí být jim bráněno církví, aby jich nebylo. Bude-li prokázáno, že některé osoby stavu duchovního nebo mnišského se vzájemně zavazují přísahou nebo sestavují tlupy nebo strojí úklady proti biskupům, nebo proti svým spolu duchovním, buďtež zbaveni svých hodností.
- Pravidlo 19. (IV. všeobecného sněmu)
- Došlo k naší vědomosti, že v oblastech se nekonají sněmy biskupů, jak to předpisují pravidla, a tak četné církevní věci vyžadující nápravy zůstávají nevyřízeny. Svatý sněm rozhodl proto v souhlase s pravidly svatých otců, aby v každé oblasti se scházeli spolubiskupové dvakrát do roka v místě, které určí biskup metropole, a napravovali vše, kde se ukáže potřeba. Biskupům, kteří se nedostaví na sněm, ačkoli jsou ve svých sídlech a nebrání jim ani zdravotní stav ani jiné neodkladné zaneprázdnění, jest vysloviti s bratrskou láskou slovo důtky.
- Pravidlo 20. (IV. všeobecného sněmu)
- Duchovním ustanoveným v církvi není dovoleno, jak jsme se již usnesli, přejíti k církvi v jiném městě a musí se spokojiti tou církví, ve které se jim dostalo cti konati bohoslužby. Výjimka Platí jen o těch, kteří pozbyli své vlasti a z nezbytnosti přešli do jiné církve. Přijme-li některý biskup po tomto rozhodnutí duchovního, který náleží do pravomoci jiného biskupa, buďtež podle našeho rozhodnutí jak biskup, který ho přijal, tak duchovní, který jím byl přijat, vyloučení z církevního společenství, po tu dobu, dokud se duchovní, který odešel, nevrátí do své církve.
- Pravidlo 21. (IV. všeobecného sněmu)
- Stížnosti ať duchovních či laiků na biskupy nebo duchovní osoby nebudtež přijímány bez předchozího šetření; předběžně má býti zjištěno, jaké jest o nich veřejné mínění.
- Pravidlo 22. (IV. všeobecného sněmu)
- Zakazuje se, aby duchovní osoby po smrti svého biskupa si přisvojovali věci jemu náležející, jak je to zapovězeno již starými pravidly. ³⁰ Kdo se toho dopustí, vydává se nebezpečí, že bude zbaven hodností.
- Pravidlo 23. (IV. všeobecného sněmu) ³¹
- Došlo na vědomost svatému sněmu, že některé osoby duchovního a mnišského stavu bez příkazu svého biskupa a některé osoby dokonce po svém vyobcování z církevního společenství se odebírají do sídelního města Cařihradu, dlouhou dobu se tam zdržují, vyvolávají zmatky a porušují pořádek v církvi a dokonce uvádějí v nepořádek domy některých lidí. Svatý sněm se proto usnesl, že [ekdik](#) svaté církve cařihradské má tyto osoby především vyzvati, aby opustily sídelní město. Budou-li bez studu pokračovati ve svém jednání, mají býti týmž ekdikem nuceně vyhostěny a dopraveny zpět do svého místa.
- Pravidlo 24. ³² (IV. všeobecného sněmu)
- Monastýry, které byly jednou vysvěceny, mají trvale zůstatí monastýry, věci jim náležející mají jim býti zachovány a nemají v budoucnu sloužiti za světská obydlí. Kdo se proti tomu proviní, budiž potrestán podle pravidel.
- Pravidlo 25. (IV. všeobecného sněmu)
- Došlo do naší vědomosti, že někteří metropolitové nepečují náležitě o svěšená stáda a odkládají ustanovení biskupů. Svatý sněm proto rozhodl, že ustanovení biskupů má se vykonati do tří měsíců, ledaže by z naléhavého důvodu bylo nutno tuto lhůtu prodloužiti. Kdo poruší toto rozhodnutí, propadá církevní epitimii. Důchody osiřelé církve během mezičasy spravuje její ekonom proti každé újmě.
- Pravidlo 26. (IV. všeobecného sněmu) ³³
- Došlo nám ve známost i to, že v některých církvích biskupové spravují církevní majetek bez ekonomů. Bylo proto rozhodnuto, že každá církev, která má biskupa, musí míti ekonomu z řad vlastního duchovenstva. Ekonom má spravovati

církevní majetek podle pokynů svého biskupa, aby hospodaření církve nebylo bez dozoru, aby nebylo církevním majetkem plýtváno a aby z toho důvodu nebyly vznášeny stížnosti na duchovní osoby. Kdo bude proti tomu jednati, bude potrestán podle božských pravidel.

- Pravidlo 27. (IV. všeobecného sněmu)
- Svatý sněm rozhodl: "Kdo násilně unese ženu za účelem manželství, kdo k tomu napomáhá nebo nadržuje únoscům, buď, je-li to duchovní osoba, zbaven své hodnosti, je-li to laik, buď dán do klatby.
- Pravidlo 28. ³⁴ (IV. všeobecného sněmu)
- V naprostém souhlase s ustanoveními svatých otců a uznávající nyní přečtené pravidlo, přijaté stopadesáti v Bohu nejmilejšími z biskupů, kteří se sešli na sněmu v den zbožné paměti Theodosia v sídelním městě Cařihradě, novém Římě, usnášíme se a ustanovujeme totéž o výsadách nejsvětější církve v Cařihradě, novém Římě. Stolicí starého Říma přirklí otcové vhodné výsady, protože Řím byl sídelním městem. Z téhož důvodu jako stopadesát v Bohu nejmilejších biskupů poskytli jsme stejné výsady nejsvětější stolicí nového Říma správně rozhodující, že město, kterému se dostalo cti býti sídelním městem císaře a synklitu (senátu) a má stejné výsady jako starý sídelní Řím, má býti stejně povýšen i v církevních záležitostech, a má býti na druhém místě po něm. Proto bud' tež metropolitové oblasti Pontské, Asijské a Thrácké a také biskupové národů jiných plemen ve jmenovaných oblastech ustanovování svatou stolicí nejsvětější církve cařihradské a to: každý metropolita uvedených oblastí a oblastní církve cařihradské ustanovovatí eparchiální biskupy v souhlase s předpisy božských pravidel. Metropolity uvedených oblastí má ustanoviti, jak bylo řečeno, cařihradský arcibiskup po vykonání souhlasné volby dle zvykového práva, o níž bude uvědomen.
- Pravidlo 29. (IV. všeobecného sněmu)
- Snížití biskupa na stupeň kněžský se prohlašuje za svatokrádež. Komu brání prokazatelně nějaké provinění ve vykonávání biskupského úřadu, nemůže zastávat ani kněžské místo. Byl-li však biskup zbaven svého biskupského důstojenství, bez jakéhokoliv provinění, buďž jeho biskupská hodnost neprodleně obnovena.
- Pravidlo 30. (IV. všeobecného sněmu) ³⁵
- Protože nejzbožnější biskupové v Egyptě odložili toho času podepsání poselství nejsvětějšího arcibiskupa Lva, nikoliv snad z důvodu, že by odporovalo všeobecné víře, nýbrž proto, že dodržují zvykové právo platné v egyptské oblasti, že nic podobného nemají konati bez rozhodnutí a souhlasu svého arcibiskupa, a žádají, aby jim byl povolen odklad do ustanovení budoucího biskupa ve velkém městě Alexandrii a aby byli ponecháni ve své hodnosti v sídelním městě, což uznáváme spravedlivým a lidumilným, a dáme jim lhůtu do ustanovení arcibiskupa velkého města Alexandrie. Pročež zůstávající ve své hodnosti, ať nabídnou za sebe ručitele, je-li to možným, nebo odstraní pochyby složením přísahy.
- .

• Pravidla pátého všeobecného sněmu, v Cařihradě

- Svatí otcové pátého všeobecného sněmu shromáždění v Cařihradě hlavně k potvrzení chalcedonského všeobecného čtvrtého sněmu nevydali zvláštních pravidel, vztahujících se na církevní řád, jak o tom svědčí druhé pravidlo šestého všeobecného sněmu, v němž se při poukazování na pravidla ostatních svatých sněmů nepřipomínají pravidla pátého všeobecného sněmu.
- .

• Pravidla šestého svatého všeobecného sněmu, cařihradského, (r.680) jinak trullského, konaného ve sloupové síni císařského paláce.

- Pravidlo 1. (VI. všeobecného sněmu)
- Nejlepším počinem je na začátek každého slova a díla začínati od Boha a s Bohem končiti, podle výroku Bohoslovce. Pročež i nyní, kdy kážeme jasně zbožnost, a církev, jejímž základem je položen Kristus, neustále roste a rozkvétá, vyšší nad cedry libanonské, kladouce začátek posvátných slov Boží milosti stanovíme: Jest nutno zachovávatí víru nedotčenou novotářstvím a změnami, odevzdanou nám od svědků a služebníků Slova, Bohem vyvolených apoštolů; dále pak od třistaosmdesáti svatých a a blažených otců, shromážděných v Nicei při císaři našem Konstantinovi, ve věci bezectného Aria a jím vymyšleného pohanského jinobožství, vhodněji řečeno mnohobožství, kteří jednotou víry zjevili nám jednotu podstaty v třech osobách Boží bytosti a vysvětlili, nedopustivše, aby to bylo skryto pod kbelcem nevědomosti, nýbrž jasně naučivše věřící klaněti se jednou úctou Otcí i Synu i svatému Duchu, vyvrátili a rozmetali lživé učení o nestejných stupních Božstva a zbořili a povalili dětinské stavby, budované z písku bludaři proti pravoslavnosti. Také při velíkém Theodosiji, císaři našem, stopadesáti sv. otcí v tomto sídelním městě shromážděnými vyhlášené víry zachováváme, bohovědné výroky o sv. Duchu přijímáme, kdežto bezectného Macedonia společně s dřívějšími nepřáteli pravdy zavrhuje, neboť se směle odvážil pokládati Pána za služebníka a chtěl unáhleně přetnouti jednotku nepřetržitelnou, takže by nebylo dokonáno tajemství naší naděje. Společně s tímto hnusným a pravdu znásilňujícím odsuzujeme Appolinaria, tajného vůdce zloby, který bezectně tvrdil, že prý Pán přijal tělo bez duše i rozumu, čímž rovněž naváděl na myšlenku, že bylo pro nás vykonáno nedokonalé spasení. Taktéž i při Theodosiji, synu Arkadiově, císaři našem, shromážděnými po prvé v městě Efezu dvěma sty bohonosných otců vyložené učení jako nezničitelnou moc zbožnosti se souhlasem zapečetíme kázice jediného Krista Syna Božího vtěleného a vyznávající i tu, jež ho bez semena porodila, neposkvrněnou vždycky Pannu za vlastní a pravou Bohorodici, kdežto nerozumné rozdělení Nestoriovo zavrhuje, jako z údělu Božího odloučené, neboť on učí, že jeden Kristus je odděleně člověk a odděleně Bůh, a obnovuje tím židovskou pohanu. Pravoslavně potvrzujeme také i v oblastním městě Chalcedonu při Marcianu, císaři našem, šestistýřiceti Bohem vyvolenými otcí napsané vyznání víry, které celému světu velehlasně zvěstovalo jednoho Krista Syna Božího, majícího dvě

přirozenosti a oslavovaného v těchto dvou přirozenostech, kdežto domýšlivého Eutychia, který pravil, že veliké tajemství spasitelného díla se událo přízrakem, jako něco obłudného a jako náказu z posvátné ohrady Církve vytrhlo a s ním pak též Nestorija a Dioskora, z nichž jeden byl obhájcem a bojovníkem rozdělení, druhý však smíření, kteří se s protichůdných stran bezectnosti zřítili do jedné propasti zkázy a bezbožnosti. Dále pak stošedesátipětí bohonosných otců, shromážděných v tomto císařském městě při Justinianovi, blažené paměti císaři našem, zbožné výroky jako od Ducha pronesené, známe a své potomky jim učíme. A oni Theodora Mopsuetského, Nestoriova učitele, a Origena a Didyma a Euagria, kteří obnovili hellenské báčorky a opět nám před oči postavili putování a proměny některých těl a duší v obrazivosti snů blouznivého rozumu, zaútočili bezectně a v nezdravém myšlení na vzkříšení mrtvých, dále to, co napsal Theodorit proti pravé víře a proti dvanácti kapitolám blaženého Cyrila a tak zvaný dopis Jovův, společně odevzdali prokletí a zavrhlí. A nedávno při císaři našem, blažené paměti, Konstantinovi, v tomto sídelním městě shromážděného šestého sněmu vyznání víry, jež větší váhu získalo, když zbožný císař rozhodnutí onoho sněmu svou pečeti pro hodnověrnost na všechny věky potvrdil, znovu se zavazujeme bez porušení zachovávat. Ono bohumile objasnilo, že jsme povinni vyznávat dvě přirozené vůle nebo chtění a dvě přirozené činnosti ve vtěleném pro naše spasení jediném Pánu našem Ježíši Kristu, pravému Bohu; ty pak, kdož pravé dogma pravdy zvrátili a jedinou vůli a jedinou činnost v jediném Pánu Bohu našem Ježíši Kristu lidem ukázali, na soudu zbožnosti obvinilo jak Theodora (biskupa) Faranského, Kyra Alexandrijského, Honoria Římského, Sergija, Pyrra, Pavla, Petra, kteří byli představiteli církve v tomto městě, od Boha spaseném, Makarije, antiochijského biskupa, žáka jeho Štěpána a nerozumného Polychronije, tímto způsobem zachovávajíc nedotknutelným společné tělo Krista Boha našeho. Krátce řečeno ustanovujeme, aby víra všech mužů, kteří se v Církvi oslavili a byli světy ve světě, držíce slovo života, byla pevně zachovávána a zůstala do konce věků nezvratitelnou, společně s jejich spisy a dogmaty od Boha předanými. Zamítáme a proklínáme všechny, kdož od nich byli zamítnuti a prokleti, jako nepřátele pravdy, marně skřípějící proti Bohu a usilující nepravdu povýšiti na vrch. Kdokoliv by nezachovával a nepřijal shora řečená dogmata zbožnosti, tak nesmyslně a nekázal, nýbrž se pokusil jíti proti nim, takový budiž proklet, dle rozhodnutí dříve učiněných od shora jmenovaných svatých a blažených otců, budiž jako cizí vyloučen a vyvržen z řad křesťanských. Neboť jsme zcela rozhodli ve smyslu toho, co dříve bylo usneseno, a žádným způsobem jsme nemohli ani ničeho přidávat ani ubírat.

- Pravidlo 2. (VI. všeobecného sněmu) ³⁶

- Za překrásné a krajně pozoruhodné uznal tento svatý sněm i to, aby od nyní k uzdravení duší a vyléčení z vášní zůstalo pevných a nezničitelných osmdesát pět pravidel, jež jsme přijali a jež potvrdili před námi svatí a blažení otcové a nám předali jménem svatých a slavných apoštolů. Ježto v těchto pravidlech je nám přikázáno přijímati ustanovení oněch svatých apoštolů, prostřednictvím Klimenta předaná, v něž kdysi jinak smýšlející lidé vnesli ke škodě církve něco podvrženého a cizího zbožnosti, což nám zatemnilo krásu božského učení, odkládáme dobře to uváživše pro poučení a chránění křesťanského stádece ona Klimentova ustanovení, nijak nedopouštějící plodů bludařského lži učení a nevměšující je do čistého a dokonalého apoštolského učení. Souhlasem naším zapečetíme také všechna ostatní posvátná pravidla, vydaná od svatých a blažených otců našich to jest; třistaosmdesátí bohonosných otců, shromážděných v Nicei; také od otců shromážděných v Ankyře a Neocaesarei, jakož i v Gangře, kromě toho v Antiochii Syrské a v Laodicei Frygijské; dále pak stopadesátí otců, kteří se sešli v tomto Bohem chráněném a sídelním městě; a dvouset otců shromážděných po prvé v oblastním městě Efezu; a šestisetřiceti svatých a blažených otců, shromážděných v Chalcedonu; a od shromážděných v Sardice a v Karthageně; a dále od shromážděných opět v tomto od Boha spaseném a sídelním městě při Nektariovi, představiteli tohoto sídelního města a při Theofilovi Alexandrijském, arcibiskupovi; takéž pravidla Dionisijské, arcibiskupa velického města Alexandrie, Petra, Alexandrijského arcibiskupa a mučedníka, Řehoře, biskupa Neocaesarijského, divotvůrce; Athanasije, arcibiskupa Alexandrijakého, Basila, arcibiskupa Caesaree Kappadocijské, Řehoře, biskupa Nisského; Řehoře Bohoslovce; Amfilochije Ikonijského; prvního Timotheje, arcibiskupa Alexandrijského; Theofila, arcibiskupa téhož velického města Alexandrie, Cyrilla, arcibiskupa Alexandrijského, a Gennadije, patriarchy tohoto Bohem chráněného a sídelního města; dále pak pravidlo, jež vydal Cyprian, arcibiskup africké země a mučedník a sněm, který byl při něm; zachovávalo bylo v místech dříve vzpomenuť představitelů a pouze u nich podle jejich zděděného zvyku. Nikomu nebudiž dovoleno shora označená pravidla měniti nebo rušiti, nebo mimo předložená pravidla přijímati jiná, s podvrženými nadpisy, jež sestavili nějakí lidé, kteří se opovážili kormidlovati pravdou. Jestliže bude někdo usvědčen, že se pokusil změniti některé ze shora jmenovaných nebo zvrátiti je, takový je povinen nésti dle pravidla epitimii, jakou ono stanoví a tak bude léčen z toho, čím se provinil.

- Pravidlo 3. ³⁷ (VI. všeobecného sněmu)

- Vzhledem k tomu, že zbožný a Krista milující císař náš navrhl tomuto svatému a všeobecnému sněmu, aby příslušníci duchovenstva, poskytující božské dary druhým, byli čistí a bezúhonní služebníci a hodni duchovní oběti velického Boha, kterýž je i obětí i Velekněz, a očistili se od skvrny, jež na nich lpí z nezákonitých manželství, a že k té věci členové nejsvětější římské církve, navrhovali zachovávat přísný předpis, avšak podřízení stolci tohoto Bohem chráněného a sídelního města předpis lidumilnosti a blahově, my otcovsky a současně bohumile spojivše to i ono v celek, abychom neučinili dobrotu slabostí a přisnost krutostí, zvláště při takových okolnostech, kdy hříšný pád z nevědomosti zasahuje nemalý počet lidí, souhlasně stanovíme, aby ti, kdož uzavřeli druhý sňatek a do patnáctého dne uplynulého měsíce ledna, minulého čtvrtého indiktu, roku šestisícstodevadesátdevět, zůstali v zotročení hříchem a nechtěli z něho vystřízlivěti, byli kanonicky svrženi ze své hodnosti. Co se týká těch, kteří třebas padli do takového hříchu druhého manželství, Přesto však před tímto naším rozhodnutím užitečné seznali a zlo od sebe odsekli a nepřislušné a nezákonné spojení daleko odvrhli, nebo jimž ženy z druhého manželství již zemřely a kteří přitom vzhledli k obrácení, znovu se učíce mravní čistotě, rychle uniknouce svým dřívějším nezákonitostem, ať jsou kněží či jáhni, bylo o těchto rozhodnuto, aby se zdržovali každé posvátné služby nebo úkonu přebývajíc v epitimii (zákazu) nějaký určitý čas, avšak užívajíc cti sedění a stání spokojení seděním vpředu a plačíc před Pánem, aby jim odpustil hřích neznalosti. Neboť by nebylo vhodné, aby druhým žehnal ten, kdo je povinen léčiti své vlastní rány. Ty, kdož se oženili s jednou ženou, by-la-li jimi pojatá vdovou, jakož i ty, kteří po rukopoložení uzavřeli první manželství, to je presbytery, jáhny a podjáhny, po jejich odstranění z posvátné služby na nějakou krátkou dobu a po epitimii (zákazu) znovu ustanovovati na jejich vlastní stupeň se zákazem povyšovati je na jiný vyšší stupeň ovšem samozřejmě po roztržení nesprávného soužití. Avšak toto jsme stanovili pro ty, kdož jak řečeno, do patnáctého dne měsíce ledna, čtvrtého indiktu, byli usvědčeni ze shora uvedených vin, a pouze pro duchovní osoby. Od nyní pak stanovíme a obnovujeme pravidlo, jež zní: Kdo po křtu byl dvakrát ženat nebo měl družku, nemůže býti biskupem ani knězem ani jáhnem ani vůbec v počtu duchovního stavu; ³⁸ také kdo se oženil s vdovou nebo rozvedenou nebo hříšnicí nebo otrokyní nebo herečkou nemůže býti biskupem ani knězem ani jáhnem ani vůbec v počtu duchovenského stavu. ³⁹

- Pravidlo 4. (VI. všeobecného sněmu) ⁴⁰
- Jestliže některý biskup nebo kněz nebo jáhen nebo podjáhen nebo žalmista nebo zpěvák nebo vrátný obcoval se ženou, Bohu posvěcenou, budiž svržen ze své hodnosti, neboť zhanobil Kristovu nevěstu; je-li to laik, budiž vyloučen z církevního obecnství.
- Pravidlo 5. (VI. všeobecného sněmu)
- Nikdo z duchovenského stavu, kdo nemá při sobě žijící osoby, na něž nepadá podezření, vyznačené v pravidle, ⁴¹ ať k sobě neběře ženu nebo služebnici, chráně tím sebe před výtkami. Jestliže někdo naše ustanovení přestoupí, budiž svržen. Totéž ať zachovávají kastráti, chráníce se před popíráním. Avšak ti, kdož přestoupí toto, budou-li z duchovních, buďtež svrženi, budou-li to laici, odloučení ze sv. přijímání.
- Pravidlo 6. (VI. všeobecného sněmu) ⁴²
- Vzhledem k tomu, že bylo řečeno v apoštolských pravidlech, že ze svobodných duchovních osob pouze žalmisté a zpěváci mohou uzavírat manželství, ⁴³ zachovávající toto, stanovíme: Od nyní ani podjáhen ani jáhen ani knězi není dovoleno potom, kdy bylo nad ním vykonáno rukopoložení, vstupovati v manželské soužití. Odvází-li se tak učiniti, budiž svržen. Chce-li někdo z budoucích duchovních oddati se se ženou podle manželského zákona, učiní tak před rukopoložením na podjáhen nebo jáhen nebo kněze.
- Pravidlo 7. (VI. všeobecného sněmu)
- Dozvěděli jsme se, že v některých církvích jáhni mají církevní funkce a proto někteří z nich odváživše se drzosti a svévole, sedí před kněžími, pročež stanovíme: Jáhen třebas by měl důstojenství, to jest nějakou církevní funkci, nemůže zaujímat místo před knězem mimo případ, že v zastoupení svého patriarchy nebo metropolity přijede v nějaké záležitosti do jiného města, neboť tehdy jako zástupce bude ctěn. Kdo se odváží činiti tak s násilím a prudkostí, budiž se svého stupně degradován, jako poslední ze všech, kteří mají tutéž hodnost jako on v církvi. Neboť Pán učením přesvědčuje, že nemáme milovati sedění na předních místech, jak je uvedeno u svatého evangelisty Lukáše, slovy samého Pána našeho a Boha. Neboť on pověděl pozvaným toto podobensví: Kdybys byl od někoho pozván na svatbu, nesedej na předním místě, ať by snad vzácnější než ty nebyl pozván od něho. A přijde ten, kterýž tebe i onoho pozval, řekl by tobě: Dej tomuto místo. A tehdy počal bys s hanbou na posledním místě seděti. Ale když bys byl pozván, jda, posad' se na posledním místě. A kdyby přišel ten, kterýž tebe pozval, řekl by tobě: Příteli, posedni výše, tedy budeš míti chválu před spolustolícími. Nebo každý, kdož se povyšuje, bude ponížen, a kdož se poníží, bude povýšen. (Luk 14,7-12) Totéž budiž zachováno i v ostatních hodnostech duchovního stavu. Neboť my víme, že důstojenství a funkce duchovní jsou vyšší než funkce, vztahující se ke světu. To jest hodnost presbytera je důležitější než velkého ekonoma nebo ekdika.
- Pravidlo 8. (VI. všeobecného sněmu)
- Přejíce si ve všem zachovávatí to, co stanovili svatí otcové naši, obnovujeme rovněž pravidlo, ⁴⁴ jež nařizuje, aby se každoročně konaly sněmy biskupů každé oblasti tam, kde biskup metropolie uzná za vhodné. Avšak ježto z důvodu vpádů barbarů a z jiných nahodilých překážek nemají představitelé církví možnosti svolati sněmy dvakrát do roka, bylo rozhodnuto: Podle možnosti budiž pro církevní záležitosti rozhodně sněm shora jmenovaných biskupů jedenkrát v roce mezi svatým svátkem Paschy a mezi koncem měsíce října každého roku v tom městě, jež, jak výše řečeno, určí biskup metropolie. Avšak biskupům, kteří se nedostaví na sněm, ač jsou ve svých městech a přitom jsou zdraví a nemají žádného naléhavého a neodkladného zaměstnání, budiž vyslovena v bratrské lásce důtka.
- Pravidlo 9. (VI. všeobecného sněmu)
- Žádný duchovní nesmí držeti krčmu. Není-li mu dovoleno choditi do krčmy, tím spíše, aby v ní posluhoval druhým a zaměstnával se tím, co mu nepřísluší. Jestliže někdo toho učiní, buď ať přestane, anebo budiž svržen.
- Pravidlo 10. (VI. všeobecného sněmu)
- Biskup nebo kněz nebo jáhen, který bere úroky čili tak zvaná procenta, buď ať přestane, anebo budiž svržen.
- Pravidlo 11. (VI. všeobecného sněmu) ⁴⁵
- Žádný příslušník duchovenského stavu nebo laik nesmí jíst přesné chleby, dávané Židy, ani se s nimi družiti ani je v nemocech volati a přijímati od nich léčení, ani se společně s nimi v lázních koupiti. Odvází-li se někdo toto učiniti, je-li duchovní budiž svržen, laik budiž odloučen od sv. přijímání.
- Pravidlo 12. (VI. všeobecného sněmu) ⁴⁶
- Dozvěděli jsme se, že v Africe a Lybii a v jiných místech někteří z tamních bohumilých představitelů (v pravidle užito místo "biskupů") i po vykonané nad nimi chirotonii nezanechali společného života se svými manželkami a stávají se tak úrazem a pohoršením pro druhé. Majíce pak usilovnou péči, aby vše bylo zařízeno na prospěch svěřeného stádece, uznali jsme za dobré, aby od nyní se nedálo nic podobného. Toto nepravíme proto, aby apoštolský zákon byl odložen nebo převrácen, ale v péči o lepší zdokonalování lidí a o to, abychom nepřipustili žádných výtek vůči duchovnímu povolání, neboť praví apoštol: "Všecko k slávě Boží činite. Bez úrazu buďte i Židům i Řekům i církvi Boží. Jakož i já ve všem líbím se všechněm, nehledaje v tom svého užitku, ale mnohých, aby spaseni byli. Následovníci moji buďte, jako i já Kristův". (1.Kor 10,31-33; 11,1) Bude-li někdo přistižen, že tak činí, budiž svržen.
- Pravidlo 13. (VI. všeobecného sněmu) ⁴⁷
- Ježto jsme se dozvěděli, že v římské církvi jako pravidlo se předává, že ti, kdož mají býti učiněni hodnými rukopoložení na jáhna nebo kněze, se zavazují, aby se více nestýkali se svými ženami, povolujeme, následující dávné pravidlo apoštolského zřízení a řádu, aby soužití duchovních dle zákona i v budoucnu zůstalo nedotčeným, aby nebyl nikdy roztržen jejich svazek se ženami, a nebyli zbavováni vzájemného styku ve vhodnou dobu. Tudíž jestli se někdo jeví hodným rukopoložení na podjáhen, nebo jáhen nebo kněze, nebudiž mu překážkou k uvedení na tento stupeň soužití se zákonitou manželkou. Nebudiž od něho v době rukopoložení vyžadován závazek, že se bude zdržovati zákonného obcování se svou ženou, abychom tak nebyli nuceni urážeti Bohem ustanovené a jím v jeho příchodu požehnané manželství. Neboť hlas evangelia volá: "Což Bůh spojil, člověk nerozlučuj." (Mat 19,6) A apoštol učí: "Poctivěť je u všech manželství a lože neposkvrněné". Taktéž "Přivázans k ženě? Nehledej rozvázání". (1.Kor 7,27) Víme, že shromáždění v Karthageně, majíce péči o čistotu života duchovenstva, nařídili, aby

podjáhní, dotýkající se sv. tajin, a jáhni a kněží, době své služby se zdržovali od svých manželek. Tak i my zachovávejme podobně to, co od apoštolů bylo předáno a od dávných časů zachovávalo, znajíce čas každé věci a zvláště postu a modlitby. Ti, kdož stojí před oltářem v době, kdy přistupují ke svátosti, mají býti zdrženliví ve všem, aby mohli přijati od Boha, čeho v prostotě prosí. Odvází-li se někdo, jednáje proti pravidlům apoštolským, někoho z duchovních, to je kněží nebo jáhnů nebo podjáhnů, zbavovati svazku a styku se zákonitou ženou, budiž svržen, podobně vyhání-li kněz nebo jáhen pod záminkou zbožnosti svou ženu, budiž odloučen z posvátného sloužení; pakliže zůstane v tom úporným, budiž svržen.

- Pravidlo 14. (VI. všeobecného sněmu) ⁴⁸
- Pravidlo svatých bohonosných otců našich budiž zachovááno i v tomto: Nebudiž na kněze rukopoložena osoba mladší třiceti let, třeba byla velmi hodná, nýbrž nutno odložit do stanoveného věku. Neboť Pán Ježíš Kristus se dal pokřtiti v třiceti letech a započal učiti. Podobně též jáhen před dvacátým pátým rokem a diakonisa před čtyřicátým rokem nebud'ť ustanovováni.
- Pravidlo 15. (VI. všeobecného sněmu)
- Podjáhen budiž ustanovován ne před dvacátým rokem věku. Bude-li někdo ustanoven v jakékoliv duchovní hodnosti před určeným věkem, budiž svržen.
- Pravidlo 16. (VI. všeobecného sněmu)
- Vzhledem k tomu, že v knize Skutků apoštolských je zpráva že apoštolé stanovili sedm jáhnů, pročť otcové neocaesarejského sněmu ve svých vydaných pravidlech se zřejmě domnívali, že má býti zpravidla sedm jáhnů, třeba by to bylo i ve velmi velkém městě, jsouce o tom přesvědčeni knihou skutků, my s toho důvodu srovnali jsme myšlenku otců s výrokem apoštolů a shledali jsme, že řeč u nich není o mužích sloužících tajinám, nýbrž o sloužení v potřebách stolů. Neboť v knize Skutků je napsáno takto: "A v těch dnech, když se rozmnožovali učedníci, stalo se reptání Řeků proti Židům, že by zanedbávány byly v přísluhování vezdejším vdovy jejich. Tedy dvanácte svolavše množství učedníků, řekli: Není slušné, abychom my, opustíce slovo Boží, přísluhovali stolům. Protož, bratři, vyberte z sebe mužů sedm dobropověstných, plných Ducha svatého a moudrosti, jimž bychom poručili tu práci. My pak modlitby a služby slova pilni budeme. I líbila se ta řeč všemu množství. I vyvolili Štěpána, muže plného víry a Ducha svatého, a Filipa, a Prochora, a Nikánora, a Timona, a Parména, a Mikuláše Antiochenského, k víře v nově obráceného. Ty postavili před obličejem apoštolů". (Skut 6,1-6) Vysvětluje toto učitel církve Jan Zlatoústý, shledal jsem, že jest hodno podivu, jak se lid nerozdělil při volbě mužů, jak neodmítnul apoštoly. Ale nutno věděti, jakou hodnost měli tito mužové a jaké přijali rukopoložení. Zda stupeň jáhenský? Toho však tehdy nebylo v církvích. Zda úřad kněžský? Avšak nebylo žádného biskupa, byli pouze apoštolé. Pročť myslím, že ani jméno jáhnů ani kněží nebylo známé a užíváno. Na základě tohoto i my hlásáme, že shorařečených sedm jáhnů nelze považovati za služebníky tajin dle vyloženého učení, ale jsou to lidé, jimž byla poručena správa obecných potřeb tehdy shromážděných věřících. V tom případě byli pro nás vzorem lidumilnosti a péče o potřebné.
- Pravidlo 17. (VI. všeobecného sněmu)
- Ježto duchovní různých církví zanechavše své církve, v nichž byli ustanoveni, přešli k jiným biskupům, a bez vůle svého biskupa byli ustanoveni v cizích církvích, takže se projevíli jako nepokorní, stanovíme, že od měsíce ledna uplynulého čtvrtého indiktu žádná z duchovních osob jakékoli hodnosti nemá práva bez propustného listu svého biskupa býti ustanovena v jiné církvi. Kdo to od nyní nebude zachovávat i tak poníží toho, kdo nad ním vykonal rukopoložení, budiž svržen jak on, tak ten, kdo ho nesprávně přijal.
- Pravidlo 18. (VI. všeobecného sněmu)
- Duchovním, kteří v důsledku vpádu barbarů nebo pro jiné okolnosti opustili svá místa, nařizujeme, aby se, až přestanou okolnosti nebo barbarské vpády, jež se staly příčinou jejich vzdálení, vrátili do svých církví a tyto neopouštěli na dlouhou dobu bez důvodu. Jestliže někdo zůstane v nepřítomnosti proti tomuto pravidlu, budiž zbaven úřadu, dokud se nevrátí do své církve. Totéž postihne i biskupa, který ho přijal.
- Pravidlo 19. (VI. všeobecného sněmu)
- Představitelé církví jsou povinni po všechny dny, nejvíce však ve dnech nedělních učiti všechny duchovní a věřící slovům zbožnosti, vybírajíce z božského Písma chápání a vysvětlování pravdy a nepřekračující už stanovené hranice a podání bohonosných otců. Bude-li vykládáno slovo Písem, nechť je jinak nevysvětlují, než jak je vyložili světlá a učitelé církve ve svých spisech, a tím nechť se spokojí víc, než sestavováním vlastních slov, aby při nedokonalém umění tohoto nevzdálili se od toho, co náleží. Neboť prostřednictvím učení shorařečených otců lidé získávají poznání dobra, jež je hodno následování, a neužitečnosti, již se nutno varovati, a napravují svůj život k lepšímu a netrpí neuhem nevědomosti, nýbrž chápajíce učení, nabádají sebe k odklonu od zla obávajíce se hrožících trestů a přispívají ke svému spasení.
- Pravidlo 20. (VI. všeobecného sněmu)
- Není povoleno biskupovi, aby v jiném městě, jež mu nepřísluší, učil veřejně. Bude-li někdo zpozorován, že tak činí, ať přestane býti biskupem a koná funkce kněžské.
- Pravidlo 21. (VI. všeobecného sněmu)
- Jestliže ti, kdož se provinili proti pravidlům a za to byli podvrhnuti úplnému a trvalému svržení své hodnosti a vypuzeni do stavu laického, přistupující dobrovolně k pokání odvrhnou hřích, pro nějž byli zbaveni milosti, a sebe od něj úplně oddálí, bud'ť postřižení dle vzoru duchovenstva. Pakliže si sami tohoto nepřejí, nechť si dají růst vlasy jako laici, neboť dali přednost světskému počínání před životem nebeským.
- Pravidlo 22. (VI. všeobecného sněmu)
- Ti, kdož byli ustanoveni biskupy nebo na jakýkoli duchovní stupeň za peníze a nikoliv po šetření a volbě na základě vzorného života, nařizujeme svrhnouti, a také ty, kteří je ustanovili.
- Pravidlo 23. (VI. všeobecného sněmu)
- Nikdo z biskupů nebo kněží nebo jáhnů podáváje přečisté přijímání ať nepožaduje po přijímajících peníze nebo něco jiného. Neboť milost nelze prodávati, a my za peníze nepředáváme posvěcení Ducha, nýbrž je nutno poskytovat ji nezištně těm, kdož jsou hodni toho daru. Jestliže někdo z příslušníků duchovenstva bude zpozorován, že požaduje jakoukoliv odměnu od toho, komu podává přečisté přijímání, budiž svržen jako stoupenec Simonova bloudění a nešlechtnosti.

- Pravidlo 24. (VI. všeobecného sněmu) ⁴⁹
- Žádnému z příslušníků duchovenstva a mnichů není dovoleno chodit na koňské dostihy nebo se účastnit divadelních her. Bude-li někdo z duchovních pozván na svatbu, jakmile se počne tanec, sloužící k oklamání, ať vstane a ihned se vzdálí, neboť tak nám ukládá učení otců našich. Bude-li kdo v tomto usvědčen, nechť přestane nebo nechť bude svržen.
- Pravidlo 25. (VI. všeobecného sněmu)
- Společně s ostatními obnovujeme i to pravidlo, ⁵⁰ které přikazuje, aby církevní obce v každé církvi, jež jsou na vesnicích nebo v předměstích nezbytně zůstávaly pod mocí svých řídicích biskupů, zvláště jestli během třiceti let nesporně je měli ve své správě a pravomoci. Pak-li před uplynutím třiceti let byl nebo bude pro ně nějaký spor, dovoluje se tomu, kdo se cítí zkrácen, zahájit o tom řízení před oblastním sněmem.
- Pravidlo 26. (VI. všeobecného sněmu) ⁵¹
- Presbyter, který z nevědomosti uzavřel nesprávné manželství, ať užívá kněžské stolice souhlasně s tím, co je nám stanoveno posvátným pravidlem, ⁵² ale nechť se zdržuje ostatních kněžských úkonů, neboť takovému bylo odpuštěno. Nepřísluší tomu, kdo je nucen léčit vlastní rány, aby žehnal druhému. Neboť požehnání je předáváním posvěcení, kdo však tohoto nemá pro hřích nevědomosti, jak by mohl udělit druhému? Pročež nežehná ani všechny ani jednotlivce, a nechť nerozděluje druhým Tělo Páně ani nekoná druhou službu, ale jsa spokojen kněžským místem, nechť se slzami prosí Pána, aby mu odpustil hřích neznalosti. Samozřejmě je jasné, že takové nesprávné manželství se ruší, a muž nebude mít žádného styku s tou, pro níž pozbyl práva na výkon duchovní funkce.
- Pravidlo 27. (VI. všeobecného sněmu) ⁵³
- Nikdo z příslušníků duchovenstva nechť se neobléká do nevhodného šatu ani přebývá v městě ani na cestách, ale každý z nich nechť užívá oděvu určeného pro ty, kdož jsou v kleru. Kdo se proti tomu proviní, budiž zbaven výkonu posvátné služby po jeden týden.
- Pravidlo 28. (VI. všeobecného sněmu)
- Ježto jsme se dozvěděli, že v rozličných církvích podle jakéhosi zakořeněného zvyku přinášejí do oltáře hrozny, a duchovenstvo připojuje je k nekrvavé oběti přinášení, a tak oboje dohromady rozdělují lidu. Proto uznáváme za nutné, aby to napříště nikdo z duchovenstva nečinil, nýbrž ať se lidu podává jedno přinášení k oživení a k odpuštění hříchů. Přinášení hroznů, ať kněží přijímají jako prvotiny a žehnají je zvlášť a odevzdávají těm, kdož je žádají jako díkůčinění Dárci plodů, jimiž z ustanovení Božího těla naše rostou a jsou živa. Spáchá-li někdo z duchovenstva něco proti tomuto příkazu, budiž svržen se své hodnosti.
- Pravidlo 29. (VI. všeobecného sněmu)
- Pravidlo otců karthagenského sněmu přikazuje, aby posvátný úkon oltáře (tj. božská liturgie) byl vykonáván jinak než lidmi lačnými, kromě jediného dne v roce, kdy se koná večeře Páně. ⁵⁴ Tito svatí otcové možná z některých příčin učinili takové rozhodnutí užitečným pro církev. A ježto nás nikdo nenabádá, abychom zanechali zbožnou přísnost následující apoštolská a otcovská podání, stanovíme, že nepřísluší ve velký půst ve čtvrtek posledního týdne promíjeti postění a tak celý veliký půst znevažovati.
- Pravidlo 30. (VI. všeobecného sněmu)
- Ve snaze, aby vše bylo učiněno k budování církve, rozhodli jsme se usměrniti i duchovenstvo v jinonárodních církvích. Z toho důvodu jestliže považují za nutné jíti dále než apoštolské pravidlo, ⁵⁵ jež zakazuje vypuzovati svou ženu pod záminkou zbožnosti, a domnívají se, že je potřebí učiniti více, než je stanoveno, pročež v souhlase se svými manželkami odříkají se vzájemného obcování, stanovíme, aby neměli více s nimi soužití a to pod nižádným způsobem, aby nám tak projevili naprostý důkaz svého slibu. Toto jsme jim povolili pro nic jiného, než pro jejich malomyslné smýšlení a dále pro cizí a neuspořádané mravy.
- Pravidlo 31. (VI. všeobecného sněmu)
- Stanovíme, aby duchovní, sloužící nebo křtící v modlitebních síních uvnitř domů, činili tak jinak, než se schválením místního biskupa. Proto, kdyby některý duchovní nezachovával toto tímto způsobem, budiž svržen.
- Pravidlo 32. (VI. všeobecného sněmu) ⁵⁶
- Do vědomosti naší došlo, že v arménské církvi ti, kdož vykonávají nekrvavou oběť, přinášejí na svatém prestolu pouze víno, nerozřediv jej ve vodu a uvádějíce na své ospravedlnění učitele církve Jana Zlatoústého, který ve výkladu evangelia Matoušova praví toto: Proč nikoliv vodu pil vzkříšený Pán, nýbrž víno? Proto, aby s kořenem vyrval jiný nectný blud. Neboť někteří užívají v tajině vodu, pročež ukazuje, že užil vína i tehdy, kdy tajinu předával, i po vzkříšení, kdy zval k prostému stolování bez tajiny a poukazuje na to, praví: "plodu vinného kořene" (Mat 26,29); vinná réva dává víno a nikoliv vodu. Z toho vyvozují, že prý tento učitel odmítá směšování vody ve svatém obětování. Aby tito napříště nebyli ovládáni neznalostí, podáváme pravoslavný výklad tohoto otce. Ježto byl dávný špatný blud hydroparastatů, to jest vodopřinášečů, kteří ve svém přinášení obětí místo vína užívali pouze vody, tento bohonosný muž, vyvraceje nezákonné učení tohoto bludařství a poukazuje na to, že jdou přímo proti apoštolskému podání, použil shora uvedená slova. Neboť i on své církvi, nad níž mu byla svěřena pastýřská správa, předal, aby byla příbrána voda do vína, když se má vykonati nekrvavá oběť, ukazuje na spojení krve a vody, jež vytekla z přečistého boku Vykupitele našeho a Spasitele Krista Boha k oživení celého světa a k vykoupení z hříchů. A ve všech církvích, kde svítila duchovní světla, tento Bohem odkázaný obřad se zachovává. Rovněž i Jakub, Krista Boha našeho bratr podle těla, jemuž jako prvnímu byl svěřen prestol jerusalemské církve, a Basil Caesarejské církve arcibiskup, jehož sláva proběhla celým světem, písemně nám předali tajemný posvátný obřad a přikázali, aby v božské liturgii byla do svatého kalichu nalévána voda a víno. A v Karthageně shromáždění ctihodní otcové řekli přesně tato slova: Nebudiž ve svatě tajině přinášeno nic jiného více, než tělo a krev Páně, jak sám Pán odkázal, to jest chléb a víno vodou zředěné. Jestliže některý biskup nebo kněz činí nikoli podle od apoštolů přikázaného řádu a nesjednocuje vodu s vínem a tak přináší přečistou oběť, budiž svržen jako ten, kdo neúplně koná tajinu a porušuje podání novotářství.
- Pravidlo 33. (VI. všeobecného sněmu)

- Vzhledem k tomu, že jsme se dověděli, že se do duchovenstva v arménské církvi přijímají pouze ti, kdož jsou z kněžské rodiny, čímž oni, kteří tak činí, následují židovské zvyky, že někteří z nich nepřijavše duchovenského postřizení jsou ustanovováni zpěváky a žalmisty božského chrámu, stanovíme, že napříště není dovoleno, aby ti, kteří si přejí někoho ustanovit duchovním, zkoumali napřed jeho rodinný původ, nýbrž šetříce zda jsou hodni vzhledem k měřítkům uvedeným v posvátných pravidlech býti připočtení k duchovenstvu, necht' je uvedou mezi služebníky církve, ať už pocházejí z posvěcených předků či nikoliv. Taktéž nikomuž nebudiž dovoleno s ambonu hlásati božská slova lidu jako ti, kdož jsou duchovními, leč tomu, kdo byl učiněn hodným vysvěcení s postřizením a obdrží požehnání od svého pastýře souhlasně s pravidly. Bude-li kdo zpozorován, že činí proti předepsanému: budiž vyloučen ze sv. přijímání.
- Pravidlo 34. (VI. všeobecného sněmu)
- Ježto posvátné pravidlo ⁵⁷ jasně hlásá, že zločin spiknutí nebo utvoření tlup je zcela zakázán i vnějšími zákony, tím spíše náleží zakázati, aby se toto nedálo v církvi Boží, i my snažíme se zachovati to nařízení, že úplně bude svržen ze svého stupně každý duchovní nebo mnich, o němž bude zjištěno, že se účastnil spiknutí nebo tlup, nebo činil úklady biskupům či spoluduchovním.
- Pravidlo 35. (VI. všeobecného sněmu)
- Nebudiž dovoleno žádnému z metropolitů po smrti biskupa, podřízeného jeho stolci, odnímati nebo si přisvojovati jeho jmění nebo jeho církve, nýbrž necht' je chráněno duchovenstvem té církve, jejímž představitelem byl zesnulý, do ustanovení jiného biskupa, leč by nezůstali vůbec kněží v oné církvi. Tehdy metropolita necht' je zachovává v celistvosti a vše odevzdá biskupu, který bude ustanoven.
- Pravidlo 36. (VI. všeobecného sněmu) ⁵⁸
- Obnovující ustanovení stopadesáti svatých otců, shromážděných v tomto Bohem chráněném a sídelním městě ⁵⁹ a šestisetřiceti shromážděných v Chalcedoně, ⁶⁰ stanovíme, že stolec cařihradský má stejná práva se stolicí dávného Říma a jako tento necht' je veleben v církevních věcech, jsa druhým po něm. Po tomto se řadí stolec velikého města Alexandrie, potom stolec antiochijský a za ním stolec města Jerusalema.
- Pravidlo 37. (VI. všeobecného sněmu)
- Poněvadž v různých dobách byly barbarské vpády, jež podrobily nevěřícím množství měst, takže představitel takového města nemohl zaujmouti po svém rukopoložení svůj stolec a usaditi se na něm jako duchovní představený a podle předaného obyčeje světit duchovní a vše, co přísluší biskupovi vykonávati, v péči o čest a úctu k duchovenstvu a ve snaze, aby pohanské zotročení nikterak nepůsobilo škod církevním právům, rozhodli jsme, aby biskupové takto rukopoložení, kteří z uvedených příčin nezaujali svůj stolec, nebyli za to odsuzováni, pročť necht' konají rukopoložení na různé stupně duchovenstva podle pravidel a užívají podle svého úřadu předního místa a každý jejich biskupský počín budiž uznáván za pevný a zákonný. Neboť hranice správy nesmějí býti zúženy nátlakem doby a překážkami zachování přesnosti.
- Pravidlo 38. (VI. všeobecného sněmu)
- Zachováváme i my pravidlo vydané našimi otci, jež zní: Jestliže bude císařskou mocí obnoveno nebo vybudováno město, necht' občanskému a územnímu rozdělení odpovídá i rozdělení církevních záležitostí ([17. pravidlo IV. všeobecného sněmu.](#)).
- Pravidlo 39. (VI. všeobecného sněmu) ⁶¹
- Ježto bratr a spoluslužebník náš Jan, biskup ostrova Cypru, společně se svým lidem z příčiny barbarských vpádů a aby se osvobodil z pohanského otroctví a věrně se podrobil žezlu křesťanského státu, přestěhoval se z uvedeného ostrovu do hellespontské oblasti z Prozřetelnosti lidumilného Boha a úsilím Krista milujícího a zbožného císaře našeho, stanovíme, aby byla zachována beze změn práva daná stolci jmenovaného muže od bohonosných otců, kdysi v Efesu shromážděných, aby měl nový Justinianopol práva Konstantinopole a zřízený v něm bohumilý biskup, aby byl v čele všech biskupů hellespontského území, a byl ustanovován od svých biskupů podle dávného zvyku. Neboť i bohonosní otcové naši rozhodli, aby byly zachovávány zvyky každé církve, a biskup města Kyzického je podroben představiteli řečeného Justinianopole podle vzoru všech ostatních biskupů, kteří jsou pod mocí shorařečeného bohumilého představitele Jana, od něhož, až bude zapotřebí, budiž ustanovován i biskup samého města Kyziku.
- Pravidlo 40. (VI. všeobecného sněmu) ⁶²
- Poněvadž připojení k Bohu pomocí odchodu od zmatků pozemských je velmi spasné, jsme povinni nikoliv bez prověření překotně přijímati ty, kdož si zvolili mnišský život, avšak i ve vztahu k nim zachovávat otci vydané ustanovení. Pročež nutno přijímati slib života v Bohu po úplném nabytí rozumu jako již pevný a pocházející z vědomí a úvahy. A tak ten, kdo má úmysl přijmouti mnišské jho, nebudiž mladší desíti let, avšak i o něm musí ten, kdo je v čele posouditi, není-li užitečnější prodloužiti mu lhůtu před uvedením do života mnišského a upevněním v něm. Neboť třebas veliký Basil ve svých posvátných pravidlech stanoví, aby byla zařazena do řádu panen ta, která dobrovolně sebe Bohu zasvěcuje a panenství vyvoluje, dokončila-li sedmnáctý rok, přesto následující příkladu pravidel o vdovách a diakonísách analogicky jsme rozhodli o shorařečeném počtu let pro ty, kdož si zvolily život mnišský. Neboť u božského apoštola je předepsáno, aby v církvi byly vdovy voleny ve stáří šedesáti let (1.Tim 5,9), a posvátná pravidla určují, aby diakonisa byla ustanovována ve věku čtyřiceti let, poněvadž bylo vzato na zřetel, že církev milostí Boží přijala velkou pevnost a rozkvět a věřící jsou v zachovávání božských příkázání pevní a spolehliví. Uváživše to dokonale, shodně stanovíme, aby ten, kdo má v úmyslu započít dílo v Bohu, byl brzy poznamenán požehnáním milosti jako nějakou pečeti, čímž se mu napomůže, aby dlouho nevyčkával ani neváhal, naopak nadto bude nabádán k vyvolení dobrého a k upevnění v něm.
- Pravidlo 41. (VI. všeobecného sněmu) ⁶³
- Ti, kdož si přejí v městech nebo vesnicích vzdáliti se do samoty a rozjímati, jsou povinni napřed vejíti do monastýru, učiti se poustevnickému životu, podrobovati se během tří let představenému monastýru v bázni Boží, a ve všem, jak náleží, projevovati poslušnost a tak ukazovati své rozhodnutí k takovému životu; místní představený je bude prověřovati, zda z celého srdce dobrovolně se k němu přimykají. Potom ještě během roku jsou povinni trpělivě přebývati mimo uzavření, aby více se zjevil jejich úmysl. Jen tak prokáží plně osvědčení toho, že nikoliv pro vyhledávání marné slávy, nýbrž pouze pro pravé blaho usilují o

tuto mlčenlivost. Po uplynutí toliké doby, setrvají-li v témž úmyslu, nechť vstoupí do uzavření, avšak jim se už nedovolí vycházeti dle libovůle z takového přebývání jenom, když toho bude vyžadovati veřejné sloužení nebo prospěch nebo jiná nutnost, hrozící dokonce smrtí, a to se souhlasem místního biskupa. Ty, kdož se odváží bez řečených příčin vyjít ze svého obydlí, především nutno zavřít do jmenované poustevny i proti jejich vůli, načež postem a jinou přísností je polepšovati, ježto víme, že dle výroku v Písmu, "žádný, kdož vztáhne ruku svou k pluhu, ohlídal by se nazpět, není způsobilý ke království Božímu." (Luk. 9,62)

- Pravidlo 42. (VI. všeobecného sněmu)
- O jmenovaných poustevnících, kteří v černých oděních a s dlouhými vlasy obcházejí města, přebývajíce uprostřed světských mužů a žen a znevažují svůj slib, stanovíme: Jestliže chtějí ostříhavše vlasy přijati podobu ostatního mnišstva, jest jim přikázati monastýr a přidati k bratřím. Nebudou-li si toho přát, vypuditi je úplně z měst, aby žili na poušti, podle níž obdrželi jméno.
- Pravidlo 43. (VI. všeobecného sněmu)
- Dovoleno je křesťanu zvoliti si odříkavý život a po opuštění velmi neklidné bouře pozemských záležitostí vstoupiti do monastýru a přijati mnišské postřížiny, třebaž byl přistižen v nějakém hříšném pádu. Pravilť Spasitel náš: "Toho, kdož ke mně přijde, nevyvrhnu ven." (Jan 6,37) Poněvadž mnišský život zobrazuje nám život pokání, schvalujeme ho tomu, kdož se mu upřímně přimyká, a žádný dřívější životní způsob mu nebude překážeti, aby splnil svůj úmysl.
- Pravidlo 44. (VI. všeobecného sněmu) ⁶⁴
- Mnich, usvědčený ze smilstva, anebo pojme-li ženu v manželský svazek a soužití, nechť podléhá podle pravidel epitimii pro smilníky.
- Pravidlo 45. (VI. všeobecného sněmu)
- Vzhledem k tomu, že jsme se dozvěděli, že v některých ženských monastýrech ty, kdož přivádějí ženy, které mají býti učiněny hodnými oné posvátné hodnosti, napřed je oblékají do hedvábných pestrých šatů a dále jim dávají šperky poseté zlatem a drahými kameny, a když takto přistoupí k oltáři, snímají s nich tak nádherný oděv a ihned se nad nimi vykonává požehnání stavu mnišského a oblékají je do černého šatstva, stanovíme tudíž, aby napříště se tak nedálo. Neboť není vhodné, aby ta, která z vlastního rozhodnutí odložila všechny pozemské rozkoše, zamilovala si život v Bohu, upevnila se v něm nezvratnými myšlenkami a tak k monastýru přišla, byla skrze takové pomíjející a mizející ozdoby navracována k vzpomínání na to, co již odevzdala zapomenutí, a ukázala by se váhající a zmatená v duši, podobna vlnám se potápějícím, sem tam zmítaným, tak, že někdy i prolévajíc slzy neprojevuje tím srdeční zkroušenost, nýbrž i jestliže, jak je jí vlastní, uroní některou malou slzu, bude se zdát těm, kteří ji spatří, že pochází ne tak z touhy po díle mnišském, jako z loučení se světem a s tím, co je ve světě.
- Pravidlo 46. (VI. všeobecného sněmu)
- Ženy, které si zvolily mnišský život a byly určeny do monastýru, napříště nemohou vycházeti. Jestliže budou nuceny nevyhnutelnou potřebou tak učiniti, nechť se stane s požehnáním a souhlasem představené, ale ani tehdy nesmějí vycházeti samy, nýbrž s některými stařenkami a s předními v monastýru podle příkazu igumenie. Nocovati mimo monastýr vůbec se jim nepovoluje. Také mužové trávící mnišský život, nechť vycházejí, jeví-li se potřeba, s požehnáním toho, jemuž je svěřeno vedení. Proto ti, kdož by přestoupili námi nyní vydané rozhodnutí, mužové či ženy, buďtež podrobeni zaslouženým epitimiím.
- Pravidlo 47. (VI. všeobecného sněmu)
- Ani žena v mužském monastýru, ani muž v ženském at' nespí, neboť věřící musejí býti mimo jakýkoliv úraz a pohoršení a zařizovati svůj život se vši náležitostí a přidržováním Pána. (1.Kor. 7,35) Učiní-li tak duchovní, budiž zbaven úřadu, laik odloučen od sv. přijímání.
- Pravidlo 48. (VI. všeobecného sněmu)
- Žena toho, komu je udělována hodnost biskupská, napřed podle dohody se rozlučuje od svého muže a po jeho rukopoložení na biskupa nechť vstoupí do monastýru, daleko od sídla tohoto biskupa vybudovaného, a nechť ji biskup vydržuje. Ukáže-li se hodnou, budiž ustanovena v hodnost diakonisy.
- Pravidlo 49. (VI. všeobecného sněmu) ⁶⁵
- Obnovujeme i toto posvátné pravidlo, ⁶⁶ přikazujeme, aby monastýry jedenkrát posvěcené z rozhodnutí biskupa zůstávaly navždy monastýry a jim náležející majetek byl zachováván monastýru a aby se nemohly státi světským obydlím a nikým nesměly býti odevzdány světským lidem. Jestliže se do nynějška toto stalo s některými z nich, stanovíme, že je to neplatné a ti, kdo by se tak odvážili od nynějška učiniti, budou podrobeni epitimii podle pravidel.
- Pravidlo 50. (VI. všeobecného sněmu) ⁶⁷
- Žádný z laiků a duchovních napříště at' se neoddává hazardním hrám. Bude-li kdo přistižen, že je provozuje, duchovní budiž vyvržen z duchovenstva, a laik odloučen z církevního obecnství.
- Pravidlo 51. (VI. všeobecného sněmu) ⁶⁸
- Svatý všeobecný sněm tento rozhodně zakazuje býti šaškem a ukazovati se v divadle, pořádati představení zvířat a tance na jevišti. Jestliže se někdo proviní proti tomuto pravidlu a oddá se některé z uvedených zábav, duchovní budiž vyvržen s duchovenstva a laik odloučen z církevního obecnství.
- Pravidlo 52. (VI. všeobecného sněmu) ⁶⁹
- Ve všech dnech předvelikonočního postu kromě sobot a nedělí a svatého dne Zvěstování, posvátná liturgie nebudiž jiná, než předem posvěcených darů.
- Pravidlo 53. (VI. všeobecného sněmu)
- Poněvadž příbuzenství podle Ducha je důležitější než svazek podle těla, a my jsme se dozvěděli, že v některých místech někteří kmoři dětí při svatém spasitelném křtu, po něm vstupují do manželského soužití s jejich ovdovělými matkami, nařizujeme, aby od nynějška nic takového nebylo pácháno. Jestli někteří po tomto pravidlu budou zjištěni, že tak učinili, nechť takoví napřed odstoupí od tohoto nezákonného manželství, a potom budou podrobeni epitimii pro smilníky.
- Pravidlo 54. (VI. všeobecného sněmu) ⁷⁰

- Božské Písmo jasně nás poučuje: Nepřístupuj k žádnému krevnímu příbuznému k obnažení hanby jeho (3.Mojž. 18,6). Bohonosný Basil v pravidlech svých některá ze zakázaných manželství napočítal a velmi mnoho jich přešel mlčením a tím nám učinil i druhé užitečným. Neboť varuje se množství pohoršlivých názvů, aby jimi nehanobil řeč, označil nečistotu obecnými názvy, jimiž všeobecně ukázal na nezákonná manželství. Avšak takovým nerozlišujícím zákazem nezákonných manželství podstata věci se zaměňovala, pročež pokládáme za nezbytné přesněji toto vyjádření a nařizujeme pro příště: Jestliže kdo uzavírá manželský sňatek se svou sestřenicí nebo otec a syn s matkou a dcerou nebo s dvěma pannami sestrami otec a syn, nebo s dvěma bratry matka a dcera, nebo dva bratři s dvěma sestrami, nechť jsou podrobni pravidlu sedmileté epitimie, po jejich zjevném rozloučení od nezákonného manželství.

- Pravidlo 55. (VI. všeobecného sněmu) ⁷¹

- Jelikož jsme se dozvěděli, že obyvatelé v městě Římě, ve velikonočním postu o jeho sobotách se postí proti zděděnému církevnímu řádu, jeví se svatému sněmu vhodným, aby i v římské církvi se bez porušení zachovával předpis, ⁷² který praví: Bude-li kdo přistižen z duchovenstva, že postí ve svatém dni Páně nebo v sobotu, pouze kromě jedině, budiž svržen, je-li laik budiž odloučen.

- Pravidlo 56. (VI. všeobecného sněmu)

- Také jsme se dozvěděli, že v zemi arménské a v jiných místech v sobotách a nedělích předvelikonočního postu, někteří jedí sýr a vejce, pročež za dobré bylo uznáno též to, že církev Boží na celém světě sledujíc jeden řád drží půst a zdržuje se jak od všeho zabitého, tak od vajec a sýru, jež jsou plodem a výrobkem toho, od čeho se zdržujeme. Nebudou-li toto zachovávat duchovní, budiž svržen, a laici odloučení.

- Pravidlo 57. (VI. všeobecného sněmu) ⁷³

- Nepřísluší přinášeti k oltáři med a mléko.

- Pravidlo 58. (VI. všeobecného sněmu)

- Nikdo ze stavu laického nepodávej sobě božské tajiny, je-li tu biskup, kněz nebo jáhen. Kdo se toho odváží, budiž jako provinilý proti řádu na týden odloučen od církevního obecnství chápe, že nesmí smysliti více, než sluší smysliti. (Řím. 12,3)

- Pravidlo 59. (VI. všeobecného sněmu)

- Křest nebudiž vykonáván v modlitebně nacházející se uvnitř domu, nýbrž ti, kdož se chtějí státi hodnými přechistého osvětlení, ať přijdou do obecných chrámů a tam budou učiněni hodnými tohoto daru. Bude-li kdo přistižen, že nezachovává naše ustanovení, duchovní budiž svržen a laik odloučen. (Přísnost tohoto pravidla v případech nezbytných a nepodezřelých zmírňuje právo dané biskupovi [31. pravidlem](#) tohoto sněmu).

- Pravidlo 60. (VI. všeobecného sněmu)

- Jelikož apoštol volá, že "ten, kdož se připojuje Pánu, jeden duch s ním jest", (1.Kor 6,17) je zřejmé, že ten, kdo se sdružuje s odpůrci, stává se s ním ve styku jedno. Vzhledem k tomu stanovíme o těch, kteří se tváří jakoby byli posedlí a pokrytecky podle svá zvrhlé povahy projevují takovou činnost, aby na každý způsob byli potrestáni a byli vystaveni tomutož trápení a zacházení, jehož se právem dostává těm, kteří jsou skutečně posedlí, mají-li se osvoboditi od démonského působení.

- Pravidlo 61. (VI. všeobecného sněmu)

- Kdož vyhledávají čarodějníky anebo tak zvané "setníky" ⁷⁴ nebo jiné podobné, aby se od nich dozvěděli, co jim chtějí odhaliti, souhlasně s dřívějšími ustanoveními otců, spadají pod pravidlo šestileté epitimie. Též epitimii náleží podvrhnouti i ty, kteří vodí medvědice nebo jiná zvířata k zábavě a škodě prostých lidí a spojují klam s bláznovstvím, čarují pro štěstí, osud, původ a mnoho tomu podobného, stejně jako t. zv. honitelé mračen, kouzelníky výrobce ochranných talismanů a čarodějnice. Ty, kdož v tom setrvávají a neobráti se aniž se vyhnou těmto zhoubným a pohanským výmyslům, přikazujeme úplně vyloučiti z církve, jak též posvátná pravidla stanoví. Neboť "jaké obcování světa a temnoty?" - jak praví apoštol, "nebo jaké spolčení chrámu Božího s modlami? aneb jaký díl věrnému s nevěrným? a jaké srovnání Krista s Belialem?" (2.Kor. 6,14-16)

- Pravidlo 62. (VI. všeobecného sněmu) ⁷⁵

- Tak zvané Kalendy, ⁷⁶ Vota, Vrumalia a lidové shromáždění v první den měsíce března přejeme si úplně vytrhnouti ze života věřících. Také veřejné ženské tance, jež mohou způsobiti velikou škodu a zhoubu, jakož i tance, konané mužským a ženským pohlavím v čest těch, jež Řekové nazývají bohy, podle jakéhosi starého, křesťanskému životu cizímu zvyku, zavrhujeme a přikazujeme: žádný muž se neoblékejž do ženských šatů, ani žena do oděvu mužů náležejícího. Nesluší nositi masky komické nebo satyrské či tragické, při lisování vína v lisech vyvolávat hnusné jméno Dionysa a při vlévání vína do beček propukati ve smích nebo z neznalosti nebo marnivosti činiti to, co náleží k běsovskému klamu. Pročež napříště ty, kteří vědouce toto, se odváží páchat něco ze shora uvedeného, nařizujeme vyvrhnouti z kněžského řádu a laiky odloučiti z církevního obecnství.

- Pravidlo 63. (VI. všeobecného sněmu)

- Pověsti o mučednících, jež nepřátelé pravdy lživě skládají, aby zneuctili Kristovy mučedníky a přivedli posluchače k nevěře, přikazujeme neoznamovati v církvích, nýbrž předati je ohni. Proklínáme ty, kdož je přijímají nebo je považují za pravdivé.

- Pravidlo 64. (VI. všeobecného sněmu)

- Nepřísluší, aby laik pronášel před věřícími slovo nebo učil a tak na sebe bral učitelskou hodnost, nýbrž jest nutno se podrobovati řádu, jež vydal Pán a otvírati uši těm, kdož přijali milost k učitelskému slovu a od nich se poučovati božskému. Neboť v jedné církvi rozličné údy zřídil Bůh, dle slova apoštola (1.Kor. 12,18), jež objasňuje Řehoř Bohoslovec, ukazuje zřetelně na řád v něm obsažený a praví: Tento řád, bratři, ctěme, tento zachovávejme. Tento budiž uchem a onen jazykem. Tento rukou a druhý čímkoliv jiným. Tento ať učí, onen ať se poučuje". A Po několika slovech dále praví: "Učíci se ať přebývají v poslušnosti, rozdávající ať poskytují se radostí, sloužící ať slouží s pílí. Nebud' me všichni jazykem, třebaš nade vše bližší je toto, ani všichni apoštol, ani všichni proroky, ani všichni vykladači." A po několika slovech ještě praví: "Proč se činíš pastýřem, jsa ovce? Proč se děláš hlavou, jsa noha? Proč se pokoušíš o vojenské velení, byv postaven do řady vojinů?" A na jiném místě přikazuje moudrost: "Nebývej rychlý k mluvení. (Ekl. 5,2) Neusiluj, abys zbohatl" (Přisl. 23,4), nevyhledávej býti moudřejší nad moudré. Jestliže bude někdo zpozorován, že porušuje toto pravidlo, budiž na čtyřicet dní odloučen z církevního obcování.

- Pravidlo 65. (VI. všeobecného sněmu) ⁷⁷
- Prikazujeme, aby se napříště přestaly zapalovati v novoměsíci, jak činí někteří, před svými dílnami, nebo domy, hranice, přes něž nesmyslně skáčí, podle jakéhosi starého obyčeje. Spáchá-li někdo něco takového, duchovní budiž svržen a laik odloučen. Neboť v čtvrté knize královské je napsáno: "Nadto nadělal Manaases oltářů všemu vojsku nebeskému, v obou síních domu Hospodinova. Syna také svého provedl skrze oheň a šetřil časi, s hadačstvím zacházel, zaklínače a čarodějnky zřídil, a velmi mnoho zlého činil před očima Hospodinovými, popouzeje ho." (4.Král. 21,5-6)
- Pravidlo 66. (VI. všeobecného sněmu) ⁷⁸
- Od svatého dne vzkříšení Krista Boha našeho do nové neděle po celý týden jsou věřící povinni ve svatých chrámech neustále přebývat v žalmech, zpěvech a písních duchovních radující se a jásající v Kristu a naslouchající čtení božských Písem a těšíce se ze svatých tajin. Neboť tímto způsobem společně s Kristem vstaneme z mrtvých a povznese se. Proto v ty dny napříště ať nejsou koňské dostihy nebo jiné lidové představení.
- Pravidlo 67. (VI. všeobecného sněmu) ⁷⁹
- Božské Písmo přikázalo nám zdržovati se "od krve a od udáveného a od smilstva". (Skut. 15,29) Proto ty, kdož z lačnosti útroby krev kteréhokoliv zvířete různým způsobem připravují k snědku a tak ji jedí, s dobrým uvážením epitimii podvrhujeme. Jestliže napříště bude někdo jísti jakkoliv krev zvířete, duchovní budiž svržen a laik odloučen.
- Pravidlo 68. (VI. všeobecného sněmu)
- Knihy Starého a Nového zákona, rovněž svatých a uznaných našich kazatelů a učitelů není dovoleno nikomu poškozovati nebo knihkupcům či t. zv. mastičkářům či někomu jinému odevzdávati k zničení, leč by se staly nezpůsobilými k používání od molů nebo vody či jiným způsobem. Kdo v budoucnu bude zpozorován, že cokoliv takového učiní, budiž odloučen na rok. Stejně ten, kdo takové knihy kupuje, neponechá-li si je u sebe k svému prospěchu nebo je druhému neodevzdá k blahu a ochraně, ale se odváží je poškozovati, budiž odloučen.
- Pravidlo 69. (VI. všeobecného sněmu) ⁸⁰
- Nikomu z těch, kdož náležejí k třídě laiků, nebudiž dovoleno vcházeti do posvátného oltáře. Avšak podle jakéhosi prastarého podání naprosto se toto nezakazuje moci a hodnosti panovnické, když chce přinést dary Stvořiteli.
- Pravidlo 70. (VI. všeobecného sněmu)
- Není dovoleno ženám mluvit v čas božské liturgie, nýbrž podle slova apoštola Pavla, ať mlčí. Nebylo jim přikázáno mluvit, nýbrž býti poddány, jakož i zákon praví. Chtějí-li se něčemu naučiti, ať se ptají doma svých mužů (1.Kor. 14,34-35).
- Pravidlo 71. (VI. všeobecného sněmu) ⁸¹
- Ti, kdož studují občanské zákony, nemají užívatí hellenských zvyklostí nebo býti voděni na představení nebo dělati t. zv. Kylistry ⁸² nebo se oblékati do šatstva, jehož se obecně nepoužívá ani v čas, kdy začínají studia, ani tehdy, kdy se končí, ani vůbec během něho. Jestli se kdo odváží od nyní toto činiti, budiž odloučen.
- Pravidlo 72. (VI. všeobecného sněmu)
- Nesluší se, aby pravoslavný muž se spojoval manželským sňatkem s ženou kacířkou, ani pravoslavná žena, aby byla oddána s mužem kacířem. Bude-li zpozorováno něco takového, učiněného kýmkoliv, nebudiž manželství považováno za pevné, a nezákonné soužití nutno roztrhnouti. Neboť nelze směřovati to, co není směšovatelné, ani spojovati s ovci vlka a s dílem Kristovým úděl hříšníků. Jestliže někdo přestoupí naše ustanovení, budiž odloučen. Avšak jestliže někteří ještě jako nevěřící a nepřipočtení k stádu pravoslavných byli vzájemně oddáni zákonitým sňatkem a potom jeden z nich vyvolil si dobré utekl se k světlu pravdy, kdežto druhý zůstal v poutech bloudění, nepřeje si vzeřítí na božské paprsky, a jestliže přitom nevěrně ženě je libo společně žiti s mužem věřícím nebo naopak muži nevěřícímu s ženou věřící, nechť se nerozlučují podle božského apoštola; "Posvěcenť je zajisté nevěřící muž pro ženu, a žena nevěřící posvěcena jest pro muže". (1.Kor. 7,14)
- Pravidlo 73. (VI. všeobecného sněmu)
- Jelikož oživující kříž zjevil nám spasení, náleží, abychom každou péči vynakládali, aby byla vzdána náležitá čest tomu, skrze něž jsme byli spaseni od dávného hříšného pádu. Proto i myšlením i slovem i citem úctu mu vzdávající, nařizujeme: obrazy kříže, jež někteří kreslí na zemi, zcela vymazati, aby znamení našeho vítězství nebylo uráženo šlapáním chodců. A tak prikazujeme, aby byli odloučeni ti, kteří napříště budou kreslit obraz kříže na zemi.
- Pravidlo 74. (VI. všeobecného sněmu) ⁸³
- Nelze na místech posvátných Bohu nebo v chrámech pořádati t. zv. stolování bratrské lásky a jísti uvnitř chrámu a lože rozestlávat. Ti, kdož se odváží toto učiniti, buď ať přestanou, nebo ať budou odloučeni.
- Pravidlo 75. (VI. všeobecného sněmu)
- Přejeme si, aby ti, kdož přicházejí do chrámu zpívat, nevytluzovali nemožné zvuky a nevydávali ze sebe nepřírozený křik a nezaváděli ničeho, co neodpovídá a co není vlastní církvi, nýbrž ať s velkou pozorností a zbožností přinášejí zpěv žalmů Bohu, který vidí skryté. Neboť posvátné slovo učilo syny izraelské, aby byli zbožní (3.Mojž. 15,31).
- Pravidlo 76. (VI. všeobecného sněmu)
- Nikdo nesmí uvnitř posvátné ohrady křčmu nebo různá jídla postavovati nebo jiný prodej provozovati, zachovávaje úctu k chrámům. Neboť Spasitel náš a Bůh životem svým v těle uče nás přikázal, abychom dům Otce jeho nečinili domem kupeckým. On i penězoměncům rozmetl peníze a vyhnal ty, kdož činili svatý chrám světským místem. (Jan 2,15-16) Proto jestliže někdo bude přistižen v řečeném zločinu, budiž odloučen.
- Pravidlo 77. (VI. všeobecného sněmu)
- Duchovenstvo, klerikové a mnichové se nesmějí koupati v lázních společně s ženami, ba ani žádný křesťan laik. Neboť to je první výtka se strany pohanů. Bude-li kdo z toho usvědčen, duchovní budiž svržen a laik odloučen.
- Pravidlo 78. (VI. všeobecného sněmu) ⁸⁴
- Náleží poučovati ty, kdož se chystají ke křtu, a pátého dne v týdnu mají dávati odpovědi biskupu nebo kněžím.
- Pravidlo 79. (VI. všeobecného sněmu)

- Vyznáváme, že božské rození z Panny jako bez semene bylo nebolestné, a takto všemu stádcí kážeme; i podrobuje napravení ony, kteří z neznalosti činí něco co se nesluší. Někteří totiž po dni svatého narození Krista Boha našeho byli viděni, že připravují pečivo a vzájemně si je rozdávající jakoby v čest bolestí porodních neposkvřené Panny Mateře, pročez nařizujeme, aby věřící nic takového nečinili. Neboť toto není čest Panně, která nad rozum a slovo tělem porodila nevěštatelné Slovo, jestliže její nevýslovný porod se představuje a líčí po příkladu obyčejného a nám vlastního rození. Bude-li někdo napříště zpozorován, že tak činí, duchovní budiž svržen a laik odloučen.
- Pravidlo 80. (VI. všeobecného sněmu)
- Jestliže někteří z biskupů nebo kněží nebo jáhnů nebo kdokoliv z příslušníků duchovenského stavu nebo laik bez nějaké naléhavé potřeby nebo překážky, již by byl nadlouho oddálen od svého chrámu, pobýváje v městě po tři nedělní dny během tří týdnů nepříjde do bohoslužebného shromáždění, duchovní budiž vyvržen z duchovenstva a laik vzdálen z obecnství.
- Pravidlo 81. (VI. všeobecného sněmu)
- Poněvadž jsme se dozvěděli, že v některých zemích v trojsvaté písni po slovech "svatý nesmrtelný" jako doplněk zpívají "za nás ukřižovaný, pomiluj nás", ač toto dávno svatí otcové jako cizí zbožnosti z této písně odstranili společně s bezbožným bludařem, jenž zavedl tato slova, my napřed zbožně ustanovené svatými otci našimi utvrzující podle tohoto rozhodnutí odevzdáváme prokletí ty, kdož takové slovo v církvi přijímají nebo cokoliv jiného k trojsvaté písni přidávají. A jestliže porušíte ustanovení je z duchovní hodnosti, nařizujeme zbavit ho duchovní hodnosti, je-li laik nebo mnich, odloučiti od obcování církevního.
- Pravidlo 82. (VI. všeobecného sněmu)
- Na některých čestných ikonách je nakreslen beránek, na nějž ukazuje prst Předchůdcův, kterýžto beránek je přijat jako zobrazení milosti a připomíná nám skrze zákon pravého Beránka, Krista Boha našeho. Ctíce staré obrazy a stíny církvi odevzdané, jako znamení a předobrazy pravdy, my dáváme přednost milosti a pravdě, přijímající onu jako naplnění zákona. Pročež, aby též uměním malířským očím všech bylo ukázáno, to, co se stalo, nařizujeme, aby napříště obraz Beránka beroucího hříchy světa, Krista Boha našeho na ikonách byl zobrazován v lidské podobě místo bývalého beránka, abychom si představili pokoru Boha Slova a připomněli si jeho život v těle, jeho utrpení a spásnou smrt a takto dokonané vykoupení světa.
- Pravidlo 83. (VI. všeobecného sněmu)
- Nikdo tělům zemřelých ať nepodává eucharistii. Neboť jest psáno: "Vezměte, jezte." Ale těla mrtvých ani brátí ani jísti nemohou. (Mat. 26,26).
- Pravidlo 84. (VI. všeobecného sněmu)
- Následující kanonická ustanovení otců stanovíme i o dětech: Pokaždé, když není věrohodných svědků, nepochybně svědčících, že jsou křtěny, a když samy z příčiny malého věku nemohou dát potřebnou odpověď, zda jim byla poskytnuta tajina, jest nutno, bez váhání je křtiti, aby také nejistota je nezbavila očistění takovou svátostí.
- Pravidlo 85. (VI. všeobecného sněmu) ⁸⁵
- Přijali jsme v Písmech, že při dvou nebo třech svědčích stane každé slovo. (5.Mojž. 19,15) Proto stanovíme, aby otroci, propouštění od hospodářů na svobodu, dostávali toto právo při třech svědčích, kteří svou přítomností dají propuštění zákonitost a osvědčí právoplatnost toho, co bylo učiněno.
- Pravidlo 86. (VI. všeobecného sněmu)
- Ty, kteří shromažďují k záhubě duší a chovají nevěstky, jsou-li duchovní prikazujeme odloučiti a vyvrci, jsou-li laici odloučiti.
- Pravidlo 87. (VI. všeobecného sněmu) ⁸⁶
- Žena, která opustí muže, vdá-li se za jiného, je cizoložnice podle svatého a božského Basila, který velmi případně z prorocství Jeremiášova uvedl, že jestli se žena vdá za jiného muže a nevrátí se k muži svému, bude poskvřněním poskvřněna. (Jer. 3,1) A opět "Kdo drží cizoložnici, je blázen a bezectný." (Přísl. 18,23 - církevněslovanský text) Zjistí-li se, že opustila muže bez příčiny, bude on hozen blahovůle, kdežto ona epitimie. Blahovůle bude mu prokázána tím, že bude v obecnství s církví. Ten, kdo však opouští ženu, s níž byl zákonně oddán a jinou pojímá, podle slova Páně (Luk. 16,18) je povinen soudu pro smilstvo. Bylo ustanoveno pravidly otců našich, aby takoví byli dva roky v třídě plačících, dva roky v počtu poslouchajících čtení Písma, tři roky v klečících a sedmý rok budou stát s věřícími a tak učinění hodnými přijímání, budou-li se káti se slzami.
- Pravidlo 88. (VI. všeobecného sněmu)
- Nikdo ať neuvodí dovnitř ohrady chrámu žádné zvíře, kromě toho, kdo cestuje tísně krajní nezbytností a zbaven přístřeší a pohostinství, zůstane v takovém chrámě. Protože zvíře, nebyvši uvedeno do ohrady, mnohdy zahyne a on sám, ztrativ zvíře, byl zbaven možnosti pokračovati v cestování a byl by vystaven nebezpečí života. Neboť my víme, že sobota byla učiněna pro člověka (Mar. 2,27), a proto je nutno všemi prostředky pečovati o spasení a bezpečnost člověka. Bude-li však někdo zpozorován, že bez nutnosti dle shora uvedeného uvádí zvíře na nádvoří chrámu, duchovní budiž svržen a laik odloučen.
- Pravidlo 89. (VI. všeobecného sněmu) ⁸⁷
- Věřícím, kteří tráví dny spasitelného utrpení v postě, modlitbách a ve zkroušenosti srdce, náleží, aby přerušili půst uprostřed noci po veliké sobotě, jelikož božští evangelisté Matouš a Lukáš, první výrokem "na skonání soboty" (Mat. 28,1) a druhý slovy "velmi ráno" (Luk. 24,1) vyjadřují nám hlubokou noc.
- Pravidlo 90. (VI. všeobecného sněmu)
- Bylo nám kanonicky předáno od bohonosných otců, aby se neskláněla kolena ve dny nedělní pro čest vzkříšení Kristova. Proto, abychom nesetrvávali v nevědomosti, jak toto zachovávat, jasně věřícím ustanovujeme, aby nikdo po večerním vchodu duchovních do oltáře v sobotu dle převzatého zvyku, neskláněl kolena do následujícího večera nedělního dne, v němž po vchodu v době, kdy se čtou světelné modlitby, opět sklánějí kolena tímto způsobem vysíláme modlitby k Pánu. Neboť noc po sobotě považujeme za předchůdkyni vzkříšení Spasitele našeho a od ní duchovně začínáme písně a svátek ze tmy na světlo převádíme, takže od té doby celou noc a den slavíme vzkříšení.
- Pravidlo 91. (VI. všeobecného sněmu) ⁸⁸

- Ženy, které poskytují lektvary, způsobující nedonošení plodu v životě, a ty, jež přijímají jedy, umrtvující plod, podvrhujeme epitimii pro vražedníky.
- Pravidlo 92. (VI. všeobecného sněmu)
- Ty, kteří unášejí ženy pod způsobou manželství nebo podporují a napomáhají únoscům, přikázal svatý sněm svrhnouti z hodnosti jsou-li duchovní, jsou-li laici, předávati prokletí.
- Pravidlo 93. (VI. všeobecného sněmu)
- Žena, jejíž muž se odloučil a nachází se neznámo kde, bude-li dříve než získá svědectví o smrti jeho žití s jiným, cizoloží. Stejně i ženy vojínů, jež se provdají v době nevěstnosti svých mužů, podléhají témuž posouzení. Podobně i ty, které vstupují do manželství z důvodů vzdálení mužova do cizích zemí, nevyčkáve návratu. Avšak zde lze projeviti nějaké pochopení takového jednání pro velkou pravděpodobnost smrti mužovy. Té, jež z neznalosti vstoupila do manželství s mužem, jehož žena na čas opustila, ale když se tato první žena k němu vrátila, byla sama opuštěna, třebaš cizoložila, avšak z neznalosti, nezakazuje se manželství. Lépe však, zůstane-li takto. Vráti-li se voják za nějaký čas, jehož žena z příčiny dlouhodobé nepřítomnosti se provdala za jiného muže, nechť si opět vezme svou ženu, bude-li chtíti, při čemž budiž jí odpuštěna její nevědomost, rovněž i mužovi, který žil s ní v druhém manželství.
- Pravidlo 94. (VI. všeobecného sněmu)
- Ty, kdož se zaklínají pohanskými přísahami, pravidlo podrobuje epitimii, a my pro ně stanovíme odloučení.
- Pravidlo 95. (VI. všeobecného sněmu)
- Ty, kteří se sjednocují s pravoslávím a s počtem spasených z bludařů, přijímáme podle následujícího řádu a zvyklosti. Ariány, Macedoniany, Navatiany, ty, kteří se nazývají čistí a lepší, čtrnáctideníky čili tetradity a apolinaristy, když dají písemné prohlášení a proklejí každý blud, kteří neučí tak, jako učí svatá Boží obecná a apoštolská církev, přijímáme s pečetěním, to jest pomazujeme svatým myrem napřed čelo, potom oči, nozdry, ústa, uši, a pečetíce je pravíme: Pečeť daru Ducha svatého. O bývalých Pauliánech, kteří se uchýlili potom k všeobecné církvi, ustanoveno: překřtiti je rozhodně. Eunomiány, kteří sebe křtí jediným ponořením, a Montanisty, kteří se zde nazývají Frygové, a Savelliány, kteří se drží učení o synootcovství a činí i jiné, což nelze trpěti, a všechny ostatní bludaře (jeť zde mnoho takových, pocházejících zvláště ze země Galatské), kteří si přejí býti sjednoceni s pravoslávím, přijímáme jako pohany. V první den je činíme křesťany, v druhý katechumeny, potom v třetí je zaklínáme s trojnásobným dechnutím na obličej a do uší a pak je poučujeme a prikazujeme jim, aby přebývali ve chrámě a poslouchali Písma a pak je již křtíme. Také Manichejce, Valentiniány, Markionisty a jim podobné bludaře. Nestoriáni jsou povinni dáti písemné prohlášení a odevzdati prokletí svůj blud a Nestoria, Eutycha, Dioskora a ostatní vůdce takových bludů, a jejich stoupence a všechny shora uvedené bludy; potom nechť obdrží svaté přijímání.
- Pravidlo 96. (VI. všeobecného sněmu)
- Ti, kteří se křtem oblékli v Krista, dali slib, že budou následovati v těle jeho život. Proto ty, kdož ke škodě vidoucích, vlasy na hlavě umělými pletenci upravují a zdobí a tak klamou nepevné duše, otcovsky léčíme příslušnou epitimií, vedouce je jako děti a učíce je mravně žití, aby zanechavše mam a marnost těla neustále rozum povznášeli k nehnoucímu a blaženému životu a měli v bázi čistá přebývání a očistou života kolik lze k Bohu se přiblížili a více vnitřního než vnějšího člověka ctnostmi a blahými a neposkvřenými mravy kráslili. Nechť nenosí na sobě žádné pozůstatky zkaženosti, pocházející od odpůrce. Jestliže někdo bude jednati proti tomuto mravu, budiž odloučen.
- Pravidlo 97. (VI. všeobecného sněmu)
- Ty, kteří buď žijíce se ženou nebo bez uvážení jiným způsobem posvátná místa převracejí v obyčejná a lajdácky se kolem nich pohybují a s takovým poměrem k nim v nich dlí, prikazujeme vykázati i z míst, jež jsou určena katechumenům při svatých chrámech. Kdo nebude toho zachovávat, je-li duchovní, budiž svržen, je-li laik, budiž odloučen.
- Pravidlo 98. (VI. všeobecného sněmu)
- Kdo si bere do manželského soužití ženu, zasnoubenou jinému, dokud snoubenec ještě žije, nechť podléhá odsouzení za provinění cizoložstvím.
- Pravidlo 99. (VI. všeobecného sněmu)
- V arménské zemi, jak jsme se dozvěděli, bývá i to, že někteří, uvařivše kousky masa uvnitř posvátných oltářů, přinášejí částky a rozdělují kněžím podle židovského obyčeje. Proto zachovávajíc čistotu církve nařizujeme: Nebudiž nikomu z kněží dovoleno přijímati oddělené částky masa od přinášejících, nýbrž nechť jim stačí to, co chce dáti přinášející, a toto přinášení nechť bývá vně chrámu. Jestliže někdo takto nebude činiti, budiž odloučen. .
- Pravidlo 100. (VI. všeobecného sněmu)
- Oči tvé at' k dobrým věcem patří a přede vším, čehož se stříci sluší, ostříhej srdce své, (Přísl. 25,23) radí moudrost, neboť tělesné smysly lehce vnášejí své dojmy do duše. Proto obrazy na deskách nebo na čemkoliv jiném nakreslené, klamoucí zrak, rozkládající rozum a působící rozhoření nečistých rozkoší, nedovolujeme napříště žádným způsobem malovati. Odváží-li se někdo toto učiniti budiž odloučen.
- Pravidlo 101. (VI. všeobecného sněmu) ⁸⁹
- Člověka, stvořeného podle obrazu Božího, božský apoštol hlasitě nazývá tělem Kristovým a chrámem. Nad každé viditelné stvoření byv tehdy postaven, učiněn hodným nebeské cti spasitelným utrpením, požívající a pijící Krista, neustále se přetvořuje k věčnému životu, a duši i tělo posvěcuje přijímáním božské milosti. Pročež jestliže někdo chce v čas liturgie přijímati přecistě Tělo a býti skrze přijímání jedno s ním, nechť složí ruce do podoby kříže a tak at' přistupuje a přijímá obecnství milosti. Neboť ze zlata nebo jiného materiálu místo ruky zhotovují nějaké misky pro přijetí Božského daru a pomocí jejich přecistého společenství se činí hodnými, což nikterak neschvalujeme, neboť se tak dává přednost předmětu bezduchému a rukama zhotovenému před Božím obrazem. Bude-li kdo přistižen, že podává přesvaté přijímání těm, kdož přinášejí takové misky, budiž odloučen i on i ten, kdo je přináší.
- Pravidlo 102. (VI. všeobecného sněmu)
- Ti, kdož přijali od Boha moc svazovati a rozvazovati hříchy, jsou povinni zkoumati druh hříchu a připravenost hříšníkovu k obrácení a dle toho užívati léčbu vhodnou pro neuh, aby snad nezachovávajíc míry, v tom či druhém nezahubili

spásu nemocného. Neboť neduh hříchu není stejný, nýbrž rozdílný a rozličný a působí mnohé druhy škod, z nichž se hojně zlo rozlévá, dokud není zastaveno silou léčícího. Proto náleží tomu, kdo provádí duchovní léčebné umění, aby napřed zkoumal stav hříšníkův a pozoroval, zda směřuje k uzdravení anebo naopak vlastní povahou nemoc k sobě přivádí, a jak se mezitím chová. V případě, že se lékaři nebrání a hojí ránu duše užíváním předepsaných léků, prokazovali mu podle zásluhy milosrdenství. Jak Bůh tak ten, kdo přijal pastýřské vedení, má všechnu péči o to, aby navrátil zbloudilou ovečku a vyléčil uštknutou hadem. Není nutno hnáti ji snad propastí zoufalství ani povolovati rozvrácení života a bezstarostnost, nýbrž je zapotřebí všemi způsoby buď pomocí léčebných prostředků přísných a poutajících, anebo mírnějších a lehčích, působiti proti nemoci a usilovati o zahojení rány. Zkoušetí ovoce pokání a moudře řídití člověka, zvaného k osvětlení shůry. Máme znáti jedno i druhé i to, co odpovídá horlivosti kajícího i to, co vyžaduje zvyk. Pro ty, kdož nepřijímají dokonalosti pokání nutno použiti předané ustanovení, jak nás poučuje sv. Basil.

• Pravidla sedmého svatého všeobecného sněmu, nicejského. (r.787)

- Pravidlo 1. (VII. všeobecného sněmu)
- Těm, kdož přijali duchovenskou hodnost, slouží za svědectví a vodítka vydaná pravidla a ustanovení, jež ochotně přijímajíce zpíváme s prorokem Davidem Pánu Bohu říkajíce: "Z cesty svědectví tvých raduji se více, než z největšího zboží." (Ž 119,14) Taktéž; "Ty jsi vydal spravedlivé svědectví, spravedlnost svědectví tvých trvá na věky, dej mi z ní rozumnosti nabýti, tak abych živ býti mohl." (Ž 119 138 144) A jestliže nám prorocký hlas káže, abychom na věky chránili svědectví Boží a žili dle nich, jest zřejmé, že ona trváji nezničitelná a nepohnutelná. Neboť i Boha vidoucí Mojžíš takto praví; "Nepřidáte k tomu, aniž co z toho ujmete." (5.Mojž. 12,32) A božský apoštol Petr, slaven v nich, volá: "Na kteréž věci žádostivi jsou andělé patřiti". (1.Petr. 1,12) Rovněž Pavel radí: "Ale bychom pak i my aneb anděl s nebe kázal vám mimo to, což jsme vám kázali, prokletý buď! (Gal. 1,8) Poněvadž toto je hodnověrné a nám dosvědčené radující se z toho podobně jako ten, kdo našel mnoho zisku, božská pravidla s rozkoší přijímáme a v plnosti a nepohnutelnosti potvrzujeme to, co stanoví tato pravidla, vydaná všechvalnými apoštoly, svatými polnicemi Ducha, šesti svatými všeobecnými sněmy i těmi, kdož se místně shromáždili, aby vydali takové příkazy, a svatými otci uzákonili to, co je prospěšné. A koho oni odevzdávají prokletí, ty i my proklínáme; koho svržení, i my svrhujeme, koho odloučení, ty i my odlučujeme, na koho uvalují epitimii, na ty uvalujeme i my. Neboť ten, který byl vtažen až do třetího nebe a slyšel nevypravitelná slova, božský apoštol Pavel jasně volá: "Obcování veďte bez lakomství, dosti majíce na tom, co máte". (Žid. 13,5)
- Pravidlo 2. (VII. všeobecného sněmu)
- Vzhledem k tomu, že při zpívání žalmů slibujeme Bohu: "Vyučovati se budu právům spravedlnosti tvé, nezapomenu slov tvých" (Žalm 119,6 - církevněslov. textu) jest spasitelné pro všechny křesťany, aby toto zachovávali; zvláště pro ty, kteří přijímají duchovenskou hodnost. Pročež nařizujeme; Každý, kdo má býti uveden na stupeň biskupský musí nezbytně znáti žaltář, aby tak mohl vésti všechno své duchovenstvo, aby se z něj poučovalo. Rovněž metropolita ho musí pečlivě zkoušet, zda chce pilně a s rozmyšlením, nikoliv však mimochodem, čísti posvátná pravidla a knihu božského apoštola a celé božské Písmo, postupovati podle Božích příkázání a učití sobě světený lid. Neboť podstatu naší hierarchie tvoří Bohem odevzdaná slova, to jest pravé vědění Božských Písem, jak se vyslovil veliký Dionysij. Je-li nejistý a nesnaží se tak činiti a učit, nebudiž rukopoložen. Neboť skrze proroky pravil Bůh: "Poněvadž ty jsi pohrdl uměním, i tebou pohrdnu, abys mi kněžství nekonal." (Ozeáš 4,6)
- Pravidlo 3. (VII. všeobecného sněmu)
- Nebudiž právoplatné žádné zvolení biskupem nebo knězem nebo jáhnem, provedené světskými představenými, podle pravidla, jež zní: "Pakliže některý biskup, uživ světských představených, skrze ně obdrží v církvi biskupskou moc, budiž svržen a odloučen, jakož i všichni, kdož jsou s ním v obcování." ⁹⁰ Ten, kdo má býti uveden na úřad biskupa, má býti zvolen od biskupů, jak ustanoveno v pravidle ⁹¹ svatých otců v Niceji, jež zní; "Vždy přísluší, aby biskupa ustanovovali všichni biskupové té oblasti, není-li to snadné nebo pro naléhající potřebu nechť se sejdou tři dohromady a nepřítomní ať se zúčastní volby a projeví souhlas pomocí listů, a tehdy nechť se vykoná ustanovení. Potvrzovati takový úkon v každé oblasti náleží jejímu metropolitovi".
- Pravidlo 4. (VII. všeobecného sněmu)
- Hlasatel pravdy božský veliký apoštol Pavel, jako nějaké pravidlo stanoví, efezským presbyterům nebo lépe celému duchovenskému stavu s odvahou takto pravil: "Stříbra nebo zlata neb roucha nežádal jsem od žádného. Vše ukázal jsem vám že tak pracující, musíme snášeti mdlé a pamatovati na slova Pána Ježíše, neboť on řekl: Blahoslavenější jest dáti nežli bráti." (Skut. 20,33; 20,35) Pročež i my naučení od něho, nařizujeme: Biskup ať nikterak nezamýšlí z nízkého prospěchářství z příčiny domnělých hříchů vyžadovati zlata nebo stříbra nebo čehokoliv jiného od sobě podřízených biskupů, duchovenstva nebo mnichů. Neboť apoštol praví: "Nespravedliví dědictví království Božího nedosáhnou". (1.Kor. 6,9) A ještě: "Nemajíť zajisté synové rodičům pokladů shromažďovati, ale rodičové synům." (2.Kor. 12,14) Pročež bude-li zpozorováno, že někdo pro vymáhání zlata nebo něčeho jiného nebo pro nějakou svou vášeň zakazuje sloužení a zbavuje úřadu kohokoliv ze svých duchovních nebo zavírá svatý chrám, aby v něm nebylo Boží služby, takový obraceje na mrtvé předměty svůj nerozum vpravdě necitelný, má býti podroben tomu, čemu podrobval druhé, a obrátí se usilování jeho na hlavu jeho, (Žalm 7,17) jako na porušitele příkázání Božích a apoštolských ustanovení. Neboť prikazuje i Petr, přední apoštol: "Paste stádo Boží, kteréž při vás jest, opatrujíce je ne bezděky, ale dobrovolně, ani ne pro mrzký zisk, ale ochotně, ani jako panující nad dědictvím Páně, ale příkladem jsouce stádu. A když se ukáže kníže pastýřů, vezmete tu neuvadlou korunu slávy." (1.Petr. 5,2-4)
- Pravidlo 5. (VII. všeobecného sněmu) ⁹²
- Hřích k smrti je, když někteří hřešící v nepolepšitelnosti přebývají. Horší než to je, když drze povstávají proti zbožnosti a pravdě, dávajíce přednost mamonu před poslušností před Bohem, nezachovávajíce jeho ustanovení a pravidla. V takových není Hospodina Boha, jestli se nepokorí a nevysřizliví ze svého hříšného pádu. Je záhodno, aby k Bohu přistupovali a s pokorným srdcem prosili za odpuštění tohoto hříchu a prominutí a nikoliv aby se honosili dáváním nespravedlivým. "Neboť

blízko je Hospodin těm, kteříž jsou srdce zkroušeného". (Žalm 34,19) Pročež jestliže se někteří vychloubají, že dáním zlata byli ustanoveni na církevní hodnost a na tento špatný zvyk, odcizující od Boha a od každého kněžství, kladou naději a nestydatou tváří a otevřenými ústy hanebnými slovy zneuctívají ty, kdož byli vyvoleni svatým Duchem pro ctnostný život a ustanoveni bez věnování zlata, takové, kteří takto jednají, nutno napřed uvést na nejnižší stupeň jejich hodnosti. Jestliže v tom budou trvat, epitimii je polepšovati. Bude-li prokázáno, že tak někdo učinil při rukopoložení, budiž postupováno podle apoštolského pravidla, jež praví: ⁹³ "Jestliže některý biskup nebo kněz nebo jáhen penězi obdrží tuto hodnost, budiž svržen i on i ten, kdo ho ustanovil, a budiž zcela odsečen od obecnství jako Šimon Mág mnou Petrem." Rovněž podle [druhého pravidla](#) ctihodných otců našich v Chalcedoně, jež zní: "Jestliže některý biskup za peníze udělí rukopoložení a neprodejnou milost obrátí na předmět prodeje a za peníze ustanoví biskupa nebo chorepiskopa nebo kněze nebo jáhna nebo kohokoliv z příslušejících k duchovním, nebo ustanoví někoho za peníze ekonomem nebo ekdikem nebo paramonarem nebo vůbec udělí jakýkoliv církevní úřad pro svůj hnusný zisk, kdo se tak odváží a bude usvědčen, podléhá zbavení vlastní hodnosti, a ten, kdo byl ustanoven, nikterak neužívá koupené ustanovení nebo povýšení, nýbrž nechť bude bez hodnosti nebo funkce, již získal za peníze. Jestliže někdo byl prostředníkem v tomto hmotném a nezákonném kupčení, je-li kněz, budiž svržen se svého stupně, je-li laik nebo mnich, budiž odloučen z obecnství církevního."

- Pravidlo 6. (VII. všeobecného sněmu)
- Jelikož je pravidlo, které praví: Dvakrát do roka v každé oblasti mají býti kanonická šetření prostřednictvím shromáždění biskupů, a ctihodní otcové šestého sněmu vzhledem k těžkostem těch, kdož se mají sejíti, a k nedostatkům prostředků, nutných k cestování, stanovili, aby bez výhrady a bez výmluvy se sněm konal jedenkrát ročně a chybně napravoval, obnovujeme i my toto pravidlo. Jestliže se vyskytne některý představený, který by tomu bránil, budiž odloučen. Jestliže některý z metropolitů nikoliv z nutnosti a útlaku opomine toto splniti, takovému přísluší epitimie podle pravidel. Když bude sněm pro záležitosti kanonické a evangelijní, tehdy shromáždění biskupové jsou povinni pilně pečovati o zachování božských a oživujících příkázání Božích "Kdož jich ostříhá, užitek hojný mívá" (Žalm 19,12), "nebo příkázání jest svíce a naučení svědlo, a cesta života jsou domlouvání vyučující" (Přisl. 6,23) a "příkázání Hospodinovo čisté, osvěčující oči". (Žalm 19,9) Nebudiž dovoleno metropolitovi z toho, co přináší s sebou biskup, požadovati zvíře nebo jinou věc. Bude-li usvědčen z takového jednání, nechť navrátí čtveronásobně.
- Pravidlo 7. (VII. všeobecného sněmu) ⁹⁴
- Božský apoštol Pavel se vyjádřil: "Některých lidí hříchové prvě zjeví jsou, předcházející soud, některých pak i následují". (1.Tim. 5,24) Neboť hříchů dřívějších následují i druhé hříchy. Za bezectným bludem pomlouvačů křesťanstva následovaly další nectnosti. Neboť jakož obrazy svatých ikon odstranili z chrámů, tak zanechali i některé druhé obyčeje, jež nutno obnoviti i tak zachovávat podle psaných i nepsaných předpisů. Proto, jsou-li některé chrámy posvěceny bez svatých ostatků mučednických, nařizujeme, aby v nich byly umístěny ostatky s obvyklou modlitbou. Vyskytne-li se v budoucnu některý biskup, který posvětit chrám bez svatých ostatků, budiž svržen jako přestupník církevního podání.
- Pravidlo 8. (VII. všeobecného sněmu) ⁹⁵
- Jelikož někteří z židovského náboženství bloudíce usmyslili si, že se budou rouhati Kristu Bohu našemu a přetvařovali se, že jsou křesťany, tajně se ho odříkajíce a skrytě svěťíce sobotu a vyplňující ostatní židovské předpisy, nařizujeme, aby tito nebyli přijímáni ani do obecnství ani na modlitby ani do církve, nýbrž ať jsou na veřejnost dle svého vyznání židy. Jejich děti nekřtíti, nedovoliti jim koupení otroka ani získávání majetku. Jestliže někdo z nich s upřímnou vírou se obrátí a vyzná ji z celého srdce, slavnostně se zřikaje židovských zvyků a skutků, aby tím i druhé usvědčil a polepšil, takového náleží přijmouti, děti jeho pokřtiti a upevňovati ve zřeknutí židovských výmyslů. Nebudou-li však takovými, nikterak je nepřijímati.
- Pravidlo 9. (VII. všeobecného sněmu)
- Všechny dětské báčorky, nehorázné hry a lživé spisy, psané proti svatým ikonám, je nutno postupovati episkopii cařihradské, aby byly položeny k ostatním bludařským knihám. Vyskytne-li se někdo, kdo takové ukrývá, biskup, kněz či jáhen, budiž svržen se své hodnosti, a laik nebo mnich budiž vyloučen z obecnství církevního.
- Pravidlo 10. (VII. všeobecného sněmu)
- Jelikož někteří z duchovenstva nedbajíce na právoplatnost ustanovení pravidel, zanechali svou farnost, zvláště v tomto Bohem spaseném a sídelním městě a usídlili se u světských hodnostářů konajíce bohoslužby v jejich modlitebnách, není dovoleno tyto bez vůle jejich a cařihradského biskupa přijímati v žádném domě nebo chrámě. Jestli někdo tak učiní a v tom bude úporným, budiž svržen. A těm, kdož se souhlasem shorařečených duchovních představených toto učiní, nenáleží přijímati na sebe světských a občanských péčí, což je božskými pravidly zakázáno činiti. Vyskytne-li se někdo an zaujímá světskou funkci u jmenovaných velmožů, buď ať ji zanechá, nebo nechť bude svržen. Lépe nechť jde učit děti a své domácí, čta jim Božské Písmo, neboť pro toto kněžství obdržel.
- Pravidlo 11. (VII. všeobecného sněmu) ⁹⁶
- Jsouce povinni chrániti božská pravidla, máme rovněž ochraňovati naprosto nezměnitelným i to, jež velí, aby byl ekonom v každém chrámě. Jestliže každý metropolita ustanovuje ve svém chrámě ekonoma, je dobře; neustanoví-li ho, přenechává se cařihradskému biskupovi, aby svou mocí určil ekonoma v onom chrámě. Totéž se ukládá též metropolitům, jestli jim podřízení biskupové nechťejí ve svých chrámech ustanoviti ekonomy. O totéž jest dbáti v monastýrech.
- Pravidlo 12. (VII. všeobecného sněmu) ⁹⁷
- Jestliže některý biskup nebo igumen prodá cokoliv z polností, patřících episkopii nebo monastýru, do rukou světských úřadů nebo přenechá jiné osobě, neplatí takové zcizení podle pravidla svatých apoštolů, jež praví: Biskup nechť má péči o všechny církevní věci a nechť jimi disponuje pod Božím dozorem. Nedovoluje se mu, aby si z nich cokoliv přisvojil anebo věnoval svým příbuzným to, co Bohu náleží. Jsou-li nemajetní, ať jim dá jako nemajetným, avšak aby pod touto záminkou neprodával to, co náleží církvi. ⁹⁸ Jestliže uvádějí důvod, že půda vykazuje ztrátu a nepřináší žádného užitku, ani v tomto případě neodevzdávati pole místním úřadům, nýbrž duchovenstvu nebo zemědělcům. Pakliže užijí lsti, a zeman přikoupí zemi od duchovního nebo rolníka, ani v tomto případě prodej nebudiž účinný a prodané nechť bude navraceno episkopii nebo monastýru. Biskup nebo igumen, který tak jednal, budiž vypuzen, biskup z episkopie a igumen z monastýru, jako ti, kteří zle rozházeli to, co neshromáždili.

- Pravidlo 13. (VII. všeobecného sněmu) ⁹⁹
- V důsledku soužení v církvích, jež se stalo pro naše hříchy, někteří lidé uchvátili některé svaté chrámy, episkopie a monastýry a učinili z nich obyčejná obydlí. Jestliže uchvatitelé budou chtít je odevzdati, aby byly podle dřívějšího obnoveny, je správné a dobré, ne-li, nařizujeme, aby příslušníci duchovenského řádu byli svrženi a mniši a laici odlučováni jako odsouzení od Otce i svatého Ducha, a umístění budou tam, "kde červ jejich neumírá a oheň nehasne", (Mar. 9,44) poněvadž odporovali hlasu Páně, který pravil: "Nečiňte domu Otce mého domem kupeckým" (Jan 2,16).
- Pravidlo 14. (VII. všeobecného sněmu) ¹⁰⁰
- Je ovšem zřejmé, že pořádek nelze odloučiti od duchovenstva a že jest s přesností zachovávat funkce, vztahující se k duchovenstvu, což je dílem Bohu milým. A poněvadž vidíme, že někteří bez rukopoložení v mládí přijali církevní postřiziny, avšak dosud neobdrželi od biskupa rukopoložení, při bohoslužebném shromáždění na amboně čtou a činí tak v nesouhlase s pravidly, nařizujeme, aby od nyní se tak nedálo. Totéž jest zachovávat i vzhledem k mnichům. Rukopoložení žalmisty se dovoluje činiti každému igumenu ve svém, a pouze ve svém monastýru, jestliže sám igumen získal rukopoložení od biskupa na hodnost igumenskou, jsa už určitě knězem. Podobně i chorepiskopové, dle dávného zvyku, s povolením biskupa mají ustanovit žalmisty.
- Pravidlo 15. (VII. všeobecného sněmu)
- Napříště nebudí duchovní osoba určována k dvěma chrámům, neboť to je vlastní obchodu a nízké zřítnosti, kdežto cizí církevnímu obyčeji. Slyšeli jsme totiž od hlasu samého Pána, že "žádný nemůže dvěma pánům sloužiti. Neb zajisté jednoho nenáviděti bude a druhého milovati, anebo jednoho přidržeti se bude a druhým pohrdne." (Mat. 4,24) Proto dle apoštolského slova "jeden každý v tom povolání, v němž povolán jest, zůstávej" (1.Kor. 7,20) a nacházej se při jednom chrámě. Neboť to, co pro hanebný zisk v církevních záležitostech se děje, stává se vzdáleným Boha. Pro potřeby tohoto života jsou různá zaměstnání a těmi, jestliže si někdo přeje, nechť získává to, co je nutné pro tělo. Pravil totiž apoštol: "Toho, čehož mi kdy potřebí bylo i těm, kteříž jsou se mnou, dobývaly ruce tyto." (Skut. 20,34) O to jest dbáti v tomto městě Bohem spaseném, kdežto v ostatních místech z nedostatku lidí jest povoliti výjimky.
- Pravidlo 16. (VII. všeobecného sněmu)
- Každý přepych a ozdoba těla jsou cizí kněžského stavu a hodnosti. Proto nechť se napraví biskupové a duchovenstvo, kteří se ozdobují lesklými a skvostnými šaty. Setrvají-li v to, podrobí se epitimii; taktéž ty, kteří užívají vonné masti. Jelikož "podroste kořen hořkosti" (Žid. 12,15), blud křesťanorouhačů, se stal nečistou skvrnou pro všeobecnou církev a jeho přivrženci opovrhují nejen zobrazením ikon, nýbrž odvrhli všechnu zbožnost nenávidějící lidi, žijící čestně a zbožně; na nich se naplnilo napsané: "Mrzkost hříšníkům je zbožnost". (Sirach 1,25) Vyskytnou-li se někteří, že se posmívají těm, kdož nosí prostý a skromný šat, budťež napraveni epitimií. Totiž od dávných dob každý duchovní se spokojil nepřepychovým a skromným šatstvem, neboť vše, co se přijímá na sebe ne z potřeby, nýbrž pro ozdobení, podléhá obvinění z marnivosti, jakž Práví Basil Veliký. Avšak nebyly nošeny ani pestré z hedvábí tkané oděvy a na lem oděvů nebyly přišívány obruby z jiné barvy, ježto slyšeli od jazyku z Boha mluvícího, že "kteříž se měkkým rouchem odívali, v domích královských jsou." (Mat. 11,8)
- Pravidlo 17. (VII. všeobecného sněmu)
- Někteří z mnichů v touze po vládnutí odmítají příslušenství opouštějí monastýr a podnikají stavby modlitebních domů, nemajíce potřebné k provedení tohoto. Opováz-li se někdo toto činiti, budiž mu to zakázáno od místního biskupa. Má-li potřebné k dokončení, nechť se provede do konce jeho podnik. Totéž jest zachovávat i vzhledem k laikům a duchovním.
- Pravidlo 18. (VII. všeobecného sněmu)
- "Bez úrazu budťe i vnějším", praví božský apoštol. (1.Kor. 10,32) Avšak přebývání žen v episkopiích nebo monastýrech jest příčinou každého pohoršení. Proto jestliže bude zpozorováno, že někdo má otrokyni nebo svobodnou v episkopii nebo v monastýru, prikazuje jí jakékoliv sloužení, takový nechť podléhá epitimii; kdo v tom bude setrívati, budiž svržen. Jestliže se přihodí, že ženy bydlí v přistavených domech a biskup nebo igumen si budou přát, se zde zastaviti na cestě, v přítomnosti biskupa nebo igumena nikterak v tu dobu ať žena nekoná žádné služby, nýbrž nechť přebývá odděleně na jiném místě, dokud biskup nebo igumen neodjedou, aby nevznikly výtky.
- Pravidlo 19. (VII. všeobecného sněmu)
- Mrzkost lakoty v takové míře ovládla vedoucí církví, že někteří z tak zvaných zbožných mužů a žen zapomenuvše prikázání Páně zbloudili a přijímají vstupující v kněžské řady a na mnišský život za zlato. A stává se, jak praví veliký Basil, neužitečným všechno, čehož začátek je nečistý, poněvadž nelze sloužiti Bohu a mamonu. Proto bude-li někdo přistižen, že toto páše, biskup nebo igumen či kdokoliv z duchovenských řad, budť nechť ustane, nebo budiž svržen podle druhého pravidla chalcedonského svatého sněmu a igumenie budiž vyhnána z monastýru a předána do jiného monastýru na poslušenství; stejně tak i igumen, nemající kněžského rukopoložení. A ohledně toho, co dávají rodiče dětem ve formě věna a věcí, přinášejících z vlastnictví, o nichž prohlašuje přinášející, že se posvěcují Bohu, my jsme stanovili, aby zůstaly podle slibu, jestliže přinášející zůstane v monastýru, anebo odejde-li bez viny představeného.
- Pravidlo 20. (VII. všeobecného sněmu)
- Prikazujeme, aby napříště monastýry nebyly smíšené, protože to bývá pohoršením a úrazem pro mnohé. Chtějí-li se někteří společně s příbuznými odříci světa a následovat mnišský život, muži nechť odejdou do mužského monastýru a ženy nechť vstoupí do ženského monastýru, neboť toto je Bohu milé. A monastýry, jež jsou dosud smíšené, nechť budou upraveny podle pravidla sv. otce našeho Basila a dle jeho příkazu, stanovím toto: Nechť v jednom monastýru nežijí společně mnichové a mnišky, neboť společné bydlení dává možnost k cizoložství. Nechť se neodvažuje mnich s mniškou a mniška s mnichem o samotě rozmlouvat. Nechť nespí mnich v ženském monastýru a nechť nejj mniška společně s mnichem o samotě. A když jsou přinášeny věci potřebné pro život od mužů k mniškám, přijmij je za bránou ženského monastýru igumenie s některou starou mniškou. Stane-li se, že mnich si bude přát viděti některou příbuznou, nechť s ní hovoří v přítomnosti igumenie stručně a krátce a brzy ať od ní odejde.
- Pravidlo 21. (VII. všeobecného sněmu)
- Nesmí mnich nebo mniška opouštěti svůj monastýr a odejiti do jiného. Stane-li se to, nutno mu poskytnouti přístřeší, ale nelze přijímati ho bez souhlasu jeho igumena.

- Pravidlo 22. (VII. všeobecného sněmu)
- Všechno přináseti Bohu a ne otročiti svým přáním je veliké dílo. "Protož buď že jíte nebo pijete, aneb cožkoliv činíte, všecko k slávě Boží činite." (1.Kor. 10,31) A Kristus Bůh náš ve svém evangeliu přikázal usekávati počátky hříchu. Neboť není pouze cizoložství od něho trestáno, nýbrž i hnutí mysli k pokusu o cizoložství je odsouzeno dle slova jeho: "Každý, kdož by pohleděl na ženu ku požádání jí, již zcizoložil s ní v srdci svém." (Mat. 5,28) Z toho se poučujíce jsme povinni očisťovati myšlenky. Neboť "všecko mi sluší, ale ne všecko jest užitečné," (1.Kor. 10,23) jak učí apoštolské slovo. Každý člověk je nucen jísti, aby žil, a nelze vytýkati těm, kdož žijí v manželství a s dětmi a světském stavu, že jedí společně muži a ženy; pouze nechť Dárci potravy přinášejí díky. Avšak ať nejedí při nějakých divadelních výmyslech nebo satanských písních či při hudebních a smyslných představeních, což je napadáno prorockou výtkou, jež takto praví; "A harfa, loutna a buben a píšťalka a víno na hodech jejich; na skutky pak Hospodinovy nehledí a díla rukou jeho nespátřují." (Isaiáš 5,2) Budou-li někde mezi křesťany takoví, ať se napraví; nepolepší-li se, budiž ve vztahu k nim použito kanonických ustanovení těch, kdož byli před námi. A ti, jejichž život je tichý a samotářský, ježto dali slib Hospodinu Bohu, že berou na sebe jeho mnišství, ať sedí sami a zmlknou. (Pláč Jerem. 3,28 - církevněslovanský text) Avšak ani těm, kteří si zvolili kněžský život, není úplně dovoleno jísti se ženami o samotě, leč společně s několika bohabojnými a zbožnými muži a ženami, aby i toto obecenství stolu vedlo k duchovnímu zdokonalování. Na totéž nutno dbáti i vzhledem k příbuzným. Stane-li se, že mnich nebo muž duchovního povolání při cestování nemá potřebné a z nutnosti chce přenocovati v hostinci nebo v něčem domě, dovoluje se takovému toto učiniti, jelikož toho potřeba vyžaduje.
-

• Pravidla místních sněmů

• Obsah třetí části:

- [PRAVIDLA MÍSTNÍCH SNĚMŮ.](#)
 - I. [Pravidla svatého místního sněmu ancyrského. \(r.314\)](#)
 - II. [Pravidla svatého místního sněmu neocaesarijského. \(r.314-325\)](#)
 - III. [Pravidla svatého místního sněmu gangrského. \(r.340\)](#)
 - IV. [Pravidla svatého místního sněmu antiochijského. \(r.341\)](#)
 - V. [Pravidla svatého místního sněmu laodicejského. \(r.343\)](#)
 - VI. [Pravidla svatého místního sněmu sardického. \(r.343\)](#)
 - VII. [Pravidla svatého místního sněmu karthagenského. \(r.490\)](#)
[Poselství afrického sněmu k Coelestinu, papeži římskému.](#)
 - VIII. [Pravidlo svatého místního sněmu cařihradského.](#)
 - IX. [Pravidla svatého sněmu cařihradského, konaného v chrámě svatých apoštolů a nazývaného dvojnásobným. \(r.861\)](#)
 - X. [Pravidla svatého sněmu, konaného ve chrámě Moudrosti Slova Božího. \(r.879\)](#)
-

• PRAVIDLA MÍSTNÍCH SNĚMŮ.

• Pravidla svatého místního sněmu ancyrského. (r.314) .

- Pravidlo 1. (ancyrského sněmu)
- Ohledně kněží, kteří přinášeli oběti modlám, potom obnovili horlivost pro víru a to nikoliv z nějaké lsti, nýbrž vpravdě (a neučinili napřed přípravu a úmluvu s úřady, že byli jakoby podrobeni mučení, ačkoliv se tak dále pouze na oko a domněle) se stanou, aby nebyli zbavováni pocty sedění, avšak ať nemají moc konati přinášení, kázati a vůbec konati jakékoliv kněžské funkce.
- Pravidlo 2. (ancyrského sněmu)
- Podobně i jáhni, kteří obětovali modlám a pak obnovili horlivost víry, ať požívají svou vlastní čest, ale přestanou konati jakoukoliv posvátnou službu, přinášení chleba a kalicha a čtení modliteb. Pakliže někteří z biskupů uznají mezi takovými nějakou zásluhu nebo pokoru tichosti, budiž v jejich moci, chtějí-li jim dáti více nebo vzíti.

- Pravidlo 3. (ancyrského sněmu)
- Nelze zakazovati obecnství těm, kdož prchli před pronásledovateli, ale byli uchvázeni neb zrazeni svými domácími nebo jinak zbaveni jmění nebo vytrpěli muka neb byli uvrženi do žaláře, avšak přitom volali, že jsou křesťané, mučení, a mezitím jim utlačovatelé násilím kladli do rukou něco k pohanské oběti nebo přijali z nucení nějaký pokrm, ale bez ustání vyznávali, že jsou křesťané, a projevovali neustále zármutek nad tím, co je potkalo, plnou skromností, zevnějškem a pokorným životem, neboť takoví jsou bez hříchu. Jestliže někdo jim obecnství zakazoval z větší opatrnosti nebo z něčí neznalosti, bez prodlení necht' jsou přijati do společenství. Toto se stejně vztahuje na příslušníky duchovenstva jako na ostatní, to jest laiky. Přitom bylo zkoumáno i to, zda laici, kteří byli podrobeni témuž násilí, mohou býti uváděni v hodnost kněžskou a stanoveno: i takoví, ježto nikterak nezhrěšili, mohou býti ustanovováni, bude-li dřívější způsob jejich života shledán správným.
- Pravidlo 4. (ancyrského sněmu)
- Ohledně těch, kdož z přinucení obětovali modlám a nadto přijali účast v hostině před modlami, kteří byli přivedeni a vešli s veselou tváří a oblékli šat drahocennější než obvyklý a ochotně se účastnili připravené hostiny, se ustanovuje, aby takový rok se nacházel v počtu naslouchajících Písmům, tři roky v počtu klekajících, dva roky pouze v obecnství modlitby, a potom aby vstoupili do úplného společenství.
- Pravidlo 5. (ancyrského sněmu)
- A ti, kdož vešli ve smutečním šatě, lehli a jedli, plačíce po celou dobu ležení, po naplnění tříleté doby klečení, buďtež přijati v obecnství mimo přijímání svatých tajin. Pakliže však nejedli, necht' stráví dvě léta mezi klečícími a třetí rok buďtež v obecnství mimo přijímání tak, aby získali plné společenství po třech letech. Biskupové však mějtež moc po ověření způsobu obrácení prokázati lidumilnost anebo prodloužiti dobu pokání. Nadevše budiž prověřován život, předcházející pokušení, a za tímto následný, a takto ať se stanoví míra lidumilnosti.
- Pravidlo 6. (ancyrského sněmu)
- Ohledně těch, kteří pouze na hrozbu mučením nebo odnětím majetku nebo vyhnáním povolili a obětovali modlám a do přítomné doby neučinili pokání, ale v době tohoto sněmu přišli a pojali úmysl obrácení, usouzeno, aby byli přijati do třídy posluchačů Písma do velikého dne Paschy; po velikém dni buďtež tři roky v třídě klečících potom ještě dva roky v obecnství mimo přijímání, a tak ať vstoupí v plné společenství po naplnění celého šestiletého pokání. Byli-li někteří před tímto sněmem přijati na pokání, počítá se jim od té doby začátek šestiletí. Jestliže však nastane u nich nebezpečí nebo blízkost smrti pro nemoc nebo z nějakého druhého případu, buďtež přijati s podmínkou. Pozn.: Podmínkou se chápe případ, že zůstanou na živu; pak musí prodloužit dobu pokání dle tohoto pravidla.
- Pravidlo 7. (ancyrského sněmu)
- Ohledně těch, kteří se zúčastnili hostiny na pohanský svátek na místě určeném pro pohany, ale přinesli a jedli svá vlastní jídla stanoveno: přijati je do obecnství po dvouletém klekání; má-li býti každý přijat s přijímáním svatých tajin, náleží k posouzení biskupovi, podobně jako prozkoumání bývalého života každého z nich.
- Pravidlo 8. (ancyrského sněmu)
- Ti, kdož dvakrát a třikrát obětovali z přinucení modlám, ať jsou čtyři léta v počtu klekajících, dva roky v obecnství modliteb mimo přijímání a sedmého roku buďtež přijati do plného společenství.
- Pravidlo 9. (ancyrského sněmu)
- A ti, kteří nejen odpadli, ale povstávali proti bratřím a nutili je k odpadu nebo byli vinni takového přinucení, takoví musí míti své místo mezi posluchači, potom šest let klečeti, pak jeden rok v obecnství, ale bez přijímání, aby pak teprve po uplynutí desíti let mohli býti přijati do plného obecnství. Po celý ten čas nutno vzíti na zřetel všechno ostatní jejich život.
- Pravidlo 10. (ancyrského sněmu) ¹
- Jestliže kandidát jáhenství při samém ustanovování prohlásí a oznámí, že mají potřebu se oženiti a nemohou bez toho přebývat, tací necht', ožení-li se, potom zůstanou ve svém sloužení, jelikož jim to bylo povoleno od biskupa. Ale jestliže někteří, zamlčevše to a přijavše rukopoložení s tím, že se nebudou ženiti, vstoupili potom do manželství, tito necht' přestanou konati jáhenskou službu. Poznámka: Toto rozhodnutí místního sněmu je místní výjimkou z [26. apoštolského pravidla](#). Šestý všeobecný sněm svým [6. pravidlem](#) zrušil tuto výjimku a stanovil, že je nutno přidržovati se přesně apoštolského pravidla.
- Pravidlo 11. (ancyrského sněmu)
- Panny zasnoubené a potom jinými unesené, usouzeno vrátiti snoubencům, i kdyby utrpěly násilí od únosců.
- Pravidlo 12. (ancyrského sněmu)
- Ty, kteří křtem obětovali modlám a potom byli pokřtěni, usouzeno uváděti v hodnost kněžskou, neboť smyli hřích.
- Pravidlo 13. (ancyrského sněmu) ²
- Chorepiskopové nesmějí ustanovovati kněze nebo jáhny, ani biskupové jiných měst pro jiná místa, leč s písemným povolením biskupa příslušné eparchie.
- Pravidlo 14. (ancyrského sněmu) ³
- Rozhodnuto, aby příslušníci kleru, kněží nebo jáhni, kteří se zdržují od masa, se ho dotkli, a potom, chtějí-li, aby se ho zdržovali. Nechtějí-li toho, necht' nejedí ani zeleninu, podávanou s masem; nepodrobí-li se tomuto pravidlu, buďtež svrženi se své hodnosti.
- Pravidlo 15. (ancyrského sněmu) ⁴
- Jestliže kněží, není-li u nich biskupa, prodali něco z církevního vlastnictví, necht' to církev žádá nazpět. Ponechává se posouzení biskupa, má-li se vrátiti cena či nikoliv, poněvadž se často stává, příjmy z koupeného se ziskem vrátily cenu těm, kdož vše koupili.
- Pravidlo 16. (ancyrského sněmu)
- O těch, kteří obcovali nebo obcují se zvířaty. Ti, kteří upadli do tohoto hříchu před dvacátým rokem věku, necht' jsou patnáct let mezi klekajícími, a pak obdrží obecnství na modlitbách. Potom, pobývše pět let v tomto společenství, ať přistoupí k přijímání svatých tajin. Budiž prověřen jejich život v té době, kdy budou v třídě klečících, a s ohledem na to, ať jsou učiněni

hodnými lidumilnosti. Když dlouho setrvali v tomto hříchu, ať jsou dlouho v třídě klečících. A ti, kdož po zmíněném věku majíce ženy, upadli do takového hříchu, necht' dvacetpět let jsou mezi klečícími, a pak obdrží obecnství na modlitbách. Potom naplnivše pět let v obecnství modliteb, ať jsou učiněni hodnými přijímání. Jestliže někteří i majíce ženy a dosáhnou věku padesáti let, by upadli do tohoto hříchu, takoví při odchodu z tohoto života necht' jsou učiněni hodnými přijímání.

- Pravidlo 17. (ancyrského sněmu) ⁵
- Svatý sněm nařídil, aby sodomité a malomocní a ti, kdož druhé nakazili malomocenstvím, se modlili s těmi, kdož jsou na zimě. Poznámka: Výraz "ti, kdož jsou na zimě" označuje ony, kteří nejsou pouštěni do chrámu a modlí se venku, jestli se přihodí, i na větru a v dešti; anebo posedlé.
- Pravidlo 18. (ancyrského sněmu)
- Jestliže někteří ustanovení biskupy nebyli přijati eparchií, při níž byli jmenováni, a chtějí se zmocniti jiných eparchií a tamní ustanovené utlačovati a proti nim pozvedati bouře, takové jest odloučiti z církevního obecnství. Chtějí-li seděti s kněžími tam, kde dříve byli kněžími, neodnímati jim tuto poctu. Budou-li pobuřovati proti tam ustanoveným biskupům, zbavití je i kněžské pocty, a necht' jsou vyloučeni.
- Pravidlo 19. (ancyrského sněmu) ⁶
- Ty, kdož daly slib pannenství a slib porušily, necht' splní epitimii pro ty, kdož uzavřeli druhé manželství. Zakázali jsme pannám, aby se spojovaly životem s někým, jako s bratrem.
- Pravidlo 20. ⁷ (ancyrského sněmu)
- Jestliže něčí žena zcizoložila anebo někdo zcizoložil, takoví necht' po sedmi letech přijdou do plného obecnství po stupních k němu vedoucích.
- Pravidlo 21. (ancyrského sněmu) ⁸
- Dřívější ustanovení zakázalo přijímání svatých tajin do konce života ženám, které otěhotněly z cizoložství a vypudily plod a zabývají se přípravou jeďů, hubících plod; a podle toho se i postupuje. Hledajíce něco shovívavějšího stanovili jsme, aby takové procházely desítiletou dobou pokání po určených stupních.
- Pravidlo 22. (ancyrského sněmu) ⁹
- Ti, kdož jsou vinni úmyslnou vraždou, buďtež ve třídě klečících; úplného obecnství se jim dostane ke konci života.
- Pravidlo 23. (ancyrského sněmu) ¹⁰
- Těm, kdož jsou vinni neúmyslným zabitím, dřívější ustanovení nařizuje po sedmi letech po určených stupních dosáhnouti úplného obecnství; nové rozhodnutí však stanoví pětiletou lhůtu pokání.
- Pravidlo 24. ¹¹ (ancyrského sněmu)
- Ti, kdož čarují a konají pohanské obyčeje nebo uvádějí někoho do svých domů, aby jim hádali anebo pro očistění, buďtež podrobeni pravidlu pětiletého pokání po ustanovených stupních; tři roky klečení a dva roky modliteb bez účastenství svatých tajin.
- Pravidlo 25. (ancyrského sněmu)
- Někdo se zasnoubil s dívkou, pak svedl její sestru, takže otěhotněla, načež se oženil se snoubenkou, kdežto svedená se oběsila. Nařízeno, aby spoluvníci po desíti letech po určených stupních pokání byli přijati do počtu těch, kdož stojí na modlitbě s věrnými.
- .

• Pravidla svatého místního sněmu neocaesarijského. (r.314-325)

- Pravidlo 1. (neocaesarijského sněmu) ¹²
- Ožení-li se kněz, budiž svržen se své hodnosti. Spáchá-li smilstvo nebo cizoložství, budiž zcela vypuzen z obecnství církevního a převeden do třídy kajících.
- Pravidlo 2. (neocaesarijského sněmu) ¹³
- Žena, manželsky oddaná s dvěma bratry, budiž odloučena z církevního obecnství do smrti. Avšak jestliže umírajíc slíbí, že zruší manželství po uzdravení, budiž podle lidumilnosti připuštěna k pokání. Zemře-li žena nebo muž v takovém manželství, pozůstalé straně bude těžké pokání.
- Pravidlo 3. (neocaesarijského sněmu)
- Lhůta pokání, stanovená pro ty, kteří několikrát uzavírali manželství, je známá, avšak jejich chování a víra zkracují dobu.
- Pravidlo 4. (neocaesarijského sněmu) ¹⁴
- Jestliže někdo žádá se ženy se rozhodne s ní přespati, avšak jeho úmysl se neuskuteční, je vidno, že byl milostí zachován.
- Pravidlo 5. (neocaesarijského sněmu) ¹⁵
- Katechumen, který vstoupil do církve a je v řadě katechumenů, a byl usvědčen z hříchu, nacházel-li se v počtu sklánějících kolena, budiž uveden do třídy poslouchajících Písma, zanechav hříchu. Zhřeší-li i pobýváje mezi poslouchajícími, budiž vyloučen z církve.
- Pravidlo 6. (neocaesarijského sněmu) ¹⁶
- Těhotnou náleží křtíti, přeje-li si. Není nic obecného u rodičky a plodu, poněvadž každý musí projevit svůj souhlas vyznáním.
- Pravidlo 7. (neocaesarijského sněmu) ¹⁷
- Kněz se nesmí zúčastniti hostiny při svatbě po druhé oddaných, poněvadž tací mají potřebu pokání. Jaký by to byl kněz, který by účasti na svatbě schvaloval takové manželství?

- Pravidlo 8. (neocaesarijského sněmu)
- Bude-li žena některého laika zcizoloživši veřejně z toho usvědčena, nemůže od přejít na církevní sloužení. Pakliže po rukopoložení mužově upadne do cizoložství, je povinen se s ní rozloučiti. Žije-li s ní, nesmí konati sloužení, jemu svěřené.
- Pravidlo 9. (neocaesarijského sněmu) ¹⁸
- Jestliže kněz tělem zhřeší a po ustanovení vyzná, že zhřešil před rukopoložením, nechť neobětuje a pro ostatní ctnosti si ponechá ostatní práva, neboť jak mnozí praví, rukopoložení rozhřešuje ostatní hříchy. Nevyzná-li se sám a nemůže býti veřejně usvědčen, nechť o sobě rozhodne sám.
- Pravidlo 10. (neocaesarijského sněmu)
- Podobně jestliže i jáhen upadne do takového hříchu, budiž uveden do řady prostého služebníka chrámu.
- Pravidlo 11. (neocaesarijského sněmu) ¹⁹
- Kněz před třicátým rokem, třebaž byl člověk ve všem hodný, nebudiž ustanoven, nýbrž nechť vyčká. Neboť Pán Ježíš Kristus byl v třiceti letech pokřtěn a počal učit.
- Pravidlo 12. (neocaesarijského sněmu) ²⁰
- Kdo byl v nemoci osvícen křtem, nemůže být ustanoven knězem, neboť jeho víra není z přesvědčení, nýbrž z nouze; jenom později, zjeví-li ctnosti a víru, a bude-li nedostatek důstojných lidí, může býti přijat.
- Pravidlo 13. (neocaesarijského sněmu) ²¹
- Venkovští kněží, nemohou obětovati v městském chrámě v přítomnosti biskupa nebo městských kněží, ani podávati chléb a kalich v čas modlitby. Za jejich nepřítomnosti venkovský kněz, pozvaný pro modlitbu, nechť podává.
- Pravidlo 14. (neocaesarijského sněmu) ²²
- Avšak chorepiskopové, ustanovení dle vzoru sedmdesáti apoštolů jako spolusloužící biskupovi mohou obětovati i v městském chrámě, požívajíce cti pro péči o chudé.
- Pravidlo 15. (neocaesarijského sněmu)
- Podle prvotního pravidla mělo býti sedm jáhnů, i kdyby bylo město značně veliké. O tom se přesvědčíš z knihy Skutků apoštolských.
- .

• Pravidla svatého místního sněmu gangrského. (r.340)

- Pravidlo 1. (gangrského sněmu) ²³
- Odmítá-li někdo manželství a hnusí se ženy věrné a zbožné, která se stýká se svým mužem, anebo popírá možnost, že ona může vejíti do království, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 2. (gangrského sněmu) ²⁴
- Jestliže někdo odsuzuje toho, kdo jí maso (kromě krve, obětovaného modlám a zadávaného) se zbožností a vírou, jako by požívaje je neměl naděje, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 3. (gangrského sněmu) ²⁵
- Jestliže někdo pod záminkou zbožnosti učí otroka opovrhovati pánem, vzdalovati se služby a nesloužiti pánu svému s pílí a plnou úctou, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 4. (gangrského sněmu) ²⁶
- Jestliže někdo tvrdí, že se nemají přijímati Dary, konal-li liturgii ženatý kněz, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 5. (gangrského sněmu) ²⁷
- Učí-li někdo přehlížeti dům Boží a shromáždění, jež v něm bývají, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 6. (gangrského sněmu) ²⁸
- Jestliže někdo hodlá pořádati mimo chrám zvláštní církevní shromáždění, nemaje s sebou kněze z vůle biskupovy, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 7. (gangrského sněmu) ²⁹
- Chce-li někdo církevní plodiny přijímati nebo rozdávati lidem mimo církev bez vůle biskupovy, nebo toho, jemuž to bylo poručeno, a nikoliv dle jeho vůle chce tak činiti, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 8. (gangrského sněmu) ³⁰
- Jestliže někdo dává nebo přijímá plodiny, pomíjeje biskupa nebo ustanoveného správou dobrodiní, budiž pod klatbou i dárce i příjemce.
- Pravidlo 9. (gangrského sněmu) ³¹
- Zachovává-li kdo panictví nebo zdrženlivost, vzdaluje se manželství z hnusu a nikoliv pro přednost a svatost panictví, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 10. (gangrského sněmu) ³²
- Bude-li se někdo ze zachovávajících panictví pro Pána povyšovati nad oddanými, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 11. (gangrského sněmu) ³³
- Opovrhne-li kdo těmi, kdož pořádají večere lásky podle víry a zvou na ně bratři v čest Páně, a nechce-li přijati pozvání, považuje to za nízké, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 12. (gangrského sněmu) ³⁴
- Jestliže někdo z mužů pro domnělou askesi užívá hrubý svrchní šat, jakoby tím získával spravedlnost, a odsuzuje ty, kdož se zbožností nosí hedvábné šaty a užívají obecný a zvykem přijatý oděv, budiž pod klatbou.

- Pravidlo 13. (gangrského sněmu) ³⁵
- Jestliže nějaká žena pro domnělou askesi změní šat a místo obvyklého ženského oděvu si obleče mužský, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 14. (gangrského sněmu) ³⁶
- Jestliže některá žena opustí muže a chce odejít, hnušíc se manželství, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 15. (gangrského sněmu) ³⁷
- Opustí-li někdo své dítky a neživí je a nepřivádí k náležité zbožnosti, nýbrž pod záminkou askese se o ně nestará, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 16. (gangrského sněmu) ³⁸
- Jestliže některé děti pod záminkou zbožnosti opouštějí své rodiče, zvláště jsou-li věrní, a nevzdávají patřičné cti rodičům, buďtež pod klatbou. Ostatně pravověří necht' je jimi zachovááno přednostně.
- Pravidlo 17. (gangrského sněmu) ³⁹
- Jestliže některá žena pro domnělou askesi si ostříhá vlasy, které jí dal Bůh k připomínání poddanosti, taková jako porušující příkázání poddanosti, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 18. (gangrského sněmu) ⁴⁰
- Jestliže někdo pro domnělou askesi se postí v den nedělní, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 19. (gangrského sněmu) ⁴¹
- Jestliže někdo z asketů bez tělesné nutnosti se povyšuje a povoluje posty, stanovené k obecnému zachováání a chráněné církví, a přebývá v tom při plném rozumu, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 20. (gangrského sněmu) ⁴²
- Jestliže někdo přijde do nadutého rozpoložení, opovrhne a odsuzuje shromáždění v čest mučedníků a při nich konané jejich služby a vzpomínky, budiž pod klatbou.
- Pravidlo 21. (gangrského sněmu) ⁴³
- Toto však píšeme stanovice omezení nikoliv těm, kdož v církvi Boží podle Písem si přejí žítí asketicky, nýbrž těm, kdož askesi přijímají z důvodů pýchy, povyšují se nad žijícími prostě a proti Písmu a církevním pravidlům uvádějí novotářství. Tímto způsobem my i panictví, spojené s pokorou, ctíme a zdrženlivost, zachovávanou s čestností a zbožností, přijímáme a pokorné vzdání mimo světské záležitosti schvalujeme a čestného manželského soužití si vážíme a bohatství se spravedlností a dobročinností nesnižujeme. Také prostotu a skromnost oděvu, užívaného pouze pro nepřehnanou péči o tělo chválíme a odvracíme se od změkčilého chození v přilnavém rouše. I domy Boží ctíme a shromáždění v nich bývalí přijímáme jako posvátná a prospěšná, neuzavírajíce v domech zbožnost, ale vážíce si každého místa, vybudovaného ve jménu Božím, a návštěvu chrámu Božího za obecně užitečnou prohlašujeme. Taktéž velebíme vydatnou dobročinnost bratří, konanou podle podání prostřednictvím církve chudým, a krátce řečeno přejeme si, aby se vše v církvi dalo, což bylo přijato z Božských Písem a apoštolského podání.

• Pravidla svatého místního sněmu antiochijského. (r.341)

- Pravidlo 1. (antiochijského sněmu) ⁴⁴
- Všichni, kdož se odvažují porušovati rozhodnutí svatého a velikého sněmu, který byl v Nicei za přítomnosti zbožného a bohumilého císaře Konstantina na posvátný svátek spasitelné Paschy, buďtež odloučení z obecnství a vyvrženi z církve, kdyby pokračovali v hádavém protivení proti dobrým ustanovením. Toto je řečeno o laicích. Jestliže někdo z představených církve, biskup nebo kněz nebo jáhen, po tomto rozhodnutí se odváží k rozvracení lidí a k znepokojování církvi se oddělovati a s židy slaviti Paschu, toho svatý sněm do budoucna již odsuzuje na vypuzení z církve, poněvadž nestal se příčinou hříchu pouze pro sebe, nýbrž se provinil rozkladem a rozvratem mnohých. A nejen tyto sněm zbavuje duchovní služby, nýbrž i všechny, kdož se odváží býti v obecnství s nimi po jejich vyvržení z kněžství. Vyvržení se zbavují i vnějších poct, jichž se jim dostávalo dle svatého pravidla a Božího kněžství.
- Pravidlo 2. (antiochijského sněmu)
- Všichni, kdož vcházejí do chrámu a poslouchají posvátná Písma, avšak z jakéhosi vzdalování pořádku se neúčastní modlitby s lidem nebo se odvracejí od přijímání svaté eucharistie, buďtež odloučení od církve, dokud se nevyznají a neprojeví ovoce pokání a budou prositi o odpuštění, a tímto způsobem ho mohou dosáhnouti. Nebudiž povoleno míti obecnství s odloučenými od obecnství aniž vcházejí do domů a modlit se s těmi, kdož jsou mimo církevní obecnství. Nebuďtež přijímání do druhého chrámu ti, kteří se straní shromáždění v jednom chrámě. Jestliže někteří z biskupů nebo kněží nebo jáhnů nebo kdokoliv z duchovních osob bude přistižen, že se stýkal s těmi, kdož byli odloučení od obecnství, budiž i sám vně obecnství církevního, jako původce zmatků v řádu církevním.
- Pravidlo 3. (antiochijského sněmu)
- Jestliže některý kněz nebo jáhen nebo vůbec kdokoliv z duchovního stavu opustiv své území, přejde na druhé a potom se úplně přestěhuje a pokusí přebývat na tomto území dlouhý čas, takový nesmí konati duchovní službu, zvláště když vlastní jeho biskup ho bude vyzývat a přesvědčovati, aby se vrátil do své farnosti, avšak on neuposlechne. Setrvá-li však v nepořádku, budiž úplně vyvržen z duchovní služby bez možnosti návratu k bývalé hodnosti. Přijme-li jiný biskup toho, kdo byl z tohoto důvodu vyvržen, i on podléhejž epitímii od obecného sněmu jako porušovatel církevních ustanovení.
- Pravidlo 4. (antiochijského sněmu)
- Jestliže některý biskup, svržený s hodnosti sněmem, nebo kněz nebo jáhen svým biskupem, se odváží vykonati jakoukoliv posvátnou službu, biskup podle svého dřívějšího obyčeje, nebo kněz nebo jáhen, takovému se již nedovolí na druhém sněmu míti ani naději na znovuustanovení na dřívější hodnost, ani býti připuštěn k přinesení ospravedlnění. Avšak i všichni, kdož

se s ním stýkají, buďtež odloučení od církve, zvláště když znajíce odsouzení, vyslovené proti shorařečeným, odváží míti s nimi obecnství.

- Pravidlo 5. (antiochijského sněmu)
- Jestliže některý kněz nebo jáhen, opominuv svého biskupa, sám sebe odlučuje od církve a začne konati zvláštní shromáždění a postaví obětní stůl, avšak, byv předvolán biskupem, se nepokoří a nechce ho poslouchati, a neuposlechne po prvním a druhém povolání, takový budiž zcela svržen se své hodnosti, a v budoucnu nesmí býti připuštěn k službě ani přijati opět dřívější čest. Bude-li úporným, znepokojuje církev a stavě se proti ní, budiž vnější mocí jako buřič zkrocen.
- Pravidlo 6. (antiochijského sněmu)
- Toho, kdo byl svým biskupem odloučen od obecnství církevního, druží biskupové nemohou přijmouti do obecnství dříve, než ho přijme jeho biskup anebo, až bude zasedati sněm a on stana podá ospravedlnění, přesvědčí sněm a obdrží od něj jiné rozhodnutí o sobě. Totéž ustanovení budiž zachovááno i ohledně laiků a kněží i jáhnů a všech příslušníků duchovenstva.
- Pravidlo 7. (antiochijského sněmu) ⁴⁵
- Nepřijímají nikoho z cizích bez pokojného listu.
- Pravidlo 8. (antiochijského sněmu) ⁴⁶
- Venkovští kněží nepošílají kanonické listy, jenom k sousedním biskupům dopisy posílají. Chorepiskopové, kteří jsou bezúhonni, vydávají pokojné listy. Poznámka: Pod jménem kanonických, t.j. církevními pravidly zavedených listů jest rozuměti dopisy nebo listiny, jež dává biskup z opatrnosti duchovenstvu, jdoucímu do eparchie druhého biskupa, aby nebyl laik přijat za kněze anebo odloučený od církevní služby nebyl k ní připuštěn z neznalosti.
- Pravidlo 9. (antiochijského sněmu)
- V každé oblasti mají biskupové uznávati biskupa stojícího v čele metropole, který pečuje o celou oblast, neboť do metropole přicházejí odevšad všichni, kdož mají záležitosti. Proto bylo usneseno, aby on i ctí byl předním a aby ostatní biskupové bez něho nepodnikali ničeho zvláště důležitého, podle dávno od otců našich přijatého pravidla mimo to, co se vztahuje na eparchii, náležející každému z nich a na sídliště, nacházející se v jejím obvodu. Neboť každý biskup má moc ve své eparchii a nechť spravuje ji s náležitou opatrností, pečuje o celé území, závislé na jeho městě, ať ustanovuje kněží a jáhny a vyřizuje všechny záležitosti s úvahou. Nadto však ať se neosmělí cokoliv činiti bez biskupa metropole, a taktéž tento bez souhlasu ostatních biskupů.
- Pravidlo 10. (antiochijského sněmu) ⁴⁷
- Svatý sněm uznal za vhodné, aby představení v malých městech nebo vesnicích, čili t.zv. chorepiskopové, znali meze své působnosti, třebas přijali rukopoložení podle řádu biskupského. Nechť spravují pouze své podřízené chrámy a omezili se na ně ve své péči a rozhodování. Ať ustanovují žalmisty, podjáhny a exorcisty, a nechť se omezí pouze na toto ustanovení a neodvážejí se světit na kněze nebo jáhna bez vůle městského biskupa, jemuž je chorepiskop podřízen a jeho obvod. Odvážejí-li se někdo toto ustanovení přestoupiti, budiž zbaven té ctí, jež má. Chorepiskop je ustanovován biskupem města, jemuž je jeho obvod podřízen.
- Pravidlo 11. (antiochijského sněmu) ⁴⁸
- Jestliže některý biskup nebo kněz či kdokoli z duchovenstva bez souhlasu a dopisu od biskupů oblasti, zvláště od biskupa metropole, se odváží jíti k císaři, takový budiž odloučen a zbaven nejen obecnství, nýbrž hodnosti, kterou měl, neboť se osmělil proti církevním pravidlům zaneprázdniti bohumilého císaře našeho. Jestliže někoho přinutí nevyhnutelná potřeba jíti k císaři, učiní tak s úvahou a úchvalou biskupa metropole a ostatních biskupů té oblasti, a nechť vezme s sebou od nich listy.
- Pravidlo 12. (antiochijského sněmu) ⁴⁹
- Jestliže některý kněz nebo jáhen zbavený své hodnosti svým biskupem, nebo dokonce biskup svržený sněmem, se osmělí znepokojovati císaře, musí se obrátiti na veliký sněm biskupů a to, o čemž se domnívá, že je práv, předložiti mnohým biskupům a od nich přijati prozkoumání a konečné rozhodnutí. Bude-li si stěžovati císaři, tyto opomenuv, nebudiž hoden žádného prominutí, nebudiž pro něho záštity a nemějž naděje na znovuustanovení.
- Pravidlo 13. (antiochijského sněmu)
- Žádný biskup ať se neodvážejí přecházeti z jedné eparchie do druhé ani ustanovovati kohokoliv v jejím chrámě pro výkon posvátné služby, ani přiváděti s sebou druhé, leč přejde na pozvání listem metropolitou a biskupů s ním, v jejichž oblast přichází. Jestliže bez ničeho pozvání mimo řád odejde někoho rukopoložiti a zařizovati církevní věci, jemu nepodléhající, vše, co provede, budiž neúčinným, a on za svůj nepořádek a nerozvážné počínání nechť snášejí vhodný trest okamžitého svržení se své hodnosti od svatého sněmu.
- Pravidlo 14. (antiochijského sněmu)
- Bude-li některý biskup souzen z nějakého provinění a stane se, že biskupové té oblasti se neshodnou o něm, jedni souzeného uznávající nevinným a druží vinným, rozhodl svatý sněm, aby pro přerušení jakéhokoliv nedorozumění pozval biskup metropole blízké oblasti některé druhé biskupy, kteří by znovu prozkoumali záležitost a odstranili pochyby, a aby společně s biskupy té oblasti schválili to, co bude usneseno.
- Pravidlo 15. (antiochijského sněmu)
- Jestliže některý biskup, jsa obviněn z některých provinění bude souzen od všech biskupů té oblasti, a všichni souhlasně vyřknou nad ním rozsudek, takový nikterak nemůže býti souzen jinými biskupy, nýbrž souhlasné rozhodnutí biskupů oblasti budiž pevným.
- Pravidlo 16. (antiochijského sněmu)
- Jestliže některý biskup, nemající eparchie, usurpuje církev, nemající biskupa, a zaujme stolec její bez souhlasu plného sněmu, budiž takový svržen, třebas by ho volil všecken lid, jehož se zmocnil. Plný sněm je ten, na němž je přítomen s ostatními též metropolita.
- Pravidlo 17. (antiochijského sněmu)

- Jestliže některý biskup, přijav rukopoložení na biskupa a byv určen vésti lid, neujme se služby a nebude chtít odejít k svěřené mu církvi, takový budiž odloučen od obecnství církevního, dokud na výzvu se neujme služby anebo dokud o něm nějak nerozhodne řádný sněm biskupů té oblasti.
- Pravidlo 18. (antiochijského sněmu)
- Jestliže někdo ustanovený biskupem neodejde do končin, pro něž byl určen, nikoli ze své viny anebo protože ho lid nepřijal či z jiné příčiny, na něm nezávislé, takový nechť požívá cti a služby biskupské, avšak nikterak se nevměšuje do záležitostí církve, kde přebývá, a nechť vyčká, co o něm rozhodne řádný sněm té oblasti, až mu bude jeho případ předložen.
- Pravidlo 19. (antiochijského sněmu)
- Biskup nebudiž ustanovován bez sněmu a přítomnosti metropolitů oblasti. I když je tento přítomen, lépe budou-li s ním společně i všichni spolusloužící té oblasti. Sluší se, aby je metropolita svolal poselstvím, shromáždí-li se všichni, bude lépe. Je-li to obtížné, nutně nechť je jich větší část přítomna anebo nechť listy projeví svůj souhlas, a takto buď v přítomnosti nebo za souhlasu velkého počtu biskupů budiž provedeno ustanovení. Stane-li se jinak, a proti tomuto rozhodnutí bude postupováno, nechť ustanovení nemá žádné moci. Stane-li se ustanovení podle určeného pravidla a někteří budou hlasovati proti, ježto jsou rádi v opozici, nechť platí rozhodnutí většiny.
- Pravidlo 20. (antiochijského sněmu)
- Pro církevní potřebu a rozhodování pochybných případů usneseno za dobré, aby v každé oblasti se konaly dvakrát do roka sněmy biskupů. Po prvé po třetím týdnu po svátku Paschy tak, aby o čtvrtém týdnu Padesátnice sněm skončil; toto nechť připomíná metropolita eparchiálním biskupům. Druhý sněm budiž od 15. dne měsíce října, jenž je desátý hypervereteje. ⁵⁰ Před tyto sněmy nechť předstupují kněží a jáhni a všichni, kdož se domnívají, že jim bylo ukřivděno, a sněm nechť vynese pro ně soud. Žádnému však nebudiž dovoleno svolávat sněm sám o sobě, bez těch biskupů, jimž jsou svěřeny metropolie.
- Pravidlo 21. (antiochijského sněmu)
- Biskup nechť nepřechází z jednoho obvodu do druhého, ani samovolně vtrhnuv ani byv donucen lidem či přinucen od biskupů, avšak nechť přebývá v církvi, kterou přijal na počátku od Boha jako svůj úděl a nechť z ní nepřechází, jak už dříve bylo o tom vydáno rozhodnutí.
- Pravidlo 22. (antiochijského sněmu)
- Biskup nechť nepřichází do jiného města, jemu nepodřízeného, ani na ves, jemu nepodléhající, rukopoložit někoho, a nechť neustanovuje kněze a jáhny v místech, podléhajících druhému biskupu, jenom se souhlasem biskupa toho území. Odvází-li se toho někdo, rukopoložení budiž neplatným a on podléhá epitimii od sněmu.
- Pravidlo 23. (antiochijského sněmu)
- Není dovoleno biskupovi, aby místo sebe ustanovoval svého následníka, třeba byl na konci života. Bude-li něco takového učiněno, je ustanovení neúčinným. Budiž však zachovááno církevní rozhodnutí, stanovící, že biskupa nelze jinak ustanovovati, než na sněmu a usnesením biskupů, kteří mají právo povýšiti vhodného nástupce po smrti biskupově.
- Pravidlo 24. (antiochijského sněmu)
- Jest dobrým dílem církevní majetek chrániti pro církev s náležitou péčí a klidným svědomím a s věrou v Boha, vševědouceho soudce. Spravovati jej s úvahou a mocí přísluší biskupovi, jemuž jsou svěřeni všichni lidé i duše těch, kdož chodí do chrámu. To, co církvi náleží, budiž veřejné a k nahlédnutí kněžím a jáhnům z jeho okolí, tak, aby je znali a nezůstali mimo vědomost o tom, co vlastně církvi patří, a aby před nimi nic nebylo skryto. Stane-li se a odejde biskup z tohoto života, takto při známosti církevního jmění nebude toto zcizeno a utraceno, a rovněž vlastnictví biskupovo nebude dotčeno, pod záminkou, že těží o církevní věci. Jest spravedlivé a milé před Bohem a lidmi, aby vlastnictví biskupovo bylo odevzdáno tomu, komu on chce, a aby dědictví církve bylo pro ni zachováno, a aby jak církev neutrpěla škody, tak ani biskup aby nebyl zbaven svého majetku pod záminkou církevního dědictví, anebo, aby jeho blízcí nepodali stížnosti, a tím by on po smrti byl vystaven haně.
- Pravidlo 25. (antiochijského sněmu)
- Biskup měž moc nad církevním majetkem a spravuj jej s plnou rozvahou a bázní Boží ku prospěchu všech potřebných. Též sám ať z něho běře nutnou část, má-li potřebu na svá nutná vydání a na potřeby bratří, jež přijímá, aby v ničem netrpěli újmou podle slov božského apoštola "Majíce pokrm a oděv, na tom přestaneme." ⁵¹ Nebude-li tímto spokojen, nýbrž používá věci na své domácí potřeby, a příjmy církve nebo úrodu jí příslušejících polí bez souhlasu kněží a jáhnů užívá a svěruje nad nimi správu svým domácím a příbuzným, buď bratrům nebo synům, z čehož vznikají záměny v církevních účtech, takový nechť předloží vyúčtování sněmu té oblasti. A jestliže jinak bude udání na biskupa a na kněze, stojící při něm, že obracejí ke svému prospěchu to, co církvi náleží, nebo z jiného vlastnictví církevního, utlačující chudé a zapříchující výtky a hanu na hospodářství církevní a na ty, kteří je takovým způsobem spravují, tací nechť uvedou věci do příslušného pořádku, podle usnesení svatého sněmu.
- .

• Pravidla svatého místního sněmu laodicejského. (r.343)

- Pravidlo 1. (laodicejského sněmu) ⁵²
- Těm, kdož svobodně a zákonitě se sjednotili druhým manželstvím a nikoli tajně se spojili, po projití krátké lhůty, jež stráví na modlitbách a postu, nutno ze shovívavosti darovati obecnství.
- Pravidlo 2. (laodicejského sněmu)
- Ty, kdož upadají do rozličných hříchů a přebývají na modlitbách, vyznání a pokání, a zcela se odvracejí od zlých skutků po tom, když jim byla dána lhůta k pokání podle míry hříchu, jest uvoditi v obecnství pro milosrdenství a dobrotu Boží.
- Pravidlo 3. (laodicejského sněmu)
- Nelze nedávno křtěné uváděti v hodnost kněžskou.
- Pravidlo 4. (laodicejského sněmu)
- Posvěcení nesmějí půjčovati na zisk a bráti úroky a t.zv. imiolie, t.j. poloviční výnos.

- Pravidlo 5. (laodicejského sněmu) ⁵³
 - Volba na církevní stupně nemá se díti za přítomnosti katechumenů - "naslouchajících".
 - Pravidlo 6. (laodicejského sněmu)
 - Nepovolovati bludařům, setrvávajícím v bludu, vcházeti do domu Božího.
 - Pravidlo 7. (laodicejského sněmu) ⁵⁴
 - Odvracející se od bludů, t.j. novatiany nebo fotiniany nebo čtrnáctníky jak ohlášené, tak i věrné podle jejich členění nepřijímají, dokud neproklejí každý blud, zvláště ten, v němž se nacházeli. A tehdy již u nich tak zvaní věřící po naučení symbolu víry budtež pomazáni svatým myrem, a tak přijímají svaté tajiny.
 - Pravidlo 8. (laodicejského sněmu) ⁵⁵
 - Obracející se od bludu t.zv. frygů, *) třebas byli v jejich domnělém duchovenstvu a nazývali se "největšími" s veškerou péčí jest poučováti a křtíti od biskupů a kněží církve.
 - */ [7. pravidlo II. všeobecného sněmu.](#)
 - Pravidlo 9. (laodicejského sněmu) ⁵⁶
 - Na hřbitovy všelikých bludařů nebo na tak u nich zvaná mučednická místa nebudiž dovoleno církevním choditi pro modlitby nebo pro léčení. Ti, kdož by chodili, budtež zbaveni obecnství církevního po nějaký čas. Ty, kdož činí pokání a vyznávají, že zhřešili, přijímají do obecnství.
 - Pravidlo 10. (laodicejského sněmu) ⁵⁷
 - Církevní nesmějí nerozumně spojovati své děti manželským svazkem s bludaři.
 - Pravidlo 11. (laodicejského sněmu) ⁵⁸
 - Nelze ustanovovati v církvi ženy, t.zv. presbyteridy (starší) nebo předsedkyně.
 - Pravidlo 12. (laodicejského sněmu)
 - Biskupové z usnesení metropolitův a okolních biskupů budtež ustanovováni na vedení církve, a to ti, kdož jsou dávno prověřeni jak ve slově víry, tak v životě, odpovídajícím pravému slovu.
 - Pravidlo 13. (laodicejského sněmu) ⁵⁹
 - Nebudiž dovoleno shromáždění davu voliti kandidáty kněžstva.
 - Pravidlo 14. (laodicejského sněmu) ⁶⁰
 - O svátku Paschy neposílají sv. tajiny do jiných farností místo antidoru.
 - Pravidlo 15. ⁶¹ (laodicejského sněmu)
 - Kromě zpěváků, náležejících ke kleru, kteří vcházejí na ambon a podle knihy pějí, nesmějí žádní jiní ve chrámě zpívatí.
- Poznámka: Podle objasnění Balsamonova pravidlo toto zakazuje laikům pouze vcházeti na ambon a začínati zpěv.
- Pravidlo 16. (laodicejského sněmu) ⁶²
 - V sobotu jest čísti i evangelium s druhými čteními.
 - Pravidlo 17. (laodicejského sněmu) ⁶³
 - Nelze v církevních shromážděních žalmy spojovati nepřetržitě jeden s druhým, nýbrž v přestávce po žalmu má býti čtení.
 - Pravidlo 18. (laodicejského sněmu) ⁶⁴
 - Jedna a tatáž služba modliteb má býti vždycky i na deváté hodině i na večerní.
- Poznámka: Podle vysvětlení Balsamonova toto pravidlo zamezuje nepořádky některých, kdož na večerní užívali mimo modliteb, přijatých církví, modlitby, jež sami sestavili.
- Pravidlo 19. (laodicejského sněmu) ⁶⁵
 - Přísluší, aby napřed po kázáních biskupských zvlášť byla vykonána modlitba za katechumeny a po odchodu katechumenů modlitba za kající. Když i Tito přijdou pro položení ruky a odejdou, tehdy konati tři modlitby za věřící. Jednu, to jest první v mlčenlivosti, druhou a třetí hlasitě. Potom již podávati pokoj a když kněží podávají mír biskupu, tehdy i věřící si navzájem podávají mír a tak se koná svaté přinášení. A do oltáře smějí vcházeti pouze posvěcení, a tam přijímají.
 - Pravidlo 20. (laodicejského sněmu)
 - Nesluší, aby jáhen seděl v přítomnosti kněze, ale na pokynutí kněze si sedne. Podobně i jáhni požívají cti od podjáhnů a všech nižších členů kleru.
 - Pravidlo 21. ⁶⁶ (laodicejského sněmu)
 - Podjáhni nesmějí býti na místě jáhnů a dotýkati se posvátných nádob.
 - Pravidlo 22. (laodicejského sněmu) ⁶⁷
 - Nižší sluha církevní nesmí nositi orar a opouštěti dveře.
 - Pravidlo 23. (laodicejského sněmu)
 - Žalmisté nebo zpěváci nesmějí nositi orar a tak čísti a pěti.
 - Pravidlo 24. (laodicejského sněmu) ⁶⁸
 - Posvěcená osoba, od kněze do jáhna a kdokoliv z církevních hodností až do podjáhnů nebo žalmistů nebo pěvců nebo exorcistů (zaklínačů) nebo vrátných nebo z mnišských řad, nesmí vcházeti do krčmy.
 - Pravidlo 25. (laodicejského sněmu) ⁶⁹
 - Podjáhen nesmí rozdávat chléb, žehnati kalich.
 - Pravidlo 26. (laodicejského sněmu) ⁷⁰
 - Ti, kdož nebyli ustanoveni od biskupa, nesmějí prováděti zaklínání ani v chrámech ani v domech.

- Pravidlo 27. (laodicejského sněmu)
- Posvěcené osoby nebo další členové kleru nebo věřící, zvaní ke stolu lásky, nesmějí odnáseti s něho části, neboť tím se církevnímu řádu nanáší pohana.
- Pravidlo 28. (laodicejského sněmu) ⁷¹
- V chrámech Páně nebo v modlitebnách se nemají konati tak zvané stoly lásky a jísti v domu Božím a lehati.
- Pravidlo 29. (laodicejského sněmu) ⁷²
- Nepřísluší, aby křesťané podle židovského způsobu světili sobotu, nýbrž aby pracovali toho dne. Světiti však jako křesťané mají přednostně den nedělní, mohou-li. Budou-li přistiženi že světí jako židé, buďtež od Krista proklati.
- Pravidlo 30. (laodicejského sněmu) ⁷³
- Posvěcená osoba nebo jiný klerik nebo mnich se nesmějí myti v lázních se ženami, ani žádný křesťan nebo laik. Neboť toto je první obvinění od pohanů.
- Pravidlo 31. (laodicejského sněmu)
- Se žádným bludařem se nesmí uzavírat manželský svazek ani jim dávat syny nebo dcery, ale bráti si je, jestliže přislíbí, že se stanou křesťany.
- Pravidlo 32. (laodicejského sněmu) ⁷⁴
- Nesmí se bráti od bludařů požehnání, jež je více prázdnoslovím než požehnáním.
- Pravidlo 33. (laodicejského sněmu)
- Nesmí se modliti s bludařem nebo odštěpencem.
- Pravidlo 34. (laodicejského sněmu)
- Žádný křesťan nesmí opouštět mučedníky Kristovy a odcházeti k lžimučedníkům, kteří se nacházejí u bludařů anebo sami byli bludaři. Neboť tito jsou vzdáleni od Boha, pročez ti, kdož se k nim uchylují, buďtež pod klatbou.
- Pravidlo 35. ⁷⁵ (laodicejského sněmu)
- Křesťané nesmějí opouštět církev Boží a odcházeti k vyzývání andělů a činiti shromáždění. Toto je zavrženo. Proto bude-li někdo přistižen, že provozuje takové tajné modloslužebnictví, budiž proklet, protože opustil Pána našeho Ježíše Krista, Syna Božího a přistoupil k modloslužebnictví. Poznámka: Odsuzují se bludaři, kteří se nemodlí k Bohu a Kristu, nýbrž pouze k andělům jako k tvůrcům a správcům světa.
- Pravidlo 36. (laodicejského sněmu)
- Posvěcení nebo další členové kleru nesmějí býti čarodějníky, ani kouzelníky, ani hadači z čísel, ani astrology, ani zhotovovati t.zv. talismany, jež poutají jejich duše. Ty, kdož je nosí, přikázali jsme vyvrhnouti z církve.
- Pravidlo 37. (laodicejského sněmu) (laodicejského sněmu)
- Nepřísluší přijímati sváteční dary posílané od židů nebo bludařů, aniž s nimi slaviti svátky.
- Pravidlo 38. (laodicejského sněmu)
- Nepřísluší přijímati od židů přesné chleby nebo se účastniti jejich nectností.
- Pravidlo 39. (laodicejského sněmu)
- Nepřísluší světiti s pohany a účastniti se jejich bezbožectví.
- Pravidlo 40. (laodicejského sněmu)
- Biskupové pozvaní na sněm nesmějí nedbat, nýbrž jíti a poučovati nebo se poučovati k blahu církve a ostatního. Nedbá-li někdo, sám sebe obviňuje, leč že vynechal pro nemoc.
- Pravidlo 41. (laodicejského sněmu)
- Posvěcený nebo jiný klerik nesmí cestovati bez řádného listu od biskupa.
- Pravidlo 42. (laodicejského sněmu)
- Posvěcený nebo jiný klerik nesmí cestovati bez příkazu biskupa.
- Pravidlo 43. (laodicejského sněmu) ⁷⁶
- Sluhové chrámoví nesmějí ani na krátkou dobu opouštět dveře, aby konali modlení.
- Pravidlo 44. (laodicejského sněmu) ⁷⁷
- Žena nesmí vcházeti do oltáře.
- Pravidlo 45. (laodicejského sněmu) ⁷⁸
- Po dva týdny velkého postu nesmí se přijímati ke křtu. Poznámka: Pravidlo toto se vztahuje na křest dospělých, který dle dávného zvyku byl konán na Velkou sobotu. Kdo na počátku Velkého postu anebo v krajním případě během jeho prvních dvou týdnů nevyslovil přání přijmouti křest a nezačal se připravovati, toho pravidlo nepřipouští ke křtu v tomto velikém postu, nýbrž musí čekat na další zjišťování své horlivosti ve víře.
- Pravidlo 46. (laodicejského sněmu) ⁷⁹
- Ti, kdož mají býti pokřtěni, musí se učiti víře a páteho dne v týdnu dávat odpovědi biskupu nebo kněžím.
- Pravidlo 47. (laodicejského sněmu) ⁸⁰
- Ti, kdož přijali křest v nemoci a potom získali zdraví, musí se učiti víře a poznati, že byli učiněni hodnými božského daru.
- Pravidlo 48. (laodicejského sněmu) ⁸¹
- Náleží, aby osvícení byli pomazáni nebeským pomazáním a stali se účastníky království božího.
- Pravidlo 49. (laodicejského sněmu) ⁸²
- O velkém postu se nesmí přinášeti svatý chléb kromě soboty a dne nedělního. To jest: nemá býti plná liturgie, ale může býti liturgie předem posvěcených darů podle 52. pravidla 6. [všeobecného](#) sněmu.

- Pravidlo 50. (laodicejského sněmu)
- Nelze rušiti půst ve čtvrték posledního týdne velikého postu a tím zhanobiti celý veliký půst, nýbrž je nutno postiti se celý veliký půst a jísti jídla suchá.
- Pravidlo 51. (laodicejského sněmu) ⁸³
- Nesmí se světit o velikém postu dni narození mučedníků, nýbrž konati paměť svatých mučedníků o sobotách a ve dny nedělní.
- Pravidlo 52. (laodicejského sněmu) ⁸⁴
- Nelze o velikém postu konati oddavky nebo slaviti narozeniny.
- Pravidlo 53. (laodicejského sněmu) ⁸⁵
- Křesťané, účastní svatby, nemají skákat nebo plesati, nýbrž skromně večeřeti a obědvati, jak se sluší na křesťany.
- Pravidlo 54. (laodicejského sněmu) ⁸⁶
- Posvěcení a ostatní klerici nesmějí se dívati na divadelní představení na svatbách nebo na hostinách, ale vstáti a odejíti dříve, než vejdou divadelní osoby.
- Pravidlo 55. (laodicejského sněmu) ⁸⁷
- Nesluší, aby posvěcení a další klerici lehajíce konali hostiny, dokonce ani laici.
- Pravidlo 56. (laodicejského sněmu) ⁸⁸
- Nesluší, aby kněží před vchodem biskupa vcházel a seděli v oltáři, nýbrž aby vešli s biskupem, s výjimkou je-li biskup nemocen, nebo nepřítomen.
- Pravidlo 57. (laodicejského sněmu) ⁸⁹
- Nelze ustanovovati v malých městech a vsích biskupy, nýbrž periodeuty. ⁹⁰ A již dříve ustanovení nečiní nic bez vůle biskupa města, taktéž i kněží nic nekonají bez vůle biskupa.
- Pravidlo 58. (laodicejského sněmu) ⁹¹
- Biskupové a kněží nesmějí konati přinášení v domech. (Poznámka překladatele: liturgii).
- Pravidlo 59. (laodicejského sněmu) ⁹²
- Nesmějí se v chrámech říkati žalmy neposvátné nebo knihy pravidlem neurčené, nýbrž pouze knihy Starého a Nového zákona, v pravidlech stanovená.
- Pravidlo 60. (laodicejského sněmu)
- Přísluší čísti tyto knihy Starého zákona;
 1. Stvoření světa,
 2. Východ z Egypta,
 3. Levitská,
 4. Čísel,
 5. Obnovené zákony,
 6. Jozue Nun,
 7. Soudců, Ruth,
 8. Esther,
 9. Královská první a druhá,
 10. Královská třetí a čtvrtá,
 11. Paralipomenon první a druhá
 12. Ezdrášova první a druhá,
 13. Kniha žalmů stopadesáti,
 14. Přísloví Šalamounova,
 15. Ekklesiastes,
 16. Píseň písní,
 17. Job,
 18. Dvanácti proroků,
 19. Izaiáš,
 20. Jeremiáš; Baruch pláč a list,
 21. Ezechiel,
 22. Daniel.
- Nového zákona:

Čtyři evangelia; od Matouše, od Marka, od Lukáše, od Jana; Skutky apoštolské; Obecných listů sedm: jeden Jakubův, dva Petrovy, tři Janovy, jeden Judův; Pavlových listů čtrnáct: jeden k Římanům, ke Korintským dva, ke Galatským jeden, k Efeským jeden, k Filipenským jeden, ke Kolossenským jeden, k Soluňským dva, k Židům jeden, k Timoteji dva, k Titu jeden a k Filemonu jeden.
- .

• Pravidla svatého místního sněmu sardického. (r.343)

- Pravidlo 1. (sardického sněmu) ⁹³
- Hosij, biskup města Korduvy, pravil: Jest zapotřebí ze samého základu vykořeniti ne tak špatný zvyk, jako rozklad záležitostí církevních. Nebudíž žádnému biskupovi dovoleno přecházeti z malého města do jiného města. Neboť v tomto počínání je zřejmá příčina, pro niž se to podniká, ježto nikdy nebylo lze nalézt ani jednoho biskupa, který by se snažil z velkého města býti převeden do města menšího. Z toho je jasné, že takoví jsou zachvácení palčivou vášní ziskuchtivosti, a otročí pýše, aby

získali, jak vidno, větší moc. A tak, zda-li je všem vhod, aby se přísněji trestalo takové rozvracení? Domnívám se, že takoví nemají míti obecnství ani s věřícími laiky. Všichni biskupové řekli: všichni souhlasí.

- Pravidlo 2. (sardického sněmu) ⁹⁴

- Vyskytne-li se někdo tak nerozumný a drzý, že se bude domnívati, že se v takové záležitosti může ospravedlniti tvrzením, že mu bylo zasláno poselství od lidu, je zřejmé, že nemnozí mohli obelstěti dary a penězi utvořiti v církvi sročení, že si ho přejí za biskupa. Proto se domnívám, že tyto lsti a léčky jest rozhodně trestati a že žádný z těchto ani na konci svého života nemá býti učiněn hodným obecnství ani ne s laiky. Vyhovuje-li tento názor, odpovězte. A odpověděli: To, co bylo řečeno, přijímáme.

- Pravidlo 3. (sardického sněmu) ⁹⁵

- Je nutno přidati i toto, že nikdo z biskupů nepřichází ze svého obvodu do jiné oblasti, v níž je vlastní biskup, jenom když ho tamní bratři pozvou, aby se nezdálo, že uzavíráme dveře lásky. Také náleží dbáti o toto: Jestliže v některé oblasti někdo z biskupů má při se svým bratrem a spolubiskupem, nevolejž žádný z nich za zástupce biskupy z jiné oblasti. Jestliže některý z biskupů byl v nějaké věci odsouzen, ale domnívá se, že jeho dílo není nesprávné, nýbrž spravedlivé, a že je nutno soud obnoviti, je-li vám milé, láskou uctěme památku Petra apoštola, a necht' ti, kdož soudili, napíší Juliovi, biskupu římskému, aby, je-li zapotřebí, byl obnoven soud z biskupů, sousedících s tou oblastí a necht' on jmenuje ty, kdož záležitost prozkoumají. Nebude-li obviněný moci prokázati, že jeho záležitost vyžaduje druhého souzení, nebudiž rozsudek porušen, ale, co vykonáno, budiž pevným.

- Poznámka: [Šestým pravidlem I. všeobecného sněmu](#) podle dávného zvyku byly podřízeny římskému biskupu mnohé eparchie na západě, podobně jako alexandrijskému a antiochijskému mnohé eparchie na jihu a východě. Souhlasně s tímto rozdělením, Hosij, biskup španělského města Korduvy, náležející do obvodu římského biskupa, navrhuje, aby byly tomuto postupovány k prozkoumání pochybené případy západních eparchií. A v tomto smyslu přijal jeho návrh místní sardický sněm, neodstupuje od 6. pravidla I. všeobecného sněmu.

- Pravidlo 4. (sardického sněmu) ⁹⁶

- Jestliže některý biskup, který byl soudem sousedních biskupů zbaven hodnosti, se vysloví, že opět má povinnost se ospravedlniti, dříve nebudiž ustanoven druhý na jeho místě, dokud biskup římský, dozvěděv se o záležitosti, nevyřkne o ní své rozhodnutí.

- Pravidlo 5. (sardického sněmu) ⁹⁷

- Bude-li některý biskup obviněn a okolní biskupové shromáždívše se zbaví ho hodnosti a on přenášeje záležitost uchýlí se k blaženému biskupu římské církve, tento pak chtěje ho vyslyšeti uzná za spravedlivé, aby vyšetření jeho záležitosti bylo obnoveno, nutno stanoviti, aby ráčil napsati k biskupům, sousedícím s tou oblastí, aby pečlivě a podrobně vnikli do všech okolností a přesvědčivše se o pravdě, aby vynesli soud v záležitosti. Bude-li kdo vyžadovati, aby jeho pře byla znovu vyslechnuta, a podle jeho prosby rozhodne římský biskup vyslati od sebe kněží, necht' je v moci toho biskupa, pokud uzná za lepší a vhodné, aby vyslal k společnému souzení s biskupy zástupce vysílajícího. Anebo když uzná, že první prozkoumání a rozhodnutí záležitosti tohoto biskupa je dostačující, necht' učiní, co jeho moudrému úsudku se bude zdáti dobrým. Odpověděli biskupové: To, co bylo řečeno, přijímáme.

- Pravidlo 6. (sardického sněmu) ⁹⁸

- Jestli v jedné oblasti, kde je mnoho biskupů, se stane, že jeden biskup se opozdí a z jakési nedbalosti si nebude přáti býti na shromáždění a souhlasiti s usneseními biskupů, ale shromážděné množství lidí bude prositi, aby byl ustanoven biskup, jehož žádají, náleží, aby napřed skrze exarchu oblasti (míním biskupa metropole) byl uvědoměn onen opozdílý biskup, že lidé prosí, aby jim byl dán pastýř. Domnívám se, že lze zcela dobře očekávati, že i on se dostaví. Jestliže se i skrze poselství prošen nedostaví, ani neodvěti, jest nutno vyjíti vstříc přání lidu. Avšak i ze sousední oblasti nutno pozvati biskupy k ustanovení biskupa metropole. Naopak nebudiž nikterak dovoleno ustanoviti biskupa na jakoukoliv ves nebo malé město, pro něž stačí i sám kněz. Totiž není nutno tam ustanoviti biskupa, aby se neponižovalo jméno a moc biskupa. Avšak biskupové oblasti, jak jsem se vyslovil shora, jsou povinni ustanoviti biskupy do těch měst, kde i dříve byli biskupové. Jestliže se zjistí, že některé město tolik vzrostlo počtem obyvatel, že bude uznáno hodným míti biskupa, mějž ho. Souhlasí-li s tím všichni? Odpověděli všichni: Souhlasíme.

- Pravidlo 7. (sardického sněmu) ⁹⁹

- Hosij, biskup, řekl: Nevčasné, velmi časté a nespravedlivé žádosti naše způsobily to, že nemáme tolik milosti a směřlosti, jak máme míti. Neboť mnozí z biskupů nepřestávají přicházeti do vojenského tábora, a zvláště afričtí, kteří, jak jsme seznali od milovaného bratra našeho a spolubiskupa Grata, nepřijímají užitečné rady, ale nedbají je tak, že jeden člověk přináší do vojenského tábora početné a rozličné žádosti, jež nemohou býti církvím k prospěchu, pomáhá a oroduje nikoliv za chudé a prosté lidi, nebo vdovy, jak by bylo vhodné a nutné, nýbrž hledá pro některé světské hodnosti a úřady. Taková nevědomost způsobuje nám škodu a to nikoliv bez pohoršení a ostudy. Domnívám se, že je vhodnější, aby biskup poskytoval svou pomoc těm, kdož jsou od někoho utlačováni, nebo jestli některá vdova trpí pohanu nebo sirotek je zbavován toho, co mu patří, jestli přítom a v těchto věcech bude žádost ospravedlněná. Jestli, bratři milovaní, s tímto souhlasíte, potvrďte, že ani jeden biskup nesmí přicházeti do vojenského tábora, kromě těch, jež zbožný císař náš pozve svým dopisem. Ježto se mnohokrát stává, že někteří, odsouzení za své zločiny do vyhnanství nebo na ostrov, nebo nějakým jiným odsouzením postižení, utíkají se k církvi, žádajíce milosrdenství, takovým nenáleží odmítati pomoci, nýbrž bez váhání a pochyb vyprošovati pro ně shovívavost. Je-li to vhodné, projeďte s tím všichni souhlas. Odpověděli všichni: Budiž i toto stanoveno.

- Pravidlo 8. (sardického sněmu) ¹⁰⁰

- Poněvadž bylo usouzeno, aby žádný z biskupů nebyl odsouzen pro návštěvu vojenského tábora, proto jestliže má takové žádosti, o nichž jsme shora učinili zmínku, necht' je odešle prostřednictvím svého jáhna. Neboť služebná osoba nepodléhá pokárání a dříve může donést to, co jí bylo poručeno. Odpověděli všichni: I toto budiž ustanoveno.

- Pravidlo 9. (sardického sněmu) ¹⁰¹

- Jestliže biskupové některé oblasti posílají žádosti bratru a spolubiskupovi svému, přebývajícimu ve velkém městě, to jest v metropolii, nechť doporučí i jejich jáhna a žádosti, dav mu i průvodní listy, t.j. napsav zprostředkující dopis k bratrům a spolubiskupům našim, přebývajícím ten čas v těch místech či městech, v nichž zbožný císař osobně rozhoduje o veřejných záležitostech. Jestliže některý z biskupů má přátele na dvoře císaře a hodlá o něco vhodně žádati, nebudíž mu bráněno, aby skrze svého jáhna je prosil a přiměl, aby mu v jeho žádosti projevili dobrou pomoc. Přicházející do Říma, jak jsem shora pravil, jsou povinni žádosti, jež mají donést císaři, postoupiti milovanému bratru našemu a spolubiskupu Juliovi, aby je napřed prozkoumal, nejsou-li některé z nich nemístné; a on je pošle do vojenského tábora, připojiv svou přímluvu a dobrozdání. Všichni biskupové odpovídali, že je to vhodné a tato rada je velmi přiléhavá.

- Pravidlo 10. (sardického sněmu) ¹⁰²

- Jest zapotřebí přesně a pečlivě dbáti o to, aby každý majetný, nebo učený ze světského povolání, který byl učiněn hodným státi se biskupem, nebyl ustanoven dříve, než vykoná službu žalmisty, jáhna a kněze, aby procházeje všemi stupni, až bude uznán hodným, mohl vejíti na výši biskupství. Je očividné, že pro každý stupeň hodnosti je zapotřebí poskytnouti ne příliš krátkou lhůtu, během níž by bylo lze zkoumati jeho víru, mravy, vytrvalost a tichost a on, uznán hodným božského kněžství, obdržel by největší čest. Neboť nesluší, aby směle a lehkomyšlně se přistupovalo k spěšnému ustanovování biskupa nebo kněze či jáhna. Ani vědomosti, ani chování nedávají na to právo. Poněvadž takového podle spravedlnosti by považovali za velmi nového ¹⁰³ a neupevněného, zvláště když i blažený apoštol, který byl učitelem národů, jeví se odpůrcem spěšného ustanovování v církevních hodnostech. Prověřování po delší dobu věrně může ukázati chování i mravy každého. Všichni řekli, že je jim to vhod a že toto nesmí býti nikterak porušováno.

- Pravidlo 11. (sardického sněmu)

- Jestliže biskup přechází z jednoho města do druhého města, nebo z jedné oblasti do druhé oblasti, pro ctižádostivost pracuje o vlastní chvále nebo koná bohoslužby s větší okázalostí a hodlá tam přebývati delší dobu, tehdy, je-li biskup toho města nezkušený v učení, ať ho nepomíná a často nekáže ve snaze zahanbiti a ponížiti osobu místního biskupa. Neboť tato záminka často působí zmatky a takovou lstí se snaží biskup získati cizí stolec a uchvátiti, neváhaje opustit sobě svěřenou církev a přejíti do jiné. A tak je nutno k tomu stanoviti určitou lhůtu, ježto nepřijímati biskupa by se zdálo skutkem nelidumilným a krutým. Při tomto si připomeňte, že v uplynulé době otcové naši stanovili: Jestliže některý laik, přebývaje v městě, tři nedělní dny během tří týdnů nepřijde do shromáždění, budiž vzdálen od obecnství církevního. A tudíž, je-li to ustanoveno o laicích, není možné ani vhodné, ani prospěšné, aby biskup, nemaje důležité potřeby nebo obtížné záležitosti, opouštěl svou církev na delší dobu a roztrpčoval sobě svěřený lid. Všichni biskupové pravili: I tento názor je velmi vhodný.

- Pravidlo 12. (sardického sněmu)

- Někteří z bratrů a spolubiskupů v městech, v nichž jsou ustanoveni biskupy, mají jak vidno, malé vlastnictví, jim náležející, a v druhých místech velké příjmy, z nichž mohou pomáhati chudým. Domnívám se, že jestli budou chtíti přijíti na svá jmění a provésti sebrání plodin, přísluší, že se jim to má povolit s tím, aby oni tři nedělní dny, to jest tři týdny přebývali na svých statcích, ale aby v sousedních chrámech, v nichž službu koná kněz, byli přítomni a sloužili, aby se neukázalo, že vynechali církevní bohoslužby, a aby často nepřicházeli do města, v němž je biskup. Neboť tímto způsobem neutrpí žádné škody ani jejich osobní věci pro jejich nepřítomnost a samozřejmě vyhnou se obvinění z pýchy a ješitosti. Všichni biskupové pravili: Vhodné je i toto usnesení.

- Pravidlo 13. (sardického sněmu)

- Hosij, biskup, řekl: Jestliže některý jáhen nebo kněz, nebo kdokoliv z kleru zbaven obecnství církevního se uteče k jinému biskupu, který ho zná a ví i to, že byl svým biskupem odstraněn z obecnství, nelze mu poskytnouti obecnství s urážkou biskupa a bratra svého. Odvážil-li se tak učiniti, nechť ví, že je povinen zodpověděti se před biskupy, když se shromáždí.

- Pravidlo 14. (sardického sněmu) ¹⁰⁴

- Bude-li shledán některý biskup náklonným k hněvu (což v takovém muži nemá míti místa) a znenadání podrážděn proti knězi nebo jáhnu zachce někoho vyvrhnouti z církve, jest zapotřebí použití preventivní ochranu, aby takový ihned nebyl odsouzen a zbaven obecnství. Všichni biskupové pravili: Svržený nechť má právo odvolati se k biskupu metropole té oblasti. Jestliže biskup metropole není na místě, odvolati se k sousednímu biskupovi a prositi, aby pečlivě byla prozkoumána záležitost. Neboť nelze si zacpávati sluch před prosíci. Avšak onen biskup, spravedlivě či nespravedlivě ho svrhnuvší, pokojně nechť snáší vyšetření záležitosti, a jeho rozsudek bude buď potvrzen anebo opraven. Ale dříve, než budou pečlivě a pravdivě vyšetřeny všechny okolnosti, odloučený z obecnství do přezkoušení záležitosti nesmí si přisvojovati obecnství. Jestliže některý z duchovenstva shromážděvše se spatří na něm neúctu k představeným a nadutost (poněvadž nelze dopouštěti urážky nebo nespravedlivé popírání) jsou povinni několika ostrými a závažnými slovy navraceti ho k pořádku, aby byla zachována pokora a poddanost tomu, kdo přikazuje to, co je povinné. Neboť jako biskup je zavázán projevovati podřízeným upřímnou lásku a vztah, takovým způsobem i služebníci jsou povinni bez pokrytectví plniti úkol služby biskupům.

- Pravidlo 15. (sardického sněmu)

- Jestliže některý biskup chce ustanoviti z jiné krajiny cizího služebníka církve na nějakou hodnost bez souhlasu jeho biskupa, budiž takové ustanovení považováno za neúčinné a nepevné. Dovolí-li si to někteří, jest nutno, aby je bratři a spolubiskupové přesvědčovali a napomínali. Řekli všichni: I toto rozhodnutí budiž nepohnutelným.

- Pravidlo 16. (sardického sněmu)

- Aetij, biskup, pravil: Není nám neznámým, jaká a jak veliká je metropole soluňská. Často do ní přicházejí z jiných eparchií kněží a jáhnové a nespokojující se krátkodobým pobytem zůstávají a mají tam trvalý pobyt anebo za hodně dlouhý čas bývají nuceni vrátiti se ke svým církvím. A tudíž i o těchto musí býti rozhodnuto. Hosij biskup řekl: Usnesení, učiněná ohledně biskupů, budť zachovávána i vzhledem k těmto osobám.

- Pravidlo 17. (sardického sněmu) ¹⁰⁵

- Jestliže některý biskup utrpěl násilí a nespravedlivě byl svržen buď za své znalosti nebo za vyznání obecné církve, nebo za to, že bránil pravdu a unikaje nebezpečí, jsa ač nevinný obviňován, přijde do jiného města, uznáno za dobré, aby se mu nebránilo tam pobývati, dokud se nevrátí nebo bude moci získati vysvobození z nanesené urážky. Bylo by kruté a velmi hrozné, kdybychom nepřijímali toho, kdo utrpěl nespravedlivé vyhnání, naopak je nutno takové přijati se zvláštní přízní a přátelstvím.

- Pravidlo 18.
- Gaudentij, biskup, řekl: Víš, bratře Aetije, že když jsi byl ustanoven biskupem, kvetl mír. Aby nezůstalo žádných stop rozdílných názorů na služebníky církve, zdá se mi dobrým, aby byli přijati všichni, jež Musej a Eutychián ustanovili, ježto na nich nebyla shledána žádná vina.
- Hosij, biskup, pravil: Mínění mojí maličkosti je toto: Jelikož jsme povinni býti mírumilovní a trpěliví a ke všem značně milosrdní, ty, kdož jedenkrát byli ustanoveni do kleru církevního některými bratřími našimi, jenom tehdy nepřijímají, když se nebudou chtít vrátiti k chrámům, k nimž byli určeni. Eutychián ať si neosobuje ani jméno biskupa, ani Musej ať se nepočítá za biskupa. Budou-li žádati obecnství v řadách laiků, v tom nelze jim nevyhověti. Řekli všichni: souhlasíme.
- Pravidlo 19. ¹⁰⁶
- Gaudentij, biskup, řekl: Tato spasitelná a dobře uvážená rozhodnutí, odpovídající našemu duchovnímu důstojenství, milá Bohu a lidem, nemohou si zachovati váhy a platnosti, jestliže vydaná rozhodnutí nebudou provázena bázní. Neboť i sami víme, že nezřídka z příčiny nestydatosti nemnohých, božské a úctyhodné jméno kněze, bylo podrobena nedbalosti. A tudíž, odvážil-li se někdo proti tomu, co všichni uznali, činiti něco jiného, ve snaze sloužiti pyše a ješitnosti více než Bohu, ten nechť již nyní ví, že se činí povinným zodpověděti se před soudem a ztrácí čest a hodnotu biskupa. Všichni odpověděli: Tento názor je správným a nám vyhovujícím.
- Pravidlo 20. ¹⁰⁷
- Toto pak bude nejvíce zjišťováno a splněno takto: Jestli každý z nás ustanovených biskupy, na cestách nebo vodních drahách uvidí biskupa, otáže se ho na důvod cestování a kam směřuje jeho cesta. Dozví-li se, že on putuje do vojenského tábora, nechť se ho otáže podle shora usnesených kategorií. ^{*)} Jde-li na pozvání nečiniti mu žádných překážek na cestě. Jestli z ctižádostivosti, jak dříve řečeno vaší lásce nebo na něčí žádost spěchá do vojenského tábora, nepodpisuj se nikdo na jeho listiny, ani se s ním nestýkej. Všichni odpovídali: Budiž toto ustanoveno.
- *) Prav. [7, 8 a 9 tohoto sněmu](#).
- .

• Pravidla svatého místního sněmu karthagenského. (r.490)

- Pravidlo 1. (karthagenského sněmu)
- Rozhodnutí nicejského sněmu buďtež všemožně zachovávána. Aurelij, biskup, pravil: Tato rozhodnutí takto se nacházejí u nás ve spisech, jež tehdy otcové naši přinesli s sebou z nicejského sněmu, a pozdější jakožto námi přijatá rozhodnutí, s oním sněmem přesně souhlasějící, po ověření této skutečnosti buďtež zachovávána.
- Poznámka: Před tímto pravidlem byl na sněmu čten symbol a pravidla nicejského sněmu. Mimo to Faustin, biskup pikenský, delegát římského biskupa Bonifatia, předložil písemné poučení, jež mu bylo dáno, v němž se sněmu navrhovala pravidla o přenesení soudních záležitostí od eparchiálního biskupa k římskému a k sousedním biskupům, kterážto pravidla byla v tomto zápise nazvána pravidly nicejského všeobecného sněmu, avšak ve skutečnosti to bylo [5.](#) a [14.](#) pravidlo místního sněmu sardického. Na toto otcové karthagenského sněmu odpověděli, že oni ve svých spisech nicejského sněmu nenalézají těchto pravidel a pro vyvrácení pochybností se usnesli prozkoumati spisy pravidel nicejského sněmu od biskupů antiochijského, alexandrijského a cařihradského. A aby nezanechali žádných pochyb o své poslušnosti pravidlům nicejskému sněmu, na návrh Aurelia, biskupa karthagenského, vyřkli toto pravidlo.
- Pravidlo 2. (karthagenského sněmu)
- Z Boží vůle náleží, aby napřed souhlasným vyznáním byla vyznána církevní víra, již jsme předali v tomto slavném shromáždění. Potom církevní řád dle souhlasu každého a všech dohromady nutno zachovávat i upevnění smýšlení bratří a spolubiskupů našich, nedávno ustanovených, nutno připojit to, co jsme přijali od otců jako pevné rozhodnutí: Jednota Trojice, to jest Otce i Syna i Ducha svatého, nemá žádného známého rozdílu. Toto v rozumu svém svatě držíme a jak jsme se naučili, tak učme lidi Boží.
- Pravidlo 3. (karthagenského sněmu)
- O zdrženlivosti Aurelij, biskup, řekl: Na dřívějším sněmu, když byl vznesen dotaz o způsobu zdrženlivosti a čistoty, bylo uznáno za dobré, aby ti, kdož jsou ustanoveni na tyto tři stupně (t.j. biskupové, kněží a jáhni) byli samým posvěcením svázáni svazkem čistoty, jak sluší na svaté biskupy a kněze Boží, levity a služebníky, při posvátných úkonech, aby byli ve všem zdrženliví a mohli obdržeti to, co v upřímnosti prosí od Boha, abychom i my podobně zachovávali to, co bylo předáno apoštoly a od dávných dob udržováno.
- Pravidlo 4. (karthagenského sněmu) ¹⁰⁸
- Usneseno, aby biskup, kněz a jáhen a všichni, kdož se dotýkají svatých věcí, zachovávali čistotu a zdržovali se žen.
- Poznámka: Použití tohoto pravidla k biskupům v úplnosti a ke kněžím a jáhnům s omezením, podrobně vyznačeno v [12.](#) a [13.](#) [pravidle 6. všeobecného sněmu](#).
- Pravidlo 5. (karthagenského sněmu)
- Náleží krotiti žádostivost zisku, již nikdo nebude váhati nazvat matkou všeho zla. Nikdo nevstupuj do cizího obvodu a nepřestupuj pro zisk otcovské hranice a žádnému z kleru nikterak nebudíž dovoleno bráti úrok z jakékoliv věci. Znovu prozkoumáme to, co bylo předneseno, ježto nebylo jasným, ale úplně temným a bude o tom sestaveno usnesení. A o tom, co Božské Písmo velmi zřetelně stanovilo, není nutno zkoumati názory, ale více to následovati. Co se káže u laiků, daleko více je hodno odsouzení u příslušníků kleru. Celý sněm pravil: Nikdo proti prorokům, nikdo proti evangeliu nejednal beztestně.
- Pravidlo 6. (karthagenského sněmu) ¹⁰⁹
- Přípravu myra a posvěcení panen nekonejž kněz. A smiřovati kajícíníky s církví veřejně na liturgii, nebudiž dovoleno knězi. Všem bylo toto vhodné.
- Pravidlo 7. (karthagenského sněmu) ¹¹⁰

- Jestliže někdo nacházejí se v nebezpečnosti života bude žádati za své smíření se svatým oltářem, v nepřítomnosti biskupa, je kněz ze slušnosti povinen dotázati se biskupa, a tak po jeho dovolení smířiti toho, kdo je v nebezpečí.
- Pravidlo 8. (karthagenského sněmu) ¹¹¹
- Jest mnoho neblahých povah, které považují za nutné, aby jim při každém případě podávaly žaloby na otce a biskupy. Mají-li se takoví přijímati či nikoliv? Všichni biskupové řekli: Je-li takový pomlouvačem, nepřijímati.
- Pravidlo 9. (karthagenského sněmu)
- Jestliže některý biskup nebo kněz přijme do obecnství toho, kdo byl spravedlivě za své zločiny vyobcován z církve, budiž i sám stejnému odsouzení podroben s těmi, kdož se odchylují od správného rozsudku svého biskupa.
- Pravidlo 10. (karthagenského sněmu) ¹¹²
- Jestliže některý kněz odsouzený od svého biskupa povyšuje se jakousi nadutostí a pýchou, a usmyslí si, že je povinen odděleně přinášeti Bohu svaté dary nebo se rozhodne postavit jiný oltář proti církevní víře a řádu, nebudiž takový ponechán bez trestu. Sněm řekl: Jestliže některý kněz zachvácen pýchou proti svému biskupu způsobí rozkol, budiž anathema.
- Pravidlo 11. (karthagenského sněmu) ¹¹³
- Bude-li některý kněz odsouzen pro své chování, jest povinen sdělit sousedním biskupům, aby vyslechli záležitost a aby jejich prostřednictvím se smířil se svým biskupem. Neučiní-li toho, nýbrž (od čehož Bůh uchraň!) nadýmaje se pýchou, vzdálí se sám od obecnství se svým biskupem a společně s někým tvoře rozkol přinese Bohu svaté přinášení, takový budiž uznán, že se nachází pod klatbou a budiž zbaven svého místa, ostatně se zjištěním, nemá-li ospravedlněné žaloby na biskupy.
- Pravidlo 12. (karthagenského sněmu)
- Felix, biskup, pravil; Budiž zaneseno do pravidel souhlasně s usneseními dávných sněmů i toto: Jestliže některý biskup (čehož ať nebude!) bude napadnut nějakým obviněním a pro velké těžkosti nebude lze, aby se shromáždili mnozí biskupové, aby on nezástál dlouho v obvinění, nechť ho vyslechne na soudu dvanáct biskupů, kněze šest biskupů a jeho biskup a jáhna tři.
- Pravidlo 13. (karthagenského sněmu) ¹¹⁴
- Nechť ustanovují biskupa mnozí shromáždění biskupové. A z nouze tři biskupové ať jsou v kterémkoli místě, z příkazu prvního nechť ustanovují biskupa. Jestliže někdo bude v čemkoliv jednati proti svému souhlasu nebo podpisu, sám sebe zbavil cti.
- Pravidlo 14. (karthagenského sněmu)
- Usneseno, aby z Tripolisu pro chudobu země přicházel jeden biskup pro zachování místa na sněmu a aby tam na soudu vyslychalo kněze pět biskupů a jáhna tři, jak řečeno shora. Je jasné, že předsedati bude jeho biskup.
- Pravidlo 15. (karthagenského sněmu)
- Rozhodnuto rovněž, aby kterýkoliv z biskupů nebo kněží nebo jáhnů nebo ostatních členů kleru, který by, maje v církvi vzniklou záležitost trestní nebo civilní, zřekl se církevního soudu a chtěl se ospravedlniti před světským soudem, byl zbaven svého místa, třebas bylo rozhodnuto v jeho prospěch. Toto v záležitosti trestní, ale v záležitosti civilní, aby byl zbaven toho, co získal podle rozhodnutí ve věci, chce-li zachovat své místo.
- Pravidlo 16. (karthagenského sněmu)
- Rozhodnuto také i toto: Bude-li soudní záležitost přenesena od některých soudců církevních k druhým církevním soudcům, majícím vyšší moc, nechť jsou napadáni ti, jejichž rozsudek byl zrušen, jestliže nemohou být usvědčeni že buď z nepřátelství či ze stranickosti odsoudili nebo byli obelštěni nějakým lichocením.
- Pravidlo 17. (karthagenského sněmu)
- Budou-li zvoleni soudci se souhlasem obou stran, třebas jejich počet byl menší než stanoveno v pravidlech, nebudiž dovoleno přenášeti soud k jiným.
- Pravidlo 18. (karthagenského sněmu) . ¹¹⁵
- Dětem kněží neukazovati světská divadla, jež nemají viděti. Toto bylo všem křesťanům vždy hlášeno, aby nevcházeli tam, kde bývá rouhání.
- Pravidlo 19. (karthagenského sněmu)
- Usneseno, aby biskupové a kněží i jáhni nebyli pro zisk nájemci nebo správci a nezískávali obživu zaměstnáním nečestným nebo opovrhovaným. Neboť musí míti zřetel na napsané: "Žádný, kdož rytěruje (Bohu) neplete se v obecné živnosti." (Tim. 2,4).
- Pravidlo 20. (karthagenského sněmu)
- Žalmisty, kteří dosahují plnoletosti, nabádati buď ke vstoupení do manželství nebo ke slibu čistoty.
- Pravidlo 21. (karthagenského sněmu)
- Usneseno rovněž, aby ten, kdo půjčí peníze, tolikéž peněz vzal zpět, a kdo dal věci, aby obdržel, kolik dal.
- Pravidlo 22. (karthagenského sněmu) ¹¹⁶
- Jáhni nebudť ustanovováni před dosažením dvacetipěti let věku.
- Pravidlo 23. (karthagenského sněmu)
- Žalmisté nechť se v době bohoslužeb neuklánějí lidu.
- Pravidlo 24. (karthagenského sněmu) ¹¹⁷
- Uznáno dobrým, aby Mauratanie Sitifenská měla hlavního biskupa podle její žádosti u prvního biskupa Numidijské země, od níž byla oddělena sněmem. Se souhlasem všech prvních biskupů afrických oblastí a všech biskupů bylo povoleno, aby měla svého hlavního pro svou odlehlost.
- Pravidlo 25. (karthagenského sněmu)
- Uznáno rovněž dobrým, aby světitelé svěcencům na biskupa nebo na stupně duchovní kladli na srdce ustanovení sněmů, aby nejednali proti rozhodnutím sněmu a nemusili činiti pokání.

- Pravidlo 26. (karthagenského sněmu) ¹¹⁸
- Usneseno, aby se nedávala eucharistie tělům zemřelých, neboť jest napsáno; "Vezměte, jezte", ¹¹⁹ avšak těla mrtvých ani přijímati ani jísti nemohou. Rovněž ať se neprojeví neznalost kněží v tom, že by křtili již zesnulé.
- Pravidlo 27. (karthagenského sněmu)
- Přísluší potvrditi na tomto svatém sněmu, aby podle pravidel nicejského sněmu pro církevní záležitosti, jež nezřídka bývají odkládány ke škodě lidu, byl každoročně svoláván sněm, na nějž by všichni, kdož zaujímají první stolce v oblastech, vysílali od svých shromáždění dva nebo kolik zvolí biskupů za delegáty, aby takto složené shromáždění mělo plnou pravomoc.
- Pravidlo 28. (karthagenského sněmu) ¹²⁰
- Bude-li někdo z biskupů postižen obviněním, nechť žalobce postoupí záležitost prvnímu v oblasti, k níž přísluší obviněný, a nechť obviněný není vzdalován od obecenství kromě toho, když byl vyzván písemně k zodpovídání, ale nedostavil se na soud těch, kdož byli zvoleni, aby ho soudili v určenou dobu, to je během měsíce od toho dne, v němž dle zjištění dostal předvolání. Jestliže však prokáže pravdivé a nutné příčiny, jež mu bránily dostaviti se k přelíčení o tom, což bylo proti němu vzneseno, nechť bez výtky je mu dovoleno se ospravedlniti během druhého měsíce, ale po uplynutí druhého měsíce ať není v obecenství, dokud se neočistí důkazy ve své záležitosti. Nebude-li chtíti se dostaviti před řádný sněm toho roku, aby v krajní míře jeho záležitost byla tam ukončena, má býti souzen jako ten, kdo sám nad sebou vyřkl rozsudek. V době, kdy zůstane mimo obecenství, nechť nepřijímá ani ve svém chrámě ani v celém obvodu. Naopak žalobci na něho jestli se nevzdaloval nikam ve dnech projednávání jeho podání, nikterak nebudiž bráněno v obecenství. Avšak jestli se vzdálí a skryje, budiž biskup navrácen k obecenství, kdežto sám žalobce budiž vyloučen z obecenství, ovšem tak, aby mu nebyla odňata možnost prokázati obvinění, jestli může dokázati, že se nedostavil k soudu nikoliv proto, že nechtěl, nýbrž proto, že nemohl. Toto je ostatně zřejmé, že jestliže v době zahájení jednání o záležitosti před soudem biskupů osoba žalobce byla kompromitována, nelze od něho přijímati žaloby, jenom bude-li si přáti, aby byla vyšetřena jeho vlastní záležitost, nikoliv záležitost církevní.
- Pravidlo 29. (karthagenského sněmu)
- Budou-li obvinění kněží nebo jáhnové, shromáždí se předepsaný počet biskupů, zvolených z okolních míst, jichž si obvinění vyžádají, to jest šest při žalobě na kněze, a na jáhna tři, společně s nimi biskup nadřízený obviněným, vyšetří podanou žalobu se zachováváním předpisů vzhledem ke dnům a lhůtám, k vyšetřování a k osobě jak žalobce, tak obžalovaného. Záležitosti ve věci provinění ostatních kleriků sám místní biskup vyšetří a rozhodne.
- Pravidlo 30. (karthagenského sněmu)
- Usneseno za dobré, aby děti příslušníků kleru se nespojovaly v manželství s pohany nebo s bludaři.
- Pravidlo 31. (karthagenského sněmu)
- Biskupové a členové kleru nechť nedávají do vlastnictví nic těm, kdož nejsou pravoslavní křesťané, třebaž to byli příbuzní; nic ze svých věcí, jak řečeno, nechť takovým biskupové a členové kleru nezabezpečují pomocí daru.
- Pravidlo 32. (karthagenského sněmu)
- Biskupové neodcházejtež za moře, ¹²¹ jinak než se souhlasem svého nadřízeného biskupa v každé oblasti, to jest obdrževše zejména od samého prvního biskupa t.zv. propustný list čili schválení.
- Pravidlo 33. (karthagenského sněmu) ¹²²
- Usneseno rovněž, aby nebyly čteny v církvi nic pod jménem božských písem, kromě Písem kanonických. Kanonické spisy jsou tyto: Stvoření, Východ, Levitské, Čísla, Obnovené zákony, Jozue Nun, Soudců, Ruth, Královské čtyři knihy, Paralipomenon dvě, Job, Žaltář, Šalamounovy knihy čtyři, Prorockých knih dvanáct, Izaiáš, Jeremiáš, Ezechiel, Daniel, Tobias, Judith, Esther, Ezdráš dvě knihy. Nového zákona: čtyři evangelia, Skutků apoštolských jedna kniha, listů Pavla čtrnáct, Petra apoštola dva, Jana apoštola tři, Jakuba apoštola jedna, Judy apoštola jedna, Apokalypsa Jana jedna kniha. Pro pevnost tohoto pravidla budiž o něm uvědoměn bratr a spoluslužebník náš Bonifác ¹²³ a ostatní biskupové těch zemí, neboť jsme přijali od otců, že tyto knihy se mají čísti v církvi.
- Pravidlo 34. (karthagenského sněmu) ¹²⁴
- Aurelij, biskup, řekl: K tomuto, ctihodní bratři, při posuzování zdrženlivosti některých z kleru, kromě žalmistů, od svých žen, dodávám to, co bylo potvrzeno na různých sněmech: podjáhní, kteří se dotýkají sv. tajin, a jáhní, kněží a také biskupové podle pravidla příslušného pro každý z těchto stupňů, zdržujtež se svých žen a nechť jsou, jakoby je neměli. Jestliže toto nezachovají, ať jsou vyvrženi z církevní hodnosti. Ostatní členové kleru ať k tomuto nejsou nuceni, kromě těch, kdož jsou pokročilého věku. Celý sněm řekl: To, co vaše svatost spravedlivě posoudila potvrzujeme jako příslušné pro kněžství a milé Bohu.
- Poznámka: Toto pravidlo podobně jako [4. pravidlo tohoto sněmu](#) vysvětluje a doplňuje [12. a 13. prav. VI. všeobecného sněmu](#).
- Pravidlo 35. (karthagenského sněmu)
- Usneseno, aby nikdo neprodával církevní vlastnictví, avšak jestli tento majetek nenese výnosu a hrozí velká nouze, nutno se obrátiti na prvního biskupa oblasti a raditi se s určeným počtem biskupů, co jest učiniti. Jestliže postihla církev taková potřeba, že není možno se raditi před prodejem, nechť biskup pozve na svědectví aspoň sousední biskupy a nechť se vynasnaží referovati sněmu o všech okolnostech, jež se přihodily jeho církvi. Neučiní-li tak, prodávající je vinen Před Bohem a sněmem, a zbavuje se své cti.
- Pravidlo 36. (karthagenského sněmu) ¹²⁵
- Rovněž potvrzeno, že nelze na kněze nebo jáhny usvědčené z některého těžkého hříchu, nevyhnutelně zbavujících posvátné služby, neklásti rukou jako na kajícíky, nebo věrné laiky, a nedovolovati jim znovu se křtiti a získavati stupeň v kleru.
- Pravidlo 37. (karthagenského sněmu) ¹²⁶
- Rozhodnuto také, aby když kněží, jáhní a ostatní nižší klerici podají stížnost proti rozhodnutí soudu svých biskupů ve svých vzniklých přích, je vyslechli sousední biskupové, a aby biskupové, jež pozvou se souhlasem jejich příslušných biskupů, zastavili mezi nimi vzniklou nespokojenost. Pročež jestli chtějí od těchto přenést záležitost k vyššímu soudu, nechť je

nepřenášejí k soudům s oné strany moře ¹²⁷ ale k prvním biskupům svých oblastí, jak mnohokrát stanoveno i vzhledem k biskupům. A ti, kdož soudí pře přenášejí na onu stranu moře, ať nikým v Africe nejsou přijímáni do obecnství.

- Pravidlo 38. (karthagenského sněmu)
- Sněm uznal za vhodné, aby kdyby biskup neb kdokoliv z kleru, kdo byl vyloučen z obecnství pro svou nedbalost, po čas svého odloučení, dokud nebude vyslechnuto jeho obhájení, se odvážil přistoupiti k obecnství, byl uznán, že nad sebou sám vyřkl výrok odsouzení
- Pravidlo 39. (karthagenského sněmu) ¹²⁸
- Stanoveno, že obžalovaný nebo žalobce, kteří se obávají nějakého násilí od nepokojného davu v tom místě, kde je obžalovaný, si mohou zvoliti pro sebe sousední místo, kde by nebylo zatěžko předvésti svědky a ukončiti při.
- Pravidlo 40. (karthagenského sněmu) ¹²⁹
- Ustanoveno rovněž, jestliže někteří klerici a jáhni budou neposlušni svým biskupům, kteří by je chtěli z nutných okolností svých církví uvést na vyšší stupeň ve své církvi, tací necht' neslouží ani na tom stupni, z něhož nechtěli býti povýšeni.
- Pravidlo 41. (karthagenského sněmu)
- Ustanoveno: Jestliže si biskupové, kněží, jáhni nebo kteřížkoliv klerici, nemající žádného majetku po svém ustanovení, v době svého biskupství nebo duchovenství koupí na své jméno půdu neb jakékoliv jmění, buďte považováni za uchvatitele majetku Páně s výjimkou, že uposlechnou napomenutí a vše odevzdají církvi. Získají-li něco do vlastnictví darem od někoho nebo dědictvím od příbuzných, s tím necht' nakládají dle libosti. Jestliže napřed slíbí něco církvi, ale pak nesplní, buďtež považováni za nehodné církevní cti a za svržené.
- Pravidlo 42. (karthagenského sněmu)
- Rovněž usneseno, aby kněží bez souhlasu svých biskupů neprodávali věci chrámu, k němuž byli vysvěceni. Rovněž ani biskupům není dovoleno prodávati církevní půdu bez vědomí sněmu nebo svých kněží. Pročež bez potřeby ani biskupu se nedovoluje zcizovati věci, nacházející se v církevním soupisu.
- Pravidlo 43. (karthagenského sněmu)
- O tom, že není zapotřebí měniti usnesení sněmu hipponského. Epigonij, biskup, pravil: V tomto výňatku z akt hipponského sněmu nepovažuji nic, co ty vyžadovalo změnění nebo doplnění kromě toho, aby den svatě Paschy byl v době sněmu ohlašován.
- Poznámka: Toto pravidlo je místní, ale náleží do obecně církevních předpisů, poněvadž je svědectvím pravomoci velkého sněmu, aby opravoval rozhodnutí menšího sněmu.
- Pravidlo 44. (karthagenského sněmu)
- Biskupové a klerici ať nedovolují svým dětem odcházeti na svou vůli, oddělujice je od sebe, jestliže se úplně nemohou spolehnouti na jejich chování a věk, aby později jejich hříchy nepadly na samy rodiče.
- Pravidlo 45. (karthagenského sněmu)
- Biskupové, kněží a jáhni nebud'ěž dříve ustanovováni, dokud neučiní všechny ve svém domě pravoslavnými křesťany.
- Pravidlo 46. (karthagenského sněmu) ¹³⁰
- Do svatyně nebudiž nic přinášeno, kromě Těla a Krve Páně, jak i sám Pán předal, to jest kromě chleba a vína, vodou zředěného. Prvotiny však nebo med nebo mléko podle zvyku necht' jsou přinášeny v jeden určitý den jako tajemné znamení dětí. Třebas tyto věci se přinášejí k oltáři, přece necht' mají své vlastní požehnání odděleně, od svatosti Těla a Krve Páně. Prvotiny ať se nepřinášejí od ničeho kromě hroznů a pšenice.
- Poznámka: Část toho pravidla o mléce a medu opravil [šestý všeobecný sněm svým 57. pravidlem](#).
- Pravidlo 47. (karthagenského sněmu) ¹³¹
- Nižší duchovní a zdrženlivci (mnichové) ať nepřicházejí k vdovám nebo pannám leč s dovolením a souhlasem svého biskupa nebo kněží, avšak ani v tomto případě ať nevcházejí sami, nýbrž s druhými duchovními nebo s těmi, k nimž biskup nebo kněží sami mají přístup k takovým ženám, nebo ať s nimi rozmlouvají tam, kde jsou přítomni klerici nebo někteří vážení křesťané.
- Pravidlo 48. (karthagenského sněmu) ¹³²
- Biskup první stolice ať se nenazývá exarchou kněží nebo vrchním knězem anebo něčím podobným, nýbrž pouze biskupem prvního stolce.
- Pravidlo 49. (karthagenského sněmu)
- Klerici ať nevcházejí do krčmy jíst a pít, jenom když jsou nuceni pobytem na cestách.
- Pravidlo 50. (karthagenského sněmu) ¹³³
- Sv. tajemství oltáře ať je vykonáváno lidmi, kteří nejedli. Vyňat je z toho v roce jeden den, kdy se koná večere Páně. Bude-li památka některých zemřelých biskupů a ostatních ve večerní dobu, budiž vykonána pouze modlitbami, když se ukáže, že ti, kdož ji konají, jedli.
- Poznámka: Že i liturgie Velikého čtvrtku, třebas je po době obědní, má býti rovněž konána lačnými, je řečeno v [58. pravidlu tohoto sněmu](#) a [29. pravidlu šestého všeobecného sněmu](#).
- Pravidlo 51. (karthagenského sněmu) ¹³⁴
- Biskupové a klerici ať nejedí ve chrámě, jenom když se stane z nouze na cestách mohou v něm míti odpočinek. I laikům podle možnosti buďtež takové jedení zakázáno.
- Pravidlo 52. (karthagenského sněmu) ¹³⁵
- Kajícníkům budiž vyměřena soudem biskupů lhůta pokání podle povahy hříchů; kněz bez vůle biskupa nerozhřešuje kajícího, jenom v době naléhavé potřeby za nepřítomného biskupa. Na každého kajícníka, jestliže jeho přestoupení bylo veřejné a známé, zneklidňující celou církev, budiž položena ruka v předsíni chrámové.
- Pravidlo 53. (karthagenského sněmu)

- Panny, zasvěcené Bohu, když se loučí s otci, kteří je chránili, buďtež péčí biskupa nebo v jeho nepřítomnosti kněze, svěřeny váženým ženám, nebo žijí-li společně, necht' se vzájemně ochraňují, aby se všude netoulaly a nepoškodily dobrého jména církve.
- Pravidlo 54. (karthagenského sněmu) ¹³⁶
- Nemocní, kteří za sebe nemohou odpovídati, buďtež křtěni tehdy, kdy dle jejich přání vyřknou o nich svědectví druzí na svou odpovědnost.
- Pravidlo 55. (karthagenského sněmu) ¹³⁷
- Divadelníci a herci na představeních a ostatní takové osoby nebo odpadlíci, kteří se kají a k Bohu navracejí, nebud'ěž zbavováni milosti nebo smíření.
- Pravidlo 56. (karthagenského sněmu)
- I napříště se dovoluje čisti utrpení mučedníků ve dnech, kdy se koná jejich každoroční památka.
- Pravidlo 57. (karthagenského sněmu) ¹³⁸
- O donatistech a dětech donatisty křtěných. Usnesli jsme se otázi se bratří a svých spoluslužebníků Syriakie a Simplikiana o dětech, právě křtěných donatisty, aby to, co bylo nad nimi vykonáno ne z jejich vůle, nýbrž z poblouznění rodičů, nebránilo jejich ustanovení při službě svatého oltáře, jestliže se obrátí k církvi Boží se spasitelnou náklonností.
- Pravidlo 58. (karthagenského sněmu)
- Honorát a Urban, biskupové ze země Mauretanie Sitifenské řekli: slyšeli jsme o nicejském výkladu víry. O obětování konaném po obědě; je správné, aby bylo důstojně konáno lačnými; a tehdy toto bylo potvrzeno.
- Pravidlo 59. (karthagenského sněmu) ¹³⁹
- Podle daného nám příkazu navrhuje i to, co bylo usneseno na sněmu v Kapue, že nemají býti překřtívání nebo přesvěcování nebo přecházení biskupů na jiný stolec. Kreskonij, biskup Rekenské vsi, opovrhnuv lidem svého stáde, zmocnil se církve Vekenské a dokonce dodnes, ač podle pravidel mnohokrát vybízen, nechtěl tuto církev opustiti, do níž vrhnul. O tomto právě sděleném jsme slyšeli, že je věrohodným a podle příkazu žádáme o laskavé povolení, abychom se směli z naprosté nutnosti pro jeho zkrocení obrátiti k představenému země podle rozkazu slavných císařů, aby ten, kdo se nechtěl pokoriti pokojnému vybídnutí vaší svatosti a napravití to, čeho nelze trpěti, byl okamžitě přinucen mocí vlády. Aurelij, biskup, řekl: Se zachováním ustanoveného řádu ať se neuznává příslušným k sněmu, kdo pokojně požádán vaší láskou, aby opustil místo, jehož se zmocnil, odmítne, poněvadž svým přezíráním a nepokorou upadl pod světskou moc. Honorát a Urban biskupové, řekli: Je toto vhodné všem? Všichni biskupové pravili: spravedlivé, vhodné.
- Pravidlo 60. (karthagenského sněmu) ¹⁴⁰
- Budiž dávný řád zachováván: Nelze uznati, že stačí méně než tři biskupové k ustanovení biskupem, jak stanoveno v pravidlech.
- Pravidlo 61. (karthagenského sněmu) ¹⁴¹
- Sluší rozhodnouti i toto: Jestliže přistoupíme k volbě biskupa a vzniknou nějaké námitky, ježto jsme měli takové případy posouditi, necht' bude dovoleno, aby se pouze tři sešli k ospravedlnění toho, jenž má býti rukopoložen, avšak k tomuto počtu necht' se připojí jeden nebo dva biskupové a při lidu, k němuž volený má býti ustanoven, napřed buďtež šetření o osobách, jež vznesly námitky a posléze se přidá to, co oznámili, k šetření a když se ukáže čistým před očima lidu, tehdy budiž rukopoložen. Všichni biskupové řekli: Zcela souhlasíme.
- Pravidlo 62. (karthagenského sněmu)
- Ježto si pamatujeme, že jsme už dávno uznali nutným, aby se každoročně konalo shromáždění pro porady, až se sejdem dohromady, tehdy budiž oznámen den Paschy prostřednictvím delegátů, nacházejících se na sněmu.
- Pravidlo 63. (karthagenského sněmu) ¹⁴²
- Honorát a Urban, biskupové, řekli: Slovy nám bylo rovněž přikázáno, abychom žádali podle hypponského sněmu, že má býti v době sněmu navštívena každá oblast, o navštívení podle pořádku též Mauretanie, což jste odkládali z roku na rok. Aurelij, biskup, pravil: Tehdy jsme nic nerozhodli o Mauretánské zemi, jelikož ona leží na pokraji Afriky a sousedí s barbarskou zemí. Dejž Bůh, že budeme moci bez slibování v hojnosti toto učiniti a do země vaší přijíti.
- Pravidlo 64. (karthagenského sněmu) ¹⁴³
- Epigonij, biskup, pravil: Na mnohých sněmech duchovní stav rozhodl, aby lid ve farnostech závislý na biskupech a nikdy zvláštního biskupa nemající, nedostával svých vedoucích t.j. biskupů, jinak než se souhlasem biskupa, jemuž od počátku podléhal. Neboť někteří přistupující k násilnému zmocnění některého místa, odvracejí se od obcování s bratřími. Když jsou za to odsouzeni podle nějakého starého práva převahy, udržují si panství. Mnozí pak z kněží, nadutí a nerozumní, pozvedají své šíje proti vlastnímu biskupovi, ponoukajíce k tomu lid hostinami a lstivými radami, aby je samy z nesprávné přízně ustanovil vedoucími. Tvé rozvaze, nejvěrnější bratře Aurelie, jsme zavázáni za ten zvlášť žádoucí výsledek, že jsi takové pokusy mnohokrát zamezil. Proti zlým úmyslům, špatným radám a dohodám takových lidí navrhuji toto: Nenáleží, aby zvláštního představeného přijímali lidé, kteří v tak nazývaném farním obvodu podléhají odedávna biskupu a nikdy neměli zvláštního biskupa. Pročež, jestliže se zdá býti můj návrh vhodným celému svatému sněmu, budiž přijat.
- Aurelij, biskup, řekl: Nenamítám ničeho proti vývodům bratra a spolubiskupa našeho, ale prohlašuji, že toto jsem činil a budu činiti pochopitelně u stejné smýšlejících nejen s karthagenskou církví, nýbrž se vším duchovním stavem. Neboť je mnoho těch, kdož se domlouvají se svým davem, jež jak řečeno, uvádějí v omyl, lahodíce jeho sluchu a lichocením lákajíce k sobě lidi pohoršlivého života. Dokonce se chlubí a oddělují od tohoto našeho duchovního stavu a opírají se o svůj dav; mnohokrát pozvání přijíti na sněm, odmítají v obavě, aby nevyšly najevo jejich ohavnosti. Proto je-li vhod, navrhuji: Jsme povinni vším způsobem se postaviti proti nim, aby nezůstaly v jejich moci nejen obvody, jichž se násilně zmocnili, nýbrž i vlastní chrámy, jež neprávem přišly pod jejich moc. Necht' budou moci veřejně vypuzeni a necht' je stolec prvních biskupů odvrhne. Neboť žádá spravedlnost, aby ti, kdož se připojují k bratřím a k celému sněmu, nejen si zachovali svůj stolec, nýbrž dostali ve správu tyto sporné obvody a naopak, aby ti, kdož se zdají býti spokojenými svým davem lidu a nedbají na bratrskou lásku, byli zbaveni nejen

obvodů, jichž se zmocnili, nýbrž také, jak jsem pravil, aby jim jakožto buřičům byla odňata mocí světských vládařů jejich vlastní místa. Honorát a Urban, biskupové, řekli: Významné posouzení vaší svatosti se dotklo rozumu všech a domníváme se, že je nutno odpovědi všech přijati váš návrh. Všichni biskupové pravili: Souhlasíme, souhlasíme.

- Pravidlo 65. (karthagenského sněmu) ¹⁴⁴
- Žádný biskup nepřijímaje cizího klerika bez vědomí jeho dřívějšího biskupa.
- Pravidlo 66. (karthagenského sněmu) ¹⁴⁵
- Aurelij, biskup, pravil: Přijměte, bratři, mé slovo. Stávalo se mnohdy, že církevní lidé mne žádali o jáhny nebo kněze nebo biskupy. Pamatuje na předpisy, já se jimi řídím i obracím se k biskupu klerika, o něž se žádá a jemu oznamuji, že o jeho klerika žádají příslušníci toho či onoho chrámu. Hle, až dodnes mi nečinili výtek. Avšak, aby ani později se tak nestalo, čili aby se nestavěli proti v této záležitosti, ti, jež žádám (neboť víte, že mám v péči mnoho chrámů a obstarávám mnoho rukopoložení), když přistoupím k některému ze spolupastýřů s dvěma nebo třemi svědky z vašeho stavu, jestliže se ukáže, že volený je hoden, je spravedlivý, aby vaše láska posoudila, co jest činiti. Neboť já, jak vy víte, bratři, z Boží vůle mám péči o mnohé chrámy. Numidij, biskup, vece: Stolci tomuto vždy příslušela plná moc ustanovovati biskupa dle přání každého chrámu, odkudž chtěl, a ať mu byl kdokoli jmenován. Epigonij, biskup, pravil: Dobrá vůle zmírňuje moc, neboť ty, bratře, méně se odvažuješ, než bys mohl a jevíš se všem dobrým a lidumilným. Neboť tvé úvaze se ponechává, abys projevil ohled k osobě každého biskupa, ale také při prvním a jediném styku s nimi, uznáš-li nutným, trvej ne tom, co je v moci tohoto stolce, ježto jsi nucen posilovati všechny chrámy. Pročež ti nedáváme onu moc, avšak potvrzujeme ji pečeti tvého souhlasu, aby ti bylo povoleno vždy bráti, koho chceš a ustanovovati představené chrámů a ostatní, o něž se žádá, odkudž uznáš za dobré. Postumetian, biskup, řekl: Jestliže má někdo pouze jednoho kněze, zda i tohoto jediného by bylo lze jemu vzíti? Aurelij, biskup, pravil: Podle milosti Boží může jeden biskup ustanoviti mnoho kněží. Kněz způsobilý k biskupství se snadno nenajde. Proto má-li kdo pouze jednoho kněze a přitom hodného biskupství, jest povinen tohoto jediného předati na rukopoložení. Postumetian, biskup, pravil: Má-li však jeden biskup mnoho kleriků, toto jeho množství je povinno pomoci mně. Aurelij, biskup, řekl: Přirozeně, jak jsi pomohl druhé církvi, tak i ten, kdo má velký počet kleriků, bude podněcován přenechati ti ze svého počtu osoby k rukopoložení.
- Pravidlo 67. (karthagenského sněmu)
- Pro každého biskupa je náležitě zajištěno ustanovením, aby z určitého seskupení farností ani jedno místo nebylo odtrhnouti a neobdrželo zvláštního biskupa, leč se souhlasem toho, kdo má nad ním pravomoc. Jestliže tento dovolí, aby určitý okruh dostal vlastního biskupa, nechť ten, kdo byl ustanovený na toto místo, nerozšiřuje svou pravomoc na jiné okruhy, ježto pouze jeden byl vyňat ze seskupení mnohých a učiněn hodným míti čest zvláštního biskupa.
- Pravidlo 68. (karthagenského sněmu) ¹⁴⁶
- Je v paměti váš souhlas společný se mnou ¹⁴⁷ s usnesením předešlého sněmu: Ti, kdož byli pokřtěni donatisty v době své neplnoletosti, kdy nemohli poznati, jak záhubné je jejich bloudění, ale po dosažení věku, způsobilého uvažovati, poznali pravdu a opovrhli jejich nerozumností, podle dávného řádu buďtež položením ruky přijímání do obecné Boží církve, rozšířené po celém světě. Výtky z bývalého poblouznění nesmí býti překážkou k jejich přijetí do řad duchovních, když oni přistoupivše k víře uznali za svou pravou církev a v ní uvěřili v Krista a přijali tajemství Trojice, jež jsou, jak je zřejmé, všechna pravdivá, svatá a Božská, na nichž je položena všechna naděje duše, bez ohledu na to, že předcházející drzost bludařů bez úsudku usilovala o to, aby předala něco opačného pod jménem pravdy. Toto jednoduše učí svatý apoštol pravě: Jeden Bůh, jedna víra, jeden křest, ¹⁴⁸ tedy i to, co jedenkrát je nutno předávati, nesmí se znovu přejímati. Pročež po předání anathemě jména bludu buďtež položením rukou přijati do jedné církve, jež je dle výroku holubička, ¹⁴⁹ jediná máti křesťanů, v níž spasitelně se přijímají všechna tajemství věčná a oživující, avšak ty, kdož přebývají v bludu podvrhující velikému odsouzení a trestu. Co vpravdě jasně by je provázelo k věčnému životu, to v bludu se stává pro ně více zatemňujícím a odsuzujícím. Tomuto mnozí unikli a poznávše přímou cestu matky, obecné církve, uvěřili ve všechna ona tajemství z lásky k pravdě a přijali je. Že takoví, když se připojí osvědčení o jejich dobrém životě, bez pochyb mohou býti správně potvrzeni v duchovenstvu ke sloužení svatým tajinám zvláště v tak těžkých okolnostech, nikdo nemůže popírati: Jestliže někteří duchovní, kteří totéž, t.j. Donatovo učení, následovali, si budou přát připojit se k nám se svým lidem a ve svých hodnotách, z lásky ke cti dávající národu rady k životu a zachovávající sobě stupně ke spasení, domnívám se, abychom toto zatím zanechali, až shorařečení bratří projeví ¹⁵⁰ po pečlivém rozmyšlení své mínění a ve rozvázně radě prozkoumají obsah našeho návrhu a vhodně nás upevní v tom, co je nutno, abychom v této záležitosti rozhodli. Nyní se omezujeme pouze na ty, kdož byli pokřtěni od donatistů v dětství, aby shora jmenovaní bratři souhlasili, bude-li jim to vhod s naším rozhodnutím, že mohou býti rukopoloženi.
- Pravidlo 69. (karthagenského sněmu)
- Náleží žádati zbožné císaře, aby přikázali úplně vyvrátiti pozůstalé modly ve vsi Africe: Neboť ve mnohých místech přímořských a na různých panstvích ještě tento blud nesprávně zachovává platnost. Budiž rozkázáno vymýtit modly a všemi způsoby rozbořiti jejich chrámy, stojící na vsích a ukrytých místech, bez jakéhokoliv slušného zevnějšku.
- Pravidlo 70. (karthagenského sněmu)
- Nutno požádati zbožné císaře, aby ráčili vydati zákon i o tomto: Jestliže si někteří budou přát v nějaké záležitosti míti soud v církvi dle apoštolského práva, náležejícího církvím a může se státi, že jedna strana bude nespokojena rozhodnutím kleriků, nebudiž dovoleno předvolati k soudu ke svědectví toho duchovního, který dříve tutéž záležitost projednával anebo při jejím projednávání byl přítomen. Rovněž ani nikdo z domácích církevní osoby nebudiž volán k soudu s povinností svědčit.
- Pravidlo 71. (karthagenského sněmu)
- Rovněž nutno žádati křesťanské císaře i o toto: Jelikož proti božským přikázáním v mnohých místech se konají hostiny, přejaté od pohanského bludu, takže i křesťané jsou tajně lákáni od pohanů k účasti na nich, nechť bude vydán zákaz takových hostin, jak v městech, tak ve vsích, zvláště protože v některých městech se nebojí tímto způsobem hřešiti dokonce ve dnech památky blahoslavených mučedníků a na posvátných místech. V tyto dny, což je hanebné i vysloviti, pořádají na prostranstvích a rozcestích neslušné tance a zbytečnými slovy urážejí čest matek rodin a čistotu druhých počestných zbožných žen, shromážděných o svatém dni, takže bývá téměř nutno prchati od samého útočiště svaté víry.
- Pravidlo 72. (karthagenského sněmu) ¹⁵¹

- Náleží rovněž žádati i o to, aby bylo zakázáno představení divadelních her v den nedělní a v ostatní světlé dny křesťanské víry, tím spíše, že během osmi dnů svatě Paschy lid se více shromažďuje na dostihách, nežli v chrámu. Nutno změnit dny, určené pro divadlo, setkají-li se se svátečními a nikdo z křesťanů nesmí býti nucen k těmto představením.
- Pravidlo 73. (karthagenského sněmu)
- Nutno žádati i o to, aby ráčili uzákoniti, aby duchovního jakéhokoliv stupně, odsouzeného soudem biskupů za kterýkoliv přečin nebylo dovoleno chrániti před trestem ani té církvi, v níž sloužil, ani žádnému člověku, a aby jako trest za toto byla stanovena peněžitá pokuta anebo ztráta cti, a nechť příkáží, aby nebyl na omluvu brán zřetel ani na věk ani na pohlaví.
- Pravidlo 74. (karthagenského sněmu)
- Přísluší žádati ještě i o toto: Chce-li někdo z nějakého hereckého zaměstnání přistoupiti k milosti křesťanství a osvoboditi se oněch nečistot, nebudiž nikomu dovoleno přemlouvat nebo nutiti ho opět k těmto zaměstnáním.
- Pravidlo 75. (karthagenského sněmu)
- O prohlášení v církvi propuštění na svobodu, bude-li zjištěno, že je činí naši spoluslužebníci v Italii, z důvěry k nim i my bez pochyb následujme jejich postupu, když vyslanému delegátu veřejně se odevzdá toto zjištění. A co jen lze konati jako víře odpovídající k blahu církve a k spasení duší, vše to i my s úchvalou přijímejme před tvář Páně.
- Pravidlo 76. (karthagenského sněmu)
- Aurelij, biskup, řekl: Domnívám se, že delegát posílaný do Italie nesmí zanechat bez pozornosti záležitosti Ekytije, odsouzeného dávno spravedlivě rozhodnutím biskupů. Stane-li se a poslaný ho najde na těch místech, nechť tento bratr náš ve snaze o obranu církevního řádu, zasáhne proti němu, jak nutno a kde možno. Všichni biskupové pravili: Velmi souhlasíme s tímto návrhem.
- Pravidlo 77. (karthagenského sněmu) [152](#)
- O laskavém zacházení s donatisty. Po vyšetření a prozkoumání všeho, co může napomáhati církevnímu prospěchu z pokynu a vnuknutí Ducha Božího, volíme jako lepší jednati se shoravzpomenutými lidmi laskavě a pokojně, třebaž oni, svými neklidnými a rozdílnými názory se velmi vzdalují od jednoty Těla Páně. Tímto způsobem dle našich možností, budiž dáno všem v plnou známost ve všech afrických oblastech, jež byly získány jejich obecnstvím a přízní, jakým smutným blouděním sebe svázali. Může se státi, když s laskavostí budeme shromažďovati lidi jiných názorů, že dle slov apoštolských někdy dá jim Bůh pokání ku poznání pravdy, aby dobyli se z osidla ďáblova, od něhož jsou zjímáni k činění jeho vůle. (2. Tim. 2,25-6).
- Pravidlo 78. (karthagenského sněmu)
- Usneseno poslati z našeho sněmu listy k úřadům v Africe a uznáno za vhodné požádati je o pomoc společné matce obecné církvi v případě, když moc biskupa je opomíjena v městech, to je, aby z úřední moci a péči a s vroucností vůči křesťanské víře učinily vyšetření o událostech ve všech místech, kde ovládli církve maximianisté a také o lidech, kteří od nich byli odtřeni, a aby zprávy pro všechny hodnověrné o těchto událostech přikázaly zanést do zápisů o národních záležitostech.
- Pravidlo 79. (karthagenského sněmu) [153](#)
- O přijetí kleriků donatistů do duchovenstva obecné církve. Posléze usneseno poslati listy bratřím a spolubiskupům našim a zvláště k apoštolskému stolci, na němž předsedá vzpomenutý důstojně ctěný bratr a spoluslužebník náš Anastasij, aby vzhledem k jemu známé veliké potřebě Afriky, pro pokoj a prospěch církve dle úvahy a rozhodnutí každého obecného biskupa, spravujícího církev v určitém místě, bylo lze přijímati v jejich hodnostech kněžství ty z duchovních, donatistů, kteří opraví svůj názor a budou si přát přijíti k obecnému sjednocení, jestliže toto se ukáže jako spolupůsobící pokoj mezi křesťany. Je známe, že i v dřívější době bylo takto postupováno s tímto rozkolem, o čemž svědčí příklady, mnohých a téměř všech afrických církví, v nichž vznikl tento blud. Toto je prováděno nikoliv k porušení sněmu, který byl v této záležitosti v zemích, ležících za mořem, nýbrž aby toto bylo zachováno k prospěchu těch, kdož si přejí tímto způsobem přejíti do obecné církve, aby nebyla postavena žádná překážka jejich sjednocení. Těm, o nichž bude zjištěno, že v místech svého pobytu všemožně spolupůsobí a napomáhají obecné jednotě na zřejmý prospěch duše bratří, nebudiž překážkou usnesení, přijaté proti jejich hodnostním stupňům na sněmu za mořem, neboť spása není zahazena před žádnou osobou. Tudíž ti, kdož byli od donatistů rukopoloženi, jestliže se napraví a přejí si přistoupiti k obecné víře, nebudtež zbaveni přijetí ve svých hodnostech podle rozhodnutí sněmu, který byl za mořem.
- Pravidlo 80. (karthagenského sněmu)
- O jmenování delegace k donatistům k uzavření pokoje. Potom usouzeno, aby po těchto aktech k vyhlášení pokoje a jednoty, bez čehož není možné spasení křesťanů, byli z našeho středu posláni delegáti k biskupům samých donatistů, mají-li nějaké, nebo k jejich laikům. Prostřednictvím těchto delegátů budiž ovšem učiněno známým, že donatisté nemají nic závažného proti obecné církvi. Zvláště budiž všem zřejmé pro hodnověrný důkaz pomoci zápisu městských záležitostí, jak sami oni postupovali s maximianisty, svými odštěpenci. V tomto případě, chtějí-li viděti, od Boha je jim ukázáno, že oni stejně nesprávně odpadli od jednoty církevní, jako nyní od nich odpadli maximianisté, jak sami křičí. Z počtu těch, jež odsoudili veřejně mocí své rady, potom některé přijímali v kněžských hodnostech a uznávali křest, jež vykonali odsouzení a jimi svržení. Tím se dokazuje, jak nerozumným srdcem protiví se oni pokoji církve, rozšířené po celém světě, když takto jednají na prospěch strany Donatovy a nepovažují sebe za poskvrněné stykem s těmi, jež takto z nouze přijali s pokojem, avšak mezitím se přou s námi, t.j. s obecnou církví, rozprostírající se až do posledních končin země a nemohou se poučiti z nečistého obecnství s těmi, jež dříve sami všichni odsuzovali.
- Pravidlo 81. (karthagenského sněmu) [154](#)
- Usneseno, aby se biskupové, kněží a jáhni dle pravidel příslušejících jejich hodnosti zdržovali žen, jež již mají. Jestliže toto neučiní, buďtež odstraněni z církevních hodností; ostatní členové kleru nebudtež k tomu nuceni. Ale náleží zachovávat zvyklost každé církve.
- Poznámka: Poslední slova tohoto pravidla jasně ukazují, že sněm, jež je vyřkl, sám neuznával je společným pravidlem pro všechny církve. Jasnější a přesnější ustanovení všeobecné církve o tomto předmětu je v [12. a 13. pravidle VI. všeobecného sněmu](#).
- Pravidlo 82. (karthagenského sněmu)

- Usneseno, aby nebylo dovoleno žádnému biskupovi opouštět hlavní místo svého stolce a odejít ke kterémukoliv chrámu ve své eparchii, ani svými osobními záležitostmi více než je zapotřebí se zabývat a opouštět péči o horlivost o svůj stolec.
- Pravidlo 83. (karthagenského sněmu) ¹⁵⁵
- O dětech, když není hodnověrných svědků, kteří by vypověděli, že bez pochybností byly pokřtěny a samy vzhledem k svému věku nemohou dát uspokojující odpověď na otázku, zda obdržely svatost, stanoveno, že je náleží bez všech pochybností křtít, aby taková pochybnost je nezbavila očistění touto svátostí. Toto nám poradili naši bratři delegáti mauretánští, protože takových je kupováno od barbarů.
- Pravidlo 84. (karthagenského sněmu) ¹⁵⁶
- Ustanoveno rovněž ohlašovat den uctívané Paschy všem skrze připsání pod rozhodnutí sněmu. Den sněmu budiž zachován tentýž, jak byl označen na hypponském sněmu, t.j. dvacátý první duben. A o tom jest nutno napsati vedoucím všech oblastí, aby když svolávají sněm u sebe ponechali tento den volným.
- Pravidlo 85. (karthagenského sněmu)
- Také rozhodnuto, aby nebylo dovoleno žádnému biskupovi, který dočasně spravuje nějaký stolec, aby si jej držel z příčiny nesouladu a sporů v lidu, avšak, aby pečoval o to, aby proň byl zvolen během roku biskup. Nebude-li o toto dbáti, budiž po uplynutí roku zvolen jiný správce.
- Pravidlo 86. (karthagenského sněmu) ¹⁵⁷
- Usnesli se všichni z důvodu utiskování chudých, kteří neustále podávají církvi stížnosti, požádati od císařů, aby byli pro ně voleni pod dozorem biskupů obránci před násilím bohatých.
- Pravidlo 87. (karthagenského sněmu)
- Ustanoveno, aby po každé, kdy se má sejít sněm, včas na něj docházeli biskupové, jímž nebrání ani věk ani nemoc ani žádná vážná nutnost. A přední necht' získají zprávy, každý ze své oblasti o všech biskupech, zda na dvou nebo třech místech se konají jejich shromáždění a od každého z těchto jednotlivých shromáždění necht' střídavě zvolení neodvolatelně přijdou ke dni sněmu. Když nemohou přijít pro mnoho jakýchkoliv těžkostí, jak se může státi, jestliže nevysvětlí svému přednímu biskupovi překážky, jež ji potkaly, je nutno, aby takové byli spokojeni obecenstvím pouze ve své církvi.
- Pravidlo 88. (karthagenského sněmu) ¹⁵⁸
- O Kreskoniji Villarekentském usneseno všemi: Z tohoto místa oznámiti přednímu biskupovi numidijskému, aby věděl, že má svým listem uvědomiti shorařečeného Kreskonije o příchodu, aby neodkládal a dostavil se na příští obecný sněm africký. Nepřijde-li, necht' ví, že bude nad ním vyřčen soud.
- Pravidlo 89. (karthagenského sněmu) ¹⁵⁹
- Ponechání hypponské církve bez vedení nemá dlouho býti nepovšimnuto, a jelikož tamní církve jsou v moci těch, kdož se zřekli nezákonného obecenství s Ekytiem, bylo usneseno vyslati z tohoto sněmu biskupy: Regina, Alypije, Augusta, Materna, Theasije, Evódije, Plakiana, Urbana, Valerija, Ambivija, Fortunata, Kvotvultdea, Honorata, Jannuakija, Apta, Ampelijs, Viktorijana, Euangella, Rogatiana a tito necht' shromáždí a poučí ty, kdož z tvrdošijnosti, hodné pokárání, očekávají na skončení útěku téhož Ekytijs, a ustanoví jim biskupa společnou modlitbou. Jestliže tito ani nebudou chtít uvažovati o pokoji, necht' nepřekážejí zvolení představitelů, aby byl ustanoven ku prospěchu církve, jež tak dlouhý čas zůstávala bez biskupa.
- Pravidlo 90. (karthagenského sněmu)
- Rozhodnuto i toto: Když na členy kleru bývá podáno udání a hlásí se některá obvinění, tehdy dílem pro odvrácení výtek církvi, dílem pro vážnost kleru, z kterýchžto důvodů se jim ukazuje shovívavost, dílem pro vyvarování pyšné škodolibosti bludařů a pohanů, jestli si přejí, což je nutné, hájiti svou záležitost a postarati se o důkazy o své nevině, necht' tak učiní během roku, kdy jsou povinni býti mimo obecenství. Jestliže během roku neočistí svou záležitost, nebudiž potom od nich přijímán žádný hlas.
- Pravidlo 91. (karthagenského sněmu)
- Stanoveno i toto: Jestliže někdo přijme někoho z cizího monastýru a bude chtít ustanoviti ho v kleru nebo ho jmenuje igumenem svého monastýru, budiž biskup takto jednající vzdálen z obecenství s ostatními, a necht' se omezí pouze na styk se svým stádcem, a onen necht' nezůstane ani duchovním ani igumenem.
- Pravidlo 92. (karthagenského sněmu) ¹⁶⁰
- Rozhodnuto i toto: Jestliže některý biskup ustanoví za své dědice bludaře nebo pohany, příbuzné či k příbuzenstvu nenáležící a dá jim přednost před církví, takovému i po smrti budiž vyřčena anathema a jeho jméno nebudiž nikdy od kněží Božích vysloveno. Necht' mu není k ospravedlnění ani to, odejde-li bez závěti. Poněvadž byv ustanoven biskupem, ze slušnosti měl učiniti rozhodnutí o svém majetku, odpovídající jeho povolání.
- Pravidlo 93. (karthagenského sněmu)
- Usneseno také o propouštění na svobodu bývajících v církvi, podati žádost císaři.
- Poznámka: Rozumí se žádost, aby taková propuštění byla potvrzena panovnickou mocí.
- Pravidlo 94. (karthagenského sněmu) ¹⁶¹
- Ustanoveno i toto: Všude na polích a na vinicích postavené jakoby na paměť mučedníků oltáře, při nichž není položeno žádné tělo nebo části ostatků mučednických, necht' se dají pobořiti, je-li možné, místními biskupy. Jestliže to nepřipustí vzrušení v lidu, v krajním případě, ať je lid poučován, aby se na těchto místech neshromažďoval, a aby se ti, kdož správně smýšlejí, nepřipojovali k takovým místům žádnou pověrou. A paměť mučedníků, ať se nikterak nekoná, leč tam, kde je buď tělo nebo některá část ostatků či podle věrného a dávného podání jejich obydlí nebo jmění nebo místo utrpení. Avšak oltáře, ať jsou kdekoliv postavené podle vidění ve snu nebo marnivých zjevení některých lidí, necht' budou zcela odvrhnuty.
- Pravidlo 95. (karthagenského sněmu)
- Usneseno rovněž žádati po slavných císařích, aby byly na každý způsob vymýceny zůstatky modloslužebnictví nejen v sochách, nýbrž na jakýchkoliv místech nebo doubravách nebo stromech.

- Pravidlo 96. (karthagenského sněmu) ¹⁶²
- Všichni biskupové řekli: Bude-li usneseno napsati nějaké listy na sněmu, necht' ctěný biskup, předsedající na tomto sněmu, ráčí jménem všech napsati o usneseních a listy podepsati. Dále pak biskupům delegátům, jež nutno vyslati do afrických oblastí v záležitosti donatistů, necht' se dají listiny, určující platnost daného jim pověření, od nichž nesmějí odstoupiti.
- Pravidlo 97. (karthagenského sněmu)
- Jelikož tato záležitost je společná, na níž obrátil pozornost bratr a spoluslužebník náš, necht' zná každý z nás hodnost, určenou mu od Boha, že ti, kdož byli ustanoveni po druhých, dávají přednost dříve ustanoveným, a neodvažují se cokoliv učiniti, bez jejich vůle. Proto navrhuji to, co mi přichází na mysl: Náleží, aby celý sněm náležitě zkrotil ty, kdož opomíjejí ony, kdož byli před nimi ustanoveni, a projevují nějakou drzost. Ksantipp, biskup prvního stolce numidijského, pravil: Všichni přítomní bratři vyslechnuvše úvahy bratra a spoluslužebníka našeho Aurelije, co na ně odpovídají? Diatimij, biskup, řekl: Co je stanoveno stanoviskem dávných, navrhuje se k vašemu souhlasu. To, co je obsaženo v aktech dřívějších sněmů karthagenské církve, necht' vaším souhlasem se plně potvrdí a necht' všichni zachovávají. Všichni biskupové pravili: Tento řád byl zachováván od otců i od starých, z Boží vůle bude zachován. Avšak přitom budiž chráněno právo prvních biskupů Numidie a Mauretanie na základě numidijského archivu a seznamu stolců. Potom všichni biskupové, kteří podepsali rozhodnutí tohoto sněmu, stanovili, aby seznam stolců a základní listina numidijská byly jak u prvního stolce, tak v metropolii Konstantina.
- Pravidlo 98. (karthagenského sněmu)
- O Kvotvultdeu a Kentyartu. Ježto na žádost jeho odpůrce, aby se dostavil na náš sněm, byv otázan, zda chce míti při před biskupy, napřed souhlasil, ale druhého dne odvětil, že nechce a vzdálil se, usnesli se všichni biskupové, aby tohoto Kvotvultdea nikdo nepřijímal do obecnství dokud jeho záležitost nebude dokončena. Neboť před rozhodnutím o jeho věci odnímati mu biskupství, nebylo by vhodným nikomu z křesťanů.
- Pravidlo 99. (karthagenského sněmu) ¹⁶³
- O Maximiánu, biskupu Vagenském, usouzeno: Necht' se od sněmu pošlou listiny i jemu i věřícím, aby zanechal biskupství, kdežto oni ať si hledají jiné.
- Pravidlo 100. (karthagenského sněmu) ¹⁶⁴
- Usneseno i toto: Napříště necht' svěcení v afrických oblastech dostávají od světitelů osvědčení, jejich rukou podepsané, s poznamenáním konsula, t.j. roku a dne rukopoložení, aby nevznikala žádná nedorozumění o tom, kdo je mladší nebo starší.
- Pravidlo 101. (karthagenského sněmu)
- Stanoveno i toto: Kdo aspoň jedenkrát četl v církvi, nebudiž přijat do kleru druhou církví.
- Pravidlo 102. (karthagenského sněmu)
- Všichni jste s příslibem navrhovali, že každý z vás má ve svém městě, nebo sám od sebe, vstoupiti do styku s vůdci donatistů, nebo spojit se se sousedním biskupem a rovněž vstoupiti s ním do styku v každém městě a místě prostřednictvím vedoucích a prvních v těch místech. Je-li to všem vhodné, necht' se vysloví. Všichni biskupové řekli: Všem vhodné.
- Pravidlo 103. (karthagenského sněmu)
- Biskup obecné církve ¹⁶⁵ řekl: Poselství, jež má býti od vaší důstojnosti posláno donatistům, rače vyslechnouti a do akt zanést a k nim poslati, aby potom i jejich odpověď byla nám oznámena prostřednictvím vašich spisů. Zákonitě vstupujeme s vámi do styku, byvše vysláni od zákonného našeho sněmu, přejíce se radovati z vašeho napravení. Známe lásku Pána řkoucího; "Blahoslavení pokojní, neboť ti synové Boží slouží budou." ¹⁶⁶ On nám také skrze proroka připomněl, že těm, kdož se ještě nechtějí zvát bratřími našimi, pravíme: Bratři naši jste. A tak nesmíte zlehčiti toto naše napomenutí, jež pramení z pokojné lásky. Domníváte-li se, že máte v něčem pravdu, nebud'te na pochybách a obhajujte to, t.j. svolte svůj sněm, zvolte ze svého středu ty, jimž náleží svěditi věc vašeho ospravedlnění, abychom mohli i my totéž učiniti, t.j. zvoliti z našeho sněmu osoby, jež budou povinny se zvolenými z vašeho středu na určeném místě a v určenou dobu pokojně zkoumati všechny otázky, jež vás oddělují od obecnství s námi, a pomocí Hospodina Boha našeho třebaž pozdě necht' bude ukončeno zatvrzelé bloudění, aby nemocné a nevědomé duše následující lidské přesvědčení nezahynuly ve svatokrádežném rozdělení. Neboť jestliže toto přijmete bratrsky, lehce se zjeví pravda. Nebudete-li chtít toto učiniti, ihned bude zřejmá vaše nedůvěra. A po přečtení tohoto vzoru všichni biskupové řekli: Úplně souhlasíme, necht' takto bude.
- Pravidlo 104. (karthagenského sněmu)
- Poučení bratřím Theasiji a Evodiji, jmenovaným posly z karthagenského sněmu k slavným a zbožným imperátorům. Když s pomocí Boží přistoupí ke zbožným císařům, tehdy jim oznámí, jakým způsobem v době sněmu minulého roku starší donatistů s plnou svobodou pomocí městských oznámení byli pozváni ke shromáždění, aby mají-li odvahu hájiti svůj názor, zvolili některé způsobilé ze svého počtu, kteří by s námi pokojně soutěžili a pokorou křesťanskou nepochybně dokázali, v čem u sebe zachovali pravdu, aby takovým způsobem obecná upřímnost odedávna svítící v minulých časech, též nyní podobně byla poznána ze zmatečnosti a úpornosti těch, kdo si budou odporovati. Avšak ježto byli téměř zachvázeni beznadějí, neodvázili se ničeho odpověděti. A tudíž jelikož byl užit vůči nim biskupský a pokojný způsob působení, a oni, nemohouce odpověděti proti pravdě, uchýlili se k nehezkému násilnému jednání tak, že mnohé biskupy a duchovní (abychom mlčeli o laicích) zahrnuli pomluvami a do některých chrámů vtrhnuli a do jiných se pokoušeli rovněž vtrhnouti, náleží císařské lidumilnosti postarati se, aby obecná církev, jež je zbožnou útrobou, Kristu porodila a pevnou vírou vychovala, byla chráněna jejich rozvahou, aby v jejich zbožnou dobu drží lidé nevládli nad nemohoucím lidem pomocí jakéhosi strachu; když tento nemohou odvrátiti pomocí přesvědčení. Neboť je známe a mnohokráté zákony vyhlášené, že vytvářejí hnusná sročení odštěpců. Toto bylo odsouzeno mnohokráté také příkazy samých shorařečených zbožných panovníků. Proto proti řádění oněch odštěpců prosíme, aby nám byla poskytnuta božská pomoc, nikoliv neobyčejná a nikterak cizí svatým Písmům. Neboť apoštol Pavel, jak ukázáno v pravdivých Skutcích apoštolských spiknutí výtržnických lidí porazil vojenskou pomocí. A tak prosíme o to, aby neprodleně byla poskytnuta ochrana obecné církvi v každém městě a různých místech, příslušných ke každému území. Náleží současně prositi zbožné panovníky, aby byl zachován zákon, vydaný blažené paměti jejich otcem Theodosijem, o potrestání po desíti funtech zlata bludařů světicích a svěcených, také od správců, u nich bude zjištěno jejich shromáždění. Přitom necht' rozkázati potvrditi onen zákon s rozšířením jeho dosahu na ty, o jejichž pomluvách podali důkazy ti, kdož přijali péči o obecnou církev, aby v krajní

míře touto obavou před vznikem rozkolů a bludařského šílenství byli zachvázeni ti, kteří odkládají svou očistu a nápravu při pomýšlení na věčné potrestání. Dále nutno žádati, aby jejich zbožnost obnovila dodnes jsoucí zákon, který odejme bludařům právo získávat cokoli buď při rukopoložení nebo podle závěti nebo pozůstaviti, a prostě řečeno, budiž zaslepeným svými nerozumnými předsudky a těm, kdož hodlají setrvávat v bludu donatistů, odňata moc zůstaviti cokoli nebo získati do vlastnictví. Avšak těm, kdož s myšlenkou na jednotu a pokoj chtějí se napravit, budiž dovoleno, i při platnosti takového zákona, získávat dědictví třebas by něco jako dar nebo dědictví obdrželi ještě tehdy když se nacházeli v bludařském omylu, s výjimkou těch, kteří po předvolání na soud uznali za nutné přestoupiti do obecné církve. Neboť o těchto je nutno se domnívati, že nikoliv z bázně před nebeským soudem, ale z hladu po pozemských výhodách projevíli přání po obecné jednotě. Nad vše toto je zapotřebí pomoci od úřadů v každé oblasti. Avšak jestliže delegáti se budou domnívati, že je nutno ještě něco jiného na pomoc prospěchu církve, dáváme jim plnou moc to učiniti a vykonati.

- Pravidlo 105.
- Poněvadž v Karthageně právě bylo vykonáno sjednocení, buďtež poslány listy k úřadům, aby i v ostatních eparchiích a městech tyto úřady nařídily vynaložiti péči o sjednocení. Karthagenská církev ať pošle jménem celé Afriky císařskému dvoru v listinách biskupů dík za odmítnutí donatistů.
- Pravidlo 106. (karthagenského sněmu)
- O tom, že obecný a úplný sněm má býti pouze v případě nutnosti. Usouzeno, že není nevyhnutelné příště každoročně zatěžovati bratří, ale vyžaduje-li toho potřeba obecná, t.j. celé Afriky na základě listů odevšad docházejících k tomuto stolci, tehdy má sněm býti v té oblasti, kam volá nutnost a pohodlí. Záležitosti místní necht' se projednávají jednotlivě v každé oblasti.
- Pravidlo 107. (karthagenského sněmu)
- O zákazu přenášení záležitosti od soudců dobrovolně zvolených. Jestliže se stane a pře byla přenesena k vyššímu soudu a nespokojený rozhodnutím prvního soudu si zvolí soudce a společně s ním i ten, proti němuž žádá nový soud, nebudiž potom žádnému z nich dovoleno přenášet při před jiný soud.
- Pravidlo 108. (karthagenského sněmu)
- O církevních vykonavatelích. Mimoto usneseno žádati, aby bylo povoleno pět vykonavatelů pro všechny potřeby, kteří buďtež určení do různých oblastí.
- Poznámka: Funkce vykonavatelů pravděpodobně sestávala v úsilí, aby rozhodnutí představených a soudu nezůstávala bez splnění z vyhýbavosti nebo urputnosti.
- Pravidlo 109. (karthagenského sněmu)
- Dále usneseno, aby poslové vysílání jménem všech eparchií, Vikentij a Fortunatian, prosili přeslavné císaře, aby bylo dovoleno zřídit vzdělané ekdiky, kteří by měli za povinnost obhajobu záležitostí a jako kněží eparchie přijali na sebe přímluvu ve věcech církve, aby mohli svobodně, vyžádá-li si toho potřeba, účastniti se shromáždění soudců k vyvrácení námitek a k přednesení toho, co je potřetí.
- Poznámka: Této funkci ekdika částečně odpovídala funkce duchovního pověřence při úřadech světské správy.
- Pravidlo 110. (karthagenského sněmu)
- Usouzeno, aby zvolení delegáti, vyslaní k císařskému dvoru měli svobodnou delegaci.
- Poznámka: To jest, je jim dovoleno přednésti nejen to, co jim uložil sněm, nýbrž i jiné, co budou považovati za prospěšné církvi.
- Pravidlo 111. (karthagenského sněmu)
- Ustanoveno i toto: Lidu, který nikdy neměl svého biskupa, nikterak tohoto nedávati leč z rozhodnutí celého sněmu každé oblasti a prvního biskupa a se souhlasem tohoto biskupa, k jehož obvodu ona církev přísluší.
- Pravidlo 112. (karthagenského sněmu)
- O lidu a eparchiích odvracejících se od donatistů. Lid, který se odvrací od donatistů a má biskupa, ustanoveného bez souhlasu sněmu, budiž jistě učiněn hodným tohoto míti. Lid, který měl biskupa, ale po jeho smrti nechť míti svého biskupa, ale přeje si jak náleží býti připojen k eparchii některého jiného biskupa, nelze býti v tom odmítnut. Navrženo toto: Biskupové, kteří pod vyhlášením císařského zákona o sjednocení navrátili k obecné církvi lid, jež spravovali, jsou povinni ponechat si moc nad ním. Podle zákona o sjednocení i nadále náleží, aby všechny chrámy a jejich obvody a všechno příslušenství, jež se může vyskytnouti a zákonně je ve vlastnictví těch chrámů, byly schváleny pro obecné biskupy, kteří jsou v těch místech, jež ovládli bludaři, ať se tito potom obrátili k obecné víře či neobrátili. A jestliže někdo z nich si něco přisvojil, po císařském zákoně, je nutno to navrátili.
- Pravidlo 113. (karthagenského sněmu) ¹⁶⁷
- Mavrentij, biskup, řekl: Prosím, aby byl jmenován soudcem svatý stařec Xantipp, svatý Augustin, Florentin, Theasij, Sampsychij, Sekund a Posidij. Přikažte, aby toto bylo určeno pro mne. Svatý sněm souhlasil s jmenováním žádaných soudců; ostatní soudce, potřebné k doplnění předepsaného počtu, stařec Xantipp přenechává k zvolení samým starcům nové Germanie.
- Poznámka: Na žalobu starců nové Germanie Proti biskupu Mavrentiji, dostavil se tento na sněm k soudu, ale žalobci nepřišli. Sněm je uznal za hodny odsouzení, ale z laskavosti církevní to nevyřkl a určil soud v oblasti, k níž biskup náleží. V této soukromé záležitosti vydal soud pravidlo, poskytující příklad složení soudu nad biskupem.
- Pravidlo 114. (karthagenského sněmu) ¹⁶⁸
- O smíření církve římské a alexandrijské. O rozporu církve římské a alexandrijské usneseno napsati k svatému papeži Innokentiji, aby obě církve vzájemně ochraňovaly mír, jež Pán přikazuje.
- Pravidlo 115. (karthagenského sněmu) ¹⁶⁹
- Ustanoveno podle evangelního a apoštolského učení, aby ani ten, koho žena opustila, ani propuštěná mužem, neoddávali se s druhou osobou, nýbrž buď ať zůstanou tak, anebo ať se smíří mezi sebou. Nebudou-li tohoto dbáti, buďtež přinuceni k pokání. Jest zapotřebí žádati, aby o tom byl vydán císařský zákon.
- Pravidlo 116. (karthagenského sněmu)

- Ustanoveno i toto: Bud' teŝ konány všemi modlitby potvrzené na sněmu jak počáteční, tak konečné, modlitby předložení nebo položení rukou, a nikterak nebud' teŝ přinášeny jiné proti víře, nýbrŝ necht' se říkají ty, jeŝ osvícení shromáždili.
- Pravidlo 117. (karthagenského sněmu) (karthagenského sněmu)
- Ustanoveno: Jestliŝe někdo z duchovních bude ŝádat císaře, aby na světském soudě byla posouzena jeho věc, budiŝ zbaven cti. Jestliŝe požádá císaře o soud biskupský, nijak mu v tom nebudíŝ bráněno.
- Pravidlo 118. (karthagenského sněmu) ¹⁷⁰
- Kdo odloučený od obecnství církevního v Africe se vetře do zámořských krajů, aby byl přijat v obecnství, ten bude vydán vyvržení z kleru.
- Pravidlo 119. (karthagenského sněmu) ¹⁷¹
- Stanoveno: Jestliŝe někdo chce jít k císařskému dvoru, budiŝ to vyznačeno v propouštěcím listě, zaslaném k církvi římské, a odtud jeŝtě necht' obdrŝí propustku ke dvoru. Pročeŝ jestliŝe ten, kdo dostal propustku pouze do Říma, pomlčev o potřebě nutící ho jít ke dvoru, by chtěl přímo se odebrat ke dvoru, budiŝ odloučen z obecnství. Jestliŝe tam v Římě se ukáže nenadále nutnost jít ke dvoru, necht' ohlásí tuto potřebu biskupu římskému a přinese list téhoŝ římského biskupa. V propouštěcích listinách od prvních nebo od kterýchkoliv biskupů, dávaných jejich duchovním, budiŝ uveden den Paschy. Jestliŝe toho roku den Paschy není jeŝtě znám, budiŝ poznamenán den Paschy roku minulého, podobně jako ve světských zápisech obvykle se píše "po konsulátu".
- Pravidlo 120. (karthagenského sněmu)
- Usouzeno i toto: Delegáti, posílání od tohoto sněmu, necht' požádají slavné císaře o vše, co uznají za prospěšné proti donatistům, a Hellenům a proti jejich pověřám.
- Pravidlo 121. (karthagenského sněmu)
- Na tomto sněmu stanoveno, aby jeden biskup neměl vliv na rozhodování svého soudu. Akta tohoto sněmu nebyla napsána, protože bylo jednáno o místních záležitostech, nikoliv o obecných.
- Poznámka: Karthagenský sněm, jehoŝ pravidla byla zde shromážděna, nebyl konán jen jednou, nýbrŝ je to řada každoročních sněmů afrických biskupů, pořádaných za předsednictví karthagenského biskupa. V tomto pravidle odkaz na tento sněm se vztahuje k výročnímu sněmu, který byl v sedmém konsulátu imperátora Honoria. Pro stručnost zápisu toto pravidlo není jasné. Balsamon se domnívá, ŝe je nutno je chápati souhlasně s 11. pravidlem téhoŝ karthagenského sněmu, t.j. když kněz, odsouzený biskupem si ŝeŝuje na toto odsouzení, tehdy biskup nesmí sám naléhati na své rozhodnutí a usilovati o jeho provedení, nýbrŝ má postoupiti záležitost k projednání plného sněmu nebo počtu biskupů, určeného v pravidlech.
- Pravidlo 122. (karthagenského sněmu) ¹⁷²
- V tento čas vydán zákon, ŝe ze svobodného rozhodnutí každý může přijmouti křesťanství.
- Poznámka: Za rok anebo dva po době vydání předcházejícího pravidla.
- Pravidlo 123. (karthagenského sněmu) ¹⁷³
- Sněm proti bludu Pelagia a Celestia (Coelestia). Stanoveno všemi biskupy karthagenské církve, kteří se dostavili na svatý sněm a jejichŝ jména a podpisy jsou vneseny v akta, ŝe Adam byl stvořen od Boha ne smrtelným. Prohlásí-li kdo, ŝe Adam první člověk, byl stvořen smrtelným, takŝe ať zhřešil či nezhrěšil by tělem zemřel, t.j. vyšel ty z těla ne za trest za hřích, ale po nutnosti přirozenosti, budiŝ anathema.
- Pravidlo 124. (karthagenského sněmu) ¹⁷⁴
- Rozhodnuto rovněŝ: Kdo odmítá nutnost křtění malých nebo dětí, novorozených z útroby mateřské, nebo říká, ŝe třebas jsou i křtěny na odpuštění hříchů, ale z prarodičovského hříchu Adamova nic neobdrŝely, co by bylo nutno očistiti koupelí obnovení (z čehoŝ by vysvítalo, ŝe obřad křtění na odpuštění hříchu se nad nimi užívá ne právem, ale lŝivém významu), ten budiŝ anathema. Neboť to, co pravil apoštol: "Skrze jednoho člověka hřích na svět všel a skrze hřích smrt, a tak na všechny lidi smrt přišla, v němŝ všichni zhřešili", ¹⁷⁵ sluší chápati nejínak, než jak vždy chápala obecná církev, všude rozšířená a rozprostraněná. Neboť podle tohoto pravidla víry i dětí, které nemohou jeŝtě samy spáchat hřích, pravdivě se křtí na odpuštění hříchů, aby se skrze znovuzrození v nich očistilo to, co přijaly od starého zrození.
- Pravidlo 125. (karthagenského sněmu)
- Rozhodnuto také: Jestliŝe někdo řekne, ŝe milost Boŝí, jíž se ospravedlňují v Jeŝíši Kristu Pánu našem, působí pouze k jedinému odpuštění hříchů, už spáchaných, ale nepodává nadto pomoci, aby se nepáchaly jiné hřích, takový budiŝ anathema. Neboť milost Boŝí nejen podává vědění, co se má konati, nýbrŝ jeŝtě vdechuje v nás lásku, abychom mohli téŝ plnit to, co známe.
- Pravidlo 126. (karthagenského sněmu)
- Rovněŝ, jestliŝe někdo řekne, ŝe tatáž milost Boŝí, jeŝ je v Jeŝíši Kristu a Pánu našem, napomáhá pouze k tomu, abychom nehřešili, jelikoŝ jí se odhaluje a zjevuje nám poznání hříchů, ŝe víme, co máme hledati a čeho se varovati, ale ŝe se jí nepodává nám láska a síla ke konání toho, co jsme poznali za nutné konati, takový budiŝ anathema. Neboť když apoštol praví: "Známost nadýmá, ale láska vzdělává", ¹⁷⁶ bylo by velmi bezboŝné věřiti, ŝe k našemu nadýmání máme milost Boŝí a k vzdělávání nemáme; tehdy to i druhé je dar Boŝí i vědění, co se má konati, i láska k dobru, jeŝ se má konati, aby při vzdělávající lásce nemohl se rozum nadýmati. Neboť jak od Boha je napsáno "kterýŝ učí lidi umění", ¹⁷⁷ tak i toto je napsáno: "Láska z Boha jeŝt". ¹⁷⁸
- Pravidlo 127. (karthagenského sněmu) ¹⁷⁹
- Rozhodnuto jeŝtě: Jestliŝe kdo řekne, ŝe nám byla dána milost ospravedlnění, abychom to, co je možné splnili ze svobodného rozhodnutí, skrze milost snáze plnili, tudíŝ ŝe jako bychom i nepřijavše milost Boŝí přesto mohli třebas s obtížemi i bez milosti Boŝí splnit Boŝí přikázání, takový budiŝ anathema. Neboť o ovoci přikázání neřekl Pán: beze mne můžete obtíŝně činiti, nýbrŝ pravil: "Beze mne nic nemůžete učiniti." (Jan 15,5).
- Pravidlo 128. (karthagenského sněmu) ¹⁸⁰

- Také bylo rozhodnuto ohledně výroku sv. Jana Bohoslovce: Pakli díme, že hříchu nemáme, sami se svodíme, a pravdy v nás není.¹⁸¹ Kdo se domnívá, že je nutno toto chápati tak, jakoby řekl: Pro pokoru nesluší říkati, že nemáme hříchu, a ne proto, že je tomu tak skutečně, ten budiž anathema. Neboť apoštol pokračuje a přidává toto: "Jestliže pak budeme vyznávati hříchy své, věrnýť jest Bůh a spravedlivý, aby nám odpustil hříchy, a očistil nás od všeliké nepravosti."¹⁸² Zde je velmi jasně ukázáno, že toto se praví ne z pokory pouze, nýbrž podle skutečnosti. Neboť apoštol mohl by říci: Jestliže díme, že hříchu nemáme, sebe povznášíme a pokory v nás není, ale když dí: "sami se svodíme, a pravdy v nás není", tu jasně ukázal, že ten, kdo o sobě říká, že nemá hříchu, nemluví pravdu, ale lže.
- Pravidlo 129. (karthagenského sněmu)¹⁸³
- Rozhodnuto i toto: "Jestliže kdo řekne, že světci v modlitbě Páně "odpusť nám naše viny" ¹⁸⁴ nepraví o sobě, jelikož jim této prosby už není zapotřebí, nýbrž o druhých hříšných, kteří jsou v jejich lidu a neříká žádný ze svatých zvlášť "odpusť mi viny mé", nýbrž "odpusť nám naše viny", takže je prý nutno tuto prosbu spravedlivého chápati více za druhé, než za sebe sama, takový budiž anathema. Svatý a spravedlivý byl Jakub apoštol, když pravil: "V mnohém zajisté klesáme všichni." ¹⁸⁵ Neboť proč by toto slovo bylo uvedeno, ne-li proto, aby tato myšlenka byla souhlasná se žalmem, v němž se čte: "Nevcházej v soud s služebníkem svým, neboť by nebyl spravedliv před tebou nižádný živý." ¹⁸⁶ A v modlitbě moudrého Šalamouna "Není člověka, kterýž by nehřešil", ¹⁸⁷ a v knize sv. Joba; "Zapečet'uje ruku každého člověka, aby každý člověk poznal svou nemohoucnost." ¹⁸⁸ Proto také i svatý a spravedlivý Daniel prorok v modlitbě pravil v množném čísle: "Zhřešiliť jsme a převráceně jsme činili" ¹⁸⁹ atd., jak on tam pokorně a pravdivě vyznává. Aby nemysleli, jak se někteří domnívají, že on mluví ne o svých, ale více o hříších lidu svého, proto on potom řekl: "Modlil jsem se a vyznával hřích svůj i hřích lidu svého... před tváří Hospodina Boha svého." ¹⁹⁰ Nechtěl říci "hříchy naše", ale pravil "hřích lidu svého i hřích svůj", jelikož prorok jakoby předvídal, že se zjeví tací lidé, kteří to budou špatně chápati.
- Pravidlo 130. (karthagenského sněmu)¹⁹¹
- Rozhodnuto i toto: Jestli se kdo domnívá, že ona slova modlitby Páně, v nichž říkáme "odpusť nám naše viny" vyslovují svatí z pokory, ale nikoli vpravdě, budiž anathema. Neboť kdo by strpěl onoho, kdo se modlí, jenž by lhal ne lidem, nýbrž samému Pánu? Ústy svými by říkal, že chce mítí odpuštění, ale v srdci by pravil, že nemá hříchy, jež by bylo nutno mu odpuštění.
- Pravidlo 131. (karthagenského sněmu)¹⁹²
- Před několika léty, před tímto v této církvi plným sněmem, bylo rozhodnuto, aby chrámy v jakémkoli kraji, jež se staly obecnými před vydáním zákona o donatistech, příslušely k těm stolcům, jejichž biskupové je přesvědčili o obecném spojení. Ty, jež se sjednotily po vydání zákonů, necht' náleží k těm stolcům, jimž patřily jsouce na straně Donata. Avšak ježto vznikaly a vznikají potom mezi biskupy mnohé spory o obvody, jejichž dřívější stanovení zdá se být nedokonalým, na tomto svatém sněmu bylo ustanoveno: Byl-li někde obecný chrám a chrám náležející straně Donatově a příslušely k rozličným stolcům, necht' bez ohledu na dobu, kdy tam nastalo či nastane sjednocení, zda před zákony či po nich, náležejí onomu stolci, jemuž patřil odedávna tamější obecný chrám.
- Pravidlo 132. (karthagenského sněmu)
- O tom jak biskupové obrácení ze strany Donatovy si rozdělí mezi sebou svou eparchii. Rozdělovati takto: Jestliže biskupové z donatistů se obrátí k obecné jednotě, necht' rovným dílem si rozdělí mezi sebou území, jsoucí v tomto postavení a mající lid té i oné strany, to jest jedna místa buďtež dána tomu a druhá onomu biskupovi tak, aby starší v biskupství rozděloval a mladší volil. Bude-li místo jen jedno, budiž dáno tomu, k němuž bude bližším. Bude-li stejně blízké oběma stolcům, připadne tomu, jehož si lid zvolí. Stane-li se, že křesťané, odedávna v obecné církvi, požádají o svého biskupa, kdežto obrácení ze strany Donatovy svého, mějž přednost zvolení větším počtem před zvolením menším počtem lidu. Budou-li obě strany rovný v počtu voličů, budiž místo připočteno k území staršího biskupa. Bude-li mnoho míst, majících lid obou stran, ale nebude lze je rozdělit stejným dílem, poněvadž počet míst je nestejný, necht' se napřed rozdělí stejným počtem a s místem, jež zbylo, budiž postoupeno, jak řečeno shora při posuzování o jednom místě.
- Pravidlo 133. (karthagenského sněmu)
- Ustanoveno i toto: Jestliže někdo po vydání zákonů obrátil nějaké místo k obecné jednotě a spravoval je během tří let, a nikdo je po něm nepožadoval, nebudiž potom ono po něm žádáno, jestli přitom v tomto tříletí byl biskup, jenž byl povinen vyžadovati, ale mlčel. Jestliže nebylo biskupa, nebudiž překážkou požadování to, že ono místo je zaneseno do seznamu farností, avšak když ovdovělý stolec obdrží biskupa, budiž mu dovoleno požadování toho místa během tříletí. Podobným způsobem, jestli biskup ze strany donatistů se obrátí k obecné církvi, ať mu seznam farností při určování doby není na závalu, nýbrž od toho dne, kdy se obrátil, má právo během tříletí požadovati míst, jež náležejí jeho stolci.
- Pravidlo 134. (karthagenského sněmu)¹⁹³
- Ustanoveno i toto: Jestliže někteří biskupové nikoliv prostřednictvím soudu druhých biskupů, vyžadují obce, jež považují za příslušející jejich stolci a rozšiřují moc na lidi, podřízené druhému biskupu, ať chtějí či nechtějí, tací necht' jsou potrestáni ztrátou své záležitosti. To jest, jestli někteří toto učinili a záležitost mezi biskupy neskončila souhlasem, nýbrž ještě o ní mají spor, budiž sporného místa zbaven ten, o němž bude prokázáno, že opustil církevní soudce a zmocnil se onoho místa. Nikdo sebe neoklamávejž tím, že má od prvního biskupa dekret převzetí toho místa do své zprávy, ale třeba by měl dekret nebo neměl, necht' vejde do styku s tím, kdo má ono místo ve své správě, a od něho necht' dostane list, aby bylo zřejmé, že pokojně u sebe drží chrám, jemu náležející. Jestli i onen sdělí nějaké nároky, budiž i toto rozhodnuto biskupy na soudě, jež pro ně buď první necht' jmenuje nebo sami dle souhlasu zvolí ze sousedních biskupů.
- Pravidlo 135. (karthagenského sněmu)
- Ustanoveno i toto: Nebudou-li někteří dbáti o získání obecné jednoty míst, náležejících k jejich stolci, necht' jsou napomenuti od sousedních pečlivých biskupů, aby neodkládali tuto záležitost. Pročež, jestliže během šestiměsíční lhůty ode dne porady o tomto nic neučiní, buďtež tato místa dána tomu, kdo je bude moci získati. Ostatně jestli ten, jemuž ona místa náležejí uznal dle nějakého pozorování za užitečné nic nepodnikati, ježto to mají v záměru bludaři, aby je mohl přijati do obecné církve bez zmatků v lidu, kdežto onen druhý by mohl překážeti jeho působení, jehož předčasným užitím by více podráždil bludaře, po posouzení toho soudem biskupů buďtež ona místa vrácena jeho stolci. Když soudící biskupové mají býti z různých oblastí, tehdy

soudce jmenuje onen první biskup, v jehož obvodu je místo, o něž se pře koná. Jestliže ze společného souhlasu budou voliti soudce ze sousedních biskupů, budiž zvolen buď jeden nebo tři a budou-li zvoleni a uznáni tři, nechť se podrobí rozhodnutí buď všech anebo dvou.

- Pravidlo 136. (karthagenského sněmu)
- Od soudců, zvolených společným souhlasem nebudiž dovoleno záležitost přenášeti k vyššímu soudu. Ale o tom, o němž bude zjištěno, že z úpornosti se nechce podrobiti soudcům, vydá biskup prvního stolce osvědčení, aby ho nikdo z biskupů nepřijal do obcenství, dokud se nepokoří.
- Pravidlo 137. (karthagenského sněmu)
- Jestliže biskup nebude dbáti na navrácení od bludařů toho, co patří církvi dle soupisů, nebo dokonce stolců, nechť ho nabádají jeho sousední horliví biskupové a nechť mu ukáží jeho nedbalost, aby neměl omluvy. Jestliže během šesti měsíců ode dne napomenutí pobývá v téže eparchii, nepřevzme péči o ty, kdož se mají navrátiti k obecné jednotě, s takovým ať se nestýkají dokud to nesplní. Jestli nepřijde do těch míst spolutčinitel ¹⁹⁴ budiž kladeno biskupovi za vinu, že to nevykonal.
- Pravidlo 138. (karthagenského sněmu)
- Bude-li prokázáno, že takový lživě oznámil, že jsou oni, t.j. donatisté v obcenství, pravě, že přistoupili k společenství, tehdy jakmile bude zjištěno, že nepřistoupili a že on o tom věděl, budiž takový zbaven i biskupství.
- Pravidlo 139. (karthagenského sněmu) ¹⁹⁵
- Ustanoveno i toto: Jestliže kněží, jáhni a ostatní nižší z kleru nejsou spokojeni rozhodnutím svých biskupů ve svých záležitostech, nechť je vyslechnou sousední biskupové a nechť o jejich námitkách rozhodnou ti, jež se souhlasem svých vlastních biskupů zvolí. Jestliže i od nich chtějí záležitost přenést k vyššímu soudu, nechť přenesou pouze k africkým sněmům nebo k prvním biskupům svých oblastí. Kdož však si přeje přenést při za moře, ¹⁹⁶ nebudiž v Africe nikým přijímán do obcenství.
- Pravidlo 140. (karthagenského sněmu) ¹⁹⁷
- Ustanoveno i toto: Jestliže někdo z biskupů z nouze pro nebezpečí ohrožující čistotu panny, když je podezření buď na mocného milovníka nebo na nějakého únosce, anebo když ona se cítí zkroutěna pro nějaké smrtelné nebezpečí, na žádost jejích rodičů nebo poručníků ji pokrýj nebo pokrýje závojem těch, kdož jsou Bohu posvěceny před věkem dvacetipět let, aby nezemřela bez mnišského řádu, takového sněmovní usnesení nepodřizuje ničemu což stanoví tento počet let pro pokrytí (udělení mnišství).
- Pravidlo 141. (karthagenského sněmu) ¹⁹⁸
- Celému sněmu bylo vhodným, aby bylo zvoleno po třech soudcích každé oblasti proto, aby nebyli dlouho zdržováni všichni biskupové, shromáždění na sněmu.
- Pravidlo 142. (karthagenského sněmu)
- Po ukončení některých záležitostí, když v zasedání prodlouženém pro vyřízení ostatních věcí, mnozí biskupové nařikali a nemohli to snést, pospíchající k svým církvím, bylo vhod celému sněmu, aby z počtu všech byli zvoleni ti z každé oblasti, kteří měli zůstat k dokončení ostatních záležitostí; a toto splněno.
- Pravidlo 143. (karthagenského sněmu)
- Ustanoveno všemi: Jelikož v dřívějších rozhodnutích sněmů je usnesení o osobách, od nichž nelze přijímati stížnosti na členy kleru, avšak není přesně vyznačeno, od kterých osob je nelze přijímati, proto stanovíme, že spravedlivě se nepřijímá žaloba od toho, kdo odloučen od obcenství ještě přebývá v tomto odloučení, ať je to klerik či laik, chtějící podat stížnost.
- Pravidlo 144. (karthagenského sněmu) ¹⁹⁹
- Stanoveno i toto: Nepřijímati udání od všech otroků, od propuštěnců těch, na něž si chtějí stěžovati a od všech, jež občanské zákony nepřipouštějí k trestním stížnostem; rovněž od všech, na nichž lpí skvrna hanebnosti, t.j. od herců a osob, jež se zabývají hanebnými záležitostmi, rovněž od bludařů nebo pohanů nebo židů. Ostatně všem, od nichž se takové obvinění nepřipouští, nebudiž odnímána svoboda podávati žaloby ve svých záležitostech.
- Pravidlo 145. (karthagenského sněmu) ²⁰⁰
- Ustanoveno i toto: Když na příslušníky kleru žalobci podávají mnohá obvinění, a jedno z nich, jež bylo napřed vyšetřováno, nemohlo býti dokázáno, nebudť potom ostatní obvinění přijímána.
- Pravidlo 146. (karthagenského sněmu)
- Nepřijímati k svědectví ony svědky, od nichž stanoveno nepřijímati žaloby, rovněž ani ty, jež sám žalobce uvede ze svého domu. Nebudiž přijímáno svědectví osoby mladší čtrnácti let.
- Pravidlo 147. (karthagenského sněmu) ²⁰¹
- Ustanoveno i toto: Jestliže biskup praví, že jemu samému někdo vyznal svůj přečin, a tento se k tomu nepřizná, nechť se biskup neuráží, že se mu jedinému nevěří. Řekne-li, že z pobouření svědomí nechce míti obcenství s tím, kdo se nepřiznal, dokud odloučeného v tomto případě nepřijme do obcenství vlastní biskup, dotud tohoto biskupa nechť nepřijímají do obcenství ostatní biskupové. Tím více nechť se varuje biskup, aby neřikal o někom něco, co před druhými nebude moci doklady dokázat.
- .

• Poselství afrického sněmu k Coelestinu, papeži římskému.

- ²⁰²
- .
- Milovanému vladykovi a ctěnému bratru Coelestinu: Aurelij, Palatin, Antonín, Tut, Servusdei, Terentij a ostatní přítomní na obecném karthagenském sněmu.
- Jako Vaše Svatost vyjádřila svou radost z příchodu Apiarija v dopise, zaslaném skrze spolupresbytera našeho Lva, podobně i my bychom si přáli, aby s radostí bylo zasláno toto psaní o jeho ospravedlnění. Neboť dle pravdy i naše i Vaše náklonnost byla prosta nedůvěry a nejevila se zvědavou, předem se přikláníjíc v jeho prospěch, jakoby byl už vyslechnut, ač bylo

ještě zapotřebí se ho dotázati. A tak, když přibyl k nám svatý bratr a spolubiskup náš Faustin, svolali jsme sněm a věřili, že on byl vyslán s Apiarijem proto, aby ježto tento byl jeho péčí ustanoven presbyterem, mohl i nyní jeho úsilím se ospravedlniti v tolikých obviněních, podaných na něho od obyvatelů Thaurakinských. Avšak početný sněm náš našel tak mnoho a tak veliké zločiny Apiarije, že byly nad působnost shorařečeného Faustina, třebas to byla obhajoba, spíše než soud, a orodování, více ekdikovi vlastní, než spravedlnost, příslušná vyšetřujícímu. Neboť za prvé se Faustin silně protivil celému sněmu, čině mu různé urážky, jakoby bráně práva římské církve a žádaje, abychom přijali do obcování Apiarije, jehož Vaše Svatost do obecnství pojala, uvěřivši jeho stížnosti, již nemohl prokázati. Stejně i toto mu málo pomohlo, jak se lépe dovíš po přečtení akt sněmu. Neboť když během tří dnů s těžkostmi se konal soud, Apiarija, tehdy Bůh spravedlivý soudce, silný a dlouho trpělivý velmi krátce přeťal i protahování pře spolubiskupem našim Faustinem i vytáčky samého Apiarije, jimiž se snažil zakrýti své hanebné zločiny. Nepůsobivým se učinila protivná a hnusná urputnost, a nestydaté popírání, jímž chtěl Apiarij zakrýti kal tak mnohých rozkošnických skutků. Neboť když Bůh náš zasáhl jeho svědomí a před všemi lidmi odhalil skryté v srdci, jako už odsouzené samým hnusem zločinů, tehdy se Istivému zapěrači nenadále vyvrvalo přiznání všeho, z čehož byl obviněn a nakonec sám sebe dobrovolně obvinil ze všech sotva uvěřitelných skvm, a tímto způsobem i samou naši naději, již jsme ho svěřili ve snaze, aby se mohl očistiti od tolika hanebných skvm, proměnil v nárek. Takový zármutek náš zmínil pouze jedinou útěchou tím, že nás oprostil od tíhy nepřetržitého bědování a pro své vlastní rány, třebas nevolky a se zápasem svého svědomí připravil posléze lék ve svém přiznání. A tak napřed vyplnivše povinnost náležitě úcty, prosíme Vás, pane bratře, abyste příště neposkytoval lehce sluchu těm, kteří přicházejí odsud a neráčil budoucné přijímati do obecnství námi odloučené, neboť Tvá ctihodnost lehce zjistí, že totéž rozhodnuto i nicejským sněmem. Totiž, jestli toto se jeví tak zachovávané ohledně nižších kleriků a laiků, tím více chce sněm, aby toto bylo zachováno ohledně biskupů. A tak ti, kdož byli odloučení od obecnství ve své eparchii, nemohou býti úmyslně přijati do obecnství Tvou Svatostí, poněvadž to nelze. Podobně i hanebné útky kněží a za nimi následujících kleriků nechť odpudí Svatost Tvá, jak je to Tebe i důstojné. Neboť toto ani není zakázáno pro africkou církev žádným rozhodnutím otců, ba i usnesení nicejského sněmu jak kleriky nižšího stupně, tak i samé biskupy veřejným způsobem nazpět odesílali k jejich vlastním metropolitům. Rozumně a spravedlivě určil, aby všechny vzniklé záležitosti byly vyřizovány na svých místech. Otcové totiž soudili, že ani pro jedinou oblast neschází milost svatého Ducha, skrze níž duchovenstvo Kristovo rozumně spatřuje pravdu a pevně zachovává a zvláště, když každému je dovoleno přistupovati k sněmům své oblasti a dokonce k všeobecnému sněmu, jestliže pochybuje o spravedlnosti rozhodnutí nejbližších soudců. Zdali by kdokoliv uvěřil, že náš Bůh může pouze někomu jedinému vdechnouti správnost soudu a nesčetným duchovním, shromážděným na sněmu, toto odmítne? Přitom, jak může býti důkladným zahraniční soud, před nějž nemohou se dostaviti nutné osoby svědků, buď z nemohoucnosti nebo pro tělesný stav, či pro stáří a jiné mnohé překážky? O tom, že někteří jako by ze žebra Tvé Svatosti mohli býti posláni, nenacházíme rozhodnutí ani jednoho sněmu otců. Neboť co bylo dříve od Vás skrze téhož spolubiskupa našeho Faustina posláno k nám coby z usnesení nicejského sněmu, nemohli jsme nalézt nikterak ve věrných soupisech pravidel tohoto sněmu, pořízených s prvopisů, jež jsme obdrželi od svatého Cyrilla, našeho spolubiskupa alexandrijské církve a od ctihodného Attika, biskupa cařihradského, a tyto ještě před tím skrze kněze Innokentije a podjáhna Marcella, jež je k nám přinesli, jsme odeslali k Bonifáci, blažené paměti biskupovi, Vašemu předchůdci. A tak neračte na prosbu některých vysílati sem Vaše kleriky, jako vyšetřovatele a nedovolte to, aby se nezdálo, že vnášíme marnivou nadutost pokoje do církve Kristovy, jež těm, kdož si přejí patřiti na Boha, přináší světlo prostoty a den pokory. Jelikož slz hodný Apiarij, za neodpuštělnou svou nemravnost dokonce bratrem našim Faustinem byl odloučen od církve Kristovy, zůstáváme bez obav, že ho i napříště při zkušenosti a přesnosti Tvé Svatosti v zachování bratrské lásky Afrika nikterak nestrpí.

- Podpis.
- Bůh náš nechť chrání na dlouhou dobu Vaši Svatost, pane bratře, jež se modlí za nás.
- .

• Pravidlo svatého místního sněmu cařihradského.

-
- Stanovíme, že souzený biskup nesmí příště být svržen s posvátné hodnosti ani dvěma ani třemi biskupy, ale z rozsudku velkého sněmu, a je-li možné všech biskupů té oblasti, jak bylo ustanoveno i apoštolskými pravidly, že odsouzení toho, kdo je hoden vyvržení má býti uvážené a pronášené skrze rozsudek mnohých v přítomnosti souzeného.
- .

• Pravidla svatého sněmu cařihradského, konaného v chrámě svatých apoštolů a nazývaného dvojnásobným. (r.861)

- Poznámka: Podle objasnění Zonarova a Balsamonova sněm tento se jmenuje dvojnásobným, že se dvakrát scházel v jedněch a těchže záležitostech. Jednání a rozhodnutí prvního zasedání nemohla býti napsána a podepsána otcí sněmu, protože to překazili ti, kdož nesprávně smýšleli, vyvolavše zmatky. Proto po obnovení klidu, konalo se druhé zasedání, na němž po opakování dřívějších usnesení, byla sestavena a potvrzena tato pravidla.
- Pravidlo 1. (cařihradského sněmu - dvojnásobného)
- Zřízení monastýru, dílo tak důležité a hodné chvály, dávno blaženými a ctihodnými otcí našimi objevené, nyní se jak vidno špatně provádí. Neboť někteří dali svým statkům a usedlostem jméno monastýru, slibovali, že jej zasvětí Bohu, ale zapisují se jako majitelé obětovaného. Oni si chytrácky usmyslili, že Bohu zasvětí pouze jméno, neboť se nestydí přisvojovati si i po věnování tutéž moc, v jaké jim bylo bráněno dříve. A taková zvrácenost přimísila se k tomuto dílu, že k údivu a rozhořčení těch, kdož to pozorují, mnoho z toho, co bylo Bohu zasvěceno, se veřejně prodává těm, kdož je zasvětili. A nejen, že v nich není pokání z toho, že si osobují moc nad tím, což už jednou Bohu zasvětili, nýbrž i druhým bez bázně to prodávají. Proto svatý sněm rozhodl: Nebudiž nikomu povoleno zřídit monastýr, bez vědomí a souhlasu biskupa, nýbrž s jeho vědomím a povolením a s vykonáním náležitě modlitby, jak dávno bohumile předepsáno, ať se buduje monastýr. Vše, co k němu patří, společně s ním ať se zanáší do knihy, která budiž chována v biskupském archivu. A věnovatel bez vůle biskupa nikterak ať nemá odvahy, aby sám

sebe, anebo místo sebe druhého ustanovil za igumena. Neboť jestli nemůže někdo býti vládcem toho, co daroval člověku, jak by mohlo býti dopuštěno, někomu zmocniti se moci nad tím, co zasvěcuje a přináší Bohu?

- Pravidlo 2. (cařihradského sněmu - dvojnásobného) ²⁰³

- Někteří na sebe přijímají pouze vzhled života mnišského, ne proto, aby v čistotě sloužili Bohu, nýbrž proto, aby pro ctěný oděv přijímali slávu zbožnosti a tím nalézají bez překážek potěšení ze svého uspokojení. Ostříhavše toliko své vlasy, zůstávají ve svých domech, neplníce žádného mnišského řádu, čili předpisů. Proto svatý sněm rozhodl: Nikterak nečiniti nikoho hodným mnišského řádu, nebude-li při něm přítomna osoba, jež je povinna přijmouti ho k poslušenství a míti nad ním vládu a přijmout péči o jeho duchovní spasení. Toto budiž muž bohumilý, představený monastýru a způsobilý spasiti duši, nově ke Kristu přiváděnou. Jestliže někdo bude přistižen, že někoho postřihuje v nepřítomnosti igumena, jenž je povinen přijmouti ho k sobě k poslušenství, takový budiž podroben svržení se své hodnosti, jako neposlušný pravidel a porušující mnišské řády; a nesprávně a bez řádu postřižený budiž dán k poslušenství do monastýru, ježž určí místní biskup. Neboť nerozvážná a chybná postřižení uvrhla nevážnost na mnišský řád a poskytla příležitost k hanobení jména Kristova.

- Pravidlo 3. (cařihradského sněmu - dvojnásobného)

- Usouzeno napraviti i tento dopouštěný nepořádek a co je ještě horší, z nedbalosti a nepozornosti se rozšiřující. Jestliže některý představený monastýru nehledá s velkým úsilím uprchlé mnichy, jemu podřízené, nebo je najde, ale nepřijme a nepostará se o obnovu a posílení padlého vhodným lékem, odpovídajícím neduhu, svatý sněm určil, aby takový byl odloučen od tajin. Neboť když ten, kdo má péči o něhou tvář, stádo zanedbává, nezůstane bez trestu, tím spíše ten, kdo obdržel správu stáda Kristova a svou nedbalostí a leností promarňuje jejich spasení, zda by nebyl vystaven potrestání za svou drzost? Neuposlechne-li mnich vyzvaný k návratu, budiž odloučen biskupem.

- Pravidlo 4. (cařihradského sněmu - dvojnásobného)

- Rozličně se snažil zlý přivesti k hanbě ctihodný mnišský řád a našel pro sebe velkou pomoc v době dřívějšího bludu. Neboť mnichové bludem utlačováni, opouštějící své monastýry, přestěhovali se do jiných, a někteří dokonce do obydlí světských lidí. Avšak to, co tehdy konali pro zbožnost a co je proto činilo hodnými velebení, to přecházejíc v nerozumný zvyk, činí je hodnými výsměchu. Neboť ještě i nyní, kdy zbožnost je už všude rozšířena a církev byla osvobozena od pohoršení, odcházejí někteří ze svých monastýrů a jako nějaký nezadržitelný potok, sem a tam unikajíce a přelévající se, naplňují monastýr jakousi neslušností, vnášejí se sebou veliký nepořádek a rozkládají a ničí krásu poslušenství. Aby zamezili jejich nestálou a nepoddajnou touhu, svatý sněm rozhodl: Jestli některý mnich uprchnuv ze svého monastýru, přeběhne do jiného monastýru anebo se nastěhuje do světského obydlí, takový stejně jako ten, kdo ho přijal budiž odloučen z obecnství církevního, dokud se uprchlý nevrátí do monastýru, z něhož trestně se vzdálil. Ostatně, jestli biskup chce některé z mnichů, osvědčených zbožností a poctivostí života, přeložiti do jiného monastýru pro spořádanost monastýru, nebo rozhodne ho vyslati i do světského domu pro spásu v něm přebývajících, nebo ráčí umístiti na nějakém jiném místě, tímto se nestávají vinnými ani mniši ani ti, kdož je přijímají.

- Pravidlo 5. (cařihradského sněmu - dvojnásobného) ²⁰⁴

- Nalézáme, že nerozvážná a nevyzkoušená zřikání světa mnoho škodí mnišské vážnosti. Neboť někteří ukvapeně se vrhají do mnišského života a zanedbavše přísnost a námahu asketismu, znovu se bídne vracejí k tělesnému a požitkářskému životu. Proto svatý sněm ustanovil: Nikoho nečiniti hodným mnišského stavu, dokud během tří let poskytnutých k vyzkoušení se neukáže důstojným tohoto žití a toto přikázal sněm naprosto zachovávat, leč by se nějaká těžká nemoc vyskytla a nutila zkrátiti dobu zkoušek, nebo jde-li o muže zbožného, který i ve světském oděvu trávil mnišský život. Neboť pro takového muže k úplnému vyzkoušení stačí i šestiměsíční lhůta. Bude-li kdo jednati proti tomuto, za odchýlení od pořádku budiž igumen zbaven igumenství a potrestán stavem podřízenosti; ten, kdo vstoupil do mnišství, budiž dán do jiného monastýru, v němž se přísně zachovávají mnišské předpisy.

- Pravidlo 6. (cařihradského sněmu - dvojnásobného) ²⁰⁵

- Mnichové nesmějí míti nic vlastního, nýbrž vše, co mají, náleží monastýru. Neboť blažený Lukáš praví o věřících v Krista a představujících vzor mnišského společného života, že "aniž kdo co z těch věcí, kteréž měl, svým vlastním býti pravil, ale měli všecky věci obecné". ²⁰⁶ Proto se dává volnost těm, kdož chtějí se stát mnichy, aby učinili pořízení o svém jmění napřed a odevzdali je osobám, jímž chtějí a jímž zákon nezakazuje. Neboť po vstoupení do mnišství monastýr má moc nad vším jejich majetkem a jim se nepovoluje disponovati čímkoliv vlastním ani odkazovati. Jestliže bude někdo přistižen, že si přisvojil nějaký majetek, nepostoupiv jej monastýru, jsa zotročen vášní lakoty, tomu nechť igumen nebo biskup vezme onen majetek a za přítomnosti mnohých prodá a rozdá chudým a potřebným. A toho, kdo podoben onomu dávnému Ananiáši, složil v srdci svém, že tento majetek zatají, stanoví svatý sněm poučiti vhodnou epitimíí. Jest zřejmé, že pravidla usnesená svatým sněmem o mniších, považuje tento za spravedlivé zachovávat i o ženách mniškách.

- Pravidlo 7. (cařihradského sněmu - dvojnásobného)

- Vidíme, že mnohé episkopie jsou v úpadku a v nebezpečí úplného zpusnutí z toho, že jejich představitelé svou vyžadovanou péči a úsilí vynakládají na zřízení nových monastýrů a vyčerpávající episkopie a vynalézající způsoby, jak získati příjmy, pečují o přibývání monastýrů. Proto svatý sněm rozhodl: Nebudiž žádnému z biskupů dovoleno vybudovati zvláštní svůj monastýr ke zkáze své episkopie. Jestliže někdo bude přistižen, že se toho odvážil, budiž podroben příslušné epitimii a jeho nová stavba, budiž připsána k episkopii do vlastnictví, poněvadž neobdržela ani správný počátek k tomu, aby se stala monastýrem. Neboť nic, co se vetře proti zákonu a pořádku, nemůže si činiti nárok na práva, jež mají záležitosti, prováděné souhlasně s pravidly.

- Pravidlo 8. (cařihradského sněmu - dvojnásobného)

- Božské a posvátné pravidlo svatých apoštolů považuje za sebevrahy ty, kdož si provádějí kastraci, a jsou-li kněžími, vyvrhuje je, nejsou-li, zakazuje jim přístup ke kněžství. (23. ap. prav.) Z toho je zřejmé, že je-li sebevrahem ten, kdo se podrobil kastraci, je bez pochyb vrahem ten, kdo kastraci druhého provedl. Lze právem říci, že takový uráží i samo stvoření. Jestliže některý biskup, nebo kněz, nebo jáhen bude usvědčen, že na někom vlastní rukou vykonal kastraci, anebo dal k ní příkaz, budiž takový svržen se své hodnosti. Je-li laik, budiž odloučen z církevního společenství, s výjimkou, že nastala nemoc vyžádala si kastraci nemocného. Neboť jako první pravidlo nicejského sněmu netrestá ty, kdož pro nemoc se podrobili kastraci, tak i my

neodsuzujeme kněze, kteří přikázali kastraci nemocných, ani laiky, kteří kastraci provedli, neobviňujeme, jelikož to považujeme za léčbu nemoci a nikoliv za zlý úmysl proti stvoření, ani za hanobení stvořitelské činnosti.

- Pravidlo 9. (cařihradského sněmu - dvojnásobného)

- Apoštolské a božské pravidlo trestá svržením ty kněze, kteří se odvážili bít zhřešivší věřící anebo nevěřící, kteří způsobili urážku. (27. ap. prav.) Ti, kdož mají úmysl lahoditi svému hněvu a převracejí apoštolská ustanovení, vztahují toto pouze na ty, kdož bijí vlastnoručně, třebaš ono pravidlo nic takového nepraví, a pravý smysl toto chápání nepřipouští. Neboť vpravdě bylo by nerozvážné a velmi chybné, kdyby byl ten, kdo vlastnoručním bitím dal tři nebo čtyři rány, trestán vyvržením, avšak ten, kdo by podle dané volnosti bítí pomocí příkazu protahoval trýznění ke krutosti a ke smrti, zůstal bez trestu. A tak ježto se oním pravidlem stanoví trest za bítí vůbec, stanovíme i my souhlasně. Neboť kněz Boží má poučovati člověka špatné povahy poučováním a napomináním, někdy také církevními epitimiemi a nevrhati se na těla lidská s biči a ranami. Jestliže někteří budou zcela nezkontrolovatelní a poučení pomocí epitimie neposlušní, takové nikdo nebrání předati k nápravě k soudu místních občanských náčelníků, poněvadž pátým pravidlem antiochijského sněmu stanoveno, aby byly vnější mocí navraceni k pořádku ti, kdož působí v církvi zmatky a bouře.

- Pravidlo 10. (cařihradského sněmu - dvojnásobného) ²⁰⁷

- Ti, kdož se veřejně oddali svým vášním, nejen že se nebojí potrestání stanoveného posvátnými pravidly, nýbrž se dokonce odváží tropiti si z nich posměšky. Neboť oni je převracejí a dle své vášnivě vůle porušují jejich smysl, aby z nadbytku vášnivého svedení, jak řečeno Řehořem Bohoslovcem, zlo se nezdálo u nich nejen odsouzením hodným, nýbrž dokonce božským. ²⁰⁸ Apoštolské pravidlo nejvyšších věcí: Nádobu zlatou nebo stříbrnou posvěcenou nebo závěsu at' už nikdo nevezme k svému užívání, neboť je to nezákonné. Bude-li kdo v tom přistižen, takový budiž potrestán odloučením. ²⁰⁹ Toto pravidlo vykládající k svému ospravedlnění z nezákonných činů, oni praví, že nelze považovati za hodny svržení ty, kdož uctívané oblečení svatého prestolu proměňují ve svůj chiton (oděv) nebo v nějaký druhý šat, ba ani ty, kteří svatý kalich, ó bezbožnosti, nebo posvátný diskos, nebo tomu podobné, užívají pro svou potřebu nebo poskvřívají. Neboť říkají oni, pravidlo uznává za spravedlivé, aby byli potrestáni odloučením a nikoliv vyvržením ti, kdož upadají do tohoto zločinu. Avšak kdo může snášeti tak veliké rouhačství a bezbožnost? Pravidlo totiž trestá odloučením ty, kdož berou posvěcené pouze k užívání, aniž je zcela odcizují, kdežto oni osvobozují od vyvržení i uchvatitele nejsvětějších věcí a svatokrádežníky a ty, kteří rovněž poskvřívají uctívané diskosy, nebo svaté kalichy používáním pro obyčejná jídla, podle svého úsudku nepovažují za podléhající vyvržení, ač toto jest veřejné zhanobení a je zřejmé, že pachatelé mají být potrestáni nejen vyvržením, nýbrž jsou vinni i krajní bezbožností. Proto svatý sněm rozhodl: Ti, kdož svatý kalich nebo diskos nebo lžící nebo uctívané oblečení prestolu nebo tak zvaný aer nebo kteroukoliv posvátnou a svatou nádobu nebo roucho, náležející se v oltáři, uchvátí pro vlastní zisk anebo použijí k neposvátné potřebě, nechť jsou podrobeni úplnému svržení se své hodnosti. Neboť jedno z toho je poskvřívání svatých věcí, kdežto druhé svatokrádež! A ty, kdož běhají pro sebe nebo pro druhé nikoliv k posvátnému používání mimo oltář nádoby nebo roucha, i pravidlo odlučuje i my společně odlučujeme. Ty, kdož se jich úplně zmocňují trestáme jako svatokrádežníky.

- Pravidlo 11. (cařihradského sněmu - dvojnásobného)

- Kněze nebo jáhny, kteří na sebe berou světské úřední funkce nebo pěči, neb úřad správce v domech světských služebních osob, božská a posvátná pravidla trestají svržením. I my totéž potvrzujeme i o ostatních příslušnících kleru stanovíme: Jestliže někdo z nich vstoupí do světských úředních služeb, nebo se ujme funkce správce v domech úředních osob nebo obecních předměstí, takový budiž vyhnán ze svého kleru podle pravdivého slova, řečeného od samého Krista, pravého Boha našeho, nikdo nemůže dvěma pány sloužiti (Mat. 6,24).

- Pravidlo 12. (cařihradského sněmu - dvojnásobného)

- Svatý všeobecný šestý sněm trestá vyvržením z kleru ty, kdož bez souhlasu biskupa slouží liturgii nebo křtí v modlitebních síních, uvnitř domů; ^{*)} souhlasně s tím i my to stanovíme. Neboť jestliže svatá církev řádně hlásá slovo pravdy, přednáší a brání je a ochraňuje poctivost života, a učí jí, nebylo by vhodné, nýbrž zločinné, aby těm, kdož žijí anarchicky a beztrestně, bylo dovolováno vnořovati se do domů, porušovati řád v církvi a naplňovati je mnohým zmatkem a pohoršením. Proto tento posvátný a z Boha jednající sněm, souhlasně se svatým šestým sněmem všeobecným rozhodl: Buďtež určení vykonavatelé liturgie v modlitebních síních v domech; je zřejmé, že toto jmenování obdrží od biskupa toho místa. Jestliže někdo kromě těchto bez souhlasu biskupa, vtrhnuv do domu, se odváží dotknouti se sloužení liturgie, takový budiž vyvržen, a ti, kdož s ním byli v obecnství, buďtež potrestáni odloučením.

- *) VI. všeob. sněmu [pravidlo 31.](#)

- Pravidlo 13. (cařihradského sněmu - dvojnásobného)

- Dábel zasel do církve Kristovy semena bludařského plevele a vida, že se tato mečem Ducha vysekávají z kořene, vstoupil na druhou dráhu úskoků a pokouší se bláznovstvím rozkolníků rozkouskovati tělo Kristovo; avšak i tuto jeho pomluvu vyvraceje, svatý sněm nyní rozhodl: Jestliže některý kněz nebo jáhen pro některá obvinění opovrhne svým biskupem před sněmovním vyšetřením a prozkoumáním a řádným jeho odsouzením a odváží se odstoupiti od obecnství s ním a nebude pronášeti jeho jméno v posvátných modlitbách na liturgiích podle církevního podání, takový budiž potrestán vyvržením a zbaven každé kněžské cti. Neboť ten, kdo je ustanoven v hodnosti kněze a osvojuje si soud, náležející metropolitům, a před soudem sám se opovažuje odsuzovati otce svého a biskupa, není hoden ani cti a jména kněze. Následovníci pak takového, jsou-li někteří z duchovních, rovněž buďtež zbaveni své cti; jsou-li mniši nebo laici, buďtež odloučeni vůbec od církve, dokud neodvrhnou styk s rozkolníky a neobráti se k svému biskupovi.

- Pravidlo 14. (cařihradského sněmu - dvojnásobného)

- Jestliže některý biskup, klada za záminku provinění svého metropolity, před sněmovním vyšetřením odstoupí od obecnství s ním a nebude pronášeti jeho jméno dle zvyku v božském posvátném úkonu, o takovém svatý sněm stanovil: budiž svržen, bude-li pouze usvědčen, že odstoupil od svého metropolity a vytvořil rozkol. Neboť každý má znáti svou míru, a ani kněz nemá opomíjeti svého biskupa, ani biskup svého metropolitu.

- Pravidlo 15. (cařihradského sněmu - dvojnásobného)

- Co je stanoveno o kněžích a biskupech, totéž i nejvíce přísluší patriarchům. Proto, jestliže některý kněz nebo biskup nebo metropolita se odváží odstoupiti od obecnství se svým patriarchou a nebude pronášeti jeho jméno podle stanoveného a

vydaného řádu v božském svátostném sloužení, avšak před sněmovním vyhlášením a řádným jeho odsouzením provede rozkol, takový dle rozhodnutí svatého sněmu budiž zcela zbaven každého kněžství, jakmile bude usvědčen z tohoto zločinu. Ostatně toto bylo stanoveno a potvrzeno i o těch, kdož pod záminkou nějakých obvinění, odstupují od svých představitelů a tvoří rozkoly a roztrhávají jednotu církve. Neboť ti, kdož se oddělují od obcování s představitelem pro nějaký blud, odsouzený svatými sněmy nebo otcí, když on blud veřejně hlásá a učí zjevně ve chrámě, třebas takový sebe ohradil před obecnstvím se jmenovaným biskupem před rozhodnutím sněmovním, nejen že nepodléhají epitimii, stanovené pravidly, nýbrž jsou dokonce hodni cti, náležející pravoslavným. Neboť oni odsoudili ne biskupy, nýbrž lžibiskupy a lžiučitele a nikoliv rozkolem roztrhali jednotu církve, nýbrž se snažili ochránit církev před rozkoly a rozdělením.

- Pravidlo 16. (cařihradského sněmu - dvojnásobného)
- V příčině sporů a zmatků, jež se vyskytují v církvi, nutno i toto stanoviti: Nikterak nebudiž ustanovován biskup v té církvi, jejíž představitel ještě žije a přebývá ve své hodnosti, leč by se sám zřekl dobrovolně biskupství. Neboť náleží napřed přivést ke konci zákonné vyšetření provinění, za něž má býti odstraněn z biskupství a tehdy po jeho svržení ustanoviti biskupem druhého místo něho. Jestliže některý z biskupů, přebývaje ve své hodnosti nechce se jí zřici a nechce pásti lid svůj, avšak odejde ze své episkopie a zůstane déle než šest měsíců na jiném místě a nezadržel ho tam ani císařský rozkaz ani uposlechnutí příkazu jeho patriarchy ani nebyl zachvácen těžkou nemocí, jež mu zcela nedala se hnouti, takový nebyl-li přinucen žádnou z uvedených příčin, avšak vzdálil se ze své episkopie a pobýval na jiném místě déle než šestiměsíční dobu, budiž zcela odstraněn z biskupské cti a hodnosti. Neboť svatý sněm rozhodl, aby zcela byl zbaven i archijerejství, na něž byl ustanoven, aby pásl, ten, kdo nedbá o sobě svěřené stáde a prodlévá déle než šest měsíců na jiném místě, a aby na jeho episkopii byl ustanoven místo něho jiný.
- Pravidlo 17. (cařihradského sněmu - dvojnásobného)
- Projevující péči o zachování církevního řádu ve všem, uznali jsme za nutné stanoviti i toto: Ať příště nikdo z laiků nebo mnichů není nenadále uváděn na výši biskupství, nýbrž ať každý po vyzkoušení na církevních stupních přijímá rukopoložení na biskupa. Neboť třebas do nynějška někteří z mnichů nebo laiků z naléhavé nutnosti byli spěšně učiněni hodnými biskupské cti a předstihli druhé ctností a povznesli své svěřené církve, přece to, co se zřídka stává, nečiníme zákonem církve a stanovíme, aby napříště to už nebylo, nýbrž správně rukopoložený nechť projde všemi stupni duchovenstva, setrvávaje na každém po dobu, stanovenou zákonem.
- .

• **Pravidla svatého sněmu, konaného ve chrámě Moudrosti Slova Božího. (r.879) .**

- Pravidlo 1. (sněmu v chrámu Boží Moudrosti)
- Svatý a všeobecný sněm rozhodl: Jestliže některý z italských kleriků nebo laiků nebo z biskupů, přebývajících v Asii nebo v Egyptě nebo v Lybii, byl potrestán buď pouty odloučení od tajin nebo svržený se své hodnosti nebo anathemou od svatého papeže Jana, ti nechť budou i od svatého Fotia, patriarchy cařihradského, podrobeni témuž stupni církevního potrestání, to je, nechť budou buď svrženi, nebo odevzdáni anathemě nebo odloučení. A kleriky nebo laiky nebo hodnosti archijerejské nebo kněžské, jež Fotij, svatý patriarcha náš, v kterémkoliv území, podrobí odloučení, nebo svržení nebo prokletí, ty i svatý papež Jan a s ním svatá Boží římská církev nechť uznají potrestanými toutéž epitimií. Přitom v právech, náležejících svatému stolci římské církve a jejímu předsedovi, nebudiž vůbec nic nového zaváděno ani nyní, ani příště.
- Pravidlo 2. (sněmu v chrámu Boží Moudrosti) ²¹⁰
- Třebas dodnes někteří archijereji, sestoupivše do řádu mnišského, se snažili zůstat ve vysoké službě archijerejstva a taková činnost zůstávala bez povšimnutí, tento svatý a obecný sněm zamezuje takové opomenutí a navraceje k církevním předpisům toto jednání, dopuštěné mimo řád, rozhodl: Jestliže bude některý biskup nebo někdo jiný z archijerejské hodnosti, chtící sestoupiti do mnišského života a postaviti se na místo pokání, takový nechť napříště už nevyhledává použití archijerejského důstojenství. Neboť sliby mnišské obsahují v sobě povinnost poslušenství a učení, a nikoliv učitelství nebo velitelství. Oni slibují, ne že budou jiné pásti, nýbrž že budou paseni. Proto, jak shora řečeno, stanovíme: Nechť nikdo ze stavu archijerejů a pastýřů nepřivádí sebe dolů na místo pasených a se kajících. Odvází-li se někdo toto učiniti po vyhlášení a uvedení v známost usnesení nyní ohlášeného, takový sám sebe odstranil z archijerejského místa, a nechť se navrátí k bývalé hodnosti, jež svým skutkem odložil.
- Pravidlo 3. (sněmu v chrámu Boží Moudrosti)
- Jestliže někdo z laiků násilnický, opomenuv příkazy Boží a císařské a vysmívaje se církevním předpisům a zákonům, hodným zbožné úcty, se odváží bít anebo zavřít do vězení biskupa buď bez viny nebo pod vymyšlenou záminkou viny, takový ať bude anathema.
- .

- .
- .

• **Pravidla - listy - svatých Otců**

- .

● **Obsah čtvrté části:**

- [Pravidla svatých Otců.](#)
 - I. [Kanonický list sv. otce našeho Dionysije, arcibiskupa alexandrijského a vyznavače, k biskupu Vasilidovi.](#)
 - II. [Pravidla sv. Petra, arcibiskupa alexandrijského a mučedníka, z jeho promluvy o pokání.](#)
 - III. [Kanonický list svatého Řehoře, arcibiskupa neocaesarijského, divotvůrce.](#)
 - IV. [List sv. Athanasia Velikého, arcibiskupa alexandrijského, k Ammunu, mnichu.](#)
 - V. [List sv. Athanasia, arcibiskupa alexandrijského k Rufiniánu.](#)
 - VI. [Z 39 listu o svátcích od sv. Athanasia, arcibiskupa alexandrijského.](#)
- [Pravidla sv. Basila Velikého.](#)
 - I. [První kanonický list sv. otce našeho Basila, arcibiskupa Caesaree Kappadocijská, k Amfilochiju, biskupu ikonijskému.](#)
 - II. [Druhý kanonický list sv. Basila Velikého k Amfilochiji, biskupu ikonijskému.](#)
 - III. [Třetí kanonický list sv. Basila Velikého k Amfilochiji, biskupu ikonijskému.](#)
 - IV. [Z jiného listu sv. Basila Velikého k Amfilochiji, biskupu ikonijskému.](#)
 - V. [List sv. Basila Velikého k Diodoru, biskupu Tarskému.](#)
 - VI. [List sv. Basila Velikého k presbyteru Řehoři.](#)
 - VII. [Kanonický list sv. Basila Velikého k chorepiskopům.](#)
 - VIII. [List sv. Basila Velikého k jemu podřízeným biskupům.](#)
 - IX. [Z 27 hlavy knihy sv. Basila o sv. Duchu k blaženému Amfilochiji.](#)
 - X. [Z 29 hlavy knihy sv. Basila o sv. Duchu.](#)
 - XI. [Kanonický list sv. Řehoře, biskupa nisského, k Litoiji, biskupu melitinskému.](#)
 - XII. [Svatého Řehoře Bohoslovce o tom, které knihy Starého a Nového zákona náleží čísti.](#)
 - XIII. [Svatého Amfilochije, biskupa, k Seleukovi o tom, které knihy se přijímají.](#)
 - XIV. [Kanonické odpovědi sv. Timoteje, biskupa alexandrijského, jednoho ze stopadesáti otců na cařihradském sněmu.](#)
 - XV. [Pravidla Theofila, arcibiskupa alexandrijského.](#)

[Oznámení o svátku Zjevení Páně, případně-li po neděli.](#)

[Poučení Theofilovo Ammonovi.](#)

[Sv. Theofil k Afyngiji, biskupu o tak zvaných "čistých".](#)

[Sv. Theofil Agathonu, biskupu.](#)

[Sv. Theofil Minovi, biskupu.](#)

XVI. [Pravidla svatého otce našeho Cyrilla, arcibiskupa alexandrijského.](#)

[Kanonický list k Domnovi, patriarchovi antiochijskému.](#)

[Sv. Cyrilla k biskupům v Lybii a Pentapoli.](#)

XVII. [OKRUŽNÍ LIST. Gennadije, patriarchy cařihradského a svatého sněmu, všem přeosvíceným metropolitům a k papeži římskému.](#)

XVIII. [List Tarasije, patriarchy Cařihradu, nového Říma, k Hadrianu, papeži starého Říma.](#)

- [Doplňková pravidla.](#)
 - I. [Pravidla svatého Jana Postníka.](#)
 - II. [Pravidla Nicefora Vyznavače.](#)
 - III. [List Theodora Studity mnichu Metoději, který je napsán v Athenské Syntagně jménem Niceforovým.](#)
 - IV. [Pravidla Mikuláše Cařihradského.](#)
 - V. [Rozličné kanonické předpisy.](#)

[1. Z listu Basila Velikého presbyterům v Nicopolisu.](#)

[2. Z listu Basila Velikého Kesariji.](#)

[3. Z poučení Basila Velikého knězi.](#)

[4. Z poučení Jana Zlatoústého kněžím.](#)

[5. Z kázání Jana Zlatoústého na list Efezským.](#)

[6. Z kázání Jana Zlatoústého na list Židům.](#)

[7. Svatý Athanasij, patriarcha antiochijský, o přijímání.](#)

● .

● **Pravidla svatých otců.**

● .

● **Kanonický list sv. otce našeho Dionysije, arcibiskupa alexandrijského a vyznavače, k biskupu Vasilidovi.**

- Pravidlo 1. (otce Dionysije) ¹

- V listu ke mně, věrný a přeosvícený synu můj, tázal jsi se, v kterou hodinu nutno ukončiti půst před dnem Paschy? Totiž někteří bratři tvrdí, jak sděluješ, že je to nutno učiniti při kuropění, druzí však, že z večera. Bratři nacházející se v Římě, jak praví, čekají kohouta; a o zdejších jsi pravil, že dříve končí půst. Žádáš o stanovení přesného času a zcela určité hodiny, avšak toto není jednak snadné, jednak bez nebezpečí. Všichni totiž souhlasí, že po době vzkříšení Pána našeho přísluší započítati se svátkováním a veselím, ale před ní nutno postěním pokořovati duše. Avšak v svém poselství ke mně ukázal jsi zcela zdravě a s pochopením božských evangelií, že v nich není nic určitého o hodině vzkříšení. Neboť evangelisté rozličně vylíčili, že ke hrobu přicházeli v různou dobu, a řekli, že všichni našli Pána už vzkříšeného. "Na skonání pak soboty, jak pravil Matouš; ⁴ "ráno, když ještě tma bylo", jak píše Jan; ³ "velmi ráno", jak Lukáš; ⁴ "velmi ráno, an již slunce vzešlo", jak říká Marek. ⁵ Žádný však jasně nepraví, kdy vstal z mrtvých. Je nepochybným to, že na skonání soboty, když svítal den, první po sobotě ti, kdož přišli na hrob, už nenašli Pána ležícího v něm. Nedomnívejme se, že evangelisté si navzájem odporují nebo nesouhlasí. Avšak i kdyby se zdálo, že se jaksi liší v otázce, všichni souhlasí, že v té noci vstalo světlo světa Pán náš; rozličně hovoří o hodině. Snažme se rozumně a věrně uvést v soulad řečené. Výrok Matoušův zní takto: "Na skonání pak soboty, když již svítalo na první den toho téhodne, přišla Maria Magdalena, a druhá Maria, aby pohleděly na hrob. A aj země třesení stalo se veliké. Nebo anděl Páně sestoupil s nebe a přistoupiv, odvalil kámen ode dveří, a posadil se na něm. A byl obličej jeho jako blesk, a roucho jeho bílé jako sníh. A pro strach jeho zděsili se strážní, a učinění jsou jako mrtví. I odpověděv anděl, řekl ženám: "Nebojte se vy, neboť vím, že Ježíše ukřižovaného hledáte. Neníť ho tuto; nebo vstalť jest jakož předpověděl." ⁶ Někteří se domnívají, že výrok "pozdě" (pozn. překl.: v církevněslov. textu; v kralickém "na skonání") dle obecného užití znamená večer soboty, avšak ti, kdož rozvážněji chápou, praví, že nikoli večer, nýbrž hlubokou noc, neboť "pozdě" znamená průtah a dlouhou dobu. A k označení, že hovoří o noci, a nikoliv o večeru, dodal: "Když již svítalo na první den toho téhodne". I přišly ještě nesouce vonné věci, jak řekli druzí evangelisté, nýbrž aby viděly hrob a zažily vzniklé zemětřesení a anděla sedícího na kameni a uslyšely od něho; "Neníť ho tuto; nebo vstalť jest". Podobně Jan praví: "Prvního pak dne po sobotě Maria Magdalena šla ráno k hrobu, když ještě tma bylo. I uzlěla kámen odvalený od hrobu." ⁷ Tudíž podle tohoto evangelisty vyšla ke hrobu, když ještě byla tma. Lukáš pak praví: "Ale v sobotu odpočinuly, podle přikázání. Prvního pak dne po sobotě velmi ráno šly k hrobu nesouce vonné masti, kteréž byly připravily, a některé jiné s nimi. I našly kámen odvalený od hrobu." ⁸ Hluboké jitro může znamenati počínající světlo jitřní zoře prvního dne týdne. Neboť již zcela minula sobota a celá noc po ní a začal další den, když přišly ty, které nesly vonné věci a myrrhu. Odtud vyplývá, že Pán vstal dávno předtím. S tím souhlasí i Marek pravě: "Nakoupily vonných věcí, aby přijdouce pomazaly Ježíše. Protože velmi ráno v první den po sobotě přišly k hrobu, an již slunce vzešlo." ⁹ I tento řekl: velmi ráno, což má též význam jako výraz hluboké jitro a dodal: an již slunce vzešlo. Jasně je, že jejich odchod a cesta se začaly v hlubokém jitře a velmi ráno. Na cestě a při zdržení u hrobu strávily dobu do východu slunce. A tehdy mládenec v bílém rouše jim pravil: "Vstalť jest, neníť ho tuto". ¹⁰ Pokládáme, že tomu tak bylo, a odpovídáme těm, kteří žádají o přesné dovolení, v kterou hodinu nebo půlhodinu či čtvrt hodinu sluší započítati veselí ze vzkříšení Pána našeho z mrtvých. Neschvalujeme počínání těch, kteří přílišně spěchají a přestávají postit před půlnocí, třebas jen krátce před ní, neboť jsou malomyslní a nezdrženliví, zkracující lhůtu, nemnoho před ukončením. Pravit' moudrý muž, není bezvýznamným v životě ani to, když schází nemnoho. Jako statečné a pilné schvalujeme úmysl těch, kdož chtějí býti posledními v ukončení postu, setrvávající v něm do nejdelší lhůty a snažící jej do čtvrté stráže, kdy Spasitel náš chodě po moři se zjevil plavícím se. Neodsuzujeme mnoho ani ty, kteří ze své zvláštní pohnutky nebo dle své možnosti v ten či onen čas přestávají postiti. Neboť všichni stejně a jednotně netráví ani šest dní postních, nýbrž jedni jsou bez potravy během všech, druzí dva, jiní tři, jiní čtyři, někteří však ani jeden den. Těm, kdož zcela bez potravy strávili všechny dny a potom se unavili a takřka všechny síly ztratili, se povoluje dříve pojmí. Jestliže však někteří nejen, že netrávili dny bez potravy a nepostili se, nebo dokonce žili v rozkoších v předchozích čtyřech dnech a přišedše k posledním dvěma dnům, tyto dva pouze pátek a sobotu strávili bez potravy a domnívají se, že činí něco velikého a zářného, budou-li postiti do zoře, nemyslím, že by tací vykonali dílo, rovné těm, kdož se postili větší počet dní. Toto podle mého chápání jsem napsal, dávaje radu.

- Pravidlo 2. ¹¹ (otce Dionysije)
- O ženách, nacházejících se v očistění, zdali je jim povoleno v takovém stavu vcházeti do domu Božího, považují za zbytečné se i tázati. Neboť nemyslím, že by ony, jsou-li věrné a zbožné, jsouce v takovém stavu, se odvážily buď přistoupiti k svatému stolu nebo se dotknouti Těla a Krve Kristovy. Totiž i žena, která měla po dvanácte let krvotok, dotkla se pro očistění nikoliv Jeho, nýbrž jen podolku roucha. Není zakázáno modliti se, ať je někdo v jakémkoli stavu a jakékoliv situaci, vyzývati Pána a prositi pomoci. Avšak přistupovati k tomu, co je svaté svatých, budiž zakázáno tomu, kdo není úplně čist duší a tělem.
- Pravidlo 3. (otce Dionysije)
- Ti, kdož vstoupí v manželství, jsou povinni sami sobě býti dostačujícími soudci. Neboť oni slyšeli Pavla, jenž napsal, že náleží zdržovati se druh od druhu ze společného svolení na čas, aby se uprázdnil k modlitbě a potom se zase spolu sešli. (1.Kor. 7,5).
- Pravidlo 4. (otce Dionysije) ¹²
- Ti, jimž se stal nevědomě noční výron, rovněž ať následují své svědomí a ať se sami zkoušejí, upadli-li proto v pochybnost či nikoliv, podobně jak praví apoštol o pokrmu: "Kdo pak rozpakuje se, kdyby jedl, potupen jest." ¹³ I v tomto případě, každý, kdož přistupuje k Bohu nechť má dobré svědomí a odvahu podle svého úmyslu.
- Tyto otázky jsi nám, milovaný, předložil, neboť nás tíší (ježto nepochybně nejsi neznalý), nakloňuje si nás, abychom byli s Tebou jednomyslní a jednoho názoru, což také jsme. Já však ne jako učitel, nýbrž tak jak náleží rozmlouvati druhu s druhem, se vši prostotou předkládám svůj názor. Uvaž o něm, rozvážný synu můj, a napiš mi, bude-li se Ti co zdáti správnějším a lepším anebo budeš-li souhlasiti, že tomu tak je. Přejí Ti, milý synu můj, abys byl zdrav a v pokoji sloužil Pánu.
- .

• Pravidla sv. Petra, arcibiskupa alexandrijského a mučedníka, z jeho promluvy o pokání. .

- Pravidlo 1. (arcibiskupa Petra) ¹⁴

- Jelikož se již přibližuje čtvrtá Pascha po pronásledování, je dostačující lhůta odloučení pro ty, kteří byli udáni, uvězněni, vytrpěli krutá muka a nesnesitelné rány a mnohé jiné těžké trápení, jež nakonec zradila nemohoucnost těla. Třebas oni na počátku nebyli přijati do církve z důvodu svého těžkého odpadnutí, jestliže však žili v nábožné horlivosti a dlouho se bránili pádu (ježto spáchali přečin nikoliv dobrovolně, nýbrž protože je zradila slabost těla, takže i rány Ježíšovy ukazují na svých tělech a někteří přebývají v pláči již třetí rok), budiž jim k této epitimii přidáno ještě čtyřicet dní po připomenutí, kdy přistoupili k církvi. Takový počet dní Pán a Spasitel náš Ježíš Kristus se po křtu postil, a byl pak pokoušen od ďábla. Takový počet dní též oni zejména ať usilovně duchovně žijí a vroucněji se postí a přitom ať bdí na modlitbách, neustále rozmýšlejíce o tom, co pravil Pán pokušitel, který žádal, aby se mu poklonil: "Odejdiž, satane; neboť psáno jest: Pánu Bohu svému klaněti se budeš, a jemu samému sloužití budeš." (Mat. 4,10).
- Pravidlo 2. (arcibiskupa Petra)
- Těm, kteří po zatčení a vytrpení nesnáží a zápachu v žaláři, jako v obležení, v důsledku čehož bez boje s mučením se učinili zajatci jsouce zkoušeni krajním nedostatkem sil a jakousi slepotou, stačí přidati rok k předcházejícímu času, nakolik se i oni úplně odevzdali utrpení pro jméno Kristovo, byť se jim dostávalo v žaláři velké útěchy od bratří. Za toto nechť oni vrátí s mnohými úroky, přejíce si osvoboditi se z nejkřutějšího zajetí ďábelského, zvláště si připomínajíce toho, jenž pravil: "Duch Páně nade mnou, protože pomazal mne, kázati evangeliem chudých poslal mne, a uzdravovati zkroušené srdcem, zvěstovati jatým propuštění a slepým vidění, a propustiti ssoužené v svobodu, a zvěstovati léto Páně vzácné." (Luk. 4, 18-19. sv. Iz. 61, 1-2).
- Pravidlo 3. (arcibiskupa Petra)
- Na ty však, kteří nikterak netrpěli a neukázali ovoce víry, nýbrž dobrovolně se uchýlili na stranu zloby, kam je odevzdala jejich malomyslnost a strach, ale nyní přicházejí k pokání, nutno vhodně aplikovati podobenství, o neplodném fíku, jak praví Pán: "Člověk jeden měl strom fíkový štípený na vinici své. I přišel, hledaje ovoce na něm, ale nenalezl. I řekl vinaři: Aj, po tři léta přicházím, hledaje ovoce na tom fíku, ale nenalézám. Vytniž jej. Proč i tu zemi darmo kazí? On pak odpověděv, řekl jemu: Pane, ponechejž ho i tohoto léta, až jej okopám a pohnojím, zdali by nesl ovoce. Pakliť neponese, potom vytněš jej." ¹⁵ Majíce toto podobenství před očima a ukázavše ovoce hodné pokání během takové doby, to jest čtyř let, obdrží tím větší prospěch.
- Pravidlo 4. (arcibiskupa Petra)
- A těm, kteří si zcela zoufali a nečiní pokání a obdrželi nezměnitelnou kůži Habešana a pestrost rysa, budiž vysloven soud o druhém fíku: "Nikdy více nerod' se z tebe ovoce na věky", ¹⁶ takže ihned uschl. Splňuje se na nich i to, co pravil Kazatel: "Což křivého jest, nemůže se zpřímiti, a nedostatkové nemohou sečení býti." ¹⁷ Neboť to, co je rozvrácené nelze okrášlit, jestliže dříve nebude napraveno, a nedostatky nelze sečisti, nebudou-li napřed doplněny. Pročež posléze se s nimi stane to, co praví Izaiáš: "Uzří těla mrtvá lidí těch, kteříž se mi zpronevěřili; nebo červ jejich neumře, a oheň jejich neuhasne. I budouť v ošklivosti všelikému tělu." ¹⁸ Předpověděl ještě i toto; "Bezbožní pak budou jako moře vzbouřené, když se spokojiti nemůže. Nemajíť žádného pokoje, praví Bůh můj, bezbožní." ¹⁹
- Pravidlo 5. (arcibiskupa Petra)
- Někteří se přetvařovali podobně jako David, který se činil bláznem, aby se spasil před smrtí, třebas bláznem nebyl. Tito nenapsali přímo odřeknutí od víry, avšak ve velmi svízelných okolnostech vysmívali se chytráctví nepřátel, podobně jako se chytré a rozumné děti smějí dětem nerozumným; buď prošli kolem modlářských oltářů nebo dali rukopis či místo sebe postavili pohany. Třebas některým z těchto, jak jsem slyšel, projevíli shovívavost, někteří z vyznavačů, poněvadž a velkým úsilím unikali zapalování ohně svýma rukama a okuřování nečistým démonům, a ono nezpozorovavše spáchali z nerozumu, přesto budiž jim stanoveno šest měsíců k obrácení k Bohu v pokání. Neboť takto i tito získají více prospěchu rozmýšlejíce o výroku prorockém: "Dítě, narodilo se nám, syn dán jest nám, i bude knížectví na rameni jeho, a nazváno bude jméno jeho "Předivný, Rádce," ²⁰ jež kázalo před tváří jeho příchodu pokání na odpuštění hříchu, bylo počato rovněž, aby kázalo pokání. Slyšímeť oba kázati předně nejen o pokání, nýbrž i o království nebeském, jež je, jak jsme poučeni, uvnitř nás, ²¹ jelikož je blízko slovo, jemuž věříme, v ústech našich a v srdcích našich. Přijavše napomenutí o tomto království i oni se naučí vyznávati ústy svými, že Pán jest Ježíš Kristus, věřice v srdci svém, že ho Bůh vzkřísil z mrtvých. Neboť slyšíme, že se srdcem věří k spravedlnosti, ale ústy vyznání se děje k spasení. ²²
- Pravidlo 6. (arcibiskupa Petra)
- Někteří postavili místo sebe služebníky křesťany, služebníci pak jako podřízení a jakýmsi způsobem zavření u svých pánů pod jejich výhrůzkou a ze strachu před nimi přivedeni k obětování modlám padli. Tací služebníci nechť během roku ukáží skutky pokání, poučujíce se stále, že mají jako služebníci Kristovi činiti vůli Boží a báti se Ho, zvláště slyšíce, "že, což by koli jeden každý učinil dobrého, za to odplatu vzíti má ode Pána, buďto služebník, buďto svobodný." (Ef. 6,8).
- Pravidlo 7. (arcibiskupa Petra)
- Svobodní ať jsou zkoušeni v pokání během třech let jednak proto, že se přetvařovali, jednak proto, že přinutili spoluslužebníky své přinést oběť modlám. Tím totiž neuposlechli slov apoštola, který vyžaduje, aby páni tak se měli k služebníkům svým, odpouštějíce pohrůžky, vědouce, že i my máme Pána svého v nebesích, a přijímání osob není u něho. ²³ Jestliže všichni máme jednoho Pána nestranného, neboť všechno a ve všech Kristus, v cizozemcích i v Skýtech, ve služebnicích i svobodných, ²⁴ ti, kdož chtějí spasiti svou duši, nechť uváží, co způsobili tím, že přivedli k modloslužebnictví spoluslužebníky své, kteří by se byli mohli toho vyvarovati, kdyby s nimi nakládali spravedlivě a slušně, jak praví apoštol. ²⁵
- Pravidlo 8. (arcibiskupa Petra)
- Ty, kteří byli zrozeni a padli, avšak sami se rozhodli statečně vyznati sebe křesťany, byli vrženi do žaláře a mučeni, jest spravedlivě posilovati v radosti srdce a míti s nimi obecenství ve všem, jak v modlitbách, tak i v přijímání Těla a Krve Kristovy, jakož i v útěše slova, aby se pevněji duchovně cvičili a učinění byli hodnými vyššího povolání. Byloť řečeno: "Sedmkrát padá spravedlivý, však zase povstává." ²⁶ Jestliže by i všichni padli totéž činili, zjevili by tím dokonalé a vroucí pokání.
- Pravidlo 9. (arcibiskupa Petra)
- Je nutno míti obecenství i s těmi, kteří jakoby ze spánku vyskočivše k duchovnímu boji, kdy se tento ještě neukázal, nýbrž se dala pouze příprava k jejich získání, sami sobě způsobili pokušení, podobné bouři na moři a velkému vlnobití, zvláště vůči bratřím silněji rozpálili úhel hříšníků. Neboť tací k tomu přistupují ve jménu Krista, třebas ani slov nechápou, jimiž On

přikazuje modlit se, abychom nevešli v pokušení, ²⁷ a opět v modlitbě říkali k Otci: "a neuvoď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého." ²⁸ Možná, že oni sami nevědí, že Hospodář a Učitel nás často se stranil těch, kteří Mu chtěli úklady činit, a že pro ně někdy ani nechodil veřejně, a když se přiblížil čas jeho utrpení, sám sebe nezradil, ale vyčkal až přišli na něho se zbraněmi a kyji, a tehdy jim pravil: "Jako na lotra vyšli jste s meči a kyjmi, abyste mne jali?" ²⁹ Oni ho, praví evangelista, odevzdali Pilátu. Podobně jako on trpěli i ti, kteří šli k jeho božská slova, jimiž on posiluje nás, mluví o pronásledování "Vystříhejte se pak lidí; neboť vás vydávají budou do sněmů a v shromážděních svých budou vás bičovat. Ano i před vladaře i před krále vedeni budete pro mne," ³⁰ sami sebe však nepovedete. Neboť On chce, abychom i přecházeli z místa na místo pronásledování pro jeho jméno, jakož i opět slyšíme Ho an říká: "Když se pak vám budou protiviti v tom městě, utecte do jiného, ³¹ jelikož On nechce, abychom sami přistupovali k zbrojnošům a kopiníkům ďábla, abychom pro ně sebe neučinili viníky mnohé smrti, jakoby nutíce je k velké krutosti a k páchání skutků smrt působících, avšak abychom očekávali a dávali pozor, bděli a modlili se, abychom nevešli v pokušení. Tak Štěpán, který v Jeho stopách první podstoupil mučení, byl zajat od hříšníků v Jerusalemě, přiveden do shromáždění a kamenován pro jméno Pána Ježíše Krista, byl oslaven, modle se a pravě: "Pane, nepokládej jim toho za hřích." ³² Tak byl vzat Jakub od Herodesa, a jako druhý mečem s'tat. Tak vyvolený z apoštolů Petr mnohokrát byl jímán, uvržen do žaláře, vysmíván a nakonec v Římě na kříž přibit. A chválený Pavel potom, když byl mnohokrát zajat, trpěl až do smrti, mnoho se namáhaje a uváděl mnohá pronásledování a protivenství, v témž městě mečem s'tat. A on chlubě se utrpením, uzavírá tím, že v Damašku byl v noci v koši spuštěn přes zeď i ušel rukou toho, kdo ho chtěl zajati. ³³ Neboť jejich první věcí bylo kázati a učit slovo Boží, upevňující tím bratří, aby přebývali u víře, a říkali i to, že "musíme skrze mnohá souzení vjíti do království Božího," ³⁴ ježto nehledali svého prospěchu, ale mnohých, aby byli spaseni. A bylo by lze mnoho říci o tomto pro takové lidi, aby bylo postupováno s uvážením, avšak jak praví apoštol, "nepostačít mi zajisté čas k vypravování". ³⁵

- Pravidlo 10. (arcibiskupa Petra)

- Pročež není spravedlivé, aby ti z kleru, kteří dobrovolně vyšli k dílu, padli a obnovili dílo, zůstávali potom v duchovenské službě, neboť opustili stádce Páně, potupili sami sebe, čehož žádný z apoštolů nečinil. Neboť blažený apoštol Pavel, který prodělal mnohá protivenství a ukázal mnohá vítězství v namáhání, třebas i věděl, že je lépe zemřít a býti s Kristem, přesto dodává a praví: "ale pozůstatí v těle potřebněji jest pro vás." ³⁶ Neboť hledě ne na svůj užitek, nýbrž na prospěch mnohých, aby byli spaseni, uznával, že je více zapotřebí býti s bratřími a pečovat o ně než osobní uspokojení. On přikazuje, aby ten, kdo učí byl v učení a byl příkladem věřícím. Pročež ti, kdož padli a obnovili v žaláři dílo a žádají právo ke konání bohoslužeb, jednají zcela nerozumně. Totiž, jak mohou žádati to, co opustili, když mohli býti užiteční bratřím v takové době? Dokud neklopýtli měli odpuštění ve svém neuváženém činu, avšak když padli, tehdy již nemohou konati posvátné služby, ježto se zachovali nepřístupně a sami sebe zhanobili. Tudíž necht' odloží marnivost a pečují pokorně o to, jak ukončí svou lhůtu. Stačit' jim obecenství, zachovávané pečlivě a přesně pro dvě příčiny: jednak aby se neukazovali zarmoucenými a proto nehledali s horlivostí povolení, jednak, aby někteří padlí neměli důvodu padnouti na duchu následkem hrožícího trestu. Tací více než všichni budou mít hanbu a ostudu podle vzoru onoho člověka, který položil základ a nemohl dokonati, neboť počnou, jak řečeno, všichni kolemjdoucí se mu posmívati a říkati: "Tento člověk počal stavěti a nemohl dokonati." ³⁷

- Pravidlo 11. (arcibiskupa Petra)

- Někteří z počátku sami sebe podvrhli krutému pronásledování. Stojíce v okolí soudu a hledíce na svaté mučedníky, spěchající k poctě vyššího povolání nutkání dobrou horlivostí odevzdali se k tomu s velikou odvahou zvláště, když viděli, že mnozí byli zlákáni a odpadli od víry. Pro tyto planuli uvnitř a volání vnitřním hlasem k odporu vůči jásajícímu nepříteli pospíchali k tomu, aby se nezdál sám před sebou moudrým, ježto se domníval, že vítězil lstivostí, ač sám tehdy nepozoroval, že byl poražen těmi, kdož zmužile trpěli strouhání a bití, ostrost meče a pálení ohně a topení ve vodě. Když někteří z těchto, kdož buď trpěli ve vězení a byli přemoženi hladem a žízni nebo mimo žalář na soudě mučení strouháním a bitím a posléze přemoženi nemohoucností těla, prosí o přinášení modliteb a proseb, je spravedlivé s nimi souhlasiti. Neboť mítí soucit a lítost s plačícími a sténajícími nad těmi, kdož byli zmoženi v hrdinském odporu značnou mocí lstivého ďábla nebo nad rodiči či bratřími nebo dětmi, neškodí nikomu. Jelikož víme, že podle víry druhých získali někteří milost Boží na odpuštění hříchů a zdraví těla i vzkříšení mrtvých. A tak vzpomínajíc na jejich námahu a trampoty, jež na sebe vzali dříve pro jméno Kristovo, a nejen to, nýbrž i to, že se káli a počin, jímž sebe zradili oplakávají ve vyčerpávání a umrtvování těla a že se vzdálili světa a mají dobré svědectví o svém žití, společně s nimi se modleme a prosme o jejich očistu a o jiné vhodné blaho skrze Toho, který se stal naším přímělníkem u Otce a získává milosrdenství pro naše hříchy. Byloť řečeno: "Přímělnice máme u Otce, Ježíše Krista spravedlivého. A onť jest obět' slitování za hříchy naše." (1. Jan 2,1-2).

- Pravidlo 12. (arcibiskupa Petra)

- Těm, kteří dali stříbro, aby zcela nebyli zneklidňováni žádnou zlobou, necht' se toto neklade za vinu. Neboť oni utrpěli škodu a ztrátu peněz, aby neuškodili nebo nezahubili svou duši, což jini ze zřetelnosti neučinili, byť Pán i Pravitel; "Co jest platno člověku by všecken svět získal, své pak duši uškodil." ³⁸ nebo zahubil? Také: "Nemůžete Bohu sloužiti a mamoně." ³⁹ Neboť se přece pronásledovateli hlásili jako služebníci Boží, kteří nenávidějí a odmítají stříbro a opovrhují jím, čímž splnili napsané: "Výplata života člověku jest bohatstvím jeho." ⁴⁰ I ve Skutcích apoštolských čteme, že v Soluni ti, kdož byli vlečeni za Pavla a Sílu k starším města, byli propuštěni za značnou peněžitou zárukou. Ale přijavše dosti učinění od Jázona a jiných, propustili je. Bratří pak hned v noci vyslali i Pavla i Sílu do Berie." ⁴¹

- Pravidlo 13. (arcibiskupa Petra)

- Pročež necht' nejsou obviňováni ti, kteří vše opustili pro spasení duše a vzdálili se, že za ně byli vzati druzí. Neboť i v Efesu byli vzati na náměstí místo Pavla Gaius a Aristarch, spolucestující Pavlovi, a když Pavel chtěl jíti k lidu, ježto bouře se stala pro něho, neboť přiměl a obrátil množství lidu ke zbožnosti, tehdy, jak řečeno, nedopustili to učedníci. "Ano i někteří z předních mužů Azianských, kteříž jemu přáli, poslavše k němu, prosili, aby se nedával do toho hluku." ⁴² Jsou-li někteří úporní a přou se s těmi, kdož upřímně chápou toho, který pravil: "Zachovávej život svůj, neohlédaj se zpět." ⁴³ Tito necht' si připomenou Petra, vyvoleného mezi apoštoly, jak byl už uvržen do žaláře a odevzdán ke hlídání čtyřem čtveřicím žoldnéřů a jak unikl v noci z vražedné ruky Herodovy a spasil se ze všeho očekávání lidu židovského na příkaz anděla Páně. "A když byl den - praví se - stal se rozbroj nemalý mezi žoldnéři o to, co se stalo při Petrovi. Herodes pak ptaje se na něj, a nenalezná, vytazovav se na strážných, kázal je pryč vésti", avšak za to nelze obviňovati Petra. Mohli totiž, když viděli to, co se stalo, utéci, tak jako všechny dítky

betlemské a v okolí, kdyby jejich rodiče věděli, co se stane. Avšak ony byly zahubeny vražedníkem Herodem místo jím hledaného k zabití jediného Děťátka, které rovněž z příkazu anděla Páně uprchlo, již započavši rychle jímati a náhle získavati souhlasně s jménem, jež obdrželo jak napsáno; "Dej mu jméno." K rychlé kořisti pospíchá loupežník. Nebo prvé než bude uměti dítě to volati Otče můj, matko má, odejme zboží Damašské, a loupeže Samašské lid krále Assyrského." ⁴⁴ Proto mudrci jako již zajatí a ukořistění pokorně a uctivě se klanějí Pacholeti, otevírajíce pokladnice své a přinášejíce mu nejlepši a nejvhodnější dary, zlato, kadidlo a myrrhu jako králi a Bohu i člověku. Proto se nechtěli vrátiti ke králi assyrskému, jsouce podporováni Prozřetelností. Evangelium praví: "A od Boha napomenuti jsouce ve snách, aby se nenavraceli k Herodesovi, jinou cestou navrátili se do krajiny své. Proto krvežíznivý Herodes uzřev, že by oklamán byl od mudrců, rozhněval se náramně, a poslav, zmordoval všechny dívky, kteréž byly v Betlemě i ve všech končinách jeho, od dvouletých a níže, podle času, na který se byl pilně vyptal od mudrců." ⁴⁵ Snažil se spolu s nimi zabít i jiné dítě, narozené před Ním, a nenalezna, zabil otce jeho Zachariáše, mezi chrámem a oltářem, zatím co dítě prchlo s matkou Alžbětou. Avšak za to jim nikdo nečiní výtku. ⁴⁶

- Poznámka: Jméno krále Assyrského sv. Petr bere z jím uvedeného proroctví Izaiášova a užívá je o Herodovi jako nepříteli božského dítěte Krista, ale od tohoto poraženém.

- Pravidlo 14. (arcibiskupa Petra)

- Jestliže pak někteří vytrpěli mnohá násilí a tíseň, i železo do úst přijali a pouta a setrvali nepohnuti z lásky k víře a zmužile snesli pálení svých rukou přibližovaných proti vůli k nečisté oběti, jak mi nejbližoslavenější mučedníci a také jiní spoluslužebníci napsali ze žaláře o těch, kdož jsou v Libyi, tací zvláště, když i ostatní bratři jim dosvědčí, mohou zůstat i v kněžském sloužení a necht' jsou v počtu vyznavačů podobně jako též zmrtvělí z mnohého mučení, kteří nemohli již ani slovo ani hlas vydati nebo se vzepřít proti těm, kteří marně násilí páchali. Neboť oni nesouhlasili s jejich mrzkostí, jak jsem opět slyšel od spoluslužebníků. Budiž přičten k vyznavačům též každý, kdo žije podle příkladu Timotheova a řídí se slovem: "Následuj spravedlnosti, pobožnosti, víry, lásky, trpělivosti, tichosti. Bojuj ten dobrý boj víry, dosáhni věčného života, k němuž i povolán jsi, a vyznals dobré vyznání před mnohými svědky." (1.Tim. 6,11-12)

- Pravidlo 15. (arcibiskupa Petra)

- Téhož, z kázání na Paschu. - Necht' nám nikdo nečiní výtek za zachovávání středy a pátku, v kteréžto dny je nám pozeňnaně přikázáno se postiti podle podání. Ve středu z příčiny učiněné rady židů na zajetí Pána a v pátek proto, že za nás trpěl. Den nedělní travíme jako den radosti, pro Vzkříšeného v něj. V tento den neskláníme ani kolenou.

- .

• Kanonický list svatého Řehoře, arcibiskupa neocaesarijského, divotvůrce.

- Pravidlo 1. (Řehoře, arcibiskupa neocaesarijského)

- Netíží nás pokrm, svatý papeži, ⁴⁷ třebaš zajatci i jedli to, co jim předkládali ti, kdo je zajali, zvláště když všichni svorně vyprávějí, že barbari, kteří učinili vpád do našich zemí nepřinášeli oběti modlám. Apoštol pak praví: "Pokrmové břichu a břicho pokrmům; Bůh pak i břicho i pokrmů zkazí." ⁴⁸ A Spasitel, kterýž očišťuje každý pokrm, řekl: "Ne to, což vchází v ústa, poskvňuje člověka, ale což z úst vychází." ⁴⁹

- Pravidlo 2. (Řehoře, arcibiskupa neocaesarijského)

- Není těžkým ani to, že zajaté ženy byly znásilněny od barbarů, kteří zhanobili jejich těla. Avšak jestliže už dříve byl život některé s nich pohoršlivý, neboť chodila za očima smilníků dle slov Písma, je zřejmé, že lze podezíratí její sklon k smilstvu, i v době zajetí, takové nesmějí překotně připouštěti do obecnství na modlitbách. Jestliže však některá, která ještě v naprosté čistotě žila projevila dřívější život čistým a mimo jakékoliv podezření, nyní byla zhanobena násilně a z přinucení, pro tento případ máme v páté knize Mojžíšově příklad panny, kterou našel člověk na poli a násilně s ní obcoval. Zákon dí: "Děveče pak nic neučiníš. Nedopustila se hříchu hodného smrti, nebo jakož povstává někdo proti bližnímu svému a morduje život jeho, tak i při této věci. Kříčela děvečka a žádný tu nebyl, kdo by ji vysvobodil." ⁵⁰ Takové jsou i tyto případy.

- Pravidlo 3. (Řehoře, arcibiskupa neocaesarijského)

- Avšak těžkou věcí je lakota a není možné v jednom listě uvést božská písmena, v nichž nejen loupež, nýbrž vůbec lakota a braní cizího pro hnusný zisk se nazývá odvratným a hrozným skutkem a každý takto provinilý podléhá odloučení z církve Boží. A to, že v době vpádu barbarů za takové tísně a tolikého nářku se někteří odvážili považovati tento čas, hrozící všem záhubou, za příležitost ke kořisti, je vlastní lidem nečestným a Boha nenávidějícím, kteří došli ke krajní míře hnusnosti. Proto se uznává za spravedlivé, aby všichni tací byli odloučeni od církve, aby nějak nepřišel hněv na všecken lid a prvně na samy představené, kteří by to nevyšetřovali. Neboť se obávám, jak dí Písmo, aby bezbožný společně se sebou nezahladil spravedlivého. ⁵¹ Pravíť Písmo: "Smilstvo a lakomství, pro něž přichází hněv Boží na syny nepoddané. Nebývejtež tedy účastníci jejich. Byli jste jistě někdy temnosti, ale nyní jste světlo v Pánu. Jakožto synové světla chod'te, nebo ovoce Ducha záleží ve vši dobrotě a spravedlnosti, a v pravdě, o to stojíce, což by se dobře líbilo Pánu. A neobcujte se skutky neužitečnými tmy, ale raději je trescete. Nebo což se tajné děje od nich, mrzko jest o tom i mluvíti. Ale to všechno, když bývá od světla trestáno, bývá zjeveno," ⁵² tak dí apoštol. Jestliže však někteří, kdož byli potrestáni za dřívější lakotu v době míru, opět se navracejí v čas hněvu k lakotě, kořistíce z krve a záhuby lidí utíkajících nebo vražděných zajatců, což jiného lze očekávat kromě toho, že služebníci lakoty svolají hněv na sebe a veškeren lid?

- Pravidlo 4. (Řehoře, arcibiskupa neocaesarijského)

- Zdali Achan z čeledi Záre ⁵³ nezhřešil tímto proviněním vzav z věcí prokletých a přišel hněv na všecken zástup izraelitský; zhřešil pouze sám, avšak sám nezemřel ve svém hříchu. I my máme v nynější době pokládati za prokletou každou kořist, ne naši, nýbrž cizí. Neboť jako Achan onen vzal z kořisti, tak tito nyní berou z kořisti; avšak onen vzal nepřátelské, avšak tito nyní kořistí to, co náleží bratřím. Záhubný zisk.

- Pravidlo 5. (Řehoře, arcibiskupa neocaesarijského)

- Nikdo ať se neoklamává tím, že něco nalezl. Není dovoleno přisvojovat si nález. 5. Mojžíšova dí: "Jestliže tys užel vola aneb dobytče bratra svého, an bloudíš, nepomineš jich, ale přiveď je až k bratru svému. Byť pak nebyl blízký bratr tvůj a neznal bys ho, uveď je však do domu svého, a bude u tebe, dokudž by se po něm neptal bratr tvůj a navrátíš mu je. Tolikéž učiníš s oslem jeho, s oděvem jeho, také i se všelikou věcí ztracenou bratra svého, kteráž by mu zhynula, když bys ji nalezl, nepomineš ji;" ⁵⁴ tak praví Deuteronomium. V knize Východu je řečeno nejen o nalezeném majetku bratrově od kohokoliv, nýbrž i o nepřítelově: "Navracením navrátíš to do domu jeho majitele." ⁵⁵ Není-li pak dovoleno v míru kořistiti od bratra nebo nepřitele, který je ledabylý, tráví čas v radovánkách a nepečuje o své vlastnictví tím více od trpícího, prchajícího před nepřáteli a z přinucení zanechávajícího majetek.
- Pravidlo 6. (Řehoře, arcibiskupa neocaesarijského)
- Jiní však sebe oklamávají, zadržují nalezený cizí majetek, místo svého ztraceného. Takto jako Boradi a Gothové s nimi jednali nepřátelsky, i oni se učinili pro druhé Borady a Gothy. Proto jsme k vám poslali bratra a spolustarce Eufrosyna, aby podle vzoru zdejšího způsobu řízení uvedl i tam podobný, od koho náleží přijímati žaloby a koho nutno odloučiti od modliteb.
- Pravidlo 7. (Řehoře, arcibiskupa neocaesarijského)
- Bylo nám sděleno také něco neuvěřitelného, co se stalo ve vaší zemi bez pochyb od lidí nevěrných a bezbožných, kteří nepoznali ani jména Páně, že prý někteří dospěli až do takové hranice krutosti a nelidskosti, že u sebe zadržují násilně některé uprchlíky z barbarského zajetí. Vyšlete někoho do země, aby toto vyšetřil, aby nesešel blesk na ty, kdož to pášou.
- Pravidlo 8. (Řehoře, arcibiskupa neocaesarijského)
- Jestliže někteří se připojili k barbarům a s nimi se v době svého zajetí účastnili vpádu zapomenuvše, že byli Ponští a křesťané a zdívočeli natolik, že vraždili své soukmenovce buď klacky nebo uškrcením, ukazovali rovněž neznalým barbarům cesty nebo domy, těmto nutno zameziti přístup dokonce do řádu naslouchajících, dokud o nich nerozhodnou shromáždění sv. otcové a před nimi Duch svatý.
- Pravidlo 9. (Řehoře, arcibiskupa neocaesarijského)
- Ti, kdož se odvážili učiniti vpád do cizích domů, budou-li po obvinění usvědčeni, necht' nejsou učiněni hodnými ani počtu poslouchajících Písma. Jestliže se však sami za sebe přihlásí a vrátí uloupené, necht' případnou k počtu obracejících se.
- Pravidlo 10. (Řehoře, arcibiskupa neocaesarijského)
- Ti však, kteří něco našli na poli nebo ve svých domech, co zanechali barbaři, budou-li po obvinění usvědčeni, buďtež v počtu padajících (klečících). Jestli se sami přihlásí a vrátí nález, necht' budou učiněni hodnými i modlitby.
- Pravidlo 11. (Řehoře, arcibiskupa neocaesarijského)
- Ti, kdož toto přikázání plní, jsou povinni činiti tak bez žádné ziskuchtivosti nežádající sobě odměny buď za ukázání věci nebo její uschování nebo nalezení, nebo ať si důvod k tomu nazývají jakkoliv.
- Pravidlo 12. (Řehoře, arcibiskupa neocaesarijského)
- Pláč bývá za branou modlitebního chrámu, kde stojí zhřešivší je povinen prositi vcházející věřící, aby se za něho pomodlili. Poslouchání bývá za dveřmi v předstíni, kde má hříšník státi do modlitby za katechumeny, a tehdy vyjít: Neboť pravidlo dí: Až vyslechne Písma a učení, budiž vyveden a neučiněn hodným modlitby. Řád padajících jsou kající stojící uvnitř chrámu, kteří vycházejí společně s katechumeny. A řád společně stojících jsou kající, kteří stojí společně s věřícími a nevycházejí s katechumeny. Konečné však je přijímání svatých tajin.
- .

• List sv. Athanasia Velikého, arcibiskupa alexandrijského, k Ammunu, mnichu. .

- ⁵⁶ Všechna stvoření Boží jsou dobrá a čistá. Neboť nic neužitečného nebo nečistého nestvořilo Boží Slovo. "Neboť jsme Kristova vůně dobrá Bohu v těch, kteříž k spasení přicházejí," dle apoštola. ⁵⁷ Ježto však rozličné a mnohotvárné jsou šípy d'ábla, který i ty, kdož cudně smýšlejí uvádí do zmatku, odvádí bratři od obvyklých zaměstnání zasévaje do nich nečisté a hanebné myšlenky, podle milosti Spasitele našeho v krátkých slovech odžehneme i klam zlého i upevníme mysl prostých. "Všecko zajisté čisté jest čistým, poskvnným pak a nevěřícím nic není čistého, ale poskvnná jest i mysl jejich i svědomí. ⁵⁸ Podivují se lstivosti d'áblově, že jsa rozvratem a záhubou, uvádí zdánlivě čisté myšlenky. Avšak jeho působení nutno považovati více za úklady nebo pokušení. Totiž, jak jsem pravil, aby odvlékl askety od obvyklé a spásné péče a v tom, jak zamýšlí, je porazil, vyvolává takové pověsti, jež nepřinášejí žádného prospěchu pro život, nýbrž prázdné problémy a prázdnomluvnost, čehož se nutno vystříhati. Neboť řekni mi, nejmilejší a nejzbožnější, co je hříšného nebo nečistého v nějakém tělesném výpotku, jako kdyby chtěl někdo na příklad klásti za vinu vytékání hlenu z nozder a slin z úst? Můžeme mluvit o něčem víc než toto, o kálení střevy, jež je nutno pro život živého. Dále podle božských Písem věříme, že člověk je dílo rukou Božích, tudíž jak by mohlo od čisté síly vzejít dílo poskvnné, a jsme dle božského Písma Skutků apoštolských rodinou Boží, ⁵⁹ nemáme v sobě nic nečistého. Tehdy však pouze sebe poskvňujeme, pášeme-li hřích, horší jakéhokoliv zápachu. Jestliže se přihodí nějaký přírodní neúmyslný výron, jsme mu podrobováni, jak shora řečeno, z přirozené nezbytnosti. Jelikož ti, kdož chtějí jen odporovati pravdivým slovům, ba stvořenému od Boha, nesprávně uvádějí také výrok evangelia, že ne to, co vchází, ale co vychází, poskvňuje člověka, nutno vytknouti jim i tuto jejich neapnost (neboť nechci to zváti otázkou). Především z neznalosti jako neupevnění převracejí Písmo. Smysl božského slova je tento: Když někteří, podobně jako tito, byli na pochybách ohledně pokrmu, tehdy sám Pán zbavoval je neznalosti nebo lépe káraje omyl, pravil: Ne to, co vchází poskvňuje člověka, ale což pochází. ⁶⁰ Potom dodává, odkud vychází: ze srdce. O tom poučený apoštol stručněji hovoří: "Nečiníť pak nás pokrm vzácných Bohu." ⁶¹ Někdo může uvážlivě říci i v tomto případě: Někjaký přirozený výpotek nemůže nás dovésti k trestu. Možná i lékaři (necht' se o tom přesvědčí odpůrci vnějšími důvody) na obranu toho řeknou, že živí obdrželi nutné otvory pro odchod přebytečných výměšků, jež jsou u nás v každém údu, jakož přebytečné vlasy na hlavě, výpotky z hlavy odcházející, rovněž to, co ze střev vychází a přebytek semenných vajíček. A tak, bohumilý starče, jaký to zde hřích, před Bohem, když sám stvořitel živých Pán chtěl a učinil, aby tyto údy měly také otvory? Avšak je potřebí varovati před protikladem zlých. Mohou totiž říci: Tudíž není hříchem i samé užití, když Stvořitel zařídil orgány. Tyto přinutíme k mlčení otázkou, říkájice: O jakém užití pravíš, zda o zákonném, zda o onom, jež Bůh povolil, pravě:

"Plod'tež se a rozmnožujte se, a naplňte zemi", ⁶² a jež dopustil apoštol slovy: "Pocitivét' jest u všech manželství a lože neposkvrněné", či o onom, jaké bývá mezi lidmi, avšak děje se tajně a cizoložně? Neboť i v jiných případech života nacházíme rozdílnost vzhledem k různým okolnostem, na př. není dovoleno zabíjeti, avšak pobíjeti nepřítel v boji je i zákonné i hodné chvály. Ti, kdož byli skvělí v boji doznávají tak velké cti a staví se jim památníky, hlásající jejich významné činy. Takovým způsobem jedno a totéž podle času a v některých okolnostech není dovoleno, avšak v jiných okolnostech a v pravý čas se připouští a povoluje. Taktéž nutno uvažovati i o tělesném obcování. Blahoslavený, kdo v mládí založiv svobodně manželský párek, používá přirozenosti k rození dětí. Pakliže k rozkošnictví, smilníci a cizoložníci budou potrestáni, jak hlásá apoštol. ⁶³ Jsouť dvě cesty v životě ohledně této věci. Jednak obvyklá a pozemská to je manželství; a druhá andělská, nad níž není nic vyššího, to je panenství. Zvolil-li kdo světskou cestu, to jest manželství, nepodléhá výtce, ale neobdrží tolik darů byt' ostatně dostane některé, ježto i on přináší třicateronásobný plod. Přijal-li někdo čistou a nadsvětskou cestu, třebaš jeho cesta je krutější a namáhavější první, takový však obdrží daleko podivuhodnější dary, ježto vydává dokonalý plod, stonásobný. Takto jejich nečistě a lstné otázky mají vlastní řešení, božskými Písmy odedávna připravené. Tudíž, otče, upevňuj podřízené ti stádece apoštolským poučením, evangelní útěchou, radami žalmů, říkáje k Pánu: "Obživíž mne podle slova svého." ⁶⁴ Jeho slovo je obsaženo v jeho službě z čistého srdce. Neboť věda to, týž prorok jakoby sobě vysvětloval, praví: "Srdce čisté stvoř mi, ó Bože", ⁶⁵ aby hanebné myšlenky mne nekormoutily. A dále: "A duchem dobrovolným utvrď mne", ⁶⁶ aby kdyby mne myšlenky zkormoutily, mohutná jakás síla z Tebe vycházející mne posilovala, jako nějaká tvrz. Takové a podobné rady poskytnuv i ty říkej těm, kteří se zdlouhavě podrobují pravdě: "I budu vyučovati přestupníky cestám tvým," ⁶⁷ a doufaje v Pána, že je přesvědčíš, aby odstoupili od takové zloby, pěj: a hříšníci k tobě se obrátí. Necht' ustanou zlomyslní tazatelé s touto marnou námahou a ti, kdož z prostoty jsou na pochybách, ať se upevní Duchem Páně; vy pak, kdož pevně znáte pravdu, držte ji neporušitelně a nepohnutelně v Kristu Ježíši Pánu našem s Nímž Otcí sláva a moc se sv. Duchem na věky věků amen.

•

• **List sv. Athanasia, arcibiskupa alexandrijského k Rufiniánu. .**

• Synovi a toužebnému spoluslužebníkovu panu Rufiniánovi, Athanasij pozdravení v Pánu. ⁶⁸

• Píšeš otci, jak se sluší na milovaného syna. Objal jsem tě, který ses listem přiblížil, Rufiniáne, nade všechny toužebný. Mohl bych ti i já jako synu psáti i na počátku i uprostřed i na konci, ale zdržel jsem se, aby z dopisu nebylo zřejmé obecenství a svědectví. Neboť list můj jsi ty dle výroku v Písmě, ⁶⁹ kterýž se zná a čte v srdci. Takto nakloněn (věř mi, ó věř), vyzývám tě a přesvědčuji, abys psal. Čině to totiž nikoliv málo, nýbrž mnoho mne utěšuješ. Jelikož ses z lásky k dobru a církevně (jak je vhodné vzhledem k tvé zbožnosti) tázal o těch, kteří byli oklamáni přinucením (pozn. překl.: ariánstvím), avšak nejsou zkaženi špatnou věrou, a přál sis, abych ti napsal, co bylo stanoveno o nich na sněmech, a vůbec, věž, pane můj žádoucí, že z počátku, když přestalo bývalé násilí, ⁷⁰ konal se sněm biskupů, kteří se shromáždili z vnějších zemí; rovněž byl u spoluslužebníků, bydlících v Řecku, stejně tak i u nacházejících se ve Španělsku a v Gallii. I bylo stanoveno jak zde tak ti, ⁷¹ kteří pokání činí, ale nedávalo se jim místa v kleru; avšak těm, kteří nebyli vedoucími činiteli bezbožnosti, nýbrž byli oklamáni přinucením a násilím, jest odpustiti a povoliti místo v kleru, zvláště když se ospravedlnili, a ono učinili se zřetelně dobrým úmyslem; totiž taková tvrdili, že nikdy se neobrátili k bezbožnosti, avšak aby ti, kteří se stali velmi bezbožní, nerozvrátili církev, považovali za lepší ustoupiti násilí a nésti břímě, nežli zahubiti lid. Pravice to i podle našeho mínění, mluvili věrohodně, neboť na svou omluvu uváděli i Arona, bratra Mojžíšova, který ustoupil na poušti zločinnému požadavku lidu, avšak měl omluvu v úmyslu, aby lid se nevrátil do Egypta a nezůstal v modloslužebnictví. Zdálo se totiž věrohodným, že zůstává na poušti může zanechat bezbožnost, ale vejda do Egypta rozmnoží a zpevní v sobě bezbožnost. Z toho důvodu bylo dovoleno dopouštět takové do kleru, tak jako se poskytuje prominutí těm, kdož byli oklamáni a utrpěli násilí. To oznamuji i tvé zbožnosti a doufám, že i tvá pobožnost přijme ustanovení a neodsoudí blahověli těch, kdož se tak usnesli. Rač pak toto přecišti i před duchovenstvem a před lidem tobě přiděleným, aby i oni znajíce to nereptali, žeš nakloněn k takovým. Neboť nebylo by vhod, abych jim psal já, když tvá pobožnost může jim oznámiti náš dobrý vztah k nim a doplniti to, co by scházelo. Dík Bohu, který tě naplnil každým slovem a všelikým věděním. Ti, kdož činí pokání, necht' odevzdají anathemě lživou víru jmenovitě Eudoxiovu a Euzojovu. Neboť titi rouhavě nazývajíce Slovo Boží stvořením, ukázali se jako obránci Ariova bludu. Necht' pak vyznávají víru, vyznanou v Nicei od otců, a necht' nedávají žádnému sněmu přednost před tímto sněmem. Pozdravuj bratrstvo, jež je s tebou, a to, co je s námi, v Pánu zdraví tebe.

•

• **Z 39 listu o svátcích od sv. Athanasia, arcibiskupa alexandrijského. .**

• ⁷² Avšak jelikož jsem připomněl bludaře jako mrtvé, a nás, že máme ke spasení božská Pisma a bojím se, aby jak psal Korintským Pavel, ⁷³ někteří z prostých nebyli odvráceni od prostoty a čistoty chytrostí lidí a potom nezačali dbáti na jiné knihy, tak zvané apokryfy, ⁷⁴ jsouce oklamáni jejich stejnými názvy s pravými knihami, prosím o poshovění, jestliže ještě pro potřebu a užitek církve vzpomenu toho, co je vám známé. V touze připomenouti toto užiji k ospravedlnění své směřlosti slovní obraty evangelisty Lukáše, a pravím: Poněvadž někteří začali sobě skládati tak zvané apokryfní knihy a směšovati je s Písmem od Boha vnuknutým, o němž jsme přesvědčeni, jakož vydali otcům ti, kteří od počátku sami viděli a služebníci toho Slova byli, vidělo se i mně na podnět pravých bratří, kterýž jsem povědomosti došel od počátku po řadě vypsati, které knihy byly přijaty do kánonu, odevzdány a uznávány za božské, aby každý obelstěný odmítl obelst'ující a každý, kdo zůstal čistým, aby se obradoval z nového varování. A tak však knih Starého zákona je počtem dvacetdvě, neboť tolikéž je písmen v užití u židů, jak jsem slyšel. Podle pořádku a podle názvů jsou to tyto: Napřed Stvoření, potom Východ, dále Levitská, pak Čísel a posléze Obnovených zákonů; za nimi následuje Jozue, Soudců, a potom Ruth; dále po pořádku čtyři knihy Královské, z nichž první a druhá se počítají za jednu knihu, taktéž třetí a čtvrtá za jednu; po nich Paralipomenon první a druhá, rovněž počítaná za jednu knihu; dále Ezdrášova první a druhá, taktéž za jednu; po nich kniha Žalmů, a potom Přísloví, pak Ekklesiastes a Píseň písní. Po nich Job; nakonec dvanáct proroků, počítaní za jednu knihu, potom Izaiáš, Jeremiáš a s ním Baruch, Pláč a List, a po nich Ezechiel a Daniel. Tyto tvoří Starý zákon. Avšak je nutno bez prodlení říci i o knihách Nového zákona. Ony jsou tyto: čtyři evangelia, od Matouše, od Marka, od Lukáše, a od Jana; po nich Skutky apoštolů a sedm tak zvaných obecných listů apoštolů, a to: jeden Jakubův, dva Petrovy, pak

Janovy tři a Judův jeden; k nim čtrnáct listů apoštola Pavla, jež se píší v tomto pořadí: první k Římanům, pak ke Korintským dva, po nich ke Galatským, dále k Efezským, potom k Filipenským, ke Kolossenským, k Soluňským dva, k Židům, k Timoteji dva a k Titu jeden, poslední k Filemonu jeden, a nakonec Apokalypsis Jana. To jsou prameny spasení, aby žíznicí utlumil žízeň slovy v nich obsaženými; pouze v nich se zvěstuje učení zbožnosti! Necht' k nim nikdo nepřidává ani neodnímá od nich čehokoli. O nich praví Pán zahanbuje saduceje: "Bloudíte, neznajíce Písem, ani moci Boží." ⁷⁵ Židům radil: "Ptejte se na Písma, tať svědectví vydávají o mně." ⁷⁶ Pro větší přesnost, ježto píší z potřeby dodávám i toto: kromě těchto jsou i druhé knihy, neuvedené do kánonu, avšak určené otci ke čtení nově přistoupilým a toužícím, aby byli seznámeni se slovem zbožnosti: Moudrost Šalomounova, Moudrost Sirachova, Esther, Judith a Tobíáš a tak zvané Učení apoštolů ⁷⁷ a Pastýř. Ostatně, draží, kromě těchto čtených a oněch kanonických, nikde se nevzpomíná apokryf, nýbrž tyto jsou výmyslem bludařů, kteří je píší, když chtějí, určují a dodávají jim čas, aby je vydávali za dávné a měli způsob k obelstění prostých skrze ně.

● Pravidla sv. Basila Velikého.

● První kanonický list sv. otce našeho Basila, arcibiskupa Caesaree Kappadocijská, k Amfilochiju, biskupu ikonijskému.

- Úvod.
- Řečeno je v Písmě, ⁷⁸ že prosí-li blázen o moudrost, dostane moudrost; otázky moudrého však, zdá se činí i nemoudrého moudrým. Toto z milosti Boží stává se s námi pokaždé, když dostáváme psaní tvé pilné duše. Neboť se stávám více vědoucím a rozvážnějším, než jsem; už ze samých otázek se mnohému učím, co jsem dříve neznal. Starost o odpověď stává se mi učitelem. Vpravdě i teď, ač dříve však nikdy jsem nebyl zneklidněn předměty tvých otázek, jsem přinucen přesně je rozebrati a přivésti si na paměť, jestli jsem něco slyšel od starších a ze sebe přidati to, co souhlasí s tím, čemu jsem se učil.

- Pravidlo 1. (Basila Velikého)

A tak k otázce o katharech, ⁷⁹ bylo i dříve řečeno, a tys uvážlivě připomněl, že se nutno řídit obyčejem každé země, protože o jejich křtu rozličně mysleli ti, kdož o tomto předmětu usuzovali ve svůj čas. Křest Pepuziánů podle mého mínění nemá ničeho k svému ospravedlnění, a já se divím, jak toho nepozoroval veliký Dionysij, znalý pravidel. Neboť staří stanovili, aby byl uznáván křest, v němž neodstupující od víry; proto Bludaři nazvali ty, kdož se zcela odtrhli a v samé víře odcizili; rozkolníky ty, kdož se odlišili v názorech na některé církevní záležitosti a na otázky, jež se dají řešiti; samozvané sbory jsou shromáždění, vytvořená nepokornými presbytery nebo biskupy a nevzdělaným lidem. Na příklad, jestliže se někdo usvědčen ze hříchu a vzdálen výkonu bohoslužeb nepodrobí pravidlům a zachová si vedení a sloužení, a s ním odstoupí někteří jiní, opustivše obecnu církev, to je samozvaný sbor. Chápatí pokání jinak než ti, co jsou v církvi, to je rozkol. Bludy jsou na příklad; manichejský, valentinijánský, markionitský a právě oněch Pepuziánů. Neboť zde je zřejmý rozdíl ve víře v Boha. Proto otcové, kteří byli na počátku, rozhodli, aby byl úplně odmítán křest bludařů, uznáván křest rozkolníků, jako církvi úplně neodcizených, a aby členové samozvaných sborů byli napravováni vhodným pokáním a obrácením a znovu sjednocováni s církví. Tímto způsobem dokonce ti, kdož jsou v církevních stupních, kdy odstoupili s nepokornými a učinili tak pokání, nezřídka jsou přijímáni opět v téže hodnosti. Pepuziáni jsou jasně bludaři. Neboť oni se rouhali Duchu sv., bezbožně a hanebně udělující název Utěšitele Montanovi a Priscille. Proto, jestliže činí lidi bohy, podléhají za to odsouzení; urážejí-li Ducha sv. srovnávajíce Ho s lidmi, jsou podrobeni i pro tuto příčinu věčnému odsouzení, ježto rouhání Duchu sv. se neodpouští. Jak lze uznati správnost křtu těch, kdož křtí v Otce i Syna i Montana nebo Priscillu? Neboť nejsou pokřtěni ti, kteří byli křtěni v to, co nebylo nám odevzdáno. Pročež, třebaš veliký Dionysij toho ani nepozoroval, nesmíme zachovávatí následování nesprávného; nepřistojnost totiž sama sebou je jasná, a zřejmá je všem, kdož jen trochu uvažují. Kathaři jsou z počtu rozkolníků. Přesto dávní jako Cyprián a náš Firmilián rozhodli zařaditi všechny do jedné řady: Kathary, enkratity, hydroparastáty a apotaktity. Neboť byť začátek odpadu vznikl rozkolem, odpadlí od Církve už neměli na sobě milost Ducha sv. Scházelo totiž odevzdání milosti, ježto byla porušena zákonná poslušnost. Sice první odpadlíci obdrželi posvěcení od otců a měli duchovní dar skrze skládání jejich rukou, avšak odtržení sebe učinili laiky, neměli moci ani křtiti ani světití a nemohli odevzdávati druhým milost sv. Ducha, od níž sami odpadli. Proto staří nařizovali, aby ti, kdož z nich přicházeli do církve, byli znovu očišťováni pravým církevním křtem jako pokřtěni laiky. Avšak jelikož rozhodli někteří v Asii pro poučení mnohých uznati jejich křest, budiž on uznáván. Musíme však posouditi chytráctví enkratitů. Tito, aby se učinili nepřijatelnými pro církev, vymysleli si konati překotně svůj křest a tím i vlastní svůj obyčej změnili. A tak vzhledem k tomu, že o nich není nic jasného řečeno, domnívám se, že je nutné, abychom jejich křest odmítali. Toho, kdo jej od nich přijal, křtiti, přichází-li do církve. Mělo-li by se to však státi překážkou obecného řádu, nutno opět přidržeti se obyčeje a následovati otce, kteří prozíravě zařídili naše záležitosti. Obávám se totiž, budeme-li chtít zdržeti je od překotného křtění, že přísným odkládáním zahradíme cestu těch, kdož si přejí spásy. To, že oni uznávají náš křest, necht' nás nemate, ježto nejsme povinni projevovati jim za to vděčnost, nýbrž podrobovatí se přesně pravidlům. Všechno pak budiž stanoveno, aby po jejich křtu vstupující do církve byli pomazáni od věřících a tak přistupovali k tajinám. Ostatně vím, že bratři Zojina a Satornina, kteří byli v jejich společenství, jsme přijali na stolec biskupský, pročež nemůžeme již ty, kdož byli sjednoceni s jejich obcí, přísným soudem odcizovati z církve, ježto přijetím biskupů jsme stanovili jakési pravidlo k obcování.

- Pravidlo 2. (Basila Velikého) ⁸⁰

Ta, jež úmyslně zahubí plod začatý v útrokách, podléhá trestu za vraždu. Nemáme přesného rozlišování mezi plodem již utvořeným nebo ještě nevytvořeným. Neboť zde je nutno trestati nejen za to, co se mělo naroditi, nýbrž i za to, že se vydala nebezpečí, jelikož ženy od takových pokusů velmi často umírají. K tomu se přidružuje i zahubení zárodku jako druhá vražda od těch, které se toho úmyslně odváží. Ostatně nesmí se do nekonečna protahovati jejich pokání, nýbrž přijímati je do obecenství po uplynutí desíti let; nápravu jejich měřiti nikoliv dobou, nýbrž způsobem pokání.

- Pravidlo 3. (Basila Velikého)

- Jáhen, který spáchal smilstvo po přijetí jáhenství, třebas má býti vyvržen z jáhenství, necht' se po degradaci na laické místo neodlučuje od obecnství, neboť je dávné pravidlo, aby ti, kdož jsou vyvrhováni z duchovenského stupně, byli pouze podrobeni tomuto způsobu trestu, v čemž, jak se mi zdá, staří následovali onen zákon; nemsti se dvakrát za jedno. ⁸¹ Je však i druhý důvod pro to, neboť ti, kdo jsou ve stavu laiků, byli-li svrženi z místa věřících, přijímají se opět na místo, s něhož vypadli, kdežto jáhen se podrobuje trestu svržení, jež je trvalé. Tudíž oni se omezili pouze na tento jediný trest, jelikož se mu jáhenství navrácí. Tak podle řádu. Vůbec však nejsprávnější léčení je vzdálení od hříchu, takže ten, kdo odvrhl milost pro rozkoš těla, projeví nám plný důkaz svého uzdravení, když se zkroušeným srdcem a s plným podrobením těla zdrženlivostí, se odřekne rozkošnictví, jímž byl sveden. A tak náleží, abychom věděli to i ono, jak to, co náleží k dokonalému pokání, tak to, co vešlo do obvyčeje. U těch, kdož nedosahují dokonalého pokání, řídit se odevzdaným řádem.

- Pravidlo 4. (Basila Velikého) ⁸²

O těch, kdož byli po třetí nebo i vícekrát oddáni stanovili jsme analogicky stejné pravidlo jako o po druhé oddaných. Oddané po druhé odlučují na rok, jiní však na dva, po třetí oddané na tři léta, často však na čtyři, a nazývají takový svazek už ne manželstvím, nýbrž polygamií nebo dokonce odsouzeným smilstvem. Proto i Pán Samaritance, jež změnila už pět mužů, praví: "Nyní kterého máš, není tvůj muž", ⁸³ čímž ukazuje, že ti, kdož přešli mez druhého manželství, nejsou už hodni zváti se jménem muž nebo žena. My pak nikoliv od pravidla, nýbrž z následování předchůdců přijali jsme zvyk odlučovati na pět let ty, kdož jsou jsou po třetí oddáni. Ostatně nelze úplně zameziti pro ně vchod do církve, nýbrž jim povolovati naslouchání Písem, dva nebo tři roky a potom dopouštěti stání, avšak zdržovati od přijímání svátosti a když projeví nějaké ovoce pokání, postavovati opět na místo obecnství.

- Pravidlo 5. (Basila Velikého)

Náleží přijímati bludaře, kteří činí pokání při smrti. Jasně, že přijímati nikoliv bez uvážení, nýbrž se zjištěním, zda projevují pravé pokání a mají-li plody, svědčící o úsilí o spasení.

- Pravidlo 6. (Basila Velikého)

Smilstvo těch, kdož jsou Bohu posvěceni, nelze proměňovati v manželství, nýbrž všemožně necht' roztrhne jejich spojení. Neboť toto je užitečné i pro upevnění církve, a nedá se bludařům příležitost k výtkám, že prý lákáme k sobě povolováním hříchu.

- Pravidlo 7. (Basila Velikého) ⁸⁴

Pederasté, sodomité, vrahové, traviči, cizoložníci a modláři jsou hodni téhož odsouzení. Proto pravidlo, jež máš o ostatních, zachovávej i o těchto; nebylo však nutno býti na pochybách, zda se mají přijmouti ti, kteří se káli třicet let z nečistoty, již spáchali z neznalosti. Neboť i neznalost je činí hodnými prominutí, jakož i dobrovolné přiznání a uplynutí tak drahé doby; byliť téměř celý lidský věk odevzdáni satanovi, aby se naučili přistojnosti. Proto příkaž, aby už neprodleně byli přijati, zvláště prolévají-li slzy, jež tě mají k milosrdenství, a projevují-li život, hodný smilování.

- Pravidlo 8. (Basila Velikého) ⁸⁵

Je vrahem, kdo v hněvu užil sekeru na svou ženu. Připomněl mi spravedlivě a jak sluší na tvou rozvážnost, abych se o tom obšírněji vyslovil, neboť je mnoho rozdílů mezi úmyslným a neúmyslným. Jestliže někdo hodiv kamenem na psa nebo na strom, zasáhne člověka, to je skutek zcela neúmyslný, jež neměl pachatel v úmyslu; jeho úmyslem bylo odraziti zvíře nebo sraziti ovoce, a ten, kdo byl zasažen, mimoděk se tu ocitl, jda mimo; tudíž toto je neúmyslné. Neúmyslné je také i to, jestliže někdo ve snaze někoho napravit, uhoří řemenem nebo slabší holí, a bitý zemře; zde se zkoumá úmysl, neboť on chtěl napravit viníka a nikoliv zabít. Podobně k neúmyslným zabitím náleží též to, když někdo v sebeobraně při zápase holí nebo rukou bezohledně udeří odpůrce na nebezpečné místo s úmyslem způsobiti mu bolest nikoliv však zcela zabít; ale toto už se blíží k úmyslnému zabití, neboť ten, kdo použil takového předmětu k obraně, nebo nemilosrdně udeřil, zřejmě nešetřil člověka, ovládnán vášní. Podobně ten, kdo použil za nástroj těžký klacek nebo kámen, nad lidské síly, řadí se k neúmyslným vrahům, ježto něco jiného měl v úmyslu, ale něco jiného spáchal; ve svém hněvu totiž dal takový úder, že zabil poraženého, ač možná jeho úmyslem bylo pouze ho sraziti, nikoliv však zcela zabít. Avšak kdo použil meče nebo něco takového, nemá žádné omluvy a zvláště ten, kdo na někoho vrhl sekeru. Neboť neudeřil ho rukou, kdy síla rány závisí na něm, nýbrž vrhl tak, že úder se nutně stal smrtícím pro tíhu železa, ostří jeho a letem dlouhou drahou. Také zcela úmyslným a žádným pochybám nepodléhajícím je to, co pášou lupiči, a při vpádech nepřátel; neboť lupiči vraždí pro peníze, aby se zbavili usvědčení v zločinu; žoldnéři jdou porazit odpůrce s veřejným úmyslem nikoliv zstrašiti a napravit, nýbrž vyhubiti. Dále, jestliže někdo dá někomu napíti nápoje tajného složení (třebas to bylo pro nějakou jinou příčinu) a zahubí, takového uznáváme za úmyslného vraha. Toto často pášou ženy, pokoušejíce nějakými kouzly a čary přimámiti někoho na lásku k sobě, dávají jim léčivé nápoje, jež působí zatemnění rozumu. Třebas tyto způsobily smrt, spáchavše to, co neměly v úmyslu, přece za čarodějnictví a zakázané počínání počítají se k úmyslným vraždníkům. Proto i ti, kdož dávají léky k potratu zárodku v útrobě jsou vrazi, stejně jako ty, které pijí jedy, vraždící zárodek. O tomto dosti.

- Pravidlo 9. (Basila Velikého) ⁸⁶

Výrok Páně o tom, že není dovoleno rozlučovati manželství kromě příčiny cizoložstva, ⁸⁷ dle svého smyslu se vztahuje stejně na muže jako na ženy. Avšak nebývá tomu tak ve zvyklostech. O ženách nacházíme mnoho přísných výroků. Apoštol praví: "Kdož se připojuje k nevěstce, jedno tělo jest s ní." ⁸⁸ A Jeremiáš: "Bude-li žena muže jiného, nevrátí se ke svému muži, nýbrž poskvrní se, bude poskvrněna." ⁸⁹ A opět: "Kdo chová cizoložnici je blázen a bezbožný," ⁹⁰ Zvyklost přikazuje ženám, aby udržely své muže, třebas cizoloží a žijí ve smilství. Proto nevím, zda může býti přímo nazvána cizoložnicí žena, žijící s mužem, jehož opustila jeho žena; zde vine padá na tu, jež muže opustila, z jakého důvodu ustoupila od manželství. Bylo-li to proto, že byla bita a nestrpěla ran, náleželo spíše trpěti, než se rozváděti se spolužijícím; jestliže proto, že nesnesla ztráty majetku, tento důvod není hoden zřetele. Jestliže proto, že její muž žije ve smilstvu, církevní praxe na to neobrací pozornost, není však přikázáno ženě rozlučovati se od nevěrného muže, nýbrž přebývat s ním, neboť se neví, co se může státi. "Kterak ty víš, ženo, získáš-li muže svého?" Proto žena, opustivši svého muže, je cizoložnice, odešla-li k druhému muži, kdežto opuštěný muž je hoden odpuštění a ta, co s ním žije, neodsuzuje se. Jestliže muž odstoupí od ženy a pojme jinou, je sám cizoložník, ježto ji činí cizoložnicí a žijící s ním je cizoložnice, jelikož přitáhla k sobě cizího muže.

- Pravidlo 10. (Basila Velikého) ⁹¹

- Přisahající, že nepřijmou svěcení, když učinili přísahu, nebud'ťež nuceni k jejímu porušení. Třebas se totiž zdá, že je pravidlo, jež jim vychází vstříc, přesto jsme seznali se zkušeností, že se nedaří těm, kdož jednali proti přísaze. Nutno zkoumat jak způsob přísahy, slova a stav, v němž přísahali, tak přesné dodatky ve slovech. A jestliže ze žádného hlediska není ulehčení od závažnosti přísahy, nutno tyto zcela zanechat. Záležitost Severa nebo jím ustanoveného presbytera podle mého názoru (jestliže budeš se mnou souhlasit) nalézá jakési rozřešení přísahy tímto způsobem: Onu ves, v níž byl tento člověk ustanoven, dosud podřízenou Místhii, pakliž přidružovat k Masadám, ježto takto nebude křivopřísežníkem neodcházej z místa, a Longin, maje s sebou Kyriaka, nenechá církev neobsazenu a nepodrobí svou duši odsouzení za její zpustnutí, a nebude se zdát, že dělá něco proti pravidlům, vycházejíce vstříc Kyriakovi, který přísahal, že bude přebývat v Míndánech, ale souhlasil se svým přeložením. Neboť jeho navrácení bude zachováním přísahy; jeho uposlechnutí příkazu nebude považováno za křivopřísežnictví jelikož k jeho přísaze nebylo přidáno to, že on ani na krátký čas neopustí Míndány, nýbrž že tu zůstane nadále po všechen čas. Severu, který se omlouvá zapomenutím, odpustíme řkouce, že ten, kdo ví tajné, nedovolí, aby jeho církev utrpěla škodu od toho, kdo z počátku postupoval nikoliv podle pravidel, nýbrž se zavázal přísahou proti evangeliu; kdo přeložením učil křivopřísežnictví, nyní však lze pokryteckým zapomenutím. Ježto však nejsme soudcové srdcí, ale soudíme dle toho, co slyšíme, přenecháme odplatu Pánu, kdežto sami bez pochyb ho přijmeme, odpustivše zapomenutí jako lidskou slabost.

- Pravidlo 11. (Basila Velikého)

Ten, kdo spáchal neúmyslné zabití, je dostatečně potrestán tím, že byl odloučen na jedenáct let, neboť je jasné, že máme zachovávat Mojžíšův předpis o raněných ⁹² a toho, kdo by ulehl na postel pro rány, jež obdržel, kdo ale potom opět chodil o holi, nepovažovati za zabitého; jestliže však nevstal po ranách, vzhledem k tomu, že ten, kdo ho bil, ho nechtěl zabít, tedy tento třebas byl vrahem, přece je podle úmyslu neúmyslným.

- Pravidlo 12. (Basila Velikého) ⁹³

Pravidlo zakázalo, aby byli služebníci církve po druhé ženatí. ([Apošt. 17](#)).

- Pravidlo 13. (Basila Velikého) ⁹⁴

Zabití ve válce naši otcové ⁹⁵ nepočítali za vraždu omlouvající, jak se mi zdá, obránce čistoty a zbožnosti. Avšak snad by bylo dobře raditi, aby se majíce nečisté ruce zdrželi po tři léta pouze účasti svatých tajin.

- Pravidlo 14. (Basila Velikého)

Ten, kdo bře úroky, rozhodne-li se, že nespravedlivý zisk utratí pro chudé a že v budoucnu se zbaví neduhu ziskosti, může býti přijat v kněžstvo.

- Pravidlo 15. (Basila Velikého)

Podivuji se, že požaduješ po Písmu doslovnou přesnost a myslíš, že znění překladu je násilné. Když sice dobře vystihuje příslušný předmět, avšak nepřevádí vlastní smysl hebrejského slova. Avšak nelze bez pozornosti přejít otázku, položenou zvědavým mužem. Ptáci nebeští a ryby mořské měly i při stvoření světa stejný původ, ježto obě tato pokolení zvířat byla vyvedena z vody. Důvod pro to je ten, že obě mají jednu a tutéž vlastnost, neboť jedny plavou ve vodě a druzí plovou po vzduchu, proto jsou jmenovány společně. Sestava slov žalmu ⁹⁶ není přesná vzhledem k rybám, ale v poměru ke všem ostatním tvorům, žijícím ve vodách, je zcela správná. Neboť člověku se pokorují ptáci nebeští a ryby mořské, a nejen tyto, nýbrž i všichni tvorové, procházející mořskými drahami. Totiž ne vše, co žije v moři, je rybou, na př. zvířata kytovitá, velryby, delfíni, tuleni, dále koně, psi, pilouni, mečouni a mořské krávy a všechny želvy, ⁹⁷ z nichž ani jedno není ryba, ale všechny se ubírají drahami mořskými. Tímto způsobem jsou tři řády: ptáci nebeští, ryby mořské a ta zvířata, která sídlí ve vodách, odlišná od ryb, avšak také přecházejí dráhy mořské.

- Pravidlo 16. (Basila Velikého)

Náman ⁹⁸ byl velikým nikoliv před Hospodinem, nýbrž u svého pána, t.j. byl jedním z velmožů u krále syrského. A tak vnikne do Písma s přesností a v něm samém najdeš vyřešení otázky.

- .

• Druhý kanonický list sv. Basila Velikého k Amfilochiji, biskupu ikonijskému.

- Předmluva.

Dávno jsem napsal odpovědi na dotazy, jež mi předložila tvá zbožnost, ale nedeslal jsem své psaní zdržen dílem vleklou a nebezpečnou nemocí, dílem nedostatkem pomocníků. Neboť nemáme mnoho lidí, kteří by jednak znali cestu, jednak byli hotovi na tuto službu. A tak věda příčiny prodlení, odpust' nám je. Podivuji se tvé lásce k učení a rovněž tvé pokoře. Totiž chceš se učit, ač ti svěřena hodnost učitele, a přitom u nás, ač nemáme mnoho vědomostí. Přesto vzhledem k tomu, že pro bázeň Boží se nezříkáš díla, jež by byl stěží vykonal někdo jiný, jsme povinni i my napomáhati i nad své síly tvému úmyslu a dobrému úsilí.

- Pravidlo 17. (Basila Velikého) ⁹⁹

Tázal ses nás, zda může býti presbyter Vianor přijat do kleru po přísaze, kterou učinil. Vzpomínám si, že jsem pro antiochijské duchovenstvo vydal všeobecné rozhodnutí o všech, kteří společně s ním přísahali, a to, aby byli odstraněni z veřejných shromáždění, avšak jednotlivě mohou býti činní jako presbyteri. Tímto se dává i jemu povolení k sloužení, neboť jeho kněžství není v Antiochii, nýbrž v Ikoniji, již si zvolil, jaks nám psal, za bydlíště místo Antiochie. Takto tedy může býti onen muž přijat; pouze nechť tvá zbožnost žádá, po něm, aby činil pokání z překotné přísahy, již učinil nevěrnému člověku nemoha snést zneklidnění onou malou svizelí.

- Pravidlo 18. (Basila Velikého)

O padlých pannách, které zaslíbily Pánu, že budou žít v čistotě, avšak potom upadly do tělesných vášní a porušily své sliby, naši otcové vycházejíce lidsky a laskavě vstříc k těm, jež povolily své nemohoucnosti, vydali předpis, aby byly přijaty po uplynutí roku stanovice to dle vzoru po druhé oddaných. Vzhledem k tomu však, že milostí Kristovou se církev během času stává

pevnější a řád panen se nyní rozmnožuje, zdá se mi, že náleží pečlivě tuto záležitost promyslet, jak se sama dle svého pojetí jeví, a dle smyslu Písma vyvoditi závěr. Neboť vdovství je nižší než panenství, pročez i hřích vdov je mnohem lehčí než hřích panen. Pohledme, co napsal Pavel k Timotheji: "Ale mladých vdov nepřijímej; nebo když nedbajíce na Krista, v chlípnost se vydají vdávati se chtějí, jsouce již hodné potupení, protože první víru zrušily." ¹⁰⁰ Tudíž jestli vdova podléhá těžšímu trestu jako by odvrhla víru v Krista, co náleží říci o panně, jež je nevěsta Kristova a svatá nádoba Pánu zasvěcená? Je velkým hříchem, když služebnice se oddá tajnému manželství a naplní dům rozvratem a špatným životem hanobí toho, jež ji získal, avšak daleko těžším je to, když nevěsta se učiní cizoložnicí, zhanobí svůj svazek se ženichem a oddá se nezkrotitelnému rozkošnictví. A tak vdova se odsuzuje jako svedená služebnice, kdežto panna podléhá odsouzení jako cizoložnice. Jako toho, kdo obcuje s cizí ženou, nazýváme cizoložníkem a nepřijímáme ho dříve v obecnství, dokud nepřestane hřešiti, tak postupujeme i s tím, kdo pojal pannu. Je zapotřebí, abychom nyní vysvětlili, že pannou se nazývá ta, která se dobrovolně zasvětila Bohu, zřekla se manželství a dala přednost životu v posvěcení. Sliby však tentokrát uznávám za platné, když stáří dosáhlo plného rozumu, neboť dětská slova v této věci nelze vůbec považovati za pevná. Avšak tu, jež má více než šestnáct nebo sedmnáct let věku, vládne svými myšlenkami, byla dlouho prověřována, setrvala pevně v úmyslu a prosila naléhavě za své přijetí, náleží nakonec přijímati do řádu panen, potvrditi její slib, a jeho porušení neprodleně trestati. Neboť mnozí rodičové, bratři a někteří z příbuzných před plnoletostí je přivádějí ne z jejich vlastní touhy po svobodném stavu, nýbrž spekulující, aby tím získali něco světského; tyto nelze jen tak přijímati, dokud jasné nevíme, jaká je jejich vlastní náchylnost.

- Pravidlo 19. (Basila Velikého) ¹⁰¹

- Neznáme jiné sliby mužů, než těch, kteří vstoupili do mnišského řádu a mlčky ukazují, že přijali celibát. Avšak domnívám se, že i oni mají býti předběžně dotázáni a dáti jasné slib celibátu. Kdyby se oddali tělesnému a rozkošnickému žití, bud'ťež potrestáni epitimií, předepsané pro cizoložníky.

- Pravidlo 20. (Basila Velikého) ¹⁰²

- Jestliže některé z ženského pohlaví jako bludařky daly slib panenství, ale potom si zvolily manželství, domnívám se, že je není nutno odsuzovati: "Cožkoli zákon mluví, těm, kteří jsou pod zákonem mluví." ¹⁰³ Ty, kdož ještě na sebe nevzaly jho Kristovo, neznají ani příkázání Páně. Proto ony mohou se všemi býti přijímány do církve a v tomto případě dostávají odpuštění skrze přijetí víry v Krista, a vůbec vše, co bylo spácháno v životě katechumenů, nepodléhá šetření. Je jasné, že církev takové nepřijímá bez křtu, pročez naprostou nutností pro ně je výsada znovuzrození.

- Pravidlo 21. (Basila Velikého) ¹⁰⁴

- Jestliže muž žije se ženou a potom nespokojen v manželství upadne do smilstva, takového považujeme za smilníka a ponecháváme ho dlouho pod epitimií. Ostatně nemáme pravidlo trestati ho z viny cizoložství, spáchal-li hřích se svobodnou od manželství. Neboť je řečeno: "Cizoložnice poskvřňující se poskvřní a nevrátí se k muži svému." ¹⁰⁵ a "Kdo drží cizoložnici je pošetilý a bezbožný", ¹⁰⁶ ale cizoloživší neodlučuj se od spoluzití se svou ženou a žena je povinna přijati svého muže, odvracejícího se od smilstva, ale muž vypuzuje ze svého domu poskvřněnou ženu. Není lehké uvést důvod pro to, ale tak vešlo do obyčeje.

- Pravidlo 22. (Basila Velikého)

- Nepřísluší dříve přijímati na pokání ty, kdož mají ženy získané únosem, jestliže je zasnoubené uloupili druhým, dokud nebudou od nich odňaty a dokud jejich snoubencům nebude dána možnost buď, aby si je vzali, chtějí-li, anebo je propustili. Jestliže někdo unese nezasnoubenou, nutno ji vzíti, vrátiti příbuzným a ponechati na vůli příbuzným, ať jsou to rodiče, bratři nebo jiní poručníci panny, aby rozhodli, zda mu ji odevzdají; pak budiž spoluzití platné. Nebudou-li souhlasiti, nelze je přinutiti. A kdo pojme ženu, s níž napřed tajně nebo násilně obcoval, musí býti neprodleně církevně potrestán za smilstvo. Trest pro smilníky je stanoven na čtyři léta. První rok náleží, aby nebyli připouštěni k modlitbám, a plakali u dveří chrámových. V druhém přijímati je k naslouchání Písmům. V třetím k pokání. Ve čtvrtý k stání s lidem, ale zdržovati se od přijímání. Potom je připouštět k přijímání svatých tajin.

- Pravidlo 23. (Basila Velikého) ¹⁰⁷

- O těch, kdož se žení s dvěma sestrami nebo vdávají za dva bratry vydal jsem list, ¹⁰⁸ jehož opis jsme poslali tvé zbožnosti. A kdo si vzal ženu svého bratra, nepřijímá se dříve, dokud ji nezanechá.

- Pravidlo 24. (Basila Velikého) ¹⁰⁹

- Vdovu, zařazenou do počtu vdov, to jest vydržovanou od církve, prikazuje apoštol zanechati bez péče, vdá-li se za muže. O ovdovělém muži není vydán žádný předpis. Pro něj stačí epitimie pro po druhé ženaté. Jestliže šedesátiletá vdova zachce žíti s mužem, nebudiž připouštěna k svátostem, dokud nezanechá vášnivé nečistoty. Zařadíme-li ji před šedesátým rokem do počtu vdov, je to naše vina, nikoliv té ženy.

- Pravidlo 25. (Basila Velikého)

- Kdo má ženu, kterou poskvřnil, za poskvřnění budiž potrestán, avšak budiž mu povoleno, aby ji měl dále za ženu.

- Pravidlo 26. (Basila Velikého) ¹¹⁰

- Smilstvo není manželstvím, ba ani počátkem manželství. Proto je lépe rozlučovati je-li možno ty, kdož se v smilstvu spojili. Jestliže všemožně udržují spoluzití, nechť přijmou epitimii za smilstvo, avšak nechť se ponechají v manželském spoluzití, aby se nestalo něco horšího.

- Pravidlo 27. (Basila Velikého) ¹¹¹

- Stanovil jsem o knězi, který se svázal nesprávným manželstvím, co náleží, a to: "Necht' užívá právo na kněžské sezení a zdržuje se od ostatních kněžských funkcí, neboť takovému musí stačit odpuštění. Nesluší, aby žehnal druhým ten, kdo musí léčiti vlastní rány. Jeť požehnání odevzdávání posvěcení. Ale kdo toho nemá z příčiny hříchu neznalosti, jak on mohl odevzdati druhému? Tudíž ať nežehná ani veřejně ani soukromě a nedává Tělo Kristovo druhým, aniž koná jiné sloužení, nýbrž ať je spokojen kněžským místem, a pláče před ostatními a před Pánem, aby mu byl prominut hřích nevědomosti.

- Pravidlo 28. (Basila Velikého)

- Zdálo se mi směšným, že někdo slíbil zdržeti se vepřového masa. Proto rač takové poučovati, aby se zdržovali od nerozvázných zařeknutí a slibů, a dopust' užívání věcí mravně neutrálních. Neboť žádné stvoření Boží "nemá zamítáno býti, což se s díků činěním přijímá." ¹¹² Proto je-li takový slib směšný, není nutná zdrženlivost.
- Pravidlo 29. (Basila Velikého) ¹¹³
- Velmi nutno léčiti představené, kteří přísahají, že učiní něco zlého podřízeným. Léč je dvojí: První, poučovati je, aby překotně nepřisahali, druhé, aby nesetrvávali ve zlých úmyslech. Proto jestliže někdo přísahal, že učiní zlo druhému, ať učiní pokání z drzé přísahy, nikoliv aby se pod záminkou úcty k přísaze zatvrzoval v zlobě. Zachování přísahy nebylo na prospěch Herodesovi, který se stal vrahem proroka, aby neporušil přísahy. Přísaha je vůbec zakázána; tím více nutno odsuzovati onu, jež se činí pro zlo. Proto kající musí napravit své myšlenky, nikoliv však usilovati o své upevnění v přečinu. Prošetři podrobněji tuto ohavnost. Přísahal-li by někdo, že vyloupe oči svému bratru, zda by bylo dobré, aby toho uskutečnil? Přísahal-li by někdo, že zabije či poruší některé jiné příkázání? Neboť "přisáhl jsem, což i splním, že chci ostříhati soudů spravedlnosti tvé." ¹¹⁴ Jakož nutno příkázání zachovávat nezměnitelností úmyslu, tak se musí všemožně potlačovati a hubiti hřích.
- Pravidlo 30. (Basila Velikého)
- O únoscích žen nemáme dávné pravidlo, ale sestavili jsme vlastní mínění: Jak oni, tak jejich pomahači, buďtež odloučení ze společných modliteb na tři léta. Únos, který se stal bez násilí, nebyl-li doprovázen zhanobením nebo krádeží, nepodléhá trestu. Vdova je svou paní a na ní závisí, chce-li následovati únosce. Nesmíme pečovati o to, co se jeví navenek.
- Pravidlo 31. (Basila Velikého)
- Žena, která by vstoupila ve spolužití s druhým dříve, než se prokáže smrt muže, který se odloučil a žije neznámo kde, cizoloží.
- Pravidlo 32. (Basila Velikého) ¹¹⁵
- Ti z kleru, kteří zhřešili smrtelným hříchem, zbavují se své hodnosti, nikoliv však přijímání společně s laiky. "Nebudeš se mstít dvakrát za jedno." (Naum 1,9. církevněslov. text).
- Pravidlo 33. (Basila Velikého) ¹¹⁶
- Žena, která porodila na cestě a zanedbala dítě, je vina vraždou.
- Pravidlo 34. (Basila Velikého)
- Otcové naši zakázali zveřejňovati ženy, jež cizoložily a ze zbožnosti to vyznaly nebo nějak byly usvědčeny, abychom se nestali příčinou smrti usvědčených, ale nařídili, aby stály s věrnými bez přijímání, dokud se nedokončí lhůta pokání.
- Pravidlo 35. (Basila Velikého)
- Byl-li muž opuštěn od ženy, nutno zkoumati důvod opuštění. Ukáže-li se, že ho opustila bez příčiny, je hoden odpuštění, kdežto ona trestu. Odpuštění se mu projeví tím, že bude v obecnství s církví.
- Pravidlo 36. (Basila Velikého)
- Ženy nezvěstných vojínů, jež se provdaly za druhé, podléhají témuž trestu jako ty, které nevyčkaly návratu nepřítomných mužů. Ostatně zde je případ hoden zvláštního zřetele, ježto je větší pravděpodobnost smrti.
- Pravidlo 37. (Basila Velikého)
- Ten, kdo vstoupil do manželství, když mu byla odňata cizí žena, budiž za první obviněn z cizoložství, kdežto za druhou je nevinen.
- Pravidlo 38. (Basila Velikého)
- Dívky, jež se vdají bez otcova souhlasu, smilní. Avšak, jak se zdá, skutek se napraví smířením s rodiči. Ostatně tyto se ihned nepřipouštějí k přijímání, nýbrž je jim po tři léta zakázáno.
- Pravidlo 39. (Basila Velikého)
- Ta, kdož žije s cizoložníkem, je cizoložnice pro celou dobu spolužití.
- Pravidlo 40. (Basila Velikého) ¹¹⁷
- Ta, která se proti vůli svého pána dala muži, smilní. Jestliže po tom s povolením použije manželství, bude uznáno, že vstoupila v zákonité manželství. Proto první je smilstvo, ale druhé manželství. Neboť smlouvy těch, kdož jsou v cizí pravomoci, neplatí.
- Pravidlo 41. (Basila Velikého)
- Ovdovělá, majíc moc sama nad sebou, se může beztrestně provdati, není-li ničeho, co by rozloučilo její spolužití. Neboť apoštol řekl: "Pakli by umřel muž její, svobodná jest; může se vdáti, za koho chce, toliko v Pánu." (1.Kor. 7,39, srv. Řím. 7,2).
- Pravidlo 42. (Basila Velikého)
- Manželství bez souhlasu těch, kdož mají pravomoc, jsou smilstva. Kdož se oddávají za života otce nebo pána, nejsou bez viny dokud neprojeví souhlas k jejich spolužití ti, kdož mají nad nimi pravomoc. Neboť tehdy manželství získává platnost.
- Pravidlo 43. (Basila Velikého)
- Ten, kdo smrtelně zranil bližního, je vrahem, jestliže udeřil první nebo se mstil.
- Pravidlo 44. (Basila Velikého)
- Diakonisa, která spáchala smilstvo s pohanem, může býti přijata do obecnství modliteb, avšak k přijímání svatých tajin bude připuštěna sedmého roku, bude-li žít v čistotě. Pohan, který po přijetí víry opět přistoupí k svatokrádeži, vrací se tím k svému vývratku. Proto nedovolujeme, aby se těla diakonisy jako posvěcené již tělesně používalo.
- Pravidlo 45. (Basila Velikého) ¹¹⁸
- Jestliže někdo po přijetí jména křesťan hanobí Krista, nemá užítka z jména.
- Pravidlo 46. (Basila Velikého)
- Ta, která z neznalosti se provdala za muže, jehož žena dočasně opustila a kterou potom z příčiny návratu první ženy zanechal, smilnila tímto svazkem, ovšem z nevědomosti. Manželství jí tudíž není zakázáno, ale lépe, zůstane-li tak.

- Pravidlo 47. (Basila Velikého)
- Enkratité, sakkoforové a apotaktité podléhají témuž soudu, jako i Navatiáni: bylot' o některých z těchto vydáno pravidlo, třebas rozdílné, avšak o druhých se mlčí. My však tyto znovu křtíme, posuzující je stejně. A třebas u vás není přijat tento zvyk překřtívání, podobně jako i u Římanů z nějakých důvodů, přesto necht' platí náš posudek. Jelikož jejich blud je jakoby odnož bludu Markonitů, odmítajících manželství, neužívajících víno a nazývajících stvoření Boží hanebným. Proto je nepřijímáme do církve, nejsou-li pokřtěni naším křtem. Neboť necht' nepraví, že byli křtěni v Otce i Syna i svatého Ducha, když podobně jako Markion a ostatní bludaři, líčí Boha jako stvořitele zla. Tudíž bude-li vhod, necht' se sejde množství biskupů a budiž vydán předpis, aby byl bez nebezpečí ten, kdo tak činí a kdož odpovídá na dotazy o nich, aby měl hodnověrný důvod pro odpověď.
- Pravidlo 48. (Basila Velikého)
- Ta, která je od svého muže opuštěná, podle mého mínění má zůstat neprovdána. Neboť když Pán pravil: "Že kdožkoli propustil by manželku svou, kromě příčiny cizoložstva, uvádí ji v cizoložství," ¹¹⁹ nazvav ji cizoložnicí, už tím zakázal ji spolužiti s jiným. Neníť možné, aby byl muž vinen jako příčina cizoložstva, ale žena nevinná, když ji Pán nazval cizoložnicí za obcování s jiným mužem?
- Pravidlo 49. (Basila Velikého)
- Zhanobení násilím nepodléhá obvinění. Tudíž ani služebnice znásilněná svým pánem není vinna.
- Pravidlo 50. (Basila Velikého) ¹²⁰
- Pro třetí sňatek není předpis; proto třetí sňatek se neuzavírá podle předpisu. Na takovou záležitost pohlížíme jako na nečistotu v církvi, ale veřejně ji neodsuzujeme, neboť je to lépe než nemravné smilstvo.
- .

• Třetí kanonický list sv. Basila Velikého k Amfilochiji, biskupu ikonijskému.

- Pravidlo 51. (Basila Velikého)
- O příslušnících kleru pravidla byla stanovena bez rozdílu. Ona nařizují určovati pro padlé jeden trest, vyvržení ze sloužení, ať jsou v hodnosti posvěcení, anebo konají službu, pro niž není zapotřebí svěcení rukopoložením.
- Pravidlo 52. (Basila Velikého) ¹²¹
- Ta, která odložila novorozeně na cestě, učinila-li tak majíc možnost je zachovati nebo v úmyslu zakrýti svůj hřích či sledujíc svůj zcela zvířecí a nelidský záměr, budiž souzena za vraždu. Nemohla-li je zachrániti a novorozeně zemřelo pro pusté místo a z nedostatku potřeb, hodna jest matka odpuštění.
- Pravidlo 53. (Basila Velikého) ¹²²
- Ovdovělá otrokyně možná mnoho nezhřešila vstupujíc do druhého manželství pod způsobou únosu. Pročež nelze ji nikterak za to obviňovati. Neboť nesoudí se vnější způsoby, nýbrž úmysly. Jest však jasné, že podléhá epitimii za druhý sňatek.
- Pravidlo 54. (Basila Velikého)
- O neúmyslném zabití, pokud se pamatuji, psal jsem dříve tvé zbožnosti, kolik jsem uměl, a více říci nemohu. Bude záležitostí tvého uvážení, abys prodloužil či ulehčil trest podle povahy případu.
- Pravidlo 55. (Basila Velikého)
- Ti, kteří společně bojují s lupiči, nejsou-li v církevní službě, necht' jsou odloučeni od přijímání svatých tajin. Klerici buďtež svrženi ze své hodnosti. Neboť bylo řečeno: "Všichni, kteříž meč berou, od meče zahynou." (Mat. 26,52).
- Pravidlo 56. (Basila Velikého)
- Ten, kdo úmyslně zabil a pak se kál, budiž dvacet let bez přijímání svatých tajin. Na těchto dvacet let obdrží toto rozdělení: čtyři léta musí plakati, stoje vně dveří modlitebního chrámu a prose vcházející věrné, aby se za něho pomodlili a vyznávajíce přitom své provinění. Po čtyřech letech budiž přijat do počtu poslouchajících Písma a s nimi necht' vychází po pět let; sedm let necht' se modlí a padajícími a vychází. Čtyři léta necht' pouze stojí s věrnými, avšak nepřijímá svaté tajiny. Po uplynutí této doby necht' přijme svaté tajiny.
- Pravidlo 57. (Basila Velikého)
- Ten, kdo zabil neúmyslně, necht' nepřijímá svaté tajiny deset let. Rozdělení desíti let budiž pro něho toto: Dvě léta ať pláče, tři léta necht' stráví mezi poslouchajícími, čtyři léta mezi padajícími a rok pouze stojí s věrnými, avšak nepřijímá svaté tajiny. po uplynutí této doby necht' přijme svaté tajiny.
- Pravidlo 58. (Basila Velikého) ¹²³
- Cizoložník necht' nepřijímá patnáct let svaté tajiny. Rozdělení těchto patnácti let pro něho je toto: čtyři léta budiž plačícím, pět naslouchajícím, čtyři padajícím, dva stojícím s věrnými bez přijímání.
- Pravidlo 59. (Basila Velikého) ¹²⁴
- Smilník sedm let nepřijímež svaté tajiny. Dva roky ať pláče, dva ať naslouchá, dva ať padá a jeden rok pouze ať stojí s věrnými; osmý rok bude připuštěn k svatému přijímání.
- Pravidlo 60. (Basila Velikého) ¹²⁵
- Ta, která slíbila setrvati v panenství a porušila svůj slib, necht' naplní dobu trestu, stanoveného pro hřích cizoložství s rozdělením s ohledem na její život. Totéž pro ty, kteří učinili slib mnišského žití, avšak padli.
- Pravidlo 61. (Basila Velikého)
- Ten, kdo ukradl, jestliže sám se kál a přiznal, budiž na rok vzdálen pouze od přijímání svatých tajin; bude-li usvědčen, na dva roky. Doba tato budiž pro něho rozdělena na padání, (klečení) a stání s věřícími; potom ať je učiněn hodným přijímání.
- Pravidlo 62. (Basila Velikého) ¹²⁶

- Kdo spáchá hanebnost s mužským pohlavím, obdrží lhůtu pro pokání jako ten, kdo zhřešil cizoložstvím.
- Pravidlo 63. (Basila Velikého) ¹²⁷
- Kdo na zvířatech projevil svou hanebnost a vyzná se, budiž v zákazu tutéž dobu.
- Pravidlo 64. (Basila Velikého) ¹²⁸
- Křivopřísežník deset let nechť nepřijímá; dva roky bude mezi plačícími, tři mezi naslouchajícím Písmům, čtyři mezi padajícími, jeden stoje s věrnými, a tehdy obdrží přijímání.
- Pravidlo 65. (Basila Velikého)
- Kdo učinil pokání z čarodějnictví anebo z travičství, nechť stráví v pokání lhůtu stanovenou pro vrahy s rozdělením, odpovídajícím tomu, jak sebe sám usvědčil v tomto hříchu.
- Pravidlo 66. (Basila Velikého) ¹²⁹
- Kdo vykopával hroby, aby loupil, nepřijímež svaté tajiny po deset let; dva nechť pláče, tři ať naslouchá, čtyři ať padá, jeden ať stojí s věrnými, a tehdy už ať přijímá.
- Pravidlo 67. (Basila Velikého)
- Krvesmilstvo bratra a sestry vyžaduje lhůtu pokání, stanovenou pro vraha.
- Pravidlo 68. (Basila Velikého)
- Manželský svazek lidí v zakázaném příbuzenství, bude-li zjištěn, jako hřích lidský podléhá epitimii cizoložníků.
- Pravidlo 69. (Basila Velikého)
- Jestliže žalmista před sňatkem obcoval se svou snoubenkou, bude přijat za žalmistu po uplynutí jednoho roku odloučení od služby, ale zůstane bez povýšení na vyšší hodnost. Jestliže bez zasnoubení obcoval tajně, přestanež sloužiti. Stejně tak podjáhen.
- Pravidlo 70. (Basila Velikého) ¹³⁰
- Jáhnu, který se poskrvnil ústy a vyznal, že jeho hřích dále netrval, budiž zakázáno sloužení, ale smí přijímati svaté tajiny s jáhny. Taktéž i kněz. Bude-li někdo zjištěn, že zhřešil ještě více než toto, budiž svržen, ať je v kterékoliv hodnosti.
- Pravidlo 71. (Basila Velikého)
- Kdo spolupůsobil při kterémkoliv z uvedených hříchů a nevyznal se, nýbrž byl usvědčen, budiž pod epitimií takovou dobu, na níž byl odsouzen pachatel zla.
- Pravidlo 72. (Basila Velikého)
- Kdo se svěřil kouzelníkům nebo jim podobným, budiž pod epitimií takovou dobu jako vrah.
- Pravidlo 73. (Basila Velikého) ¹³¹
- Kdo se zřekl Krista a provinil se proti tajemství spásy, musí býti po celou dobu svého života v počtu plačících a povinen se vyznávat; až na konec svého života bude učiněn hodným přijímání svátostí podle víry v Boží lidumilnost.
- Pravidlo 74. (Basila Velikého) ¹³²
- Jestliže kdokoliv z padlých do shora jmenovaných hříchů se vyznal a stal se horlivým v nápravě, pak ten, kdo od lidumilnosti Boží přijal moc rozhřešovati a svazovati, nebude hoden odsouzení, když vida naprosto upřímné vyznání hříšníkovo stane se milosrdnějším a zkrátí epitimii. Totiž vyprávění svatého Písma nám ukazuje, že ti, kdož se vyznají s velkou horlivostí, dříve obdrží milosrdenství Boží.
- Pravidlo 75. (Basila Velikého)
- Ten, kdo se poskrvnil se svou sestrou po otci nebo po matce, nesmí choditi do modlitebního chrámu, dokud neustane od nezákonného a hnusného díla. Přejde do poznání hrůzného hříchu, nechť tři léta pláče a stojí u dveří modlitebních domů a prosí vcházející na modlitbu, aby se každý se soucitem za něj vroucně modlil k Pánu. Potom v druhém třiletí budiž připuštěn pouze k poslouchání Písem, ale po vyslechnutí Písem a poučení budiž vyháněn z chrámu, aby nebyl učiněn hodným obecenství na modlitbě. Potom, jestliže bude se slzami prositi o ni a o padání Před Pánem se zkroušeným srdcem a hlubokou pokorou, nechť se mu poskytnou další tři léta na padání. A takovým způsobem, když ukáže ovoce hojné pokání, desátého roku budiž přijat k modlení s věrnými, bez přijímání. Dva roky bude státi s věrnými v čas modlitby, posléze pak učiněn hodným společenství tajin.
- Pravidlo 76. (Basila Velikého)
- Týž předpis platí i pro ty, kdo obcovali se svou snachou.
- Pravidlo 77. (Basila Velikého) ¹³³
- Ten, kdo opustil ženu, zákonně s ním oddanou a vzal druhou, podle výroku Páně je vinen cizoložstvím. (Mat. 19, 9). Pravidly otců našich stanoveno, aby tací jeden rok plakali, dva roky poslouchali, tři padali, sedmý rok stáli s věrnými a pak aby učinění byli hodnými svatého přijímání, budou-li se se slzami káti.
- Pravidlo 78. (Basila Velikého) ¹³⁴
- Týž předpis budiž zachován i pro ty, kteří si vzali k spolužití dvě sestry, třebaž bylo v různý čas.
- Pravidlo 79. (Basila Velikého)
- Ten, kdo obcoval se svou macechou, podléhá témuž pravidlu jako ten, kdo zhanobil svou sestru.
- Pravidlo 80. (Basila Velikého)
- Otcové mlčí o polygamii jako o věci zvířecí a zcela cizí lidskému pokolení. Nám se tento hřích jeví těžším než smilstvo. Proto bude moudrým podrobovati tyto epitimii podle pravidel, to jest, aby byli jeden rok plačícími, tři roky padajícími a potom mohou býti přijati.
- Pravidlo 81. (Basila Velikého)
- Jelikož v době barbarských vpádů mnozí se provinili proti víře v Boha, složili pohanské přísahy a jedli některá poskrvněná jídla, přinesená s kouzly v oběť modlám, budiž s takovými postupováno podle zákonů a pravidel už otcí vydaných. Ti, kdož vytrpěli těžké zmoření na mukách a nevydrželi utrpení a zřekli se Krista, nebudťež tři léta přijímání do církve; po jejich

uplynutí necht' dvě léta poslouchají Písma, tři at' padají, a tehdy mohou býti přijati do obecnství. Ti, kteří bez velikého násilí zradili víru v Boha, dotkli se běsovského stolu a složili pohanské přísahy, necht' budou tři léta vyvrženi z církve, dvě naslouchati Písmům, tři léta at' se modlí v padání, další tři at' stojí v době modlitby s věrnými, a tehdy už mohou býti přijati k přijímání svatých tajin.

- Pravidlo 82. (Basila Velikého)
- Ohledně těch, kdož porušili přísahu z přinucení a násilí: podléhají méně přísným trestům a po šesti letech mohou býti zcela přijati. Kdož bez nucení zradili svou víru, buďtež dva roky plačícími a dva roky naslouchajícími, pátého necht' se modlí s padajícími, dále buďtež na dva roky přijati ke společenství v modlitbě bez přijímání, a takto až ukáží patřičné pokání posléze budou přivedeni k přijetí Těla Páně.
- Pravidlo 83. (Basila Velikého)
- Ti, kdož se zabývají kouzly a následují pohanské obyčeje nebo uvádějí někoho do svého domu k čarování nebo očišťování, podléhají pravidlu šestiletého pokání; rok buďtež plačícími, rok naslouchajícími, tři léta padajícími a jeden rok at' stojí s věrnými a pak buďtež přijeti.
- Pravidlo 84. (Basila Velikého)
- Všechno toto píšeme, aby byly zkoušeny plody pokání. Neposuzujeme je pouze podle délky času, nýbrž hledíme na způsob pokání. Jestliže někteří vytrvale se drží svých mravů a raději chtějí sloužit tělesným chťicům než Pánu a nepřijímají žití podle evangelia, nemáme s nimi nic společného. Neboť jsme naučeni u lidu nepokorného a reptajícího slyšeti toto: "Zachovejž život svůj." (1. Mojž. 19,17).
- Pravidlo 85. (Basila Velikého)
- A tak nedopust' me, abychom zahynuli s takovými, nýbrž bojíce se přísného trestu a majíce před očima strašný den odplaty Páně, nechtějme zhynouti společně s cizími hříchy. Zda nás nepoučily hrozné osudy Páně a toliké rány nepřivedly k pocitu toho, že nás zanechal Pán pro naše přechyby a odevzdal v ruce barbarů, takže byl lid odveden nepřáteli do otroctví a rozptýlen, ježto se ti, kdož mají jméno Kristovo, odváží takových špatností, aniž poznali a pochopili, že pro ně přišel na nás hněv Boží; co máme s nimi společného? Avšak ve dne i noci, veřejně i soukromě jsme povinni svědčiti jim o pravdě. Avšak nedopust' me toho, abychom byli zlákáni jejich zločinů, nýbrž více se modleme, abychom je získali a vytáhli ze sítě zlého. Jestliže se nám to nepodaří, v krajním případě pečujeme o to, abychom své duše zachránili před věčným odsouzením.
- .

• **Z jiného listu sv. Basila Velikého k Amfilochiji, biskupu ikoniskému.**

- Pravidlo 86. (Basila Velikého)
- Významným enkratitům (zdrženlivcům) na jejich důležitou námitku, proč ani my všechno nejíme, odpoví se takto: Neboť také se hnusíme svých výmětů. Totiž podle hodnoty pro nás je totéž rostlinný pokrm jako maso, kdežto v posuzování užitku jako v rostlinách oddělujeme škodlivé od zdravých tak i v masu rozlišujeme škodlivé od užitečného. Neboť i bolehlav je rostlina i maso jestřába je maso, avšak nikdo při zdravých smyslech nebude jísti blín aniž se dotýkati psího masa, leč z veliké nouze. Proto ten, kdo jedl, nespáchal zločin.
- .

• **List sv. Basila Velikého k Diodoru, biskupu Tarskému.**

- Úvod.
- Došel nás dopis s podpisem Diodora, avšak ostatní v něm se více hodí na někoho jiného než Diodora. Neboť se mi zdá, že někdo ze lstivých vzal na sebe tvou osobu a chtěl se tak učiniti věrohodným před posluchači. Byv otázan někým, zda je dovoleno uzavřítí sňatek se sestrou své zemřelé ženy, nezděsil se této otázky, nýbrž jednak klidně přijal to, co vyslechl, jednak byl tazateli velmi odvážně a snažně nápomocen v hanebném přání. Kdybych měl u sebe tento dopis, poslal bych ti jej, a ty bys byl zcela ve stavu obhájití sebe a pravdu. Jelikož však ten, kdo jej ukázal, vzal si jej nazpět jako jakýsi důkaz vítězství nade mnou, který jsem už dříve zakázal takové sňatky, všude jej nosil, pravě, že má písemné povolení, proto ti nyní píši, abych se dvojnásob opřel proti onomu podvrženému listu, zbavil ho jakékoliv platnosti, aby nemohl škoditi těm, kdož jej čtou.
- Pravidlo 87. (Basila Velikého)
- A tak prvním a v záležitostech této povahy velmi důležitým je uvést, že se u nás zachovává zvyk, mající moc zákona, ježto toto ustanovení bylo nám předáno od svatých mužů. Zvyk je tento: Jestliže někdo, zachvácen nečistou vášní, upadne v hanebné obcování s dvěma sestrami, nepovažuje se to za manželství, a tací nejsou přijímáni do církevního shromáždění, dokud se vzájemně nerozloučí. Pročež i kdyby nebylo lze říci nic jiného, stačil by pouze tento zvyk k zakázání špatnosti. Vzhledem k tomu, že pisatel dopisu se pokusil lživým odůvodněním uvést v život toliké zlo, nutno, abychom vzali na pomoc rozvahu, třebaž v záležitostech zcela jasných přesvědčení je pádnější než každé usuzování. Bylot' napsáno, praví on, v knize Levitské: "Nevezmeš sobě ženy k ženě první, abys soužil ji, odkrýváje hanbu její za života jejího." ¹³⁵ Z toho prý je jasné, že je dovoleno vzítí ji po její smrti. Na toto především řeknu: "Cožkoli zákon mluví, těm, kteříž jsou pod zákonem mluví." ¹³⁶ Neboť jinak bychom podléhali též obřizce, sobotě a zdržování některých pokrmů. Anebo zda se máme podřizovati jhu zákona, když najdeme něco příjemného našemu rozkošnictví, když však některý z předpisů zákona se jeví obtížným utíkati se ke svobodě, která je v Kristu? Tázali se nás: Dovoluje sv. Písmo vzítí si ženu po její sestře? Řekli jsme: Nikoliv. To je pro nás bez nebezpečí i pravdivé, avšak tvořiti si mínění pomocí vhodných závěrů o tom, o čem se mlčí, znamenalo by stanovití předpis a nikoliv jej citovati. Tomu, kdo by se totiž tohoto odvážil, bylo by dovoleno i za života ženy, vzítí se její sestru. Neboť podobná sofistika může býti přizpůsobena i pro takový případ. Je napsáno, ¹³⁷ řekl by, nevezmeš sobě žárlivou soupeřku, čili vzítí si nezárlivou předpis nezakazuje. Pročež obránce vášně řekne, že sestry nemají žárlivé povahy. Není-li tudíž příčina, pro níž je spolužití s oběma zakázáno, co by překáželo vzítí si sestry? Toto není napsáno, odpovíme, a ani stanoveno. Myšlenka vyvoděná ze závěru činí dovoleným to i druhé. Náleží vrátiti se nemnoho nazpět k předchozím výrokům Zákona a tak se zbavit těžkostí. Neboť by se zpozorovalo, že zákonodárce nepojal všechny druhy hříchu, nýbrž zvláště odmítá všechny hříchy Egyptanů, odkudž vyšel Izrael

a Chananejců, k nimž se přemisťoval. Lze čísti takto: "Vedle skutků země egyptské, v níž jsme bydlili, nečiňte ani podle skutků země kananejské, do kteréž já vás uvozuji, činiti budete a v ustanoveních jejich nechoďte" ¹³⁸ Pravděpodobně tento druh hříchu nebyl tenkrát dovolen v žití pohanů, takže ani zákonodárce neměl nutnost jej zamezovati, avšak stačila zvyklost bez předchozího předpisu, aby tato hanebnost byla odvržena. Ale proč zakázal větší a zamlčel menší? Protože mnohým z tělesných lidí v ohledu na spolužití se sestrami živých žen zdál se být škodlivým příklad patriarchy. Co však máme my činiti? Říkati to, co je napsáno, nebo vyhledávati to, co zamlčeno? Totiž v těchto předpisech není ani to napsáno, že otec a syn nesmějí vcházeti k jedné souložnici, avšak u proroka se toto podrobuje největšímu odsouzení: "Nadto syn i otec vcházejí k jedné a též mladici." ¹³⁹ A kolik jiných způsobů nečistých vášní vynalezla běsovská škola, o nichž božské Písmo pomlčelo? Ve snaze, aby neporušovalo posvátnou důležitost vyjmenováním hanebností zaznamenalo nečistoty obecnými názvy, jak vece apoštol Pavel: "Smilstvo pak a všeliká nečistota, neb lakomství aniž jmenováno, budiž mezi vámi, jakož sluší na svaté." ¹⁴⁰ Pod jménem nečistota chápé nevhodné názvy styku mužů a žen. Tudíž pomlčení nedává povolení rozkošníkům. Pravím však, že zákonodárce vlastně nemlčel o tomto způsobu provinění, nýbrž velmi ostře jej zakázal. Totiž slova: "Nižádný člověk k žádné přítelkyni krevní nepřistupuj k obnažení hanby její, ¹⁴¹ obsahují v sobě i tento druh příbuzenství. Což může býti pro muže bližšího než vlastní žena nebo více než jeho tělo? Neboť oni už nejsou dva, ale jedno tělo. Tímto způsobem, prostřednictvím ženy, její sestra stává se příbuznou mužovou. Tudíž tak jako si nemůže vzíti matku své ženy, ani její dceru, poněvadž si nemůže vzíti svou matku, ani její dceru, nemůže si ani vzíti sestru své ženy, ježto si nesmí vzíti svou sestru. A naopak není dovoleno ženě spolužití s příbuzným mužem, jelikož právo příbuznosti je společné pro oba. Každému, kdo žádá radu v manželství, svědčím, že pomíjí způsob tohoto světa a čas je ukrácený, aby i ti, kteříž mají ženy byli jakoby jich neměli. ¹⁴² Uvede-li mi někdo onen výrok jako námitku: "Plodtež a rozmnožujte se", ¹⁴³ vysměji se mu, že nerozlišuje dobu stanovení předpisu. Druhé manželství je lék proti smilstvu a nikoliv cesta k rozkošnictví. Je řečeno: "Paklit' se nemohou zdržeti, nechat' v stav manželský vstoupí." ¹⁴⁴ Avšak nikoliv uzavíratí sňatek a provinovati se přitom proti předpisům. Ti však, kteří poskvřňující duši bezectnou vášní nehlédí na přirozenost, jež odedávna rozlišuje druhy příbuzenství, kterým jménem vystihnouti příbuzenský vztah mezi dětmi, narozenými z obou manželství? Zda jsou rodní bratři nebo bratrance? Vzhledem k smíšení příslušel by jim jeden i druhý název. Netvoř, člověče, z tetý dětí jejich macechu a tu, jež má je laskati místo zemřelé matky neodbrojuj neuhasitelnou řevnivostí. Totiž sama sočivost macech až za hrob se nenávistně prostírá, ta zatím co jiní, bývalí nepřátelé, smířují se se zesnulými, macechy začínají nenávidět od smrti. Hlavním ze shorařečeného je toto: Přeje-li si někdo manželství podle zákona, je mu otevřen celý svět; řídí-li se jeho přání vášněmi, tím spíše nutno mu sňatek zakázati, aby uměl svým osudům vládnouti ve svatosti a ne v libosti žádostí. ¹⁴⁵ Chtěl jsem se více rozepsati, avšak zdržela mne rozsáhlost psaní. Přeji si, buď aby mé doporučení bylo silnější než vašeň, anebo aby tento přečin nevnikl do naší oblasti, ale zůstal v těch místech, kde se toho odvážili.

•

• List sv. Basila Velikého k presbyteru Řehoři.

- Pravidlo 88. (Basila Velikého) ¹⁴⁶
- Přečetl jsem tvůj list s všelikou trpělivostí a podivil jsem se, že ty, ač by ses mohl přede mnou krátce a snadno ospravedlniti samou záležitostí, ses rozhodl setrvat v tom, z čeho byl obviněn a snažíš se mnohomluvností vyléčit to, co je nevyléčitelné. Nikoliv my jako první, ó Řehoři, ani sami jsme nevydali předpis, že ženy a mužové nesmějí žítí společně. Přečti si pravidlo, vydané našimi svatými otci na nicejském sněmu, že je zakázáno mít v domě spolužijící ženy. Celibát má svou hodnotu v tom, že při něm není styku se ženským pohlavím. Takovým způsobem jestliže někdo vydává se podle jména za panice, avšak dělá skutkem to, co žijící se ženami, ukazuje, že se domáhá důstojenství panictví dle jména, avšak nezanechal hanebného rozkošnictví. Tím spíše jsi měl splnit můj požadavek, tvrdíš-li, že jsi prost každé tělesné vášně. Nepředpokládám, že by sedmdesátník žil se ženou vášnivě a nerozhodl jsem tak, jak jsem učinil, pro nastalý přečin, nýbrž proto, že jsem se naučil od apoštola neklásti úrazu neb pohoršení bratru. ¹⁴⁷ Víme, že něčí čisté skutky bývají druhým pohnutkou ke hříchu. Proto řídíce se ustanovením sv. otců přikázali jsme ti, aby ses odloučil od oné ženy. Proč však obviňuješ chorepiskopa a vzpomínáš na dávné nepřátelství? Proč si stěžuješ i na mne, že mám otevřeny uši ke slyšení pomluv, ale nikoliv na sebe, ježto nejsi ochoten zanechat styk s ženou? Tudíž vzdal ji ze svého domu a určí do monastýru, aby byla s pannami; ty však mějž služebníky mužského pohlaví, aby skrze vás nebylo hanobeno Boží jméno. Dokud toto činiš, tisíce ospravedlnění, jež uvádíš v dopise, nepřinesou ti žádného užitku, nýbrž zemřeš v zákazu bohoslužeb a dáš Pánu odpověď za svůj trest. Jestliže se nepolepšíš a odvážíš se výkonu sloužení, budiž ti anathema před veškerým lidem a ti, kdož tebe přijmou, budou odloučeni od té církve.

•

• Kanonický list sv. Basila Velikého k chorepiskopům.

- Pravidlo 89. (Basila Velikého)
- Velkou bolest cítím, že pravidla otců jsou opouštěna a jakákoliv přísnost byla z církve vypuzena. A obávám se, aby církevní záležitosti nedoznaly úplného zmatení, půjde-li tato lhostejnost ponenáhlu svou cestou. Podle zvyku, který odedávna se vžil v Božích církvích, služebníci církve byli přijímáni po vyšetření s naprostou přísností a bylo prověřeno pečlivě celé jejich chování; zda nejsou pomlouvační, opilci, svárliví, zda vychovávají své mladší, aby uměli následovati svatost, bez níž žádný neužije Pána. ¹⁴⁸ Toto šetření prováděli presbyteri a s nimi žijící jáhni, referovali o tom chorepiskopům a ti to po obdržení mínky spolehlivých svědků uvědomili biskupa a pak zařadili služebníka do posvátného řádu. Avšak nyní vy především jste nás pominuli, nechcete dokonce nás informovati a všechnu pravomoc jste strhli na sebe. Posléze zanedbali jste tyto záležitosti a dovolili jste presbyterům a jáhnům, aby bez prozkoumání života, nýbrž ze stranickosti, pocházející z příbuzenství nebo z nějakého přátelství, koho chtějí uvádějí do církve třebaž byl nehodný. Pro toto v každé obci se počítá mnoho služebníků, avšak není žádného důstojného pro službu oltářů, jako sami svědčíte, že nenalézáte lidí při volbách. Jelikož záležitost tato dospěla nakonec do nevyléčitelného stavu, zvláště nyní, kdy mnozí ze strachu, aby nebyli vzati mezi vojíny, rozhodují se pro službu církvi, z nutnosti jsem se uchýlil k obnovení pravidel otců a píši vám, abyste mi zaslali seznam církevních služebníků každé vsi s uvedením, kým byl kdo ustanoven a jaký je jeho život. Mějte i vy při sobě takový seznam, aby bylo lze srovnati vaše zápisy s těmi, co jsou u mne, a aby nikdo nemohl sebe zapisovati, když se mu zachce. Jestliže někteří byli přijati presbytery po prvním

létě indiktu, tímto způsobem bud'těž svržení do počtu laiků. Budiž vámi znovu provedeno šetření o nich, a jsou-li hodni, nechť jsou přijati z vašeho rozhodnutí. Očistěte církev odstraňující z jejích služeb nehodné. A napříště zkoumejte způsobilost a přijímejte hodné, avšak nezařazujte do kleru, dokud mi neoznámíte. Vězte, že jinak ten, kdo byl bez mého souhlasu přijat do církevních služeb, stane se laikem.

• **List sv. Basila Velikého k jemu podřízeným biskupům.**

- Pravidlo 90. (Basila Velikého)
- Ohavná záležitost, o níž píší, stala se předmětem podezření a řeči a naplnila mou duši zármutkem; ostatně zdála se mi neuvěřitelnou. Pročež tento list o ní nechť viník přijme jako lék, nevinný jako výstrahu a lhostejný k dobru a zlu, což by si ani nepřál mezi vámi vidět, jako svědectví proti němu. Co to je, o čem pravím? Vyprávějí někteří, že někteří z vás berou peníze od těch, jež světi, a zakrývají to jménem zbožnosti, což je ještě hůře. Neboť, páše-li někdo zlo pod rouškou dobra, je hoden dvojího potrestání: za to, že činí nedobré, a za to, že používá dobré takřka za svého pomocníka k páchání hříchu. Je-li tomu tak, nechť se tak neděje napříště, nýbrž ať se napraví. Tomu, kdo přijímá stříbro naprosto nutno říci to, co pravili apoštolé onomu, kdo chtěl je dáti, aby koupil odevzdávání sv. Ducha: "Peníze tvé bud'těž s tebou na zatracení." ¹⁴⁹ Méně však hřeší ten, kdo chtěl z nechápání koupiti dar Boží, nežli ten, kdo jej prodává, protože toto je prodej, a prodáváš-li to, cos obdržel zdarma jakoby prodaný satanu, bude ti dar odňat. Tak uvádíš kupčení do duchovních záležitostí a do církve, v níž je nám svěřeno Tělo a Krev Kristova. Nepřisluší, aby se toto takto dalo. Chci říci, v čem je chytráctví. Domnívají se, že nehřeší, berou-li nikoliv při rukopoložení, nýbrž po něm. Vzítí jest vzítí, ať je to kdykoliv. Tudíž prosím zanechat tento příjem, lépe toto vstupné do pekla, a nečinite sebe nehodnými ke konání posvátných tajin, poskvřňující své ruce takovou chamtivostí. Odpusťte mi, že napřed nepřesvědčen, potom však přesvědčen, vyhrožuji. Spáchá-li někdo něco podobného, po tomto mém listě, odstoupí z zdejších oltářů a hledej sobě, kde by mohl kupovati a prodávati dar Boží. "Myť takového obyčeje nemáme, ani církev Boží." ¹⁵⁰ Přestanu dodávaje jedno. Toto bývá z lakoty: "Kořen zajisté všeho zlého jestiť milování peněz" ¹⁵¹ a nazývá se "modlám sloužení". ¹⁵² A tak nedávejte modlám přednost před Kristem za trochu peněz, aniž napodobujete Jidáše prodávající z chamtivosti po druhé, kdo byl jedenkrát za nás ukřižován, neboť i pole i ruce těch, kdo přijímají takové ovoce, budou nazvány Akeldama.

• **Z 27 hlavy knihy sv. Basila o sv. Duchu k blaženému Amfilochiji.**

- Pravidlo 91. (Basila Velikého)
- Některá z dogmat a kázání, chráněných v církvi, máme z písemného poučení, jiná však jsme přijali z apoštolského podání, tajemně svěřeného. Ta i ona mají jednu a tutéž platnost pro zbožnost. A tomu neodporuje nikdo, třebaš málo obeznalý v církevních ustanoveních. Neboť jestliže počneme odmítati nepsané zvyky jako nemající veliké platnosti, nepozorovaně poškodíme evangelium v hlavních bodech nebo dokonce svedeme kázání na názvy bez vlastního obsahu. Na příklad především připomenu to, co je první a všeobecné, totiž, že všichni doufající ve jméno Pána našeho Ježíše Krista se znamenají křížem; kdo tomuto učil v Písmu? Co z Písma nás naučilo, že se máme obracet k modlitbě na východ? Slova vzývání (epiklese) při proměňování; chleba eucharistie a kalicha požehnání, kdo ze svatých nám písemně pozůstavil? Neboť jsme se nespokojili těmi slovy, jež vzpomněl apoštol nebo evangelium, nýbrž před nimi a po nich přinášíme také jiná, jako mající značnou působnost v tajemství, přijavše je z nepsaného učení. Požehnáváme také křestní vodu a olej k pomazání, dále samého křtěnce, podle kterého Písma? Zda nikoliv dle podání, jež se stalo mlčky a tajně? A co ještě? Které psané slovo nás naučilo samému pomazání olejem? Odkud je též trojnásobné ponoření člověka a ostatní při křtu; zřeknutí satana a jeho pomocníků, z kterého Písma bylo vzato? Zdali ne z onoho nezveřejňovaného a nevysloveného učení, jež naši otcové zachovali nedostupným před zvědavostí a v mlčenlivosti před vyzvídáním, jsouce zdravě naučení ochrániti mlčením svatost tajiny? Neboť zda by bylo vhodné rozhlášovati písemně učení o tom, co se zakazuje dokonce viděti nezasvěceným v tajinu? Atd. Důvod podání bez Písem je ten, že přechástm zkoumáním dogmat mnozí by pro zevšednění ztratili zbožnost. Neboť něco jiného je dogma, ale něco jiného kázání. Dogmata jsou chována v mlčení, kázání však je veřejné. Druhem zamlčení je rovněž nejasnost, jež se užívá v Písmu, činíc chápání dogmat nepochopitelným pro užitek čtenářů. Např. všichni zříme k východu v čas modliteb, avšak nemnozí víme, že tím hledáme dávnou rajskou vlast, kterou zasadil Bůh v Eden na východě. ¹⁵³ Také ve stoje se modlíme jedině v sobotu???, ale všichni neznáme původ toho. Neboť nejen proto, že vzkříšení Kristu a povinni hledati věci nebeských, stáním v době modliteb v den vzkříšení sobě připomínáme milost, jež nám byla poskytnuta, nýbrž činíme taktéž, poněvadž tento den je považován za jakýsi obraz očekávaného věku. Pročež jako počátek dnů ani u Mojžíše se nenazývá prvním, nýbrž jedním. "I byl večer a bylo jitro, den jeden", ¹⁵⁴ praví jakoby se jeden a týž den vracel mnohokrát v kruhu zpět. A tak jediný a současně i osmý, který je skutečně jediným a osmým, ježž připomíná též žalmista v některých nadpisech žalmů, ukazuje stav, nastupující po tomto věku, den neustávající bez večera, bez následování dalších, neskonávající onen a nestárnoucí věk. A tak církev důvodně učí své chovance, aby modlitby onoho dne konali ve stoje, abychom častým připomínáním nehynoucího života, nezanekali v nedbalosti pokyny k onomu přechodu. Avšak i celá padesátice je připomínka vzkříšení, očekávaného v budoucím věku. Neboť onen jediný a první den, násoben sedmi tvoří sedm týdnů svatě padesátice. Padesátice začíná a končí prvním dnem týdne. Padesátkrát procházejíc podobnými dny, ležícími mezi, touto podobností napodobuje věk, který v kruhovém pohybu začíná u takových znaků, u nichž se také končí. Církevní předpisy nás učí, abychom v těchto dnech dali přednost přímému držení těla v době modlitby, jako bychom jasnou připomínkou přemístili naši mysl z přítomnosti do budoucnosti. Při každém sklonění kolien a povstání úkonem ukazujeme i to, že jsme hříchem padli na zemi, i to, že lidumilností svého Stvořitele jsme byli opět povoláni na nebe. Avšak nedostane se mi říci o nenapsaných tajinách církevních. Další pomímám. Samé vyznání víry, že věříme v Otce i Syna i svatého Ducha, z kterých Písem máme? Jestliže ze zbožné úvahy jsme povinni tak věřiti, jak jsme pokřtěni a z podání o křtu činíme vyznání víry, podobně tajemně působícímu výroku při křtu, nechť nám dovolí z téhož úsudku také pronášeti slavosloví, podobné vyznání víry. Odmítají-li však znění slavosloví jako nenapsané, nechť nám ukáží písemné důkazy jak vyznání víry, tak všeho ostatního, co jsme napočítali. Tudíž vzhledem k tomu, že je tolik nepsaného, co má velkou váhu v tajemství pobožnosti, zda by nám nechťli

povoliti jeden výrok, jenž nás došel od otců a našli jsme jej v nevymyšlené zvyklosti u neporušených církví, an má nemalou důležitost a přináší významný užitek pro působnost tajiny?

• .

• **Z 29 hlavy knihy sv. Basila o sv. Duchu.**

• Pravidlo 92. (Basila Velikého)

• Na námitku, že pro slavosloví "s Duchem" ¹⁵⁵ není svědectví a není v Písmech, odpovídáme: Kdyby se ani nic jiného nepřijalo bez Písem, necht' se nepřijímá ani toto, ale je-li u nás bez Písma uvedeno velmi mnoho tajemství, přijmeme s mnohými druhými věcmi i toto. Myslím, že je apoštolské i to, abychom se drželi nepsaného podání. "Chválímť pak vás, bratří, praví apoštol, že všechny věci mé v paměti máte, a jakž jsem vydal vám, ustanovení zachováváte." ¹⁵⁶ A na jiném místě: "Držtež se učení vydaného, jemuž jste se naučili, buď skrze řeč, buď skrze list náš." ¹⁵⁷ Jedním z toho tím spíše je i to, co rozebíráme a co přední ustanovovatelé odevzdali následovníkům a během času při trvajícím užívání dlouhodobým zvykem v církvích se zakořenilo. Tudíž jestliže my jako na soudě při nedostatku písemných důkazů uvedeme ve prospěch své záležitosti množství svědků, zdali od vás neobdržíme ospravedlňující řešení? Tak se domnívám. Neboť v ústech dvou svědků aneb v ústech tří svědků stane slovo. ¹⁵⁸ Poukážeme-li na dlouhou dobu jasně svědčící v náš prospěch, zda se vám neukážeme jako správně mluvící, ježto není možno s úspěchem se s vámi přiti? Neboť dávná dogmata nějakým způsobem působí zbožnou úctu, vzbuzující svým stářím jako jakýmsi šedinami úctyhodný vztah.

• .

• **Kanonický list sv. Řehoře, biskupa nisského, k Litoiji, biskupu melitinskému. .**

• Pravidlo 1. (Řehoře Nisského)

• A toto je jedním z příslušenství posvátného svátku (Paschy), abychom pochopili zákonný a správný způsob působnosti vzhledem k zhřešivším, aby se vyléčila každá duševní nemoc, pocházející z kteréhokoliv hříchu. Tento všeobecný svátek stvoření, konaný každého roku podle stanoveného pohybu ročního kruhu, oslavuje se z příčiny vzkříšení padlého. Avšak pád je hřích, vzkříšení však povstání z hříšného pádu. A tak bude vhodným v tento den nejen přiváděti k Bohu ty, kdož jsou obnovováni obrozením skrze milost koupele, nýbrž také ty, kdož se opět vracejí pokáním a odvrácením od mrtvých skutků na cestu života, vésti k spásnému doufání, od něhož byli hříchem odcizeni. Není lehkou záležitostí o tomto říci slovo podle zákona spravedlivého a zkušeného soudu z příkazu prorockého, ukládajícího slovo mluvit na soudu tak, aby podle výroku Písma se nepohnul na věky, "v paměti věčné bude spravedlivý." ¹⁵⁹ Neboť jako v léčení těla je jediný cíl lékařského umění, navrácení zdraví nemocnému, způsob léčení však rozdílný, ježto dle rozličné povahy jednotlivých nemocí se používá vhodná metoda léčby, tak i při nemocech duše podle počtu a rozdílnosti vášní stává se nevyhnutelnou mnohotvárná léčebná péče, která vzhledem k neduhu působí uzdravování. Abychom však prozkoumali tento předmět s nějakou správností, uvažujme takto: V naší duši jest pozorovati podle původního rozdělení tři síly; síla rozumu, síla žádostí a síla hněvu. V těchto bývají i činy těch, kdož žijí ctnostně, i pády těch, kdož se uchýlili ke zlému. Proto ten, kdo chce použití vhodný lék pro nemocnou část duše, musí napřed zjistiti, ve které části vznikla nemoc, a potom použití lék na trpící část, ovšem nikoliv, aby z neznalosti léčebné metody nebyl podáván lék jedné části, když je nemoc v druhé; podobně ve skutečnosti vidíme mnohé lékaře, kteří nepoznavše původně nemocnou část těla, svými zákroky rozšířili nemoc. Často bývá nemoc z přebytku teploty, avšak jako onemocnělým z velkého chladu je prospěšné to, co je teplé a hřející, totéž, co jim přirozeně přineslo užitek, kdyby použito nepozorně pro zachvácené vysokou horečkou, učinilo by nemoc nevyléčitelnou. Tudíž jako pro lékaře se uznává za samozřejmě nutné poznati vlastnosti částí těla, aby byla léčena z částí trpících nebo netrpících ta, jež je v nenormálním stavu, tak též my dbající na ono rozdělení pozorovaných duševních sil, stanovme jako počátek a základ příslušného léčení vášní obecný rozbor. A tak podle trojího, jak jsme řekli, rozdělení hnutí, vlastních duši, na síly rozumu, žádostí a hněvu, dobré činnosti síly rozumu jsou: zbožné chápání božského, umění rozlišovati dobro a zlo, jasné a nesmišené posuzování vlastnosti věcí, co je hodno si zvoliti a co odvrhnouti a se odvrátiti. Naopak bez pohyb jest pozorovati také zlou náklonnost této duševní vlastnosti, když je v ní vzhledem k božským věcem bezbožnost, vzhledem k správnému a dobrému nerozvážlivost, zmatečné a lživé chápání povahy věcí, na př. považovati světlo za tmou, tmou však za světlo, jak praví Písmo. ¹⁶⁰ Ctnostné usměrnění síly žádosti jest vzepětí přání po tom, co je podstatně žádoucí a skutečně krásné, oplývání veškerou mocí a náklonností lásky, jaká jen by v nás byla v přesvědčení, že dle své povahy není nic žádoucnějšího než ctnost a osobnost, jež ctnost koná. Zvrhnutí a hříšné pozdvížení této vlastnosti bývá, když někdo žádost obrátí k snílkovskému slavomamu nebo ke kvetoucí tělesné kráse. Odtud pramení lakota, ctižádost, rozkošnictví a všechny vady, těmto podobné, jejichž počátkem je tento druh zla. Konečně dobrá působnost síly hněvu je nenávisť zlého, boj s vášněmi a upevnění duše ve statečnosti, aby ten, kdo bojuje o víru a ctnost se neděsil toho, co se zdá strašným pro mnohé, avšak zápasil se hříchem do krve, opovrhnuv hrozbou smrti, těžkými mukami a odloučením od toho, co je příjemné, a slovem, aby byl nade vším, co mnohé drží v zajetí rozkoší ze zvyku a přesvědčení. Záporná hnutí této síly jsou ovšem jasná: závist, nenávisť, nepřátelství, nadávky, úklady, svárlivá a mstivá nálada, pamatování zlého dlouhou dobu se vlekoucí, což mnohé přivádí k vraždě a krveprolití. Neboť nepoučená mysl nenajdouc, jak s prospěchem použití zbraně, obrací proti sobě samému ostří železa a zbraň, jež nám Bobem dána k obraně, stává se zneužívatelem záhubnou.

• Pravidlo 2. (Řehoře Nisského)

• A tak po rozdělení hříchů shorařečeným způsobem, hříchy vztahující se na myšlenkovou vlastnost duše, otcové uznávají za nejtěžší a vyžadující velkého, dlouhého a přísného pokání. Na příklad, jestliže se někdo zřekl víry v Krista a ukázal se, že přijal židovství, nebo modloslužebnictví nebo manichejství nebo jiný podobný druh bezbožnosti, spáchal-li toto zlo úmyslně, ale potom toho litoval, má míti celý život za dobu pokání. Neboť takový nikdy se nestává hodným v čas konání tajemné modlitby klaněti se Bohu společně s lidem, nýbrž necht' se modlí osamocen a od přijímání svatých tajin zcela budiž odloučen. Avšak v hodině odchodu z tohoto života necht' je učiněn hodným přijetí svatých tajin. Jestliže však nad očekávání zůstane na živu, opět necht' žije v tomtéž odsouzení, nepřijímaje do svého konce. Ti však, kdož mukami a krutými týráními byli přinuceni,

podrobují se epitimii na určitou dobu. Totiž svatí otcové jim projevili takovou lidumilnost proto, že nikoliv jejich duše padla, nýbrž nemohoucnost těla nebyla ve stavu odporovat mučení. Proto za násilné a mučením vynucené odpadnutí stanoví se po obrácení míra epitimie jako v případě těch, kdož zhřešili smilstvem.

- Pravidlo 3. (Řehoře Nisského)

- Ti pak, kteří přicházejí k čarodějům nebo hadačům nebo těm, kdož slibují, že pomocí démonů způsobí nějaké očistění nebo odvrácení škody, buďtež podrobně dotazováni a zkoušeni, zda zůstali ve víře v Krista a jen z nějakého přinucení nalákáni k takovému hříchu snad neštěstím či těžkou ztrátou anebo tím, že zcela opovrhli vyznání, jež jsme jim svědili a utekli se k podpoře od démonů. Neboť učinili-li tak s odvržením víry a s tím, že nevěří v Boha, uctívaného křesťany, bez pochyb budou odsouzeni jako odpadlíci. Jestliže opanovala jejich slabou duši nesnesitelná nouze a dovedla je k tomu oklamavši je jakousi lživou nadějí, budiž i nad nimi projevna lidumilnost podle případu těch, kteří ve vyznavačských dobách nemohli odolati mučení.

- Pravidlo 4. (Řehoře Nisského)

- Hříchy žádosti a rozkošnictví se rozdělují tímto způsobem: Něco jiného je cizoložství a jiné je smilstvo. Někteří přesnější zkoumatelé se rozhodli také hřích smilstva nazvat cizoložstvím, protože je jediný zákonný svazek, ženy s mužem a muži se ženou. Tudíž vše mimo zákon je již proti zákonu a ten, kdo běže to, co není jemu vlastní, zřejmě běže cizí. Neboť člověku je dána Bohem jediná pomocnice a nad ženou je postavena jedna hlava. A tak získal-li kdo, podle výrazu božského Pavla své vlastní osudí, ¹⁶¹ přírodní zákon mu káže, aby je užíval poctivě. Jestliže však se někdo uchyluje ne k vlastnímu, bezpochyby se zmocňuje cizího. Pro každého je cizím to, co není jeho vlastní, třeba by nebyl známý majitel, jež ho vlastní. Proto těm, kteří přísněji tuto záležitost prozkoumali jevílo se smilstvo nepřilíši vzdáleným od cizoložstva, neboť i božské Písmo praví: "Proč by ses kochal v cizí." ¹⁶² Vzhledem k tomu, že otcové projevili laskavost k slabým, bylo stanoveno toto rozdělení tohoto hříchu: Smilstvem se nazývá ukojení žádostivosti s někým bez urážky druhého, kdežto cizoložstvím pohana a urážka cizího svazku. K tomuto se vztahuje sodomie a homosexualita, neboť i tyto hříchy jsou cizoložstvím vůči přirozenosti, a působí se urážka cizímu rodu, a přitom proti přirozenosti. Při tomto rozdělení druhů společná léčba i tohoto hříchu záleží v tom, aby se člověk pokáním očistil z vášnivého chťice tělesných rozkoší. Ježto u těch, kdož se poskvrnili smilstvem, není s tímto hříchem spojena urážka, je stanovena dvojnásobná doba pokání pro ty, kdož se poskvrnili cizoložstvím nebo jinou hanebností, jako sodomii nebo chťicem k mužskému pohlaví. Totiž v těchto případech, jak jsem řekl, hřích se zdvojnásobuje; jeden je v nedovoleném rozkošnictví a druhý v urážce druhého. Budiž však nějaký rozdíl způsobu pokání z hříchů rozkošnictví. Ten, kdo se sám probudil k vyznání hříchů a tak sám započal léčení svého neuhu tím, že se rozhodl z vlastních pohnutek stát se žalobcem své tajnosti, a projevili známky svého proměnění k lepšímu, nechť je pod epitimií více shovívavou; avšak přistižený ve špatnosti nebo nevolky usvědčený po jakémsi podezření nebo obvinění, podrobuje se delší nápravě, aby byl s přísností očištěn a tímto způsobem přijat do obecnství svatých tajin. Pravidlo o tom je toto: Ti, kdož se poskvrnili smilstvem, buďtež po tři léta zcela vzdáleni z církevní modlitby, tři léta nechť se účastní pouze naslouchání Písem, další tři léta nechť se modlí s padajícími v pokání a potom ať přijímají svaté tajiny. Pro ty, kdož procházejí pokáním horlivěji a životem svým projevují návrat k dobru, je dovoleno, aby ten, kdo pečuje o prospěch církevního zřízení, zkrátí dobu naslouchání a rychleji je přiváděl k obrácení; podobně jim může zkrátiti i dobu tohoto a dříve je připustiti k obecnství podle toho, jak z vlastní zkušenosti sezná stav léčeného. Neboť jak je zakázáno házet perly sviním, nebylo by místným také naopak zbavovati drahocenné perly toho, kdo vzdálením od hříchu a očistou se už stal člověkem. Zločin spáchaný cizoložstvím nebo jinými způsoby nečistoty, jak shora řečeno, nechť se ve všem léčí tímtež soudem, jako hřích smilný, ale se zdvojnásobenou lhůtou. Také budiž přitom pozorován stav léčeného, jako i u postiženého nečistotou smilstva, aby dříve či později jim bylo podáno přijímání blaha.

- Pravidlo 5. (Řehoře Nisského)

- Zbývá pak podrobiti prozkoumání duševní sílu hněvu, když se vzdálí od svého dobrého užití jako spravedlivý hněv a upadá do hříchu. Z hněvu bývá mnoho hříšných skutků a všelkých špatností. Avšak naši otcové nepovažovali za nutné velmi podrobně se některými z nich zabývatí a neuznávali za potřebné přílišnou léčebnou péči všech provinění, pocházejících z hněvu. Písmo zakazuje nejen lehkou ránu, nýbrž i každé zlořečení a mrzkomluvnost ¹⁶³ a vše podobné, jež z hněvu pochází. Oni však pouze proti zločinu vraždy stanovili preventivní opatření epitimiemi. Dělí se tento zločin na úmyslné a neúmyslné zabití. Úmyslné zabití je za prvé to, jehož se s úmyslem odvážil ten, kdo se rozhodl pro tento zločin, aby jej spáchal; za druhé se klade mezi úmyslné zabití, když někdo ve rvačce bije a jsa bit, udeří na určité místo. Neboť kdo je jednou zachvácen zuřivostí a podlehne proudu hněvu, v čas vášně nepřijímá na rozum nic, co by mohlo přetúti zlo. Tudíž zabití ve rvačce se připisuje úmyslu a nikoliv náhodě. Neúmyslné zabití má určité příznaky, kdy někdo maje v úmyslu něco jiného náhodou spáchá těžké zlo. Z těchto úmyslných zabití vyžaduje trojnásobného prodloužení doby pro ty, kteří léčí obrácením vědomý zločin. Pro ně se stanoví tři desíletí s určením po devíti letech pro každý stupeň pokání. Nechť stráví devět let v úplném odloučení a se zakázaným vchodem do chrámu. Tolik let dále přebývejz na stupni naslouchajících, hoden pouze poslouchati učitele a Písma; v třetím desíletí ať se modlí s padajícími v pokání, potom ať přistupuje k obecnství svatých tajin. Jest zřejmé, že správa církve ho bude taktéž pozorovati a podle pozorování jeho obrácení zkrátí pro něho délku epitimie tak, že místo devíti pro každý stupeň pokání se stanoví buď osm, nebo sedm, šest či pouze pět let, jestliže vroucností pokání potvrzuje dobu a horlivostí v nápravě předstihuje ty, kteří v delším čase s menším výsledkem se očišťují od skvrn. Neúmyslné zabití bylo uznáno za hodné shovívavosti, nikoliv pochvaly. Tak jsem pravil, abych učinil známým, že pravidlo uznalo za nehodného kněžské milosti toho, kdo třeba neúmyslně byl poskvrněn zabitím a učinil se nečistým skrze nečistý skutek. Doba, určená prostě pro očistění ze smilstva, uznána za vhodnou být určena i pro neúmyslné vrahy, s tím, že bude pozorován i zde stav kajících. Tudíž bude-li obrácení pravdivé, není nutno zachovati počet let, nýbrž jest dobře zkrátiti a vésti kajícího k návratu do církve a k přijímání svatých tajin. Jestliže někdo nenaplniv čas, pravidly určený k pokání, odchází ze života, lidumilnost otců káže, aby přijal svaté tajiny a nebyl propuštěn bez posílnění na cestu k onomu poslednímu putování. Avšak jestli po přijetí svatých tajin se vrátí opět k životu, nechť očekává naplnění určeného času na tom stupni, na němž byl před přijímáním, daným mu z nouze.

- Pravidlo 6. (Řehoře Nisského)

- Jiný druh modlářství, neboť tak svatý apoštol jmenuje lakomství, ¹⁶⁴ nevím, jak naši otcové zanechali bez poukázání léčby. Toto zlo se zdá býti nemocí duše v trojím vztahu. Totiž rozum chybuje v posuzování dobra, se domnívá, že se dobro nalézá ve hmotě, a nevzírá ke krásě duchovní. Žádost směřuje dolů, odpadajíc od toho, co je správně žádoucí; z tohoto provinění v mnohých případech vzniká svárlivý a podrážděný stav duše. A vůbec lze říci, že taková nemoc odpovídá apoštolskému popisu

lakoty. Neboť božský apoštol uznává ji nejen modlářstvím, nýbrž i kořenem všeho zlého. ¹⁶⁵ Přesto však tento druh hříchu byl pozůstaven bez zvláštní pozornosti a léčení, čímž tento neduh se rozmnožil v církvích, a nikdo nezkoumá ty, kdož se přijímání do kleru neposkvrnili tímto druhem modlářství. Ostatně ježto naši otcové jej nepřijímají, považujeme za postačující léčiti jej, kolik lze veřejným poučným slovem a očistšovati rozbořem nemoci lakoty jako jakési choroby z přebytku majetku. Pouze loupež vykrádání hrobu a svatokupectví považujeme za vážnou nemoc, ježto máme o tom takové přijaté podání od otců. A podle božského Písma k počtu zakázaných skutků náleží lichvaření a úrokování a přisvojení k svému vlastnictví to, co je cizí, pomocí nějakého nátlaku, třeba by to bylo formou smlouvy. Jelikož však naše mínění nemá té důvěry, aby jeho platnost se rovnala pravidlům, připojujeme k tomu, co už bylo řečeno, názor podle pravidel o věcech beze sporu zakázaných. Krádež se dělí na loupež a vloupání; cíl toho i onoho je jeden, odcizení cizího, avšak mezi nimi je značný rozdíl ve stavu ducha. Neboť lupič k dosažení svého úmyslu používá i vraždy a připravuje se k ní zbraněmi i vytvářením tlup ze sobě podobných lidí a vyhledáváním vhodných míst. Proto takový podléhá soudu pro vrahy, jestliže se pokáním vrátí k církvi Boží. A ten, kdo si cizí přivlastnil tajným odcizením a potom při zpovědi svůj hřích knězi oznámil, nechť léčí neduh cvičením opačným své vášni, to jest rozdvádáním svého majetku chudým, aby utratil tak to, co má a sebe ukázal očistěným od nemoci lakoty. Tomu, kdo nemá nic kromě těla, káže apoštol, aby tělesnou prací léčil onu vášeň. Příkaz tento čte se takto: Kdo kradl, již více nekrad', ale raději pracuj, děláje rukama, což dobrého jest, aby měl, z čeho udělití nužnému. ¹⁶⁶

- Pravidlo 7. (Řehoře Nisského)

- I vylupování hrobů se dělí na odpustitelné a neodpustitelné. Totiž šetří-li někdo čest mrtvých a nedotýká se v hrobě skrytého těla, aby se neukázala pod sluncem hanba přirozenosti, použije některé kameny, na hrobě položené, na nějakou stavbu, třeba toto není chvalitebné, ale následkem zvyku se stávalo promíjitelným, když onen materiál byl použit k něčemu lepšímu a obecně prospěšnějšímu. Avšak přehledávati prach těla, přeměněného v zem, vytahovati kosti v naději, na získání nějakých ozdob, zakopaných se zeměmi, podléhá témuž soudu jako prosté smilstvo se zachováváním rozdílu, ukázaného v předcházejícím slově, t.j. aby pozoroval představený uzdravování léčeného ze samého jeho života tak, že může zkrátiti délku epitimie, určené pravidly.

- Pravidlo 8. (Řehoře Nisského)

- Svatokupectví bylo ve starozákonním písmě uznáno za hodné neméněho potrestání než jako vražda. Neboť i usvědčený ze zabití, i ten, kdo odcizil posvěcené Bohu, stejně podléhali pobití kameny. ¹⁶⁷ Avšak v církevní praxi, nevím jak, byla uvedena jakási povolnost a měkkost, a očistění tohoto neduhu přijato celkem snadně. Neboť otcovským podáním byla určena pro tyto epitimie na kratší dobu než pro cizoložství. Je nutno při každém druhu zločinu především hleděti na stav léčeného a nedomnívati se, že k léčbě stačí pouze čas (neboť jaké uzdravení může býti z času?), nýbrž úsilí toho, kdo se léčí pokáním. Toto jsme ti, človeče Boží, s mnohou pílí vybrali z toho, co máme po ruce a s horlivostí zasíláme, neboť náleží býti poslušným příkazů bratří. Ty pak neustávěj přinášeti Bohu obvyklé modlitby za nás, ježto jsi povinen jako vděčný syn živiti v stáří svými modlitbami toho, kdo tě v Bohu zrodil, podle přikázání ukládajícího cítiti rodiče, aby ti bylo dobře a prodleli se dnové tvoji na zemi. ¹⁶⁸ Věřím, že tento list přijmeš jako posvátné znamení a neopovrhneš darem, třeba byl menší než tvůj hluboký duch.

• Svatého Řehoře Bohoslovce (Theologa) o tom, které knihy Starého a Nového zákona náleží čísti. .

- Aby tvůj rozum nebyl obelstěn cizími knihami, neboť se vyskytují mnohé podvržené spisy, nesprávně nadepsané, přijmi, milovaný, toto mé věrné vypočítání. Historických knih nejstarší hebrejské moudrosti všech je dvanáct. První Stvoření, potom Východ, Levitská, potom Číslo, pak Obnovené zákony; potom Jozue a Soudci; osmá Ruth. Devátá a desátá kniha skutky Království, Paralipomenon a poslední máš Ezdráše. Básnických knih je pět: první Jobova, potom Davidova, dále tři Šalamounovy: Ekklesiaates, Píseň písní a Přísloví. Také pět knih ducha prorockého. Do jedné knihy se spojuje těchto dvanáct: Ozeáš, Amos, a třetí Micheáš, potom Joel, potom Jonáš, Abdiáš, Nahum, Habakuk, Sofoniáš, Aggeus, dále Zachariáš a Malachiáš. Toto je jedna kniha, druhá pak je Izaiáš; pak Jeremiáš, povoláný z dětství, potom Ezechiel a Danielova milost. Takto jsem předložil dvacetdvě knihy Starého zákona, počtem se rovnající hebrejským písmenům. Po tomto spočti také knihy Nového Tajemství. Matouš psal o zázracích Kristových pro Židy Marek však pro Itálii, Lukáš však pro Achaiu. Pro všechny pak Jan, velký kazatel a pouťník do nebe. Pak následují Skutky apoštolů, čtrnáct listů Pavla. Sedm obecných, z nichž jeden Jakubův, dva Petrovy, dále tři Janovy, sedmý pak je Judův; takto máš vše. Jsou-li některé nadto, nenáleží k uznaným.

• Svatého Amfilochije, biskupa, k Seleukovi o tom, které knihy se přijímají. .

- Zvláště nutno věděti i to, že ne každá kniha, mající úctyhodné jméno Písma, je hodnověrnou. Neboť leckdy jsou knihy lživě nadepsané, některé leží uprostřed takřka blízké slovům pravdy, avšak jiné podvržené a klamně, podobně jako padělané a nepravé peníze, jež třeba měly císařský nápis, podle svého složení jsou padělky. Proto ti budu jmenovati každou z Bohem vnuknutých knih. Avšak abys je dovedl rozlišovati, vyjmenuji napřed knihy Starého zákona. Pentateuch (Pět knih Mojžíšových) obsahuje: Stvoření, potom Východ, a střední Knihu Levitskou, po ní Číslo, pak Obnovené zákony. K těm připoj Jozue a Soudce, potom Ruth, čtyři knihy Královské a dvě Paralipomenon. Po nich následuje Ezdrášova kniha první a druhá. Dále budu ti jmenovati pět knih básnických: ozdobného ranami rozličného utrpení Joba a knihu Žalmů, lék duší z vhodných písní, tři knihy moudrého Šalamouna, Přísloví, Ekklesiastes a Píseň písní. K těm dodej dvanáct proroků, prvního Ozeáše, pak druhého Amose, Micheáše, Joela, Abdiáše, a Jonáše, obraz třídní smrti; po nich Nahuma, Habakuka, potom devátého Sofoniáše, Aggea a Zachariáše a slavného hlasatele Malachiáše. Po nich seznaj čtyři proroky: velikého Izaiáše, směle mluvícího, Jeremiáše, milosrdného, tajemného Ezechiele, a posledního Daniele, skutkem a slovem moudrého. K těmto přidávají někteří Esther. Čas je, abych jmenoval knihy Nového zákona: Přijímej pouze čtyři evangelisty: Matouše, potom Marka, k nim přidruživ třetího Lukáše, Jana počítej za čtvrtého dle času, ale za prvního dle hloubky dogmat, neboť správně ho jmenují synem hromu, který velkolepě

hlásal Boha Slovo. Přijímej i druhou knihu Lukášovu, sborové Skutky apoštolské. K nim potom připoj nádobu vyvolenou, kazatele a apoštola pohanů, Pavla, moudře napsavšího církvím čtrnáct listů: jeden k Římanům, k němuž nutno přičísti dva ke Korintským, ke Galatským, k Efezským, potom k žijícím ve Filipě, pak napsaný ke Kolosenským, a Soluňským dva, k Timoteji dva, k Titu a Filemonu, ke každému jeden, a jeden k Židům. Tento někteří nesprávně nazývají nepravým, ale v něm je pravá milost. Co říci naposled o obecných listech? Jedni praví, že je nutno přijímati jich sedm, druzí však, že pouze tři: jeden Jakubův, jeden Petrův a jeden Janův. Někteří přijímají tři Janovy a kromě těch dva Petrovy a sedmý Judův. Zjevení Janovo někteří připočítávají k posvátným knihám, mnozí však nazývají nepravým. Tento budiž zcela pravý kánon Bohem vnuknutých Písem.

• Kanonické odpovědi sv. Timoteje, biskupa alexandrijského, jednoho ze stopadesáti otců na cařihradském sněmu. .

- Otázka 1. (Timoteji Alexandrijskému)
- Jestli sedmileté katechumenské dítě nebo dospělý člověk vyčká vhodnou dobu při konání liturgie a z neznalosti přijímá, jak nutno postupovati s takovým?
- Odpověď.
- Nutno ho osvětit křtem, neboť je Bohem povolán.
- Otázka 2. (Timoteji Alexandrijskému) ¹⁶⁹
- Jestliže posedlý katechumen zachce sám nebo jeho příbuzní přijati svatý křest, může-li přijmouti nebo nikoliv, zvláště bude-li blížek smrti?
- Odpověď.
- Jestliže posedlý se dosud neočistil od nečistého ducha, nemůže přijímati svatý křest, ale při odchodu z tohoto života se křtí.
- Otázka 3. (Timoteji Alexandrijskému) ¹⁷⁰
- Jestliže některý věřící je posedlý ďáblem, má přijímati svaté tajiny nebo ne?
- Odpověď.
- Neruší-li tajinu a nějak nerouhá-li se, necht' přijímá, ale ne každý den, stačí mu občas.
- Otázka 4. (Timoteji Alexandrijskému)
- Jestliže někdo z katechumenů v nemoci ztratí zdravý rozum a sám nemůže pronést vyznání víry, jeho příbuzní však budou žádati, aby obdržel svatý křest dokud žije, má dostati či nikoliv.
- Odpověď.
- Smí přijati křest, není-li pokoušen od nečistého ducha.
- Otázka 5. (Timoteji Alexandrijskému) ¹⁷¹
- Stráví-li žena noc se svým mužem nebo muž se svou ženou a zítra bude svatá služba, mají přijímati nebo ne?
- Odpověď.
- Nemohou. Jelikož apoštol praví: "Neoklamávejte jeden druhého, leč by to bylo z společného svolení na čas, abyste se uprázdnilí ku postu a modlitbě; a zase spolu se sejděte, aby vás nepokoušel satan pro nezdrženlivost vaši." (1.Kor. 7,5).
- Otázka 6. (Timoteji Alexandrijskému)
- Jestliže žena katechumenka zapsala své jméno ke křtu, ale ke dni křtu se jí přihodí to, co je ženám obvyklé, může se taková pokřtiti v ten den nebo odložit a na jaký čas odložit?
- Odpověď.
- Nutno odložit, až se očistí.
- Otázka 7. (Timoteji Alexandrijskému)
- Zpozoruje-li žena, že se jí stalo to, co je ženám vlastní, smí toho dne přistoupení k svatým tajinám či nikoliv?
- Odpověď.
- Nesmí, dokud se neočistí.
- Otázka 8. (Timoteji Alexandrijskému)
- Porodí-li žena před svatou Paschou, to jest ve Velký týden, musí postiti a nepít vína, nebo se osvobozuje od postu a zákazu pít víno, protože porodila?
- Odpověď.
- Půst byl ustanoven pro zkrocení našeho těla. Tudíž nachází-li se tělo v klidu a nemohoucnosti, smí ona přijímati pokrm a nápoj, jak chce a kolik snést může.
- Otázka 9. (Timoteji Alexandrijskému)
- Smí se kněz modliti v přítomnosti ariánů nebo jiných bludařů? Či ani pramálo mu to neuškodí, když při nich vykoná svou modlitbu nebo posvátný úkon?
- Odpověď.
- V božské liturgii volá jáhen před dobou líbání: Vyjděte, kdož nejste přijati v obecnství. Proto takoví nemají býti přítomni, neslíbili-li, že učiní pokání a zanechají bludu.
- Otázka 10. (Timoteji Alexandrijskému)
- Je-li někdo nemocen a z vážné choroby zcela vyčerpán, a blíží se svatá Pascha, zda za každou cenu musí takový postiti, nebo z důvodu jeho velkého zeslábnutí duchovní mu dovolí užívat co může, zda i olej a víno?
- Odpověď.

- Nutno dovoliti, aby nemocný přijímal pokrm a nápoj s ohledem na to, co snese. Jest správné, aby zcela zesláblý užíval olej.
- Otázka 11. (Timoteji Alexandrijskému)
- Pozve-li někdo kněze k vykonání oddavek a tento se dozví, že toto manželství je nezákonitě, nebo krvesmilstvo, na příklad nevěsta je sestrou zemřelé ženy, má kněz uposlechnouti takové a vykonati za ně bohoslužbu?
- Odpověď.
- Rozhodně řekněte; Dozví-li se kněz o nezákonitosti manželství a je-li skutečně manželství nezákonné, nesmí se duchovní připojiti k cizím hříchům.
- Otázka 12. (Timoteji Alexandrijskému)
- Měl-li laik nečistý sen a otáže se kněze; smí ho připustiti k přijímání nebo nikoliv?
- Odpověď.
- Je-li zachvácen žádostivostí po ženě, nesmí přijímati. Pokouší-li ho satan, aby z toho důvodu byl odloučen od účasti božských tajin, má přijímati. Neboť jinak pokušitel nepřestane útočiti na něho v ten čas, kdy má přijímati.
- Otázka 13. (Timoteji Alexandrijskému)
- Kdož žijí v manželském společenství, ve které dny v týdnu mají zachovávat zdrženlivost vzájemného obcování a kdy mají na ně právo?
- Odpověď.
- Dříve jsem pravil a nyní říkám, že apoštol dí: "Neoklamávejte jeden druhého, leč by to bylo z společného svolení, na čas, abyste se uprázdnil ku postu a modlitbě; a zase spolu se sejděte, aby vás nepokoušel satan pro nezdrženlivost vaši." (Kor. 7,5). Ostatně je nutno se zdržovati v sobotní den a neděli, protože tyto dny se přináší Pánu duchovní oběť.
- Otázka 14. (Timoteji Alexandrijskému)
- Jestliže někdo bez sebe vztáhne na sebe ruku nebo se vrhne s výšky, lze za něho konati službu či ne?
- Odpověď.
- O něm musí kněz uvážiti, že tak učinil skutečně bez rozumu. Neboť často příbuzní sebevrahovi ve snaze dosíci konání bohoslužby a modlitby za něho lžou a říkají, že byl bez sebe. Mohl tak učiniti z lidské urážky, nebo z jiné příčiny, z malomyslnosti; za takového nelze konati oběť, neboť je sebevrah. Proto kněz všemožně musí s velkou pozorností prováděti šetření, aby sám neupadl do trestu.
- Otázka 15. (Timoteji Alexandrijskému)
- Je-li něčí žena posedlá zlým duchem natolik, že nosí dokonce pouta, a její muž říká, že nemůže žíti ve zdrženlivosti, a chce pojmouti jinou; smí-li takový si vzíti druhou nebo ne?
- Odpověď.
- V takovém počínu je obsaženo cizoložství; nemám a nenalézám, co na to odpověděti.
- Otázka 16. (Timoteji Alexandrijskému)
- Jestliže někdo postil se před přijímáním svatých tajin a vyplachuje si ústa nebo při koupeli nevědomky polkl vodu; smí takový přijímati?
- Odpověď.
- Smí. Nebo jinak satan najde v tom vhodný způsob, jak ho oddáliti od přijímání, a častěji bude totéž páchati.
- Otázka 17. (Timoteji Alexandrijskému)
- Často nasloucháme slovu Božímu, ale nekonáme; zda-li se nenalézáme proto pod odsouzením?
- Odpověď.
- Nekonáme-li, musíme se kárati, že neplníme to, co slyšíme. Sebe kárati je část spasení.
- Otázka 18. (Timoteji Alexandrijskému)
- Od kterého stáří člověka bude Bůh souditi jeho hříchy?
- Odpověď.
- Podle míry poznání a chápání každého; někteří soudí, že od stáří desíti let, kdežto jiní od následujících let.
- .

• **Pravidla Theofila, arcibiskupa alexandrijského.**

• .

• **Oznámení o svátku Zjevení Páně, připadne-li po neděli.**

- Pravidlo 1. (Theofila Alexandrijského) ¹⁷²
- Jak zvyk, tak povinnost vyžaduje po nás, abychom ctili každý nedělní den a světili jej, poněvadž toho dne Pán náš Ježíš Kristus ukázal nám vzkříšení z mrtvých. Pročež se také tento den nazývá prvním ve svatém Písmě, neboť tvoří pro nás počátek života, a osmým, že přišel po židovské sobotě. Avšak měl-li býti půst toho dne před svatým Zjevením Páně, nutno stanoviti jej tak, s patřičným přihlédnutím k oběma případům. Sníme-li několik datlí, neučiníme podle zvyklostí bludů, jež nesvěti den vzkříšení Pána našeho Ježíše Krista, a současně vykonáme to, co náleží v postním dnu, očekávající na večerní shromáždění, jež se tohoto dne z vůle Boží koná. A tak toho dne se shromáždíme v hodinu devátou.
- .

- **Poučení Theofilovo Ammonovi.**

- Pravidlo 2. (Theofila Alexandrijského)

- S těmi, kdož byli ve společenství s ariány a dodnes spravují chrámy, budiž jednáno podle zvyklosti, t.j. tak, aby byli ustanoveni druzí, osvědčení v pravoslaví, oni však ať zůstanou v obecnství, a rozhodnutí o nich nechť souhlasí s tím, jak i v jiných městech stanovili pravoslavní biskupové v Thebaidě. Ti, kdož byli ustanoveni biskupem Apóllonem a byli v obecnství s ariány, kteří měli chrámy, buďtež podrobeni epitimii, učinili-li tak ze svého rozhodnutí; jestliže však z poslušnosti svému biskupu, tehdy zůstávají v obecnství, neboť nechápali, že jednali nerozumně. Ostatně, jestliže všechen lid je odmítá s ostatními, buďtež rukopoložení jiní. Přijme-li je společně s těmi, s nimiž vstoupili do obecnství, i vůči nim budiž užito zvyku, jež následovali všichni pravoslavní biskupové v Thebaidě.

- Pravidlo 3. (Theofila Alexandrijského) ¹⁷³

- O Vistu, ustanoveném za presbytera v Erevě, nutno provést šetření. Jestliže spáchal násilí nad ženou, jež se rozloučila od živého muže, nesmí mu býti dopuštěno, aby byl presbyterem, neboť nemůže ani jako laik vstoupiti do církve, jež obvykle takové odlučuje. Ostatně toto nelze vytýkati biskupu Apollonu, ustanovil-li ho z neznalosti, neboť svatý sněm stanovil vyvrhnouti nehodné, kteří byli ze zločinu usvědčeni po rukopoložení.

- Pravidlo 4. (Theofila Alexandrijského)

- Se Surou, jelikož biskup Apollon tvrdí, že ho propustil a odloučil od církve, budiž tak, jak rozhodl biskup; avšak budiž mu umožněno, aby se ospravedlnil, chce-li a není-li spokojen rozhodnutím biskupovým.

- Pravidlo 5. (Theofila Alexandrijského)

- O Panufovi, ustanoveném za jáhna v Likonu nutno provést šetření; a jestliže se sezná, že jsa katechumenem vstoupil do manželského obecnství se svou neteří, a teprve po křtu byl uveden do kleru, zůstaniž v kleru jenom v případě, že ona skonala a že s ní neobcova po křtu. Vzal-li po křtu svou neteř do manželského společenství, budiž odstraněn z kleru. Nelze činiti výtky biskupu Apollonu, jestliže ho ustanovil z neznalosti.

- Pravidlo 6. (Theofila Alexandrijského)

- O Jakubovi nutno provést vyšetřování. Jestliže jako žalmista se provinil zločinem smilstva a byl vyvržen od presbyterů, potom však přijal rukopoložení, budiž svržen se své hodnosti, ovšem po důkladném šetření, nikoliv jen z pouhého podezření, pocházejícího z pomluv a klevet. Ukáže-li se nevinným, zůstane v kleru. Nelze udílet pozornost prázdnému žalobnictví.

- Pravidlo 7. (Theofila Alexandrijského)

- Vzhledem k těm, kdož mají býti rukopoložení, nechť platí tento řád. Nechť shromáždění všech duchovních souhlasí a zvolí kandidáta, a tehdy biskup ať vyzkouší zvoleného a se souhlasem duchovenstva vykoná svěcení uprostřed chrámu v přítomnosti lidu, aby i lid mohl o něm svědectví vydati při ohlášení biskupově. Rukopoložení se nesmí konati tajně. Neboť tehdy církev přebývá v pokoji, když se svěcení konají správně v chrámě a v přítomnosti svatých. V místech pak, kde jsou stoupenci těch, kdož byli v obecnství s bludaři, rukopoložení buďtež prováděna ne jinak než po šetření od pravých pravoslavních kněží, také v přítomnosti biskupa a při jeho prohlášení k přítomnému lidu, pouze takto, aby nenásledovalo nějaké uchýlení se správné cesty.

- Pravidlo 8. (Theofila Alexandrijského)

- To, co se přinese k nekrvavé oběti po použití potřebného k tajině, nechť mezi sebe rozdělí příslušníci kleru; nechť nejí a nepije z toho katechumen, nýbrž pouze příslušníci kleru a věřící bratři s nimi.

- Pravidlo 9. (Theofila Alexandrijského) ¹⁷⁴

- Poněvadž Jerax praví, že kdosi nemá býti v kleru, jsa obviněn ze smilstva, avšak Apollon tvrdí, že ani jeden žalobce se proti němu neohlásil, budiž i o něm vykonáno šetření. Ohlásí-li se nějaký hodnověrný žalobce, a obvinění bude prokázáno uvedením věrohodných svědků, budiž vyvržen z církve. Je-li hoden kleru a má svědectví o své bezúhonnosti, zůstavež v kleru.

- Pravidlo 10. (Theofila Alexandrijského)

- Se souhlasem všeho duchovenstva budiž ustanoven druhý ekonom, k jehož zřízení dal souhlas i biskup Apollon, aby církevní majetek byl užíván na to, co je nutné.

- Pravidlo 11. (Theofila Alexandrijského)

- Vdovy, chudí a putující příchozí nechť obdrží všechnu péči a nikdo ať si nepřisvojuje církevní majetek.

- .

- **Sv. Theofil k Afyngiji, biskupu o tak zvaných "čistých".**

- Pravidlo 12. (Theofila Alexandrijského)

- Oznámila mi tvá zbožnost, že si někteří z tak zvaných "čistých" přejí se sjednotiti s církví. Jelikož však veliký sněm blahoslavených otců našich v Niceji, ¹⁷⁵ stanovil světiti ty, kdož přicházejí z bludů, dle tohoto předpisu račiž i ty světiti ty, kteří se chtějí připojiti k církvi, pouze je-li jejich život ctnostný a není žádných překážek k tomu.

- .

- **Sv. Theofil Agathonu, biskupu.**

- Pravidlo 13. (Theofila Alexandrijského)

- Maxim tvrdil, že vstoupil do nezákonného manželství z neznalosti církevních předpisů a jelikož ho zneklidňuje jeho vyloučení ze shromáždění církevních, ujišťoval, že spáchal přestoupení z nevědomosti a že dle úmluvy se bude zdržovati nezákonného spoluzití, s čímž souhlasí i jeho žena. Tudíž jestli zjistíš, že tak činí ze souhlasu a že neklamou, vzhledem k tomu, že již uplynulo deset let od jejich oddavek, a uznáš, že je lze zařaditi mezi katechumeny, učiň tak. Zpozoruješ-li však, že chtějí

obelstítí, a že je potřebí vůči nim ještě přísnosti, učíň, co ti Bůh vnukne, řídě se ve všem opatrností. Totiž nacházeje se na místě může lépe znáti jejich stav.

• .

• **Sv. Theofil Minovi, biskupu.**

• Pravidlo 14. (Theofila Alexandrijského)

• Zákonné dílo vykonali presbyteri ve vsi Geminu, mluví-li pravdu Eustathie, která přinesla list; ona líčí, že vyloučili z církevního shromáždění Kyradii, která činila urážky a nechtěla přestati s nespravedlností. Avšak jelikož jsem se přesvědčil, že ona léčíc svou vadu, si přeje, aby byla přijata do obecnství s církví, postarej se, abys ji přiměl, aby napřed přestala s nespravedlností, a učinila pokání, a tak, zjistiš-li, že se obrací k Božímu zákonu a touží býti v církevních shromážděních, dovol jí, aby na nich byla společně s věřícím lidem.

• .

• **Pravidla svatého otce našeho Cyrilla, arcibiskupa alexandrijského.**

• .

• **Kanonický list k Domnovi, patriarchovi antiochijskému.**

• Pravidlo 1. (Cyrila Alexandrijského) ¹⁷⁶

• Každé naše dílo, když se řídí přímo pravidly zbožnosti, nepůsobí nám žádného neklidu, nýbrž zbavuje nás výtek některých lidí a nadto nám získává uznání těch, kdož správně uvažují. Neboť kdo by nesouhlasil s nestranným názorem, ať jej projeví kdokoli? Zda není bez výtky, ale naopak plně chválen správný a zákonný soud? Toto nyní píši, když tvá zbožnost ve svém listě zaslaném mně a zbožnému našemu bratru a spolubiskupu Proklovi, nazývá Petra nejzbožnějším a nejbohumilejším biskupem. Avšak on mezitím pláče a považuje se za nesprávně zbaveného církve mu svěřené. Náleželo by, aby bud měl jméno kněžské společně s touto funkcí, anebo nebyl-li hoden státi před oltářem Božím, necht' není ctěn ani jménem biskupa. Možná, že má slova se ukáží tvé bohumilosti krutá a nebratrská, ale ona nejsou vpravdě taková. Totiž domníváme se, že budeme milosrdni k starci, když mu ponecháme pouze jméno. Ale mnohem lépe by bylo pomyslet i druhé. On říká, že se může ospravedlnit, avšak nebyl mu dán čas k ospravedlnění a nenavrženo, aby záležitost byla prozkoumána podle pravidel. Kdyby se tak bylo stalo, sám průběh řízení buď by ho usvědčil ze zločinu dokázaného a přiznaného, takže by nemohl říkati, že mu bylo ublíženo, nebo by ho rozhodně prohlásilo nevinným a vrátilo mu správu církve, jež mu byla svěřena. Jelikož však nebylo nic takového uděláno, volá proti tomu a praví, že vytrpěl nesnesitelnou urážku a že byl nespravedlivě svržen; dodává pak, že vše, co mu patřilo, bylo mu odňato. Tudíž tvá zbožnost přijmiž v úvahu, čeho žádají božská pravidla a co sluší církvi a těm, kdož jsou v ní ustanoveni k posvátné službě, a nadto zváživ také náš list, aby oťel slzy starcovy. A jestliže zachce souditi se s těmi, kteří mu připisovali provinění, necht' se soudí podle přijaté zvyklosti před tvou zbožností za spolupřítomnosti tobě podřízených zbožných biskupů, vyjma ty, jež nepřijme, ježto je bude podezírat. Nemyslíme, že by někdo ze zbožných biskupů choval nepřátelské smýšlení vůči svému bratru; ale aby tato záminka se nestala oslabením platnosti soudu, jenž má býti, jako by byl nespravedlivě vykonán, nebude ani trochu urážlivým, když někteří, o jejichž nestrannosti by mohlo býti pochybováno, nebudou při soudním shromáždění.

• Pravidlo 2. (Cyrila Alexandrijského)

• Jmění, jež mu neprávem bylo odňato, žádá spravedlnost, aby mu bylo vráceno ze dvou důvodů: za prvé, nemělo se tak vůbec státi, za druhé, proto, že všechny zbožné biskupy na celé zemi, velmi hněvá a krajní nespokojenost jim působí, je-li žádáno po nich vyúčtování jejich vydání jak z církevních příjmů, tak z něčích darů. Totiž každý z nás ve svůj čas dá vyúčtování Soudci všech. Zařízení a nemovitý majetek sluší chrániti církvím jako nezcizitelné. Ti, kdož spravují božské kněžství, necht' volně rozhodují o vydání, jež jsou v jejich čas.

• Pravidlo 3. (Cyrila Alexandrijského)

• Písemnou resignaci prý dal, jak praví, ne z vlastního rozhodnutí, nýbrž z přinucení, ze strachu a pro vyhrožování některých. Avšak i mimo to neodpovídá církevním předpisům, když někteří duchovní zasílají písemnou resignaci. Neboť, jsou-li hodni sloužiti, necht' v tom přebývají; nejsou-li hodni, necht' se nevzdalují sloužení resignací, nýbrž odsouzením za skutky, proti nimž by mohl kdokoli ztropiti veliký hluk, že se staly mimo jakýkoliv řád. Pozdravuj bratří, kteří jsou s tebou; ti, co jsou s námi, zdraví tě v Pánu.

• .

• **Sv. Cyrilla k biskupům v Lybii a Pentapoli.**

• Pravidlo 4. (Cyrila Alexandrijského)

• Jest nutno míti péči o vše, co je prospěšné a nutné k výchově lidu a co slouží ke slávě svatých církví. Jestliž řečeno v Písmě: "Zbožné učíte syny Izraelské". ¹⁷⁷ Otcí monastýrů v Thebské oblasti, mužové zbožní a trávící podivuhodný život, přišli do Alexandrie, a otázáni mnou o stavu tamních monastýrů, oznámili, že se mnozí pohoršují, z této příčiny: někteří, kdož se nedávno oženili a nějak vyšli z manželské ložnice, získávají některé z bohumilých biskupů, a možná proto, že nikdo neodhalí jejich stav jsou svěcení na kněze, t.j. presbytery. Jiní vyhnáni ze samých monastýrů jako nepořádní, rovněž uchvacují svěcení a stavše se kněžími, přicházejí do monastýrů, z nichž byli vypuzeni, a chtějí přinášeti nekrvavou oběť a konati vše, co náleží kněžím. A z toho bývá, že někteří, kdož je znají, neúčastní se církevních shromáždění a nechtějí přijímati, když oni slouží. A vzhledem k tomu, že - jak řečeno - vše máme konati k výchově lidu, necht' vaše zbožnost na to dává pozor, a má-li někdo býti vysvěcen na duchovního, zkoumejte jeho život, také má-li ženu nebo ne, jak a kdy ji pojal, a není-li z počtu vyobcovaných od jiného zbožného biskupa nebo z monastýru, a teprve, bude-li bezúhonným, jej vysvěťte. Tímto způsobem zachováme své svědomí v čistotě a posvátné a ctihodné sloužení bez výtky.

- Pravidlo 5. (Cyrila Alexandrijského) ¹⁷⁸
- Jestliže někteří katechumeni byli potrestáni odloučením za hříšný pád a potom se přiblížili smrti, buďtež pokřtěni a necht' neodcházejí z tohoto života bez přijetí milosti, to jest bez přijímání svatých tajin. Tak se praví a toto souhlasí s předpisy církve. Pozdravujte bratři, kteří jsou s vámi. Ti, kdož jsou s námi, pozdravují vás v Pánu.
- .

• Výběr z listů svatých Otců, Písma svatého a kánonů o simonii (svatokupectví)

- .
- **OKRUŽNÍ LIST. Gennadije, patriarchy cařihradského a svatého sněmu, všem přeosvíceným metropolitům a k papeži římskému. .**

- (*O simonii*)
- Bohumilému spoluslužebník Gennadij a shromážděný v sídelním městě, novém Římě, svatý sněm.
- Vládce náš a Bůh a Spasitel Ježíš Kristus, svěřiv svatým svým učedníkům kázání evangelia a poslav je do celého světa jako učitele lidí, jasně přikázal, aby dar, jež zadarmo od něho obdrželi, též oni dávali lidem zdarma, aniž za něj dostanou měď, nebo stříbro, nebo zlato, nebo vůbec jakýkoliv jiný hmotný a pozemský zisk. Neboť pozemské a pomíjející nemůže zaměnit nebeské a duchovní dary. Tento příkaz nedal pouze jim, nýbrž skrze ně i nám, jež učinil hodnými uvést na jejich stupeň a místo. A jakož oni tehdy jej zachovávali, tak i nám přísluší jej nyní přesně chrániti a zachovávat, nechýtračiti v tom, co nesnáší chytráctví a neodvažovati se na nebezpečné podnikání. "Darmo jste vzali, praví, darmo dejte. Neberte s sebou zlata, ani stříbra, ani peněz do opasků svých." ¹⁷⁹ Prostá a jasná jsou slova tohoto příkazu, nemajíce v sobě ničeho, co by se dalo různě vykládati, ničeho nesrozumitelného, což by bylo zapotřebí znalecky vysvětlovati. Od mne, praví, jste přijali důstojenství kněžství; kdybyste mi za ně dali málo, nebo mnoho a já vám je prodal, i vy je prodávejte druhým; vzali-li jste však zdarma, zdarma dejte. Co je jasnější nad toto přikázání? A co prospěšnější pro ty, kdož uposlechnou? Běda vpravdě těm, kteří si usmyslili za peníze získati dar Boží anebo jej prodávati. Neboť takový výrok svatého Petra jsou "v žluči hořkosti a v svazku nepravosti," ¹⁸⁰ svázání svou lakotou. S tímto zákonem Páně souhlasí též pravidlo o tomto předměte od svatých a božských otců svatého a velikého všeobecného sněmu, shromážděného v Chalcedonu. Je nám jasně vyloženo těmito slovy: "Biskup, který za peníze vykoná svěcení vkládáním rukou a nabídne na prodej neprodejnou milost, za peníze ustanoví biskupa nebo chorepiskopa, kněze nebo jáhna, nebo jinou duchovní osobu, nebo za peníze povýší na ekonoma nebo ekdika nebo paramonaria nebo vůbec na jakýkoliv církevní úřad pro svůj hanebný zisk, budiž ztaven své vlastní hodnosti, bude-li usvědčen, že se o takový čin pokusil. Osoba jím ustanovená nemá míti žádných práv z koupeného vysvěcení vložením rukou nebo z povýšení. Důstojenství nebo úřad, kterých nabyla za peníze, buďtež jí odňaty. Kdo bude usvědčen z takového hanebného a nezákonného úplatkářství, budiž, jde-li o duchovního, zbaven vlastní hodnosti; jde-li však o laika nebo mnicha, buď dán do klatby." Velmi ušlechtilý a zbožný je příkaz tohoto pravidla svatých otců, kteří odráží a ničí každý satanský útok, každý ďábelský pokus proti duchovnímu daru. Neboť nikterak se nedovoluje, aby se obřad svěcení konal, nebo přijímal za tento peníze, jak tím, kdo jej vykonává, tak tím, kdo svěcení přijímá. Avšak ani před svěcením ani nějaký čas po něm ani při svěcení se nedovoluje dávat plat za svěcení, protože se zcela zakazuje v této věci podplácení dary. Přesto v současné době, ač je tolik jasných zákazů, byli upozorováni někteří v Galatii, že pro hanebný zisk a lakotu nedbají a přestupují tato spasná a lidumilná přikázání, pročez jsme uznali za dobré se svatým sněmem v tomto sídelním novém Římě, aby znovu byla obnovena, aby nebylo dovoleno žádné chytráctví, žádné záminky a žádného mudráctví a aby tento hnusný a bezbožný zvyk, který neznámo jakým způsobem se vetřel do svatých církví, byl zničen, a aby při vpravdě nepodplaceném a čistém hlášení od archijerejů nad svěcenci, sestoupila na ně shůry milost svatého Ducha. Totiž nyní při konání funkce za peníze a při úkonu nečisté ruky, nevím, sestupuje-li na svěcence po prohlášení či spíše milost Ducha svatého odchází zpět. Proto věz, muži nejzbožnější, že každý, ať je to kdokoliv, usvědčený z něčeho takového, biskup nebo chorepiskop nebo periodeuta, nebo presbyter nebo jáhen nebo kdokoli z církevních služebníků nebo laik, bude odsouzen z obecného rozhodnutí a obecného rozsudku archijerejů, jak o tom praví shora uvedené pravidlo svatých otců. Neboť milost má být milostí a nikdy nemá být stříbro pro ni prostředníkem. A tak ať bude a je odvržen a odstraněn jakékoliv kněžské hodnosti a služby a uvržen do prokletí anathemy jak ten, kdo se domnívá, že ji může obdržeti za peníze, tak i onen, kdo slibuje, že ji prodá za peníze, ať je to klerik nebo laik, bude-li usvědčen nebo neusvědčen z tohoto skutku. Neboť nelze sjednocovati to, co je neslučitelné, nemůže mamon být souhlasný s Bohem, ani kdo mu slouží, nemůže Bohu sloužiti. Jest nepopíratelným výrokem Páně i: "Nemůžete Bohu sloužiti i mamoně." ¹⁸¹ Opírajíce se o tato slova podle jejich váhy a poslouchající je i Pána, který je vyslovil, vydali jsme rozhodnutí o vinících takových zločinů. Necht' i tvá zbožnost o to pečuje, činíc tak s všelikým úsilím a oznámí to opisem tohoto listu také tobě podřízeným bohumilým biskupům, periodeutům a všem ostatním, abychom dohromady všichni křesťané jedním duchem a jednou duší, posílení proti společnému nepříteli, mohli s Boží pomocí vysekati se všemi zlými odnožemi kořen lakoty, ježž on u nás zasadil. Zdravíme všechno bratrstvo jež je s tebou. Posílen v Pánu, modli se za nás, bohumilý bratře.

- Pod tato slova listu společně s Gennadijem se podepsali také 73 biskupové.
- .

• List Tarasije, patriarchy Cařihradu, nového Říma, k Hadrianu, papeži starého Říma.

- (*O simonii*)
- .

- Svatému a blaženému bratru a spoluslužebníku panu Hadriánu, papeži starého Říma, Tarasij, milostí Boží biskup Cařihradu, nového Říma, pozdravení v Pánu.
- Velmi často a rozličným způsobem evangelisté, apoštolé a otcové nás učili, abychom neměli lakotnou povahu při svěcení na kněžství a nebrali stříbro ani zlato při ustanovování kteréhokoli posvátného muže, jak ukážeme z dále uvedených výpisů z božských výroků Písma a učení otců. Neboť ti, kdož kladou ruce, jsou služebníci Ducha, nikoliv však prodáváči Ducha. Ti, kdož přijali toto právo od slova Božího, zavázali ty, kdož zadarmo přijali milost Ducha, aby zadarmo ji odevzdávali těm, kdo ji od nich přejímají. Bude-li kdo usvědčen, že ji koupil za zlato, takového káží prohlásiti za vyvrženého z posvátné hodnosti. Třebas obdržel kněžství dle jména, přece slovo se nekrylo se skutečností. Nemůžeť nikdo Bohu sloužiti i mamoně, jak se poučujeme z evangelia. ¹⁸² A jelikož slyšíme Boha volat skrze proroka: Kněží "mluvte k srdci Jerusalemu", ¹⁸³ a opět hrozícího a říkajícího "Pakli strážný vida, an meč přichází, však by nezatroubil na troubu, a lid by nebyl napomenut, a přijde meč, zachvátí by někoho z nich: ten pro nepravost svou zachvácen bude, ale krve jeho z ruky strážného toho vyhledávati budu", ¹⁸⁴ bojíce se odsouzení za mlčení, ohlašujeme všem představeným našich církví, abychom s odvahou slovy božského apoštola mohli říci: "Jsem čist od krve", těch, kdož jednájí proti přikázaným pravidlům a zvláště kdož rukopoložili nebo byli rukopoloženi za odměnu. Božský apoštol Petr, jehož stolec zdědila vaše bratrská svatost, odvrhl takové jako kouzelníka Šimona. Proto ani my neváháme hlásati pravdu, chráníce a zachovávající to, co nám bylo předáno v pravidlech svatých apoštolů a slavných našich otců, a odvracíme se od těch, kteří něco z nich porušili. Vaše bratrské posvátné archijerejství zastávají zákonně a z Boží vůle posvátný správný úřad získalo zvukné jméno. Neboť veliký a první velekněz Kristus Bůh náš řekl skrze proroka: "kteříž mne ctí, počtím..." Znáš, muži duchovní touhy, že bezbožný blud Macedoniův a jeho následovníků duchoborců jest snesitelnější. Neboť tito blábolí, že svatý Duch jest stvoření a služebník Boha Otce, kdežto oni si ho činí svým sluhou. Každý pán, chce-li prodá, co má, otroka nebo něco jiného ze svého majetku; také i kupující ve snaze státi se pánem kupovaného, získává ho za stříbro. Tímto jednáním pachatelé této nepravosti ponížují Ducha svatého, hřešíce stejně jako ti, kteří rouhavě říkali, že Kristus vyhání ďábly Belzebubem anebo, ještě správněji, jsou podobni zrádci Jidáš, který prodal Krista vražedníkům, Boha Židům, za cenu stříbra. Jelikož Duch svatý je jedné bytosti s Kriatam Bohem naším, je každému jasné, že i oni obdrží týž úděl, jak bylo prokázáno. Třebas se však neprodával (je jasné, že nikterak to nelze), bezpochyby není v nich milosti svatého Ducha, to jest svatosti kněžství a oni ji neobdrželi a nemají. Necht' si připomenou svatého Petra, který praví tomu, jenž se pokusil o takovou koupi: "Nemáš dílu ani losu v této věci..." Totiž prodává-li se hodnota kněžství, je samozřejmě pro ně zbytečný zbožný způsob života a přebývání v čistotě a ctnosti. Je zbytečný pro ně i Pavel, božský apoštol, poučující, že biskup musí býti bez úhony, mravný, čestný, způsobný k učení, strídmy, zdrženlivý, pilně se přidržující věrné řeči k vyučování dostatečné, aby mohl i napomínati učení zdravým, i ty, kteříž odpírají, přemáhají. ¹⁸⁵ Toto vše se stává nepotřebným, prodává-li se a kupuje kněžství. Níže uvedená vybraná místa ze svatých spisů ukazují, že ten je zcela prost kněžství, kdo dává nebo přijímá odměnu v kterýkoliv čas před svěcením nebo po svěcení. Neboť bráti jest bráti. Také jsou zakázána všechna církevní ustanovení za peněžitý dar. ¹⁸⁶

• Pravidlo 29. svatých apoštolů.

- (O simonii)
- Jestliže některý biskup nebo kněz nebo jáhen za peníze tuto hodnotu získá, budiž svržen i on i ten, kdo ho ustanovil a ať z obecnství se zcela oddělí jako Šimon kouzelník.

• Ze Skutků svatých apoštolů (8, 18-23).

- (O simonii)
- "I užřev Šimon, že skrze vzkládání rukou apoštolských dává se Duch svatý, přinesl jim peníze, řka: Dejte i mně tuto moc, ať na kohož bych koli vzložil ruce, přijme Ducha svatého. I řekl jemu Petr: Peníze tvé buďť s tebou na zatracení, protože jsi se domníval, že by dar Boží mohl býti zjednán za peníze. Nemáš dílu ani losu v této věci; nebo srdce tvé není upřímné před Bohem. Protož čin pokání z této své nešlechtnosti a pros Boha, zda by odpuštěno bylo tobě to myšlení srdce tvého. Nebo v žluči hořkosti a v svazku nepravosti tebe býti vidím."

• Z třetí knihy královské (13, 33-34).

- (O simonii)
- "Neodvrátil se Jeroboám od cesty své zlé, ale opět nadělal z lidu obecného kněze výsostí. Kdo jen chtěl, posvětil ruky jeho, a ten byl knězem výsostí. A byla ta věc domu Jeroboámovu příčinou k hřešení, aby vypleněn a vyhlazen byl ze svrchku země."

• Ze čtvrté knihy královské (5 15, 16, 20, 21, 23, 25-27).

- (O simonii)
- A hned navrátil se (Náman) k muži Božímu (Elizeovi) se vším komonstvem svým, a přišed stál před ním a řekl: Aj, již jsem poznal, žeť není Boha na vsi zemi, jedině v Izraeli. Protož nyní vezmi, prosím, dary tyto od služebníka svého. On pak řekl: Živť jest Hospodin, před jehož obličejem stojím, žeť nic nevezmu. A ač ho nutil, aby vzal, však nikoli nechtěl... (a trochu dále): Vtom řekl Gézi služebník Elizea muže Božího: Hle, nedopustil Pán můj Námanovi Syrskému tomuto, aby dátí měl z ruky své to, což přivezl. Živť jest Hospodin, žeť poběhnu za ním, a vezmu něco od něho. Protož běžel Gézi za Námanem... (a trochu dále): I řekl Náman: Raději vezmu dva centnéře... A svázal dva centnéře stříbra do dvou pytlů a dvoje roucha proměnné... (a dále): I řekl mu Elizeus: Odkužto Gézi? Odpověděl: Nechodil služebník tvůj nikam. Kterýž řekl jemu: Zdaliž srdce mé nebylo při tom, když obrátil se muž z vozu svého vstříc tobě? Zdaliž čas byl bráti stříbro aneb roucho, aneb olivový a vinice, aneb stáda a voly, neb služebníky aneb děvky? Protož malomocenství Námanovo přichytí se tebe i semene tvého na věky. I vyšel od tváří jeho malomocný jako sníh.

- **Z výkladu Izaiáše od svatého Basila.**

- *(O simonii)*

- Bůh dal zákona na pomoc, aby pravili: Není slovo jako toto, za něž není možno dáti dary. Tento zákon se nepodobá řeči brichomluvice, jelikož není vynalezen jako onen pro obelstění, nýbrž je učitelem pravdy. Avšak takoví předpovídají za stříbro. A je hodné výsměchu, že oklamání jim platí dokonce stříbro v odměnu za lež. Řeč zákona však není taková, aby se za ní dávaly dary, ježto nikdo neprodává milost. "Darmo jste vzali, praví, darmo dejte." Vidiš, jak se rozhněval Petr na Šimona, který přinesl stříbro za milost Ducha. "Peníze tvé buďtež s tebou na zatracení, protože jsi se domníval, že by dar Boží mohl býti zjedнан za peníze." A tak slovo evangelia není podobné prodáváním řečem brichomluvců. Neboť co by mohl dáti někdo vhodného v odměnu za ně; slyš Davida, který v rozpacích praví: "Čím se odplatím Hospodinu za všechna dobrodiní jeho mně učiněná?" ¹⁸⁷ Proto nelze za ně dáti dary vhodné milosti, skrze ně poskytované. Jeden dar je důstojný: Zachování toho, co bylo dáno. Ten, kdo ti dal poklad, nežádá cenu za dané, nýbrž abys to vhodně zachoval, co ti dáno.

- **Z Basilova listu k podřízeným biskupům, pravidlo 90.**

- *(Výběr z Kánonů - o simonii)*

- Tudíž prosím, zanechtejte tento příjem, lépe toto vstupné do pekla, a nečiňte sebe nehodnými, ke konání posvátných tajin, poskvřňující své ruce takovou chamtivostí.

- **Ze životopisu svatého Jana Zlatoústého.**

- *(Výběr z Kánonů - o simonii)*

- Přistoupil ke všem biskupům viník obsáhlosti našich řečí, Eusebij, žalobce proti šesti ostatním biskupům, s prosbou, aby ho přijali do obecenství. Někteří z biskupů namítali, že ho nelze přijati, neboť je pomlouvač. Na to on s prosbou pravil: Jelikož záležitost během dvou let byla z větší části prozkoumána a dán odklad pro svědky, prosím vaši bohumilnost, abych směl uvést svědky nyní, v tuto chvíli: Neboť třebas už zemřel biskup Antonín, který vzal zlato a rukopoložil, přece zůstali na živu ti, kdož dali a byli vysvěceni. Přítomný sněm uznal za spravedlivé, aby započal s projednáváním věci. I počalo probírání záležitosti čtením zápisu o tom, co bylo dříve projednáno. Vešli svědkové, přišlo též šest, kteří dali a byli rukopoloženi. Tito se z počátku nepřiznávali, ale když svědci jak z laiků, tak z kněží, na něž jak vidno spoléhali, pevně stáli na svých údajích, napřed popírali, ale když je svědkové usvědčili, připomínajíce jim místo i čas a uvádějíce tvar věnovaných věcí a množství, tehdy jejich svědomí se pohnulo a dobrovolně bez velkého přinucení se takto přiznali: Přiznáváme, že jsme dali, avšak my jsme mysleli, že je takový postup, abychom byli osvobozeni veřejné služby. A nyní prosíme, není-li zbožné, abychom setrvali v církevní službě, v krajním případě, o navrácení zlata, jež jsme dali, ježto jsme dali některé věci našich žen. Na to Jan dal tuto odpověď sněmu: Osvobodím je ze světského soudu, požádav o to císaře, ale vy nařídte, aby vzali od dědiců Antonínových to, co dali. Sněm přikázal: Necht' vezmou zlato od dědiců Antonínových; přijímají budou v oltáři, ale budou mimo kněžství, aby, kdybychom to prominuli, nevešel v praxi zvyk židovský nebo egyptský prodávati a kupovati kněžství. Totiž se vypravuje, že škůdce a lživý patriarcha židovský každoročně nebo ob rok vyměňuje archisynagogy pro shromažďování stříbra a podobně též jeho napodobitel patriarcha egyptských Židů, aby se naplnilo prorocké slovo: "Kněží jeho ze mzdy učí, a proroci jeho z peněz hádají." ¹⁸⁸

- **Z pravidel 630 svatých otců, shromážděných v Chalcedonu. (Pravidlo 2).**

- *(Výběr z Kánonů - o simonii)*

- Biskup který za peníze vykoná svěcení vkládáním rukou a nabídne na prodej neprodejnou milost, za peníze ustanoví biskupa nebo chorepiskopa, kněze nebo jáhna, nebo jinou duchovní osobu, nebo za peníze povýší na ekonoma nebo ekdika nebo paramonaria nebo vůbec na jakýkoliv církevní úřad pro svůj hanebný zisk, budiž zbaven své vlastní hodnosti, bude-li usvědčen, že se o takový čin pokusil. Osoba, jím ustanovená, nemá míti žádných práv z koupeného vysvěcení vložení rukou, nebo z povýšení. Důstojenství nebo úřad, kterých nabyla za peníze, buďtež jí odňaty. Kdo bude usvědčen z takového hanebného a nezákonného úplatkářství, budiž, jde-li o duchovního, zbaven vlastní hodnosti, jde-li však o laika nebo mnicha, buď dán do klatby.

- **Z okružního listu Gennadije, arcibiskupa cařihradského a sněmu, jenž byl s ním.**

- *(Výběr z Kánonů - o simonii)*

- A tak ať bude a je odvržen a odstraněn jakékoliv kněžské hodnosti a služby a uvržen do prokletí anathemy, jak ten, kdo se domnívá, že ji může obdržeti za peníze, tak i ten, kdo slibuje, že ji prodá za peníze, ať je to klerik nebo laik, bude-li usvědčen nebo neusvědčen z tohoto skutku. Neboť nelze sjednocovati to, co je neslučitelné, nemůže mamon býti souhlasný s Bohem, ani kdo mu slouží, nemůže Bohu sloužiti. Jest nepopíratelným výrokem Páně, i: "Nemůžete Bohu sloužiti i mamoně." (Mat. 6,24)

- **Z pravidel svatého šestého sněmu (22. pravidlo)**

- *(Výběr z Kánonů - o simonii)*

- Ty, kdož byli ustanoveni biskupy neb na jakýkoliv duchovní stupeň za peníze a nikoliv po šetření a volbě na základě vzorného života, nařizujeme svrhnouti, a také ty, kteří je ustanovili. Vyslyšme to všichni a zapamatujme si nejen archierejové, nýbrž i příslušníci kleru a všichni žijící na světě. "Protož musímeť my tím snažněji šetřiti toho, co jsme slyšali, aby nám to nevymizelo." ¹⁸⁹ Neboť "ne porušitelnými věcmi, stříbrem nebo zlatem, vykoupení jste z marného svého obcování toho, od otců vydaného, ale drahou krví jakožto Beránka nevinného a neposkvřněného Krista." ¹⁹⁰ Tak nauč i nás, svatý muži, řídit se přikázáními Písma, jak evangelia, tak apoštolů, a posvátných pravidel a otců. Neboť se podrobujeme slovům vašich úst. Vzejdi na výši, povznes hlasu svého v síle, stoupej do šíře, kaž směle, ať je konečně vymýceno a zničeno úplatkářské svěcení a všechno

to, co v lakotě, nespravedlivosti a lichvářském kupčení se mu přidružuje. A až ono a to, co mu je příbuzné, bude odňato z vyvoleného lidu, nazvaného jménem Kristovým a zdarma vykoupení získavšího, tehdy z kořene vyhlazeny budou všechny skvrny, jež je provázejí, a kněží budou vzkvétati jako palma, vdechující vůni Kristovu těm, kteří jsou spaseni, a zpívající církví vítěznou píseň: "Odjal Hospodin soudy tvé", ¹⁹¹ a kochající se nadto vybraným ovocem a rozmnožující je v hlubokém stáří, to jest jevíce se jako dědici onoho blaženého a nesmrtelného života.

• .

• Doplnková pravidla.

• .

• Pravidla svatého Jana Postníka.

• Pravidlo 1. (Jana Postníka)

• Kdo se bez násilí nerozvážně zřekl Krista, může se stát podle [73. pravidla](#) Basila Velikého hodným přijímání jenom, když je při smrti, a nikdo ho nemůže osvoboditi od takové epitimie, aniž se někdo může odvážití projevit mu nějakou blahovůli. Svatý [Řehoř Nisský](#) potom vyložil po pořádku všechno, co se týče apostatů, a podrobuje stejnému trestu ty, kteří bez jakéhokoliv násilí přecházejí od víry k bludu, stanoviv, že trvání trestu má se měřiti podle trvání života příslušného hříšníka; kdežto ty, kteří tak učinili, byvše přinuceni od druhých, podrobuje trestu jako za smilstvo, to jest na devět let. Stejně tak rozlišuje odpadlíky také [ancyrský sněm](#) a mučedník [Petr Alexandrijský](#) i Basil Veliký ve svém [81. pravidlu](#). Avšak církev v hlavním následuje to, co ustanovil a nařídil svatý cařihradský patriarcha Methoděj a podle toho všeobecně jedná s těmi, kteří se tak či onak usvědčí z tohoto přestupku. Podle tohoto rozdělení svatého Methoděje, jestliže někdo, ještě jako dítě, byl zajat od bezbožných a ze strachu nebo z nevědomosti nebo z nechápání víry byl přinucen, aby se zřekl víry, a potom, když vyrostl, se opět vrátil ke křesťanskému životu a vstoupil do obecné církve s pokáním a se zpovědí, nechť poslouchá každého dne od kněze do sedmého dne čtyři příslušné modlitby a osmého dne nechť se omyje; potom nechť svlékne svůj šat a oblékne si lention, a tehdy nechť je pomazán svatým myrem, stejně jako ti, kteří se teprve pokřtili, a potom nechť je učiněn hodným svatého přijímání; během dalších osmi dní nechť se účastní v chrámech sv. bohoslužeb, stejně tak jako ti, kteří se právě pokřtili. Této milosti budiž učiněn hodným také ten, který byl zajat od bezbožných již jako plnoletý a mučením byl přinucen, aby se zřekl své víry. Pouze tento napřed musí před tím se postiti dvakrát čtyřicet dní, zdržuje se masa, sýra a vajec, a každého týdne tři dny také vína a oleje, a během celého tohoto času nechť se modlí a činí hluboké poklony, kolik bude moci. Potom když se naplní čas dvakrát čtyřicet dní, nechť po sedm dní naslouchá každého dne modlitbám milosrdenství a osmého dne, jak nahoře vzpomenuto, nechť se omyvá, a bude pomazán a učiněn hodným přijetí svaté tajiny, a během dalších osmi dní nechť je na církevních službách. Toho, který se však bez jakéhokoliv násilí zřekl víry, očekává strašný trest; avšak podle nevýslovné Boží lidumilnosti je zapotřebí i tohoto laskavě léčiti. Tudíž takový nechť postí dva roky, zdržuje se masa, sýrů a vajec a každého týdne tři dny také oleje a vína, čině každého dne podle svých sil sto až dvěset hlubokých poklon (metanií). Když se naplní dva roky nechť i on sedm dní poslouchá modliteb milosrdenství, a nechť je s ním jednáno tak, jak dříve řečeno.

• Pravidlo 2. (Jana Postníka)

• Těm, kteří se zabývají hadačstvím a čarodějnictvím, božský Basil určuje ve svém [65. pravidlu](#) trest pro vrahy, který trvá dvacet let, rovněž tak v [72. pravidle](#) ty, kteří věří kouzelníkům nebo prostě jdou na jejich stranu. Řehoř Nisský pak ve svém [2. a 3. pravidle](#) podle jeho podělení hříchu, stanoví, že se mají trestati jako apostaté všichni oni, kteří poskvřňující naši víru uchylují se k čarodějníkům; a pro ty, kteří z malomyslnosti své, nebo z něčího přinucení se obracejí k čarodějníkům, přikazuje podrobiti trestu pro cizoložníky. [61. pravidlo](#) šestého sněmu odsuzuje tyto poslední na šestiletý trest. [24. pravidlo](#) ancyrského sněmu stanoví epitimii pro takové pouze na pět let. Přitom nutno přechísti [35. pravidlo](#) laodicejského sněmu, které podrobně stanoví rozdělení všeho tohoto. A Jan Postník pro ty, kteří se zabývají hádáním a čarováním, zkrátí na tři léta pokání, jestliže se ukáže, že oni vroucně každého dne postí a spokojují se každého dne po deváté hodině pouze suchým a okoralým pokrmem, a přitom každého dne činí 250 metanií, dotýkajíce se zbožně svým čelem země. Těmž trestu podrobuje také ženy, které si zhotovují amulety, a zabývají se hadačstvím.

• Pravidlo 3. (Jana Postníka)

• To, že my (praví Jan Postník) zkracujeme lhůtu pokání, nemělo by se těm, kteří správně usuzují zdáti bezdůvodným. Neboť vzhledem k tomu, že ani u velikého otce Basila, ani u starších našich božských otců není předepsán pro hříšníky žádný půst ani bdění ani počet poklon, nýbrž pouze vzdálení od svatého přijímání, zdálo se nám, že pro ty, kteří se upřímně kají a jsou ochotni krotiti své tělo přísným chováním a zařizovati svůj život podle způsobu, který jest opačný dřívějšímu hanebnému žití, je nutné podle způsobu a množství jejich zdrženlivosti uzpůsobiti a zkrátiti čas pokání. Na příklad, jestliže někdo učiní slib, že nebude píti víno v určité dny, tehdy souhlasíme, aby tomuto se zmenšila o jeden rok epitimie, stanovená od otců za jeho zločin; stejně tak, jestliže někdo učiní slib, že se určitou dobu bude zdržovati masa, souhlasíme, aby se zkrátila epitimie ještě o jeden rok; nebo, že se bude zdržovati sýrů a vajec, nebo ryb a oleje, souhlasíme, že za zdrženlivost od každé z těchto jednotlivých věcí zkrátí se o jeden rok. Stejně tak nutno jednati i když někdo častými metaniemi chce si Boha nakloniti, nebo když ukazuje vroucí a nevynucenou vůli uděleti almužnu. Tím více zkrátíme trest, když vidíme, že tento po hříchu se oddal zbožnému a samotářskému životu.

• Pravidlo 4. (Jana Postníka)

• Vliv nečistých myšlenek na srdce nemůže podléhati epitimii, jestliže hřích nebyl spáchán.

• Pravidlo 5. (Jana Postníka)

• Nečistá myšlenka (kterou sdílí rovněž srdce) očišťuje se dvanácti metaniemi.

• Pravidlo 6. (Jana Postníka)

• Za boj s vášněmi člověk může si zasloužit buď odměnu nebo trest.

• Pravidlo 7. (Jana Postníka)

- Kdo podlehe nečistým myšlenkám, způsobil si tím trest a zasloužil si jej.
- Pravidlo 8. (Jana Postníka)
- Kdo se ve spánku poskvrnil polucí, zbavuje se po jeden den přijímání, a bude považován za očištěného z nečistoty, když přečte padesátý žalm a vykoná 49 metanií.
- Pravidlo 9. (Jana Postníka)
- Kdo v bdělém stavu se poskvrní ejakulací, má býti vzdálen od přijímání do sedmého dne a každého dne musí číst padesátý žalm a činit 49 metanií.
- Pravidlo 10. (Jana Postníka)
- Kdo spáchá onanii, podrobuje se epitimii čtyřicetidenní, kterou stráví v přísném půstu, konaje každý den 100 metanií.
- Pravidlo 11. (Jana Postníka)
- Když dva spáchají vzájemně nečistotu, poněvadž tím vykonali dvojnásobnou onanii, podrobují se zmíněné epitimii po 80 dní.
- Pravidlo 12. (Jana Postníka)
- Jestliže některý klerik padl do vášně onanie před vysvěcením, a obává se, možná, že proto nebude přijat mezi duchovní osoby, nechť se svobodně přijme, ale až vykoná příslušný trest. Jestliže po přijetí kněžství do tohoto padne, nechť během jednoho roku se mu zakáže výkon kněžské služby, a když vydrží předepsaný trest, nechť je opět přijat mezi kněžstvo. Jestliže přizná svůj hřích a vzhledem k tomu, že ho přizná, by opět jej spáchal, po druhé i po třetí, budiž zbaven kněžstva a postaven do řady žalmistů.
- Pravidlo 13. (Jana Postníka)
- Podrobuje se trestu za onanii i žena, která se líbá s mužem a přichází s ním do styku, i když není poskvrněna.
- Pravidlo 14. (Jana Postníka)
- [4. pravidlo](#) sv. Řehoře nisského zbavuje smilníka svatě tajiny po devět let; [59. pravidlo](#) sv. Basila Velikého však po sedm let.
- Pravidlo 15. (Jana Postníka)
- [21. pravidlo](#) Basila Velikého předpisuje, že ten, kdo má ženu a spáchá smilstvo, zasluhuje větší trest, než ten, který nemá ženu a podlehe této vášni.
- Pravidlo 16. (Jana Postníka)
- [60. pravidlo](#) Basila Velikého podrobuje mnichy a stejně tak posvěcené ženy za smilstvo epitimii předepsané za cizoložství, neboť roztrhl svazek se svým duchovním ženichem, Kristem. [14. pravidlo](#) trullského sněmu přikazuje, aby nebyl více než laik trestán mnich, který spáchal smilstvo. My však (praví Jan Postník) myslíme, že každý, kdo spáchal smilstvo nesmí přijímati dva roky, jestliže bude spokojen tím, že každého dne po deváté hodině bude jíst suchou potravu a činiti 250 metanií. Nebude-li chtít toto činit, nechť se naplní lhůta epitimie, kterou předepsali otcové.
- Pravidlo 17. (Jana Postníka)
- Poskvrnění, která se stávají násilím od krutých lidí nebo pánů podle otců nepodléhají odsouzení, a jednotlivě o tom hovoří Basil Veliký ve svém [49. pravidle](#).
- Pravidlo 18. (Jana Postníka)
- [32. pravidlo](#) Basila Velikého přikazuje, aby klerici, kteří spáchají smilstvo, byli svrženi, nikoliv však odloučeni.
- Pravidlo 19. (Jana Postníka)
- Basil Veliký ve svém [4. pravidle](#) praví o těch, kdož byli po druhé oddáni, že někteří nařídili jeden rok epitimii, kdežto druzí dvě léta; ty, kteří vstoupili po třetí do manželství, odlučují od přijímání po 3 nebo 4 léta. Ale praví, že ze zvyku jsme přijali, aby tito po třetí provdaní a ženatí, byli odlučovani od přijímání po pět let, jejich manželství se však nerozlučuje, nemají-li děti z prvních manželství.
- Pravidlo 20. (Jana Postníka)
- [4. pravidlo](#) Řehoře Nisského zbavuje cizoložníka přijímání po 18 let; [58. pravidlo](#) Basila Velikého dovoluje mu přijímati po 15 letech; [20. pravidlo](#) ancyrského sněmu stanoví, že epitimie může se skončiti po sedmi letech. My však se domníváme, že cizoložník může se stát hodným přijímání po třech letech, jestliže se spokojí tím, že každého dne po deváté hodině bude jíst suchý pokrm a činiti 250 metanií. Nebude-li to chtít učinit, musí vyčkat naplnění lhůty, kterou otcové stanovili.
- Pravidlo 21. (Jana Postníka)
- Nemůže vstoupiti do kněžských řad ten, jehož žena byla přistižena v cizoložství, jak praví [8. pravidlo](#) neocaesarijského sněmu. Přikazuje, že musí buď propustiti ženu, která byla přistižena v cizoložství po chirotonii svého muže, nebo on sám se musí zřici svého kněžství.
- Pravidlo 22. (Jana Postníka)
- [98. pravidlo](#) trullského sněmu odsuzuje jako cizoložníka každého, který chce pojati za zákonnou ženu dívku, zasnoubenou druhému.
- Pravidlo 23. (Jana Postníka)
- Jestliže pravoslavný pojme ženu bludařku, nebo naopak, [72. pravidlo](#) trullského sněmu přikazuje, že toto manželství má se rozvésti jako nesprávné. Chtějí-li však dotyční přesto setrvati v takovém manželství, mají se odloučiti od přijímání.
- Pravidlo 24. (Jana Postníka)
- Mezi těmi, kteří svou krev poskvřili, zbavuje se podle Basila Velikého po 15 let přijímání ten, který spáchal smilstvo se svou vlastní sestrou. My však přikazujeme, že takový může se stát hodným svatého přijímání po třech letech, bude-li každý den postiti a jenom večer se spokojí suchým pokrmem a učiní po 500 metanií.
- Pravidlo 25. (Jana Postníka)

- Kdo spáchá smilstvo se svou švagrovou, musí podle Basila Velikého být zbaven přijímání po 11 let; my však pravíme pouze po dvě léta, spokojí-li se každého dne suchým pokrmem po deváté hodině a učiní-li 300 metanií. Jestliže to nebude chtít konati, nechť se naplní lhůta pokání, kterou stanovili otcové.

- Pravidlo 26. (Jana Postníka)

- Těmže trestům měl by být podroben rovněž ten, kdo žije v manželském svazku se svou ženou, rozpálí se vášní se svou tchýní, podle zákona, který praví, že to, co na počátku bylo utvrzeno musí zůstat nepohnutelným, ať se děje cokoliv. Ale svatý a božský sněm nyní přikazuje, že ti, kdož spáchají takový prokletý hřích, musí zůstat bez přijímání po šest let, a podrobeni tomuto pravidlu; prvních šest měsíců zcela se mají zdržovati omaštěných pokrmů, přicházejíce neustále na posvátná shromáždění do chrámů, leč by jim v tom bránila nějaká nemoc, nebo nevyhnutelná potřeba; musí státi však vně chrámu, a v slzách prositi Boha, aby jim hřích odpustil. Nemohou v tu dobu dostávat antidor, ani pít posvěcené vody v předvečer Zjevení Páně, nýbrž mohou jísti pouze zbožné obyčejný chléb, v čest svatě Trojice, a jako zálohu Boží lidumilnosti; rovněž tak nesmějí líbat ani svaté ikony, nýbrž pouze jejich podnoží, a to v zcela zbožné bázni. A během těchto šesti let, musí činiti sto metanií každý den, kromě soboty a neděle, a každé středy a pátku jísti suchý pokrm, bez ryby, vína a oleje. Po prvních šesti měsících, mohou dva roky státi ve chrámě, avšak za zpěváky, a naslouchati božským písním. Ostatní tři a půl roku mohou stát ve chrámě společně s věřícími a s nimi se modliti, a až se ukončí šestý rok, mohou se stát hodnými přijímání. Nadto musí ještě činiti to, a sice, udíleti co nejvíce mohou almužnu, zvláště ve vzpomenu postní dny, to je ve středu a pátek; jednotlivě pak rozdávati chudým všechno to, co jim bylo dovoleno jísti, dříve než byli podrobeni trestu, a prosit chudé, aby se za ně modlili; také každého týdne, jestli mohou, aby posílali do chrámu na jednu liturgii, a zdržovali se lži a přísahy, neboť často tak vzniká křivopřísežnictví. Zastihne-li je náhodou těžká nemoc, nechť se učiní hodnými božského přijímání. Uzdraví-li se, buďtež opět na onom stupni pokání, na němž byli před přijímáním, které obdrželi jenom z nutnosti, a nechť zkroušeným srdcem a vroucími slzami usilují o to, aby co nejvíce smyli těžký hřích duše.

- Pravidlo 27. (Jana Postníka)

- Tento trest rovněž platí pro čarodějníky, cizoložníky, vrahy a pro všechny, kteří spáchají těžký zločin, avšak vzhledem k vroucnosti a vztahu k pokání nechť se tento trest buď zkrátí nebo prodlouží.

- Pravidlo 28. (Jana Postníka)

- [2. pravidlo](#) sv. Dionysije, stejně tak jako [7. pravidlo](#) Timothejovo připomíná ženám, které mají periodu, že se nesmějí dotknouti ničeho, co je svaté. Totéž předpisuje rovněž Starý zákon; stejně tak zakazuje jim, aby obcovaly s muži, neboť z toho ono, co se seje, bývá nemocné a slabé, proto božský Mojžíš přikazoval kamenovati otce takového nedochůdčete, neboť takový otec pro nezdrženlivost ženy nevyčkal na její očištění. Přikazujeme, aby po čtyřicet dnů byla bez přijímání každá žena, která během své nečistoty nedbá předpisu a přistoupí k božským tajinám.

- Pravidlo 29. (Jana Postníka)

- Ten, který spáchal nečistotu s druhým mužem, podle [4. pravidla](#) Řehoře Nisského, zbavuje se přijímání po 18 let. My jsme stanovili, aby se takový zbavil přijímání po tři léta, a aby se zkroušeně modlil a postil, a teprve večer byl spokojen suchým pokrmem a každého dne, aby vykonal 200 metanií. Nebude-li v tom pílén, nechť je po patnáct let podroben trestu.

- Pravidlo 30. (Jana Postníka)

- Kdo ještě jako dítě byl poskvrněn někým, nemůže se stát knězem, neboť třebas nezhřešil, jsa neplnoletý, přece jeho tělo bylo zhanobeno a nehodí se víc pro kněžskou službu. Jestliže mu však jako dítěti byla hanebnost učiněna do beder, nelze mu po příslušné epitimii zakázati vstup do kněžství.

- Pravidlo 31. (Jana Postníka)

- Starý zákon přikazuje, aby vrah byl potrestán smrtí; Basil Veliký svým [56. pravidlem](#) zbavuje ho přijímání po 20 let, za každé úmyslné zabití a 10 let za každé neúmyslné zabití. My však zbavujeme přijímání (po pěti letech za úmyslnou vraždu i za neúmyslnou) po třech letech, jestliže ten, který zabíjí svou rukou, postí každého dne do večera, a večer se spokojí suchým pokrmem, a činí tři sta metanií. Koná-li to nedbale, nechť naplní to, co nařizují otcové. [23. pravidlo](#) ancyrského sněmu praví, že jedno dřívější přikázání předpisuje, aby po sedm let byli vzdáleni přijímání ti, kteří spáchali neúmyslnou vraždu, podle druhého nařízení však mají býti bez přijímání po pět let.

- Pravidlo 32. (Jana Postníka)

- Basil Veliký svým [13. pravidlem](#) zbavuje přijímání po tři léta ty, kteří zabíjeli ve válce, stejně [55. pravidlem](#) ty, kteří jdou proti loupežníkům, aby je odrazili. Kleriky však podrobuje svržení.

- Pravidlo 33. (Jana Postníka)

- O ženách, které uměle vraždí zárodek ve své útrobě, které dávají nebo přijímají různé léky pro otrávení svého plodu, aby neuzrál, Basil Veliký ve svém [2. a 8. pravidle](#) praví, že podléhají trestu za vraždu; my stanovíme, že takové ženy mají být podrobeny nejvíc pětiletému nebo tříletému trestu.

- Pravidlo 34. (Jana Postníka)

- Žena, která neúmyslně potratila své dítě, podléhá epitimii na rok.

- Pravidlo 35. (Jana Postníka)

- Žena, která usnula na svém dítěti a tím ho udusila, může býti učiněna vhodnou přijímání teprve po třech letech, zdržujíc se v určité dny jedení sýrů, a vroucně konajíc ostatní skutky pokání. Stalo-li se tak z nedbalosti nebo z nezdrženlivosti rodičů, posuzuje se to jako úmyslná vražda; stalo-li se tak bez zvláštní viny, může se odpustiti, ale přesto podrobiti příslušné epitimii, neboť se tak stalo pro jiné hříchy.

- Pravidlo 36. (Jana Postníka)

- Žena, která zanechá novorozeně a toto pro nedbalost její zahyne, podvržena jest k trestu za úmyslnou vraždu.

- Pravidlo 37. (Jana Postníka)

- Zemře-li dítě bez křtění nedbalostí rodičů, zbavují se rodiče přijímání po tři léta a po ten čas musejí se spokojit suchým pokrmem a metaniemi, pláčem a největší almužnou, usilovat o to, aby si naklonili Boha. Je-li děcku teprve sedm dní, a zemře bez křtu, zbavují se rodiče přijímání, asi na čtyřicet dnů, a omezí se po ten čas na suché pokrmy, a každého dne učiní 40 metanií.
- Pravidlo 38. (Jana Postníka)
- Mniška, která se dozví od druhých o cizoložství nebo o poskvrnění dítěte a neoznámí to představené, podrobuje se témuž trestu, jako by to sama učinila, podle [71. pravidla](#) Basila Velikého.
- Pravidlo 39. (Jana Postníka)
- Zákon trestá jako vraha každou ženu, která odloží své dítě u vchodu do chrámu, třebas by to dítě někdo vzal a učinil vlastním.
- Pravidlo 40. (Jana Postníka)
- Loupežníci se podrobují trestu pro vrahy, neboť používají vražd při své činnosti.
- Pravidlo 41. (Jana Postníka)
- Zloděj, který sám přizná svůj hřích, podle [61. pravidla](#) Basila Velikého, odlučuje se na jeden rok; jestliže byl však usvědčen, odlučuje se na dva roky. Zbavujeme pak asi na 40 dní přijímání toho, kdo učiní sám pokání, na 6 měsíců však toho, kdo byl usvědčen z krádeže, ovšem musí po ten čas se spokojit se suchým pokrmem po deváté hodině a každého dne učinit sto metanií.
- Pravidlo 42. (Jana Postníka)
- Kdo byl přistižen při krádeži obecného majetku, což se nazývá hlavní krádeží, nesmí se stát knězem. Jestliže je v tom přistižen, potom když se stal knězem, zbavuje se kněžství podle [25. pravidla](#) svatých apoštolů.
- Pravidlo 43. (Jana Postníka)
- [65. pravidlo](#) Basila Velikého nařizuje, že musí zůstat deset roků bez přijímání ten, kdo vykopává hroby a vylupuje je. My však ho ponecháváme bez přijímání po jeden rok, jestliže bude spokojen suchým pokrmem po deváté hodině a bude-li každého dne činiti dvěšest metanií.
- Pravidlo 44. (Jana Postníka)
- Pro svatokrádež sv. Řehoř nisský předpisuje trest menší než za cizoložství; všeobecně se trestá třemi léty.
- Pravidlo 45. (Jana Postníka)
- [Pravidlo 82.](#) Basila Velikého prikazuje, aby ti, kteří byli přinuceni k porušení přísahy, byli zbaveni přijímání po tři léta; kteří však to spáchali bez násilí, musí být zbaveni přijímání po deset let. My však myslíme, že mají být zbaveni přijímání jeden rok, spokojí-li se suchým pokrmem po deváté hodině a učiní-li každého dne 250 metanií.
- Pravidlo 46. (Jana Postníka)
- Ani světskou ženu ani mnišku není nutno odloučiti od církve, nýbrž pouze od přijímání, ať učiní jakýkoliv hřích. Neboť pravidlo praví, abychom tak činili, poněvadž mnohé ženy ze studu vykonaly sebevraždu; stejně ani presbytera ani jáhna, podle výroku: Nemsti se dvakrát za tutéž věc. (Nahum 1,9. církl. slov. text)
- Pravidlo 47. (Jana Postníka)
- Padne-li něco nečistého do studně nebo do oleje, nebo do vína a někdo bude z toho pít, necht' se zdržuje po tři dny požívání masa a sýra a po sedm dní nepřijímá.
- Pravidlo 48. (Jana Postníka)
- Kdo po božském přijímání zvrací, ať se to stalo z jakýchkoliv důvodů, po čtyřicet dní má být zbaven přijímání a každého dne musí číst padesátý žalm a činit čtyřicet metanií; neboť třebas věděl, že se tak stalo bez jeho viny, přece musí být podroben tomuto trestu pro některé jiné, náhodné jeho hříchy.
- Pravidlo 49. (Jana Postníka) ¹⁹²
- Kdo spáchá smilstvo se svou macechou, podrobuje se trestu po tři léta; je povinen postiti se každého dne a teprve večer uspokojit se suchým pokrmem a každého dne činiti pětset metanií.
- Pravidlo 50. (Jana Postníka)
- Kdo spáchá smilstvo s matkou a dcerou, podvržen je epitimii po čtyři léta, a musí se spokojit suchým pokrmem každého dne po deváté hodině a učinit třista metanií.
- Pravidlo 51. (Jana Postníka)
- Kdo učiní hanebnost s dvěma bratry, podroben je téže epitimii.
- Pravidlo 52. (Jana Postníka)
- Kdo učiní hanebnost se svým zetěm, podrobuje se epitimii po čtyři léta a musí se spokojit suchým pokrmem každého dne po deváté hodině a činit dvěšest metanií.
- Pravidlo 53. (Jana Postníka)
- Kdo učiní hanebnost se svým bratrem, podvrhuje se epitimii po osm let, musí se spokojit suchým pokrmem každého dne po deváté hodině a vykonat čtyřista metanií.
- Pravidlo 54. (Jana Postníka)
- Jestliže starší bratr učiní hanebnost mladšímu, tento však to neučiní, podrobuje se onen epitimii po tři léta, a musí se spokojit suchým pokrmem každého dne po deváté hodině a činit sto metanií.
- Pravidlo 55. (Jana Postníka)
- Kdo spáchá smilstvo se svou dcerou pouze jedenkrát, podrobuje se epitimii po pět let; jestliže však vícekrát, tedy po šest a sedm let, spokojuje se suchým pokrmem každého dne po deváté hodině a konaje pětset metanií.
- Pravidlo 56. (Jana Postníka)

- Kdo spáchá smilstvo se svou matkou jenom jedenkrát, podroben je epitimii po sedm let; jestliže vícekrát, tedy dvanáct let, spokojuje se suchým pokrmem každého dne po deváté hodině a čině pětset metanií.
- Pravidlo 57. (Jana Postníka)
- Kdo pouze jedenkrát spáchá smilstvo s tou, kterou držel při křtu, podrobuje se epitimii po osm let; jestliže vícekrát, tedy deset let, spokojuje se suchým pokrmem každého dne po 9. hodině a čině 500 metanií.
- Pravidlo 58. (Jana Postníka)
- Kdo spáchá smilstvo s matkou svého kmotřence nebo kmotřenky, podrobuje se epitimii po osm let, a musí se spokojit suchým pokrmem každého dne po deváté hodině a činit třista metanií.
- Pravidlo 59. (Jana Postníka)
- Kdo učiní mnohokrát hanebnost se zvířetem, má ženu, podrobuje se epitimii po osm let; nemá-li ženu a učiní-li to pouze jedenkrát, dvakrát nebo třikrát, podrobuje se epitimii po tři léta, spokojuje se suchým pokrmem každého dne po deváté hodině a čině třista metanií. Stejnému trestu podvrhuje se i žena, jež to učiní
- Pravidlo 60. (Jana Postníka)
- Kdo spáchá smilstvo s dítětem svého bratra, podrobuje se epitimii po dva roky, a musí se spokojit suchým pokrmem každého dne po deváté hodině a činit pětset metanií.
- Pravidlo 61. (Jana Postníka)
- Kdo učiní smilstvo se židovkou nebo turkyní nebo s bludačkou, to jest s latinkou, nebo arménkou, podrobuje se epitimii čtyři nebo pět let a musí se spokojit suchým pokrmem každého dne po deváté hodině a činit dvěstěpadesát metanií.
- Pravidlo 62. (Jana Postníka)
- Jestliže bude žena presbytera nebo jáhna přistižena v cizoložství, podléhá epitimii po tři léta, spokojujíc se suchým pokrmem každého dne po deváté hodině a činíc třista metanií; avšak tyto ženy podvrhují se těžší epitimii než druhé cizoložnice proto, že bývají vinnými duchovní smrti svých mužů, neboť pro jejich cizoložství mohou být tito zbaveni kněžství, jak se ve skutečnosti stává, když chtějí nadále žít s takovými cizoložnými ženami. Chtějí-li pro sebe zachovat kněžství, musejí se ihned po cizoložství s nimi rozloučiti ve smyslu [8. pravidla](#) neocaesarijského sněmu.
- Pravidlo 63. (Jana Postníka)
- Jestliže žena spáchá smilstvo se dvěma bratry, podrobuje se epitimii na tři léta, spokojujíc se každého dne po deváté hodině suchým pokrmem a činíc dvěstě metanií.
- Pravidlo 64. (Jana Postníka)
- Jestliže žena spáchá smilstvo s eunuchem, podrobuje se epitimii po tři léta a musí se spokojit každého dne po deváté hodině suchým pokrmem a činit třista metanií.
- Pravidlo 65. (Jana Postníka)
- Kdo obcoval proti přirozenosti se svou ženou, podrobuje se epitimii osm let, spokojuje se každého dne po deváté hodině suchým pokrmem a čině dvěstě metanií.
- .

• Pravidla Nicefora Vyznavače.

- Pravidlo 1. (Nicefora Vyznavače)
- Jestliže z neznalosti byl vyprán antimins, neztrácí proto posvěcení, aniž se stává nečistým.
- Pravidlo 2. (Nicefora Vyznavače)
- Kdož uzavírají druhé manželství, se neoddávají, nýbrž se trestají, že po dvě léta nesmějí přijímat svaté tajiny; po třetím oddání pět let.
- Pravidlo 3. (Nicefora Vyznavače)
- Kdo z nutnosti po krátkou dobu ulehne v předsíni chrámové, není podroben trestu; zůstane-li tu však dlouho, bude vyhnán a podroben trestu; církve bude však své vyhledávat.
- Pravidlo 4. (Nicefora Vyznavače)
- Je nutno přijímat zbožné příspěvky, které se činí pro dobro těch, kteří zemřeli bez odkazu a zvláště, jestliže tito chtěli tak učiniti za svého života.
- Pravidlo 5. (Nicefora Vyznavače)
- Případne-li svátek Zvěstování na Veliký Čtvrtek, nebo na Veliký Pátek, nezhřešíme, jestliže toho dne budeme užívatí víno a ryby.
- Pravidlo 6. (Nicefora Vyznavače)
- Je-li presbyter modlitbou ustanoven igumenem, může ve svém monastýru uváděti v hodnosti žalmisty a podjáhny.
- Pravidlo 7. (Nicefora Vyznavače)
- Kdo strávil v prostopášném životě dvacet nebo více let a potom ukazuje, že činí dobré skutky, přesto nelze takového rukopoložiti, neboť to, co má být posvěceno, musí býti neposkvrněno.
- Pravidlo 8. (Nicefora Vyznavače)
- Děti, narozené ze souložnic, nebo po druhé či po třetí vdaných, projeví-li, že jejich život je hoden kněžstva, mohou být rukopoloženy.
- Pravidlo 9. (Nicefora Vyznavače)
- Nemocnému, jehož ohrožuje smrt, možno dáti svaté přijímání i po jídle.
- Pravidlo 10. (Nicefora Vyznavače)

- O nedělích a během celé Padesátnice nelze konati obvyklé metanie, nýbrž možno pouze skloniti kolena při líbání svatých ikon.
- Pravidlo 11. (Nicefora Vyznavače)
- Nikdo nezhřeší, jestliže přinese na žertveník jednu prosforu pro tři lidi, nebo zapálí jednu svíci.
- Pravidlo 12. (Nicefora Vyznavače)
- Svatý kalich netřeba žehnati, když se čte modlitba předložení.
- Pravidlo 13. (Nicefora Vyznavače)
- Kněz nemůže sloužit liturgii bez teplé vody, kromě vážného případu, a jestliže nemůže horkou vodu obdržet.
- Pravidlo 14. (Nicefora Vyznavače)
- Mnich, který řád opustil a opět se vrátil, má být znovu oblečen do mnišského roucha, které ze sebe svlékl, ale bez stanovených modliteb.
- Pravidlo 15. (Nicefora Vyznavače)
- Mnišky mohou vcházeti do svatého oltáře, zapalovat svíce a kadidla, upravovat oltář a zametatí jej.
- Pravidlo 16. (Nicefora Vyznavače)
- Mnichové nemají o Velkém Pátku pracovati na polích a pod tou záminkou užívatí víno a olej, neboť je to péče o blaho žaludku.
- Pravidlo 17. (Nicefora Vyznavače)
- Mnichu je dovoleno, aby se vzdálil ze svého monastýru z třech příčin: je-li igumen bludař, mohou-li ženy volně vcházeti do monastýru a učí-li se v monastýru světské děti.
- Pravidlo 18. (Nicefora Vyznavače)
- Neboť není místné, aby jejich prostřednictvím roznášelo se ve světě všechno, co se v monastýru děje.
- Pravidlo 19. (Nicefora Vyznavače)
- Mnichové, kteří jsou pod epitimií, mohou jísti společně s ostatními a rovněž s ostatními se modliti, ale přijímati požehnaný chléb čili kataklaston mohou jenom, když se vyzpovídají.
- Pravidlo 20. (Nicefora Vyznavače)
- Mnichové, kteří žijí v monastýru, v době postu svatých apoštolů a postu svatého Filipa a rovněž ve středu a pátek mohou jísti pouze jedenkrát večer; a ti, kteří jsou v práci, mohou obědvati po šesté hodině a večer večeřeti.
- Pravidlo 21. (Nicefora Vyznavače)
- Mniška, kterou barbaři nebo zlí lidé zhanobili, ale jejíž dřívější život byl řádný, podrobena je epitimii po čtyřicet dnů; byl-li její dřívější život špatný, musí splniti epitimii, předepsanou pro cizoložství.
- Pravidlo 22. (Nicefora Vyznavače)
- Kdo vstoupil do mnišského řádu, buď aby se vyhnul vojenské službě nebo z jiné nějaké lsti, a potom, když mu pominula potřeba, a nemusí klamati, zanechá svůj řád, čímž se řádu vysmál, podroben epitimii třikrát čtyřicet dní, jenom pak může přistoupit ke svatému přijímání.
- Pravidlo 23. (Nicefora Vyznavače)
- Mnišky nemohou přijímati z rukou mladého mnicha presbytera, když on slouží a dává přijímání.
- Pravidlo 24. (Nicefora Vyznavače)
- Igumen nemá snímati pokrývku hlavy žákovi, a vyháněti jej. (Poznámka: Žák je každý mnich, závislý na igumenovi).
- Pravidlo 25. (Nicefora Vyznavače)
- Kdo opustil svatý řád mnišský a nevrací se na správnou cestu, takového nelze již vpouštěti pod střechu, nýbrž je lépe opustiti ho.
- Pravidlo 26. (Nicefora Vyznavače)
- Kdo je nemocen a přeje si svaté pokřtění, nebo svatý řád mnišský, nutno mu jej ihned poskytnouti a nebrániti milosti.
- Pravidlo 27. (Nicefora Vyznavače)
- Mnich presbyter nesmí sloužiti bez mantie.
- Pravidlo 28. (Nicefora Vyznavače)
- Duchovní, který přijímá zpověď, musí zakázat přijímání těm, kteří vyznávají tajné hříchy, avšak necht' jim nezakazuje přicházeti do chrámu, a ani veřejně at' neprojeví to, co o nich ví, nýbrž necht' je laskavě vede k pokání a modlitbě, a stanoví pro ně odpovídající epitimii podle jejich duševního stavu.
- Pravidlo 29. (Nicefora Vyznavače)
- Cizoložníci, sodomisté a vrazi a podobní, jestliže z vlastní vůle vyznají svůj hřích, který není ještě druhým znám, mají býti vzdáleni od přijímání a podvrženi epitimii, a když přicházejí do chrámu, mohou tu zůstat do modlitby za katechumeny; avšak jsou-li jejich hříchy veřejné, tehdy již musí podle předpisu církevního splniti epitimii.
- Pravidlo 30. (Nicefora Vyznavače)
- S laikem, který z dobré vůle vyzná své hříchy, musí duchovní jednati s plnou rozvahou.
- Pravidlo 31. (Nicefora Vyznavače)
- S povolením biskupa může i kněz vykonati stauropigii (svěcení základů chrámu).
- Pravidlo 32. (Nicefora Vyznavače)
- Těm, kdož půjčují na úrok nelze dávat přijímání, ani s nimi jísti, setrvají-li nepohnutelně ve svém zločinu.
- Pravidlo 33. (Nicefora Vyznavače)
- Mnichové musí se postiti ve středu a pátek syropustního týdne. A po propuštění liturgie předem posvěcených darů necht' jedí sýr, at' jsou kde jsou, aby se tak zničilo učení Jakubovo, a blud Tetraditův.

- Pravidlo 34. (Nicefora Vyznavače)
- Kdo má milostníci a nechce ji propustiti, aniž žádá požehnání, aby se s ní mohl oženiti, po kněžské modlitbě, od takového nelze přijímati příspěvky církvi, jejíž božské zákony uráží svým nevázaným skutkem.
- Pravidlo 35. (Nicefora Vyznavače)
- Jestliže některý mnich zanechá svatý řád, jí maso a pojme ženu a nechce se navrátiti, nutno ho podrobiti anathemě, a násilím opět obléci do mnišského roucha, a zavřít do monastýru.
- Pravidlo 36. (Nicefora Vyznavače)
- Kdo jedenkrát spáchal smilstvo, nemůže být rukopoložen, třeba zanechal této vášně, neboť Veliký Basil praví: I kdyby takový člověk mrtvé křísil, přece nesmí být knězem.
- Pravidlo 37. (Nicefora Vyznavače)
- Když apoštol praví: "Kdyby kdo, máje jméno bratr byl smilník, s takovým ani nejezte" (1.Kor. 5,11), jistě že zde nerozumí toho, koho ona osoba viděla, že činí smilstvo, nýbrž onoho, který byl tak nazván, to jest, o němž je to všem známé; neboť hříchy, které se veřejně páší, podléhají mnohem těžšímu trestu.
- Pravidlo 38. (Nicefora Vyznavače)
- Když žena porodí a děcku hrozí nebezpečí po třech nebo pěti dnech, nechť se dítě to ihned pokřtí, a druhá žena, která je pokřtěná a čistá, nechť ho kojí; matka pak dítěte nechť nevchází do pokoje, kde dítě leží a nechť se ho vůbec nedotýká, dokud neuplyne čtyřicet dní, kdy se úplně očistí, a přijme od kněze modlitbu.
- Pravidlo 39. (Nicefora Vyznavače)
- Bez nutnosti nebo přinucení nemá se v neděli cestovati.
- Pravidlo 40. (Nicefora Vyznavače)
- Nenít nutno uznávati apokalypsy Pavlovy, ani knihy, které se nazývají brontologie (o blesku), selinodrologie (o měsíci) nebo kalandologie (události příštího roku), neboť všechno to je nečisté.
- Pravidlo 41. (Nicefora Vyznavače)
- Nelze uznávati apokalypsy Ezdráše a Zosimy, dva popisy mučednictví svatého Jiřího a svatých mučedníků Kyriaka a Julity, ani knihu Markovu a Diadochovu, neboť vše to bylo odsouzeno a odvrženo.
- Pravidlo 42. (Nicefora Vyznavače)
- Nesmí se pracovati během velikonočního týdne, ani v sobotu propustného týdne zpívati žalm 119, ani svátkovati čtvrtěk.
- Pravidlo 43. (Nicefora Vyznavače)
- Kdo bije otce svého a úmyslně ho zabije, podléhá trestu vraha po 35 let.
- Pravidlo 44. (Nicefora Vyznavače)
- Z nouze křtí i obyčejný mnich, rovněž tak podle potřeby křtí i jáhen.
- Pravidlo 45. (Nicefora Vyznavače)
- Není-li v některém místě kněz, má nekřtěné děti pokřtít kdokoliv v tom místě. Pokřtí-li otec nebo kterýkoliv křesťan, nezhřeší.
- Pravidlo 46. (Nicefora Vyznavače)
- Připomínáme, že do chrámu, který založili bludaři, může se vejít jenom z nutnosti a to jako do obyčejného domu a jenom, když se položí doprostřed kříž, může se tu i zpívati; avšak do oltáře nesmí se vcházeti, ani okuřování, ani modliti, ani zapalovati lampy nebo svíci.
- Pravidlo 47. (Nicefora Vyznavače)
- Netřeba přijímati od kněze, který nepostí ve středu a v pátek. Třeba se vydával za pravoslavného, neboť není svatým, aby v něčem byl zbožný, kdežto v druhém se poskvřoval.
- Pravidlo 48. (Nicefora Vyznavače)
- Mnichové, kteří jsou v práci během svaté čtyřicátnice, mohou o deváté hodině pojmout trochu chleba, a večer večeřeti.
- Pravidlo 49. (Nicefora Vyznavače)
- Jestliže se stane, že v určitém místě byli podvrženi svržení presbyter, jáhen a žalmista, může požehnat při obědě i mnich, který by tu byl.
- .

• List Theodora Studity mnichu Methoději, který je napsán v Athenské Syntagně jménem Niceforovým.

- Jak je veliká touha tvé důstojnosti, abys spatřil naši pokoru, stejně tak se domnívej, že i naše, abychom si zblízka porozprávěli. Avšak ježto je napsáno, že "není na tom, kdož chce, ani na tom, kdo běží, ale na Bohu, který se smilovává" (Řím. 9,16), je nutno v něho doufati, a jemu péči zůstaviti, a on až bude chtíti vyplní přání těm, kteří ho milují. (Žalm 145,19). A nyní nutno odpověděti co je zapotřebí na ony otázky, které nám předali od tvé důstojnosti duchovní bratří naši, Illarion a Eustratij. A aby bylo lehčí k pochopení, co má se říci, postavím napřed jednotlivé otázky a na každou otázku bude následovat po pořádku odpověď.
- 1. Otázka: (Theodoru Studitovi)
- Zdali je zapotřebí přijímati presbytery, kteří byli rukopoloženi v Římě, Neapoli a Longobardii, bez obecných voleb a ustanovení, obcovati s nimi, jísti a modliti se?
- Odpověď:

- V době bludu pro naprostou nutnost mnohé nekoná se z toho, co je stanoveno v době pokoje, jak to právě vidíme, že učinili blahoslavený Athanasij a svatý Eusebij, kteří svíteli cizince. Vidíme, že totéž i dnes bývá, v době nynějšího bludu. Vzhledem k tomu zmínění presbyterů, nebyli-li veřejně odsouzeni, nemají být od nás odmítnuti, poněvadž byli tak rukopoloženi; nýbrž že je zapotřebí, aby byli přijati po čtyřech návrzích.

- 2. Otázka: (Theodoru Studitovi)

- Je-li potřebí přijímati presbytery, kteří byli rukopoloženi za hranicemi v Sicilii?

- Odpověď:

- Tato otázka je podobná předešlé, jenom se liší vzhledem k místu, pročez na tuto otázku pochopitelně patří stejná odpověď.

- 3. Otázka: (Theodoru Studitovi)

- Je-li zapotřebí vcházení k modlitbě a zpívání posvátných písní do chrámů, které byly poskvrněny od kněží, majících účast v bludu?

- Odpověď:

- Nelze pro zmíněné důvody vcházení do takových chrámů, neboť jest napsáno: "Aj, zanechávat' se vám dům váš pustý" (Mat. 23,38), a jakmile byl uveden blud, ihned odešel anděl, stojící na tom místě, podle slov velikého Basila (Poselství 191), a chrám takový proměnil se v obyčejný dům, a "s bezbožnými se neusazují" (Žalm 26,5) a "jaké spolčení chrámu Božího s modlami", táže se apoštol (2.Kor. 6,15).

- 4. Otázka: (Theodoru Studitovi)

- Zdali se může zpívat a modlit ve chrámech, které tito presbytery poskvrnili, avšak už je nemají v držení?

- Odpověď:

- Samozřejmě, že se může vcházení do takových chrámů a v nich zpívat a modlit se, jestliže je bludaři už neposkvrňují ale jsou-li již obsazeny pravoslavnými. Přitom jest ustanoveno, že příslušnou modlitbou biskup nebo presbyter, který věří ke spasení, slavnostně otevře tento chrám; když to učiní, nic nepřekáží, aby se zde konala liturgie. Příkladem budiž svatý Athanasij, který, když ho císař Konstancius prosil, aby učinil jedno milosrdenství, totiž, aby poskytl v Alexandrii Ariánům jeden chrám, kde by se mohli shromažďovati, přistoupil na to pod podmínkou, že i on obdrží stejné milosrdenství, aby v Cařihradě pravoslavní mohli se shromažďovati v jednom chrámě, který dříve drželi Ariáni.

- 5. Otázka: (Theodoru Studitovi)

- Může-li se vcházení na místa, kde odpočívají těla svatých a tu se modlit a sloužit, avšak tato místa mají v moci poskvrnění kněží?

- Odpověď:

- Pravidlo nedovoluje vcházení na místa, kde odpočívají ona svatá těla, jak o tom dříve řečeno, neboť je napsáno: "Proč by měla svoboda má potupena býti od cizího svědomí?" (1.Kor. 10,29), jenom když z velké potřeby chce se sem vejít pro uctění svatých ostatků.

- 6. Otázka: (Theodoru Studitovi)

- Jak přijímati ony, kteří obdrželi mnišský řád od poskvrněných kněží?

- Odpověď:

- Takoví se mohou přijímati, když se vyznají, že zhřešili, když splnili epitimii po nějakou dobu, a potom je uzná za důstojné kněze, který věří ke spáse.

- 7. Otázka: (Theodoru Studitovi)

- Jak přijímati mnichy a kleriky, kteří se podepsali pod blud, zdali bez epitimie, nebo s epitimií, prohlásí-li, že víc nebudou konat posvátnou službu, a zda můžeme určovati pro ně epitimii?

- Odpověď:

- Samozřejmě, nutno je přijímati s příslušnou epitimií, neboť tak ukázavše ovoce pokání mohou být hodnými, aby se sjednotili s pravoslavným tělem; ani nebude lze popírat to, že jim klademe epitimii, neboť je napsáno: "Břemena jedni druhých neste" (Gal. 6,2).

- 8. Otázka: (Theodoru Studitovi)

- Lze-li připustiti k společnému stolu a zpívání svatých písní ony mnichy, kteří s každým bez rozdílu obcují, jedí a modlí se?

- Odpověď:

- Jelikož apoštol praví: "Abyste se oddělovali od každého bratra, kterýž by se choval neřádně, a ne podle naučení vydaného, kteráž přijal od nás" (2.Sol. 3,6), jak vy sami ze sebe byste nemohli posoudit, co je dobré? Tudiž jestliže přestanou konati své hříšné zvyklosti, a splní příslušnou epitimii, nutno je přijati. Avšak nutno uvážiti, co jsou to ti "každí", o nichž pravíte; zda bludaři, nebo lidé známí pro špatný život? O nich apoštol praví: "Kdyby kdo máje jméno bratr byl smilník, neb lakomec, neb modlář, neb zločejce atd., s takovým ani nejezte." (1.Kor. 5,11).

- 9. Otázka: (Theodoru Studitovi)

- Zdali lze připustit k společnému stolu a zpívání svatých písní presbytery, kteří jednou neb dvakrát jedli společně s bludaři, ale nebyli s nimi v církevním společenství, aniž se podepsali pod jejich blud?

- Odpověď:

- Zde nutno viděti, zdali ti kněží, kteří jedli, činili tak s bludařskými kněžími nebo laiky, a zdali opět s těmi, kteří správně věřili, ale nebyli v církevním obecnství s bludaři; pochopitelně, daleko větší hříchy mají duchovní osoby. Ostatně i jedni i druhé nutno přijmouti po příslušné epitimii, a připustiti je do obecnství jídla a modlitby.

- 10. Otázka: (Theodoru Studitovi)

- Mohou-li pravoslavní laici jísti společně s laiky, kteří podepsali blud, a vstoupili do obecnství s bludaři?

- Odpověď:

- Lhostejnost je příčinou zlého, neboť prorok praví: "Mezi svatým a poskvrněným rozdílu nečiní." (Ezech. 22,26). Vzhledem k tomu, jsou-li pravoslavní horliví, nemají dovolovat takovým, aby s nimi společně jedli, nesplní-li napřed epitimii za hanebný podpis, a nepřestali-li s obcováním s bludaři. Vzhledem k tomu však, že někteří z nouze, aby se vystříhali nebezpečí, sebe poskvrnili bludařským obcováním, tito vyzpovídají-li se, že tak učinili z těchto příčin, nutno přijmouti k společnému stolu tyto; ovšem toto se nesmí stát bez patřičné úvahy, ale jenom po společné domluvě, která prospěje jedněm i druhým, a nebude k duševní škodě.

- 11. Otázka: (Theodoru Studitovi)
- Mohou-li pokřtíti, hrozí-li smrt a není-li pravoslavný kněz, nebo kněz bez vady, onoho, jež má být pokřtěn, i kněží poskvrnění nebo neznámí?
- Odpověď:
- O tom je vydáno rozhodnutí od vyznavačů hierarchů a od vedoucích: Povoluje se oněm presbyterům, kterým bylo zakázáno konání svaté služby pro obcování s bludaři, že mohou pokřtíti, není-li kněze správné víry, a také podávati přijímání, jež posvětil bezúhonný kněz; rovněž tak mohou udíleti mnišský řád, čisti modlitby na pohřbech, čisti evangelium na jitřní, světiti vodu na Zjevení Páně, ale pouze, jak řečeno, když je to z nutnosti, aby lid úplně nezůstal bez poslouchání evangelia a bez křtu. Budete-li s tím souhlasit, necht' se na toto ustanovení dbá i u vás.

- 12. Otázka: (Theodoru Studitovi)
- Zdali nutno stanoviti epitimii a přijímati ty, kteří se oddělili v rozkolu, a vracejí se v pokání?
- Odpověď:
- Nahoře už bylo řečeno, že nutno stanovit epitimii, takže je zbytečné totéž opakovati.
- 13. Otázka: (Theodoru Studitovi)
- Jestliže některý biskup spáchal zločin a proto byl sněmem svržen, načež opět rukopoložil kněze, a tento kněz přijda do monastýru, vyplnil epitimii, kterou mu na určitou dobu jeho příslušný představený stanovil, a potom konal posvátnou službu, prosíme, zdali je zapotřebí přijímati takového kněze jako bezúhonného?
- Odpověď:
- Vzhledem k tomu, že je nesprávnost zcela jasná, neměli jste postaviti otázku o takovém zločinu, neboť Pán pravil: "Aniž jest strom zlý, kterýž nese ovoce dobré." (Luk. 6,43). Vzhledem k tomu ten, který od svého představeného, ba ani kdyby od některého světce obdržel epitimii, nemůže být považován za tak dispensovaného, že může sloužit svatou službu, neboť ani on není knězem, ani ten není svatým, kdo mu dal povolení; takovýmto způsobem byly by zvráceny všechny kanonické předpisy a přestaly by existovat.

- 14. Otázka: (Theodoru Studitovi)
- O kněžích, kteří byli rukopoloženi od pravoslavných, ale nepodepsali, ani neobcovali, nýbrž pouze společně jedli s metropolitou Konstantinem.
- Odpověď:
- Na toto bylo odpovězeno nahoře. Ať se jedlo s Konstantinem, nebo s kýmkoliv druhým, nepravoslavným, ten kdo jedl, musí být rozvázán z přechinu vhodnou epitimií, a to nejenom proto, aby mohl potom volně jísti s těmi, kteří se zachovali čistými, nýbrž aby mohl sloužiti svatou službu, které se stal hodným. Není možno míru epitimie stanoviti přesně, neboť jest přihlížeti ke kvalitě osoby a k okolnostem. Samozřejmě, může býti dosti epitimie na dvě nebo tři čtyřicetidenní údobí.

- 15. Otázka: (Theodoru Studitovi)
- O presbyterech, kteří byli rukopoloženi od pravoslavných, ale z neznalosti jedli společně s presbytery, kteří s tímž metropolitou jedli.
- Odpověď:
- Napsáno je: "Vše, co je z nevědomosti, bude očištěno." (3. Mojž. 4,2. církl. slov. text). tudíž podle toho oni nepodléhají žádné epitimii.

- 16. Otázka: (Theodoru Studitovi)
- O pravoslavných presbyterech, zejména Illarionovi a Eustratiu, mnichovi, mají-li oni moc udíleti epitimie?
- Odpověď:

- Shora už bylo řečeno, že je nutno udíleti epitimii, a vzhledem k tomu, že vznikla otázka, zdali může i ten, kdo není presbyterem, není-li presbytera, udíleti epitimii, nelze říci, že je zakázáno také obyčejnému mnichovi stanovit epitimii.

- 17. Otázka: O mnichovi, který z nevědomosti přijal svatou hodnost od presbytera, který byl rukopoložen od svrženého biskupa? (Theodoru Studitovi)

- Odpověď:
- Bylo řečeno v druhé hlavě, že bude očištěno vše, co se stalo z nevědomosti, tudíž není nutno odvracet se od společného stolu s takovým, a s druhým, co může podporovati svornost a přátelství.

- A všechno toto jsme ti, podle našich sil vysvětlili, jako člověku, který je jednomyslný s námi a náš spolupracovník; a ty toto moudře sděl bratřím, kteří se tě budou tázati. "Neboť ne všech jest víra." (2.Sol. 3,2). Tudíž toto zde není vyloženo pro všechny, a to jednak pro nerozum těch, kteří hřeší, jednak aby nepadli do pokušení ti, kteří přikazují. A za ty mnohé a krásné rady, které poslali zbožní, necht' přijmou od Boha vhodnou odměnu, a od nás tyto dva koše, jako vzpomínku na přátelství. Buďte zdraví v Pánu, ctihodní bratři, a modlete se za nás hříšné, abychom byli učiněni hodnými "lepších věcí, a náležejících k spasení" (Žid. 5,9).

- .

• Pravidla Mikuláše Cařihradského.

- Pravidlo 1. (Mikuláše Cařihradského)

- Otázka: Může mnich vejti do svatého oltáře, když to zakazuje [3. pravidlo](#) sv. trullského sněmu, které nedopouští žádného mnicha, který nebyl ustanoven (žalmistou), aby zpíval nebo četl z ambonu; rovněž tak [15.](#) a [21. pravidlo](#) laodicijské a [14. pravidlo](#) druhého nicejského sněmu?
- Odpověď: Zakazuje se mnichovi, který není ustanoven, aby s ambonu konal službu žalmisty; avšak domnívám se, pro účtu k mnišskému řádu, že není zapotřebí zakazovati mnichovi, který není zatížen nějakým zločinem, aby vcházel do oltáře pálit svíce nebo lampy.
- Pravidlo 2. (Mikuláše Cařihradského)
- Otázka: Zda se nesmí klekati v sobotu, tak jako se nesmí o nedělích a v padesátnici?
- Odpověď: Toto není zakázáno pravidlem, ale mnozí neklečí proto, že se v sobotu nepostí.
- Pravidlo 3. (Mikuláše Cařihradského)
- Otázka: Zdali je nutno zachovávat půst měsíce srpna?
- Odpověď: Dříve se v tu dobu postilo; ale tento půst byl přenesen proto, aby nepřípadl společně s pohanskými pústy, které v tu dobu bývaly. Ostatně dnes mnozí tento půst postí.
- Pravidlo 4. (Mikuláše Cařihradského)
- Otázka: Zdali nutno dáti přijímání svatých tajin posedlému, když svatý Timothej na postavenou otázku odpověděl jinak, jinak svatí apoštolé a opět jinak pozdější?
- Odpověď: Trápí-li někoho žloutenka, takže vypadá jako posedlý, není nutno zakazovati mu přijímání. Je-li však doopravdy posedlý, nemůže být způsobilý k sv. tajině, neboť nemá žádného společenství světo s tmou. (Žloutenka v orig. "černá žlut").
- Pravidlo 5. (Mikuláše Cařihradského)
- Otázka: Zdali může kněz jísti bez každého ohledu a jak se mu zachce to, co se přináší do chrámu, to jest prosfory a víno a zdali může jísti prosfory jako obyčejný chléb; co učiní, jestliže se toho mnoho nashromáždilo?
- Odpověď: Částky prosfor přinesených na žertveníku nikterak, nýbrž se mají snísti pouze ve chrámě, dokud se všechny nepoužijí. Co však zůstane z ostatních prosfor, má jísti odděleně samo po sobě, nikoliv s mlékem nebo se sýrem, nebo s vejci či s rybami.
- Pravidlo 6. (Mikuláše Cařihradského)
- Otázka: Jestliže některý mnich ať získal postřižiny kdekoliv, je zneklidněn něčím, co ho v duši uráží, a chce odejiti z monastýru, a představený ho proto podvrhne trestu, co má učinit tento mnich, zda nechati své pohoršení bez pozornosti, anebo si nevšímati trestu?
- Odpověď: On má říci představenému, co ho pohoršuje, a jestliže mu proto hrozí očividně nebezpečí, nechť odejde, a nechť nedbá na tresty.
- Pravidlo 7. (Mikuláše Cařihradského)
- Otázka: Igumen při smrti ustanoví druhého na své místo a zaváže ho, aby neodešel, ale tento, když sezná svou nemohoucnost, odejde. Co se má státi s tímto zavázáním?
- Odpověď: Závazek je nesmyslný, a bez jakékoliv platnosti a ten, kdo byl zavázán bude osvobozen, když odejde k archijereji a vše mu o sobě poví.
- Pravidlo 8. (Mikuláše Cařihradského)
- Otázka: Kněz, který byl pro nějaký zločin svržen, nebo svévolně zanechal kněžství a potom sám přiznal svou vinu, zdali takový může říkati: "Blahoslaveno budiž království", "Bože smiluj se nad námi", "Kristus pravý", nebo okuřovati kadidlem nebo přijímati v oltáři?
- Odpověď: Nemůže, neboť se již počítá mezi laiky.
- Pravidlo 9. (Mikuláše Cařihradského)
- Otázka: Co znamená, když svatý Basil praví v malých epitimiích: nechť bude vzdálen požehnání podle míry pádu?
- Odpověď: To znamená zbaviti někoho onoho požehnání, které se v chrámě uděluje.
- Pravidlo 10. (Mikuláše Cařihradského)
- Otázka: Komu je zakázáno svaté přijímání, zda může jísti z prosfory přinesené na žertveníku?
- Odpověď: V životopisu sv. Theodora Sigeota nalézáme, že je to pro takové zakázáno.
- Pravidlo 11. (Mikuláše Cařihradského)
- Otázka: Zdali máme příslušné podrobovati epitimiím podle kanoniku Postníkovy?
- Odpověď: Tento kanonikon svou velkou blahovůlí mnohé zahubil. Proto ti, kteří vědí, co je dobré, a od něho se vzdalují, nechť se snaží o svou nápravu.
- .

• Rozličné kanonické předpisy.

• .

• 1. Z listu Basila Velikého presbyterům v Nicopolisu. .

- Co jsme my strašného vytrpěli, kromě toho, že je možná smutným, že jsme ničeho nevytrpěli a že jsme se nepovažovali za hodné trpěti protivensství pro jméno Pána Ježíše? (Skutky 5,41). Jestli vás rmoutí, že zloba opanovala dům modlitby, kdežto vy musíte pod otevřeným místem se modliti k Tvůrci nebe i země, považte, že také jedenáct učedníků bylo zavřeno v jedné místnosti, kdežto ti, kteří Pána na kříž přibíli, konali židovské bohoslužby ve významném chrámě. Ba i Jidáš, který raději chtěl zemřít oběšen než žiti v hanbě, je možná lepší než ti, kteří se dnes nestydí žádného zla, jež páchají lidem, takže jsou bez studu

hotovi pro každou špatnost. Pouze nenechte se oklamati jejich lžemi, když praví, že kážou pravou víru. Nejsou to křesťané, nýbrž lidé, kteří Krista prodávají, neboť před životem podle pravdy dávají přednost vždycky tomu, co jim přináší prospěch v tomto životě. Když se domnívali, že si mohou získati prázdné přední místo, sešli se tehdy s nepřáteli božími; a nyní, když vidí, že rozhněvaný lid povstal, dělají, jakoby opět správně věřili. Nevím, že by byl biskupem, ani bych mezi Kristovy kněze nepočítal člověka, který z nečistých rukou přijal vedení, aby vyvrátil víru. Tak já soudím. Jestliže vy máte s námi společenství, je jasné, že budete zrovna tak souditi jako my; jestliže však byste chtěli souditi sami podle sebe, tehdy je každý pánem svého smýšlení, kdežto my nejsme vinni v jeho krvi.

• .

• **2. Z listu Basila Velikého Kesariji. ..**

• Je dobré a velmi prospěšné přijímati každého dne božské tajiny, neboť sám Kristus praví: "Kdož jí mé Tělo a pije mou Krev, máť život věčný." (Jan 6,54). Avšak my přijímáme čtyřikrát každého týdne; V neděli, ve středu, v pátek a v sobotu a v jiné dny, když bývá památka nějakého svatého. A není ani málo hříšné, když někdo, přinucen v době pronásledování, přijímá ze své vlastní ruky, a není kněze nebo druhého, kdo slouží. Bylo by zbytečné toto dokazovati, neboť potvrzuje to dlouhodobý zvyk mnohými fakty. Ví se, že všichni ti, kteří tráví život na osamělých místech, kde není kněze, chrání ve svých domech přijímání a sami sobě je podávají. A v Alexandriji a v Egyptě většinou každý laik má ve svém domě přijímání a sám přijímá, když si přeje. Když kněz jednou vykonal a odevzdal oběť, ten kdo ji přijímá a účastní se jí, musí věřit, že ji od kněze přijímá. Neboť i v chrámu kněz dává částčku a ten, kdo ji přijímá, drží ji zcela sám a svou rukou potom ji povznáší k ústům; vzhledem k tomu je to totéž, jestliže někdo přijme od kněze jednu částčku nebo společně větší počet částček.

• .

• **3. Z poučení Basila Velikého knězi. ..**

• Pečuj, kněže, abys byl bezúhonný pracovník, a správný konatel slova pravdy. Nepřicházej nikdy na církevní službu, když jsi s někým znepřátelen, abys nezpůsobil to, že Utěšitel se vzdálí služby. Nesud' se a nepři se toho dne. Nýbrž trvaje v chrámu, modli se a čti, až přijde čas, kdy budeš konat božské tajemství, a tehdy zkroušeně a s čistým srdcem přístup k svatému oltáři, neohlížeje se okolo, nýbrž s bázní a třesením postav se před nebeského Krále. Nepospíchej nebo nezkracuj modlitbu, abys lahodil lidem, aniž se obracej na lidskou osobu, nýbrž hled' pouze na Krále, který je tu, a na nebeské mocnosti, které jsou okolo. Bud' hodným vykonavatelem posvátných pravidel. Nesluž společně s těmi, jimž je to zakázáno. Dbej na toho, před kým stojíš, jak sloužíš a komu dávaš přijímání. Nezapomeň na přikázání Páně a svatých apoštolů, jež zní: "Nedávejte svatého psům, aniž mecte perel svých před svině" (Mat. 7,6). Dejte pozor na psy a na vše ostatní. Hled', abys nepadl, boje se člověka, aniž podávej Syna Božího v ruce nehodných. V tuto chvíli neboj se pozemských vládců ani toho, kdo nosí diadém. Dej zadarmo přijímání těm, kteří jsou božského přijímání hodni, tak jako jsi je zadarmo přijal; nepodávej přijímání těm, jimž božská pravidla to zakazují, neboť oni jsou jako pohané a neobrátí-li se, běda jim, a těm, kteří jim přijímání poskytují. Dbej (to není má práce, nýbrž tvoje), aby pro tvou nedbalost se nedotkla svatých darů myš nebo něco druhého, aby se nezkazily, aby se nezačadily dýmem, a aby se jich dotkly ruce nečistých a nehodných. Budeš-li vždycky míti na paměti toto a podobné, budeš ve stavu spasiti sebe a ty, kteří tě poslouchají.

• .

• **4. Z poučení Jana Zlatoústého kněžím. ..**

• Při stanovení epitimie není nutno tolik se dívat na míru hříchu, jako na vůli hříšníka, a to proto, abys v úmyslu zašiti to, co je potrané, neučinil ještě větší díru, a abys ve snaze pozvednouti to, co padlo, ještě více to nesrazil; neboť ti, kteří jsou nemocni a roztěkaní, a vůbec oddáni světským rozkošem, stejně jako ti, kteří se chválí svým původem a svou mocí, jenom postupně budou chtít uvažovati o svých hříších, a jenom poznenáhlu budou moci se osvoboditi od neštěstí, do něhož padli. Kdo by chtěl je na jedenkrát a s přísností přivésti na pravou cestu, snadno by mohl nedosáhnouti ani toho, aby aspoň částečně pokání učinili. Neboť je-li duše přivedena až do takového stavu, že není více citlivá, padá do zoufalství, nenaslouchá laskavým slovům, a neleká se hrozeb, neposiluje se dobrotou, nýbrž stává se horší než ono město, o němž prorok s opovržením praví: Tvůj obličej je jako obličej nevěstky, a nemáš studu v ničem. Proto pastýř potřebuje mnoho vědění, aby mohl proniknouti ze všech stran do duševních hnutí. Neboť jako mnozí padají do šílenství a zoufalství, pro své spasení, proto, že nemohli snést hořké léky, tak někteří, jež nebyli podvrženi trestu podle míry hříchů, neobracejí pozornost na duši, ale stávají se horší, ale hřeší ještě více. Proto duchovní osoba musí na toto všechno obracet zřetel, a aby po prozkoumání všeho pečlivě použila to, co je zapotřebí, tak, aby její snaha nebyla marná.

• .

• **5. Z kázání Jana Zlatoústého na list Efezským. ..**

• Vidím, že mnozí přijímají Tělo Kristovo prostě a podle toho, jak se jim to přihodí, a přijímají více ze zvyku a předpisu, než by rozmýšleli a důkladně uvážili. Když nastoupí čas velikonočního postu a Paschy, člověk, ať se nalézá v jakékoliv stavu, už přijímá svaté dary. Avšak nelze slaviti svátky, dokud svědomí není očištěno. Jenom tak lze přijímati. Kdo je nečistý a nehodný, nemá právo ani na svátek, přijímat svaté a všeliké bázně hodné Tělo. Jenom si pomysli, že i ti, kteří přijímali starozákonný oběd, mnoho o to pečovali, hleděli, aby se napřed očistili a ukázali se ve všem a podle všeho očištění; kdežto ty, když přistupuješ k oběti, před níž se chvějí andělé, svádíš věc na časovou událost a poskvrněným rukama a ústy bez studu přistupuješ k Tělu a Krvi Kristově. Ale ani císaře bys nechtěl políbit, když by ti páchlo z úst, avšak líbáš Krále nebeského s duší, která hanebně zapáchá. Je to drzá věc. Vzhledem k tomu, nejsi-li hoden přijímání, nenáležíš ani mezi ty, kteří jsou teprve hodni modlitby a služby církevní. A poslechni Pána, který praví: "Kteříž pokání činí, oni též přistupují; avšak kteří nepřijímají, ti se ani nekají."

• .

• **6. Z kázání Jana Zlatoušého na list Židům. ..**

- Mnozí přijímají svatou oběť jedenkrát v roce, jiní dvakrát, někteří však často - a všem dohromady Pravíme naše slovo; ba nejenom těm, kteří jsou zde, nýbrž i oněm, kteří žijí v osamělosti a kteří tak činí jedenkrát ročně. Koho je nutno tedy pochváliti, zdali ty, kteří přijímají jedenkrát nebo ony, kteří často, anebo dokonce ty, kteří zřídka přijímají? Ani ty, kteří jedenkrát přijímají, ani ty, kteří často, ani ty, kteří zřídka tak činí, nýbrž ony, kteří přijímají s čistým svědomím, a jejichž život je bezúhonný. Tací nechť přistupují vždycky, kteří však nejsou tací, nepřistupují ani jedenkrát. Proč? Protože takoví přijímají pro sebe soud a odsouzení, potrestání a trest. Nediv se tomu; neboť jakožto pokrm, který podle své přirozenosti živí, je-li přijímán slabým ničí a kazí, a je příčinou nemoci, rovněž tak i posvátné tajiny. Jsi naplněn rozkoší při duchovním stolu, načež opět mažeš ústa blátem. Napřed vonnými mastmi mažeš a pak plníš zápachem, a po celý rok přijímáš. Myslíš, že stačí čtyřicet dní, abys očistil hříchy, které jsi spáchal po celou dobu? Načež se opět vrátíš po jednom týdnu k dřívějšímu způsobu života. Rci mi, jestliže za čtyřicet dní se vyléčíš z dlouhé nemoci a opět počneš jísti ta jídla, která tu nemoc způsobila, zda si tím nezničil svou veškerou dřívější námahu a sobě ještě více uškodil? Mění-li se to, co je fyzické, tím víc se mění to, co závisí na vůli. Čtyřicet dní dáváš pro zdraví duše. A může být, ani čtyřicet dní nevyčkáváš na milost Boží? Rci mi, posmíváš se? Proto přece i jáhen hlásá: "Svaté svatým", to jest, kdo není svatý, nechť nepřistupuje. On nepraví pouze, kdo je čist od hříchu, nýbrž kdo je svatý.

• **7. Svatý Athanasij, patriarcha antiochijský, o přijímání. .**

- Otázka: Je lépe přijímati často, nebo řidčeji?
- Odpověď: Když apoštol pravil: "Zkusíš tedy sám sebe člověk, a tak chléb ten jez a s toho kalicha pij. Nebo kdož jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, nerozsuzuje Těla Páně. Protož mezi vámi jsou mnozí mdlí a nemocní a spí mnozí, ježto kdybychom se sami rozsuzovali, nebyli bychom souzeni. Ale když býváme souzeni, ode Pána býváme poučováni, abychom se světem nebyli potupeni." (1.Kor. 11.28-32); je jasné, že my napřed musíme sebe očistiti a ukázat se čistými z každého nesprávného skutku a tehdy přistoupiti k božské tajině, aby nám nebyla ke zkáze duše naší a těla; neboť Bůh skrze Mojžíše praví Izraeli: "Kdobykoli ze všeho semena vašeho přistoupil ku posvátným věcem, kterýchž by posvětili synové izraelští Hospodinu, když nečistota jeho na něm jest, vyhlazena bude duše ta od tváře mé: Já jsem Hospodin." (3.Mojž. 22,3). A opět: "I budete oddělovati syny Izraelské od nečistot jejich, aby nezemřeli pro nečistoty své, když by poskvrnili příbytku mého, kterýž jest uprostřed nich." (3.Mojž. 15,31). Proto právě apoštol praví těm, kteří nehodně přijímají, jak jest nahoře řečeno: "Protož mezi vámi jsou mnozí mdlí a nemocní a spí mnozí." (1.Kor. 11,30), to jest, jsou nemocní a umírají. Pro tuto příčinu když božský David a ti, kteří s ním byli, chtěli jísti chleby předložené, které byly praobrazem Těla Kristova, archijerej hned se jich zeptal, zdali jsou čisti od žen, a tehdy jim dal chleby. (1.Sam. 21,4-5).
- Konec svatých pravidel.

• **Pátá část**

• **Poznámky:**

- [Poznámka 1:](#) Prav. 4. - prvotiny úrody v prvních dobách křesťanství byly jediným pramenem příjmů pro kněze. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 2:](#) Prav. 5. - V apoštolské době někteří duchovní osoby považovaly manželství za nečisté a rozváděly se od svých žen. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 3:](#) Prav. 6. - Je zakázáno duchovním osobám, aby vykonávaly světské záležitosti, obchod, bankovníctví, prodej vína atd. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 4:](#) Prav. 7. - Pohnutkou k vydání pravidla byli judaističtí křesťané, kteří světili Paschu společně se Židy 14. Nisanu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 5:](#) Prav. 8. - V době pronásledování některé duchovní osoby se zdržovaly sv. přijímání z bázně před pronásledováním, jež bylo napraveno hlavně proti duchovním osobám. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 6:](#) Prav. 10. - Vyloučení zbavovalo křesťana členství v církvi a práv navštěvovat bohoslužby. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 7:](#) Prav. 11. - Vyvržený klerik (duchovní osoba: biskup, kněz nebo jáhen) byl zbavován duchovní hodnosti, a stal se laikem. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 8:](#) Prav. 12. - Doporučující dopis dával biskup knězi nebo jáhnu při odchodu do jiné eparchie. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 9:](#) Prav. 13. - Toto pravidlo je pokračováním 12. pravidla a týká se dočasně suspendovaného a jeho přechodu do jiné eparchie. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 10:](#) Prav. 16. - Je pokračováním pravidla patnáctého. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 11:](#) Prav. 19. - Kdo byl ženat s dvěma sestrami, napřed z jednou, pak s druhou, nemůže být v duchovní hodnosti. [Zpět do textu](#)

- [Poznámka 12:](#) Prav. 20. - Kdo před soudem dával záruku za někoho ze zjištění, nemůže být v duchovní hodnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 13:](#) Prav. 25. - Klerik (duchovní osoba: biskup, kněz, jáhen) je zbavován hodnosti za smilstvo, křivopřísežnictví a krádež, zůstává však křesťanem. Totéž se vztahuje i na nižší kleriky: podjáhen a žalmistu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 14:](#) Prav. 30. - Když se duchovní obrátí k světským úřadům o spolupůsobení pro získání biskupství, zbavuje se hodnosti a členství v církvi. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 15:](#) Prav. 31. - Když se kněz svévolně oddělí od biskupa a založí novou církevní obec, a počne v ní sloužiti, nezávisle na svém biskupovi, zbavuje se jak hodnosti, tak členství v církvi, přestává být knězem a křesťanem. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 16:](#) Prav. 33. - Toto pravidlo se vztahuje na bludaře gnostiky, kteří vstupovali do křesťanské církve a pokračovali ve své nepřátelské akci proti křesťanům. Bylo zapotřebí dáti jim doporučující list na cestu a pro život. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 17:](#) Prav. 36. - Biskupa volil lid, potom sbor biskupů zkoumal [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 18:](#) Prav. 38. - Biskup se zabýval rozdělováním darů, jež věřící dávali dobrovolně církvi; pravidlo toto zakazuje biskupovi, aby si cokoliv přisvojoval pro sebe, nebo pro své příbuzné z církevního jmění. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 19:](#) Prav. 39. - Zakazuje knězi a jáhnu svévoli v záležitostech správy církevního majetku. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 20:](#) Prav. 40. - Dává biskupu právo míti vlastní majetek. "Majetek Páně je církevní majetek." [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 21:](#) Prav. 41. - Biskup je povinen osobně spravovat církevní majetek, t.j. dobrovolné obětiny. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 22:](#) Prav. 42. - Pod hrou jest chápati hazardní hry, karty. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 23:](#) Prav. 44. - Zakazuje půjčovati na úrok. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 24:](#) Prav. 46. - Bludaři nemají ani řádného křtu ani řádné liturgie. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 25:](#) Prav. 47. - Nevěrní jsou různí bludaři (Mikulášenci, simonisté, gnostici). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 26:](#) Prav. 48. - Zakazuje křesťanu, aby z vlastní svévole vypuzoval zákonitou manželku a vzal si ženu, propuštěnou od druhého muže proti zákonu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 27:](#) Prav. 51. - Pravidlo toto bylo vydáno Proti bludařům, to jest lživým učitelům, kteří považovali za hřích manželství, jezení masa a pití vína. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 28:](#) Prav. 54. - Zakazuje duchovním osobám navštěvovat hostince, neboť se v nich prodává víno, lidé se opíjejí a páší různé nepravosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 29:](#) Prav. 55. - Kdo urazí biskupa, zbavuje se posvátné hodnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 30:](#) Prav. 56. - Pod klerikem jest chápati církevní služebníky: podjáhen, žalmistu, zpěváka, čili t.zv. nižší kleriky. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 31:](#) Prav. 59. - Předpisuje, aby kněz a biskup pomáhali hmotně potřebným klerikům, t.j. podjáhnovi, jáhnovi a žalmistovi. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 32:](#) Prav. 60. - Zakazuje rozšiřovat nečisté knihy, to jest apokryfní nebo lživé, bludařské knihy; na př.: evangelium Judovo, evangelium Egyptanů. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 33:](#) Prav. 62. - Kdo z duchovních osob se zrekne křesťanství, vylučuje se z členství v církvi, kdo se zrekne duchovní hodnosti, zbavuje se duchovní hodnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 34:](#) Prav. 64. - Zakazuje půst v den Páně, to jest v neděli a v sobotu. Sobotu křesťané ctili jako den radosti - Stvoření světa, neděli jako den Kristova vzkříšení. Zde Pod půstem jest chápati přísný půst, tak zvané suché jídlo, čili požívání chleba a vody. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 35:](#) Prav. 66. - Duchovní osoby, které spáchaly vraždu, zbavují se hodnosti a laik se zbavuje účasti na svatém přijímání. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 36:](#) Prav. 68. - Kdo byl bludaři pokřtěn nebo rukopoložen, nemůže být ani křesťanem, ani v duchovní hodnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 37:](#) Prav. 72. - Zakazuje bráti z církve vosk nebo olej, neboť tyto předměty byly Bohu zasvěceny a jimi se posvěcovaly chrámy. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 38:](#) Prav. 79. - Muž posedlý čili duševně chorý, nemůže být v duchovní hodnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 39:](#) Prav. 81. - Bylo vydáno ještě v době pohanství a pohanští úředníci dohlíželi na chrámy a svátky pohanské. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 40:](#) Prav. 82. - Tohoto pravidla se nepoužívá v církevní praxi. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 41:](#) Prav. 84. - Rovněž není používáno v církevní praxi. [Zpět do textu](#)
-

•

- [Poznámka 1:](#) Apoštolské [pravidlo 80](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 2:](#) Apoštolské [pravidlo 32](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 3:](#) Prav. 6. - Pohnutkou pro vydání tohoto pravidla byl rozkol Meletiovův v africké církvi. Tento povstal proti alexandrijskému biskupu Petrovi a nezákonně posvětil 29 biskupů. Pravidlo potvrzuje práva alexandrijského biskupa v Africe. [Zpět do textu](#)

- [Poznámka 4:](#) Prav. 7. - Elia je Jeruzalém, který obdržel stolec metropole. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 5:](#) Kataři čili čistí byli následovníci Novata, kněze karthagenské církve a Novatiána, kněze římské církve. Tito popírali právo členství v křesťanské církvi osobám, které v době pronásledování odpadli od křesťanství, potom však učinili pokání a chtěli se vrátit do Kristovy církve; rovněž považovali za neodpustitelný hřích druhé manželství. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 6:](#) Apoštolské [pravidlo 25](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 7:](#) Prav. 10. - Odpadlí jsou ti, kteří se zřekli křesťanství v době pronásledování. Tyto osoby se zbavují posvátné hodnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 8:](#) Prav. 11. - Ve čtvrtém století v křesťanské církvi byli čtyři stupně kajících; plačící, kteří stáli vně chrámu a s pláčem prosili věřící, aby se za ně pomodlili, za druhé naslouchající, kteří stáli v zadní části chrámu až do modlitby za katechumeny, kdy z chrámu vycházeli; za třetí klekající, kteří klečeli v chrámě společně s věřícími a vycházeli z chrámu po ektenii za katechumeny a za čtvrté stojící, společně s věřícími, kteří se však neúčastnili přijímání. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 9:](#) Prav. 12. - Kdo zanechal vojenské služby a potom znovu se k ní vrátil, podvržen je řádu pokání po třináct let. Kdo z křesťanů přijal vojenskou službu, byl nucen zřeknout se totiž křesťanstva. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 10:](#) Prav. 13. - Je pokračováním pravidla 12. a týká se osob, které odpadly od křesťanství. Je dovoleno dávat jim svaté přijímání na smrtelné posteli. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 11:](#) Prav. 14. - Se vztahuje na odpadlé od křesťanské víry. Katechumeni byly osoby z pohanů, které projevily přání přijmouti křesťanství a byly poučovány v základních pravdách křesťanské víry. Instituce katechumenů přestala v šestém století. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 12:](#) Prav. 15. - Zakazuje duchovním osobám svévolně opouštět místo služby a přecházet do druhého města. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 13:](#) (apošt. prav. 15) [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 14:](#) Prav. 19. - Pauliáni jsou stoupenci Pavla samosatského, antitrinitáři, to jest odpůrci víry v přesvatou Trojici. Sami věřili v jednoho Boha a v jednu božskou osobu Boha-Otce. Krista považovali za člověka. Neuznávali ani svatého Ducha. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 15:](#) Prav. 20. - Zakazuje sklánět kolena v den nedělní a od Paschy do padesátice. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 16:](#) Prav. 3. - Ztratilo platnost po roku 1054, kdy římská církev odpadla od jednotné církve. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 17:](#) Prav. 5. - Svitek západních církví je poselství, která napsal sněm v Římě r. 369 proti ariánskému biskupu Auxentii milánskému. 378 byl seván sněm v Antiochii, který přijal toto poselství římského sněmu z roku 369. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 18:](#) Prav. 1. - Celestij byl bludař z pátého století, který neoprávněně učil o prvním hříchu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 19:](#) Prav. 2. - Nestorij byl bludař, který neuznával božství Kristovo a svatou Pannu Marii nazýval Člověkorodička. Byl odsouzen na třetím všeobecném sněmu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 20:](#) Prav. 8. - Uznává autokefality čili samostatnost cyperské církve. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 21:](#) Prav. 2. - Chorepiskop byl biskup malého města, závislý na hlavním biskupovi. Ekonom, ekdik, paramonarij byli církevní úředníci. Ekonom spravoval církevní majetek, ekdik byl církevně-právní zástupce. Paramonarij pečoval o církevní budovy. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 22:](#) Ekdik .znamená obhájce. Jeho služba spočívala v přímluvách u přednostů úřadů a soudů ve věcech církevních za chudé a nespravedlivě trpící. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 23:](#) Paramonarij znamená osobu ustanovenou k vykonávání péče. Jeho povinnost byla stálá přítomnost při posvátných místech pro ochranu a pohodlí návštěvníků. Z toho pochází nynější zkrácené pojmenování ponomar. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 24:](#) Prav. 6. - Příkazuje, aby každá posvátná osoba byla rukopoložena pro určitý chrám nebo monastýr. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 25:](#) Prav. 11. - Dopis pokoje byl list, jímž se potvrzovalo chudobné postavení laické osoby. Doporučující dopis dostával duchovní, při přecházení do druhé eparchie. Laiku se dával, když vykonal uloženou epitimii anebo byl ospravedlněn po odloučení od přijímání. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 26:](#) Prav. 13. - Doporučující listina se vydávala biskupem knězi nebo jáhnu při přecházení do druhého místa. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 27:](#) Prav. 15. - Diakonisy byly vysvěcovány zvláštním obřadem. Ony hlídaly církevní vchodové dveře, posluhovaly při křtu žen, kázaly slovo Boží v ženských ústavech. Činily přísný slib celibátu. Ve 12. století na Východě tato instituce přestala. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 28:](#) Prav. 16. - Dívky Bohu zasvěcené byly Panny, které daly slib celibátu, nikoli však mnišky. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 29:](#) Prav. 17. - Nařizuje, aby hranice církevních obcí se kryly s občanskými hranicemi. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 30:](#) Apoštolské [pravidlo 40](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 31:](#) Prav. 23. - Ekdik je církevní advokát, soudce. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 32:](#) Prav. 24. - V praxi se nepoužívá. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 33:](#) Prav. 26. - Ekonom jest církevní úředník, který spravoval majetek. Nyní funkce tato neexistuje. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 34:](#) Prav. 28. - Nemá platnosti po odpadnutí římské církve roku 1054. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 35:](#) Prav. 30. - Bylo vydáno z této příčiny: Čtvrtý všeobecný sněm v Chalcedonu odsoudil bludaře Dioskona, biskupa alexandrijského. Římský biskup Lev napsal dopis, jímž odsoudil monofysický blud. Avšak třináct biskupů alexandrijské církve v Africe odmítlo podepsat tento list do vykonání volby nového alexandrijského biskupa. [Zpět do textu](#)

- [Poznámka 36:](#) Prav. 2. - Neuznává za kanonická a zavrhuje ustanovení vydaná Klimentem, papežem římským. Totéž pravidlo potvrzuje pravidla devíti místních sněmů: ancyrského, neocaesarijského, gangerského, antiochijského, sardického, karthagenského, laodicejského a dvou cařihradských ze čtvrtého století. Potvrzuje rovněž pravidla svatých otců: svatého Dionysije alexandrijského, Petra alexandrijského, Řehoře neocaesarijského, Athanasije alexandrijského, Basila Velikého, Řehoře nisského, Řehoře Bohoslovce, Amfilochije ikonijského, Timotheje alexandrijského, Theofila alexandrijského, Cyrila alexandrijského a Gennadije cařihradského. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 37:](#) Prav. 3. - Kdo se oženil s vdovou, rozloučenou, nevěstkou, otrokyní nebo herečkou, nemůže býti v posvátné hodnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 38:](#) Apoštolské [pravidlo 17](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 39:](#) Apoštolské [pravidlo 18](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 40:](#) Prav. 4. - Žena Bohu posvěcená nebyla diakonisou ani mniškou. Byla vysvěcena zvláštním obřadem, rozličným od obřadu diakonisy. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 41:](#) Zde se míní [třetí pravidlo](#) prvního všeobecného sněmu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 42:](#) Prav. 6. - Jáhén nebo kněz po rukopoložení nesmí uzavírat manželství. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 43:](#) Apoštolské [pravidlo 26](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 44:](#) 19. pravidlo [IV. všeobecného sněmu](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 45:](#) Prav. 11. - Zakazuje křesťanu, aby se léčil u židovského lékaře, neboť v době vydání pravidla židovští lékaři z nenávisť trávili křesťany. Dnes toto pravidlo už neplatí. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 46:](#) Prav. 12. - Zakazuje, aby biskup žil v manželství. Po VI. všeobecném sněmu všichni biskupové byli celibátníci. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 47:](#) Prav. 13. - Prikazuje, že hypodiakoni, diakoni a kněží mají býti ženatí. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 48:](#) Prav. 14. - Toto pravidlo se nepoužívá v círk. praxi. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 49:](#) Prav. 24. - Zakazuje dostihy a divadelní tance pro příslušníky duchovenstva. Dostihy proto, že při nich zvířata byla týrána, což vyvolávalo u diváků zvířecí city, divadelní tance proto, že byly zcela nemravné. V dnešní době se tohoto pravidla v Praxi nepoužívá. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 50:](#) 17. pravidlo [IV. všeobecného sněmu](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 51:](#) Prav. 25. - Nesprávné manželství jest manželství s mniškou neb s blízkým příbuzným. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 52:](#) 9. pravidlo [neocaesarijského sněmu](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 53:](#) Prav. 27. - se v církevní praxi nepoužívá. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 54:](#) 18. Pravidlo [karthaginského sněmu](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 55:](#) 5. [apoštolské pravidlo](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 56:](#) Prav. 52. - Předpisuje užívati při liturgii víno smíšené s vodou jako vzpomínku, že z probodeného boku Kristova vytekla krev a voda. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 57:](#) 18. pravidlo [všeobecného sněmu](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 58:](#) Prav. 36. - Po roce 1054 nepřichází v úvahu v církevní praxi. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 59:](#) 3. pravidlo II. [všeobecného sněmu](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 60:](#) 28. pravidlo IV. [všeobecného sněmu](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 61:](#) Prav. 39. - Justinianopol je bývalé město Constancie, hlavní město Cypru. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 62:](#) Prav. 40. - Mnišství lze přijímati ne dříve desíti let, podle svatého Basila od sedmnácti let. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 63:](#) Prav. 41. - Předpisuje pro ty, kteří chtějí přijmouti mnišství, aby byli podrobeni zkoušení během tří až čtyř let. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 64:](#) Prav. 44. - Určuje pro mnicha sedm let odloučení od Přijímání jako trest za smilstvo. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 65:](#) Prav. 49. - se v praxi nepoužívá. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 66:](#) 24. pravidlo IV. [všeobecného sněmu](#). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 67:](#) Prav. 50. - Zakazuje hazardní hry, karty. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 68:](#) Prav. 51. - se v praxi nepoužívá. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 69:](#) Prav. 52. - Ve dny velikého postu, kromě sobot a nedělí a svátku Zvěstování přesvaté Bohorodice, koná se liturgie předem posvěcených darů. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 70:](#) Prav. 54. - Zakazuje manželství se sestřenicí, otce s dcerou, syna s matěří, otce a syna s dvěma sestrami, dvěma bratřími s matěří a dcerou nebo s dvěma sestrami. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 71:](#) Prav. 55. - Odsuzuje v praxi římské církve a zakazuje půst v sobotu. Zde se chápe přísný půst tak zvané suché jídlo, chléb a voda. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 72:](#) 64 apoštolské [pravidlo](#) . [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 73:](#) Prav. 57. - Zakazuje vykonávat svatou liturgii na medu nebo mléce. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 74:](#) setníci byli starší čarodějníci. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 75:](#) Prav. 62. - Předpisuje o mužském a ženském oděvu. Neužívá se v praxi. Zakazovalo různé pohanské svátky. [Zpět do textu](#)

- [Poznámka 76:](#) Pod jménem Kalend zakazuje se slavení prvního dne každého měsíce s obřady a veselím, pocházejícím od pohanství. Pod jménem Vota, zbytky pohanského svátku v čest Pana. Pod jménem Vrumalia zbytky slavení v čest pohanského božstva Dionysa nebo Bakcha, jehož jedním z jmen je Vromius. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 77:](#) Prav. 65. - Zakazuje pohanské zvyky při ohni. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 78:](#) Prav. 66. - se v praxi nepoužívá. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 79:](#) Prav. 67. - které zakazuje jísti krev, v praxi se nepoužívá. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 80:](#) Prav. 69. - se v praxi nepoužívá. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 81:](#) Prav. 71. - Zakazuje pohanské zvyky návštěvu divadel, neboť v tehdejších pohanských divadlech se vysmívali křesťanům. Zákaz návštěvy divadla v naší době nemá platnosti, neboť divadlo dnes slouží kultuře a osvětě, veřejnosti. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 82:](#) Kylistry podle mínění Balsamonova byly druh kostek, jejichž pomocí učitelé rozlišovali od sebe studenty. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 83:](#) Prav. 74. - Hovoří o agapách, což byly obědy pořádané v chrámě po liturgii. Byly zakázány, protože byly příčinou pohoršení. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 84:](#) Prav. 78. - se vztahuje na katechumeny, jichž dnes už není. Proto odpadá. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 85:](#) Prav. 85. - Nemá v praxi použití. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 86:](#) Prav. 87. - Zakazuje muži, aby svévolně bez zákonného důvodu vyháněl ženu a ženil se s druhou. Za to byl trestán sedmi lety epitimie. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 87:](#) Prav. 89. - Předpisuje končiti velký půst ze soboty na neděli, od dvanácti hodin v noci. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 88:](#) Prav. 91. - Zakazuje dvacet roků přijímání za vyhánění plodu. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 89:](#) Prav. 101. - V prvních dobách křesťanství dávali kněží věřícím přijímání, aby si je nosili domů ve zvláštních nádobkách. Toto pravidlo zakazuje dávat svaté přijímání domů. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 90: apoštolské pravidlo 30.](#) [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 91:](#) Pravidlo 4, prvního [všeobecného sněmu](#). [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 92:](#) Prav. 5. - zakazuje simonii, to jest vykonávat kněžská svěcení za peníze. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 93: apoštolské pravidlo 29.](#) [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 94:](#) Prav. 7. - Předpisuje při posvěcení chrámu vkládati v něm svaté ostatky. Toto pravidlo je založeno na tom, že první křesťané v době pronásledování vykonávali sv. liturgii na hrobech mučednických. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 95:](#) Prav. 8. - Bylo vydáno proti sektě judaistů, to jest těch, kteří přijali vnějškově křesťanství, avšak pokračovali v zachovávání Mojžíšova obřadního zákona. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 96:](#) Prav. 11. - Ekonom byl kněz, který spravoval církevní majetek. Funkce ekonoma zanikla. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 97:](#) Prav. 12. - Nepoužívá se v církevní praxi. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 98: apoštolské pravidlo 38.](#) [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 99:](#) Prav. 13. - Není používáno v církevní praxi; bylo vydáno proti ikonoborcům, kteří poskvřňovali chrámy. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 100:](#) Prav. 14. - Právo ustanovovat žalmisty zůstalo v moci biskupů. [Zpět do textu](#)
 -
-
- - [Poznámka 1:](#) Prav. 10. - Bylo zrušeno šestým pravidlem všeobecného sněmu, které zakazují jáhnu manželství po rukopoložení. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 2:](#) Prav. 13. - Funkce chorepiskopů zanikla ve východní církvi. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 3:](#) Prav. 14. - Hovoří o duchovních osobách, které se hnuší masa, považující je za nečisté. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 4:](#) Prav. 15. - se v praxi nepoužívá. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 5:](#) Prav. 17. - Ti, kdož jsou "na zimě" byli ti, kteří se modlili vně chrámu pod širým nebem. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 6:](#) Prav. 19. - Ženy, které daly slib panenství, nazývali svatými pannami. Muži, panici. Jestliže takové osoby vstoupily do manželství, byly podrobeny vyloučení ze svatého přijímání na dobu jednoho roku. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 7:](#) Prav. 20. - Cizoložstvo trestá se sedmiletým vyloučením od přijímání. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 8:](#) Prav. 21. - Za vypuzení plodu se trestá podle svatého Basila dvaceti lety odloučením od svatého přijímání; toto pravidlo trestá deseti lety. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 9:](#) Prav. 22. - Úmyslná vražda trestá se zákazem přijímání do smrti. Podle svatého Basila dvaceti lety. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 10:](#) Prav. 23. - Neúmyslná vražda trestá se zákazem přijímání na sedm nebo pět let. Podle svatého Basila deset let. [Zpět do textu](#)
 - [Poznámka 11:](#) Prav. 24. - Trestá pěti lety zákazu přijímání za čarování. [Zpět do textu](#)

- [Poznámka 12:](#) Prav. 1. - Smilstvo je tělesný hřích se svobodnou ženou, která není v manželství. Cizoložstvo je tělesný hřích s vdanou ženou. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 13:](#) Prav. 2. - Zakazuje manželství žen s dvěma bratry, napřed s jedním a po jeho smrti s druhým. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 14:](#) Prav. 4. - Praví, že hříšné přání nepodléhá trestu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 15:](#) Prav. 5. - V praxi se nepoužívá neboť není katechumenů. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 16:](#) Prav. 6. - Někteří se domnívali, že nelze křtíti těhotnou ženu, přecházející z pohanstva do křesťanství. Toto pravidlo povoluje tento křest. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 17:](#) Prav. 7. - Ježto ten, kdo uzavírá druhé manželství podléhá epitimii, nemá se kněz účastnit hostiny při uzavírání druhého manželství. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 18:](#) Prav. 9. - Zakazuje knězi sloužení za smilstvo před svěcením. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 19:](#) Prav. 11. - V církevní praxi se nepoužívá. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 20:](#) Prav. 12. - Nemocní, kteří přijímají křesťanství, byli křtěni na posteli poléváním, avšak podle pravidla bylo potřeba křtíti ponořováním. Proto ten, kdo byl pokřtěn poléváním nemohl být knězem. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 21:](#) Prav. 13. - Biskupové a kněží rozdělovali se na městské a vesnické. Nyní není tohoto rozdělení a omezení práv venkovských kněží. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 22:](#) Prav. 14. - Biskupové se dělili na městské a venkovské, kteří se nazývali chorepiskopy. Nyní jich není. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 23:](#) Prav. 1. - Bylo vydáno proti bludařům eustafiánům, následovníkům Evstafija, biskupa samosackého. Hnusili se manželství a jezení masa, považující je za nečisté. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 24:](#) Prav. 2. - Vydáno proti eustafiánům, kteří se hnusili masa. Potvrzuje ustanovení apoštolského sněmu z r. 51. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 25:](#) Prav. 3. - V praxi se nepoužívá. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 26:](#) Prav. 4. - Bylo vydáno proti bludařům eustafiánům, kteří považovali ženatého kněze za nehodného vykonávat liturgii, a varovali se přijímat u něho. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 27:](#) Prav. 5. - Vydáno proti eustafiánům, kteří učili, že chrámy nejsou nutné, neboť podle sv. Písma prý se můžeme modlit na každém místě. (1. Tim. 2,8). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 28:](#) Prav. 6. - Vydáno rovněž proti eustafiánům, kteří se považovali za svaté a konali službu bez kněží. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 29:](#) Prav. 7. - se nepoužívá. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 30:](#) Prav. 8. - se nepoužívá. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 31:](#) Prav. 9. - Vydáno proti eustafiánům, kteří zamítali manželství. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 32:](#) Prav. 10. - Vydáno proti eustafiánům, kteří zamítali manželství. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 33:](#) Prav. 11. - Někteří příslušníci křesťanstva, zámožní, pořádali hostiny, na něž zvali chudé. Eustafiáni se vystříhali těchto hostin, jež podle jejich mínění se nepořádaly ve jménu Božím. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 34:](#) Prav. 12. - Eustafiáni nosili hrubý šat a opovrhovali těmi, kteří používali jemné šaty. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 35:](#) Prav. 13. - se v praxi nepoužívá. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 36:](#) Prav. 14. - Vydáno proti eustafiánům, o nichž jsme řekli, že se hnusili manželství, radili ženám, aby opouštěly své muže. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 37:](#) Prav. 15. - Rovněž vydáno proti těmto bludařům, kteří učili, že nutno opustit děti, a oddat se askesi. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 38:](#) Prav. 16. - Potvrzuje páté přikázání zákona Božího. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 39:](#) Prav. 17. - Vydáno proti zmíněným eustafiánům, kteří učili, že ženy nejen mají opustit své muže, nýbrž i stříhati si vlasy jako znamení podrobenosti svému muži. (1. Kor. 11,3). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 40:](#) Prav. 18. - Vydáno proti eustafiánům, kteří se v neděli postili. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 41:](#) Prav. 19. - Proti eustafiánům, kteří zavrhlí posty, ustanovené církví. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 42:](#) Prav. 20. - Přikazuje světití svátky a paměť svatých mučedníků. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 43:](#) Prav. 21. - Úhrnné předpisy vzhledem k učení bludařů eustafiánů. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 44:](#) Prav. 1. - Zakazuje svěcení Paschy společně se Židy, jak tak učinil již sněm nicejský. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 45:](#) Prav. 7. - Hovoří o pokojných listech jako v 11. pravidlo čtvrtého všeobecného sněmu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 46:](#) Prav. 8. - Venkovští kněží byli protopresbyteri nebo protojereji. Vydávali kněžím při jejich přemísťování obyčejné dopisy, kdežto dopisy kanonické (listy pokoje a listiny doporučující) vydávali eparchiální biskupové. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 47:](#) Prav. 10. - se vztahovalo na stav biskupů městských a vesnických. Tito se zvali chorepiskopy, a byli zrušeni, takže dnes chorepiskopi neexistují. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 48:](#) Prav. 11. - Ve čtvrtém století vzniklo v církvi kacírství - ariánství. Blud tento vyvolal velké nepokoje. Biskupové se obraceli k byzantskému císaři o pomoc a ochranu. Pravidlo toto zakazuje duchovním osobám, aby se obraceli k byzantskému císařskému dvoru o pomoc. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 49:](#) Prav. 12. - Zakazuje posvátným osobám obracet se byzantskému císaři s protestem proti rozhodnutí církevního soudu. [Zpět do textu](#)

- [Poznámka 50:](#) Hyperverteje je jméno měsíce podle syromacedonského kalendáře. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 51:](#) 1.Tim. 6,8. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 52:](#) Prav. 1. - Kdož uzavřel druhé manželství podléhá epitimii, zákazu přijímání podle sv. Basila Velikého na dobu jednoho roku. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 53:](#) Prav. 5. - Při volbě duchovních osob nesmějí se účastniti katechumeni anebo vyloučení z církve. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 54:](#) Prav. 7. - Čtrnáctníci byli bludaři, kteří světili Paschu 14. nisanu (března) společně se Židy. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 55:](#) Prav. 8. - Frygové čili montanisté byli bludaři asketického směru. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 56:](#) Prav. 9. - Bludaři oslavovali své mučedníky, zvláště to byli montanisté. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 57:](#) Prav. 10. - Zakazuje manželství s bludaři. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 58:](#) Prav. 11. - Ruší t.zv. presbyteridy (starší) v církvi. (1. Tim 5,2). To byly ženy, které vykonávali katechisaci mimo církve. Funkce byla zrušena pro pýchu a zistnost těchto žen. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 59:](#) Prav. 13. - Zakazuje účast při volbách posvátných osob davu nebo shluku lidí, neboť jimi byly vyvolávány nepořádky při volbě. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 60:](#) svátku Paschy věřící jednoho místa posílali věřícím druhého místa na znamení bratrské lásky částky sv. Beránka. Bylo to zakázáno, aby sv. dary nebyly znesvěcovány. Antidor, čili požehnaný chléb, jsou zůstatky prosfory pro vynětí Beránka, které se dávaly těm, kdož nepřijímali. Také se nazývaly anafora. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 61:](#) Prav. 15. - Pěvci (kantoři) dostávali biskupské posvěcení a byli členy kleru. Dnes se tohoto pravidla prakticky nepoužívá. (Pouze v ruské církvi se vztahuje na žalmisty). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 62:](#) Prav. 16. - V některých chrámech obvykle v sobotu se nesloužila sv. liturgie a nečetlo evangelium. Pravidlo přikazuje, aby i v sobotu se liturgie sloužila a evangelium četlo. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 63:](#) Prav. 17. - Podle zvyku v některých chrámech neustále pěli žalmy, pročež lid vycházel z chrámu. V důsledku toho žalmy byly rozděleny na kathismy, a při kathismách se četlo poučení. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 64:](#) Prav. 18. - Zakazuje sestavovati nové modlitby při deváté hodině. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 65:](#) Prav. 19. - V něm je vyložen starý řád liturgie s apoštolským ustanovením. Tato stará liturgie byla později nahrazena liturgií sv. Basila Velikého a sv. Jana Zlatoústého. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 66:](#) Prav. 21. - Podjáhni stáli u vnějších dveří chrámu a dbali, aby nikdo z nevěřících nevesel do chrámu. Proto nesměli stát v oltáři, a nesměli nositi posvátné nádoby při vchodu. Nyní podjáhni neochraňují chrám, stojí v oltáři a při archijerejské bohoslužbě nosí dikirie (dvojsvíčnik) a trikirie (trojsvícen). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 67:](#) Prav. 22. - Podjáhnenenosí orár na levém rameni jako jáhen, nýbrž nosí orár křížem. Nyní podjáhnen neochraňuje vchod do chrámu a nestojí u dveří. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 68:](#) Prav. 24. - Zaklínači byly osoby, které se účastnily křtu a vykonávaly zaklínání křtěnců. Vrátní bránili vchod do chrámu před nevěrnými. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 69:](#) Prav. 25. - Podjáhni počali si přisvojovati službu kněze, rozdávali přijímání a posvěcovali sv. dary. Proto jim toto pravidlo zakazuje výkon kněžských funkcí. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 70:](#) Prav. 26. - Zaklínači, zvláštní osoby, připravovali katechumeny k odříkání, od nečistého ducha, d'ábla. Dnes jich v církvi není. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 71:](#) Prav. 28. - Agapy, t.zv. večeře lásky, jsou zakázány; byly pořádány ve chrámě, napřed před liturgií, později po liturgii. Vzhledem k nepořádkům a nezdrženlivosti v jídle a pití, byly zrušeny. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 72:](#) Prav. 29. - Křesťané nesmějí napodobovati Židy ve svěcení soboty, nýbrž mají světit neděli jako radostný den Kristova Vzkříšení. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 73:](#) Prav. 30. - Zakazuje duchovním osobám a laikům koupati se v lázni společně se ženami, aby se vyvarovali pohoršení a rozvratu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 74:](#) Prav. 32. - Bludaři měli zvyk na Paschu posílat druhým antidor nebo anaforu. Proto pravidlo zakazuje přijímati od bludařů tyto zásilky. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 75:](#) Prav. 35. - Byli bludaři, kteří učili, že není nutno vyzývat v modlitbě Ježíše Krista, nýbrž pouze anděly. Proto toto pravidlo předpisuje, aby křesťané se obraceli s modlitbou na Spasitele i k andělům. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 76:](#) Prav. 43. - Nyní podjáhni neochraňují vnější dveře při vchodu do chrámu před jinověrci. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 77:](#) Prav. 44. - Ženám je zakázán vchod do oltáře, poněvadž mívají menses. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 78:](#) Prav. 45. - Pravidlo má na mysli katechumeny, kteří se měli učit pravdám víry. Toto učení začínalo před velkým půstem a katechumeni byli křtěni na velikou sobotu. Kdo se nezačal učit od prvních týdnů velkého postu, nemohl být pokřtěn ve velkém týdnu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 79:](#) Prav. 46. - Příprava katechumenů dala se systematicky, v každém týdnu, ve čtvrtek pak byli zkoušeni z toho, čemu se naučili. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 80:](#) Prav. 47. - Katechumeni byli křtěni v případě nemoci Před ukončením svého učení, po křtu pak pokračovali v učení pravdám víry. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 81:](#) Prav. 48. - Přikazuje, aby svatá tajina Myropomazání se konala společně s tajinou křtu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 82:](#) Prav. 49. - Přikazuje, aby o velkém postu byla konána plná liturgie pouze v sobotu a neděli. V ostatní dny se koná liturgie předem posvěcených darů. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 83:](#) Prav. 51. - Viz předcházející poznámku. [Zpět do textu](#)

- [Poznámka 84:](#) Prav. 52. - Půst je doba smutku a pokání, proto se zakazují radovánky. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 85:](#) Prav. 53. - Zakazuje pohoršující rozvratné tance. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 86:](#) Prav. 5č. - Divadelní představení se vysmívala křesťanstvu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 87:](#) Prav. 55. - Křesťané jsou povinni žít skromně a neoddávat se zbytečnému hodování. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 88:](#) Prav. 56. - Někteří kněží chovali se neuctivě k biskupům, protože bylo proti nim vydáno toto pravidlo. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 89:](#) Prav. 57. - Periodeutové byli kněží při městských biskupech, kteří vykonávali visitaci chrámů v menších vesnicích. Jsou to dnešní okružní protopresbyteri. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 90:](#) Jméno "periodeuta" znamená "obcházející". Stupně byl kněžského a jeho povinnost byla podobná té, již nyní má okružní protopresbyter a misionář. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 91:](#) Prav. 58. - Zakazuje vykonávat liturgii v soukromých domech. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 92:](#) Prav. 59. - Neposvátné žalmy byly náboženské písně, které sestavovali zbožní lidé, a tyto písně se zpívaly při církevních bohoslužbách. Když začali podobné písně sestavovat bludaři, zakázalo pravidlo užívání těchto písní při bohoslužbách. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 93:](#) Prav. 1. - Zakazuje přecházeti biskupovi z menšího města do většího, ježto se tak dalo ze ziskčnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 94:](#) Prav. 2. - Je pokračováním předcházejícího pravidla. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 95:](#) Prav. 3. - Sardický sněm byl svolán z příčiny sv. Athanasia, biskupa alexandrijského, jehož ariáni nezákonně zbavili biskupství. Ježto většina východních biskupů byli ariáni, byl svolán sněm ze západních biskupů, v Sardice (Sofie), která byla v jurisdikci římského papeže Julia. Předsedou sněmu byl západní biskup Hosij z Korduby (Španělsko). Papež Julius a biskup Hosij byli přívrženci sv. Athanasije. Sněm rozhodl, aby v pochybných případech v záležitostech západních biskupů, se obraceli o posouzení k papeži Juliovi. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 96:](#) Prav. 4. - Je v souvislosti s třetím pravidlem. A dává římskému biskupovi právo rozhodovati o pochybných případech západních biskupů. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 97:](#) Prav. 5. - Je pokračováním pravidla čtvrtého a týká se západních biskupů. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 98:](#) Prav. 6. - Má tři části: 1. o volbě biskupa, 2. o ustanovení metropolitů, 3. o tom, že není nutno ustanovovati biskupa pro malá místa. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 99:](#) Prav. 7. - Vojenský tábor zde znamená císařský dvůr. Pravidlo zakazuje biskupům, aby se obraceli k císaři se žádostí o světská místa pro druhé lidi. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 100:](#) Prav. 8. - se v praxi nepoužívá. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 101:](#) Prav. 9. - se rovněž nepoužívá v církevní praxi. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 102:](#) Prav. 10. - Prikazuje, aby zvolený kandidát biskupa z laiků prošel všechny stupně hierarchie: žalmistu, diakona a kněze, a aby procházení těchto stupňů nebylo překotné. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 103:](#) 1.Tim. 3,6. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 104:](#) Prav. 14. - Když chce biskup zbavit kněze nebo jáhna hodnosti, má právo odsouzený obrátiti se k metropolitovi, aby o záležitosti rozhodl. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 105:](#) Prav. 17. - Vyznání obecné církve, je vyznání pravoslavné víry. Byl-li biskup nespravedlivě vypuzen pro pravoslavnou víru z eparchie, nemůže strávit ve vyhnanství více než tři neděle. (Zde se má na zřeteli případ sv. Athanasia, biskupa alexandrijského, jehož ariáni vypudili z eparchie). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 106:](#) Prav. 19. - Eutichián a Musei byli dva soluští kněží. Nebyli vysvěceni na biskupy, ale přesto rukopoložili několik kněží. Pravidlo konstatuje, že oba nebyli biskupy, protože ti, kteří byli od nich vysvěceni, nejsou kněží, nýbrž laici. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 107:](#) Prav. 20. - Kdo z biskupů nezachovává rozhodnutí sněmu, je zbaven hodnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 108:](#) Prav. 4. - Duchovní osoba, slouží-li liturgii, má se zdržovati žen. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 109:](#) Prav. 6. - Kněží nesmějí posvěcovat sv. Myro, světit panny a chrám. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 110:](#) Prav. 7. - Ten, kdo byl vyloučen z přijímání, může obdržet od kněze sv. přijímání na smrtelné posteli, se souhlasem biskupa. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 111:](#) Prav. 8. - Pomlouvač nesmí podávat žalobu na biskupa. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 112:](#) Prav. 10. - Kněz odsouzený biskupem, nesmí konati liturgii. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 113:](#) Prav. 11. - Kněz, který se oddělil od svého biskupa a působí rozkol, podléhá prokletí. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 114:](#) Prav. 13. - Biskupa světi ne všichni biskupové místní církve, nejméně však tři. Jestliže biskup při volbě dal svůj hlas kandidátu biskupství a potom jej odvolal, aniž dokázal proč, a tvrdí, že kandidát není hoden hodnosti, takový biskup se zbavuje hodnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 115:](#) Prav. 18. - Děti kněze nemají navštěvovat divadelní představení, protože tehdy se při divadle prováděla rouhání a vysmívání křesťanstvu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 116:](#) Prav. 22. - Pravidlo, že jáhen nemá být rukopoložen před 25 lety, se nyní v církevní praxi nepoužívá. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 117:](#) Prav. 24. - Mauretanie sitifenaká v Africe, která sousedila s Numidií, byla oddělena a měla svého primase. [Zpět do textu](#)

- [Poznámka 118:](#) Prav. 26. - Zakazuje dávat přijímání mrtvým a křtíti je. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 119:](#) Mat. 26,26. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 120:](#) Prav. 28. - Obsahuje soudní řád proti biskupovi. Obviněný dostává lhůtu k ospravedlnění během měsíce nebo dvou. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 121:](#) t.j. z Afriky do Italie a do Říma. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 122:](#) Prav. 33. - Kromě kanonických knih jsou zde obsaženy knihy nekanonické: Tobiáš a Judith. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 123:](#) biskup římský. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 124:](#) Prav. 34. - Posvátné osoby, když konají liturgii, mají se zdržovati žen. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 125:](#) Prav. 36. - Kněží, kteří byli zbaveni hodnosti pro těžké hříchy, nemohou být znova vysvěceni na kněze nebo jáhna, ani dokonce znovu pokřtěni. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 126:](#) Prav. 37. - Zakazuje se duchovním osobám obracet se k vyššímu soudu za moře, t.j. do Říma. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 127:](#) t.j. do Italie a do Říma. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 128:](#) Prav. 39. - Bojí-li se obžalovaný násilí od davu, může si vybrat jiné blízké místo pro soud církevní. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 129:](#) Prav. 40. - Jestliže biskup pro prospěch církve chce někoho ustanovit ve vyšší hodnosti, a on odepře, je biskup povinen zbavit ho hodnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 130:](#) Prav. 46. - V staré křesťanské církvi byl zvyk přinášeti do oltáře med a mléko na Paschu. Tyto dary se pokládaly na prestol společně s chlebem a vínem a posvěcovaly. Dary ty, med a mléko, dávali novokřtěným místo přijímání. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 131:](#) Prav. 47. - Klerici, t.j. jáhen, podjáhen a žalmista, kteří nejsou ženatí, a zdrženlivci (mnichové) nesmějí přicházet sami k pannám Bohu posvěceným. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 132:](#) Prav. 48. - V africké církvi bylo několik předních stolců, které měly významné tituly. Proto vznikaly nepříjemnosti a proto bylo vydáno toto pravidlo. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 133:](#) Prav. 50. - Sv. tajemství oltáře je liturgie, kterou mají konati laiční duchovní. Pouze na velký čtvrtek bylo povoleno konat liturgii po zvláštní večeři, na památku poslední večeře. Trullský sněm svým 29. pravidlem, přikázal, aby na Veliký čtvrtek se konala liturgie v lačném stavu. Bylo-li nutno vykonat památku zemřelých a kněz obědval, vykonala se vzpomínka bez liturgie. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 134:](#) Prav. 51. - Zakazuje uspořádati obědy v chrámě pro chudé, vzhledem k tomu, že tyto obědy se pohybovaly mimo rámec slušnosti a skromnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 135:](#) Prav. 52. - Pravidlo obsahuje tři body: 1. biskup určuje dobu pokání vzhledem k hříchu, 2. kněz může odpustiti hříšníkům v krajním případě, je-li biskup nepřítomen, 3. velikým hříšníkům, kteří svými hříchy vyvolali pohoršení, dává se odpuštění před branou chrámovou. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 136:](#) Prav. 54. - Pro nemocné, kteří nemohou vyjádřiti svou víru a vůli ke křtu, lze vzíti za svědky druhé lidi, kteří potvrzují, že nemocný, když byl zdrav, vyslovil přání dáti se pokřtiti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 137:](#) Prav. 55. - Divadelní představení se posmívalo křesťanům Proto herci křesťané podléhali epitimii. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 138:](#) Prav. 57. - Donatisté byli rozkolníci v africké církvi. V čele jejich byl biskup Donát. Kdo k nim přistupoval, toho křtili a přistoupil-li k nim kněz, znovu ho světili. Církev uznávala jejich křest a povolovala kněžské svěcení těm, kdož byli donatisty pokřtěni. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 139:](#) Prav. 59. - Nelze opakovati křest a rovněž tak rukopoložení, bylo-li správně vykonáno. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 140:](#) Prav. 60. - Biskupa světí tři biskupové. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 141:](#) Prav. 61. - Lid má právo voliti si biskupa. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 142:](#) Prav. 63. - Biskup má každý rok navštěvovat svou eparchii. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 143:](#) Prav. 64. - Bez souhlasu biskupa oblasti nelze ustanovovat nového biskupa na novou eparchii. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 144:](#) Prav. 65. - Biskup nesmí přijímat kleriky, duchovní osoby z druhé eparchie bez souhlasu jejich biskupa. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 145:](#) Prav. 66. - Dává právo karthagenskému biskupu světiti biskupy a přemísťovati kleriky z jedné eparchie do druhé. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 146:](#) Prav. 68. - Osoby, které byly pokřtěny donatistickými biskupy, možno přijímati do kleru, světiti na kněze. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 147:](#) Toto pravidlo hovoří na sněmu Aurelij, biskup karthagenský. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 148:](#) Ef. 4,5,6. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 149:](#) Píseň písní 2, 14. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 150:](#) Shorařečení bratři, jejichž minění a rady očekává zde sněm, jak vidno z předešlých slov Aureliových v aktech tohoto sněmu jsou: Anastazij, biskup římský a Venerij, biskup milánský. Mínění těchto dvou stolců považuje Aurelij za nutné k zachování církevní jednomyslnosti, protože biskup římský a milánský předtím se domnívali, že donatisté nemají býti přijímáni do kleru. [Zpět do textu](#)

- [Poznámka 151:](#) Prav. 72. - V církevní praxi se neužívá. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 152:](#) Prav. 77. - Předpisuje, aby se s donatistickými rozkolníky postupovalo mírně. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 153:](#) Prav. 79. - Donatisté v duchovní hodnosti přijímají se do církve v této hodnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 154:](#) Prav. 61. - Duchovní osoby mají se zdržovat žen, když slouží liturgii. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 155:](#) Prav. 83. - Děti, pro jejichž křest není důkazů, nutno znovu pokřtiti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 156:](#) Prav. 84. - Církevní praxe nepoužívá [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 157:](#) Prav. 86. - Rovněž se nepoužívá v církevní praxi. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 158:](#) Prav. 88. - Biskup Kreskonij nezákonně zaujal druhý stolec a byl pozván na sněm k soudu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 159:](#) Prav. 89. - Předepisuje obnoviti pořádek v hyponských eparchiích. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 160:](#) Prav. 92. - Biskup nesmí jmenovati svým dědicem bludaře nebo pohana. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 161:](#) Prav. 94. - Zakazuje modlitební shromáždění křesťanů při živých památnících mučedníků. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 162:](#) Prav. 96. - Biskup karthagenský může podpisovati poselství jménem všech biskupů. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 163:](#) Prav. 99. - Biskup Maximián byl rozkolník, potom se vrátil k pravoslaví. Lid ho nechtěl přijmout, proto resignoval. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 164:](#) Prav. 100. - Kdo byl rukopoložen na biskupa, dostával o tom dekret. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 165:](#) Bezpochyby Aurelij, biskup karthagenský, předseda sněmu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 166:](#) Mat. 5,9. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 167:](#) Prav. 113. - Biskup Maurentij z Nové Germanie (Numidie v Africe) byl obžalován před sněmem. Nelze ve smyslu tohoto pravidla z vůle lidu urážeti biskupa. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 168:](#) Prav. 114. - Mezi biskupem římským a alexandrijským vznikl spor pro Jana Zlatoústého, jehož vypudil Theofil alexandrijský. Římský biskup Innokentij vyobcoval z církevního obecnství Theofila, biskupa alexandrijského. Pro církevní pokoj sněm rozhodl obrátiti se k římskému papeži Innokentiji, aby se smířil s biskupem alexandrijským. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 169:](#) Prav. 115. - Když žena svévolně bez zákonitého důvodu opustí muže, nebo muž ženu, nemohou uzavíratí nové manželství. Jsou povinni se smířiti a pokračovati v manželském životě. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 170:](#) Prav. 118. - Zamořské kraje jsou římská církev. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 171:](#) Prav. 119. - V církevní praxi se nepoužívá. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 172:](#) Prav. 122. - Kdo si přeje přijmouti křesťanství, musí tak učinit dobrovolně, nikoliv z přinucení. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 173:](#) Prav. 123. - Adam nebyl stvořen smrtelným. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 174:](#) Prav. 124. - Děti nutno křtiti pro očistění z prarodičovského hříchu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 175:](#) Řím. 5,12. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 176:](#) 1.Kor. 8,1. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 177:](#) Žalm 94,10. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 178:](#) 1.Jan 4,7. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 179:](#) Prav. 127. - Bez milosti nemůžeme vykonat nic dobrého. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 180:](#) Prav. 128. - Kdo říká, že nemá hřích, mluví lež. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 181:](#) 1.Jan 1,8. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 182:](#) 1.Jan 1,9. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 183:](#) Prav. 129. - Když se svatí modlí slova "odpusť nám naše viny", modlí se i za sebe a za své hříchy. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 184:](#) Mat. 6,12. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 185:](#) Jak. 3,2. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 186:](#) Žalm 143,2. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 187:](#) 3.Král. 8,16. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 188:](#) Job 37,7 (text církevněslov.). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 189:](#) Dan. 9,5. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 190:](#) Dan. 9, 20. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 191:](#) Prav. 130. - Těmito slovy "odpusť nám naše viny" svatí nevyjadřují svou pokoru, nýbrž mluví pravdu o svých hříších. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 192:](#) Prav. 131. - Když rozkolníci - donatisté přijímali pravoslaví, zůstávali pod mocí svého biskupa, pod nímž byli do vzniku rozkolu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 193:](#) Prav. 134. - Žádný biskup nesmí sobě přisvojovati věřící lid, který de facto byl pod mocí jiného biskupa. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 194:](#) Světský náčelník, povinný spoluplností s biskupem, aby bludaři se nevyhýbali, když byli pozváni k přesvědčování nebo k odpovědnosti. [Zpět do textu](#)

- [Poznámka 195:](#) Prav. 139. - Kněží a jáhni jsou povinni obracet se k vyššímu soudu Africké církve, nikoliv však k římské církvi. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 196:](#) do Říma. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 197:](#) Prav. 140. - Episkop nesmí udělit mnišský řád panně před 25. rokem jejího věku. Jenom v případě smrtelného nebezpečí jako výjimku může udělit mnišství před 25. rokem. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 198:](#) Prav. 141. - Soudci, o nichž se mluví, byli biskupové, kteří obdrželi plnou moc od každé eparchie, aby ukončili zasedání sněmu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 199:](#) Prav. 144. - Neužívá se v církevní praxi. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 200:](#) Prav. 145. - Kdo na soudě nemůže dokázat jeden přestupek, nemůže vznášeti žalobu z dalších přečinů. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 201:](#) Prav. 147. - Jestliže biskup někoho proti zákonu vyloučil z církve pro hřích, který mu byl zjeven při zpovědi, takový biskup zbavuje se církevního obecnství, t.j. bývá odloučen. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 202:](#) Kněz Apiarij byl za různé zločiny zbaven hodnosti od svého biskupa Urbana afrického, a obrátil se s odvoláním k římskému papeži. Papež Zosima přijal odvolání a ve svém poselství k africkým biskupům se vyjádřil, že má právo vyššího soudu nad biskupem a dokonce nad africkým sněmem. Z toho důvodu byl sezván africký sněm na r. 419. Mezitím papež Zosim zemřel a byl zvolen papežem Bonifácij, který pokračoval v akci svého předchůdce vůči karthagenskému sněmu. Sněm karthagenský napsal poselství papeži Bonifáciji jako odpověď na list papeže Zosima. Afričtí biskupové psali, že se nemohou vyjádřit o právu apelace, dokud nedostanou originál pravidel prvního všeobecného sněmu. Apiarij učinil pokání a byl znovu ustanoven v hodnosti. Avšak potom spáchal další zločiny a znovu byl zbaven hodnosti. Opakoval svou cestu do Říma. Bonifácij pak zemřel a papežem byl zvolen Celestin, který navrátil hodnost Apiariji a poslal ho do Karthageny, žádaje, aby bylo zrušeno rozhodnutí o zbavení hodnosti Apiarije. Karthagenský sněm začal zkoumat záležitost Apiariovu a když ji vyřídil, napsal poselství papeži Celestinu, v němž sděluje, že Apiarij na sněmu uznal své zločiny, a žádá římského papeže, aby nepřijímal do církevního obecnství vyloučené kleriky. Sněm neuznal papeži římskému práva vměšování do soudních záležitostí karthagenské církve. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 203:](#) Prav. 2. - Zakazuje udělit mnišské postřižiny bez přítomnosti duchovního otce, který vezme nového mnicha na poslušensství. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 204:](#) Prav. 5. - Zakazuje přijímat do mnišství bez tříleté zkušební lhůty. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 205:](#) Prav. 6. - Mnich nesmí mít svého majetku, nýbrž jeho majetek připadne monastýru. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 206:](#) Skut. 4,32. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 207:](#) Prav. 10. - Zakazuje bráti, přisvojovati si a poskvřňovati církevní předměty; kdo tak učiní z duchovních, je zbaven hodnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 208:](#) Sv. Řehoř Nys. [prav. 8.](#) [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 209:](#) Apošt. [prav. 73.](#) [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 210:](#) Prav. 2. - Biskup, který přijme velkou schimu (velké sliby), ztrácí hodnost biskupa. [Zpět do textu](#)
-

•

- [Poznámka 1:](#) Prav. 1. - Příkazuje ukončiti veliký půst o půlnoci. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 2:](#) hl. 28, v.1. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 3:](#) hl. 20, v.1. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 4:](#) hl. 24, v.1. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 5:](#) hl. 16, v.2. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 6:](#) hl. 28, v.1-6. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 7:](#) hl. 20, v.1. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 8:](#) hl.23, v.55, hl. 27. v.1-2. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 9:](#) hl. 16, v.1-2. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 10:](#) Mar. hl. 16, v.6. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 11:](#) Prav. 2. - Ženy, které mají menses, nemají vcházet do chrámu a přijímati, dokud se neočistí. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 12:](#) Prav. 4. - se týká kněze, který měl poluci. Jestli se mu stala bez jeho vlivu (na př. pro přesycení, požití alkoholu aj.), po pročtení stanovených modliteb trebníku, může liturgii vykonati. Jestli se mu tak stalo pro nezdrženlivost v jídle a pití, nesmí konat liturgii. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 13:](#) Řím. 14,23. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 14:](#) Pravidla jeho se vztahují na křesťany, kteří v době pronásledování odpadli od křesťanství. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 15:](#) Luk. 13,6-9. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 16:](#) Mat. 21,19. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 17:](#) Kaz. 1,15. [Zpět do textu](#)

- [Poznámka 18:](#) Iz. 64,24. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 19:](#) Iz. 57,20-21. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 20:](#) Iz. 9,6. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 21:](#) Luk. 17,21. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 22:](#) Řím. 10,8-10. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 23:](#) Ef. 6,9. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 24:](#) Kol. 3,11. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 25:](#) Kol. 4,1. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 26:](#) Přísl. 24,16. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 27:](#) Mat. 26,41. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 28:](#) Luk. 11,4. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 29:](#) Mar. 14,48. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 30:](#) Mat. 10,17-18. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 31:](#) Mat. 10,23. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 32:](#) Skut. 7,60. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 33:](#) 2.Kor. 11,32. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 34:](#) Skut. 14,22. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 35:](#) Žid. 11,32. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 36:](#) Filip. 1,23-24. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 37:](#) Luk. 14,29-30. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 38:](#) Mt. 16,26. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 39:](#) Luk. 16,13. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 40:](#) Přísl. 13,8. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 41:](#) Skut. ap. 17,9-10. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 42:](#) Skut. 19,30-31. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 43:](#) I.M. 19,17. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 44:](#) Skut. 12,18-19. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 45:](#) Iz. 8,3-4. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 46:](#) Mat. 2,12,16. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 47:](#) List byl napsán k arcibiskupu alexandrijskému, který podle dávného obyčeje se nazývá též "papežem".

[Zpět do textu](#)

- [Poznámka 48:](#) 1.Kor. 6,13. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 49:](#) Mat. 15,11. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 50:](#) 5.Mojž. 22, 26-27. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 51:](#) 1.Mojž. 18,23. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 52:](#) Ef. 5,6-13. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 53:](#) Jozue 7. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 54:](#) 5.Mojž. 22,1-3. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 55:](#) 2.Mojž. 23,4-5 (dle cír. sl. textu) [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 56:](#) Někteří mnichové byli pohoršováni svými sny, zvláště když následovala poluce, kterou oni považovali za poskvrnění tělesné čistoty. Obrátili se o radu ke ctihodnému Ammunu, který napsal sv. Athanasiji. V odpovědi na tuto otázku napsal poselství, v němž píše, že nevědomé tělesné poskvrnění není hříchem. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 57:](#) 2. Kor. 2,15. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 58:](#) Tit. 1,15. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 59:](#) Skut. 17,28. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 60:](#) Mat. 15,11. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 61:](#) Kor. 8,8. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 62:](#) 1.Mojž. 1,28. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 63:](#) Žid. 13,4. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 64:](#) Žalm 119,25. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 65:](#) Žid. 13,14. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 66:](#) Žalm. 51,12. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 67:](#) Žalm. 51,14. 12 Žalm. 51,15. [Zpět do textu](#)

- [Poznámka 68:](#) Světec v něm vysvětluje, jak postupovati s bludaři, kteří přecházejí do pravoslaví z ariánství. Ti, kteří byli přinuceni násilím přijmouti ariánství, mohou obdržeti odpuštění. Vůdcové a obránci bludu, kteří jsou v kněžském stavu, přijímají se do pravoslaví jako laici. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 69:](#) 2.Kor. 3,2. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 70:](#) Pod jménem "bývalého násilí" sv. Athanasij chápe bývalé utlačování pravoslavných od ariánů. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 71:](#) Pod názvem bezbožnost zde se rozumí ariánství; pod jménem padlí ti, kteří odpadli k obecenství s ariány; a pod jménem představitelů bezbožnosti ti, kteří přešli k ariánství a získávali pro ně i druhé. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 72:](#) List tento obsahuje výpočet kanonických knih Starého a Nového zákona. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 73:](#) 2.Kor. 11,3. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 74:](#) Název knih apokryfních dle překladu z řeckého znamená knihy tajné. Bludaři dávali tento název podvrženým knihám, jež sestavovali, aby lépe přesvědčili, že nebyly nově složeny, nýbrž pouze neznámé a jakoby skryté. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 75:](#) Mat. 22,29. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 76:](#) Jan 5,39. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 77:](#) Pod názvem Učení apoštolů sv. Athanasij nepochybně chápe Ustanovení apoštolská, jež uvádí poslední pravidlo sv. apoštolů. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 78:](#) Přísl. 7,28. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 79:](#) tzv. "čistí", [II.7.](#) [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 80:](#) Prav. 2. - Vražda plodu v útrobě podléhá desetiletému zákazu přijímání. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 81:](#) Naum. 1,9 (text církevněslovanský). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 82:](#) Prav. 4. - Druhé manželství podléhá zákazu přijímání po dobu jednoho roku, třetí manželství po dobu pěti let. Cařihradský sněm r. 920 zakázal čtvrté manželství. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 83:](#) Jan 4,18. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 84:](#) Prav. 7. - Kdo spáchá smilstvo s mužem nebo se zvířetem, podléhá zákazu přijímání na 15 let. Vrah, travič, čaroděj, kouzelník má zákaz přijímání 20 let. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 85:](#) Prav. 8. - Neúmyslné zabití se trestá deseti lety epitimie, úmyslná vražda dvaceti lety. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 86:](#) Prav. 9. - Jestliže muž nebo žena upadne do cizoložstva nutno manželství rozvésti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 87:](#) Mat. 5,32. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 88:](#) 1.Kor. 6,16. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 89:](#) Jerem. 3,1 (dle církevněslov. textu). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 90:](#) Přísl. 18,23 (dle církevněslov. textu) 5 1.Kor. 7,16. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 91:](#) Prav. 10. - Byly případy, že někdo učinil přísahu, že nepřijme svěcení anebo, že nikdy neopustí místo služby, pro níž byl rukopoložen. V pravidle se mluví o knězi Kiriakovi, který přísahal, že zůstane navždy v jednom místě. Sv. Basil nepovolil porušení takové přísahy. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 92:](#) 2.Mojš. 21,18-19. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 93:](#) Prav. 12. - Kdo dvakrát uzavíral manželství, nemůže býti vysvěcen na duchovního. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 94:](#) Prav. 13. - Zabití ve válce nepovažuje se za vraždu, neboť vojín na vojně brání víru. Radu, aby vojíni se zdrželi tři léta sv. přijímání, neuskutečňoval ani sv. Basil a odvolal se na sv. Athanasije. Vražda se zakazuje, ale zabití na vojně se nejen povoluje, nýbrž nutno je pochváliti, pročež těm, kteří na vojně zabíjeli, vzdáváme velkou čest a stavíme jim památníky. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 95:](#) Viz list sv. Athanasia k mnichu Ammunu. Balsamon a Zonara souhlasně poznamenávají, že rada, již sv. Basil navrhuje, nevešla vůbec v platnost, jak pro nevhodnost, tak z důvodů, vyložených na počátku tohoto pravidla. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 96:](#) Toto se vztahuje k řeckému textu žalm 8 verše 9, jelikož některé gramatické odchylky daly podnět sv. Amfilochiji k dotazu sv. Basila k vysvětlení. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 97:](#) Dále jsou zde uvedeny zigény, kopřivy a hřebeny, jichž bližší pojmenování není známo. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 98:](#) 2.Král. 5,1. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 99:](#) Prav. 17. - je ve spojitosti s prav. 10. Hovoří se o knězi Dianoru, který jasně přísahal, že nebude konat kněžskou službu. Kněz Dianor nemá sloužit veřejně, aby nepohoršil lid porušením přísahy, nýbrž má konati bohoslužby soukromě. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 100:](#) 1.Tim. 5,11-12. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 101:](#) Prav. 19. - Spáchá-li mnich smilstvo, je podroben sedmileté epitímii. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 102:](#) Prav. 20. - Slib má platnost pouze tenkrát, byl-li učiněn ve chrámě, podle církevních pravidel. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 103:](#) Řím. 3,19. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 104:](#) Prav. 21. - Sv. Basil odsuzuje neospravedlněné odsouzení nevěry muže a ženy. V šestém století církev vyrovnala manželská práva mezi mužem a ženou. Cizoložství je tudíž nezákonný styk s cizí ženou nebo s cizím mužem. Smilstvo pak je nezákonný svazek se svobodnými. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 105:](#) Jer. 10,1 (cír. slov. text) [Zpět do textu](#)

- [Poznámka 106:](#) Přísl. 18,23 (církevněslov. text). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 107:](#) Prav. 23. - Zakazuje subcesivní manželství s dvěma sestrami nebo s dvěma bratry. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 108:](#) List k Diodoru Tarskému [pravidlo 87. Zpět do textu](#)
- [Poznámka 109:](#) Prav. 24. - Hovoří o zvláštních vdovách, které se nazývaly "církevní" vdovy. (1. Tim. 5,3). Má-li vdova méně než 60 let, podléhá jednoroční epitimii. Jestli je starší 60 let, zakazuje se jí přijímání, dokud nezanechá manželství. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 110:](#) Prav. 26. - Smilstvo je svazek mimo manželství mezi svobodnými osobami; trest za smilstvo je 7 let. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 111:](#) Prav. 27. - Kněz, který vstoupil do nesprávného manželství, t.j. oženil se se ženou, která je mu příbuzna, takže v tomto příbuzenském vztahu je manželství zakázáno, je povinen zrušit manželství a nesmí konat bohoslužby. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 112:](#) 1 Tim. 4,4. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 113:](#) Prav. 29. - Zakazuje přísahu ke zlému. Kdo přísahal, že učiní něco zlého, nesmí zlo vykonat a jeho přísaha je zločin. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 114:](#) Žalm 119,106 (cír. slov. text má dodatek: nikoliv hřích spáchat). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 115:](#) Prav. 32. - Smrtelným hříchem je zde smilstvo a cizoložstvo. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 116:](#) Prav. 33. - Žena, která porodí na cestě a úmyslně odloží dítě, takže toto zemře, podléhá dvacetileté epitimii. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 117:](#) Prav. 40. - Nemá církevního použití. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 118:](#) Prav. 45. - Kdo přijal křesťanství a neplní Kristova přikázání, nesmí se nazývat křesťanem. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 119:](#) Mat. 5,32. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 120:](#) Prav. 50. - Třetí manželství podléhá pětileté epitimii. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 121:](#) Prav. 52. - Žena, která se zlým úmyslem zanechala dítě na cestě a ono zahynulo, podléhá epitimii jako vražedkyně (20 let). Jestliže nemohla dítě zachránit, ač chtěla, odpouští se jí. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 122:](#) Prav. 53. - Církevní praxe nepoužívá. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 123:](#) Prav. 58. - Za cizoložství je 15 let epitimie. Cizoložstvo je tělesný svazek vdaných a ženatých z jiných manželství. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 124:](#) Prav. 59. - Smilník podléhá sedmileté epitimii. Smilstvo je tělesný svazek mezi svobodnými. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 125:](#) Prav. 60. - Spáše-li mnich smilstvo, dostane 15 let epitimii. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 126:](#) Prav. 62. - Smilstvo mezi muži se trestá 15 lety epitimie. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 127:](#) Prav. 63. - Smilstvo se zvířetem - 15 let epitimie. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 128:](#) Prav. 64. - Porušení přísahy - 10 let epitimie. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 129:](#) Prav. 66. - Kdo vykope hrob s úmyslem loupeže - 10 let epitimie. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 130:](#) Prav. 70. - Jáhen nebo kněz, který dá vášnivý milostný polibek ženě, budiž zbaven hodnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 131:](#) Prav. 73. - Kdo se zřekl Krista, podléhá epitimii do konce života. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 132:](#) Prav. 74. - Dává biskupu právo odpustit hříšníku, který se upřímně kaje. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 133:](#) Prav. 77. - Kdo bez zákonité příčiny vypudil ženu a bere si druhou, podléhá patnáctileté epitimii. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 134:](#) Prav. 78. - Kdo se postupně oženil se dvěma sestrami - 15 let epitimie. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 135:](#) 3 Mojž. 18,18. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 136:](#) Řím. 3,19. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 137:](#) pozn. překl.: v textu církevně-slovanském. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 138:](#) 3.Mojž. 18,3. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 139:](#) Amos 2,7. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 140:](#) Ef. 5,3. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 141:](#) 3.Mojž. 18,6. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 142:](#) 1 Kor. 7, 29-31. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 143:](#) 1.Mojž. 1,28. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 144:](#) 1.Kor. 7,9. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 145:](#) 1.Sol. 4,4-5. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 146:](#) Prav. 88. - Sv. Basil píše sedmdesátiletému presbyteru Řehořovi, že nesmí držet v domě ženu. To zakazuje 3. pravidlo prvního všeobecného sněmu. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 147:](#) Řím. 14,13. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 148:](#) Žid. 12,14. [Zpět do textu](#)

- [Poznámka 149:](#) Skut. 8,20. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 150:](#) 1.Kor. 11,16. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 151:](#) 1.Tim. 6,10. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 152:](#) Kolos. 3,5. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 153:](#) 1.Mojž. 2,8. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 154:](#) 1.Mojž. 1,5 (církv. slov. text). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 155:](#) Světec chápe slavosloví, pronášené v této podobě: Sláva Otci i Synu se svatým Duchem. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 156:](#) 1.Kor. 11,2. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 157:](#) 2.Sol. 2,15. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 158:](#) 5.Mojž. 19,15. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 159:](#) Žalm. 112,5-6. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 160:](#) Iz. 5,20. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 161:](#) 1.Sol. 4,4. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 162:](#) Přísl. 5,20. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 163:](#) Kol. 3,8. Ef. 4,31. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 164:](#) Kol. 3,5. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 165:](#) 1.Tim. 6,10. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 166:](#) Ef. 4,28. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 167:](#) 2.Mojž. 21,12; Joz. 7. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 168:](#) 2.Mojž. 20,12. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 169:](#) Prav. 2. - Duševně chorý nemůže být pokřtěn. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 170:](#) Prav. 3. - Neuráží-li duševně chorý tajemství přijímání, může je obdržet. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 171:](#) Prav. 5. - Muž a žena, kteří v noci obcovali, nemohou získat druhého dne svatě přijímání. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 172:](#) Prav. 1. - Prikazuje půst v předvečer Zjevení Páně, jestli dokonce připadne na neděli. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 173:](#) Prav. 3. - Kněz, který spáchá smilstvo před svěcením, zbavuje se hodnosti. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 174:](#) Prav. 9. Jedná o smilstvu spáchaném knězem. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 175:](#) Pravidla 8, 19. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 176:](#) Prav. 1. - O biskupu, který nesprávně byl zbaven hodnosti. Biskupa smí soudit pouze sněm biskupů. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 177:](#) 3.Mojž. 15,31 (církv. slov. text). [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 178:](#) Prav. 5. - V církevní praxi se nevyskytuje, neboť katechumenská instituce zanikla. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 179:](#) Mat. 10,8-9. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 180:](#) Skut. 8,23. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 181:](#) Mat. 6,24. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 182:](#) Mat. 6,24. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 183:](#) Iz. 40,2. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 184:](#) Ezech. 36,6. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 185:](#) Skut. 20,26. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 186:](#) 1.Sam. 2,30. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 187:](#) 1.Tim. 3,2; Tit. 1,9. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 188:](#) Mat. 10,8. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 189:](#) Skut. 8,20. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 190:](#) Žalm. 115,12. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 191:](#) Mich. 3,11. [Zpět do textu](#)
- [Poznámka 192:](#) Toto a další pravidla se v Pidalionu připisují Janu Postníkoví. [Zpět do textu](#)

•

•

● Kánony - rejstřík

●

●

● JMENNÝ A VĚCNÝ REJSTŘÍK.

- **Adam** - stvořen od Boha nesmrtelným. [Karth.123.](#)
- **Agape** - viz [Večeře lásky.](#)
- **Alexandrijský biskup** - má pravomoc v Egyptě, Libyi a Pentapolu, [I.6, II.2.](#) Pořadí jeho stolce mezi ostatními předními stolci [VI.36.](#)
- **Ambon** - neposvěcená osoba nesmí s něho čísti, [VI.33;](#) ani mnich [VII.14.](#) (*Je to kazatelna, většinou polokruhový výstupek ze soleje (vyvýšené místo před ikonostasem) před královskou bránou ikonostasu směrem od oltáře do chrámové lodi.*)
- **Amfilochij ikonijský** - svatý a blahoslavený otec [VI.2.](#)
- **Anathema** - prokletí, klatba (*vyobcování z Církve = odevzdání vyššímu soudu Božímu*).
- **Anděl** - kdož opouští církev Boží a Krista, aby sloužili andělům jako tvůrcům a správcům světa, předán anathemě (prokletí); [Laod.35.](#)
- **Anomeji** - bludaři [II.1.](#)
- **Antimins** - vyprání, [Nicef.1.](#)
- **Antiochijský biskup** - jeho stolec po alexandrijském [VI.36.](#)
- **Apokryfické knihy** . - tak nazývali bludaři knihy, jež sami sepsali pro oklamání prostých. Ath.
- **Apolinariané** - [II.1.](#) Sjednocují se s církví pomocí myropomazání [II.7.](#)
- **Apolinarij** - bludař [VI.1.](#)
- **Apoštol** - víru odevzdanou od Bohem vyvolených apoštolů nutno zachovávat nedotčenu novotářstvím a měněním, [VI.1.](#) Pravidla sv. apoštolů přijata mezi církevní zákony [VI.2, VII.1.](#) T.zv. apoštolská ustanovení byla napřed určena pro čtení nově přistupujících ke křesťanství, (Ath.) ale potom od bludařů porušena a proto odvržena [VI.2.](#)
- **Apotaktité** - při obrácení nutno je sjednocovati s církví křtem. [Basil.47.](#)
- **Ariáni** - nesmějí býti při liturgii společně s věrnými; [Timoth.9;](#) předání anathemě [II.1;](#) při obrácení nutno je sjednocovati s církví myropomazáním [II.7 VI.95;](#) při obrácení odpadlým k ariánství a býv. představitelům ariánství projevováno prominutí, ale nedostávali místa v kleru; a ti, kdož byli zavlečeni do ariánství přinucením a násilím po pokání obdrželi odpuštění a místo v kleru. [Athan. k Ruf.](#)
- **Arius** - [VI.1.](#)
- **Askese** - je dovolená, někdy zakázaná, [Gangr.12, Gangr.21.](#)
- **Astrolog** - viz [čarodějnictví.](#)
- **Athanasij** - arcibiskup Alexandrijský, svatý a blahosl. otec [VI.2;](#) jeho pravidla přijata do církevního zákoníku [VI.2.](#)
- **Aurelij** - biskup karthagenský, předseda karthagenského sněmu. [Karth.1, 3,](#) atd.
- **Basil** - arcibiskup Caesaree Kappadocijské, svatý, blažený, [VI.2,](#) bohonosný otec. [VI.54.](#)
- **Beránek** - Ježíše Krista Boha našeho nelze zobrazovati v podobě beránka [VI.82.](#)
- **Biskup** . -
 - **a/ zvolení a rukopoložení biskupa:** biskupa mají ustanovovati dva nebo tři biskupové, apošt.1, [Karth.60,](#) ostatně nejlépe všichni biskupové té oblasti, [I.4 VII.3.](#) Nebo sněm, [Ant.19, 23, Laod.12;](#) shromáždí-li se všichni k volbě, lépe, [Ant.19;](#) je-li to svízelné, nutno, aby se sešli aspoň tři a nepřítomní vyjádří souhlas písemně [I.4 VII.3](#) [Ant.19;](#) Volba má býti v přítomnosti metropolitů, který písemně svolává ostatní biskupy na sněm, [Ant.19,](#) potvrzuje volbu, [I.4](#) načež se koná rukopoložení [I.4, IV.28 VII.3](#) [Karth.13.](#) - Ustanovení tomuto odporující neplatí, [Ant.19,](#) a ustanovený bez souhlasu metropolitova, nesmí býti biskupem. [I.6.](#) - Jak postupovati, zpozdí-li jeden biskup, [Sard.6,](#) rozhoduje většina hlasů voličů, [I.6; Ant.19,](#) zvláštní ustanovení o tom, [Karth.61;](#) Každá volba biskupa, provedená světskými představenými, je neplatná, [VII.3.](#) Kdo pomocí světských představených obdržel biskupskou moc má býti svržen a odloučen a s ním všichni, kdož jsou ve společenství, apošt.30. Rovněž neplatí, ustanoví-li sobě biskup nástupce v biskupské hodnosti, koho chce sám, apošt.76, [Ant.23.](#) Rukopoložení se nemá odkládati více než tři měsíce, kromě nevyhnutelné nutnosti; [IV.25; Karth.89.](#) Nelze ustanoviti biskupa v církvi, kde biskup žije, cař.a16, anebo pro ves či malé město, jen když vzroste počet obyvatel; nutno ustanovovat v těch městech, kde dříve byli biskupové, [Sard.6;](#) Nelze ustanoviti biskupa, kde ho dříve neměli. bez souhlasu místního biskupa, [Karth.64, 67, 111.](#) Světitelé jsou povinni připomínat svěcenci ustanovení sněmů, aby nejednali proti rozhodnutí sněmu, [Karth.25;](#)
 - **b/ vlastnosti biskupů.** - Biskupem mají býti ustanoveni lidé dávno osvědčení v slovu víry a v životě podle pravého slova, [Laod.12, VII.2;](#) kteří učinili všechny ve svém domě pravoslavnými křesťany, [Karth.45;](#) Nelze obratem povyšovati na biskupa toho, kdo teprve přešel z pohanského žití anebo se obrátil z hříšného způsobu života, apošt.80, [I.2;](#) Laik nebo mnich smějí býti povýšeni na biskupství po prověření na nižších stupních církevních, [Sard.10; Cař.a.17;](#) Pachatel neúmyslného zabití, [Rehoř.Nis.5;](#) hluchý nebo slepý nemůže býti biskupem, apošt.78; ale jednooký a na nohou poškozený může, apošt.77; biskup nemůže býti

ženat [VI.12.](#)

c/ Povinnosti biskupa. Biskup nutně má být při záležitostech církevních, [Ap.81](#), má udržovati vedoucí posvátnou péči s duchovní pevností, List.III, biskupu přísluší spravovati svou eparchii s náležitou pozorností, ustanovovati presbytery a jáhny, připravovati myro, posvěcovati panny a uvážlivě vyřizovati všechny záležitosti, [Ant.9](#), [Karth.6](#), navraceti zbloudilou a hadem zraněnou ovečku léčit, [VI.102](#); svěcením na hodnosti kleru předběžně připomínat ustanovení sněmů, [Karth.25](#); biskup má dostávat informace o služebnících církve a mítí jejich seznam s označením, kdo je ustanovil a jaký je jejich život, [Basil.89](#). Je povinen ve všechny dny, zvláště v nedělních dnech učit kler a lid zbožnosti, apošt.58, [VI.19](#). na základě Písma a podání bohonosných otců, [VI.19](#). Písmo vysvětlovati tak, jak vyložili učitelé církve ve svých spisech, [VI.19](#); je povinen poučovati nemravného výkladem a přesvědčováním, někdy též církevními epitimii, nikoliv se na něho vzpínati bičem a bitím, [Cař.a.9](#), apošt.27; je povinen pronášeti v modlitbách jméno svého oblastního biskupa nebo metropolit, [Cař.a.14](#); biskupa nelze obviňovati, když z neznalosti ustanoví nehodného knězem nebo jáhnem. [Theof.3](#), [5](#).

d/ Omezení biskupské moci. - Každá eparchie je povinna zachovávatí bez omezení jí příslušná práva a nikdo z biskupů nemá vztahovati svou moc na jinou eparchii, [III.5](#), [Ant.9](#), [Karth.64](#), [57](#); nesmí veřejně učit v městě, jež mu nepodléhá, [VI.20](#); zvláště k ponížení místního biskupa, [Sard.11](#); nesmí přecházeti svévolně ze své eparchie do cizí a tam světit a zařizovati církevní záležitosti, jemu nepřislušné, leč z rozhodnutí sněmu, [Ap.14](#); nebo se souhlasem místního biskupa, [Anc.13](#); ten, kdo svévolně přešel, budiž vrácen k své církvi, a jeho rozhodnutí jsou neplatná, [Ap.14](#), [35](#), [I.15](#); [II.2](#); [IV.5](#); [Ant.13](#), [21](#), [22](#); [Sard.1](#), [2](#), [3](#); [Karth.59](#), biskup nemá opouštětí sídlo svého stolce a přejíti k některému chrámu ve své eparchii, [Karth.82](#); nesmí více než nutno pečovati o své osobní záležitosti a zanedbávati péči o svůj stolec, [Karth.82](#); nesmí odcházeti na své panství od své eparchie déle než tři týdny; každou neděli musí být v nejbližším chrámě a sloužiti, ale nechoditi často do města, kde je biskup, [Sard.12](#); jestli prodlí v jiném místě více než šest měsíců bez vážné potřeby, ztrácí eparchii, čest a hodnost, [Cař.a.16](#); biskup nesmí uchvacovati klerika, patřícího území druhého, a světit bez souhlasu jeho biskupa, jinak jeho úkon neplatí, [I.16](#); [IV.20](#); [Karth.65](#), [91](#), [101](#), [Sard.15](#); nesmí u sebe zdržovati klerika, odloučeného od druhé církve, [VI.18](#); nesmí přijímati suspendované nebo svržené od druhého biskupa, [Ap.16](#), [Ant.3](#), [Sard.13](#); nesmí přijímat nikoho z cizího monastýru a uvádět do kleru nebo na igumena, [Karth.91](#); nesmí suspendovati nikoho ze stranickosti, [I.5](#), [VII.4](#); nesmí zakazovat sloužení ze stranickosti, [VII.4](#); nesmí zavírat chrám ze stranickosti, [VII.4](#); nesmí vyžadovati peníze nebo cokoli od podřízených, [VII.4](#); nesmí degradovat jenom z podezření, vzniklého našeptáváním a pomluvami, [Theof.6](#); nesmí vylučovat z obcenství klerika, který řekl soukromě nějaký hřích, ale nepřiznává se na soudu, [Karth.147](#); nesmí rozdělovat území pomocí světských úřadů na dvě, aby získal jméno metropolit, [IV.12](#); nesmí obracet pozornost na liché stížnosti, [Theof.6](#); nesmí nikoho ustanovovat na své místo z příbuzných nebo jiného ze stranickosti, [Ap.76](#), [Ant.23](#); nesmí choditi za moře, t.j. do Říma, leč s povolením oblastního biskupa, [Karth.32](#);

e/ různé případy: Biskup, který se neujal své eparchie ne ze své vůle, zůstane biskupem, ale nevmešuje se do záležitostí církve, v níž žije a vyčká na rozhodnutí plného sněmu o sobě, [Ap.36](#), [Ant.18](#); biskupové, kteří pro vpád barbarů se neujali svých eparchií, užívají všech práv své moci nad nimi, [VI.37](#); biskup, který vytrpěl ve své eparchii pronásledování, nebo byl neprávem svržen a přišel do jiného města, přijímá s přátelstvím, [Sard.17](#); biskup, který opustil eparchii pro nemoc, má jméno a čest biskupa, ale nesvětit, nezaujímá chrámy a samovládne neslouží, leč s povolením místního biskupa, list.III; biskup, jenž se neujímá péče o církev, pro níž byl ustanoven, se odlučuje, dokud se jí neujme, nebo jiný sněm nevyřkne nad ním jiné rozhodnutí, [Ap.36](#); [Ant.17](#); biskup, přeložený s vyššího stolce na nižší, ponechává si přednost předešlého stolce, [VI.39](#); biskupové, mladší dle vysvěcení, vzdávají přednost starším, [Karth.97](#); biskupové malých měst jsou závislí na biskupech velkých měst, [Laod.57](#); biskup který má dostatečný počet kleriků je povinen vypomoci biskupu potřebnému, [Karth.66](#); písemné zřeknutí se úřadu vynucené na biskupu strachem a hrozbami, neplatí, [Cyr.3](#); nevinný je biskup, oddělivší se od metropolit nebo patriarchy pro jejich blud, odsouzený otcí, [Cař.a.15](#); biskup zbavený pro nějakou vinu biskupských funkcí, nesmí zaujímat ani kněžské místo, [IV.29](#); byl-li však bez viny odstraněn nebo svržen bludaři, musí být znovu ustanoven, [III.3](#); [IV.29](#); biskup, který se stal mnichem, nesmí konat archijerejskou službu, [Cař.b.2](#);

f/ majetek biskupa: Osobní majetek biskupa má být znám kněžím a jáhnům, kteří jsou s ním, [Ap.40](#), [Ant.24](#), klerici jej nesmějí uchvacovati po jeho smrti, [IV.22](#); ani metropolita to nesmí činiti, [VI.35](#), i kdyby zesnulý nevyúčtoval církevní vydání, [Cyr.2](#); biskup má právo odevzdati svůj majetek při smrti komu chce, [Ap.40](#), [Ant.24](#); ostatně nesmí ustanoviti dědice nepravoslavné, bludaře a pohany, [Karth.31](#), [92](#).

- **Biskupství** - viz [episkopie](#).
- **Bití otce** - [Nicef.43](#).
- **Bití, tlouci** - kněz, presbyter a jáhen, kteří by vlastnoručně nebo prostřednictvím druhých bili hřešící věrné nebo urážející nevěrné, zbavují se své hodnosti, [Ap.27](#), [Cař.b.3](#).
- **Bludař, blud** - . Co je bludař, [Basil.1](#); blud se předává anathemě, [II.1](#); s bludaři společně se nemodlit a nechoditi na modlitbu do jejich shromáždění, [Ap.45](#), [65](#), [Laod.33](#). Nelze jim povolovati přítomnost na bohoslužbách a modlitbách s věřícími, [Timoth.9](#); dokonce ani přístup do Božího domu, setrvávají-li v bludu, [Laod.6](#); nelze od nich přijímati obětí, [Ap.46](#); ani sváteční dary, [Laod.37](#); ani požehnání, [Laod.32](#); ani s nimi společně slavit svátky, [Laod.37](#); nelze choditi na bludařské hřbitovy, nebo na t.zv. jejich mučednická místa modlit se a uzdravovat, [Laod.9](#); nelze je připouštět k svědectví proti biskupu a kleru, [Ap.75](#), [II.6](#); neuzavírat s nimi manželství, leč když příslibí, že přejdou na pravoslavnou víru, [IV.14](#), [VI.72](#), [Laod.10](#), [31](#), [Karth.30](#); od bludařů vysvěcené nelze považovati za skutečně rukopoložené, [Ap.68](#). S bludaři jednati laskavě, aby byli získáni pro pokání, [Karth.77](#); učiní-li někdo z nich pokání při smrti, nutno přijímati, ale s prověřením, [Basil.5](#); proti drzosti bludařů nutno prositi pomoc u císaře, [Karth.104](#).
- **Bohatstvím** - spojeným se spravedlností a dobročinností není nutno opovrhovati, [Gangr.21](#).
- **Březen** (Mart) - křesťané nemají konati 1. března pohanské lidové shromáždění, [VI.62](#).
- **BŮH OTEC** - jeden, všemohoucí, stvořitel všeho viditelného viditelného i neviditelného, symb. nic. a. cař.
- **Cařihrad** - Nový Řím, [II.3](#); stolec cařihradský má stejná práva jako stolec Starého Říma a je druhý po něm, [IV.28](#), [VI.36](#), [II.3](#). Proto metropolitě oblasti Pontu, Asie, Thrakie a známých i cizích národů po volbě jsou ustanovováni od cařihradského stolce, [IV.28](#). (Jiné jméno pro Cařihrad - Konstantinopolis, což znamená "Město Konstantinovo" - tedy císaře sv. Konstantina; dnes se jedná o turecké město Istanbul.)

- **Církev** . - eparchie, farnost, církevní úřad nemohou být dědici dědici biskupa nebo presbytera, [Ap.76](#); církev nesmí být dlouho osiřelá nebo být bez představeného, list.III ; [Karth.89](#); při vybudování nového města rozdělení církevních zařízení a farností má se řídit občanským a územním rozdělením, [VI.38](#); [IV.17](#); práva církve nutno dbát a zachovávat, [I.6](#), [7](#).
- **Církev - společenství věřících** - má zachovávat vše, přijaté z božských Písem a apoštolského podání, [Gangr.21](#); různé způsoby sjednocení s církví jinověrných, [I.19](#), [II.7](#), [VI.95](#), [Laod.7](#), [8](#), [Basil.1](#), [47](#).
- **Církevní majetek** . - má být znám presbyterům a jáhnům, aby v případě úmrtí biskupa nebyl církevní majetek zamíchán s biskupským a naopak, [Ap.40](#); [Ant.24](#); všechny církevní věci mají mít seznam, [Karth.42](#); církevní majetek chránit s péčí a dobrým svědomím, [Ant.24](#), [Karth.42](#); [Cyr.2](#); a používat podle předpisů, [Theof.11](#); nikdo si nesmí přisvojovat církevní dědictví, [Theof.10](#), má být ve správě a dispozici biskupově, [Ap.38](#), 41; není nutno po něm vyžadovat vyúčtování vydání z církevních příjmů a příspěvků, [Cyr.2](#); může je používat pro nutné, na své nutné potřeby a pro cestující bratry. [Ant.25](#); pro vdovy a chudé, [Theof.11](#); biskup má ekonomu pro církevní majetek, [IV.26](#); (viz [ekonom](#)); nedovoluje se, aby si biskup a kněží něco přisvojovali z církevních věcí nebo věnovali svým příbuzným nebo jim dávali právo spravovat církevní příjmy, [Ap.38](#), [Ant.25](#); církevní majetek se nikomu neprodává a v případě potřeby jsou biskupové povinni referovat k sněmu a presbyteri biskupu, [Karth.42](#), [VII.12](#); církev je povinna žádati nazpět svůj majetek, který presbyteri prodali, když nebylo biskupa, [Anc.15](#); kdo si bere pro svou potřebu církevní posvěcenou zlatou nebo stříbrnou nádobu nebo závěs, musí být odloučen, [Ap.73](#).
- **Církevní obec** - viz [farnost](#). (*Jinak - parochie*.)
- **Císař, panovník** - nikdo nesmí nespravedlivě napadat císaře, [Ap.84](#); nikdo z kleru nesmí jít k císaři bez povolení biskupa své oblasti a zvláště biskupa metropole, [Ant.11](#), [12](#); [Karth.119](#), [II.6](#). Biskup může žádat císaře o milost pro utlačované, vdovy, sirotky, odsouzené a ty, kdož se k církvi utíkají, [Sard.7](#), -9; nikdo z biskupů nesmí jít k císaři bez jeho písemného pozvání, [Sard.7](#).
- **Císařský list** - [IV.12](#);
- **Cizí** - nepřijímat bez pokojných listů, [Ant.7](#). Cizím může biskup pomáhat z církevního majetku, [Ap.41](#), [Ant.25](#).
- **Cizoložství** . -
- **A/ pojem:** cizoložníkem se nazývá ten, kdo obcuje s cizí ženou, [Basil.18](#), [Řehoř.Nis.4](#); k cizoložství náleží sodomie a homosexualita, [Řehoř.Nis.4](#); za cizoložníka se považuje:

- a/ muž opouštějící ženu a pojmající druhou, [VI.87](#), [Ap.48](#), [Karth.115](#), [Basil.9](#), [77](#);
- b/ pojmající cizí snoubenku do manželského spoluzití, [VI.98](#);
- c/ pojavší pannu Pánu zasvěcenou, [Basil.18](#);
- d/ kdož vstoupí do manželství, když mu byla vzata cizí žena, jako viník za první, [Basil.37](#);
- e/ žena, která opustila muže a vdala se za jiného, [VI.87](#); [Karth.115](#), [Basil.9](#);
- f/ žena odloučeného muže, která žila s druhým před osvědčením o smrti prvního, [VI.93](#), [Ap.31](#);
- g/ žena vojína, uzavírající manželství v době mužovy nevěstnosti, [VI.93](#), [Basil.36](#);
- h/ panna, která dala Bohu slib čistoty, ale pak ho porušila, [Basil.18](#), [60](#); muž, jehož bez provinění žena opustila, hoden je obecnství a církvi, kdežto ona epitimie, [VI.87](#), [Basil.35](#); ženám prikazuje zvyk, aby udržovaly v manželství i nevěrné muže. Muž, jehož žena opustila, je hoden odpuštění, a ta, jež s ním žije se neodsuzuje, [Basil.9](#).

- **B/ epitimie pro cizoložníky:** přijímají se do obecnství za patnáct let, [Basil.7](#), [88](#); za sedm let, činí-li pokání se slzami. [VI.87](#), [Basil.77](#), [Anc.20](#). Viz [Post.18](#).-27.

- **Celestij** - bludař [III.1](#), [4](#).
- **Centiriat** - biskup karthagenský, [Karth.98](#).
- **Cestování** - v neděli, [Nicef.39](#).
- **Cypr (Kypr)** - práva jeho biskupa, [III.8](#), [VI.39](#).
- **Cyprián (Kyprian)** - arcibiskup africký a mučedník, [VI.2](#). Jeho pravidlo vydané sněmem, který byl při něm konán, bylo zachovááno pouze v místech, z nichž byli biskupové onoho sněmu, [VI.2](#).
- **Cyrl (Kyrill)** - arcibiskup alexandrijský, svatý a blahoslavený otec, [VI.2](#). Jeho církevní pravidla přijata do církevního zákona. [VI.2](#).
- **Čarodějnictví** . - kouzelnictví. Kdož učiní z něho pokání, podléhá epitimii jako vrah, [Basil.65](#), [72](#); honiči mračen, kouzelníci, výrobci ochranných talismanů, čarodějové, hadači podléhají šestileté epitimii [VI.61](#); kdož v tom setrvává, vyobcuje se z církve, tamtéž; kdož vyhledávají kouzelníky, kouzelníci, odevzdávají se pětileté epitimii, [Anc.24](#); šestileté [VI.61](#), [Basil.83](#); ti, kdož se uchylují odvrhnuvše víru k čarodějům nebo hadačům nebo těm, kdož slibují, že pomocí démonů odvrátí nějakou škodu, podléhají odsouzení jako odpadlíci od víry, [Řehoř.Nis.3](#) (viz [odpadnutí od víry](#)) [Postn.2](#).
- **Čest** - cti se sám zbavuje, kdo jedná proti svému souhlasu nebo podpisu, [Karth.13](#); kdo chrání před trestem odsouzeného klerika, zbavuje se cti, [Karth.73](#).
- **Čistota** - mravní musí být zachována od biskupů, presbyterů, jáhnů (diakonů) a všech, kdož se dotýkají svátosti, [Karth.4](#) viz ["kler"](#). Biskupové, presbyteri a jáhni jsou vysvěcením vázáni svazkem čistoty, [Karth.3](#).
- **Čistý** . - sebe nazývali následovníci Novata, [I.8](#), [Theof.12](#), [VI.95](#), [Basil.1](#).
- **Čtrnáctideníci** - viz [tetratidé](#), [II.7](#), [VI.95](#).

- **Čtyřicátnice** - čili Veliký půst (velikonoční) během něho se nesmí: 1/ konati plná liturgie, kromě soboty a nedělního dne, [Laod.49](#); 2/ světit dny narození mučedníků, nýbrž konati jejich paměť v soboty a neděle, [Laod.51](#); konati oddavky a slaviti narozeniny, [Laod.52](#); zakazuje se jísti maso, sýr a vejce dokonce v sobotu a v neděli, [VI.56](#); nutno postiti celý půst, se suchou potravou, [Laod.50](#); nelze dispensovati půst ve čtvrtek posledního týdne sv. čtyřicátnice, [VI.29](#), [Laod.50](#); asketa, který bez tělesné potřeby dispensuje posty, předepsané k zachování a církvi ochraňované, je pod kletbou, [Gangr.19](#). Věřící ukončí půst v půlnoční hodiny po veliké sobotě, [VI.89](#); [Dion.1](#); postižení těžkou tělesnou chorobou se osvobozují od postu ve středu, pátek a v čtyřicátnici dokonce ve Velkém týdnu před Paschou, [Ap.69](#); mohou dispensovati půst a užití víno a olej, [Timoth.8](#), [10](#); také rodička ve velkém týdnu před Paschou se osvobozuje od postu, [Timoth.8](#).
- **Dědic** - biskupská hodnost se nedědí, viz [biskup](#). Dědic majetku biskupova, viz [majetek biskupa](#).
- **Dekret o vysvěcení** - mají dostávat od svých světitelů ti, kdož byli vysvěceni; dekret má býti podepsán světitelem s označením roku a dne jejich rukopoložení, [Karth.100](#).
- **Delegát** - ustanovení delegáta v Africe, [Karth.75](#); biskupům delegátům dávati listiny, obsahující jejich pověření, od něhož nesmějí ustupovati, [Karth.96](#).
- **Démon** - viz [posedlý](#).
- **Den Páně** - viz [vzkříšení](#).
- **Den nedělní** - viz [vzkříšení](#).
- **Děti** - které opouštějí pod záminkou zbožnosti své rodiče, zvláště věřící a zbavující je příslušné cti, pod klatbou. Ovšem pravověří mají přednostně zachovávat, [Gangr.16](#). Děti příslušníků kleru nemají se spojovat v manželství s bludaři nebo pohany, [Karth.1](#).
- **Devátá hodinka** - její modlitby mají býti vždy jedny a tytéž, [Laod.18](#).
- **Diakon** - viz [jáhen](#).
- **Diakonisa** - jáhenkou ustanovovati ženu po dosažení 40 let a po zevrubném prověření, [IV.15](#), [VI.14](#). Vstoupí-li do manželství po kladení rukou, musí býti předána anathemě, společně s tím kdo se s ní spojil, [IV.15](#). Diakonisa, která smilnila s pohanem, [Basil.44](#).
- **Dionisij** - arcibiskup alexandrijský, svatý otec, jehož pravidla přijata do církevních předpisů. [VI.2](#).
- **Dionysos** - [VI.62](#).
- **Dioskor** - bludař, [VI.1](#).
- **Dítě nekřtěné** - [Postn.37](#).
- **Divadlo** . - je zakázáno, [VI.24](#), [51](#), [Karth.18](#); zvláště během osmi dnů Paschy, [VI.66](#), [Karth.72](#); klerik pozvaný na svatbu nebo hostinu se má vzdáliti, jakmile začnou hry nebo divadelní představení, [VI.24](#), [Laod.54](#); děti kněží nemají hrát světské divadlo, ani se na ně dívat, [Karth.18](#); toho, kdo si přeje zanechat herectví, nemíti znovu k němu, [Karth.84](#), a nezbavovati milosti smíření, [Karth.55](#).
- **Dívky** - se nesmějí vdáti bez svolení svého otce, [Basil.38](#). Dívky zasnoubené a potom od jiných unesené musí býti navráceny snoubencům, [Anc.10](#). Kdo znásilní nezasnoubenou dívku, odlučuje se obecnství církevního a nesmí si vzít jinou, nýbrž tu, kterou si zvolil, apošt.67.
- **Dobročinnost** - konaná chudým prostřednictvím církve je chvalitebná, [Gangr.21](#).
- **Dogma** - církevní psané a nepsané, [Basil.90](#), [92](#).
- **Donatisté** - (odštěpenci) opatření k jejich obrácení, [Karth.79](#), [80](#), [102](#). Příklad přihlášení donatistů k pravoslaví, [Karth.103](#). Rozhodnutí o věřících a donastických eparchiích, navrátilých se k pravoslaví, [Karth.57](#), [68](#), [112](#).
- **Dostihy** - viz [divadlo](#).
- **Duchovenstvo** - viz [kler](#), [klerici](#).
- **Duchoborci** - (bludaři) [II.1](#).
- **Dům Boží** - viz [chrám Boží](#).
- **Duše** - v naší duši jsou tři síly; síla rozumu, síla žádosti a síla hněvu. [Řehoř.Nis.1](#).
- **Dveře chrámové** - nesmějí býti opouštěny od nižších služebníků církevních, [Laod.22](#), [43](#).
- **Ekdik** . - [Karth.86](#), [109](#).
- **Ekonom** . - při archijerejském domě spravuje církevní majetek podle souhlasu svého biskupa, [IV.26](#); takový ekonom má býti při každém biskupovi, [IV.26](#), [VII.11](#), [Theof.10](#); ekonom chrání majetek osiřelého biskupského chrámu [IV.25](#).
- **Ekytij** - svržený biskup hypponský, [Karth.76](#).
- **Elija** - viz [Jerusalém](#), [I.7](#).
- **Enkratité** - způsob jejich sjednocování s církví, [Basil.1](#), [47](#).
- **Eparchie** - viz [biskup](#).
- **Episkop** - viz [biskup](#). (Jinak též - archijerej.)
- **Episkopie** . - Biskup má péči o všechny církevní věci, rozhoduje o nich pod dozorem Božím, [Ap.38](#). Polnosti a statky patřící episkopii, nesmí prodávati místním úřadům nebo někomu jinému; v případě, že jsou nevýnosné, může je předávati klerikům, nebo zemědělcům. Jestliže zeman s použitím lsti překoupí pole od klerika, nebo zemědělce, kup neplatí a prodané musí být vráceno episkopii [VII.12](#). Žádný z biskupů nesmí budovati monastýr pro sebe ke škodě episkopie; v opačném případě stavba se přivlastní episkopii jako její majetek, [Cař.a.7](#). Obsazení episkopii a jejich proměnění v obvyklá bydliště se trestá u kleriků svržením, u mnichů a laiků odloučením, [VII.12](#), [13](#); ženy necht' se vzdálí při pobytu biskupa, [VII.18](#).

- **Epitimie** - církevní trest, [růz.4](#).
- **Epitimie** -
- **1/ určení a zásady při stanovení:** epitimie jest trest určený posvátnými pravidly, [Cař.a.10](#); nebo duchovní léčba, vhodná pro neduh, [VI.102](#); nelze jí uvrhnouti hříšníka do zoufalství ani dávat příčinu ke zkaženému životu, [VI.102](#); ti, kdož přijali od Boha moc svazovati a rozvazovati, mají zkoumati vlastnost hříchu a stav hříšníkův, jeho život před hříchem a po něm, [VI.102](#); [I.2](#); [Anc.5](#), [Basil.3](#), [Karth.52](#); nepovažovati dobu za dostačující k léčení, nýbrž ochotu kajícíkovu, [Řehoř.Nis.8](#); epitimie lze zkrátiti horlivému k nápravě, [Basil.74](#), [Řehoř.Nis.4, 5](#), [VI.102](#), [I.12](#); kdo se sám rozhodl k pokání, podléhá mírnější epitimii; kdežto usvědčený, delší [Řehoř.Nis.4, 5](#); s těmi, kdož nepřijímají úplného pokání, postupovati podle vydaného řádu, [VI.102](#), [Basil.3](#), [I.12](#); za jedno provinění nestanoviti dva tresty, [Ap.25](#);
- **2/ Vlastnosti epitimie:** Epitimie se liší podle druhu hříchu a provinění. Epitimie za odpadnutí od víry, viz "[odpadnutí od víry](#)" atd. Kdo napomáhal při něčem hříchu radou nebo pomocí a nevyznal se, nýbrž byl usvědčen, má býti pod takovou epitimií, a po takovou dobu jako pachatel zla, [Basil.71](#).
- **3/ Zrušení epitimie:** Ty, kteří se obrátili, nutno uváděti do obecnství po uplynutí lhůty stanovené ku pokání, [Laod.2](#); kajícíka zprošťuje biskup, [Karth.52](#); z nutnosti presbyter se souhlasem biskupa, [Karth.7, 52](#); tajně, ne na liturgii, [Karth.6](#); byl-li znám přečin veřejnosti, pokládá se ruka na kajícíka v předsíni chrámu, [Karth.52](#); odloučený, který dostal přijímání vzhledem k blížícímu se konci života, uzdraví-li se, vrací se k doplnění epitimie, [I.13](#), [Řehoř.Nis.5](#). Zkracování epitimie, [Postn.3](#).
- **Exarcha** - biskupa prvního stolce nenazývati exarchou kněží, nýbrž biskupem prvního stolce, [Karth.48](#).
- **Eudoxiáné** - bludaři [II.1](#).
- **Eucharistie** - viz [přijímání, oběť](#). (Doslovný význam toho slova je - děkování.)
- **Euagrij** - biskup kyperský, [III.8](#).
- **Eunomiané** - bludaři, [II.1](#), [II.7](#), [VI.95](#).
- **Eustathij** - metropolita panifilijský, písemně se zřekl své eparchie, sněmovní jednání o něm, list.III . [Gangr.16](#).
- **Eufychij** - bludař, [VI.1](#).
- **Evangelium** - proti evangeliu nikdo beztrestně nejednal, [Karth.5](#).
- **Farnosti** - církevní obce, ve vesnicích nebo předměstích každé eparchie nezměnitelně zůstávají pod mocí biskupů, kteří ji spravují, [IV.17](#), [VI.25](#); zvláště když během třiceti let nesporně byly v jejich správě, [IV.17](#), [VI.25](#); spor o ně se rozhoduje na oblastním sněmu nebo exarchou nebo patriarchou, [IV.17](#), [VI.25](#); v případě vybudování nového města, rozdělení farností musí se kryti s řádem občanským a územním, [IV.17](#), [VI.38](#).
- **Fotij** - patriarcha cařihradský, [Cař.b.1](#).
- **Fotiniané** - bludaři, [II.1](#).
- **Frýgové** - bludaři, viz [Montanisté](#).
- **Furtunatian** - biskup africký, [Karth.109](#).
- **Gennadij** - patriarcha cařihradský, jeho okružní list přijat mezi církevní předpisy, [VI.2](#).
- **Hadačství** - viz [čarodějnictví](#).
- **Hipponský sněm** - [Karth.43, 63, 84, 89](#).
- **Hereze** - viz [blud](#)
- **Hluchota** - viz [tělesné vady](#).
- **Homosexualita** - epitimie [Basil.7, 62](#), [Řehoř.Nis.4](#), Post.29.
- **Hospoda** - viz [krčma](#).
- **Hostina** - nepořádají ji klerici ani laici, [Laod.55](#); nutno žádati, aby byly zakázány pohanské hostiny a hry, zvláště ve dny svatých mučedníků a blízko posvátných míst, [Karth.71](#).
- **Hra** - nikdo z laiků a kleriků nesmí se věnovat hazardní hře, [VI.50](#). Biskup, kněz a jáhen se nesmějí věnovati žádné hře, [Ap.42](#); viz [divadlo](#).
- **Hroby** - vylupování hrobů je promíjitelné nebo nikoliv, [Řehoř.Nis.7](#). Epitimie za ně, [Řehoř.Nis.7](#), [Basil.66](#).
- **Hřbitov** - věřící nemají přicházeti na bludařské hřbitovy, jež oni nazývají mučednickými, k modlitbě nebo léčení, [Laod.9](#).
- **Hřích** - není stejný, [VI.102](#). Hříchy se vztahují ke třem silám naší duše, k síle rozumu, žádosti a hněvu. K síle rozumu se vztahují: bezbožnost, vzhledem k božským věcem, zřeknutí Krista, odpadnutí k židovství, pohanství atd. [Řehoř.Nis.1](#); epitimie za tyto hříchy, [Řehoř.Nis.2, 3](#). K síle žádosti se vztahují: lakota, ctižádost, rozkošnictví atd. [Řehoř.Nis.1](#), epitimie za tyto hříchy, [Řehoř.Nis.4](#). K síle hněvu se vztahují: závist, nenávisť, nepřátelství pomluva, úklady, svárivost, pomstychtivost, zabití atd. [Řehoř.Nis.1](#), epitimie za tyto hříchy Řeh. Nis.5. Všichni lidé jsou hříšní, [Karth.124](#), kdo tvrdí, že Janova slova: "Pakliť díme, že hříchu nemáme, sami se svodíme a pravdy v nás není", je nutno takto pronášeti z pokory, ale nikoliv, že by to byla skutečná pravda: anathema, [Karth.128](#); kdo bude říkati, že svatí lidé mají pronášeti slova v modlitbě Páně: "odpusť nám naše viny" nikoliv za sebe, nýbrž za druhé lidi, a že jim není zapotřebí odpuštění, anathema, [Karth.129](#). Kdo řekne, že svatí mají pronášeti tato slova modlitby Páně z pokory, avšak nikoliv proto, že by byla skutečností: anathema, [Karth.130](#). Hříchy vztahující se k síle rozumu jsou nejtěžší a potřebují hlubokého a dlouhého pokání, [Řehoř.Nis.2](#). Hřích k smrti je, když někdo hřeší, setrvává v nepolepšitelnosti a když někdo povstává proti zbožnosti a pravdě, [VII.5](#). Nesmí býti odmítán nikdo, kdo se obrací ze hříchu, [Ap.52](#). Kdož přijali od Boha moc svazovati a rozvazovati hříchy jsou povinni zkoumati druh hříchu a užívati léčbu, přiměřenou neduhu, [VI.102](#). Zvláště nutno vymýtit počátek hříchu, [VII.22](#). Hřích vyznaný k biskupu soukromě, nelze považovati před soudem za dokázaný, [Karth.147](#).

- **Hrozny** - nelze přidávat k nekrvavé oběti, [VI.28](#); přinášené hrozny přijímají kněží v chrámech pouze jako prvotiny, žehnají je a podávají prosícím jako důkaz činění Dárci plodů, apošt.3, [VI.28](#).
- **Hyperveretej** - jméno měsíce dle syromacedonského kalendáře, [Ant.20](#), pozn.
- **Hypodiakon** - podjáhnen se neustanovuje do věku dvaceti let, [VI.15](#), nesmí býti na místě jáhnů a dotýkati se posvátných nádob, [Laod.21, 25](#).
- **Charisij** - stoupenec Nostariův, [III.7](#).
- **Chorepiskop** - vikář, má býti ustanoven od biskupa města, [Ant.10](#), může sloužiti i v městských chrámech, [neoc.14](#); oni mohli omezující se na péči o podřízené chrámy, ustanovovati pouze žalmisty, podjáhnny a exorcisty; presbytera však a jáhna pouze s povolením svého biskupa, [VII.14](#). Chorepiskopové byli povinni: a/ přijímati referáty o služebnících církevních od presbyterů a jáhnů a postupovati je biskupům, [Basil.89](#); b/ míti u sebe seznam služebníků církevních s uvedením, kým byl kdo ustanoven a jaký je jeho život a postoupit takový seznam k biskupům, [Basil.89](#); chorepiskopové měli právo prověřovati a přijímati hodné do kleru, ovšem nezařazovati je před oznámením eparchiálnímu archijereji [Basil.89](#).
- **Chrám bludařů** - [Nicef.46](#).
- **Chrám Boží** - nesmí nikdo budovati bez souhlasu biskupova, viz ["oltář"](#), chrámy mají býti posvěceny s obvyklou modlitbou a s uložením ostatků do nich, [VII.7](#); chrámy se nesmí vylupovati a proměňovati v obyčejná bydliště, ale už proměněné obnoviti, [VII.13](#); chrámy Boží jsou hodné úcty, [Gangr.21](#); Kdo učí nedbat domů Božího, je pod klatbou, [Gangr.5](#); Kdo nezůstane na modlitbě v chrámě do konce, budiž odloučen z církevního obecnství, [Ap.9, Ant.2](#); nesmí se opouštěti Boží chrám a vytvářeti oddělená shromáždění, [Laod.35; Gangr.6](#), v chrámě se nemá jísti, pořádati hostiny, umísťovati lože a konati stůl bratrské lásky, [VI.74, Laod.28, Karth.51](#). Ženě, mající měsíčky, se nedovoluje vcházeti do chrámu Božího ani přijímati, [Dion.2](#); nikdo nesmí uváděti na nádvoří chrámu žádné zvíře, jenom z krajní potřeby, [VI.88](#);
- **Chudí** - mohou choditi s osvědčením chudoby s pokojným církevním listem, [IV.11](#).
- **Igumen** - je-li knězem smí ustanovovati žalmisty a hypodiakony, [Nicef.6](#). Nesmí vyháněti mnichy, [Nicef.24](#). Igumen-presbyter ustanovuje ve svém monastýru žalmistu, [VII.14](#); ustanovení igumena v cizí eparchii neplatí, [Karth.91](#); ten, kdo věnoval monastýru jmění a polnosti nemůže bez souhlasu biskupa sám sebe nebo druhého ustanoviti igumemem, [Cař.a.1](#). Igumen a nástupce, [Nik.7](#).
- **Ikona** - úcta k ctěným a svatým ikonám je povinná, [Dogma.VII](#) Ježíše Krista Boha našeho nelze na ikonách zobrazovati v podobě beránka, nýbrž v podobě lidské, [VI.82](#); spisy proti ctěným ikonám se počítají k bludařským knihám, [VII.9](#).
- **Inventář církve** - nelze vydávati věci, zapsané do církevního inventáře, [Karth.42](#).
- **Jáhnen** - *Diakon*. Jáhna ustanovuje jeden biskup, [Ap.1](#). Ustanovený nesmí býti mladší dvacetipět let, [VI.14, Karth.22](#). Nutno prověřiti u něho ještě na nižším stupni víru, mravy, stálost a tichost, [Sard.10](#); má do svého posvěcení převésti na pravoslavnou víru všechny ve svém domě, [Karth.45](#); volbu jáhna nemají konati světští představení, jejich ustanovení je neplatné, [VII.3](#); jáhni jsou služebníci biskupa a jsou nižší kněží, [I.18](#). Nemohou nic konati bez souhlasu biskupova, [Ap.39](#). O jáhnu, který opustil své území bez vůle biskupovy, [Ap.15, I.15](#); Jáhen, který obvinil svého biskupa před vyšetřením sněmu a vyneseného rozsudku, [Cař.a.13](#); Jáhni nesmějí dávati přijímání presbyterům ani přijímati před nimi ani seděti mezi nimi, [I.18](#). Tím spíše jáhni nemohou seděti před presbytery, třeba by měli nějaké církevní pověření, kromě toho, kdy zastupují svého patriarchu, nebo metropolitu, [VI.7](#). Jáhen nesmí usednouti bez povolení svého presbytery, [Laod.20](#); Jáhen usilující o přednost před presbyterem, [VI.7](#). Jáhnům jsou povinni vzdávati čest podjáhnny a nižší klerici, [Laod.20](#); Povýšení na jáhna není překážkou jeho spoluzítí se zákonnou ženou, [VI.13](#). Jáhni, když mají přistoupiti k svátostem, musí se zdržovati od svých žen, [VI.13, Karth.4, 34](#). Trest pro toho, kdo zbavuje jáhna obcování se ženou, a trest pro jáhna, který pod záminkou zbožnosti vyhání svou ženu, [Ap.5, VI.13](#). Ovdovělý jáhen smí míti ve svém domě pouze matku, sestru nebo tetu, [I.3, VI.5, Basil.88](#). Jáhen, který zhřešil tělesně a hříchy vyznal, [neoc.10](#). Jáhen, který zhřešil pouze ústy a dále svůj hřích nerozprostranil, [Basil.70](#). Jáhen, modlící se s bludaři, [Ap.45](#). Na jáhna, usvědčeného z hříchu, který zbavuje duchovní služby, nelze pokládati ruce jako na kajícího, ani dovolovati mu opětovný křest, aby takto mohl znovu vstoupiti do kleru, [Karth.36](#). Sedm jáhnů, jež připomíná kniha Skutků; v městech může býti více než sedm jáhnů, [VI.16](#).
- **jáhnen odloučený** - viz [odloučený](#).
- **jáhnen svržený** - viz [svržený](#).
- **Jan** - papež římský, [Cař.b](#).
- **Jerusalémský biskup** - má hodnost oblastního, [I.7](#). Jeho stolec je pátý v pořadí, [VI.36](#).
- **Jedení přínosu** - [Mik.5](#).
- **Ježíš Kristus** - viz vyznání víry [nicejské](#) a [cařihradské](#), [dogmata IV](#) a [VI](#).
- **Kacíř** - viz [bludař](#).
- **Kajícíník** - upřímného kajícího přijímá, [VI.43](#); různé stupně epitimí pro kajícího, viz [Pláč, Poslouchání, Padání, Stání](#).
- **Kalendy** - [VI.62](#).
- **Kanonické knihy** - viz [Knihy](#).
- **Kanonické listy** - neposílají venkovští kněží, [Ant.8](#).
- **Kanonický list o propuštění** - biskupové odcházející z Afriky do Říma, mají míti list o propuštění od svého předního biskupa, [kart.32](#). Kdo chce jíti z nějaké potřeby k císaři, má míti propustku od biskupa, kde to budiž poznamenáno, [Karth.119](#). Nikdo z kleru nesmí býti ustanoven v jiné církvi bez propuštění od svého biskupa, [VI.17](#).
- **Kanonický list** - Nikoho z cizích biskupů, presbyterů a jáhnů nepřijímá bez kanonického listu, ale s listy přijímá pouze kazatele zbožnosti, [Ap.33](#). Klerikům neznámým v cizím městě nedovolovati sloužení bez kanonického listu od biskupa, [IV.13](#). Bude-li někdo z kleru nebo laik, odloučený z církevního obecnství přijat v jiném městě, bez kanonického listu, musí býti

odloučen jak přijímající tak přijatý, [Ap.12](#). Kanonické listy se dávají osobám, o nichž by mohly vzniknouti pochybnosti, [IV.11](#). Chudí nechodí s kanonickými listy, ale s listy pokojnými. [IV.11](#). Viz [Pokojný list](#), [Chudý](#).

- **Kastrace** - kastrát - Kdo se stal kastrátem z lidského násilí nebo v době barbarského pronásledování nebo zákrokem lékařů v nemoci, či od narození, může být v kleru a je-li hoden, i biskupem, [Ap.21, I.1](#); Kdo sám sobě provedl kastraci, je-li klerik, svrhne se, je-li laik, nepřijímá se do kleru, a odlučuje se na tři léta od tajin, [Ap.22](#), -24, [I.1](#). Kastráti z posvátných hodností a z laiků, nemají míti při sobě ženy nebo otrokyně kromě manželky, sestry, tety a jiných osob mimo podezření, [I.3](#), [VI.5](#); Kdo provedl kastraci druhého vlastnoručně nebo na rozkaz bez zdravotních důvodů, je-li duchovní, zbavuje se hodností, je-li laik, odlučuje se, [Cař.a.8](#).

- **Katechumen** - potřebuje lhůtu, [I.2](#), mezi jiným k naučení víře, [Laod.46](#); Za katechumeny mají být modlitby na liturgii, [Laod.19](#). Vše, co katechumeni učinili před přijetím do katechumenátu, nepodléhá šetření, [Basil.20](#); zhřeší-li však katechumen, podléhá trestu, [Neoc.5](#), [I.14](#); katechumen dítě nebo plnoletý, který přijal z neznalosti svaté tajiny, má být pokřtěn, [Timoth.1](#). Katechumen, který pozbyl v nemoci zdravý rozum, může být pokřtěn, není-li pokoušen od zlého ducha, [Timoth.4](#). Nelze křtiti ženu, dokud má periodu a se neočistí, [Timoth.6](#); katechumen nemá jísti z darů pro nekrvavou oběť, [Theof.8](#); katechumen odloučený pro hříšné pády, v případě umírání má být učiněn hodným křtu a přijímání svatých tajin, [Cyr.5](#). Při odchodu z tohoto světa křtít každopádně [Timot.2](#)

- **Kathaři** - viz [čistí](#).

- **Kler, klerici** . -

- **A/ Co jsou klerici:** Všichni sloužící při církvi, [Basil.51](#); mohou být voleni též z laiků, [VI.33](#), církevní pravidla pro všechny příslušníky kleru, [Basil.89](#).

- **B/ Vlastnosti kleriků:** Bezúhonnost, [I.9](#), vyzkoušení [Basil.89](#);

-

kleriky nebo všeobecně v seznamu posvátných hodností nemohou být:

a/ pomlouvači, opilci, svárliví, [Basil.89](#).

b/ lichváři, kdož půjčují na úrok a přidávající k svému majetku cizí, [Řehoř.Nis.6](#);

c/ smilníci, [Theof.3](#), [6](#), [Nicef.36](#)

d/ po druhé ženatí po křtu nebo ti, co měli družku, [Ap.17](#), [Basil.12](#);

e/ kdož mají vdovu nebo rozloučenou z manželství, nebo smilnici nebo herečku, [Ap.18](#).

f/ kteří byli ženatí před obrácením na křesťanství s dvěma sestrami nebo neteřemi, [Ap.19](#); ostatně jestliže po křtu nezůstanou v takovém manželství, mohou být trpěni v kleru, [Theof.5](#);

g/ posedlí démonem, [Ap.79](#);

h/ muž ženy cizoložnice; ostatně upadne-li jeho žena do hříchu, je povinen se a ní rozvésti, jinak nesmí konati svěřenou službu, [neoc.8](#);

ch/ kdo na sobě provedl kastraci, [Ap.22](#);

i/ otrok bez souhlasu svého pána, [Ap.82](#);

j/ odpadlý k ariánskému bezbožnictví a ten, který tam přivedl též jiné, [Athanas. k Ruf.](#)

Není zakázáno přijmouti do kleru:

a/ ty, kteří nedobrovolně přijali něco obětovaného modlám, [Anc.3](#); ty, kteří před křtem obětovali modlám, [Anc.12](#);

b/ toho, kdo před křtem uzavřel nezákonné manželství, umře-li jeho žena, nebo rozvede-li se s ní, [Theof.4](#);

c/ ty, kdož násilně byli těžkým mučením přinuceni k nečisté oběti, [Petr.14](#).

- **C/ Podřízenost biskupu:** Klerici a ti, co jsou při dobročinných ústavech, monastýrech a mučednických chrámech, mají být pod mocí biskupa, [IV.8](#), [Sard.14](#); mají ho poslechnouti, když s církevní potřeby je chce povýšiti na vyšší stupeň; jinak nesmějí sloužiti ani v té hodnosti, z níž nechtěli být povýšeni, [Karth.10](#). Kdož urazí biskupa a činí mu úklady, se svrhnou, [Ap.55](#); [IV.18](#), [VI.34](#). Nikdo z kleru nesmí opustiti svou církev a přecházeti do druhé bez propustného listu svého biskupa, [Ap.15](#), [VI.17](#), [Ant.3](#), [Sard.16](#). Kler, který neučí lid poslušnosti ustanovenému biskupu, se odlučuje, [Ap.36](#).

- **D/ Povinnosti kleru:** Příslušníci kleru jsou povinni pilně konat Boží službu, [IV.3](#); učit děti a domácí pravdám Božského písma, [VII.10](#).

-

Proto žádný z nich nesmí:

a/ účastniti se světských záležitostí, [IV.3](#), [VII.10](#);

b/ nebo konati světské vedoucí funkce, [Cař.a.11](#), s výjimkou péče o sirotky a slabé z příkazu biskupova, [IV.3](#);

c/ najímati si majetek, [IV.3](#), [Karth.19](#);

d/ konati vojenskou službu z povolání a vůbec světskou hodnost, [IV.7](#).

e/ ručiti za kohokoliv, [Ap.20](#);

f/ držeti v domě ženu s výjimkou matky, sestry, tety, nebo takové, jež je mimo jakékoliv podezření, [I.3](#), [Basil.88](#).

- **E/ Příjmy kleru:** Sloužící oltáře z oltáře jedí, [Ap.41](#); mají být však spokojeni tím, co dává přinášející, [VI.99](#); pro svou výživu mohou pracovati, nikoli však konati zaměstnání nečestná a opovržení hodná, [Karth.19](#), na př. míti krčmu, [VI.9](#), obchod a nízká ziskuchtivost jsou vzdáleny církevnímu zvyku, [VII.15](#); nikdo nesmí být ustanoven pro dva chrámy, [VII.15](#), [IV.10](#),

přecházeti z jednoho chrámu do druhého ze zjištění, [IV.5, 20](#), leč by tam nebylo dost lidí k obsazení církevních míst, [VII.15](#), a v případě, že ztratil svou vlast, [IV.20](#); Nikdo z kleru nesmí odcházeti do měst zvláště do sídelního města a tam konati bohoslužby v domovních chrámech, [VII.10](#). Kdož tam žijí bez příčiny a poručení svých biskupů, odeslati, [IV.23](#).

- **F/ Majetek kleru:** Klerik, který neměl žádného majetku a nezískal ho darem nebo dědictvím, koupí-li na své jméno polnosti nebo jmění, je považován za zloděje Božího majetku, [Karth.41](#). Klerici nesmějí ze svého majetku nic dávat nepravoslavným, třebaž byli jejich příbuzní, [Karth.31](#).

- **G/ Manželství kleriků:** viz [Manželství](#).

- **H/ Tresty za těžké hříchy:** Klerici, zhřešivší těžkým hříchem, degradují se ze své hodnosti, ale nezbavují se přijímání svatých tajin, [Basil.32, 51](#); klerici, kteří bojují s loupežníky, zbavují se svých hodností, [Basil.55](#).

- **Klečení** - o nedělích atd. [Nicef.10](#).

- **Klekání v sobotu** - [Mik.2](#).

- **Kliment** - římský papež, jeho listy, [Ap.85](#). Apoštolská ustanovení, předan. Klimenta, [VI.2](#).

- **Kmotr** - při křtu, viz [křest](#), [Karth.54](#).

- **Kněz** - viz [presbyter](#).

- **Kněz a púst** - [Nicef.47](#).

- **Kněžství** - Ti, kdož přijímají kněžské důstojenství, mají se poučovati v příkázáních a slovech Páně. Neboť podstatu naší hierarchie tvoří znalost božských Písem, [VII.2](#); shluk lidu nesmí voliti kněží, [Laod.13](#), viz [presbyter](#).

- **Knihy** . - V církvi nelze čísti knihy, jež nejsou stanoveny pravidlem, [Laod.59](#), [Karth.33](#); Knihy posvátné, uctívané, kanonické, božské, a Bohem vnuknuté, [Ap.85](#), [Laod.60](#). Ath. o svátcích, Řehoř Bohosl. a Amfil. Ke kanonickým knihám nikdo nesmí nic přidávati a nic odnímati Ath. o svát. Knihy neuvedené do Zákona, určeny sv. otci ke čtení nově přistouplým, kteří si přejí poučení slovem pravdy, Ath. o svát. Není dovoleno Knihy Nového a Starého zákona a Kazatelů poškozovati, vystříhovati nebo dávat ke zničení, [VI.68](#).

- **Knihy apokryfní** - viz [Apokryfní knihy](#).

- **Kníže** - Nikdo nesmí uraziti knížete nespravedlivě, viníci zbavují se kněžské hodnosti, [Ap.84](#).

- **Komický** - nenosit komické masky. [VI.62](#).

- **Komik** - zcela se zakazuje býti komikem, [VI.51](#).

- **Koupel** - klerici, mnichové ani křesťanští laikové nemají se společně koupiti se ženami. Usvědčení z toho klerici se svrhnou, laici odlučují, [VI.77](#), [Laod.30](#).

- **Kouzelnictví** - viz [čarodějnictví](#).

- **Kouzelník** - viz [čarodějnictví](#).

- **Krádež** - se dělí na lup a odcizení, [Řehoř.Nis.6](#); kdo lupičsky něco odcizí, podrobuje se epitimii pro vrahy, [Řehoř.Nis.6](#); klerici usvědčení z krádeže se svrhují ale neodlučují [Ap.25](#); laik, který kradl, ale sám učinil pokání, odstraňuje se z přijímání na rok, ale usvědčený na dva roky, [Basil.61](#); Kdo odpadl a vyznal se knězi, má léčiti svůj neuduh rozdáváním svého majetku chudým nebo tělesnou prací ve prospěch výživy a darů pro potřebné, [Řehoř.Nis.6](#); Přiznání zloděje, [Postn.41](#), Krádež obecního majetku, [Postn.42](#). Vylupování hrobů, [Postn.43](#). Krádež viz [Loupež](#), [Lakota](#).

- **Krčma** . - Duchovní, klerik, mnich, nesmí vcházeti do krčmy bez nebezpečí odloučení, [Ap.54](#). Kromě nutnosti získat nocleh nebo odpočinek na cestě, [Karth.49](#); Tím více se nedovoluje míti krčmu, [VI.9](#). Nikdo nesmí zřizovati krčmu uprostřed posvátné ohrady, [VI.76](#).

- **Krev** - zvířecí nelze jísti, [VI.67](#).

- **Krev Páně** - viz [Přijímání](#).

- **Krvesmilstvo** - Epithimie pro krvesmilníky, [Basil.67, 75, 76, 79](#).

- **Křest** . -

- **A/ Způsob křtu:** Křest nutno z příkazu Páně konati v Otce a Syna a Svatého Ducha [Ap.49](#); trojím pohroužením (ponořením), [Ap.50](#).

- **B/ Povinnosti křtěnců:** Ti, kdož se připravují k přijetí křtu, jsou povinni učiti se víře a pátého dne dávat odpovědi biskupu nebo presbyteru, [VI.78](#); [Laod.46](#). Kdož přijal křest pro nemoc, po uzdravení musí se učiti víře, [Laod.47](#). Pokřtění mají očistou žití blížiti se k Bohu, [VI.96](#).

- **C/ Různá pravidla o křtu:** Nelze přetokně přiváděti k duchovní koupeli ty, kdož nedávno přistoupili k víře od pohanského žití, [I.2](#), [Laod.45](#); děti se křtí na odpuštění hříchů, aby skrze znovuzrození v nich bylo očištěno to, co obdrželi při starém narození. Anathemě podléhají ti, kdož zavrhnou potřebu křtu novorozenat a tvrdí, že nic nemají z prarodičovského hříchu, co by mělo býti omyto koupelí znovubytí, [Karth.124](#); není dovoleno překřtívání, [Karth.59](#) a [Ap.47](#); nelze přijímati bludařský křest [Ap.46](#), [Basil.1](#), a pokřtěné bludaře nutno znovu pokřtiti. [Ap.47, 68](#); [Laod.8](#), [Basil.1, II.7, VI.95](#). Křest rozkolníků se přijímá, [Basil.1](#). Křest nutno konati v chrámě a v domácích modlitebnách jen s dovolením biskupa, [VI.31](#), [59](#). Nemocní, kteří nemohou odpovídati, mají býti pokřtěni, jestli s jejich souhlasem vysloví druzí o nich svědectví [Karth.54](#). Těhotnou pokřtiti, chce-li, [neoc.6](#). Sedmiletý nebo plnoletý katechumen, který z neznalosti přijímal, má býti osvícen křtem. [Timoth.1](#). Nekřtít posedlého, který se nezbavil nemoci, ale umírá-li, pokřtiti. [Timoth.2](#). Katechumena, který ztratil zdravý rozum, nemocí, možno pokřtiti, není-li pokoušen od nečistého

ducha, [Timoth.4](#); Katechumenku, dostane-li v den křtu periodu, nekřtíti, dokud se neočistí, [Timoth.6](#). Nekřtíti znovu duchovní zbavené hodnosti, aby mohli býti znovu ustanoveni, [Karth.36](#).

- **Křest z nouze** - [Nicef.44, 45](#).
- **Křest'an** - kdo přijal jméno křest'an a uráží jméno Kristovo, nemá užítka z toho jména, [Basil.45](#).
- **Křivopřísežnictví** - Kněží a klerici usvědčení z křivé přísahy zbavují se posvátné hodnosti, nikoli však obecnství církevního, [Ap.25](#). Laikovi - křivopřísežníku se zakazuje přijímání na deset let, [Basil.64](#). Nevolníku na šest let, [Basil.82](#).
- **Kříži** - oživujícímu nutno vzdávati patřičnou úctu a nekresliti ho na zemi, [VI.73](#).
- **Kvodvultdej** - Quodevultdens, biskup karthagenský, kart.98.
- **Laik** - nesmí:

- a/ učit lid a bráti na sebe učitelskou hodnost, [VI.64](#);

b/ vcházeti do posvátného oltáře mimo osob císařské hodnosti, [VI.69](#);

c/ podávati si božské tajiny, je-li kněz, [VI.58](#). Laici nepodrobující se svému biskupovi, podléhají odloučení, [IV.8](#). Laik nedbající příkazů Božích a císařských, který se odváží bít biskupa nebo ho vězniti, podléhá anathemě, [Cař.b.3](#).

- **Lakota** . - prospěchářství a odcizování podléhá odloučení od církve Boží, [Řehoř.Neoc.3](#). Proto nutno krotiti vášeň lakoty, [Karth.5](#), a léčit ji slovem učení a usměrněním viníka rozdáváním jmění chudým, [Řehoř.Nis.6](#).
- **Lepší** - (bludaři), viz ["Čistí"](#).
- **Lichva** - viz [Úrok](#).
- **Listy** - Venkovští kněží neposílají kanonické listy, píšou pouze sousedním biskupům, [Ant.8](#). Metropolita svolává listy biskupy své oblasti na sněm, [Ant.19](#).
- **Liturgie** . - svatý úkon oltářní, svatou tajinu oltářní, božskou liturgií směřují sloužit jen ti, kdo nejedli, [VI.29](#), [Karth.50, 58](#); ve čtyřicátnici (velký půst) nutno v sobotu, v den nedělní a o svátku Zvěstování konati slavnou plnou liturgii, kdežto v ostatní dny pouze liturgii předem posvěcených darů, [Laod.49, VI.52](#). Ariánům a ostatním bludařům se nedovoluje účast na božské liturgii, neslibí-li, že zanechají bludu, [Timoth.9](#). Částečný popis dávné liturgie, [Laod.19](#).
- **Loupež** . - Nejen loupež, nýbrž také vůbec lakota se považuje za hrozný a odvratný skutek, [Řehoř.Neoc.3](#). Kdo v čas války se připojil k barbarům, účastní se jejich vpádu a ukazuje jim cesty a domy, nesmí býti přičten ani do počtu naslouchajících, [Řehoř.Neoc.8](#). Kdož se odváží napadnouti na cizí domy a byli z toho usvědčeni, nesmí býti zařazeni ani do počtu naslouchajících Písmům. Přiznají-li se sami a navrátí-li cizí majetek, musí býti v počtu padajících, [Řehoř.Neoc.9](#).
- **Lupič** - bojovníci a lupiči se odsuzují, [Basil.55](#). Lupič se soudí jako vrah, [Řehoř.Nis.6](#).
- **Macedoniané** - bludaři sjednocují se s církví udělením myropomazání, [II.7, VI.95](#).
- **Macedonius** - bludař, [VI.1](#).
- **Majetek církve** - viz [Církev](#).
- **Majetek biskupa** . - viz [Biskup](#).
- **Majetek episkopie** - viz [episkopie](#).
- **Malomocný** - se má modliti venku, [Anc.17](#).
- **Manichejský blud** - [Basil.1](#).
- **Mantie** - [Nicef.27](#).
- **Manželství** - druhé a další, [Nicef.27](#).
- **Manželský svazek** . - posvátnost manželského svazku:

- **a/ manželství je ustanoveno Bohem:** [Ap.51](#), poctivé manželské spojení je čestné, [Gangr.21](#). Kdo opovrhne a hnusí se věrné a zbožné ženy, jakoby nemohla vejíti do nebeského království, je pod klatbou, [Gangr.1](#). Kdo zůstává panicem (pannou) nikoliv z příčiny posvátnosti panictví, (panenství), ale z hnusu před manželstvím, je pod klatbou, [Gangr.9](#). Opustí-li žena muže hnusí se manželství, je pod klatbou, [Gangr.14](#). Kdo z duchovenstva se vzdaluje manželství z hnusu, musí se napravit nebo podléhá církevnímu potrestání, taktéž i laik, [Ap.5, 51](#). Kdo se domnívá, že nelze přijímati v liturgii od kněze vstoupivšího do manželství, je pod klatbou, [Gangr.4](#).

- **b/ uzavírání manželství:** Nesmí se oddávati nezákonná manželství, [Theof.13](#). Ti, kdož uzavírají manželství, musí míti souhlas svých rodičů. [Basil.38, 42](#), svých pánů, [Basil.40, 42](#).

Uzavírání manželství se zakazuje:

1/ biskupům, [VI.12](#).

2/ mnichům a mniškám nebo pannám, jež se zasvětily Bohu, [IV.16, Basil.6, 18](#).

3/ diakonům [IV.15](#).

4/ presbyterům, jáhnům a podjáhnům obdrželi-li svou hodnost. [Ap.26, VI.3, 6](#).

5/ věřícím, zvláště žalmistům a zpěvákům s nevěřícími jako jsou židé a pohané a s bludaři, [IV.14, VI.72, Laod.10, 31](#).

6/ muži, žije-li jeho žena a ženě, žije-li její muž, [VI.87, Basil.77](#).

7/ těm, kdož jsou v duchovním příbuzenství (viz ["Duchovní příbuzenství"](#))

8/ Pokrevním příbuzným (viz ["Pokrevní příbuzní"](#)). c/ Povinnosti manželů: Manželé jsou povinni za souhlasu se zdržovati druh od druhu ke konání modlitby zvláště v den sobotní a nedělní, [Dion.3, Timoth.13](#).

- **d/ Povinnosti při svatebních slavnostech:** Nesluší se, aby křesťané na svatbách tancovali, nýbrž mají slušně jísti, [Laod.53](#).
- **e/ epitimie za některá nezákonitá manželství:** Kněz, jáhen a podjáhen, kteří uzavřeli manželství po svém vysvěcení, jsou zbaveni své hodnosti, [VI.6](#), [Neoc.1](#). Jestliže kněz z neznalosti pravidla se zavázal nesprávným manželstvím, zdrží se pouze kněžských funkcí, manželství jeho se rozlučuje, ale nezbavuje se kněžství s kněžské cti, [VI.26](#). Je zakázáno manželství věřícího s bludařkou, [VI.72](#). Mnich, mniška a panna, jež se Bohu zasvětila, vstoupí-li do manželství, zbavuje se církevního obecnství, [IV.16](#). a jejich manželství se rozlučuje.
- **f/ Druhé manželství:** je lék proti smilstvu, ale nikoliv prostředek k rozkošnictví, [Basil.87](#). Kněz nesmí jísti na svatbě toho, kdo uzavřel druhé manželství, [neoc.7](#). Po druhé oddaní se odlučují na rok a na dva roky, [Basil.4](#).
- **g/ třetí manželství** je nečistota v církvi, ale je lepší než smilstvo. [Basil.50](#). Po třetí oddaní podléhají epimiii, [Basil.4](#), [80](#).
- **h/ polygamie** je skutek zvrácený a těžší než smilstvo, [Basil.80](#), epitimie, [Basil.4](#), [80](#), viz [Postn.19](#).
- **Marceliáni** - bludaři [II.1](#).
- **Maria, Panna, Bohorodice** - dogma IV , neposkvrněná naše vládkyně, dogma VII .
- **Maska** - křesťané nesmějí nosit masky, [VI.62](#).
- **Maso** - s krví, zvěřinu a zadávené nejísti, [Ap.63](#). Kdo odsuzuje toho, kdo jí maso se zbožností, a vírou, je pod klatbou, [Gangr.2](#). Nemají býti odsuzováni ti, kdož nejedí maso ze zdrženlivosti, [Ap.51](#), [53](#), [Anc.14](#), [Basil.86](#). Přinášení masa má se díti mimo chrám. [VI.96](#).
- **Mauritanie Sitifenská** - povoleno, aby měla svého předního biskupa, [Karth.24](#).
- **Maxim Cynik** - [II.4](#).
- **Maximian** - biskup Vagenský, bludař, [Karth.99](#).
- **Maximianisté** - bludaři, [Karth.78](#), [80](#).
- **Město** - V malých městech nelze ustanovovati biskupy; ti, co byli ustanoveni před tím, nesmějí podnikati nic bez souhlasu městského biskupa, [Laod.57](#).
- **Metropolita** - je vedoucí biskup oblasti, [I.4](#), [6](#), [IV.28](#), [Ant.19](#). Též exarcha [IV.9](#), [17](#). Biskupové v oblasti jsou povinni ctít ho jako hlavu, nekonati nic, co převyšuje jejich pravomoc bez jeho uvážení a pronáseti jeho jméno při modlitbách, [Ap.34](#), [Ant.9](#), [Cař.a.14](#). Metropolita pečuje o své území [Ant.9](#). Svolává místní sněm [Ant.19](#). Potvrzuje volbu biskupa [I.4](#) a ustanovuje ho s biskupy své oblasti, [IV.28](#). Smí vzít klerika od podřízeného biskupa a vysvětit ho na jáhna, presbytera a episkopa potřebné církve, [Karth.66](#). Bez jeho vědomí nesmějí podřízení biskupové cestovat za moře, [Karth.32](#). Vzpomíná na modlitbách svého patriarchy, [Cař.a.15](#), nesmí se nazývati veleknězem, [Karth.48](#), ani rozšiřovati svou pravomoc za obvod své oblasti, [II.2](#), [III.8](#). Nemá nic dělat bez uvážení nebo souhlasu biskupů své oblasti, [Ap.34](#), [Ant.9](#). Oblastního biskupa ustanovují biskupové oblasti, [Sard.6](#). Soudí ho biskupové té oblasti společně s ostatními metropolity, [III.1](#). Město oblastního metropolity pojmenované rozhodnutím císařským metropolie, musí se spokojiti pouze se ctí, [IV.12](#).
- **Milost** - Kdo řekne, že ospravedlňující v Pánu Kristu milost boží působí pouze odpuštění hříchů, už spáchaných, ale neposkytuje pomoci, aby nebyly činěny jiné hříchy, anathema, [Karth.125](#). Milost dává nejen vědomost, co nutno činiti, nýbrž i lásku, aby bylo lze splniti to, co víme; taktéž kdo praví, že milost Boží nám pouze odhaluje poznání hříchu a to, co nutno hledati a čeho se varovati, ale neposkytuje síly ke konání toho, co máme, anathema, [Karth.126](#). Kdo řekne, že milost ospravedlňování je nám dána proto, abychom skrze ni snadněji plnili to, co lze splniti dle svobodného rozhodnutí, třebas můžeme s obtížemi i bez ní plniti božská přikázání, anathema, [Karth.127](#).
- **Milostnice** - [Nicef.34](#).
- **Mnišství** . -
- **1/ Přijímání do mnišství:** Žádný dřívější způsob života nebrání křesťanu, aby vstoupil do mnišství, [VI.43](#). Je velmi spasné připojovati se k Bohu skrze vzdálení z pozemských zmatků, [VI.40](#). Na vstupujícím do mnišství nutno požadovati slib panictví, [Basil.19](#). Ale po vyzkoušení, [VI.40](#). Věk pro sliby, [VI.40](#), [Basil.18](#). Igumen, který konal postřižiny před uplynutím tříleté zkušební lhůty, budiž zbaven igumenství. Ten, kdo před uplynutím lhůty přijal mnišství, má býti odevzdán do přísnějšího monastýru, [Cař.a.5](#). Tříletá zkušební lhůta může býti zkrácena pro nemoc a pro člověka, který už v občanském šatě žil jako mnich, [Cař.a.5](#). Nečinite nikoho hodným mnišství bez přítomnosti osoby, která ho přijme do poslušnosti, [Cař.a.5](#). Duchovní, který přijímá do mnišství za peníze, má přestat, nebo býti svržen. Igumen neduchovní a igumenie buďtež vypuzeni z monastýru a dání do druhého na poslušnost, [VII.19](#). Nelze přijmouti do mnišství otoka bez souhlasu jeho pána, [VI.4](#). O přijetí panen do mnišství, viz "Panna".
- **2/ Způsob mnišského života:** Je úctyhodný, [Cař.a.4](#). Mniši mají zachovati nemluvnost, [VI.4](#), [VII.22](#). Nevycházej z monastýru bez potřeby a požehnání představeného, aniž nocovati mimo monastýr [VI.46](#). Mají žít v těch místech, kde se zřekli světa, [IV.4](#). Putujícímu mnichovi projevit pohostinnost, ale nelze býti přijat do druhého monastýru bez souhlasu igumena. VIII.1. S bázní z odloučení od církevního obecnství [Cař.a.4](#). Biskup může kteréhokoliv mnicha, známého zbožností přeložiti do druhého monastýru pro jeho prospěch a nebo poslati někoho z nich do světského domu, pro spásu těch, kdo v něm žijí, [Cař.a.4](#). Mniši nevcházejí do hostince nebo krčmy, kromě potřeby při cestování, [VII.22](#), [Laod.24](#). Mniši nesmějí se vměšovati ani do církevních, ani do světských záležitostí, leč by jim to z nevyhnutelné nutnosti dovolil místní biskup, [VI.4](#); nebo když městský biskup někomu z nich svěřil péči o církevní věci, o sirotky a nemohoucí lidi, [IV.3](#). Dlouho pobývají ve městě, zvláště v sídelním, bez příkazu

biskupova, mají být poslání na svá místa, [IV.23](#). Nemají vstupovati do vojenské služby a světských funkcí, [IV.7](#). Mniši a mnišky nemají žít v jednom monastýru, ani o samotě spolu rozmlouvat, mnich nemá spát v ženském monastýru a nejíst s mniškou o samotě. přinášené od muže do monastýru přijímá igumenie se starou mniškou za plotem monastýru. Mnich smí rozmlouvat s příbuznou mniškou krátce a v přítomnosti igumenie, [VII.20](#). Ženy nesmějí spát v mužském monastýru, [VI.47](#). Žena nemůže sloužiti v mužském monastýru, [VII.18](#).

3/ Epitimie za těžké přechyby mnichů: Oženivší se mnich podléhá epimimii pro smilníky, [VI.44](#), [Basil.19](#), [Anc.19](#), nebo cizoložníky, [Basil.60](#), biskup může takovým projevit lidumilnost, [IV.16](#).

4/ Majetek mnichů a mnišek: Mnichové nemají mít nic vlastního. Smějí činiti pořizeni o svém majetku před vstupem do monastýru a odkazovati jej komu chtějí, ale po vstupu do mnišství, moc nad veškerým jejich jměním má monastýr. Igumen nebo biskup má právo odebrati v přítomnosti mnohých to, co by si někdo ponechal, prodati a rozdati chudým. Toho, kdo se v srdci rozhodl zatajiti něco ze svého majetku, nutno poučovati vhodnou epimimii, [Cař.a.6](#).

5/ Představený monastýru, který nevyhledává uprchlé mnichy a nesnaží se posilovati padlé, má býti odloučen od svatých tajin, [Cař.a.3](#). Povinnost hlásit hříchy, [Postn.38](#).

- **Mnich** - dezertér [Nicef.14](#), [Nicef.35](#), odchod z monastýru [Mik.6](#).
- **Mnichové** - odchod z monastýru, [Nicef.17](#), [18](#), [25](#), pod epimimii, [Nicef.19](#); v postu, [Nicef.20](#), [33](#), [48](#), požehnání jídla, [Nicef.49](#).
- **Mnichové** - pády: žijící ve světě [IV.4](#), [VI.42](#), [Cař.a.2](#), [Cař.a.4](#), [Nicef.35](#); opuštění mnišství [Nicef.25](#); smilstvo apod. [Bas.60](#), [IV.16](#), [Nicef.14](#), [VI.44](#), [Bas.19](#), [Bas.6](#)
- **Mniši** - a práce, [Nicef.16](#), a vojenská služba [Nicef.22](#), vchod do oltáře, [Mik.1](#).
- **Mnišky** - smějí do oltáře, [Nicef.15](#), zhanobení, [Nicef.21](#), přijímání od mladého presbytera [Nicef.23](#).
- **Modla** - modloslužebnictví. Utíkati se o pomoc k císařům k zničení model a zůstatků modloslužebnictví [Karth.69](#), [95](#). Kdo opustiv Krista, koná tajné modlářství, anathema, [Laod.35](#).
- **Modlám obětovati** - viz [Zřeknutí se víry](#). Presbyteri a jáhni, kteří obětovali modlám a potom obnovili zápas víry, nezavrhují se cti, sedění, ale nekonalí bohoslužby, [Anc.1](#), [2](#). Kdo vyznal, že je křesťan, ale z přinucení oproti své vůli obdržel do ruky něco z obětovaného modlám, je vyznavačem, [Anc.3](#), [Petr.14](#). Různé epitimie pro ty, kteří se zúčastnili obětí modlám nebo obětovaného modlám podle jejich rozličné viny, [Anc.4](#), -9,
- **Modlitba** - Kdož vejdou do chrámu, mají setrvati na modlitbě do konce, [Ap.9](#), [Ant.2](#). Které modlitby konat, [Karth.116](#). Ty, jež byly stanoveny a shromážděny na sněmu osvěcenými, [Karth.116](#). Anathema tomu, kdo praví, že slova modlitby Páně "odpusť nám naše viny" neříkají svatí, protože jsou hříšní, ale z pokory, [Karth.130](#). Klerici jsou povinni pronášeti na modlitbě jméno svého biskupa, [Cař.a.13](#), biskup jméno svého metropolity, [Cař.a.14](#), metropolita jméno svého patriarchy, [Cař.a.15](#), modliti se za odpadlíky k víře navracené, nikomu neškodí, [Petr.11](#). Kdo zbaven smyslu na sebe vztáhl ruku, může býti zahrnut do modliteb, [Timoth.14](#).
- **Modlitba domovní** - Duchovní mohou sloužiti a křtiti v modlitebních místnostech v domech s povolením biskupa, [VI.31](#), [Cař.a.12](#).
- **Modlitební dům** - nesmí býti budován bez souhlasu biskupa, [IV.4](#). Není-li prostředků k dobudování, [VII.17](#).
- **Modlitebny pohanské** - prositi císaře o vyvrácení, [Karth.69](#).
- **Monastýr** . -
- **1/ Budování monastýrů a jejich závislost na biskupovi:** budování monastýru je věc důležitá a chvályhodná, nesmí se dít bez povolení eparchiálního biskupa, [IV.4](#), [Cař.a.1](#), a bez příslušné modlitby, [Cař.a.1](#); posvěcený monastýr nesmí se státi civilním bydlištěm, [IV.24](#), [VI.49](#). Mnichové mají býti podřízeni městskému biskupu, a on má pečovati o monastýry. [IV.4](#), [8](#).
- **2/ Vzájemný vztah mezi monastýry:** Monastýry nemají býti smíšené, t.j. mužské a ženské dohromady, [VII.20](#).
- **3/ Majetek monastýru:** nutno chrániti, [IV.24](#), [VI.49](#). Monastýrské polnosti a statky neprodávati. V případě nevyžádání polí, lze je odevzdati klerikům, ale koupené od nich nutno vraceti monastýru, [VII.12](#). Monastýr vyloupený a obrácený v obydlí nutno obnoviti, [VII.12](#), [13](#). Věci a peníze zasvěcené Bohu od vstupujících do monastýrů mají zde zůstat dle slibu, ať dárce zůstane v monastýru či odejde, [VII.19](#). Vše, co patří monastýru, má býti zapsáno do knih, [Cař.a.1](#). Kdo věnoval monastýru majetek, nemůže jej odevzdávati ani jím disponovati, [Cař.a.4](#).
- **Montanisté** . - čili Frygové, bludaři, sjednocují se se svatou církví křtem jako pohané, [II.7](#), [VI.95](#).
- **Mučedník** - kdož odsuzuje shromáždění na počest mučedníků, pod klatbou, [Gangr.20](#). Paměť mučedníků má býti konána jen na těch místech, kde jsou jejich ostatky nebo část ostatků, nebo obydlí, nebo majetek, nebo místo jejich utrpení, ale nutno odvrhnouti oltáře, vystavěné podle vidění ve snu a marnivých zjeveních, [Karth.94](#). Ostatně ve velikonočním postu konat památku mučedníků o sobotách a nedělích, [Laod.51](#). Je dovoleno čísti o utrpení mučedníků v jejich dny, [Karth.56](#). Avšak ohni odevzdávati pověsti o mučednících lživě sestavené nepřáteli pravdy. Podléhá anathemě, kdož je přijímá za pravé, [VI.63](#). Nesmí se choditi k lžimučedníkům u bludařů, [Laod.34](#), a na místa, bludaři zvaná mučednická, [Laod.9](#).
- **Mučednický chrám** - [IV.6](#), [8](#), [10](#).
- **Myro, myropomazání** - přípravu myra nemají konat kněží, [Karth.6](#). Křtenci po křtu mají býti pomazáni nebeským pomazáním, [Laod.48](#). Kterí z bludařů mají býti sjednocováni při obrácení k pravoslaví, myropomazáním, [II.7](#), [VI.95](#).
- **Myšlenky** - nepodléhají epimimii, [Postn.4](#), kdy ano [Postn.5](#).
- **Narození Kristovo** - Panna porodila vměstitelné (*neumístitelné*) Slovo, což rozum nechápe a slovo nevyjádří. Nutno vyznávat, že božské zrození z Panny jako bezsemenné bylo nebolestné. Proto věřící nemají po dni narození Kristova připravovat a podávati chlebové pečivo jako na počest porodních bolestí Panny Marie, [VI.79](#).
- **Násilí** - viz [Smilstvo](#).

- **Navatiané** - bludaři, jinak "čistí", "lepší", viz ["Čistí."](#)
 - **Neděle** - křesťan je povinen světit nedělní den, [Laod.29, Theof.1](#). V nedělní dny se nesmí sklánět kolena, [I.20, VI.90, Petr.15](#). Nedělní den nutno strávit jako den radosti. [Petr.15](#), bez postu. Kdo se z příslušníků kleru toho dne postí, má být svržen, laik odloučen, [Ap.64](#), v údobí čtyřicetidenního postu o nedělních dnech věřící jsou povinni zdržovati se všeho zabitého, syru a vajec, [VI.56](#), půst se zmírňuje v nedělní den v předvečer Zjevení Páně, [Theof.1](#).
 - **Nekrvavá oběť** - [VI.28](#), viz [Liturgie](#).
 - **Nemoc** - [Nicef.26](#).
 - **Neposlušenství** - církevních rad a epitimii předávati soudu občanské moci, [Cař.a.9](#).
 - **Nestorij** - bludař, [VI.1](#). Klerici, kteří přijali Nestoriovo nebo Celestiovo mudráctví se zbavují hodnosti a laici odlučují, [III.1, 2, 4, 6, 7](#), rehabilitují se ti, kteří Nestorij suspendoval za pravoslavi, [III.3](#); sněmem degradovaní, Nestorijem však ustanovovaní. znovu se zbavují hodnosti, [III.5](#).
 - **Nevolnictví** - Je nelidské držeti v nevolnictví křesťany, kteří prchli ze zajetí barbarského, [Řehoř.Neoc.7](#).
 - **Nocleh** - v předsíni chrámové, [Nicef.3](#).
 - **Novat** - bludař, presbyter římské církve, pozn. [I.8](#).
 - **Novoluní** - novoměsíc, zapalování hranic při novoměsíci nutno odstraniti, [VI.65](#).
 - **Novotářství** - odporující Písmům a církevním pravidlům nemá být zaváděno, [Gangr.21, I.2](#).
 - **Numidil** - přední biskup Numidie měl některá zvláštní práva, [Karth.97](#).
 - **Nutnost** - nouze, potřeba, z nutnosti a jiných pohnutek vznikalo mnoho v dávné době nikoliv dle pravidel církve; napříště nic takového nesmí se státi, [I.2](#).
 - **Obecenství** - (společensví) (obcování) s církví a s věřícími pouze na modlitbách je neúplné, ale v přijímání svatých Tajin úplné, [Anc.5](#), -9; biskupové a ostatní klerici, s nimiž zahájeno soudní řízení, jsou mimo obecenství, [Karth.90, 98](#); viz ["Soud"](#).
 - **Obětování** - viz [Přinášení](#).
 - **Obhajoba** - obhájce, viz [Ekdik](#).
 - **Obchod** - neprováděti obchod uvnitř posvátného nádvoří, [VI.76](#).
 - **Obrazy** - jež klamou zrak a vyvolávají plamen nečistých rozkoší, jsou zakázány, [VI.100](#).
 - **Obviněný** - obvinění, viz [Soud](#).
 - **Oděv** - biskupové a klerici nemají se zdobiti nádherným, světlým a pestrým oděvem a lemováním jiné barvy, [VII.16, Gangr.21](#), klerici nemají nositi nevhodný šat ani na cestách, ale ten, co je určen pro kler, [VI.27](#). Kdo se vysmívá těm, kdož nosí prostý a skromný šat, má být napraven epitimií, [VII.16](#). Hrubý šat nelze nositi pro domnělou askesi ani odsuzovati ty, kteří nosí se zbožností hedvábný šat, obecně přijatý, [Gangr.12](#). Muž nemá oblékati ženský oděv ani žena mužský, [VI.62](#), ani ne z asketických pohnutek, [Gangr.13](#).
 - **Odloučení** - laika od přijímání; u duchovní osoby jest zbavení řádu, suspense.
 - **Odloučení** - bývá:
 -
- a/ od svatého přijímání,
b/ od všech modliteb, [Anc.5](#), -9.
- **Odloučený od přijímání** - a jedení prosfor, [Mik.10](#).
 - **Odloučený** - od obecenství nebo ten, komu zakázán výkon bohoslužeb, nesmí do vyšetření záležitosti přisvojovati si obecenství, [Sard.14, Karth.28, 38, Basil.88](#). Kdo se modlí s odloučenými, má být sám odloučen, [Ap.10, Ant.2](#). Lid, který přijme odloučeného nebo suspendovaného klerika, se odlučuje, [Basil.88](#). Skryje-li odloučený své odloučení, potrvá odloučení delší čas, [Ap.13](#). Odloučené biskupy nesmí jiný biskup připustiti, jen v případě smrti odloučeného nebo s povolením biskupa nebo sněmu, [Ap.32, I.5, Ant.6](#). Klerik, odloučený svým biskupem, je odloučen, dokud se neospravedlní, [Theof.4](#), viz ["Soud"](#). Odloučení svým biskupem mohou hledati ospravedlnění před sněmem, který provede řádné vyšetření o odloučených, [I.5, Ant.6, 20, Theof.4](#). Suspendovaný v Africe a hledající obecenství za mořem (v Itálii) vyobcovává se z kleru, [Cař.b.1](#). Odloučený v hodině smrti obdrží svaté tajiny, ale uzdraví-li se k životu, vrací se k dřívějšímu stavu, [Řehoř.Nis.2, 5](#).
 - **Odměnu** - nesmí nikdo požadovati za ukázání, uschování, nalezení, atd. věcí, uchvácených nepřitelem v čas jeho vpádu a nalezených na poli nebo ve svém domě, [Řehoř.Neoc.10, 11](#).
 - **Odpadlý** - viz [Zřeknutí](#).
 - **Odpadlý od víry** - viz ["Zřeknutí se víry"](#).
 - **Odštěpenec** - viz [Rozkolník](#).
 - **Ochrana** - klerika, odsouzeného na soudu biskupů, před trestem, se trestá buď peněžitou pokutou nebo zbavením cti, [Karth.73](#).
 - **Olej** - krádež oleje z chrámu, viz [svatokrádež](#).
 - **Oltář** - žertveník, [Ant.5](#). Pouze posvěcení smějí vcházeti do svatého oltáře a tam přijímati, [Laod.19](#). Avšak nikdo z laiků, kromě osob císařské hodnosti, [VI.69](#). Žena nevcházejž do oltáře. [Laod.44](#). Oltáře čili žertveníky postavené v polích a vinicích jakoby na paměť ostatků mučedníků, vybudované stejně podle snů a lichých vidění, nutno bořiti a poučovati zmatený lid. [Karth.94](#). K oltáři se nepřináší med, mléko, siker, ptáci, zvířata, maso a zelenina, ale přináší se víno, chléb, [Ap.3, VI.57, 99, Karth.46](#), olej pro lampy, kadidlo [Ap.3](#), prvotiny pšenice nebo hroznů pro požehnání, [Karth.46](#).

- **Onanie** - [Postn.10](#), -14.
- **Opilství** - kněží holdující vínu mají být vyvrženi. Nižší klerici a laici odloučení, nepřestanou-li, [Ap.42, 43](#);
- **Orár** - nenosí nižší církevní služebníci, [Laod.22, 23](#).
- **Origenes** - jeho učení, pozůstávající z fantasmie bloudícího rozumu, odsouzeno, [VI.1](#).
- **Osij** - biskup kardubaký, [Sard.1](#).
- **Otrok, otrokyně** - bez souhlasu pána nepřijímat do mnišství nebo kleru otroků, [Ap.82, IV.4](#). Otroci se propouštějí na svobodu při třech svědčích, [VI.85](#). Otroci se nesmí vzdalovati služby svému pánu pod záminkou zbožnosti, [Gangr.3](#). Otrokyňe, která se provdala proti vůli svého pána, smilní, [Basil.40, 42](#). Znásilněná svým pánem, [Basil.49](#). Ovdověli-li a souhlasili-li na druhé manželství způsobem únosu, nemá být obviněna, ale podléhá epitímii pro po druhé oddané, [Basil.53](#).
- **Ozdoba** - tělesná se zakazuje kněžskému stavu, [VII.16](#).
- **Padesátice** - v jejích dnech nesklánět kolena, ale modliti se stoje, [I.20](#).
- **Paměť zesnulých** - má se konat liturgií a z nouze též mimo liturgii modlitbami, [Karth.50](#).
- **Pán** - provdané proti vůli pána, viz [Smilstvo](#).
- **Panna** . - Co je panna, [Basil.18](#). Věk pro slib a ustanovení, [Basil.18, VI.40, Karth.140](#). Zasvěcení panen nekoná kněz, ale biskup, [Karth.6](#). Takové panny se svěťují zbožným ženám, [Karth.53](#). Panna, Bohu posvěcená nesmí vstupovati do manželství, [IV.16](#). Zakazuje se jí spoluzít s jakýmkoliv mužem jako s bratry, [Anc.19](#). Podmínky, při nichž povoleno panny navštívit, [Karth.17](#). Hřích panen Bohu zasvěcených je těžší než hřích vdov, [Basil.18](#). Panna podléhá epitímii cizoložnice, je-li padlá, [Basil.18, 60](#). Její manželství se rozlučuje, [Basil.6](#). Kdo ji pojme, zcizoloží, [Basil.18](#). Příslušný biskup má plné právo projevit padlým pannám lidumilnost, [IV.16](#).
- **Panenství** - Vdovství je nižší než panenství, [Basil.18](#). Panenství pro Pána spojené a pokorou je poctivé, [Gangr.10, 21](#). je dobré a svaté, [Gangr.9](#). Avšak jestli se někdo ze svobodných vzdaluje manželství z hnusu nad manželstvím nebo z povyšování nad oddanými, je pod klatbou, [Gangr.10](#). Slib panenství uznává se platným, když věk dostihl plného rozumu, [Basil.18](#). Kdož dala slib panenství v bludu a potom vstoupila do manželství, nepodléhá odsouzení, [Basil.20](#).
- **Paramonarij** - služebník k ochraně svatých míst, kostelník, [IV.2](#).
- **Pascha** - Nelze porušovati ustanovení nicejského sněmu o svěcení Paschy, [Ant.1](#). O svátku Paschy nelze posílat svaté tajiny do jiných farností k požehnání, [Laod.14](#). Den Paschy oznámiti skrze delegáty sněmu nebo připsáním při sněmovním usnesení, [Karth.62, 84](#). Nelze konat Paschu se židy před jarní rovnodenností, [Ap.7, Ant.1](#).
- **Pastýř** - který přijal vedení má všemožně pečovati o to, aby zbloudilou ovečku navrátil a uštknutou hadem léčil, [VI.102](#).
- **Pátek** - v něm postiti podle podání pro utrpení Páně, [Petr.15](#).
- **Patriarcha** - co bylo stanoveno o presbyterech, biskupech a metropolitě, totéž ba ještě více náleží patriarchovi, [Cař.a.15](#).
- **Pavliáni** - [I.19, VI.95](#).
- **Peníze** - ustanovení za peníze, viz [Simonie](#).
- **Pepuziáné** - bludaři, následovníci Montana, [Basil.1](#).
- **Perioda** - ženská, [Postn.28](#).
- **Periodeut** - se ustanovuje v malých městech a vesnicích, nikoliv biskup, [Laod.57](#).
- **Petr** - arcibiskup alexandrijský, svatý otec, jeho pravidla přijata do církevního zákona, [VI.2](#).
- **Píseň trojsvatá** - v ní po "svatý nesmrtelný" nesmí se přidávati slova "za nás ukřižovaný", [VI.81](#).
- **Pláč** . - první stupeň epitímie pro kajícíky. Bývá za branou modlitebního chrámu, [Řehoř.Neoc.12](#).
- **Podání** - dochované z dávných dob nutno zachovati (*posvátná Tradice*), [Karth.3](#). Je zachyceno písemně nebo bez sepsání, dogma VII , [Basil.91](#); dogmata dochovaná podáním mají tutéž váhu jako písemná, [Basil.91, 92](#).
- **Pohan** - Křesťanům se nedovoluje vnášeti do pohanských chrámů olej nebo páliť svíčky, [Ap.71](#), ani světit s pohany, [Laod.39](#). Věřící nesmějí uzavírat manželství s pohany, leč přislíbí-li, že přijmou křesťanskou víru, [IV.14, Laod.10, 31, Karth.38](#).
- **Pohoršení** - věřící nesmějí vyvolávat pohoršení, [VI.47](#).
- **Pohostinný dům** - [IV.10](#).
- **Pokání** - viz [Kajícník, Epitímie](#).
- **Pokojný list** . - nikoho s cizích nepřijímat bez pokojného listu, [Ant.7](#), bezúhonní chorepiskopové mohou dávat pokojné listy, [Ant.8](#). Chudí mají míti osvědčení o chudobě, [IV.11](#).
- **Pokrm** - se nesmí klásti za chrámovým plotem ani tam provádět obchod, [VI.76](#). Není dovoleno jísti s divadelními výmysly a satanskými písněmi. Kněží nemají jísti o samotě se ženami, nýbrž s bohabojnými a zbožnými muži a ženami, aby obecností stolu vedlo k duchovnímu vzdělání, [VII.22](#). Dovoleno je pokrm pro zajaté křesťany z rukou pohanů, není-li obětované modlám, [Řehoř.Neoc.1](#).
- **Polnosti** - patřící episkopii, viz [Episkopie](#). Půda monastýrská, viz [Monastýr](#).
- **Poluariáné** - bludaři, [II.1](#).
- **Poluce** - (výron semene) přirozená, noční není hřích, [Athan. k Amunovi, Dion.4, Timoth.12, Postn.8](#). -9.
- **Polygamie** - je skutek zvířecí, těžší smilstva, [Basil.80](#). epitímie [Basil.4, 80](#).
- **Pontský biskup** - [II.2](#).

- **Posedlý** . - nesmí býti přijat do kleru ani připuštěn k modlitbě s věrnými, [Ap.79](#). Ten, kdo se neočistil od nečistého ducha, může obdržeti svatý křest pouze při odchodu ze života, [Timoth.2](#). Ale věrný posedlý běsem, neporušuje-li svátost a nerouhá se, může přijímati periodicky, [Timoth.3](#), pokrytecky posedlé nutno trestati, [VI.60](#), a přijímati, [Mik.4](#).
- **Poskvrna** - duševní vlastně poskvrňuje, [Ap.77](#).
- **Poskvrnění kněze** - bludem a rozkolem, [Stud.1, 16](#).
- **Poslouchání** . - naslouchání, druhý stupeň epitimie pro kajícíky. Hříšník má stát za dveřmi v předsíni pouze do modlitby za katechumeny, [Řehoř.Neoc.12](#).
- **Postřižiny** - viz [Mnich](#).
- **Posvátná místa** - kdož převrací v obyčejná a když se u nich chovají nedbale a tak v nich žijí, mají býti vyhnáni i z míst, určených pro katechumeny, [VI.97](#).
- **Poustevnictví** - pokorné je hodné souhlasu, [Gangr.21](#).
- **Poustevník** - t.zv. poustevníky, kteří v černých řízách s dlouhými vlasy chodí po městech mezi ženami a muži, určovali do monastýru nebo vyhánět na poušť, [VI.42](#).
- **Pověra** . - oltáře postavené z pověry, viz "[Oltář](#)".
- **Pověrovací list** - Posvěcená osoba nebo klerik nesmí putovati bez pověřovacího listu od svého biskupa, [Laod.41](#).
- **Povolání duchovní** - je vyšší než světské, [VI.7](#).
- **Požehnání** - je podávání posvěcení, [VI.26](#), [Basil.27](#), proto od bludařů se nesmí přijímati požehnání, [Laod.32](#). Ten kdo sám potřebuje léčit vlastní rány, nesmí žehnati druhému, [VI.3, 26](#), [Basil.27](#).
- **Práce a půst** - [Nicef.42](#).
- **Pragmatikální list** - [IV.12](#).
- **Pravidlo** - Pravidla svatých apoštolů šesti všeobecných sněmů a těch, kdož se místně shromáždili, a od svatých otců vydaná, vcelku a nepohybně přijímáme. [VII.1](#). Nikdo nesmí je měniti, něco z nich vypouštěti ani přijímati druhá, podvržená, [VI.2](#).
- **Pravoslavný** - děti kleriků, narozené v manželství s jinověrkou a pokřtěné u bludařů, mají býti přiváděny do obecnství s obecnou církví, [IV.14](#); děti kleriků nemohou vstupovati do manželství s jinověrci, leč když slíbí přijmouti pravoslavnou víru, [IV.14](#). Pravoslavní členové kleru jsou svobodni podřízenosti biskupům, kteří odstupují od pravoslaví, [III.3](#), [Cař.a.15](#).
- **Presbyter** . -
 - **1/ K ustanovení presbytera:** Presbyter ustanovuje jeden biskup, [Ap.2](#). Nikoliv před třicátým rokem, [neoc.11](#), [VI.14, 15](#). Nikoliv před tím, než převede na pravoslaví všechny své domácní, [Karth.45](#). Ne hned po křtu, [I.2](#). Nepřekotně, ale po prověření, [Sard.10, I.9, Cyr.4](#); viz [Kler. Rukopoložení](#).
 - **2/ Poměr presbytera k biskupu:** Presbyter nesmí opomíjet svého biskupa, [Cař.a.14](#). Bez souhlasu svého biskupa nesmí nic činiti, [Ap.39](#), [Laod.57](#). Presbyter, který opustil svůj obvod bez souhlasu svého biskupa a přemístil se do druhého, odlučuje se od obecnství, když se nevrátí, [Ap.15, I.15, 16](#). Učiní-li rozkol, opovrhnuv svým biskupem, požádá zvláštní shromáždění, buduje jiný oltář, nepřesvědčiv biskupa v ničem, co by odporovalo zbožnosti a spravedlnosti, budiž svržen jako vládčivý, [Ap.31](#). Předává se anathemě, [Karth.10, 11](#), [Gangr.6](#), [Cař.a.13](#). Presbyter je povinen pronášeti jméno svého biskupa na modlitbách, [Cař.a.13](#). Je povinen dohlížeti na způsob života služebníků chrámu a referovati o nich [Basil.89](#).
 - **3/ Pastýřské povinnosti presbyterovy:** Presbyter musí neproměnitelně býti při záležitostech církve, [Ap.51](#). Je povinen učiti kleriky a lid zbožnosti, [Ap.58](#). Ty, kdo jsou nedobrého chování poučovati radami a někdy církevními epitimiemi, [Cař.a.9](#), poskytovati nutné potřebným, z kleru, [Ap.59](#). Nepřijímající tajiny bez provinění, má býti odloučen, [Ap.8](#). Nepřijímající pověřenou službu se odlučuje, dokud ji nepřijme, [Ap.36](#), viz [Kler](#).
 - **4/ Kdo nemůže býti presbyterem:** a/ neúmyslný vrah, [Řehoř.Nis.5](#). b/ ten, kdo byl zvolen světskými představenými, [VII.3](#), viz [Kler](#).
- **Presbyterida** - [Laod.11](#).
- **Pronásledování** - Není nutno vyhledávati mučednictví, nepřijde-li samo a nerozpalovati oheň hříšníků vůči bratřím. Ostatně lze míti obecnství a těmi, kdo takto jednají, [Petr.9](#). Nepřičítati vinu těm, kdož se vykupují stříbrem v čas pronásledování, [Petr.12](#), kdož v době pronásledování za víru uprchli před pronásledováním všechno opustivše, nemohou být viněni, že místo nich byli zajati druzí, [Petr.12](#).
- **Prorok** - proti prorokům nikdo beztrestně nejednal, [kart.5](#).
- **Prosfory** - Pro tři lidi jedna prosfora a jedna svíce, [Nicef.11](#).
- **Prostopášný život** - a kandidát svěcení, [Nicef.7](#).
- **Prvotiny oltáře** - viz [Oltář](#).
- **Představený** - viz [Monastýr](#).
- **Přepych** - má býti vzdálen kněžské hodnosti a stavu, [VII.16](#).
- **Příbuzenství duchovní** . - je důležitější než tělesný svazek, kmotři při křtu dětí nemají vstupovati do manželství s jejich ovdovělými matkami, [VI.53](#).
- **Příbuzenství tělesné** . - nelze vstupovati do manželství s dcerou bratra svého, otci a synu s matkou a dcerou, otci a synu s dvěma pannami sestrami, matce dceři s dvěma bratry, dvěma bratřím s dvěma sestrami, ženě se dvěma bratry, muži se dvěma sestrami, [VI.54](#), [neoc.2](#), [Basil.23, 78, 87](#), [Timoth.11](#). Jinak se manželství jejich rozlučuje a oni podvrhnou epitimii, [VI.54](#), [Basil.78](#).
- **Přijímání** - [růz.2, 3, 5, 6, 7](#).

- **Přijímání, eucharistie** . - Odlučují se duchovní, kteří při přinášení bez řádného důvodu nepřijímají, [Ap.8](#). Věřící, kteří nezůstávají v chrámě na modlitbě do konce a odvracejí se od svatého přijímání, se odlučují, [Ap.9](#), [Ant.2](#). Kdo chce přijímati, přistoupí, složí ruce do podoby kříže, a nemá používat žádného zlatého či jiného prostředku k přijetí božského daru místo rukou, [VI.101](#). Každý umírající má být hoden přijímání, [I.13](#), [Karth.7](#), [Řehoř.Nis.2](#), [5](#). Muž a žena v noci obcující, ráno nesmějí přijímati, [Timoth.5](#). Žena mající měsíčky, nesmí přijímati dokud se neočistí, [Timoth.7](#), [Dion.2](#). Kdo se připravuje k přijímání a nenadále polkne vodu, smí přijímati, [Timoth.16](#). Posledý člověk věřící, nerouhá-li se smí občas přijímat, [Timoth.3](#). Kdo měl nečisté sny, nechť zkusí svědomí a byl-li pokoušen od satana, nechť přijímá, [Dion.4](#), [Timoth.12](#). Kdo se domnívá že nemá přijímati od ženatého kněze, je pod klatbou, [Gangr.4](#). O přijímání těch, kdož jsou pod epitimí viz [epitimie](#).
- **Příjmy** - osiřelé církve, jež náležely biskupovi, má chrániti její ekonom v celosti, [IV.25](#).
- **Přinášení** . - svatých darů na liturgii. V něm nutno řediti víno vodou, [VI.32](#). Toto přinášení nutno konati po vzájemném odevzdání pokoje, [Laod.19](#). Svaté přinášení se nekoná v domech, [Laod.58](#). Kněží mají podávati lidu přinášení bez přidávání hroznů, [VI.28](#). Za sebevrahy nečiniti přinášení, [Timoth.14](#), leč spáchal-li sebevraždu v pominutí smyslů, [Timoth.14](#). Je spravedlivé konati přinášení za odpadlé z příčiny těžkých muk, kteří pak učinili pokání, [Petr.11](#). Zbytky přinášení po použití při svátosti rozdělují mezi sebou klerici, z nich nesmějí jíst katechumeni, jenom klerici a věřící, [Theof.8](#).
- **Přinášení plodů** - nemá býti přijímáno a rozdáváno bez vůle biskupovi, [Gangr.7](#), [8](#).
- **Připadání, padání** . - klekání, třetí stupeň epitimie. Kajicník stojí za dveřmi chrámu, vychází společně s katechumeny, [Řehoř.Neoc.12](#).
- **Přirozenost** - Dvě přirozenosti jsou v jediné osobě Ježíše Krista, [dogma svatých Otců IV. všeob. sněmu o dvou přirozenostech](#) .
- **Přísaha** - je zakázána a zvláště ve špatné záležitosti, [Basil.29](#). Nenutit k porušení přísahy, kdož přísahali, že nepřijmou svěcení, [Basil.10](#). Dva způsoby rozvázání přísahy, [Basil.10](#), [17](#). Též [Postn.43](#).
- **Příspěvky** - za zemřelé, [Nicef.4](#).
- **Půjčka** - viz [Úrok](#).
- **Půst v srpnu** - [Mik.3](#).
- **Půst** - nutno zachovávat ve svatou čtyřicátnici před Paschou, rovněž ve středu a v pátek, [Ap.69](#), [Petr.15](#), v den Páně, neděli a sobotu mimo Velikou, zakázán přísný půst, [Gangr.18](#).
- **Rány Páně** - [Petr.1](#).
- **Resignace na sloužení** - písemně vynucená strachem a hrozbami, neplatí, [Cyr.3](#).
- **Rigin (Regin)** - biskup cyperský, [III.8](#).
- **Rodiče** - nemají opouštěti své děti pod záminkou poustevnictví, [Gangr.15](#).
- **Rodička a půst** - [Nicef.15](#).
- **Rozhodování** - při nesouhlase rozhoduje většina hlasů, [I.6](#), [Ant.19](#). Souhlasné rozhodnutí biskupů musí platiti, [Ant.15](#).
- **Rozkol** - presbyter, který způsobí rozkol, předává se anathemě, [Karth.10](#), [11](#).
- **Rozkolník** . - pojem, [Basil.1](#). S rozkolníky nebo odstěpenci není nutno se modliti, [Laod.33](#). Proti řádění rozkolníků dlužno prositi pomoci u císaře, [Karth.104](#). Rozkolnický křest se přijímá, [Basil.1](#). Z obrácených rozkolníků enkratitů Basil Veliký přijal dva na biskupský stolec, [Basil.1](#).
- **Rozvod (rozluka)** - není dovolený kromě případu cizoložství. Žena se nemá rozváděti s mužem proto, že ji bije, že utrácí její majetek, že je nevěrný, [Basil.9](#). Muž se nesmí rozvésti se ženou proto že je posedlá zlým duchem, [Timoth.15](#).
- **Rukopoložení** . - má býti po prověrce s vědomím duchovenstva ne tajně, ale uprostřed chrámu, v přítomnosti lidu, a při ohlášení biskupově, [Theof.7](#). Svěcenci mají být svěceni pouze od svých biskupů, [Sard.15](#). Rukopoložiti pouze s jmenovitým určením k známému chrámu nebo monastýru, [IV.6](#). Svěcení mají dostat od světitele dekrety, s vyznačením dne a roku rukopoložení, [Karth.100](#). Nikdo se nesvětí po druhé na tutéž hodnost, [Ap.68](#), [Karth.36](#), [59](#). Jenom svěcení od bludařů mohou býti znovu svěceni od pravoslavných biskupů, [Ap.68](#), [Basil.1](#). Nelze nutit k porušení přísahy ty, kteří přísahali, že nepřijmou svěcení, [Basil.10](#).
- **Řád církevní** - jest zachovávat, [Karth.2](#).
- **Řehoř Bohoslovec (Theolog)** - svatý a blahoslavený otec. Jeho pravidlo přijato do církevních předpisů, [VI.2](#).
- **Řehoř biskup neocaesarejský** - svatý a blahoslavený otec. Jeho pravidla přijata mezi církevní předpisy, [VI.2](#).
- **Řehoř, biskup nisský** - svatý a blahoslavený otec. Jeho pravidla přijata mezi církevní předpisy, [VI.2](#).
- **Řím Nový** - Cařihrad, *Konstantinopol* [II.3](#).
- **Římský biskup** - má míti moc na západě, [I.6](#). Jeho stolec, [VI.36](#).
- **Sakkofoři** - bludaři, [Basil.47](#).
- **Satyrická maska** - se nesmí nositi, [VI.62](#).
- **Sebevrah** - nebývá obětován za sebevrahy, [Timoth.14](#).
- **Savelliáné, Sabeliáni** - bludaři, [II.1](#), [7](#), [VI.95](#).
- **Shluk, sročení lidu** - nesmí voliti kněze, [Laod.13](#).
- **Shromáždění církevní** - kdo bez omluvy po tři nedělní dny během tří týdnů nepřijde na církevní shromáždění, je-li klerik musí býti svržen, je-li laik vzdálen od obecnosti, [VI.80](#). Kdo učí beztrestně nedbati domu Božího a shromáždění v něm, je pod klatbou, [Gangr.5](#). Kdo se straní shromáždění v jedné církvi, nebudiž přijímán ani v druhé, [Ant.2](#).
- **Shromáždění rozkolné** - je ono, jež svolávají nepokorní kněží nebo biskupové a prostý lid, [Basil.1](#). Kdo svolává oddělené shromáždění vně církve, a církvi opovrhuje, chce jednati o církevních věcech bez presbytera, vyslaného biskupem, je

pod klatbou, [Gangr.6](#). Duchovní opominuv biskupa pořádající oddělené shromáždění a postavující oltář, který neposlouchá napomínajícího biskupa, se svrhne. Kdo bude úporný ve zneklidňování církve, musí být zkrácen vnější mocí, [Ap.31, Ant.5](#). Presbyter odsouzený od svého biskupa, který přináší z pýchy oddělené svaté dary, podléhá klatbě, [Karth.10, 11](#). Ostatně před odstoupením presbytera odcižujícího se od biskupa, nutno zjistiti, zda nemá spravedlivé stížnosti proti biskupovi, [Karth.11](#). Ty kdož jsou v rozkolnických shromážděních, napravovati vhodným pokáním a opět sjednocovati s církví, [Basil.1](#). Ti, kdož jsou v církevních hodnostech, odstoupí-li od církve a učiní-li pokání, někdy se přijímají v téže hodnosti, [Basil.1](#).

- **Simonie, svatokupectví** . - Milost svatého Ducha je neprodejná, [VI.23](#). Proto a/ ustanovující a ustanovené za peníze nebo dary, stejně jako prostředníky při tom, nutno zbaviti hodnosti a funkce; laiky a mnichy předati anathemě, [Ap.29, IV.20, VI.22, VII.5, 19](#). Bráti za svěcení ať se tak stalo před rukopoložením nebo po něm, či při něm je stejné, [Basil.90, Genad](#)

b/ kdo z biskupů nebo kněží žádá za podání svatého přijímání peníze nebo něco jiného, má být svržen, [VI.23](#).

c/ kdo za peníze přijímá do mnišství, má být svržen, [VII.19](#).

(Výběr z listů svatých Otců, Pisma svatého a kánonů o simonii je mj. v [samostatném oddílu této knihy](#).)

- **Sjednocení** - jinověrců s pravoslavnou církví se děje s ohledem na jejich vlastnosti skrze křest a myropomazání, [I.19, II.7, VI.95, Laod.7, 8, Basil.1, 47](#).

- **Slavoslavi** - "se Svatým Duchem" přijato z nenapsaného apoštolského podání, [Basil.92](#).

- **Slepý** - viz [Vady tělesné](#).

- **Slib** - nutno se vystříhati nerozvázných slibů, jako na příklad slib o nejedení vepřového masa, [Basil.28](#). Platí slib těch, kdož dosáhli plného rozumu, [Basil.18](#). Muži a ženy, kteří dali slib panictví a porušili ho, podléhají epitimii, [Basil.19, Anc.19, VI.44, Basil.18, 60](#).

- **Slovo Boží** - kdo poslouchá a neplní, má se napomínati, [Timoth.17](#).

- **Služebník** - nižší nemá nositi orár a neopouštěti vchod do chrámu, [Laod.22](#).

- **Smilstvo, smilník, smilnice** . -

- a/ **určení smilstva**: Rozdíl mezi smilstvem a cizoložstvím, [Řehoř.Nis.4](#). Smilníkem je uznán muž, který spáchal smilstvo se svobodnou od manželství, [Basil.21](#). Smilnicí je dívka, která se vdala bez souhlasu otcova, [Basil.38](#), pánova, [Basil.40](#), nebo vůbec toho, kdo má nad ní pravomoc, ale pouze do odpuštění a smíření, [Basil.42](#).

b/ **epitimie (trest) pro smilníky z řad laiků**: Kdo se sám rozhodl vyznati hříchy má být pod epitimií více mírnou. Kdo byl ve zlu přistižen nebo nevolky usvědčen, podrobuje se delší nápravě, [Řehoř.Nis.4](#). Proto taková epitimie se prodlužuje na devět let, [Řeh.Nys.4](#), na sedm let, [Basil.59](#), dokonce na čtyři, [Basil.22](#), a na tři roky, [Basil.38](#). Jak tedy nutno tuto epitimií prodělavati? [Řehoř.Nis.4, Basil.22, 59](#). Kdo unesl a pojal cizí snoubenku nebo si vzal ženu po tajném nebo násilném jejím zneuctění, podléhá řízení dle [Basil.22](#). Provádějí se bez souhlasu otcova nebo pánova se odlučují na tři léta od přijímání, [Basil.38](#).

c/ **epitimie pro smilníky z duchovenstva**: Kněží a klerici usvědčení ze smilstva zbavují se duchovenské hodnosti, [Ap.25, Basil.3, 32, 51, 70, neoc.1](#). Žalmista, který obcoval se snoubenkou před sňatkem, neuvádí se na vyšší hodnosti, [Basil.69](#).

d/ **epitimie pro vydržovatele smilnic**: [VI.86](#), viz [Postn.14](#). -18. Smilstvo - [Nicef.36, 37](#). Smilstvo - epitimie podle [Postn.49](#). -65. (v Pidalionu).

- **Snářství** - viz [Pověra](#).

- **Sněmovní zápisy** - obsahující usnesení sněmu jest nutno psáti jménem všech. Podepisuje je předsedající na sněmu, [Karth.96](#).

- **Sněmy** -

- **1/ místní:**

a/ **pojem**: místní sněm je shromáždění biskupů jedné oblasti, [I.5](#). Úplný sněm je ten, na němž je přítomen metropolita s ostatními, [Ant.16](#).

b/ **doba svolání**: podle dávného zvyku dvakrát do roka, [Ap.37, I.5, IV.19, Ant.20](#). Později pro různé obtíže stanoveno, aby byl jednou do roka, [VI.8, VII.6, Karth.27](#). Napřed byl sněm svolán ve čtvrtou neděli padesátice a na dvanáctý nebo patnáctý den měsíce října, [Ap.37, Ant.20](#), a potom doba před velikým postem a k podzimu, [I.5](#), posléze 21. srpna, [Karth.84](#). Rozhodně plný sněm se má konat jednou ročně, [Karth.106](#).

c/ **kdo svolává sněm**: nikdo nesmí sám o sobě svolávat sněm, [Anc.20](#). Sněm má svolat metropolita nebo oblastní biskup dopisem, [Ant.19, 20](#).

d/ **kdo tvoří sněm**: na sněm mají přicházeti všichni biskupové, [I.5, IV.19, VI.8](#), kromě těch, jimž vadí překážky, [Karth.87](#). Kdo z biskupů se na sněm nedostaví bez omluvy, sám sebe obviňuje, [Laod.4](#), a podvrhuje se epitimií, [IV.19, VI.8, Karth.87, 88](#). Biskupové předního stolce oblasti mají vysílati dva nebo dle volby více delegátů ze svých shromáždění na sněm, aby byl schopný jednání, [Karth.14](#). Úlevy biskupům při zvláštním trvání sněmu, [Karth.141, 142](#), jestliže některý představený překáží svolání sněmu, má být odloučen, [VII.6](#). Metropolita vyžadující nějakou věc od biskupa který přijel na sněm, navrátí čtyřnásobně, [VII.6](#).

e/ **předmět sněmovního jednání**: Oblastní (eparchiální) sněm zařizuje záležitosti své oblasti [II.2](#), jedná se o dogmatech zbožnosti, rozsuzuje církevní nesrovnalosti, [Ap.37, VII.6](#), a případy, vyvolávající pochybnosti, [Ant.20](#). Jedná se o žalobách na biskupa, [I.5](#), rozhoduje ve sporech biskupů o farnostech, [IV.17, VI.25](#). Doplnuje rozhodnutí menšího sněmu, [Karth.43](#), volí a ustanovuje biskupa, [I.4, IV.28, VII.3, Ant.19, 23, Laod.12, Karth.13](#), a soudí biskupa, viz [Soud](#).

f/ **uznané místní sněmy**, [VI.2](#).

- **2/ všeobecné:**

a/ **pojem všeobecného sněmu**, [I.2](#).

b/ **které jsou všeobecné sněmy?**

~>~ **První všeobecný sněm**: pozůstal z třistaosmdesáti svatých a blahoslavených otců, shromážděných v Nicei při císaři

Konstantinu proti bezbožnému Ariovi, odhalil a vysvětlil jednobytnost v třech osobách (hypostasích) božské přirozenosti, naučil věřící klanět se jednou úctou Otci i Synu i svatému Duchu a vyvrátil lživé učení o nerovnosti v božství, [VI.1](#); nikdo nesmí skládati, předkládati, a ukazovati jiné vyznání, než stanovené od svatých otců svatým Duchem v Nicei shromážděných, [III.7](#).
 ~>~ **Druhý všeobecný sněm** pozůstávající ze stopadesáti otců shromážděných v Cařihradě při velikém císaři Theodosiovi. Tento sněm doplnil nicejské vyznání víry bohosloveckými výroky o svatém Duchu, odvrhl Macedonija, který se opovážil považovati vládce za služebníka a chtěl přetítí přetítí nepřetržitelnou jednotu; a odsoudil Apolinaria, bezbožně učícího, že prý Pán přijal tělo bez duše a rozumu, [VI.1](#).
 ~>~ **Třetí všeobecný sněm** sestávající z dvouset otců, shromážděných v Efezu při císaři Theodosiovi, synu Arkadiovu. Stanovil, že jeden a týž Kristus jest Syn Boží vtělený a porodivší ho vždycky Panna je vlastně a pravdivě Bohorodice, a odvrhl Nestorija, který učil, že odděleně je Kristus člověk a odděleně Bůh, [VI.1](#).
 ~>~ **Čtvrtý všeobecný sněm** pozůstával ze šestisetřicetipěti otců, shromážděných v Chalcedoně při císaři Markianovi. Stanovil, že jeden a týž Kristus Syn Boží pozůstává z dvou přirozeností a vyobcoval z církve pošetilého Eutychije, který učil, že veliké tajemství spasení vykonal přízrak; s ním Nestorija, který potvrzoval rozdělení přirozeností a Dioskora, uznávajícího smíšení těchto přirozeností, [VI.1](#).
 ~>~ **Pátý všeobecný sněm** sestávající ze stošedesátipěti otců, shromážděných v Cařihradě při Justinianovi, zavrhl Theodora Mopsuetského, učitele Nestorijova, Origena, Didyma, Euagrija, kteří obnovili pohanské báje o přecházení a proměnění některých těl a duší a nerozumně se postavili proti vzkříšení mrtvých; také spis Theodorita proti pravé víře a proti dvanácti kapitolám blahoslaveného Cyrilla a tak zv. list Lvův, [VI.1](#).
 ~>~ **Šestý všeobecný sněm** shromážděný v Cařihradě při císaři Konstantinovi, objasnil, že máme vyznávatí dvě přirozená chťení a dvě vůle a dvě přirozené působnosti v jediném Pánu našem Ježíši Kristu pravém Bohu, který se vtělil pro naše spasení. Přijal a potvrdil víru, dogmata a pravidla předešlých pravoslavných všeobecných a místních sněmů a svatých otců a stanovil, že se nesmí nic dodávat k nim, ani odnímat, [dogma VI](#).
 ~>~ **Sedmý všeobecný sněm** sestávající z třisetsedmdesátisedmi svatých otců při císaři Konstantinovi a jeho matce Irině, vysvětlil a potvrdil dogma o úctě k ikonám, [dogma VII](#).

- **3/ Důležitost sněmovních usnesení:** Neplatí rozhodnutí proti ustanovením všeobecného sněmu, [III.8](#). Kdo se odvažuje odporovati všeobecnému sněmu, vystavuje se nebezpečí vyvržení z kleru, [I.2](#).

- **4/ Důležitost sněmů všeobecně:** Nikdo nesmí měniti sněmovní pravidla, [VI.2](#). Tato pravidla mají býti připomínána při rukopoložení, aby nebylo jednáno proti nim, [Karth.25](#). Zbavení hodnosti, domnívají-li se, že jsou v právu, mohou se odvolat *ke sněmu biskupů*, [Ant.6](#), resp. k velkému sněmu biskupů [Ant.12](#). Zbavení kněžské hodnosti sněmem a odvaživší se konati dřívější službu, zbavují se práva na obhajobu před před sněmem, [Ant.4](#).

- **Sobota** - křesťané nemají společně se židy světit soboty, [Laod.29](#). V sobotu se zakazuje přísný půst, [Ap.64](#), [VI.55](#); i o velikém postě, [VI.55](#), kromě Veliké soboty [Ap.64](#). V sobotu čísti i evangelium s druhými Písmy, [Laod.16](#).

- **Sodomista** - se přijímá do obecnství po patnáctileté epitimii, [Basil.7](#), [63](#), nebo delší, [Řehoř.Nis.4](#), někdy pouze na konci života s ohledem na věk a jiné okolnosti, [Anc.16](#), modlí se venku, [Anc.17](#).

- **Soud** . -

- **1/ obecné pojmy:** Soud se má konat nikoliv z nepřátelství, stranickosti a vyhovování lidem, [Karth.16](#); obviněný může vznést námitky proti soudcům, [Cyr.1](#), může žádat potřebnou lhůtu ke své obhajobě, [Cyr.1](#).

- **2/ svědkové a žalobci proti biskupovi a ostatním duchovním:** V církevních záležitostech mohou biskupa obviňovati pouze důvěryhodní lidé, [Ap.74](#). Nelze od nikoho uznávati udání na biskupy a kleriky bez vyšetření, nýbrž nutno napřed přezkoumati veřejné mínění o nich, [IV.21](#). Nepřijímají se obvinění biskupa a kleriků od:
 a/ bludařů, pohanů a židů, [Karth.144](#), [Ap.75](#), [II.6](#).
 b/ odsouzených a svržených kleriků nebo odloučených laiků, od odsouzených a obviněných, [II.6](#), [Karth.143](#).
 c/ nemravných a nezachovalých, [Karth.8](#), [28](#).
 d/ všech otroků a propuštěnců těch lidí, jež chtějí obviniti, [Karth.144](#).
 e/ těch, kdož záležitost dříve posuzovali, nebo byli při jednání přítomni, nebo od jejich domácích, [Karth.70](#).
 f/ těch, jež občanské zákony nepřipouští k stížnostem, [Karth.144](#).
 g/ těch, na nichž lpí skvrna bezbožnosti, od herců a lidí účastných hanebných povolání, [Karth.144](#), od stěžovatelů, jejichž jedno z mnohých obvinění už bylo vyšetřeno a nebylo prokázáno, [Karth.145](#).
 h/ stížnost od jednoho, dokonce biskupa, se nepřijímá, [Karth.147](#).
 ch/ soukromou žalobu proti biskupu a klerikům, na př. ve věci odcizení majetku nebo v jiné urážce, nutno přijímati od každé osoby, [II.6](#), [Karth.28](#), [144](#).

- **3/ Řád soudního řízení s biskupem:**

Bezúhonní stěžovatelé doručí svá obvinění biskupa všem biskupům oblasti a potvrdí je před nimi svými důkazy, [II.6](#). Biskupa soudí sněm, [Ap.74](#). Nemůže-li se sněm sejíti, soudí dvanáct biskupů, [Karth.12](#). Nezavedou-li biskupové oblasti pořádek, musejí se žalobci obrátiti k velikému sněmu, nejímá se s vědomím, že budou stejně potrestáni s obviněným, ukáže-li se, že pomlouvali, [II.6](#). Žalobce na biskupa musí doručiti záležitost k prvnímu v oblasti a obviněný má býti odstraněn z obecnství, dostaví-li se v určenou dobu k soudu, [Karth.28](#). Biskup se musí dostaviti osobně na soud, [Ap.74](#), v měsíční, v nutnosti dvouměsíční lhůtě. Opomenuv lhůtu nesmí býti v obecnství, dokud se neobhájí ve při, [Karth.28](#). Nedostaví-li se k soudu ani po třetí výzvě skrze dva biskupy, podvrhne se rozhodnutí, jež učiní sněm, [Ap.74](#), [Karth.28](#). Jestliže se žalobce v době projednávání jeho podání skryje, biskup se přijme do obecnství, onen však bude obecnství zbaven, jestliže během projednávání věci se

něčím proviní, jeho žaloba se zamítne, [Karth.28](#). Jestliže se bude rozcházeti mínění biskupových soudců, povolá biskup metropolie k poradě několik biskupů ze sousední oblasti, [Ant.14](#). Ani patriarcha nemůže rozhodnout o věci sobě podřízeného biskupa, nýbrž musí je předložit k posouzení sněmu za jeho přítomnosti, [Cyr.1](#).

- **4/ Řád soudního řízení nad presbytery, jáhny a ostatními příslušníky kleru:**

Spočívá na těchto hlavních zásadách jako u biskupů, [Karth.29](#). Zvláštnosti jsou tyto: a/ presbytera soudí šest biskupů a jeho biskup, jáhna tři, [Karth.12, 29](#). Záležitosti soudní ostatních kleriků zkoumá a rozhoduje jeden místní biskup, [Karth.29](#). Nesvrhnouti klerika pouze z podezření, [Theof.6](#). Nepřijímati ospravedlnění od kleriků, na něž podána stížnost, jestliže během roku nedodají důkazy o své nevině, [Karth.90](#).

- **5/ Odvolání k vyššímu soudu (apelace):**

a/ nevhodnost apelace:

1/ nepřenášeti záležitosti duchovních osob od soudu církevního k světskému soudu, [IV.9](#), [Karth.15](#), [117](#);

2/ od soudců, shromážděných se souhlasem obou sporných stran, [Karth.17](#), [107](#), [136](#).

3/ od všech biskupů oblasti, kteří vynesli jednomyslně rozsudek [Ant.15](#).

4/ nemůže-li obviněný prokázat, že jeho pře vyžaduje druhého souzení, [Sard.3](#).

b/ řád záležitostí tohoto druhu:

Žaloby presbyterů a ostatních kleriků na své biskupy musí vyslechnouti sousední biskupové a se souhlasem vlastních biskupů ukončovatí vzniklou nespokojenost, od těchto lze dílo postoupiti předním biskupům oblasti, [Karth.11](#), [37](#), [139](#), [Sard.14](#). jmenovitě k metropolitovi, [IV.9](#) a od tohoto k exarchovi oblasti nebo na východě k stolci cařihradskému, [IV.9](#), [17](#), a na západě k stolci římského biskupa, [Sard.3](#), [4](#), [5](#); ale z východu a jihu nikdo se nemá obracet se stížností za moře, t.j. k římskému biskupovi, [Karth.37](#), [139](#). Klerika, kteréhokoliv stupně, odsouzeného soudem biskupů nesmí chrániti před trestem církevní obec, v níž sloužil a žádný člověk, [Karth.73](#).

- **Souhlas** - nelze jednat proti svému souhlasu nebo podpisu, [Karth.13](#).

- **Souložnice** - její dítě a kněžství, [Nicef.8](#).

- **Spiknutí** - zakázáno, [IV.18](#), [VI.34](#).

- **Stání společně s věřícími** . - čtvrtý stupeň epitimie pro kajícíky, kteří stojí s věřícími po celou liturgii, ale bez přijímání, [Řehoř.Neoc.12](#). Tito nevycházejí s katechumeny, ale nepřijímají svaté tajiny, [Řehoř.Neoc.12](#).

- **Stížnost** - viz [Soud](#).

- **Stolec biskupský** - Biskup prvního stolce se nesmí nazývatí veleknězem, [Karth.48](#).

- **Středa** - ve středu nutno se postiti vzhledem k židovské poradě zraditi Pána, [Petr.15](#).

- **Stříbro** - nelze vytykáti těm, kdož se vykoupili za stříbro u pronásledovatelů víry, [Petr.12](#).

- **Studně** - znečištěná, [Postn.47](#).

- **Stupeň církevní** - (hodnost) Volba hodnosti nemá býti v přítomnosti naslouchajících, [Laod.5](#). Shluk lidu nemá voliti církevní hodnosti, [Laod.13](#). Pro každou kněžskou hodnost nepřiliš malou lhůtu ponechávati, [Sard.10](#).

- **Svatí otcové** - jejich učení je bohumilé, [dogma VII](#).

- **Svaté Písmo** . - nutno vykládati souhlasně se spisy sv. otců, [VI.19](#). Všichni křesťané, zvláště duchovní, se mají poučovati v božském Písmu. [VII.2](#). Nelze požadovati doslovnou přesnost po Písmu, když přeložený výraz dobře vystihuje předmět, ale přesně neodpovídá významu hebrejského slova, [Basil.15](#).

- **Svatokrádež** . - se počítá za těžkou nemoc, [Řehoř.Nis.6](#). ovšem podání otců určuje pro pachatele epitimii menší než cizoložníkům, [Řehoř.Nis.8](#). Vyvrhuje se ten, kdo odcizil oltářní posvátnou nádobu nebo roucho pro vlastní zisk nebo určil pro použití neposvátné, [Cař.a.10](#). Kdo ukradne ve chrámě vosk nebo olej, má býti odloučen a navrátit pateronásobně, [Ap.72](#). Viz [Postn.44](#).

- **Svěcení chrámů** - [Nicef.31](#). Při svěcení musí být v něm umístěny svaté ostatky mučedníků. [VII.7](#).

- **Svědék** -

- **Proti biskupu nesmějí býti přijati v církevních záležitostech jako svědkové:**

1/ nevěřící, pohané nebo židé, [Karth.144](#);

2/ bludaři (heretici), [Ap.75](#), [II.6](#);

3/ rozkolníci,

4/ za proviní svržení z kleru nebo z třídy laiků a odloučení, t.j. na něž bylo podáno udání a neočistili se z obvinění, [II.6](#);

5/ nemravní, [Karth.8](#), [28](#);

6/ dokonce pravověrný, je-li sám, [Ap.75](#), [I.2](#).

- **Proti biskupovi a příslušníkům kleru nemají býti přijímáni:**

a/ ti, od nichž se nemá přijímat udání,

b/ žalobci z jejich domu,

c/ mladší čtrnácti let, [Karth.146](#).

d/ ti, kteří dříve posuzovali záležitost, o níž by měli svědčit, [Karth.76](#).

- **Svržení** . - (zbavení hodnosti, degradace) a/ se svrženým z kleru se nemodliti, [Ap.11](#). b/ vyobcování: biskup, presbyter nebo jáhen správně svržený, začne-li znovu sloužiti, vylučuje se z církve, [Ap.28](#), a zbavuje se práva apelace odvolání, [Ant.4](#). Trest pro toho, kdo přijme svrženého, [Karth.9](#).

- **Svržený kněz** - a ohlasy, [Mik.8.](#)
- **Světská moc** - viz Světská [správa veřejná.](#)
- **Synagoga** - do židovské synagogy nechoditi, nenosit tam olej ani rozsvěcovati svíčky o jejich svátcích, [Ap.65. 71.](#)
- **Talisman** - zhotovitel talismanů, viz [Čarodějnictví.](#)
- **Tanec** - zakázán při představení. [VII.51. 62;](#) na svatbě, [Laod.53;](#) zvláště pohanské tance o svatebních dnech blízko posvátných míst, [Karth.71.](#)
- **Tarasij** - cařihradský patriarcha, jeho list přijat do církevního zákona.
- **Tělo Páně** - viz [Přijímání.](#)
- **Teplota** - [Nicef.13.](#)
- **Tetradité** . - bludaři, [II.7. VI.95.](#)
- **Theodor Mopsuatský** - učitel Nestoriův, zavržen, [VI.1.](#)
- **Theodor** - biskup Pamfilijský, list.III .
- **Theofil** - arcibiskup alexandrijský. Jeho pravidla přijata do církevního zákona, [VI.2.](#)
- **Thrákie** - biskupové thráctí, mají spravovati pouze záležitosti thrácké oblasti, [II.2.](#)
- **Timotej** - arcibiskup alexandrijský; jeho kanonické odpovědi přijaty do církevního zákona, [VI.2.](#)
- **Travič** - bude přijat do obecenství po dvaceti letech jako vrah, [Basil.7. 65.](#)
- **Tripol** - chudá země, kde soudilo pouze pět biskupů kněze, [Karth.14.](#)
- **Trojice** - Jednota přesvaté Trojice nemá žádného rozdílu v podstatě, [Karth.2.](#)
- **Učitel** - neosvědčený nemůže býti učitelem druhých, [Ap.80.](#)
- **Uchvatitelé** - církevního vedení, [různé 1.](#)
- **Umírající** - nesmí býti zbaven sv. přijímání, [I.13.](#) kart.7.
- **Únos** - žen pod způsobou manželství a napomáhání při něm se odsuzuje, [IV.27. VI.92. Basil.30.](#) Únosci žen jsou povinni je navrátiti a pak jsou přijímáni na pokání, [Basil.22.](#)
- **Urážka** - ty, kdož druhé urážejí, odlučovati od církve dokud nepřestanou, [Theof.14.](#) Kdo urazí (rozhněvá) neprávem císaře nebo kněze, je-li z kleru má být zbaven hodnosti, laik odloučen od církve, [Ap.84.](#) Kdo z kleru urazí biskupa, má býti svržen, [Ap.55.](#) Urazí-li někdo z kleru presbytera nebo jáhna, má býti odloučen od obecenství církevního, [Ap.56.](#)
- **Úrok** . - [Nicef.32.](#) Nikdo z příslušníků kleru nemá bráti úrok z půjček, [Ap.44. I.17. VI.10. Laod.4. Karth.21.](#) Viník, nepřestane-li bude zbaven hodnosti [Ap.44. I.17. VI.10.](#)
- **Uzavření (klausura, zatvor)** - se dovoluje po tříletém vyzkoušení v monastýru, a má býti trvalá, [VI.41.](#)
- **Územní rozdělení** - církevních obcí a záležitostí musí odpovídati občanskému a veřejnému rozdělení (když se z příkazů císařského obnovuje město) [IV.17. VI.38.](#)
- **Vada tělesná** . - neposkvrňuje, duševní ano, [Ap.77.](#) Odlučuje se ten, kdo se posmívá těm, kdož mají tělesné vady, [Ap.57.](#)
- **Válka, vojna** . - *zabití ve válce naši otcové nepočítali za vraždu* [Basil 13;](#) zabití nepřítele ve válce je zákonné a chvályhodné, [Athanasios k Ammunu.](#) Ale ani biskup, ani kněz, ani jáhen a nikdo z příslušníků kleru, ani mniši, nesmí zastávat vojenskou službu z povolání, [Ap.83. IV.7.](#)
- **Vášeň** - boje s nimi, [Postn.6.](#)
- **Vdova** - nezávislá může se vdáti, [Basil.41.](#) Zařaděná do počtu vdov, vydržovaných církví. Vdá-li se ztrácí péči církve. [Basil.24.](#) Do počtu vdov nezařazovati před 60 rokem, tamtéž; kdo smí vdovy navštěvovati, [Karth.47.](#) Vdovství je nižší než panenství. Padlá vdova se posuzuje jako zneuctěná otrokyně, [Basil.18.](#) Šedesátiletou vdovu, chce-li se vdáti, nutno zbaviti sv. přijímání, dokud nezanechá vášnivou nečistotu, [Basil.24.](#)
- **Večerní** - konání modliteb na večerní má býti vždy jedno a totéž, [Laod.18.](#)
- **Večeře lásky** . - nejsou něco nízkého a kdo opovrhne těmi, kdož je z víry pořádají, je pod klatbou, [Gangr.11.](#) Večeře nebo stoly lásky a bratrství nesmějí býti v chrámech Páně nebo v modlitebnách, [VI.74. Laod.28.](#) Z těchto stolů se nesmí odnášet s sebou domů žádná část, [Laod.27.](#)
- **Věrný** - věřící mají býti bez jakéhokoliv pohoršení a úrazu, [VI.47.](#)
- **Veřejná správa** . - Duchovní osoby smějí žádati úřady o pomoc obecné matce křesťanské církvi když se nedbá v městě na pravomoc biskupa, [Karth.78.](#) Veřejné správě se odevzdávají ke zkrocení a uvedení v řád biskupové, nepokorní sněmu, [Karth.59.](#) presbyteri a jáhni neposlušní biskupa [Ant.5.](#) hřešící laici, ale nepodrobující se církevním epitimiím, [Cař.b.3.](#) Zvolení biskupa, presbytera a jáhna konané světskými představenými není platné, [VII.3.](#)
- **Ves** - ve vsích neustanovovati biskupy, nýbrž periodeuty, [Laod.57.](#) Venkovští kněží nemohou sloužiti v městském chrámě v přítomnosti biskupa nebo presbytera města, [Neoc.13.](#)
- **Víno** - k oltáři nelze přinášeti mimo vína z révy žádný nápoj, zhotovený z něčeho jiného, [Ap.3.](#) Nepije-li někdo z duchovenstva nebo laiků zvláště o svátečních dnech víno nikoliv ze zdrženlivosti, nýbrž z opovržení, vyvrhuje se z hodnosti a z církve, [Ap.51. 53.](#) Při lisování vína se nesmí podle zvyku pohanů smáti, [VI.62.](#)
- **Víra** - symbol víry. Víru, předanou od svědků Slova, apoštolů, svatých sněmů a svatých mužů nutno zachovávat neporušenou novotářstvím a změnami, [VI.1.](#) Zvláště nikomu se nedovoluje říkati nebo psáti jinou víru, než tu, co byla v Nicei stanovena, [III.7. Karth.2.](#)

- **Vlasy** - věřící nemají zdobiti vlasy umělými pletenci, [VI.96](#). Žena, která si ostříhala vlasy pro domnělou askesi, je pod klatbou, [Gangr.17](#). Svrženým, kteří činí pokání, je dovoleno se stříhati podle vzoru kleru, [VI.21](#).
- **Volba** - na církevní hodnosti se nemá dít v přítomnosti katechumenů - naslouchajících, [Laod.5](#). Neplatí, je-li provedená světskými představenými, [VII.3](#).
- **Voňavky** - jsou zakázány duchovnímu stavu, [VII.16](#).
- **Vosk** - krádež v chrámě, viz [Svatokrádež](#).
- **Vota** - [VI.62](#).
- **Vražda, vrah**.
- - Vrahem je ten, kdo způsobil bližnímu smrtelnou ránu, ať první tak učinil nebo se mstil, [Basil.43](#). Zabití může býti úmyslné nebo neúmyslné, téměř úmyslné nebo téměř neúmyslné, a zabití ve válce (viz též [Válka](#)).
- **A/ Zabití úmyslné**, [Řehoř.Nis.5](#), [Basil.8](#). Za úmyslné vrahy se považují:
 - 1/ Kdo v hněvu zabil ženu svou sekerou,
 - 2/ kdo použil proti někomu meč nebo hodil po něm sekerou či něco podobného a zabil ho,
 - 3/ kdo zabil při loupežení a při vpádu nepřátel,
 - 4/ kdo dal někomu napítí neznámého nápoje, třeba z jiného důvodu a otrávil ho k smrti,
 - 5/ ženy dávající nápoje lásky a zabíjející tím,
 - 6/ Ženy dávající a přijímající léky k vyhnání plodu, [VI.91](#), [Basil.8](#), [Anc.21](#).
 - 7/ žena, která porodila na cestě, měla možnost zachovat dítě, ale nedbala, chtějíc tak skrýti svůj hřích, [Basil.33](#), [52](#). -- Epitimie za úmyslné zabití čili vraždu je dvacetiletá i více, [Anc.22](#), [Řehoř.Nis.5](#), [Basil.56](#), a za vyhnání plodu desetiletá, [Basil.2](#).
- **B/ zabití téměř úmyslné**, když někdo v hněvu nebo návalu vášně, při obraně ve rvačce, udeří odpůrce na nebezpečné místo; nebo když se s někým rve ne s těžkou holí, chtěje mu způsobiti pouze bolest, nikoliv smrt, [Basil.8](#). Epitimie za to činí jedenáct let, [Basil.11](#). Klerik musí být svržen, [Ap.66](#).
- **C/ Zabití neúmyslné**, když někdo zabije někoho náhodou bez úmyslu zabít, nýbrž s jiným úmyslem, [Řehoř.Nis.5](#), na př. když někdo hodí kamenem na psa nebo chtěje někoho napravit udeří řemenem, nebo netězkou holí a neúmyslně zabije, nebo hodí kamenem na psa nebo strom a zabije člověka, [Basil.8](#). Epitimie za to je patnáct let a více, [Basil.57](#), [Řehoř.Nis.5](#), [Anc.23](#). Prodloužení nebo zkrácení epimie je v úvaze pastýře, [Basil.54](#). Neúmyslný vrah není hoden kněžské milosti, [Řehoř.Nis.5](#). Viz též [Postn.31](#), -36, [39](#), [40](#).
- **Vrumalia** - [VI.62](#).
- **Vůle** - dvě jsou v našem Pánu, [dogma VI](#).
- **Východní** - biskupové smějí mít pravomoc pouze na východě, [II.2](#).
- **Výklad svatého Písma** - viz [sv. Písmo](#).
- **Vykonavatel** - ustanovení vykonavatelů z potřeby církve, [Karth.108](#).
- **Výsměch** - nad tělesnými vadami lidí, [Ap.57](#).
- **Výtka** - činiti si výtku je část spasení, [Timoth.17](#).
- **Vyznání hříchů** - [Nicef.29](#), [30](#).
- **Vyznání víry** - při křtu musí prameniti pouze z vlastního rozhodnutí, [neoc.6](#).
- **Vyznavač** - kdo je vyznavač, [Petr.14](#). Vyznavači, kteří z přinucení přijali něco z obětovaného modlám, nezakazovat obecenství u uvedení do posvátné hodnosti, [Anc.3](#).
- **Vzdálení požehnání** - [Mik.9](#).
- **Vzkříšení** . - Ode dne vzkříšení Kristova do nové neděle po celý týden mají věřící neustále ve svatých chrámech pěti žalmy, písně a zpěvy duchovní, radující a plesající v Kristu; naslouchající také čtení božských Písem a kochající se svatými tajinami. V tyto dny nemají být dostihy ani jiná lidová podívaná, [VI.66](#).
- **Vzkříšení duchovní** - je povstání z hříšného pádu, [Řehoř.Nis.1](#).
- **Zabití** - viz [Vražda](#); viz též [Válka](#).
- **Zakázané knihy** - [Nicef.40](#), [41](#).
- **Zaklínač (exorcista)** - Ti, kdož nebyli ustanoveni biskupem, nesmějí dělat zaklínání v chrámech ani v domech, [Laod.26](#).
- **Zaopatřování** - čili přijímání ke konci života, má být podáváno každému umírajícímu, který si to přeje, po vyšetření od biskupa, [I.13](#). Totéž ohledně těch, kdož jsou v nebezpečí života, [Karth.7](#), [Řehoř.Nis.5](#).
- **Zaopatřování nemocných** - a půst [Nicef.9](#).
- **Záruka** - Nikdo z kleru nesmí se zaručovat, [Ap.20](#).
- **Zasnoubený** - viz [Manželství](#), [Panna](#), [Žena](#), [Cizoložství](#).
- **Závěsu církevní** - si nepřisvojovati k domácímu použití, [Ap.73](#) : [Cař.a.10](#). viz [Církevní majetek](#).
- **Zdrženlivost** - ve všem mají zachovávat biskupové, kněží a jáhni, [Karth.3](#), ale schvaluje se zdrženlivost zachovávaná s poctivostí a zbožností, [Gangr.21](#).

- **Zinon** - biskup cyperský, [III.8.](#)
- **Zištnost** - lidé, kteří nenávidí Boha, využívají dobu barbarských vpádů ke kořistnictví, [Řehoř.Neoc.3.](#)
- **Zjevení Páně** - v jeho předvečer bývá večerní shromáždění o deváté hodině. Toho dne se postí, ale v den nedělní se půst zmírňuje, [Theof.1.](#)
- **Zpěv** - ve chrámě nemá být používáno hlučného zpěvu, nýbrž nutno pěti pozorně a mile, [VI.75.](#) Jenom členové kleru mají zpívat v chrámech, [Laod.15.](#)
- **Zpěvák** - (církevní) nemá nosit orár, [Laod.23.](#) Zpěvák propadlý hře nebo vínu, nepřestane-li, má být odloučen, [Ap.43.](#)
- **Zpovědní tajemství** - [nicef.28.](#)
- **Zprznění** - děvka, jestli se takové v dospělosti může stát knězem [Postn.30.](#) znásilnění nepřisovazí za vinu znásilněným, [Basil.49.](#)
- **Zřeknutí víry, Krista** . - kdo z kleru se zřekl Krista ze strachu lidského, má být vyvržen z církve; kdo se zřekl jména služebníka Kristova, budiž vyvržen z kleru. Učiní-li pokání, přijímá se jako laik, [Ap.62.](#) [Petr.10.](#) Kdo byl přijat do kleru po zřeknutí Krista, vyvrhne se, [I.10.](#) Odpadlíky a ty, kteří přinutili k odpadu od víry též druhé, přijímají k úplnému obecenství za deset let, [Anc.9.](#) Kdo se dobrovolně zřekl Krista, a učinil pokání, musí být po celý život v počtu plačících, přijímání obdrží až na konci života, [Basil.73.](#) [Řehoř.Nis.2.](#) Kdo byli dovedeni do zřeknutí Krista těžkým mučením a utrpením, přijímají se s ohledem na vinu do obecenství za osm let, [Basil.81.](#) nebo dle doby určené pro smilníky, [Řehoř.Nis.2.](#) [Petr.1.](#) Kdo se odřekl Krista po překonání utrpení a zápachu ve věznicích a učinili pokání, přijímají se do obecenství za čtyři léta, [Petr.2.](#) Kdož odpadli od víry bez utrpení, ale z malomyslnosti a bázně, a potom učinili pokání, přijímají se do obecenství po dvanácti, [I.11.](#) po jedenácti [Basil.81.](#) po sedmi letech, [Petr.3.](#) Odpadlé od víry a zoufalství zůstávající bez pokání, odevzdávají se věčnému odsouzení, [Petr.4.](#) Pro ty, kteří se pokrytecky ukázali nekřesťany, ale neobtěžovali modlám, se stanoví šestiměsíční pokání, [Petr.5.](#) Odpadlí od víry pro získání dřívější vojenské hodnosti, za což dali peníze, odlučují se od přijímání na patnáct let, [I.12.](#) Křesťanští otroci, které dali páni za sebe a hrozbami svých pánů přivedeni k obětování modlám a pádu, podrobují se ročnímu pokání, [Petr.6.](#) Sami páni jak za pokrytectví, tak za přinucení svých otroků k sloužení modlám, podrobují se pokání na tři léta, [Petr.7.](#) S těmi kdož padli, ale pak sami šli na hrdinství, vyznali sebe křesťany, byli v žaláři a na mukách, nutno mít obecenství v modlitbách a přijímání, [Petr.8.](#) Nutno mít obecenství též s těmi, kteří předčasně šli na hrdinství a sami na sebe navedli pokušení, [Petr.9.](#) Ti klerici, kteří padli, ale potom obnovili své hrdinství, nemohou konat svatou službu, ale zůstávají v obecenství, [Petr.10.](#) Za ty, kteří se sami vrhli do zuřícího pronásledování a z nemohoucnosti těla nemohli vydržeti těžká muka a padli, ale potom činili pokání a obrátili se, je spravedливо přinášeti oběti, [Petr.11.](#) Nelze obviňovati ty, kteří se stříbrem vykupují ze zloby pronásledovatelů, [Petr.12.](#) Skut.17,9-10. Ti, kdož vše opustili pro spásu duše a uprchli před pronásledovateli, nesmějí být obviňováni, že místo nich byli zajati druzí, [Petr.13.](#) Viz též [Postn.1.](#)
- **Zvěstování (svátek)** - strava, [Nicef.5.](#)
- **Zvracení** - po přijímání, [Postn.48.](#)
- **Žalm** - Nelze číst v chrámě žalmy neposvátné, [Laod.59.](#) Ani spojovati žalmy nepřetržitě, nýbrž čísti je s přestávkami po každém žalmu, [Laod.17.](#)
- **Žalmista** - kromě postřížin má přijmouti polohu rukou, [VII.14.](#) Nemá nosit orár, [Laod.23.](#) Stávají se plnoletými, mají se buď oženiti nebo dáti slib panictví, [Karth.20.](#) Nemá se v době bohoslužeb klaněti lidu, [Karth.23.](#) Obcoval-li před manželstvím se svou snoubenkou, odlučuje se na rok a pak se přijme za žalmistu bez uvedení na vyšší hodnosti, [Basil.69.](#) Klerik, který jako žalmista upadl do smilstva, a pak byl vysvěcen, vrací se na svůj stupeň, [Theof.1.](#)
- **Žaloba** - viz [Soud.](#) (Žalobce, žalovaný atd.) Stížnost na udání, všechno viz [Soud.](#)
- **Žehnání kalicha** - při předložení, [Nicef.12.](#)
- **Žena** (manželka) . - ani presbyter, ani jáhen, ani hypodiakon nesmějí být zbaveni obcování se zákonnou ženou. [VI.13.](#) Kněží, kteří se vzdělali od svých žen, pod způsobem zbožnosti, nesmějí s nimi ani žít, [VI.30.](#) Poctivý manželský život nepřekáží muži, aby byl knězem nebo jáhnem, [VI.13.](#) Zdrženlivost od žen u kněží, jáhnů, podjáhnů a všech, kdo se dotýkají svátosti, [Karth.4.](#) [34.](#) [81.](#) [VI.13.](#) Žena toho kdo je svěcen na biskupa, má vstoupiti do vzdáleného monastýru, kde má obdržeti vydržování a může být uvedena mezi diakonisy, je-li hodna, [VI.12.](#) [48.](#) Žena nesmí opustiti svého muže, opovrhne-li manželstvím, [Gangr.14.](#) Opuštěná žena má zůstat mimo manželství, [Basil.48.](#) Ženy jsou povinny mlčet v době božské liturgie, a doma se mají tázati mužů o učení, [VI.70.](#) Nezveřejňovati ženy zcizoloživší, ale ale povolit jim, aby stály s věřícími bez přijímání, až se naplní doba pokání, [Basil.34.](#) Ženu, která žila ctnostně a byla zhanobena v zajetí, nutno připouštět do obecenství, [Řehoř.Neoc.2.](#) Epitimie, [Postn.46.](#)
- **Žertveník** - viz [Oltář.](#)
- **Žid** - nepřijímá do církve a do obecenství židy, kteří se přetvařovali, že jsou křesťané. Jejich děti nekřtí, nedovolovati jim koupit nebo získávání otroka z křesťanů, ale přijímá židy, kteří se obracejí s upřímnou vírou a slavnostně se zřekli židovských zvyků a skutků, [VII.8.](#)

- **Zkratky:**

- *Arabská číslice znamená číslo pravidla.*

- [Apošt.](#) - pravidla svatých apoštolů.

- **Všeobecné sněmy:**

[I.](#) - pravidla prvního všeobecného sněmu.

[II.](#) - pravidla druhého všeobecného sněmu.

[III.](#) - pravidla třetího všeobecného sněmu.

[IV.](#) - pravidla čtvrtého všeobecného sněmu.

[VI.](#) - pravidla šestého všeobecného sněmu.

[VII.](#) - pravidla sedmého všeobecného sněmu.

- [Symbol I](#) - symbol víry prvního všeobecného sněmu v Nicei.

[Symbol II](#) - symbol víry druhého všeobecného sněmu v Cařihradě.

[Dogma IV](#) - dogma čtvrtého všeobecného sněmu v Cařihradě.

[Dogma VI](#) - dogma šestého všeobecného sněmu v Cařihradě.

[Dogma VII](#) - dogma sedmého všeobecného sněmu v Nicei.

[List III](#) - list třetího všeobecného sněmu.

- **Místní sněmy:**

[Anc.](#) - pravidla ancyrského sněmu.

[Neoc.](#) - pravidla neocaesarejského sněmu.

[Gangr.](#) - pravidla gangrského sněmu.

[Ant.](#) - pravidla antiochijského sněmu.

[Laod.](#) - pravidla laodicejského sněmu.

[Sard.](#) - pravidla sardického sněmu.

[Karth.](#) - pravidla karthagenského sněmu.

[Karth. k Coel.](#) - list karthagenského sněmu k Coelestinu, papeži římskému.

[Cař.](#) - pravidlo cařihradského sněmu r. 394.

[Cař.a](#) - pravidla cařihradského sněmu zvaného dvojnásobný

[Cař.b](#) - pravidla sněmu konaného v chrámě Moudrosti Slova Božího.

- **Pravidla svatých otců:**

[Dion.](#) - kanonický list sv. Dionysije Alexandrijského

[Petr.](#) - pravidla sv. Petra Alexandrijského.

[Řehoř Neoc.](#) - kanonický list sv. Řehoře Neocaesarijského.

[Athan. Am.](#) - list sv. Athanasije Velikého k Ammunu.

[Athan. Ruf.](#) - list sv. Athanasije Velikého k Rufiniánu

[Athan. 39enc.](#) - z 39 listů o svátcích od sv. Athanasia

[Bas.](#) - Pravidla sv. Basila Velikého.

[Řehoř Nis.](#) - Pravidla z kanonického listu sv. Řehoře Nisského.

[Řehoř Theol.](#) - učení sv. Řehoře Bohoslovce (Theologa) o kánonu sv. Písma.

[Amf.](#) - učení sv. Amfilochije Ikonijského o kánonu sv. Písma.

[Timoth.](#) - kanonické odpovědi Timotheje Alexandrijského.

[Theof.](#) - pravidla Theofila, arcibiskupa Alexandrijského.

[Cyr.](#) - pravidla sv. Cyrilla, arcibiskupa Alexandrijského.

[Genad.](#) - okružní list Gennadije, patriarchy cařihradského.

[Taras.](#) - list Tarasije, patriarchy cařihradského.

- **Doplňková pravidla:**

[Post.](#) - pravidla sv. Jana Postníka.

[Nicef.](#) - pravidla Nicefora Vyznavače.

[Studit.](#) - otázky a odpovědi Theodora Studity.

[Mik.](#) - pravidla Mikuláše Cařihradského.

[Růz.](#) - rozličné kanonické předpisy.

●

●

- *Tiráž:*

Pravidla všeobecných a místních sněmů i svatých Otců pravoslavné církve

Přeložil: prot. A. Jiří Novák

Poznámky: Jan, biskup žatecký

Úvod a rejstřík: prot. A. Jiří Novák

Vydala: Pravoslavná církev v Československu v Ústředním nakladatelství v Praze; 1955

- **Návrhy oprav, doplňků a jiných vylepšení** pošlete na tuto adresu pravoslav@sinus.cz

- *Elektronická verze: 1,3 (3. HTML ver. - říjen 2002)*
-